

ADVERSVS

QVORVMDAM

EXPOSTVLATIONES CONTRA
NONNVLAS IESVITARVM
OPINIONES MORALES.

A V C T O R E

AMADÆO GVIMENTO LOMAE

rensi, olim Primario Sacre Theologiæ
Professore.

Del Col. de la Compañia de Jesus de Granada
Singulatia vniuersæ fere Theologiæ Moralis completens;
cum Indice questionum locupletissimo.

AD TRACTATVS

Composto el P. D. D. de Montenegro

De Peccatis.
De Opinione probabili.
De Fide.
De Charitate.
De Iustitia, & Iure.
De Horis Canonicis.
De Sacrificio Missæ.
De Ieiunio.

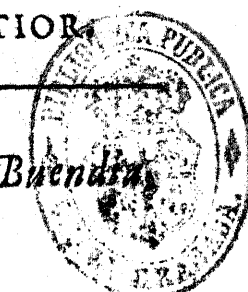
De Simonia.
De Vfuris.
De Baptismo.
De Pœnitentia.
De Eucharistia.
De Matrimonio.
De Centuris.

QVARTA EDITIO LOCVPLETIOR

CVM PRIVILEGIO.

Matrici: Typis Ioseph Fernandez à Buendia

Anno M.DC.LXIV.

20
21

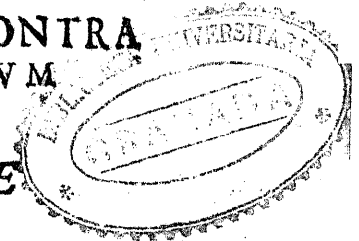
R. 1178
ADVERSVS

QVORVMDAM

**EXPOSTVLATIONES CONTRA
NONNVLAS IESVITARVM
OPINIONES MORALES.**

A V C T O R E

AMADÆO GVIMENIO LOMAE
rensi, olim Primario Sacrae Theologiae
Professore.

*Del Col. de la Compañia de Jesus de Granada
Singularia vniuersae fere Theologiae Moralis complectens,
cum Indice quaestionum locupletissimo.*

AD TRACTATVS

Composto el P. D. D. de Montenegro

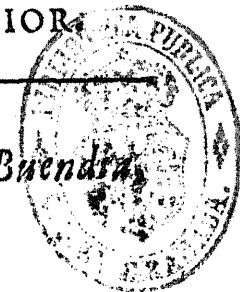
De Peccatis.
De Opinione probabili.
De Fide.
De Charitate.
De Iustitia, & Iure.
De Horis Canonicis.
De Sacrificio Missae.
De Ieiunio.

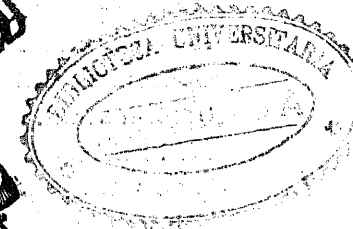
De Simonia.
De Vsuris.
De Baptismo.
De Poenitentia.
De Eucharistia.
De Matrimonio.
De Centuris.

QVARTA EDITIO LOCVPLETIOR

CVM PRIVILEGIO.

**Matriti: Typis Ioseph Fernandez à Buendia,
Anno M.DC.LXIV.**

*BVLLA SANCTISSIMI NOSTRI
Alexandri VII. Pontificis Maximi, in qua censuram
Facultatis Theologiæ Parisiensis in librum Amadæi
Guimenij, ut presumptuosam, temerariam, &
scandalosam damnat, & prohibet.*

ALEXANDER EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

VM ad aures nostras pervenerit duos prodijisse
libros, quorum alteri titulus est. Censura Sacrae
facultatis Theologiæ Parisiensis in librum, cui
titulus est: La Défense del authorité de N. S. P.
le Pape, de Nosseigneurs les Cardinaux, les Ar-
chuesques, & Euesques, & de Péploy des Religieux mendiâs,

A

con-

contre les erreurs de cẽ temps. Par Jacques de Vernant, à
Mets, 1658. Alteri verò titulus est: Censura Sacræ facultatis
Theologiæ Parisiensis in librum, cui titulus est: Amadæi Gui-
menij Lomarenis, olim primarij Sacræ Theologiæ professoris
opusculum, singularia vniuersæ ferè Theologiæ moralis com-
plectens: aduersus quorundam expositiones cõtra nonnul-
las Iesuitarum opiniones morales ad Tractatus de peccatis.
De opinione probabili, &c. Editio nouissima, &c. Lugduni
sumptibus Phil. Borde, Laurentij Arnaud, Petri Borde, &
Guillelmi Barbier 1664. cum approbatione & Superiorum
permissu. Parisijs 1665. in quibus libris censura præsumptuo-
sa notatur aliquæ propositiones æquè præfertim, quæ ad Ro-
mani Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritatem,
Episcoporum iurisdictionem, Parochorũ munus, Priuilegia à
Sancta Sede concessa, Dispensationes Apostolicas, actionum-
quæ moralium regulam pertinent, & aliæ, quæ & grauissimorũ
Scriptorum auctoritate, & perpetuo Catholicorum vsu nitũ-
tur. Et cum fieri non possit sinè publico Catholicæ Religionis
detrimento, vt prædictæ censura in commemoratis libris sinè
debita Ecclesiæ animaduersione, & damnatione remaneant.

NO S prò Apostolico munere, quo licet immeriti fungi-
mur, vt grauissimo scandalo, quod inde Catholicis accidere
posset, occurramus; Habitis prius doctissimorum, ac insignium
in Sacra Theologia Magistrorum, ac Professorum, ac Sacrarũ
Sedis Apostolicæ Congregationum Qualificationum, quos ad
hæc specialiter deputauimus consultationibus, vt rei grauitas
videbatur postulare; Necnon auditis suffragijs venerabilium
Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica
Christiana generalium Inquisitorum, Motu proprio, & ex cer-
ta sciẽtia nostra, dequæ Apostolicæ potestatis plenitudine præ-
fatas censuras, vt præsumptuosas, temerarias, atquẽ scanda-
lolas, auctoritate Apostolica damnamus, & prò damnatis ha-
beri volumus, easquẽ nullius valoris, & roboris fuisse, sed cas-
sas, & irritas esse declaramus: Mandamus insuper, ne quisquam
ex Christi fidelibus cuiuscumquẽ gradus, ac dignitatis existat,
etiam Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchali, aut alia maio-
ri dignitate, etiam speciali, ac specialissima, nota digna sufful-
tis,

tis, prædictas censuras approbet, sequatur, atquẽ defendat;
Neuẽ in publicis, aut priuatis lectionibus, disputationibus,
sessionibus, aut alijs actibus publicis illas sequatur, tueatur,
aut doceat; Nequẽ in libris, aut etiam scripturis publicis, vel
priuatis, aut alio quocumquẽ modo illas alleget, sub pœna ex-
communicationis latæ sententiæ ipso facto incurrendæ, cuius
absolutionem Nobis, ac Sedi Apostolicæ reseruamus. Præte-
rea Typographis; ac Bibliopolis expressè prohibemus, nè præ-
fatos libros, & censuras imprimere, ac Typis mandare, minus-
quẽ impressos vendere audeant, ac præsumant sub eadem pœ-
na excommunicationis latæ sententiæ ipso facto incurrendæ.
Insuper libros, scripturas, & alia opera, in quibus præfatæ cẽ-
suræ quomodolibet continentur, laudantur, & defenduntur,
Apostolica auctoritate prohibemus, ac prò vetitis haberi vo-
lumus. Mandamusquẽ nè aliquis illos, ac illa legere, aut penes
se retinere præsumat; sed locorum Ordinarijs, aut hæreticæ
prauitatis Inquisitoribus in locis, in quibus Sanctissimæ In-
quisitionis Officium exercetur, consignet, sub pœna excom-
municationis, vt supra ipso facto incurrendæ. Dictisque Ordini-
arijs, vt etiam tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, nec non
præfatis hæreticæ prauitatis Inquisitoribus districtè præcipi-
mus, vt contra transgressores, inobedientes, ac rebelles dili-
gentè inquirant, & procedant, & ad declarationem dictæ ex-
communicationis, & ad alias pœnas prò grauitate ipsorum
inobedienciæ, ac transgressionis prò eorũ arbitrio procedant.

Cæterum vlteriùs de præfatis censuris iudicium dequẽ opi-
nionibus in prædictis libris Iacobi Vernant, & Amadæi Gui-
menij contentis, nec non de alijs in eisdem censuris expressis,
siuẽ in eis præmemoratae opiniones notentur, siuẽ non, Nobis,
ac Sanctæ Sedi Apostolicæ reseruamus.

Decernentes insuper præsentis literas semper, & perpetuò
validas, & efficaces existere, & fore, suosquẽ plenarios, & inte-
gros effectus, sortiri, & obtinere, sicquẽ per quoscumque Iudi-
ces ordinarios, & Delegatos vbiquẽ iudicari, & definiri debe-
re, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & in-
terpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane esse
quicquid secus super his à quocumque quauis auctoritate
scien-

scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Volumus autem ut præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhibetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc nostram Constitutionem, & Ordinationem infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, Septimo Kal. Julij, Pontificatus nostri Anno Vndecimo.

I. Card. Prodatarius.

Visa de Curia P. Ciampinus.

S. Vgolinus.

Registrata in Secretaria Breuium.

P. Ciampinus.

Anno à Natiuitate D. N. IESV Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, Indictione tertia, die verò 26. mensis Iunij, Pontificatus autem SS. in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri, Diuina Prouidentia Papæ VII. anno eius vndecimo, supradictæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in alijs locis solitis, & consuetis Urbis per me Carolum Melanum, eiusdem Sanctissimi D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

Romæ, Ex Typographiâ Reuerendæ Camera Apostolicæ. 1665.

PRÆFATIO DEDICATORIA AD LECTOREM.

Contra Societatis Iesu Scriptores in dies augetur invidia, crudelitas invalescit, & de victoria sibi blanditur, licet per latus hostile in suamet ferrum viscera convertat. Anonymus (nescio quis) contra moralē Iesuitarum doctrinam annis elapsis famosum libellum quam plurimis probris, & contumelijs contextum per Germaniam sparfit; eorum, vel ut potius dicam, vnius, vel alterius Iesuitæ opiniones, improbabilitatis, scandali, temeritatis, & erroris nota denigrantem. Memini, dum eum legerem, epistolæ Div. Hieronymi ad Augustinum, (Epist. 14. tom. 2. epist. Aug.) exostulantis de libro illius per Italiani sparso, in quo taxabatur locus à D. Hieronymo non recte expositus in epistola ad Galatas. Vbi ad Augustinum, sic Hieronymus scribit. [*Nonnulli familiares mei, quorum Hierosolymis, & in Sanctis locis permagna copia est, suggerebant, non simplici à te animo factum, sed laudem, atque rumusculos, & gloriam populi requirente: ut de nobis cresceres, & multi agnoscerent, te prouocare, me timere; te scribere ut doctum, me tacere ut imperitum. Et tandem inuenisse, qui garrulitati meæ modum imponeret. Ego autem, ut simpliciter fatear dignationi tuæ, primum idcirco respondere nolui, quia tuâ liquido epistolam non credebam, nec (ut vulgi de quibusdam proverbium est) lutum melle gladium. Deinde illud cauebam, ne Episcopo communionis meæ viderer procaciter respondere, & aliqua in reprehendendis epistola reprehendere. Præsertim cum quadam in illa hæretica iudicarem.] Hucusque Hieronymus. Cuius resumens verba, simpliciter fateor prædicto Anonymo, primum idcirco, (cum Lovani, anno 1646. evulgavit) respondere nolui, quia libellum à viro Theologo elaboratum liquido non credebam, utpote qui opiniones non tam vnius, vel alterius Iesuitæ, quam aliorum Doctorum communes, infamiae nota alpergeret, impii que censura damnaret. Deinde calamum aptare hæsitaveram: tum quia Iesuitæ silentio spreverant, calumnianti, vel sic exprobrantes,*

tes, quod firmissimum suæ doctrinæ murum, adamantinis opinionibus, ab antiquis, & peritissimis Magistris constructum arietalle attentaverit: tum *ne viderer procaute respondere, & in reprehendentis libello aliqua reprehendere.* Tum quia Lovanii, eodem anno 1646. reiecerat acutissimus Ioannes de Caramuel, in Theologia Morali, lib. 2. disp. 12. num. 1311. ibi. [Nescio quis Anonymus contra Iesuitas virus evomit, &c.] Vt refert R. P. M. Ioannes Martinez de Prado, Ordinis Prædicatorum, in Academia Complutensi Vespertinæ D. Thomæ Cathedralæ meritis moderator, tom. 1. Theolog. moral. cap. 15. quæst. vltima, §. 6. num. 49. ibidem edito anno 1654. [Illud, inquit, velim sine nota ne prætereas, quod sub voce Anonymi, impugnat D. Ioannes de Caramuel septem ab hinc annis libellum, &c. In quo attextitur Catalogus opinionum Societatis laxantium conscientiam.]

Hæc, inquam, ab opusculo exarando retardarunt. Sed pro dolor! Vix quinque Propositiones Cornelij Ianfenij, Episcopi Irenensis damnatae fuerunt vt hæreticæ, ab Innocentio X. anno 1653. in Bulla, quæ incipit. [Cum occasione] expedita die 31. Maij (quam contra nonnullos ex discipulis pertinaciter in eadem hæresi, varijs quæsitis coloribus, perstitentes innovavit Alexander VII. anno 1656.) Quando libellum poene extinctum, & ad favillas redactum, quidam ex Ianfeniis, à quibus promanavit, (vt refert Bernardus Stubrockius, in Notis, contra quosdam huius furfuris homines, editis Coloniae, anno 1659. fol. 6. dicens: [Liber ille famosus, quem Theologiam moralem Iesuitarum nescio quis de grege inscripsit, ex centonibus Molinæi compactus fuit.] In Societatis, inquam, odium suscitatum, in variosque tractatus, & epistolas, non vno idiomate digestum, dissectumque, per univèrsam fere orbem, rabido furore correptus disperit. Quod silentio quidem, non modestiæ parcere coegit. Mirabitur nemò, qui expenderit, idè prorius, in causa non dissimili, Baillio Magno contigisse, vt ad exemplar posteritati reliquit in Epistola 73. *Vnde, & ego, inquit, ubi plures percepi contra me circumferri epistolas, quibus perstrigamur; ac notemur, cogitavi quidem silentium esse, quod, & feci. Quoniam vero multos iam silentium nostrum eo rapuisse video, vt ex illo calumnias confirmarint, nosque non lenitatis, & patientiæ gratia, sed quod ad expromendam veritatem, os aperire neutiquam ausim, eoque silere me arbitrentur. Ob eam causam scribere conatus sum. Quanquam æquo iudici ad veritatis declarationem, ipsa rerum cognitio satis est. Qui enim*

erro-

errorum nos insimulant, conspicue deprehensi sunt hæreticorum fauere parti. Quid opportunius? Sed non minus ad rem nostram in epistola 79. *Tempus esse tacendi, & tempus loquendi sermo est Ecclesiastæ. Et nunc igitur, quoniam abunde sit silentij hæcenus præcessit, opportunum desineps erit, vt ad patefactionem eorum, quæ ignorantur, os nostrum aperiamus, &c. Silentio res tristes ferendas esse putavi, fore ratus, vt ipsis aliquando operibus veritatem edocentibus, non nil corrigeretur. Neque enim ex malitia aliqua, sed per ignorantiam, talia contra nos dicere arbitrabar. Quoniam vero inimicitiam vna cum ipso tempore magis inualefcere video, & aduersarios meos ab his, quæ initio sperarant, nil immutare; nec aliquam impendere curam, quo præteritis medeatur, sed magis illa repetendo obfirmare, & ad scopum, quem sibi ipsis initio præfixerunt, composito gressu contendere, vt & vitam nostram affligant, & nominis nostri opinionem; apud fratres callido commento polluant, iam mihi non videtur tutum, vt silentio me cohibeam amplius. Hæcenus Baillius Magnus. Cui contonat Sanctus Ciprianus, lib. vnic. ad Demet. Vbi ait: *Facere ultra non oportet, ne diffidentia esse incipiat, quod tacemus; & dum criminationes falsas contemnimus refutare, videamur crimen agnoscere.* Sic ille cum Baillio. Quorum vestigia ex eisdem causis premere, non iam consilij, sed necessitatis nobis erit. Nam cum Iesuitarum moralis doctrinæ lacte omnes fere Theologiæ Professores, à tyrociniò mulceantur, in omnes iacula contorsit Anonymus: omnes vno ictu ferimur, quem propterea repellere tenemur, vt cum D. Thoma, & Magno Gregorio, tradit Sylvester, verb. [Contumelia,] num. 5. Vbi inquirens: [Vtrum ho. no teneatur contumelias sustinere?] Respondet. [Quandoque tenemur non sustinere. Primo; quando hoc cederet in bonum irrogantis: vt puta, ad reprimendam eius audaciam, iuxta illud, Proverb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam.* Id est, secundum quod eius stulticia meretur. Secundo, quando ex sufferentia, aliorum profectus impeditur. Et hæc est sententia Gregorij, Homil. 9. super Ezechielem.] Hæc Sylvester. Quæ desumpsit ex D. Thom. 2. 2. quæst. 72. art. 3. Vbi sic scripuit. [Quandoque oportet, vt contumeliam illatam repellamus, maxime propter duo. Primo quidem, propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non attentet. Secundum, illud Proverb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur.* Alio modo, propter bonum multorum, quorum profectus impeditur, prop-*

ter contumelias nobis illatas.] Intentum hoc mira eruditione
 profequitur Angelicus Præceptor, opusc. 19. capit. 14. contra
 nonnullos contendentes, quod Religiosi suis detractoribus re-
 sistere non debent. [Patet, inquit, quod Apostolus, (2. Corint.
 10.) his, qui de se mala disseminabant, resistit. Item Grego-
 rius, Homil. 9. primæ partis super Ezechielem. Hi quorum vi-
 ta in exemplum imitationis est posita, debent, si possunt, detra-
 hentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non
 audiant, qui audire poterant: perfecti autem viri sunt, quorum
 vita in imitatione est posita, ergo ipsi debent compescere lin-
 guas detrahentium, cum possunt. Item Augustinus, in secun-
 do de Trinitate: Gratanter suscipit osculum columbinum pul-
 cherriima, & modestissima Charitas, dentem autem caninum,
 vel evitat castissima, cautissimaque humilitas, vel retundit soli-
 didissima veritas. Ex quo patet, quod canini dentes detractorum,
 quandoque sunt evitandi, quandoque retundendi. Item hoc pa-
 tet multorum exemplo Sanctorum, vt Gregorij Nazianzeni,
 Hieronymi, Bernardi, & multorum aliorum, qui apologeticos
 fecerunt, & epistolas quibus se excusarent ab his, quæ eis impo-
 nebantur.] Hactenus. D. Thomas. Sanctorum ergo Patrum ve-
 stigij insistent, pensum solvens (quia Iesuiticæ doctrinæ additif-
 simus) opusculi hoc apologeticum cõmuni luci dare decrevi;
 non ad reprimendam Anonymi audaciam, vt cū D. Thoma con-
 sultit Sylvester (supra, sed ne animarum profectus, cui toto nix Ie-
 suitæ omnes dediti sunt, ex his, quæ contra eorū moralē doctri-
 nā obijciuntur, ne in pusillis quidē, & ignorantibus impediti pos-
 se videatur: tum vt à calumnijs vindicata inimicorum etiam
 calculo firmetur, & possit iterato cum Augustino (epist. 15.)
 exclamare vniverfa Societas. [Hoc est, quod acute vidit, qui dixit,
 viliores esse plerumque inimicos iurgantes, quam amicos obiurgare
 intuentes.]

Prodiit etiam Groningæ, anno 1654. libellus alter famo-
 sus contra Scholasticam Iesuitarum Doctrinam, cum hac impu-
 dentissima inscriptione. [Apologia novissima pro Sancto
 Augustino, Iansenio, & Iansenistis, contra Pontificem, & Ie-
 suitas. Authore Samuele Maresio. Nimirum, aduersus nupe-
 ram Constitutionem Innocentij X. qua in gratiam Iesuitarum,
 & Pelagianorū contra Augustini, & Iansenij sequaces decla-
 rantur, & definiuntur quinque propositiones in materia Fidei.]
 Sic ibi. Sed quænam maior Societatis laus, quam eandem cum
 Ec;

Ecclesiæ Capite in materia Fidei subijisse fortunam? Quinam
 gloriosior contra hæreticos doctrinæ triumphus, quam eisdem
 calumniarum telis impeti, hostemque habere communem?
 Maresio modo parcam, quia hæretica perfricata frontis li bel-
 li inscriptio maxima Iesuitarum doctrinæ commēdatio est. Nec
 id novum hæreticis: ducem habuit perfidissimum Kemnitium,
 qui suum librum inscripsit. [Cõtra Theologiam Iesuitarum,]
 Quorum elogi rationem reddit Vertacherus insignis Calvini-
 sta, in epistola dedicatoria ad librum de Verbo Dei.] Quia
 [In eorum, inquit, scriptis, melius, & certius cognoscimus,
 quid Catholici in quacumque causa teneant, quibus potissimum
 argumentis nitantur, & quæ sit ipsa quodammodo Papæ me-
 dulla, quæ nõ magis in Papa, quam in Iesuitis inesse creditur.]
 Hanc Iesuitis gloriosam reddunt hæretici causam libros eden-
 di contra Scholasticam illorum Theologiam. Quam autem ha-
 buerit Anonymus spargendi libellos contra Moralem, non cre-
 do reddidisse fideliter, sed subdole reticuisse.

Igitur vt Iesuitarum opiniones, quas vt eorum commenta
 ex ipsorum, (vel potius Dianæ) scriptis, labore improbo, aut
 saltē ore, exscripsit, traduxit, aut evulgavit Anonymus, non
 esse censura ab ipso fulminata dignas, omnibus etiam in doctis
 dilucide constat. Et (vt optime ait M. Ioannes Martinez de Pra-
 do, vbi supra.) [Authorem libelli, nec à limine salutæ D.
 Thomæ doctrinam, (quod inquit) cui libet est per se notum.]
 Primis restituam Authoribus. Et à quibus (si imposturas de-
 mas) Iesuitæ hauserint, fideliter indicabo. Et quia nullum pro
 veritate doctrinæ, nedum probabilitate, qua moralis Theolo-
 gia contenta est, testimonium maius, quam ab omnium Magi-
 stro D. Thoma, eiusque discipulis originem duxisse, illorum,
 fidelissime transcriptis verbis, suffragia referam, (atisque mihi
 gloriæ relinquatur, si cum Augustino, (epist. 15.) Anonymo re-
 prehendenti respondere possis: *Reprehendi non meruit, quod recte
 defendi potest. Et superius. Si ea in me reprehendis, quæ reprehenden-
 da non sunt, te laedis magis, quam me, quod absit à moribus, vt hoc fa-
 ctas voluntate ledendi, culpans in me dente maledico, quod mente veri-
 dica esse se is non culpandum.* Et palinodiam decantare tenebitur.
 [Cum ea, quæ Iesuitæ scribunt, à Sanctis Patribus mutuata
 sint, & præsertim à Div. Thoma,] vt novissime, exscriptis
 verbis, testatur Magister Xantes Mariales, ex Ordine Præ-
 dicatorum, tom. 1. Bibliothecæ Interpretum Div. Thomæ,
 pagina 75.

Finis igitur huius Lucubrationis est, suadere Lectoribus, opinionum congeriem, ob quas nonnullis Societatis Scripto-ribus impingitur novitatis nota, fuisse ab antiquioribus tradi-tam, ut vel sic apertissime notam diluant, invidiamque in se conflatam facile Scriptores declinent. Cæterum de alijs anti-quorum sententijs, quas obiter referam, iudicium brevitati consulens rariissime feram: tum quia fusiorem calanum exi-gunt; tum quia præsentis instituti non est propriam senten-tiam proferre, sed pro Iesuitarum Authores congerere: quo-rum fundamentis, & autoritate, directe, vel indirecte, mo-rales illorum opiniones a censuris ab Anonymo latis liberen-tur. Quapropter aliorum sententias prælibasse contentus, earum deprobabilitate, vel improbabilitate iudicium, Doctoribus remitto. Iudicare tamen non desinant aliquarum, si ab alijs for-san traditam, censuram, invenero. Et præcipue quam temper veneror Supremi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, ut quibus ni-grum theta a Censoribus Fidei præfixum legeris, fugias. Insu-per monitum te velim, ne ex numero, aut gravitate Doctorum, qui in hoc opere diligenter afferuntur, cuiusque opinionis pro-babilitatem inferas. Sed aliunde rem perpendas, consulaque Doctores, qui minutius sententias concidunt, & in examen ad-ducunt. Nam, ut in sui defensionem iure scripsit Diana, part. 9. tract. 3. resol. 4. [Soleo pro curiosis diversas opiniones addu-cere: sed non ex hoc sequitur, illis omnibus me adhærere, sed tunc tantum me habeo, ut relatores. Qui enim adducit ali-qua recitative, illa non approbat, ex cap. super litter. de res-cript. cap. litter. de restitut. spoliar. & Gloss. in l. Gallus.]

Licet ut verum fatear, non tam pro curiosis, quam pro iusta moralis Iesuitarum doctrinæ defensione, referre cogor; utpo-te, quæ ex aliorum opinionibus præmissis, à calumnia novita-tis, & relaxationis evidenter vindicatur. Qui enim eiusmodi notis inspicere intenderet opinionem, v. g. asserentem furtum quinque regalium non esse mortale, manifeste sycphantam convinceres, & ignorantiam calumniæ patefaceres, si demon-strares, prædictam opinionem doctissimos antiquiores patro-nos habere, imò, & plures maiorem quantitatem ad culpam mortale exegisse. Hoc est argumentum huius opusculi. Irrefra-gabile. Inexpugnabile. Quod condemnare ille tantum pote-rit, qui vel intentum assequutus non fuerit, vel proportionem, & efficaciam mediorum non percaluerit.

Apologiam ergo sic contexere curabo, ut nemini sit offen-
sio.

sioni, utilitati omnibus. Tum quia volumine brevi variarum opinionum moralium notitiam haud difficile ebibent. Licet enim nulli me adscribere velim, quæ inter Doctores probatæ autoritatis communis non sit, quam plures tamen in Theo-logia singulares ex aliorum mente refero; non ut probabiles, ut prædixi, sed ut Anonymi non simplex inde innotescat ani-mus, qui non eas, ut debuisse, sed quæ unius, vel alterius Ie-suitæ, etsi inter alios communes, in censuram vocavit. Tum quia omnibus Theologiæ professoribus, veritatis speculum, Iesuiticæ absque nævo referens Doctrinæ vultum, hoc obijci-tur opusculo; quod fulgentissima Thomistarum face in Phœ-bea D. Thomæ luce irradiatum, omnes calumniarum nebulas chrysellum obscurare nitentes compellit evanescere: omniū-que accendit animos, ut idem in Domino sapientes Catholicæ Fidei puritati, & animarum saluti, corde vno, & calamo vno, Universo acclamante incumbant. Hic est Lucubrantium culæ scopus, amice lector, attingam, si opellam hanc, ut spero non iniucundam, candida perlegas mente. Vale.

APPROBATIO ADMODVM

R. P. Hieronymi La Chiana è Societate
Iesu ad censuram librorum depu-
tati in Regno Sicilia.

DE mandato Reverendissimi Domini D.
Ioannis Antonij Geluso, V. G. S. V. &
Illustrissimi Domini Regentis D. Petri de Gre-
gorio, Præsidis M. R. C. in hoc Regno Siciliae,
vidi librum, cui titulus: Adversus quorundam
expostulationes, &c. Authore Amadæo Gui-
menio, & cum nihil in eo repererim, quod Fi-
dei Catholicae, aut bonis moribus repugnet,
nec aliquid contineat, quod Regiam iurisdic-
tionem perturbet; & valde utilem legentibus fo-
re deprehenderim, propter multiplicem, qua
refertus est, eruditionem, & ad reprimendas
impostoris calumnias nonnullis scriptoribus So-
cietatis Iesu obiectas maxime opportunum exi-
stimem. Illum dignissimum esse censeo, qui
typis mandetur.

*Hieronymus La Chiana, è Societate Iesu
deputatus.*

AP

APPROBATIO ADMODVM

R. P. Fr. Luisij à Valentia, Ministri Prouin-
cialis, semel, & iterum, Ordinis Fratrum Mi-
norum Francisciadum Capuccinorum, Prouin-
cia Sanguinis Christi, in Regnis Valentia, &
Murcia, Liberalium Artium Magistri, Sa-
cræ Theologiae Antecessoris, ac Lectoris Iubila-
ti, & apud Fidei Iudices Sacros, in utrius-
que Corona Senatibus Consiliarij
Qualificataris.

Maxima animi voluptate, nec minus intenta mentis inda-
gine pretiosum Opusculum affabre concinnatum, nemus-
que amantissimum, pulchris, variisque floribus, seu difficulta-
tibus, solide ac nervole enodatis, iucunde confutum à sapientis-
simo Amadæo Guimenio Lomarenis, Primario olim Sacrae
Theologiae Professore, cui est titulus: *Adversus quorundam expo-
sitiones, contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales Opusculum.*
Ex mandato Admod. Illustris. D. D. Ioannis de la Calva & Gu-
tierrez, Officialis, & Vicarij Generalis, pro Illustrissimo, ac Re-
verendissimo Domino D. Martino Lopez de Ontiveros, Archi-
episcopo Valentino, Regioque Consiliario, &c. Sedulo vidi, ac-
curate evolvi, & perspicacius expendi. Nec me do in aliqua Au-
thoris Thesi, quiddam fidei orthodoxae dogmatibus, rectorum
morum institutis, desiderataeque veritatis vestigijs devium of-
fendi: quinimo eius consilium invidiosum summis laudibus,
praconijque oppido efferendum sensi. Disrumpitur haeretice im-
pietatis animus, livor virulentus effervet in sacerrimam, num-
quamque dignis illustratam encomijs, Societate Iesu. *Equidē ex
illa* (vt verbis utar Augustinianae Familiae Magni luminis. Leo-
nardi Coccaei, in doctissima Apologia, ad miraculū pia, & erudi-
ta, contra Philippū Mornæū pro Summis Pōtific. pag. mihi 87.
*Ex Societate, inquā, tanquā ex Equo quondā Troyano prodierunt multi
Patres, doctrina valde insignes, qui operam suā Ecclesiae Christi, in defen-
dēda Fide Catholica, & cōfutādīs haesibus, valde vtiliter accomodarūt.*

Vn-

Vnde vero illis Mornaus invidiam, & odium concitare se putat, inde magnam gloriam comparat. Quod enim maius gloriae signum est, quam ab illis, Triarius Pontificis, hoc est exercitus Dei viventis, formidabilem hostibus, & inexpugnabilem quamdam Phalangem appellari? Compositus est Dei exercitus, unde in dies prodeunt viri doctrina, & pietate insignes, ex quibus, & robustissimi quoque milites in Triarios eligi valeant, ut omnes diaboli acies prosternere, ac penitus fundere nullo negotio possint, &c. Hucusque Coccæus & profundiori stylo Apostolica Oracula Pauli III. Gregorij XIII. Pij V. aliorumque Summorum Pontificum in suis Diplomatibus in æthera vique laudibus efferunt Societatem, eiusque invictorum militum facinora pandunt. Hæc cum Apostolico iure iurando ita se habeant, quid mirum si Orcus in tantæ Matris venerabiles liberos excandescens infremuerit? Ac per infidos suos, & Anonymum (qui pudore forte correptus, nomen non dedit) in eorum mirabilem, sanamque invehant doctrinam, eorumque placita iniquis notando censuris, eorum in verecunde famam studeant denigrare? Cæterum etiam ut Dion & Elianus dicebant: *Res gestas taxare cuiuslibet facillimum esse, at res egregias gerere per difficile, paucisque datum.* Et Xenophon relatus à Comite Villarrotæ, Mario Cuttello in Codice Legum Sicularum, pagina mihi 484. scriptum reliquit: *Difficile est aliquid reperiri opus in quo nihil à quoquam reprehendatur, est enim arduum; ita quidquam perficere, ut non alicubi pecces. Quod si etiam, sine aliquo errore quidquam peragat aliquis, non facile est quin patiatur, ac inueniat aliquem iniquum Iudicem, &c.* Hunc in Anonymo, Iesuiticæ Societatis virtutum, ac scientiarum Emporium experta est. Et cum poene prodigium sit in tot immo innumeris fere eius Authoribus, qui ingenij sui monumenta tradiderunt, aliud, quod carpat, haud deprehenderit. Ipsa tamen non inanis phylantiæ ardore ducta, a quo animo calumnijs pepercit, firmans exemplo, quæ verbo docet, ut suæ consuetæ (fortitan nimis) modestiæ non parcat. Cum pluribus æquam videretur, quod eorum vita, ac doctrina in exemplar imitationis posita ab ea acerrime contra detrahentium linguas propugnaretur. Cum ut Vlpianus l. Isti quidem §. 2. ff. Quod metus causa, asseruit. *Viris bonis iste metus (infamiæ exponit Gothofredica Glossa) maior quam mortis esse debet, & l. Qui cum maior §. 6. ff. de bonis libertor. Idem Iuriconsultus: Si ab eo petitus retorfit in eum crimina, ignoscendam est*

ei,

ei, si voluit se ulcisci provocatus: ubi ulcisci, se tueri, Don Ioannes Suarez de Mendoza, in commentarijs ad l. Aquiliam est interpretatus, & disertissime D. Augustinus, lib. 2. de Trinit. ab Angelico Præceptore relatus in Opusculo 19. Apologetico, cap. 14. *Gratanter suscipit osculum columbinum pulcherrima, & molestissima charitas; identem autem caninum, vel evitat castissima, cautissimaque humilitas, vel recundat solidissima veritas.* Sed et si Iesuiticæ Societati mire adaptetur, de magna Carthagine dictum à Crispo, referente Macrobio Saturnali, capit. vltim. *Nullius laudibus Carthago crescit, nec vituperatione minuitur.* Æquissimus nihilominus Omnipotens in manibus adversarij illam minimè derelinquens, fulcitavit spiritum sapientissimi Amadæi eiusdem lacte sine dolo nutriti, apprehendentis arma, & scutum, suaque flammæ dexteritate doctrinam Doctorum Iesu præclaro nomine signatorum strenue decertantis, animositatem adversarij, coercentis, tela retudentis, valentis cum Hieremia merito iactare, (cap. 13. vers. 21.) in Anonymo: *Tu enim docuisti me adversum te, & erudisti in caput tuum; lectus item quibus impetuntur frustraneos, irritos, & vanidos suæ doctrinæ candore detegentis.* De quo Virgilius cecinisse videtur.

Romana styripis origo.

Sydereo flammans clypeo, cælestibus armis.

In quo Magistris suis iuste debitum persolvit, ex textu in l. Aquilius Regulus 27. ff. de donationibus. Qui cum Nicofraro Præceptore suo habitationis domum reliquisset, ac defuncto Aquilio controversiam habitationis pareretur Nicofratus, pro eo sententiam Papinianus protulit. *Illam non veram donationem esse. Verum officium Magistri quadam mercede remuneratum Regulum.* Iure igitur foeliciterque pro suis moderatoribus Amadæus dimicavit, ac vicit. Sed age iam nollem me suspectum haberi, rigidaque censoris leges proencomijs commutare? Ne quis tamen nimis scrupulose miretur limites iudicantis transgressam gratam sobolem: *Sum equidem*, ut verbis utar. Calsiodori, lib. 12. epist. 2. ad Ioan. Pap. *Iudex Palatinus, sed vester non desinam esse discipulus*, perpetuoque requiram debita Iesuitis meis decantare Doctoribus. Affirmo igitur opus hoc ex ijs maxime esse, de quibus Paulus in l. Ad exhibendum 19. ff. de servo corrupto, ibi: *Quia cum eos legisset Doctior, & melior futurus esset.* Est enim firmioris, ac

pu-

purioris doctrinæ, quippe Aquinati Cherubico nixæ; & haud modo dignum ut prælo denuo mandetur iudico, sed quod in oculis omnium, manibusque versetur. Prodeat ergo in lucem, ut suæ lucis splendore caliginosa dissipet commenta. Sic sentio, & censeo. In hoc Conventu Sanguinis Christi Valentino, 6. Kalendas Novembris, anno M.DC.LX.

Fr. Luysius à Valentia.

*APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Fr. Antoni de Ribera, Lectoris Iubilati,
Supremi Senatus Sanctæ, & Generalis Inquisitionis
Qualificatoris, & Seraphici Ordinis
Sancti Francisci Patris, &
Diffinitoris,*

A Madæi Guimenij opusculum, adversus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales, ex præscripto D.D. Garfiae de Velasco in Toletana Diocesi, Hispaniarum Primare, Vicarij Generalis, quam maximâ animi voluptate perlustravi; & sæpius præ nimia eximia doctrinæ utilitate perlustrare proposui; brevitate quidem opusculum, sed perfectione opus grande; in quo pro fide adversus omnem hæreseos insultum; inexpugnabile fortalicium; in quo pro moribus adversus iniquitatem inconcussæ disciplinæ certamen forte; & in quo denique pro veritate adversus mendacem falsitatem irrefragabile suffragium. Vnde Amadæus iste exivit vincens, ut vinceret. Et vnde id mihi fœlici obtigisse forte non dubito, quod & sibi Nazianœnus, Orat. 20. aiebat: *Doctrinam exquiyens, beatitudinem reperi*; omnium utique bonorum statum aggregatione perfectum. Hoc meum obedientiæ debitum obsequium, & hoc meum sub censoria lance iudicium; In hoc Sancti Francisci Marritensij Conventu, die 9. quartadecima Mensis Augusti, anno 1663.

Fr. Antonius de Ribera.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

EL Licenciado Don Garcia de Velasco, Vicario desta Villa de Madrid, y su Partido, &c. Por lo que à Nos toca, damos licencia para que se imprima el libro intitulado, *Adversus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales opusculū*, compuesto por Amadeo Guimenio, atento no tiene cosa contra nuestra Santa Fè, y buenas costumbres. Dada en Madrid à diez y siete de Agosto de mil y seiscientos y sesenta y tres años.

Lic. Velasco.

Por su mandado,

*Diego de Velasco,
Notario publico.*

AP;

APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Ioannis Antonij Velazquez, Societatis
Iesu, in Castellana Provincia semel, & iterum
Prouincialis, & in Regio Salmanticensi Colle-
gio, quondam Sacrarum litterarum interpretis,
& nunc pro Catu Immaculatae Conceptionis
B.V. à Rege Philippo IV.
deputati.

M. P. S:

Librum, cui titulus, *Amadei Guimenij aduersus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales opusculum*: Regio mihi iubente Senatu attentius perlegi, nihilque in eo, aut fidei absonum, aut bonis moribus dissonum; sed omnimoda eruditione, eaque perutili plenum inveni. Iustitiam quidem Auctor non modo iuste, sed etiam modeste, vrbanè, & piè tuetur, egregium sapientiæ, atque doctrinæ cum charitate coniunctæ documentum præbens, 1. Cor. 13. Apostoli monitum exprimens: *Charitas patiens est; benigna est; charitas non amulatur; non agit perperam: omnia suffert: omnia sustinet.* Quare dignum opus censeo, quod semel, & iterum ad morum, & modestiæ institutionem Typis mandetur. In hoc Collegio Imperiali Societatis Iesu, die 17. Augusti, anno Christiano 1663.

Ioannes Antonius Velazquez

SVMA DEL PRIVILEGIO.

Tiene privilegio Amadeo Ximenez para poder imprimir este libro en todos los Reynos de Castilla, por espacio de diez años: y para que ninguna otra persona sin poder, o facultad suya, le pueda imprimir, ni vender, so pena de que qualquiera que lo contrario hiziere, por el mismo caso pierda la impresion, è incurra en pena de cinquenta mil maravedis, como mas largamente se contiene en su original, despachado en el Oficio de Pedro Hurtiz de Ypiña, Escriuano de Camara de su Magestad à 28. de Agosto de 1663.

b

FEE

ERRATA, QUÆ CORRECTIO-
ne indigent.

Folio 7. linea 34. fornicationem, lege deformitatem. Fol. 8.
lin. 28. peccamur, leg. precamur. Fol. 12. lin. 10. vn, leg. vt.
Fol. 28. lin. 22. mortali, leg. morali, & lin. 27. dist. 41. leg. 31.
Fol. 31. lin. 3. ille, leg. illa. Fol. 52. lin. 24. contrariam, leg. con-
trarium. Fol. 58. lin. 11. suadire, leg. suadere. Fol. 69. lin. 3. Gre-
gorius XIII. lege XV. Fol. 95. lin. 21. Fratres, leg. Frater. Fol.
121. lin. 1.] dele. Fol. 124. lin. 10. cordia, leg. corda. Fol. 139.
lin. 18. nun, leg. non. Fol. 156. lin. 19. censanda, leg. centenda.
Fol. 160. lin. 33. omnis, leg. omnes. Fol. 215. lin. 19. mutavit, le-
ge mutuavit. Fol. 277. lin. 9. recentioris, leg. recentiores. Fol.
289. lin. 1. affecta, leg. affectata. Fol. 295. lin. 27. poterit, leg.
petierit. Fol. 320. lin. 16. Post verba illa: opinionem Antonij Pe-
rez: adde, propositione sequenti referendam, ex hoc principio.
Fol. 322. lin. 5. naturi, leg. naturali. Fol. 325. lin. 39. sacrilegij,
leg. sacrilegi. Fol. 335. lin. 2. viginti, leg. viginti. Fol. 339. lin.
2. Pontificum, leg. Pontificem. Fol. 354. lin. 26. inte, leg. inter.
Fol. 378. lin. 1. indubitilia, leg. indubitabilia. Fol. 380. lin. 29.
audibit, leg. audebit. Fol. 381. lin. 33. prohibet, leg. perhibet.
Fol. 386. lin. 31. qui, leg. quo.

Hic liber inscriptus *Aduersus quorundam expostulationes contra
nonnullas resuitarum opiniones morales opusculum*, &c. demptis his
mendis suo exemplari fideliter respondet. Dat. Marriti, die 14.
mensis Octobris, ann. 1664.

Lic. D. Carolus Murtia
de la Llana.

SVMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este libro intitulado, *Ad-
uersus quorundam expostulationes contra nonnullas resuitarum
opinionem morales opusculum*, escrito por Amadeo Ximenez à qua-
tro maravedis cada pliego, como consta de la certificacion, que
della dió Pedro Hurtiz de Ypiña, Ecrivano de Camara de su
Magestad, su fecha à diez y seis dias del mes de Octubre de mil
y seiscentos y sesenta y quatro.

IN:

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
QVÆSTIONVM, QVÆ IN
hoc Opusculo prælibantur.

EX TRACTATV DE PECCATIS.

VTRVM venialis culpa sit, divinis inspirationibus non
correspondere? fol. 1.

Vtrum possis te inebriare, ad vitandam mortem im-
minentem, ni propinanti respondeas? fol. 4.

Vtrum sit discrimen, quando metus mortis ab intrinseco im-
miacet, ac quando ab extrinseco? Vbi de abortu ad vitandam
puellæ mortem? fol. 5. num. 2. & 3. & fol. 159. num. 2.
& seq.

Vtrum liceat mortem alteri desiderare, non quatenus illi ma-
lam, sed quæ tibi bonam? Et an etiam tibi desiderare possis?
fol. 8. & 9.

Vtrum cogitationes morosæ, & verba turpia, ex quibus polluti-
o in somnis futura prævidetur, eius malitia inficiatur? fol.
10. num. 2.

Vtrum liceat pollutionem nocturnam appetere propter dele-
stationem in somnis captandam? fol. 11. num. 4.

Vtrum pollutio non intenta, sed prævisa in conversationibus
otiosis, & verbis amatorijs, sit lethalis? fol. 12.

Vtrum inter sponso de futuro licita sint oscula, & amplexus
etiam si cum periculo pollutionis? fol. 14.

Vtrum ad sedandum pruritus liceat refricare verenda cum
pollutionis periculo? fol. 16.

Vtrum cum eiusmodi periculo verenda mundare liceat? fol.
18.

Vtrum ratione frigidissimæ complexionis liceat aliquando al-
terius sexus pudenda, aut etiam concubitum viri cum fœmi-
na conspiciere? fol. 18.

b 2

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum se exponere periculo peccandi, sit lethale? fol. 21. num. 5.
 Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? fol. 28. num. 10. & fol. 35.2. num. 2. & fol. 364. n. 3.
 Vtrum sit contra votum castitatis? fol. 352. n. 3.
 Vtrum oscula ob præcissam delectationem illam, quæ ex contactu rei mollis percipitur, sint lethalia? Vbi de tactibus in verendis? fol. 23.
 Vtrum oscula, & amplexus ob delectationem veneream, quæ ex ipsis confurgit, sint culpa lethalis? fol. 25. n. 4.
 Vtrum in re venerea detur parvitas materiæ? fol. 29.
 Vtrum furtum sufficiens ad mortale maius peccatum sit, quam sodomia? fol. 32.
 Vtrum Beatissima Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale? fol. 382. num. 17. & seq.
 Vtrum D. Thomas in B. Virgine peccatum originale concesserit? fol. 371. & seq.

EX TRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

- Vtrum possis amplecti opinionem, quam falsam, & improbabilem iudicas? fol. 34.
 Vtrum vir doctus consultus respondere possit iuxta aliorum opinionem, si falsam iudicet? fol. 35. num. 2.
 Vtrum vnus viri docti autoritas sufficiat ad probabilitatem opinionis? ibidem, num. 3.
 Vtrum opinio de mandato Censorum Fidei expuncta, maneat probabilis? fol. 36. num. 4.
 Vtrum sit obligatio eligendi opinionem securiorem, aut probabiliorem? fol. 37. n. 6. & seq. præcipue à n. 9.
 Vtrum Regis Consiliarij in imponendis tributis possint opinionem probabilem eligere, probabiliorem relicta? fol. 44.
 Vtrum licitum sit tributa iusta non solvere? fol. 45. n. 2. & seq.
 Vtrum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professo dispensaverit, possit matrimonium inire? fol. 328. & sequent.
 Vtrum ex opinione probabili de morte coniugis, liceat ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
 Vtrum si pro litigantibus sint opiniones æque probabiles, possit iudex pecuniam accipere, vt in vnus præ alio favorem, sententiam ferat? fol. 146.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum vitio vertendum scriptori, modo in vnam, modo in contrariam opinionem declinare? fol. 206. n. 5.
 Vtrum deroget dignitati Doctoris propriam opinionem retractare? fol. 351. n. 2. & seq.
 Vtrum semper inhærendum doctrinæ Magistri? fol. 332. n. 5.

EX TRACTATV DE FIDE.

- Vtrum fides explicita de Mysterijs Incarnationis, & Trinitatis, sit medium necessarium ad salutem? fol. 47.
 Vtrum saltem ad obtinendam gloriam, licet non ad gratiam? fol. 49. num. 6. & seq.
 Vtrum Prælati Regulares possint sibi subditos absolvere ab hæresi occulta, & ab excommunicatione? fol. 51.
 Vtrum Episcopi vigore Tridentini possint? fol. 52. num. 3.
 Vtrum Prælati Regulares possint absolvere seculares ab hæresi occulta? fol. 54.
 Vtrum confessarij Regulares ex aliquo privilegio id possint? ibidem, num. 2. & seq.
 Vtrum hæresis occulta sit casus Episcopalis? fol. 54. n. 3.
 Vtrum virtute Cruciatæ possit absolvi? fol. 56. num. 5.
 Vtrum omnis hæreticus externus excommunicationem incurrat? fol. 58. num. 8.
 Vtrum Fautores, & Receptores hæreticorum per Bullam Cruciatæ absolvi possint? fol. 65. n. 2. in fine.
 Vtrum sit hæreticorum fautor, qui non vt hæreticis, sed vt cognatis, aut amicis favet? ibidem, num. 2.
 Vtrum Bulla Gregorij XV. contra Confessarios sollicitantes sit in Hispania recepta? fol. 68.
 Vtrum qui non potest probare Petrum esse hæreticum, teneatur illum denuntiare? fol. 58. & seq.
 Vtrum sit diversa obligatio, quando alicui præcipitur, vt revelet, vt testis, ac quando, vt denunciator? fol. 60. num. 5. & seq.
 Vtrum teneatur hæreticum denuntiare, qui sibi, vel suis damnum futurum timet? fol. 62.
 Vtrum filius teneatur denuntiare patrem hæreticum, vxor maritum, & è contra? fol. 63. n. 2.
 Vtrum sit denuntiandus Confessarius, qui in confessione tradit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem sollicitat? fol. 69.

b3

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum sit denuntiandus, quando cessat præsumptio, quod male sentiat de Fide? fol. 70. num. 2.
- Vtrum spes emendæ per correctionem fraternam excuset ab obligatione denuntiandi? ibidem. Et num. 3. & fol. 106. numer. 14.
- Vtrum iam emendatus denuntiandus sit? Et an talis censeatur, quando Sacramentaliter confessus, aut Iubilæum consequutus? fol. 71. num. 4.
- Vtrum sit denuntiandus, qui de crimine sollicitationis infamatus non est? fol. 72.
- Vtrum poenitens ab obligatione denuntiandi liberetur, si eadem confessario sollicitanti confiteatur? fol. 71. num. 4.
- Vtrum ad denuntiandum expectari possit spatium trium annorum? fol. 72. n. 4. in fine.
- Vtrum iudex possit ad specialem inquisitionem procedere, non præcedente infamia? fol. 74. n. 4. & seq.
- Vtrum sit aliud purgatorium præter illud, quod Fide credimus? fol. 65.
- Vtrum animæ detineantur in purgatorio ultra decem annos? fol. 66. num. 3.
- Vtrum sit de hæresi suspectus, qui propositionem in libro Exercitiorum Sancti Ignatii contentam censurare attentaverit? fol. 79. num. 2.
- Vtrum Pontifex in illorum approbatione errare potuerit? ibidem.
- Vtrum declarationes Pontificum in Epistolis Decretalibus possint esse falsæ, in his, quæ ad mores pertinent? fol. 232. num. 3. & 4. Vbi quid requiratur, vt aliquid determinatum ab Ecclesia sit de Fide? num. 2. & 3.
- Vtrum Pontifex errare possit in Canonizatione Sanctorum? fol. 233. num. 6. Et quid de approbatione Religionis? ibidem, num. 5.
- Vtrum si in odium fidei mater occidatur, infans in utero moriens sit vere martyr? fol. 241. num. 18.
- Vtrum ex propositionibus, quas contra Episcopi iurisdictionem defendebant apud Indos Iesuitæ, fuerit aliqua ab Innocentio X. damnata? fol. 82.
- Vtrum sit erronea hæc propositio. [Erroneum est dicere B. Virginem fuisse conceptam sine peccato originali,] fol. 374. num. 6.

EX

I N D E X.

EX TRACTATV DE CHARITATE.

- Vtrum præceptum amandi Deum obliget extra articulum mortis? fol. 83.
- Vtrum detur speciale præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi? 83. num. 8.
- Vtrum vera contritio dari possit, quin detur gratiæ habitualis infusio, & iustificatio? fol. 86. n. 3.
- Vtrum attritio extra Sacramentum sufficiat aliquando ad iustificationem? fol. 86. num. 6.
- Vtrum vt præceptum sub mortali obliget, opus sit, quod eius transgressio sit contra charitatem? fol. 187. n. 3.
- Vtrum ad grave malum vitandum liceat inebriare Authorem? fol. 90.
- Vtrum liceat consulere minus malum ad vitandum maius? fol. 90. num. 2.
- Vtrum forma correctionis fraternæ, Matth. 18. tradita, sit de præcepto, an de consilio? fol. 91.
- Vtrum de actu poenitentiae speciale præceptum inveniatur in lege divina? fol. 92. num. 3.
- Vtrum liceat omnia correctione fraternâ occultum fratris delictum Prælato, vt Patri denuntiare? fol. 97.
- Vtrum Prælatus possit iudicialiter procedere contra subditum fraternæ denuntiatum? fol. 104. num. 11.
- Vtrum Prælatus inferior, quando per se ipsum potest subditum corrigere, possit eius delictum ad Provincialem, vel Generalem deferre? fol. 107.
- Vtrum fratrem iam emendatum superiori denuntiare liceat? fol. 108.
- Vtrum contumelias proferenti possis dicere: Mētiris? fol. 111.
- Vtrum ad authoritatem alicuius infringendam, liceat in aliquo casu, falsum crimen illi obijcere? fol. 112. n. 3.
- Vtrum comædijs interesse sit lethale? fol. 21. num. 6.
- Vtrum vir equestris ad duellum provocatus possit illud acceptare? Et an quandoque ad duellum provocare liceat? fol. 113. & seq.
- Vtrum licitum sit locare domos meretricibus? Et an servis vocare Amatiæ, licet ad peccandum vocari noscant? fol. 118. num. 4.
- Vtrum ex bono fine liceat occasionem peccandi offerre? fol.

b4

116.

I N D E X.

116. & seq. Vbi de marito suspicanti adulterium:
 Vtrum naturalem inimici mortem desiderare liceat, ad dam-
 num tibi inferendum evitandum? fol. 118.

EX TRACTATV DE IVSTIA, ET IVRE.

Vtrum Clerico, vel Religioso licitum sit, occidere calum-
 niatorem de se, vel de sua Religione gravia crimina spar-
 gere minantem? fol. 119.

Vtrum pro defensione honoris, vel divitiarum, liceat alterum
 occidere? fol. 120. n. 2. & seq.

Vtrum liceat occidere illum, qui vadit ad me accusandum de
 crimine vero, sed occulto, ob quod ero infamatus? fol. 122.
 num. 4.

Vtrum liceat occidere invasorem, qui sustem, vel alapam infli-
 gere conatur? fol. 122. num. 5.

Vtrum ad honorem tuendum liceat invasorem post impactam
 alapam fugientem insequi, & repercutere, vel occidere?
 fol. 125.

Vtrum si mater ad mortem damnata morbo lethali corripia-
 tur, licitum sit vivam secare, vt infans vi extractatus bap-
 tizetur? fol. 127.

Vtrum liceat marito uxorem, & Patri filiam in adulterio de-
 prehensam occidere? fol. 129. & seq.

Vtrum in bello navali liceat aliquando militibus, ignem pulve-
 ri adijcere, & se mari committere? fol. 132.

Vtrum ad Beneficia Ecclesiastica possit eligi dignus omisso dig-
 niori? fol. 134. Et quid si curam habeat animarum, aut per cō-
 cursum oppositorum conferantur? fol. ibidem, n. 3. & seq.

Vtrum teneatur ad restitutionem qui in Beneficijs, quæ per cō-
 cursum conferantur, dignū eligit, omisso digniore? fol. 139.
 num. 6.

Vtrum in Prælatum Regularem possit dignus eligi, digniore
 omisso? fol. 137.

Vtrum Christiani captivi sub Turcarum dominio militantes
 possint, cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfrin-
 gere, & eorum bona devastare, vel subripere? fol. 138.

Vtrum liceat occulta compensatio cum præiudicio aliorum
 creditorum? fol. 141.

Vtrum leges præfigentes ordinem restitutionis obligent ante
 iudicis sententiam? ibidem, num. 1. & 2.

Vtruna

I N D E X.

Vtrum qui scripturam de nobilitate, aut hæreditate amisit,
 possit aliam similem efficere? Vbi an Deus possit falsum af-
 ferere? fol. 143. & 146. num. 7.

Vtrum quando litigantes pro se habent opiniones æque proba-
 biles, liceat iudici pecuniam accipere, vt in vnius præ alio fa-
 vorem, sententiam ferat? fol. 146.

Vtrum electores ad maioratum, vel Cathedram possint pecu-
 niam accipere, vt vnum præ alio eligant? fol. 148.

Vtrum sit contra iustitiam non conferre gratis Beneficia Eccle-
 siastica? fol. 147. num. 2.

Vtrum in gravi necessitate liceat furari? fol. 397. num. 4.

EX TRACTATV DE HORIS CANONICIS.

Vtrum qui Officium Divinum voluntarie distractus recitat,
 præcepto satisfaciat? fol. 149.

Vtrum saltem ab onere restitutionis liberetur? fol. 150. n. 3.

Vtrum obligatio restituendi, quæ non recitantibus inest, ante
 iudicis sententiam liget? fol. 150. n. 4. & seq.

Vtrum qui studio litterarum vacant, præcepto satisfaciant, si
 per alium recitent? Vel saltem ab onere restitutionis sint li-
 beri? fol. 152. num. 8.

Vtrum cæcus, qui Horas Canonicas memoriter scit, teneatur
 recitare? Et qui solus nequit, adstringatur socium advocare?
 fol. 152. num. 9.

Vtrum Moniales, & Religiosi professi, qui non sunt in sacris,
 teneantur privatim Horas Canonicas recitare? fol. 153. &
 seq.

EX TRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

Vtrum Sacerdos possit anticipare celebrare pro eo, quem
 Deus novit primum petiturum? fol. 158.

Vtrum liceat duplicatum stipendium pro eadem Missa accipere?
 fol. 159. & seq. præcip. fol. 163. n. 7. & 8.

Vtrum decretum Eminentis Cardinalium circa Missarum sti-
 pendia sit vsu receptum, & quam vim, ubi receptum fuerit,
 habeat? fol. 160. num. 3.

Vtrum Sacerdos, etiam si dives, possit à diversis personis tan-
 tum stipendij pro vna Missa accipere, quantum ad eius con-
 gruat sustentationem necessarium sit? fol. 161. n. 4. & seq.

Vtrum absolute secluso scandalo, plura à diversis stipendia pro
 vna Missa possint accipi? fol. 163. num. 6.

Vtruna

I N D E X.

- Vtrum Religiosis ex aliquo privilegio id liceat? fol. 163. num. 6. & 165. num. 9.
- Vtrum Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, possit per alium minori stipendio satisfacere? fol. 166. & seq.
- Vtrum sustinenda sit consuetudo illorum, qui dum vivunt, defunctorum Missam, & Officium sibi quasi mortuis decantari faciunt? fol. 168. & seq.
- Vtrum sacrificium Missæ pro sit damnatis? fol. 168. n. 2. & 3.
- Vtrum ex opere operato remittat lethalia eorum, pro quibus offertur? fol. 169. num. 4.
- Vtrum celebrare liceat absque Ministro? Et an in locis non consecratis? fol. 172. n. 6. & seq.
- Vtrum virtute Cruciatæ possit quis erigere Oratorium, in quo ab Ordinario approbato, Missam celebrari faciat? fol. 173. num. 8.
- Vtrum præcepto satisfaciunt, qui assunt sacro ab Offertorio usque ad Benedictionem? Et quid si usque ad finem Missæ? fol. 170.
- Vtrum colloquentes inter audiendum sacrum, præcepto satisfaciunt? fol. 172. num. 5.
- Vtrum non audire sacrum in diebus festis sit peccatum lethale? fol. 171. num. 4.

EX TRACTATV DE IEIUNIO.

- Vtrum habentes privilegium edendi ova, & lactinia in Quadragesima, possint edere lardum, & saginam? Et quid de non habentibus privilegium? fol. 174. & seq.
- Vtrum pueri usque ad duodecimum annum possint ova, & lactinia, imo, & carnes in diebus prohibitis comedere, & similiter alia Ecclesiæ præcepta non servare? fol. 175. n. 3.
- Vtrum in collatione serotina liceat sumere quartam partem eorum, quæ ad cœnam sufficere solent? Vbi de quantitate consuetudine permittitur? fol. 175. & 178. num. 4.
- Vtrum in vigilia Nativitatis liceat collationem pro ea introductam mane sumere, reiecta in vespas integra refectio? fol. 195.
- Vtrum in vigilijs Resurrectionis, & Pentecostes liceat collatio serotina in ea quantitate, quæ in vigilia Nativitatis? fol. 195. num. 3.
- Vtrum ova, lactinia, & pisces in collatione liceant? fol. 176. num. 2.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum in diebus ieiunij duæ uncia communis cibi sint materia parva? fol. 178. num. 4.
- Vtrum potio vulgo [chocolate.] frangat ieiunium? fol. 178. num. 5. & seq.
- Vtrum in ieiunio naturali ad communionem requisito detur materia parva? fol. 181. n. 11.
- Vtrum ad violationem ieiunij naturalis requiratur, quod cibus fuerit ori immixtus post mediam noctem? ibidem.
- Vtrum si vnum tantum sit horologium, & benè regulatum, possit tamen probabiliter credi plus quam horæ quadrante à veritate deviare? Vbi an detur materia parva in quantitate temporis? fol. 182. n. 12. & seq.
- Vtrum statim post communionem liceat comedere? fol. 183. n. 13.
- Vtrum mane comedens ex inadvertentia ieiunij teneatur eodie ieiunare? fol. 181. n. 10.
- Vtrum in essu carniū in diebus prohibitis admittenda sit materia parva? fol. 178. num. 4.
- Vtrum sutores, Sartores, & Barbitonsores, fabriferrarij, & fossores teneantur ieiunare? Et quid si aliquo die non laborent? fol. 183. & seq.
- Vtrum mulieres prægnantes, & lactantes excusentur à ieiunio? Et an à prohibitione carniū? fol. 185. & seq.
- Vtrum in iure invenitur præceptum prohibens ova, & lactinia in ieiunijs Quadragesimæ? fol. 189.
- Vtrum Religiosis ova, & lactinia, ex aliquo privilegio, in Quadragesima liceant? fol. 192. n. 7.
- Vtrum si contemptus desit, peccatum mortale sit frangere ieiunium Ecclesiæ? & quid de alijs præceptis? fol. 187. & seq.
- Vtrum detur in iure præceptum ieiunij obligans sub mortali? fol. 187. n. 3. & 190. n. 4.
- Vtrum velle sapius comedere in die ieiunij excusari possit à lethali? fol. 186.

EX TRACTATV DE SIMONIA.

- Vtrum pactio expressio se obligare ad aliquid temporale pro spiritali ex gratitudine conferendum, simoniæ labe inficiatur? fol. 196.
- Vtrum absque simonia possit temporale donum conferri collaturæ Beneficium, interveniente pacto de collatione, ex gratitudine efficienda? fol. 191. num. 6.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum simonia de solo iure Ecclesiastico inducat poenas in iure impositas? fol. 201. n. 7. in fine.
 Vtrum temporale, quod spiritualibus admissum est, vendi possit absque simonia? fol. 201. num. 8.
 Vtrum sit excogitabilis casus, quo liceat emere Sacramentū, & gratiam Sacramentalem? ibidem, n. 9.
 Vtrum committat simoniam, qui emit Beneficium animo non solvendi? fol. 202. n. 10.
 Vtrum liceat resignare Beneficium cum duplici pacto, alio pensionis, alio simultaneo illam cassandi? fol. 201. n. 7.
 Vtrum sit contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis? fol. 147. num. 2.
 Vtrum sit simonia dare alicui pretium, vt mediate, vel immediate apud collatorem Beneficij intercedat? & quid si tantū, vt merita nota illi faciat? fol. 203.
 Vtrum Prælatura Regularis sit Beneficium Ecclesiasticum? fol. 205. num. 2. & seq.

EX TRACTATV DE VSVRIS.

- Vtrum liceat mutuanti, aliquid ultra sortem exigere ratione periculi in ea recuperanda? fol. 208.
 Vtrum ratione periculi pecuniæ amittendæ, liceat carius vendere dilata solutione? fol. 209. n. 3.
 Vtrum propter expectationem solutionis, liceat aliquid ultra sortem exigere tanquam debitum ex iustitia? fol. 210. num. 6. & 212. num. 9. in fine.
 Vtrum mutuare cum pacto, vt aliquid ultra sortem ex gratitudine conferendum sit, fieri possit absque simonia? fol. 212. num. 10.
 Vtrum ad firmitatem prædictæ promissionis liceat exigere instrumentum publicum, seu obligationem civilem? ibidem, & 213. & seq.
 Vtrum ratione obligationis non repetendi mutuum intra certum terminum, liceat aliquid ultra sortem exigere? fol. 214. num. 7. & seq.
 Vtrum sit usura exigere ultra sortem, vt mutuatarius se alteri ex iustitia obliget? fol. 215. n. 13.
 Vtrum liceat mercatori merces credito vendere pretio summo, & statim numerata pecunia emere pretio infimo? fol. 216.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum valentes 100. possint emi pro 67. & an pro 50? fol. 217. num. 4. & seq.
 Vtrum liceat tradere ad lucrum pecuniam exigendo 20. pro 100? Vbi quantum lucri exigi possit? fol. 219. & seq. & 224. num. 10. & seq.
 Vtrum Montes pietatis, in quibus aliquid ultra sortem exigitur pro conductione domus, & ministrorum salario, sint vsuarij? fol. 221. num. 5. & seq.
 Vtrum debita in posterum solvenda, licet absque difficultate exigibilia, possint anticipatè minoris emi? fol. 222. numer. 7.
 Vtrum qui debet centum solvenda in fine anni, satisfaciat solvendo creditori petenti nonaginta in principio anni? fol. 223. num. 8. & seq.
 Vtrum Tabernarijs liceat vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, si deteriora non reddantur alijs, quæ communiter venduntur? fol. 227.

EX TRACTATV DE BAPTISMO.

- Vtrum in casu extremæ necessitatis liceat baptizare sub conditione aqua rosacea? fol. 229.
 Vtrum sudore, & saliva? fol. 230.
 Vtrum sit de fide Baptismus in sudore, aut saliva confectum, esse nullum? fol. 231. num. 2. Et quid de Baptismo confecto in nomine Christi tantum? fol. 234. num. 8.
 Vtrum Baptismus ex aliquo defectu substantiali nullum Deus suppleat quoad effectum gratiæ? fol. 235. n. 9. & seq.
 Vtrum parvuli sine Baptismo discedentes salvi fiant? fol. 237. num. 12. & seq.
 Vtrum matrem ad mortem per iudicem damnatam, si morbo lethali corripiatur, vivam secare liceat, vt infans baptizetur? fol. 127.
 Vtrum vitam corporalem teneatur ex charitate, periculo exponere, ne infans sine Baptismo decedat? fol. 128. n. 4.
 Vtrum matre in odium fidei occisa, infans in utero existens martyrij laureola coronetur? fol. 241. n. 18.
 Vtrum aqua mista aliena substantia, etiam si in quâtitate æquali, sit materia sufficiens Baptismi? fol. 321. num. 2.
 Vtrum possit dari Baptismus sanguinis absque Baptismo flammis? fol. 240. num. 15. & 16.

Vtrum

Vtrum intentio suscipiendi Baptismum requiratur in adulto ex necessitate Sacramenti? fol. 240. num. 17.

EXTRACTATV DE POENITENTIA.

- Vtrum liceat interrogare poenitentem de complice in ordine ad huius correctionem? fol. 242.
- Vtrum sit obligatio confitendi peccata dubia? fol. 246. & quid de mortalibus certis mere internis? fol. 149. num. 5.
- Vtrum teneatur confessionem iterare, qui confessario minori excommunicatione ligato confessus est? fol. 392. n. 2.
- Vtrum circumstantiæ notabiliter aggravantes, intra eandem speciem, sint necessario confitendæ? fol. 285. & 342. numer. 2.
- Vtrum sit in confessione explicandum, an foemina fuerit infidelis, v. g. ludæa, Mahometana, &c. fol. 253.
- Vtrum qui cum matre carnalem copulam habuit, satisfaciatur accusando de incestu, occultando gradum? fol. 254. num. 3.
- Vtrum qui opera in poenitentiam iniuncta exequitur, animo non adimplendi poenitentiam, eam nihilominus adimpleat? Et quid de alijs operibus præceptis? fol. 255.
- Vtrum poenitens teneatur ad poenitentiam semel acceptatam adimplendam? fol. 256. num. 3.
- Vtrum possit per alium adimplere? ibid. num. 4.
- Vtrum confessarius possit poenitentem obligare, vt sibi complicem revelet, & aliter absolutionem denegare, & quid si poenitens offerat per se correcturum? fol. 257. & seq.
- Vtrum qui vno ictu decem occidit, vnum tantum peccatum committat? Vbi an numerus occisorum sit in confessione explicandus? Et quid si eadem voluntate plures successively occidat? fol. 257. & seq.
- Vtrum qui vna nocte plures coitus cum eadem foemina habuit, plura peccata in confessione explicanda commiserit? Quid si cum diversis? Et quo modo confiteri debeat? fol. 261. num. 4. & seq.
- Vtrum in peccatis contra naturam, explicari debeat in confessione, an pollutio? An sodomia? An bestialitas? An sufficiat dicere, peccavi contra naturam, aut procuravi pollutionem? fol. 265. num. 3. & seq.
- Vtrum in peccato sodomix explicandum sit, an cum viro, an cum foemina? fol. 265. num. 1.

Vtrum

- Vtrum patiens, an agens fuerit? fol. 268.
- Vtrum in peccato bestialitatis explicanda sit species animalis? An mala, en equa? fol. 264.
- Vtrum defloratio virginis sponte consentientis habeat malitiam distinctam à simplici fornicatione? fol. 268.
- Vtrum puella vi oppressa teneatur voce, aut manibus resistere? 270. num. 3.
- Vtrum fornicatio, aut pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, participet malitiam sacrilegi in confessione explicandam? fol. 271.
- Vtrum tactus impudici in Ecclesia, absque periculo pollutionis, contineant malitiam sacrilegi? fol. 275.
- Vtrum habens copulam cum soluta satisfaciatur in confessione dicens: commisi cum soluta grave peccatum. contra castitatem? fol. 277.
- Vtrum coniugatus, qui morose delectatur circa solutam, teneatur circumstantiam matrimonij in confessione explicare? fol. 352.
- Vtrum coniugatus coitum habens cum coniugata satisfaciatur dicens: commisi adulterium? fol. 359.
- Vtrum voto castitatis adstrictus, si alium tactibus polluat, teneatur voti circumstantiam in confessione explicare? fol. 363. num. 2.
- Vtrum Sacerdos, vel Religiosus qui morose tantum delectatur, teneatur confiteri circumstantiam voti? fol. 364. num. 3. Et quid si fornicationem commiserit? 365. num. 4.
- Vtrum qui mille annos furatus est, satisfaciatur in confessione dicens: furatus sum quantitatem gravem? fol. 285.
- Vtrum confessarius qui ex ignorantia graviter culpabiliter non cogit poenitentem restituere, teneatur ad restitutionem? fol. 288.
- Vtrum Prælati Regularis non approbatus ab Ordinario sit eligibilis virtute Cruciatæ ad sæcularium confessiones? Et quid de graduatis in Theologia, vel iure Canonico? fol. 205. n. 2. fol. 207. num. 6.
- Vtrum qui ex confessione novit poenitentem ad prælaturam indignam, possit ei suffragium denegare in electione gratuita, aut illi amovere ab Officio ad nutum amobili? fol. 279. & seq.
- Vtrum in confessione explicari debeat species peccati, de quo memoria occurrenti delectatus est? fol. 254. num. 4.
- Vtrum revelare in specie peccatum veniale poenitentis, v. g. mcn-

I N D E X.

- mendacium officiosum, sit peccatum lethale cōtra sigillum? fol. 280. num. 3.
- Vtrum sit contra sigillum dicere: Petrus mihi peccata sua confessus est, & ego eum non absolvi? fol. 281. n. 4.
- Vtrum confessarius reprehensus, quod vsarij confessionem audierit, respondere possit: non absolvi? fol. ibidem.
- Vtrum quando meretrix publica est, liceat confessario dicere, confessa est mihi de suo meretricio, & ego eam absolvi? fol. 282. num. 4.
- Vtrum si poenitens absque proposito emendæ confiteatur, sit contra sigillum, peccatum illius revelare? fol. 282. n. 6.
- Vtrum confessarius teneatur sub sigillo occultare peccatum cōplices, quod poenitens absque necessitate in confessione revelavit? fol. 283. num. 8.
- Vtrum fautores hæreticorum absolvi possint virtute Cruciatæ? fol. 64. & 65.
- Vtrum habens beneficium curatum possit simplicem Sacerdotem in confessarium sibi eligere? fol. 283.
- Vtrum possit pro parochianorum confessionibus illum exponere? fol. 284. num. 3.
- Vtrum possit absolvi, qui in absentia confessarij confessionem petijt? Et quid si confessarius accedens mortuum inueniat? fol. 290. & 293. in fine.
- Vtrum moribundus, qui nec confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, possit absolvi? fol. 294.
- Vtrum laicus in casu necessitatis possit esse minister Sacramenti poenitentiae. Itavt ei confessio fieri possit, & Deus absolutionis defectum suppleat, conferendo gratiam, & remissionem peccatorum? fol. 305. num. 4.
- An laicus in casu aliquo absolvat à peccatis? fol. 306. num. 4. in fine, & 307. num. 6.
- Vtrum Beatissima Virgo habuerit Confessorem, à quo virtute absolutionis gratiam Sacramentalem obtinuerit? fol. 383. num. 19. & seq.

EX TRACTATV DE EVCHARISTIA.

- Vtrum laicus in casu necessitatis possit sibi, & alijs Eucharistiam subministrare? fol. 303. & seq.
- Vtrum Eucharistia sit Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Poenitentia? fol. 306. num. 5.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum Sacerdos in articulo mortis possit absque celebratione consecrare, vt Eucharistiam sumat? fol. 307. num. 7. Et quid, vt alijs in simili periculo constitutis ministrat? Et an sub vna tantum specie? ibidem, & fol. 308. n. 8.
- Vtrum qui sub vtraque specie communicant, maiorem gratiã recipiant? fol. 309.
- Vtrum ad recipiendam Eucharistiam sit necesse, peccata dubia confiteri? fol. 310.
- Vtrum dubitans an post mediam noctem comederit, possit eo die communicare? fol. 312. num. 3.
- Vtrum detur quantitas parva temporis, cuius causa liceat communicare, etsi post mediam noctem cibum sumpseris? fol. 181. num. 11.
- Vtrum potus aquæ communionem impediat? Et quid de cibo, qui allumitur per modum medicinæ? fol. 182. n. 11.
- Vtrum statim post communionem liceat prandium? fol. 183. num. 13.
- Vtrum qui sperat Confessarium, cui devotius confitebitur, possit non præmissa lethali confessione communicare? fol. 312. num. 5.
- Vtrum licet idoneus confessarius adsit, possit quis ad Eucharistiam accedere, non præmissa lethali confessione? fol. 313. num. 7. & seq.
- Vtrum in articulo mortis teneantur fideles sub mortali Eucharistiam sumere? Vbi an præceptum communionis sit divinum? fol. 316. & seq.
- Vtrum succus elicitus ex vvis passis sit materia consecrationis? fol. 319.
- Vtrum hostiæ rubæ, quibus litteræ obsignari solent, sint consecrationis materia? fol. 320.
- Vtrum panis debeat esse triticeus? Et an ex aqua naturali confectus? fol. 322. num. 4.
- Vtrum Christus Dominus Sacramentum Eucharistiæ instituerit, post benedictionem panis? fol. 322. n. 6.

EX TRACTATV DE MATRIMONIO.

- Vtrum sit lethale recipere Sacramentum matrimonij in peccato mortali? fol. 324.
- Vtrum accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Episcopatum in peccato mortali, sit mortale? fol. 327. n. 5. & 6.

c

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professo dispensaverit ad contrahendum matrimonium, liceat illi contrahere? fol. 328. & seq.
- Vtrum ex opinione probabili de morte coniugis, possit superstes ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
- Vtrum Pontifex possit cum Religioso professo dispensare ad matrimonium contrahendum? fol. 330. num. 3.
- Vtrum voti solemnitas dirimens matrimonium sit de iure naturali, & divino, an ex sola Ecclesie constitutione? fol. 333. num. 6. & seq.
- Vtrum Episcopus ex vi sui muneris possit matrimonium ratum dissolvere? fol. 337.
- Vtrum in sua Diocesi possit, quod Papa in toto Orbe? Vbi an indulgentias concedere, & matrimonij impedimenta statuere? ibidem, num. 1. & seq.
- Vtrum liceat conjugatis coitum sodomiticum incipere animo consummandi intra vas naturale? fol. 341.
- Vtrum saltem perfricare verenda circa vas præposterum? fol. ibidem.
- Vtrum coniuges possint absque lethali propter solam voluptatem, deosculari ad invicem pudenda? fol. 343.
- Vtrum sectulo pollutionis periculo, sit lethale membrum virile in os vxoris immittere? fol. 344.
- Vtrum conjugibus liceat in aliquo pulchro obiecto delectari ad excitandam copulam? fol. 353. num. 3.
- Vtrum conjugatus qui absente vxore, se ipsum absque pollutionis periculo, ob delectationem in pudendis tangit, delinquat mortaliter? fol. 354. Quid si adut distillatio? Et an tactibus illam procurare possit? fol. 355. n. 4.
- Vtrum cognatio spiritalis inter coniuges post matrimonium scienter contracta debiti petitionem impediat? fol. 258.
- Vtrum viro post seminationem à copula recedente, liceat vxori tactibus se provocare ad effusionem? Vbi an etiam marito eam provocare liceat? fol. 356. & 357.
- Vtrum vxor paulo ante copulam possit tactibus se provocando seminare? fol. 357. n. 3.
- Vtrum qui voto absoluto castitatis impeditus matrimonium contraxit, possit vbi semel consummavit, petere deinceps debitum? fol. 362.
- Vtrum teneatur puellam ducere, qui sub vera matrimonij promissione eam defloravit? fol. 170. n. 4.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum ad consummationem matrimonij, foeminae seminatio requiratur? fol. 367. num. 2.
- Vtrum foemina concurrat ad generationem subministratioe feminis? ibidem, num. 2. & seq.
- Vtrum B. Virgo in Conceptione Christi Domini sic concurrerit, absque vlla inordinatione? fol. 366.
- Vtrum antequam desponsaretur, emisit votum absoluta virginittatis? fol. 366. num. 5. & 6.

EX TRACTATV DE CENSVRIS.

- Vtrum Clericus minori excommunicatione ligatus possit licite Sacramenta administrare? fol. 391.
- Vtrum foeminae ingredientes monasteria virorum excommunicationem incurrant? fol. 393.
- Vtrum Religiosus, qui ad alendos parentes in gravi necessitate constitutos claustra reliquit, possit habitum dimittere, si aliter eis subvenire nequeat? fol. 394.
- Vtrum excommunicationem incurrant Clerici, qui districtis gladijs se invadunt, si ictus in se coniectos vterque retundat, ita vt Clerici personam non attingant? fol. 397.
- Vtrum qui veneno in potu, vel cibo Clericum occidit, excommunicationem incurrat? fol. 398.
- Vtrum Religiosus qui electores pecunia corrumpit, vt regularem prælaturam obtineat, excommunicationi subiaceat? fol. 204.
- Vtrum sit irregularis, qui arma petenti ad occisionem subministrat? fol. 399.

62

IN:

INDEX VERBORVM.

A

A Bortus, fol. 6. num. 3.
Abolutio 51. 54.
290. & seq.
Actio vna plures ledens, 259.
Adulterium, 116. 129.
Amor Dei, & proximi, 83. &
seq.
Apostata, 394.
Aspectus turpes, 18. & seq.
Attentio, 149. 172.
Attritio, 86. num. 6. 313. n. 6.

B

B Aptimus, fol. 127. 229.
& seq. 319. num. 2. 321.
num. 2.
Bellum navale, 132.
Beneficium, 149. 204. 283.
Bulla Cruciatæ, 56. num. 5. 64.
num. 1.

C

C Ambium, fol. 208.
Canonizatio, 233. n. 6.
Caro, 175. num. 3. & 185. nu-
mer. 3.
Censura, 391.

Chocolate, 178. nu. 5. & seq.
Christiani captivi, 138.
Circumstantiæ aggravantes, fol.
285. & seq. 342. n. 2.
Clericus, 119. 187. nu. 3. 391.
397.
Cognatio spiritualis, 358.
Collatio serotina, 175. & seq.
194.
Comædiæ, 21. numer. 6. &
seq.
Communio, 181. nu. 10. 303.
& seq.
Compensatio, 141.
Complex, 242. 257.
Conceptio, 366. 371.
Confessarius, 207. num. 6. 257.
283. 288.
Confessor sollicitans, 69. 72.
Confessio, fol. 3. num. 4. 250.
253. 264. & seq.
Coniux, 341. 343. & seq. 356.
Consilium, 36. num. 2.
Consuetudo, 154. num. 3. &
seq. 166. n. 11.
Contritio, 85. nu. 4. & 5. 311.
num. 3.
Contumelia, 111.
Copula, 277.
Correctio fraterna, 91. & 97.
& seq.
Curatus, 283.

D

INDEX VERBORVM:

D

Decretales, fol. 232. num. 3. & 4.
 Debitū, 141. & seq. 222. n. 7.
 Debitum coniugale, 274. numer. 5. 354. 356. & 358.
 Delectatio morosa, 28. num. 10. 254. num. 4. 352. 353. num. 3.
 Denuntiatio, 62. 69. 72.
 Desiderare malum, 8. 118.
 Detractio, 107. num. 1. 119. & sequent.
 Dispensatio, 324. & seq.
 Distillatio, 30. num. 3. 354. numer. 2.
 Doctrina, 251. num. 4. 321. n. 4. & seq. 339. num. 6. 345. & seq.
 Dubium peccatum, 246. 250. 310.
 Diællum, 113. & seq.

E

Ebrietas, fol. 4. & 7. 90.
 Ecclesia, 231. num. 3. & seq. 271.
 Electio, 134. 137.
 Emptio, 201. num. 8. & seq. 216. & seq.
 Episcopus, 52. n. 3. 55. 337.
 Error, 78. num. 2. 97. 233. numer. 4. & seq. 315. 326. 339.
 Eucharistia, 181. num. 10.
 Excommunicatio, 397. & seq.
 Exercitiorum liber. 77.

F

Falsarius scripturarum, fol. 143.
 Fama, 98. n. 2. 119. & seq.
 Fautores hæreticorum, 64. numer. 2.
 Fornicatio, 33. num. 4. 277.
 Fides, 47. & seq. 231. n. 3.
 Furtum, 32. 285. & seq. 397. num. 4.

H

Habitus Religionis, 394.
 Hæresis, 54. & seq. 231. num. 2.
 Hæreticus, 58. 62.
 Homicidium, 119. & seq. 129.
 Honor, 119. & seq.
 Horæ Canonice, 149. & seq.

I

Ieiunium Ecclesiasticum, fol. 174.
 Ieiunium naturale, 181. n. 11.
 Incestus, 254. num. 3.
 Indulgentia, 67. num. 5. 338. num. 3.
 Infamare, 107. & seq. 119.
 Infamia, 73.
 Inspiratio divina, fol. 1. & seq.
 Irregularitas, 399.
 Intentio, 235. num. 10. 240. num. 17.
 Iudex, 127. 146.

INDEX VERBORVM.

Indicium temerarium, 330. num. 2.
 Iuramentum, 136. numer. 4. 164. num. 7.

L

Laticinia, fol. 189. & seq.
 Lardum, 174.
 Lucrum, 208. & seq. 225. n. 12

M

Maledictio, fol. 8. 260. numer. 2.
 Maria Virgo, 366. & seq.
 Martyrium, 239. num. 15. & seq.
 Matrimonium, 324. & seq.
 Matrimonij impedimēta, 338. num. 2.
 Mendacium, 145. num. 6.
 Merces vltroæ, 217. num. 4. & seq.
 Metus, 5. num. 2. 139. num. 2. & seq.
 Missæ auditio, 170. & seq.
 Missæ celebratio, 158. 168.
 Moniales, 153. & seq.
 Montes pietatis, 221. num. 5. & seq.
 Mustum, 319.
 Mutuum, 208. & seq.

O

Occasio peccandi, fol. 116.
 Occultum, 108. 271.

P

Opinio, fol. 35. & seq. 146. 206. num. 5. 251. n. 4. 345.
 Ordo, 327. n. 5. & 6. 237. n. 11. 349. num. 10.
 Oscula, 14. & seq. 23. 343.
 Ova, 174. 175. num. 3. 189.

Pactum, fol. 196. & seq. 217. num. 3.
 Papa, 78. 97. 231.
 Parentes, 63. num. 2. 268.
 Parva materia, 29. 176. num. 2. & seq.
 Peccatum cordis, 249. n. 5.
 Peccatum dubium, 246. 250.
 Peccatum contra naturā, 264. & seq.
 Pensio, 150. num. 4. 201. numer. 7.
 Periculum peccandi, 21.
 Permissio peccati, 117. n. 2.
 Pollutio, 10. & seq. 271. 277. num. 3.
 Pœnitentia, 94. num. 3. 242. 256. num. 3.
 Præceptū, 83. 189. n. 3. & seq.
 Prælati, 51. 204. 279.
 Privilégiū, 165. n. 9. 192. n. 7.
 Pruritus, 16.
 Puer, 175. num. 3.
 Purgatorium, 65. & seq. 168. num. 2.

R

Religio, fol. 79. n. 2. 119.
 Religiosus, 119. 192. n. 7. &c.

INDEX VERBORVM.

& 8. 328. 357. num. 2. 394.
 Restitutio, 150. num. 3. & seq.
 288.
 Revelare, 107. 280. num. 3. &
 seq.
 Revelatio, 65. num. 1. 328.

S

Sacramentum, 324. 391.
 Sacrificium Missæ, 158. &
 seq.
 Sacrilegium, 271. & seq.
 Sagimen, 174.
 Satisfactio Sacramentalis, 255.
 & seq.
 Secretum, 107.
 Semen, 16. & seq. 264. 277.
 Sententia, 146. Vide opinio.
 Sigillum confessionis, 279. &
 seq.
 Simonia, 196. & seq.
 Simplex Sacerdos, 283. & seq.
 Societatis contractus, 219. nu-
 mer. 2.
 Sodomia, 32. 264. 268. 341.
 Sollicitatio, 68. & seq.
 Sponsalia, 270. num. 4.
 Sponsus, 14. 353. num. 2.
 Stipendium Missæ, 158. & seq.
 166.

T

Tactus impudici, fol. 10. nu-
 mer. 3. 275.
 Tabernarius, 227.
 Testis, 60. num. 5.
 Testimonium falsum, 112. nu-
 mer. 3.
 Tributum, 44. & seq.

V

Venditio, fol. 209. num. 3.
 & seq. 216.
 Violatio Ecclesiæ, 271. & seq.
 Vindicta, 125.
 Virginitas, 268. 367. num. 1.
 Vita, 121. num. 2.
 Vivæ vocis Oracula, 192. n. 8.
 Votum, 333. num. 6. 362. &
 seq.
 Vsuræ, 208. & seq.
 Vsuræ passivæ, 319.

ELEN

ELENCHVS
 PROPOSITIONVM,
 QUÆ VT IMPROBABILES, SCAN-
 dalosæ, temerariæ, & erroneæ, & Iesuita-
 rum commenta in libro Anony-
 mi notantur.

EXTRACTV DE PECCATIS.

PROPOSITIO I.

DIVINIS inspirationibus non correspondere, ne venialis qui-
 dem culpa est, nec materia, quæ in sacramento Pœnitentiæ sub-
 ministrari possit. Tannerus Iesuita 1. 2. disp. 4. quasi. 10. dub.
 4. num. 70.

R. Si divinæ inspirationes sint circa opera consilij (de
 quibus tantum loquitur Tannerus) videtur manifestum : quia
 aliàs, non eligere Coelibatum, Paupertatem, aut Religionem,
 peccatum esset, ac proinde non iam consilij, sed præcepti opera
 forent. Præterea, si carentia correspondentiæ per puram omis-
 sionem contingat, omni culpa vacabit, in opinione asserentium
 non correspondere per puram omissionem inspirationibus di-
 vinis, circa opera etiam præcepti, non esse peccatû actuale. Quod
 tenet M. Marcus Serra 2. 2. quest. 62. art. 8. dub. 1. Vbi inquit.
 [An peccet actualiter non restituendo rem alienam iniuste ac-
 ceptam, qui potest, & aduertit ad restitutionem teneri.] Et res-
 pondet negative cum Caietano. [Quia peccatum (inquit) iniu-
 stæ acceptionis continuari non potest sine aliquo voluntario, cû
 sola omissione restitutionis.] Caietani verba reperies 2. 2. q. 63.
 art. 3. §. [Restat igitur.] Vbi sic. [Ad dubium patet respõsio, quod
 detentor, in quantum detinet, non continue peccat, sed quoties
 renovat consensum detinendi.] Iam verò, si per actum positivum
 voluntatis, nolit opera consilij, Coelibatum, aut Religionem
 amplectari, difficile de peccato argui poterit, si sequatur opi-
 nionem admittentem actiones singulares indifferentes in indi-

viduo: quam cum D. Bonav. D. Gregorio Nazianzeno, & alijs Theologis defendit Vazquez, 1. 2. tom. 1. disp. 73. cap. 2. & 3. & cum Nicolao de Orbellis, Herrera, & Palacios, Ioannes Santius in selectis, disp. 4. num. 1. sed his omisis.

2 R. Sententia P. Tanneri est expressa D. Thomæ, 2. sentent. dist. 39. quæst. 3. art. 3. ad 6. vbi sic ait. [Quando conscientia dicitur alicui, quod bonum est facere aliquod opus consilij, si non facit, non peccat, quia non apprehenditur illud, ut bonum debitorum, & præcepto subiacens.] Sic Angelicus Doctor: quem in terminis nostræ quæstionis sequuntur Ioannes Santius in selectis, disput. 1. 6. & 7. Diana, 3. part. tract. 4. resolut. 5. 2. & tanquam probabilem admittit Reverendissimus P. Leander à Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, Minister Generalis meritisimus, tom. 1. de Pœnitentia, tract. 5. disp. 1. q. 9. & novissime defendit R. P. Christophorus Delgadillo, Regularis Observantiæ S. Francisci, Lector Complutensis Iubilatus, & suæ Castellane Provincie Definitor, electus Episcopus Tuicensis, in suo pereleganti opere de Pœnitentia, cap. 17. dub. 48. Vbi sic scribit. [Denique ad discretionem confessionis spectat, ne pœnitens se accuset de illis, quæ non sunt confessionis materia adhuc sufficiens,] & infra. [Aliqui se accusant de non correspondendo inspirationibus Divinis, quod tamen fieri non debet. Quia aut inspiratio est ad implendum præceptum, & tunc illi non correspondere, non est peccatum distinctum à transgressione præcepti; ac proinde satis est, quod explicetur ipsa transgressio præcepti. Si vero inspiratio est ad implendum consilium, ut ad ingrediendum Religionem, nullum est peccatum, adhuc veniale, (quidquid dicat Toletus, lib. 3. cap. 2.) illi non correspondere, cum nemo teneatur ad opera consilij. Hæc Delgadillo.

3 Non tamen ideo inficiandum posse in his aliquando immisceri peccatum, ut optime observat D. Thom. de veritate, quæst. 17. de conscientia, art. 3. ad 11. [Persuasio (inquit) vel inductio ad aliquid agendum non habet vim coactivam, &c. & ex illo consilio aliquando conscientia procedit, sed cum conscientia non liget, nisi ex virtute eius, quod in conscientia habetur, conscientia, quæ ex consilio habetur, non alio modo potest obligare, quam ipsum consilium, ex quo aliquis obligatur, ut non contemnat, non ut impleat.] Ex quibus liquidò constat, non peccare, qui Divinis inspirationibus, circa opera consilij, non correspondet; secus verò qui eas contemnit, & in hoc casu, si velit generaliter confiteri, debet se accusare in hunc modum.

dum. [Disco meam culpam de superbia, quam habui contra Deum, eius inspirationes, & omnia beneficia negligendo] sic D. Thom. opusc. 64. de modo confitendi, §. [Complacentia.] Adde pro Tannero, quod etiam in casu, quo deficiat contemptus, ac proinde omnis culpa, non improbat ipse praxim fidelium, qui ob humilitatem, & maiorem sui perfectionem de eiusmodi imperfectionibus simul cum venialibus se accusant.

4 Sed quidquid sit de imperfectionibus; siue materia sint confessionis, siue non, dubitandum non est, peccata rite confessa, & virtute absolutionis iam remissa, materiam esse, quæ nulla superaddita, in confessione iterum subministrari possit, ut cum D. Thoma, Ricardo, & alijs, tradit M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. de Pœnit. cap. 2. dub. 2. post. 2. concl. & Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 3. vbi ait. [Esta doctrina es muy cierta, y consta de vna Extrav. de Benedicto XI. y del vno comun de los Catholicos.] Et apte illum M. Victoria, in sum. de confes. num. 170. dicens, [tenet D. Thom. D. Bonaventura, Marilius, Gabriel, Alexander, & omnes quos mihi contigit videre.] Unde sit primo omnino reiiciendum M. Ambrosium Catharinum, in annot. in comment. Caietani, lib. 5. pag. mihi 458. contrarium nullo fundamento lactantem; dum dixit. Si quis sola peccata iam confessa iterum subiiceret; ex defectu materie Sacramentum frustrari, ludibrio exponi, & inaniter iterari.] Quod prorsus falsum est, & contra omnes Theologos.

5 Fit secundo licitum esse, peccata in alijs iam confessionibus remissa iterum, atque iterum confiteri, ut tradunt communiter Doctores contra Magistrum Dominicum de Soto oppositum mordicus defendentem in 4. Sept. distinct. 18. q. 4. artic. 3. in fine. Vbi sic ait. [Hic autem circa litas confessionum repetitiones, peccatorum scilicet alias sacramentaliter remissorum, adnotandum est, quod non sunt eiusmodi confessiones pro libito repetenda: esset enim abusus sacramenti, iterum atque iterum eadem peccata absque causa confiteri; & tantus posset esse abusus, ut sacramentum nullum esset, & nullam conferret gratiam, imò esset Religionis ludibrium. Sed tunc tantum eiusmodi repetitiones sunt licitæ, quando causa gravis interuenit, videlicet, si forte se offerat gravis confessarius, & doctus, cui homo vult detegere vitam suam, vel in mortis articulo, vel in aliquo magno festo, & iubilæo; idque non quotannis, sed rarissime.] Hactenus Sotus. Sed expresse contra D.

Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3. in fine. Vbi ait. [Quanto pluribus Sacerdotibus confitetur quis, tanto plus de pœna ei remittitur; tum ex erubescencia confessionis; tum ex vi clauium. Vnde toties posset aliquis confiteri, quod ab omni pœna liberaretur; nec iteratio iniuriam facit Sacramento,] & artic. 5. ad secundam quæstionem. [Et ideo quanto aliquis pluries de eisdem peccatis confitetur, tanto magis pœna diminitur.] Sic Angelicus Doctor, cuius sententiam amplectitur Scotus in 4. distinct. 19. quæst. 1. ad argumenta, dicens: [Quid ergo melius, quam semper confiteri, quovisque, post centesimam, vel millesimam confessionem, esset tota pœna remissa debita quibuscumque peccatis ommissis?] Hæc cum D. Thoma Scotus, quos sequuntur discipuli. Et ex D. Augustino tradit D. Antoninus, 3. part. tit. 14. §. 4. Navarrus, in summ. cap. 21. num. 42. Caietanus Ledesma, & alij quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disput. 31. num. 8.

PROPOSITIO II.

Si quis per violentiam tibi mortem minetur, licitum est te inebriare vitandæ mortis causa, quando aliter evadere non potest. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 5. Lesius Iesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 66. [Nota consequentiam ad alia peccata.]

1. R. Mirum non est, quod hi Doctores doceant, ebrietatem esse licitam ad vitandam mortem, quando alij ad conservandam etiam salutem licere putant. Quod non sit mortale, defendunt Sylvester, verbo Ebrietas, quæst. 3. num. 4. [Si sanitas (inquit) aliter procurari non posset nisi per ebrietatem, ex qua nullum periculum sequitur, non video quod sit mortale.] M. Petrus de Ledesma eiusdem Prædicatorum Ordinis, in summ. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula. §. de lo dicho. [Si fuisse necessario para la conuencencia, o salud del individuo, beber demafiada cantidad, de suerte que vno se huiesse de embriagar, el embriagar se en tal caso no es pecado mortal.] Quod autem nec veniale peccatum sit, tradit Caietanus in summ. verb. Ebrietas. [Si quis (ait) ex intentione inebriaretur, ex dispositione artis medicinae, propter sanitatem, non esset ebrietas peccatum etiam veniale] Idemque docet 2. 2. q. 150. art. 2. [cuius ratio (inquit) est, quia ebrietas in illo casu non esset ebrietas formaliter, que est peccatum, sed materialiter tantum, quoniam non esset ex delectatione in potu vini, & esset licita.] & ibidem, §. A

hoc

hec dicitur, subnectit [esse mentem Divi Thomæ, art. 2. ad 3.] Quem sequuntur Almaynus, Mayor, Zelaya, Palacios, & alij, quos refert Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 9. num. 2. Eandem sententiam tenet Navarrus, quem citatum sequitur Villalobos, Ordinis Minorum, in summ. tom. 2. tract. 40. difficult. 6. num. 5. subiungens. [De lo qual se sigue, que tambien podria vn hombre embriagar se, quando fuisse necessario para evitar la muerte, como tiene Lesio contra Cayetano, diciendo, que fueron desta opinion muchos hombres doctos de la Vniversidad de Logobayna, consultados sobre este caso] sic ibi num. 6. & opinionem P. Lesij probabilem esse dicit Diana, part. 6. tract. 7. resol. 44. vbi sic. [Licitum est te inebriare vitandæ mortis causa, quam tibi aliquis per violentiam minatur, ni propinanti respondeas, modo absit scandalum.] Quod satis modeste docuit Layman vbi supra dicens. [Ex qua doctrina non improbabiler Lesius infert, licitum esse inebriari mortis vitandæ causa, &c.] Et merito: quia vt notat Villalobos supra, est consequentia necessaria ex doctrina Caietani docentis ebrietatem, quæ non est ex delectatione in potu vini, licitam esse, imò vt ait num. 5. [No se ha de llamar embriaguez, porque no lo haze voluptatis causa,] & ante omnes sententiam P. Lesij tenuit Martinus de Magistris, qui, vt refert Caietanus supr. art. 2. docuit [Ad evitandam sevitiã tyranni, vel infidelis, hominem posse se inebriare.]

2. Nec ad rem facit, quod mors à causa extrinseca, vel ab intrinseca, imminet, vt tradit celebris Dominicanus M. Victoria in Relectione de temperantia, n. 6. Si hoc inquit, (nempe vesci carne humana) in extrema necessitate est licitum, ergo etiam si timore barbarorum aliquis cogeretur comedere. Nihil enim facit, an timor sit ab intrinseco, vel ab extrinseco illatus. [Quod à fortiori tenere debet, quotquot asserunt, alioqui à tyranno occidendum, posse semetipsum mutilare. M. Bañez, M. Ledesma, quos refert, & sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 6. §. 3.] [Si tyrannus,] & ex eadem illustrissima Familia, M. Acatius de Velasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio, ref. 35. num. 6. [Y esto (inquit) se ha de entender aora la salud provenga, y dependa à causa intrinseca, o extrinseca,] & infra. [Si se le diesse a escoger, que se cortasse vn miembro, o le quitarian la vida, podria muy bien cortarse, para evitar mayor daño, con que se justifica la accion.]

3. Idem sentit Basilus de Leon Augustinianus, lib. 10. de

A 3

Ma

Marrim. cap. 13. an. 2. ubi sic ait. [Si liceret evacuatio fetus nondum animati, ad evitandam mortem matris, & restituendam sanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & statum conservandum opus erit. Casus enim potest se te offerre adeo premens, ut nullo alio medio possit mulier eripi, nisi abortu fetus nondum animati: quod tamen Sanchez negat; sed nullo convenienti assignato discrimine.] Basilium, in hac arguendi forma, eisdem verbis sequitur R. P. Leander a Sacram. tom. 5. de irregularit. tract. 2. disp. 11. quest. 2. vers. Primo: itaque antea docuerat Navarra in nova editione lib. 2. de restitut. cap. 3. dist. 2. de indirecte occidente, num. 130. ubi ait; quod, si liceret procurare abortum, quando aliud non superiret remedium ad ipsius pregnantis salutem restitutam, ac probabiliter sit mortura, nisi abortiatur; liceret etiam foeminae nuptae, aut virgini fornicanti, idem efficere, quando nullo alio quaesito medio sibi consulere possent, ne crimine detecto, famae, vitaeque iacturam facerent; quia nihil refert, quod periculum ab extrinseco imminet. Hæc ex Navarra, (quem videre non potui in citata editione) refert Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 8. Eiusdem sententiae est Franciscus Galerti in Margarita casuum, verb. Necessitas. in fine, ubi ait. [Licet Sotus differentiam constituat inter primum casum, in quo periculum est ab extrinseco, & inter alium, in quo sit ab intrinseco, revera tamen hoc idem etiam in primo casu procedit. Nihil enim refert, an periculum sit ab intrinseco, an potius ab extrinseco, dummodo utrumque sit probabile, ad hoc ut propria vexatio iuste redimatur, Et quod caput est, ita sentit D. Thom. Quodlib. 5. art. 17. ut ostendam infra tract. de iust. Propos. 8. ubi non dissimilis casus occurrer. Ex quibus duo liquido constant. Primum, aut ebrietatem nunquam licere; aut si licita est, quando mors aliter ab intrinseco imminet, idem prorsus dicendum, quando ab extrinseco. Secundum: nullam hinc esse consequentiam ad alia peccata, v. g. fornicationis, aut sodomiae, &c. Ut ex D. Thom. Caietano, Sylvestro, Villalobos, Navarro, & Diana didicisti. Quod disparitatem non capias, doleo, inuenies infra.

4. Interim verò animadvertite, D. Thomam non semel docuisse (licet postea retractaverit) ebrietatem non esse peccatum mortale ex suo genere, quod absque aperta hæresi de fornicatione dici non potest. Non est ergo eadem utriusque ratio. Vide Angelicam præceptorum in quest. de Malo. quest. 2. de peccatis, art. 8. ad 3. Vbi sic ait. [Dicendum, quod multoties inebriari,

non

non est circumstantia constituens speciem peccati, & ideo sicut semel inebriari est peccatum veniale, ita, & multoties inebriari per se loquendo [ex quibus Caietanus 2.2. quest. 150. art. 2. §. [Ad hoc dicitur] sic ait. [D. Thom. in quest. de Malo. q. 2. art. 8. ad 3. & q. 7. art. 4. ad 1. sentit quod ebrietas non est peccatum mortale ex suo genere. Hæc opinio sequaces multos inveniret, nisi autoritas tanti Doctoris hic, & superius 1.2. quest. 88. art. 3. ad 1. expresse obstaret.] Hæc ille. Ex quibus saltem deducitur, ebrietatem non esse æquè intrinsecè malam, ac fornicationem, siquidem illius malitia tantum Magistrum aliquando latere potuit. Quin obstiterit illud Pauli. 1. ad Corinth. 6. Nolite errare: Neque fornicarij, nec ebriosi Regnum Dei possidebunt. Ex quo ipsemet Angelicus Præceptor opusculo 4. de texto præcepto legis, sic arguit à Regno autem Dei non excluditur aliquis, nisi per peccatum mortale, est ergo peccatum mortale, &c. Est ergo hæresis dicere, fornicationem simplicem non esse peccatum mortale. Igitur, iuxta doctrinam D. Thom. non inconsequenter loquuntur DD. qui ebrietatem ad conservandam vitam licere putant, fornicationem vero minime.

5. Discriminis rationem tradit Doctor Angelicus 2.2. q. 64. art. 7. Vbi in fere similem obiectionem incidens sic argumentatur. [Homicidium est gravius peccatum, quam simplex fornicatio, vel adulterium; sed nulli licet committere simplicem fornicationem, vel adulterium pro conservatione propriae vitæ; ergo nulli licet defendendo se ipsum alium occidere, ut propriam vitam conservet. Respondet. Ad quartum dicendum, quod actus fornicationis, vel adulterij non ordinatur ad conservationem propriae vitæ ex necessitate, sicut actus, ex quo quandoque sequitur homicidium, sic ille de homicidio. Ap. p. ca. & tu ad ebrietatem. Sed quid si actus fornicationis aliquando ordinaretur ex necessitate ad conservationem propriae vitæ? Et licet non licitus? Ap. q. 9. art. 13. in corp. ubi apertissimam inuenies. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent fornicationem inseparabiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt verò quedam actiones, quæ absolute consideratæ deformitatem quandam important, quæ tamen aliquibus circumstantiis advenientibus bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere. Quid iudicariis? Et timorem mortis plures actiones honestas, quæ in seculo, in seculo forent, ostendit Diana 3. part. tract. 6. Mil. vi. 83.

PROPOSITIO III.

Licitum est desiderare alteri mortem, & de illa gaudere non quatenus illi mala, sed quatenus tibi bono, v.g. ut ei in bonis succedas. Palaeus Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 1. num. 11.

1 R. Hæc sententia est expresse D. Thom. 2. 2. quæst. 76. art. 1. ubi ait. [Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum,] & paulò infra [contingit autem malum aliquod dici, imperando, vel optando sub ratione duplicis boni: quandoque sub ratione iusti, quandoque sub ratione utilis.] Et expressius in 3. sent. dist. 30. q. 1. art. 1. ad 4. ubi, & conclusionem tradit, & rationem reddit. [Prosperitas vnius, inquit, inducit aduersitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quisque se, quam alium; propinquos, quam extraneos; amicos, quam inimicos. Potest aliquis salva charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingit; non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, (& infra.) Sed hoc non est de malo gaudere, sed de bono, quod adiunctum est malo.] Hactenus D. Thomas, quem sequuntur discipuli. Casetanus in sum. verb. Maledictio. [Requiritur ad maledictionem, quæ sit culpa gravis, quod sub ratione mali, & non sub ratione honesti, vel utilis, desideretur homini malum, puta mors, infamia, damnum rerum, &c.] M. Ioannes de la Cruz in directorio, 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. [An liceat desiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Resp.) Eam desiderare, ut à laboribus liberemur, quoddam genus pusillanimitatis præsert, & si non sit peccatum mortale.] M. Conradus 1. part. Respons. casuum, quæst. 392. [Universaliter quotiescumque propter bonum, malum peccamur, non est peccatum.]

2 Eandem sententiam tenet M. Michael Zanardus ex eodem Prædicatorum Ordine, 2. 2. directorij, cap. 6. de Maledict. ibi. [Nullum quidem est peccatum, quando alteri malum optatur, ratione publici boni, vel ratione boni privati: ut dum puella à malo viro sollicitata capit, ut infirmetur, ne eam amplius vexet; & sic discurrendo: quia non est velle malum alicui sub ratione mali.] Hæc ille. Quem sequitur Bonacina tom. 2. disp. 3. q. 4. punct. ult. n. 7. dicens. [A mortali excusatur mater, quæ mortem filiabus exoptat, quia occasione ipsarum, male secum agitur à

maris

marito, aut iniurijs afficitur,] & Franciscus Galetti in Margari- ta casuum conscientie, verb. Desiderare. Vbi. [Desiderare aliquid possumus, non autem illud idem procurare. Mortem enim propriam, inò, & alienam in multis casibus possumus desiderare, non etiam procurare.]

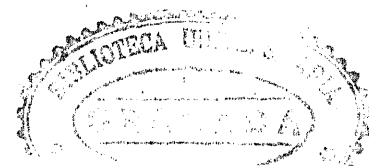
3 His principijs innixus Castro Palaeo ubi supra, sic ait. [Credo, si cū debita moderacione facias, te posse absque peccato mortali, de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum inde sequutum, &c. quia non gaudes de illa quatenus proximo mala est, sed quatenus est causa tui emolumenti, & secundum hanc rationem bona esse videtur, & appetibilis.] Hucusque Palaeus, qui strictius loquitur, quam plures ex citatis: siquidē isti licitum esse dicunt, ille vero non esse mortale. Ideo hanc sententiam amplectuntur Ioannes Sanchez in selectis, disp. 2. num. 9. Paqualigius decis. 474. Angelus Maria Verricelli in qq. moral. tract. 3. quæst. 6. num. 64. & non dissentit M. Serra 2. 2. q. 76. art. 1. §. Quidam recentiores. Adde non solum alijs, sed ubi etiam licere, desiderare mortem ad vitanda mala temporalia, v.g. agrestudinem, internam afflictionem, paupertatem, &c. aut saltem nō est mortale; ita docent M. Ioannes de la Cruz, & Santius supra, & M. Sotus, quem citatum sequuntur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. resol. 84. & 5. p. tract. 14. resol. 92. & Verricelli sup. n. 66.

PROPOSITIO IV.

Pollutio non intenta, licet prævisa in cogitationibus turpibus, & tactibus inhonestis, si postea in somnis sequatur, non est peccatum mortale. Ex Iesuitarum doctrinis hunc modum dicendi admittit Ioannes Santius in selectis, disp. 21. num. 15. & disp. 23. num. 29.

1 R. Si Author citatus solum intenderet, prædictam pollutionem in somnis contingentem non esse peccatum mortale, nil à veritate alienum diceret; quia non esse peccatum, sed effectum peccati, est doctissimorum opinio, quam, ut testatur M. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 7. tuetur Angelicus Præceptor. Hæc opinionem inquit, videtur hic D. Thomas docere, dicēs nocturnam pollutionem per se non esse peccatum. Idemque expressius affirmat in 4. dist. 9. art. 4. q. 1. dicens pollutionem in somno non esse peccatum, quia illic nullum est rationis iudicium, sed est signum peccati.] Hæc Sotus, ex D. Thom. quam sequuntur. M. Pe-

trus

trus de Palude Maior. Gabriel, & Adrianus apud Vazquez, 1. 2. tom. 1. disp. 94. cap. 3. Bonacina, & alij, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 64. & putat probabilem Candidus Magister Sacri Palac. tom. 1. disquis. 22. art. 67. dub. 4. Quorum fundamentum est: quia quando non est libertas, actuale peccatum esse non potest. Quibus adde Navarrum in Manual. cap. 16. num. 7. Vbi ait [La polucion del que duerme, nunca es de suyo, y en si misma pecado mortal: Salvo solamente en su causa, segun la Glossa recibida, y Santo Thomàs, y Mayor, porque no es voluntaria, y el que duerme no puede merecer, ni pecar, aun venialmente.] Sic ille: & plures apud Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 45. num. 29.

2 Intentum igitur Ioannis Sanciij aliud est, nimirum, cogitationes morosas, & tactus, cum prævisione pollutionis postea in somnis eventuræ, non habere labem, seu malitiam pollutionis, quamvis alias lethalia sint. Verba eius sunt. [Lis igitur inter Authores citatos, quos sequitur Sanchez, & nos; ex eo pendet; quod illi fatentur participare labem pollutionis illum, qui habet cogitationem turpem sive aspectum, in quo prævideatur pollutio: & nos non admittimus, licet prævideatur, quia prævidetur in causa non efficaciter influente.] Sic ille citans pro sua sententia doctissimum Caietanum, & doctum quemdam Iesuitam suppresso nomine. Fides sit penes Authorem. Hoc mihi certum: nullum ex his, qui scripta prælo mandarunt, hanc tenuisse sententiam. Et plures sibi contrarios numerat ibidem Ioannes Santius. Inter quos PP. Henriquez, Granadum, Sa, Thomam Sanchez, Salas, &c. Quibus adde P. Suarez in 3. part. quæst. 80. art. 7. & alios apud Dianam 1. part. tract. 7. resol. 65. Non ergo ex Iesuitarum doctrina suam potuit elicere sententiam Ioannes Santius. Lubens amplectitur Illustrissimus Ioannes Caramuel in Regul. Sancti Benedicti, disput. 68. de somnijs. Vbi sic scribit. Audo, & hoc examinanti non erit mirum, tactus, oscula, & cogitationes turpes, morosasque delectationes, licet sint peccata mortalia, non esse causam directam nocturnæ pollutionis. Ita Santius in suis selectis, disp. 1. num. 15. & disp. 23. num. 29. Ratio huius Authoris est efficacissima, quia quæcumque causa est potentior, atque activior, quando est præiens, quàm quando est absens; atque morositas delectationis, tactus, oscula non cauferunt pollutionem, dum essent præsentia, ergo multo minus absentia poterunt causare. Ex his patet pollutionem prævisam in somnijs, sed non volitam, licet procedat a causa mortaliter peccaminosa

sa in genere luxuriæ, non esse peccatum mortale; quia non amatur in se, ut supponitur, non amatur in causa, quia nulla datur directa talis pollutionis. Hæc ille cum Santio.

3 Quorum sententiam novissime amplecti videtur Illustrissimus, ac Reverendissimus P. M. Acatius March de Velasco, ex Prædicatorum Ordine Lector Iubilatus, in Vniuersitate Valentina Cathedraticus, Vicarius Generalis Prouinciæ Aragoniæ & denique Episcopus Oriolensis; in suis resolutionibus moralibus Hispano idioma in lucem datis Valentia anno 1658. tom. 2. verb. Luxuria, resol. 209. num. 4. vbi sic ait. [Deuete aduertir, que no es bastante qualquiera causa, para que se diga que la polucion es pecado mortal, o consentida, porque es menester que sea tal, que de suyo influya luego] expendit: an statim influat, quando pollutio non statim, sed postea sequitur in somnis. Ergo cum oscula, tactus, cogitationes turpes, &c. non statim influant in pollutionem prævisam in somnis eventuram, hæc non erit peccatum mortale. Huic fundamento, cui Acatius, in ius est Ioannes Santius vbi supra. [Censeo, inquit, verba impudica, cogitationem turpem, & tactus, que sint crimina mortalia, & si sint cause per se ordinatæ ad pollutionem, non tamen efficaciter in illam influentes; alias fere nunquam apponeretur, quin sequeretur pollutio. Contrarium tamen venire testatur experientia, &c. Si ergo cogitatio turpis quando præiens est, non influit in pollutionem; nec efficaciter movet ad illam habendam, quo modo credi potest influxuram quando absens, ut pote in somnis] En ex eo quod causa non statim influat, probat Sanchez non habere malitiam pollutionis; putat enim ad hoc requiri, quod desiderat Acatius, nempe quod causa sit talis. [Que de suyo influya luego.] Verum hoc fundamentum Doctores communiter reprobant.

4 Circa pollutionem in somnis contingentem, inquiri solet: An liceat eam appetere, & desiderare, etiam propter delectationem? Et respondet non esse lethale Paludanus in 4. diu. 9. quæst. 3. num. 6. Si quis, inquit, appetat delectationem pollutionis nocturnæ, vel complaceat sibi in ea, ita tamen quod seit eam non esse peccatum, & vellet delectari sine peccato, nullo modo complacitus sibi in ea, nec appetiturus eam, si esset peccatum, videtur quod non sit peccatum mortale: sed peccat venialiter. Hæc Doctissimus Dominicanus, que sunt valde notanda, quia contra communem Theologorum sententiam, & expresse contra D. Thom. in 4. diu. 9. art. 4. quæst. 1. ad 5. vbi ait. Si pollutio

cio propter delectationem placeat, erit mortale, si sit cum deliberante consensu.]

PROPOSITIO V.

Pollutio non intenta, licet prævisa in conversationibus otiosis, & verbis amatorijs, non est culpa mortalis; nec sub mortali teneris has causas remo vere. Vazquez Iesuita 1. 2. tom. 1. disp. 115. cap. 2.

1 R. Hæc propositio non reperitur in Vazquez, licet per bonam consequentiam inferatur ex his, quæ docet disp. 115. citata, cap. 3. num. 9. Sed cuiuscunque sit, si conversatio, & amatoria verba culpam venialem in genere luxuriæ non excedant, vñ nō excedere docent Caietanus, D. Antoninus Filiarius, & Grassus apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 31. & 34. quando finis intentus non est mortalis. [Nimirum (inquit cum Navarro, & Corduba, Sanchez, num. 36. & 39.) quoties ob solam vanitatem, ob vanum conciliandum auctorem, leuemque delectationem] in hoc inquam eventu; pollutionem in eis non intentam, licet prævisam, non esse de læthali damnandam, nec gravem ad esse obligationem removendi causas, est expressa multorum sententia, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. & 3. part. q. 80. art. 7. Vbi totam malitiam pollutionis in causas reducit. Quæ ex eius discipulis sequuntur Caietanus, Sotus, Barthol. de Ledesma, Sylvester, Martin de Ledesma, Ludovicus Lopez, quos citat Sanchez, lib. 9. disp. 45. num. 13. & 16. & plures alij, qui univertaliter asserunt pollutionem ex causa mortali esse mortalem, & ex causa veniali esse venialem. Quibus consentit M. Bart. de Medina, eiusdem Prædicatorum Ordinis, 1. 2. quæst. 74. art. 6. §. 4. vbi ait. [Notandum, quod eiusmodi pollutiones, quæ in se non sunt volitæ, sed tantum in causa, non habent aliam bonitatem, aut malitiam, quam eam, quæ est in sua causa.]

2 Et in terminis quando pollutio sequitur ex rebus venialibus in genere luxuriæ, id tenent Caietanus, D. Antoninus, & Sylvester apud Sanchez sup. num. 19. & M. Acatus de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Luxuria, resolut. 209. vbi ait. [De lo qual se sigue, que no es pecado mortal, no desistir de la acción indiferente, o venial, quando se conoce que ha de ser causa de polucion, v. g. mirar curiosamente vn hombre al rostro de vna muger.] Quibus adde M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcepto, art. 8. ibi. [Pollutio, inquit, indirectè voluntaria, vt pote prævisa, & volita in sua causa erit peccatum mortale, aut

ve-

veniale, iuxta malitiam cause,] & M. Zanardum 1. 2. directorij in explicatione 6. & 9. præcepti, cap. 8. vbi ait. [Ex communi Doctorum sententia regulam assignare possumus, per quam sciemus, quando pollutio est peccatum mortale, quando veniale, & quando nullum. Regula ergo sit: si causa pollutionis est mortalis, & ipsa pollutio erit mortalis; si venialis, venialis; & si nullo modo, nullo modo,] & infra, §. Secunda conclusio. [Si cogitatio, vel delectatio fait mortalis, pollutio quoque inde sequuta erit mortalis; si venialis, venialis.]

3 Eandem sententiam tenent Abulensis, & Angelus, apud Sanchez supra, quos sequuntur Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 6. Bonacina de Matrim. quæst. 4. punct. 10. num. 9. & Verricelli tom. 1. tract. 4. quæst. 25. num. 8. vbi sic, [dico 5. Verior, communior, & receptior opinio est, tunc tantum pollutionem diurnam, aut nocturnam esse volitam in causa, & contrahi mortalem malitiam molliciti, quando causa est per se influens, & mortale peccatum in genere luxuriæ.] Hæc ille citans Navarrum, & alios. Quibus consentit Diana, 1. part. tract. 7. resol. 65. & 2. part. tract. 1. Misc. resol. 3. 1. qui inter causas veniales in materia luxuriæ, in quibus pollutio prævisa non erit peccatum mortale, numerat. Loqui verba amatoria, vulgo requiebros (secluso scandalo, & periculo consentiendi proprio, vel alieno) visionem curiosam, lectionem turpem, tactum manus, & similes.] Vide illum tractat. 7. citato, resol. 65. in fine, vbi sic ait. [Notandum est, etiam pollutionem prævisam, sed non intentam ex actionibus peccaminosis, tantum venialiter in genere luxuriæ, non esse peccatum mortale, vt ex tactu, v. g. levi manus, visu, verbis, lectione, aliquantulum libidinosi,] sic Diana, apud quæ plures exprimis huius sæculi: cuius rationem invenies apud Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 7. vbi sic. [La razon de lo segundo, es por el leve influxo, que estas causas tienen, que mas parece el efecto natural; y la obligación de quitar estas causas, es pequeña, y así no obliga a pecado mortal el quitar la causa leve.] Hæc ille cum Sanchez, & alijs.

4 Sed ne omittas videre P. Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 45. num. 16. vbi alios pro hac sententia referens, inquit. [Huius sententiæ videntur Caietanus, Navarrus, Phillarius, &c. Vbi tractantes, quando pollutio volita in causa, sit peccatum mortale? Solum meminerunt causarum turpium, quæ per se, & siapte natura periculum pollutionis afferunt. Eandem videntur tenere D. Antoninus, Angelus, Sylvester, & apertius Navarrus.]

Eg

Ex quibus ipse conclusionem suadere conatur dicens. [Probatur, quia cum cause illae leuiter influant, sunt quodammodo, & secundum quid causae; & potius illa pollutio à causa naturali procedit: & sic expresse tenet Caietanus, 2.2. quaest. 64. art. 8. col. 3. paulo ante §. Confirmatur, ubi ait pollutionem nocturnam procedentem, ex praua delectatione veniali, esse venialem, idem Henriquez, & Emanuel Sañic Sanchez.

PROPOSITIO VI.

Inter sponfos de futuro licita sunt oscula, & amplexus, etiam cum periculo pollutionis, si inurbani, & austerius haberentur, Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 49.

1 R. Quod seculo cuiusmodi pollutionis periculo, secundum se considerata non sint culpa gravis inter sponfos de futuro, est communis Doctorum sententia, quam tenent ex discipulis D. Thomae, Caietanus, Medina, Bart. de Ledesma, Ludovicus Lopez, Tabiena, Armilla, Sorus, & alij, quos citatos sequitur Thom. Sanchez supra disp. 46. citata, subnectens. [Atque haec conclusio vera est, quamvis sponfi intendant eam delectationem sensitivam, quae ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur. Sic Caietanus, Ludovicus Lopez, Petrus de Ledesma, & Barthol. de Ledesma.] Haec ille. Quibus adde M. Candidum, qui putat probabilem, tom. 1. disqui. 1. l. art. 1. dub. 5. apud quem eam tenet Mag. Medina 1.2. quaest. 74. art. 8. dub. 3. quos sequitur Navarrus, in sum. Latina, cap. 16. num. 12. ubi huius opinionis antesignanum refert, dicens: [Quae singularis determinatio fuit Cardinalis Caietani, 2.2. q. 154. art. 4.]

2 Limitat verò Sanchez ubi supra, num. 39. [Est tamen moderanda conclusio: dummodo non adsit periculum copulae, vel consensus in eam, aut pollutionis. Et quamvis dixerim excusari à mortali inter coniugatos, quando habentur in signum benevolentiae, & ad mutuum conciliandum amorem. At inter sponfos de futuro, strictius loquendum esse existimo; si tamen in eas angustias inciderent, (attende) vt inurbani, & austerius haberentur, nisi se amplexarentur, necessitas illa excusaret à periculo pollutionis praevisae, & à culpa lethali.] Haec Sanchez: quibus amplexus tantum, non oscula, cum periculo pollutionis permittit, cui consentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diffic. 16. num. 4. [La polucion, inquit, involuntaria no es pecado, &c. tal es quando succede de obra, que no pudo evitarla, no

estava obligado a ello. Y lo mismo es quando nace del abraço licito, conforme a la costumbre de la tierra.] Haec ille non solum pro sponfis, sed etiam pro solutis. Caterum licet ad oscula conclusionem extenderet, non deficerent defensores. Militant enim pro illa quotquot Prop. praecedenti retulimus asserentes, etiam inter solutos, pollutionem praevisam, & non intentam in actionibus venialibus in materia luxuria, non esse peccatum mortale: imò, & nullum, quando in causa nullum est.

3 Quod autem oscula, & amplexus ex benevolentia, & amicitia honesta, & ad eam augendam, ne venialis quidem culpa sint, docent communiter Theologi, cum D. Thom. 2.2. q. 154. art. 4. Quod procedit etiam delectatio venerea inde confurgat, non consentiente voluntate. Ita Navarrus cap. si cui, de Poenit. dist. 1. n. 15. Emanuel Rodrig. tom. 1. sum. in 2. editione, c. 203. & M. Ioannes de la Cruz, in director. 6. precepto art. 1. dub. 2. ubi sic. [An oscula, & tactus sint peccata mortalia? ex se ista non sunt peccata mortalia, cum licite fiant sine libidine, ex amore patriae, aut ob aliam necessitatem, & si in eis excitetur alia sensualis delectatio, dum non acceptetur, nec adsit periculum consentiendi in eam. Ita victoria, & communiter cum D. Thoma, art. 4.] Ergo si in eiusmodi osculis, & amplexibus praevideatur futura pollutio non erit culpa lethalis (iuxta praedictam doctrinam) maxime inter sponfos de futuro. Si verò causa vanitatis, vel levitatis, vel alia simili infigantur, si in delectationem veneream ex illis confurgentem voluntas non consentiat, non excedere culpam venialem, docent Caietanus, Navarrus, Graffius, & alij apud Sanchez supra. Quomodo ergo pollutio in eis praevisa lethalis erit, quando quidem huiusmodi malitia ex malitia causae metienda est. Et praecipue inter sponfos de futuro, quorum tactus, etiam impudicos; ad instar coniugatorum, quo ad malitiam taxandos, tradit Emin. Caietanus, in sum. verb. [Sponforum peccata] per haec verba. [Sunt enim impudicitiae mortalia peccata in ipsis, in omnibus casibus, in quibus apud coniugatos sunt mortalia] sic ille: sed contra communem Theologorum, apud Machado, tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 1. doc. 5. num. 3. quamvis ipse non dissentiat, dicens. [Pero Cayetano dice, que estos tactos son ilicitos entre los desposados, quando lo son entre los casados, y no en otra manera.] Quorum opinio prorsus reiicienda est; alias seculo periculo pollutionis, tactus impudici inter sponfos de futuro, non essent lethales, quod dici non potest. Videatur Sanchez supra numer. 51.

✦ Allud

4 Aliud verò erit, si sponsi intenderent delectationem illam sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur: nam cum inter solutos læthalia hæc sint, iuxta communem Theologorum sententiam, non poterit pollutio in eis prævisa à læthali inter sponsos de futuro excusari. Imò neque inter coniugatos, secundum Sanchez, vt constat ex eius verbis supra relatis. Solum enim excusat. [Quando habentur in signum benevolentiae, & ad mutuum conciliandum amorem.] Quod tradit etiam M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 41. §. 27. per hæc verba. [Tactus, & oscula cum periculo pollutionis, imò, & cum pollutione, inter coniuges, non sunt peccata mortalia, &c. Si fuerint ad excitandum amorem, vel ad eum conservandum, & tunc præter intentionem sequeretur pollutio,] Sic etiam intelligendus est M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. part. de Sacram. Matrimonij, q. 3. conclus. 2. dum ait. [Tactus, & amplexus coniugum, si ex eis regulariter sequitur pollutio extra vas, erunt peccata mortalia.] Si enim id extendat ad casum, quo habeantur ob delectationem sensibilem, & veneream ex illis consurgentem, audiendus non est. Vide infra Prop. 10.

PROPOSITIO VII.

Sentienti magnam pruritam in partibus verendis licitum est, ad semen corruptum expellendum, & pruritam sedandum, eas refri. are, etiam cum periculo pollutionis, dum consensus periculum absit. Sanchez, Filliucius, & Reginaldus Iesuitæ, quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disp. 21. num. 30.

1 R. Pro hac opinione refert etiam Ioannes Santius vbi supra Eminentissimum Caietanum, M. Ledesma, Basilium de Leon, Navarrum, & Villalobos. Quibus subscripsit M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 41. §. 12. vbi sic ait. [duodecimo dico. Nunquam nec coniugibus, nec solutis licere pollutionem ex mollitie, quia mollities ex se mala est. Non credo tamen esse mortale, quando adest necessitas extrahendi semen à corpore per medicamenta, si semen diù retentum iam causaret periculum vitæ, quia hæc non est pollutio per se, & directe volita, sed medicatio, quamvis per accidens, & extra intentionem sequatur pollutio,] & infra, num. 26. [Dico quòd pollutio non erit peccatum mortale in magno, gravi, & molesto pruritu genitalium, quia cum peccatum debeat esse voluntarium, & in supradictis vrgeat occasio, causa, vel necessitas sine

sine voluntate, ideo excusatur.] Hactenus M. Zanardus cuius sententiam, in terminis, quibus proponitur, & defenditur à Ioannes Santio vbi supra, tuetur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resolut. 56. vbi sic. [An ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritam liceat refricare verenda cum periculo pollutionis, non tamen consensus in ea? Affirmative respondeo cum Sanchez, Filliucio, Reginaldo, & Bonacina, quos citat, & sequitur Ioannes Santius vir doctissimus, in suis disputationibus selectis, disput. 21. num. 29.] Hæc ibi.

2 Id tradit Bonacina de Matrim. quæst. 4. p. 10. num. 11. vbi sic ait. [Secundo: foeminam, quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa, sequitur, posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta ad expellendum semen corruptum, quòd est noxium sanitati, etiam si inde sequatur veri seminis emissio, &c. modo non sit periculum consensus in delectationem, vel in pollutionem, & modo constet semen illud esse corruptum,] idem tenet Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 4. [Duda es, inquit, si semen est corruptum, ex quo in vase retento patitur mulier accidentia venenosa, an liceat conari illud expellere, vel confricatione partium, vel intromissione digitorum vsque ad os vteri? A lo qual se responde con ditinçion, porque quando precede de que semen peccat in quantitate, non licet, quia est verè semen; mas si verdaderamente està corrupto, licito es procurar expelele de las maneras dichas, porque ya no es verdadero semen, pues està corrupto, y no se ha de hazer caso, de que de camino, y præter intentionem se siga juntamente veri seminis emissio, quia datur opera rei licitæ.] Hæc Villalobos, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. quem sequuntur Angelus, Bosius, tom. 1. de conscientia dubia, num. 2035. & Guilius, verb. Pollutio, & illust. Caramuel, fundam. 57. §. 7. num. 1657. quem citatum sequitur, eius defensor D. Franciscus Verde, quæst. 4. de pollut. §. 28. & 29. fol. 39. Notandum verò est P. Thom. Sanchez, hanc sententiam retractasse, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. quem imitatus est Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. §. His non obstantibus, & part. 9. tract. 8. resol. 31. Prætermisit hæc, forsan ex oblivione, Anonymus, sicut, & recensere alios auctores, à quibus Ioannes Santius hanc opinionem ebiberat.

PROPOSITIO VIII.

Alanugine, vel sanguine menstruo propria verenda mundare, non est lethale, etiam si prae videatur futura pollutio, dummodo periculum consensus non adsit. Reginaldus Iesuita, tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 40.

R. Hæc opinio defenditur à pluribus. Eam tenent expresse Ioannes Santius, in seleftis, disp. 21. num. 33. Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. in fine, & quotquot asserunt pollutionem prævitam in causa non esse mortalem, nisi causa ex se mortalis sit. Abulensis, Angelus, Caietanus, Sotus, Martinus de Ledefina, Bartholomæus de Medina, Sylvester, Ludovicus Lopez, Ioannes de la Cruz, Acatius de Velasco, Bonacina, Villalobos, Vericelli, & alij citati Propof. 5. Quibus adde quotquot tenent nullam esse culpam, non desistere à causa necessaria, vel conveniente corpori, quæ per se, & sua natura causa pollutionis non est, quamvis prævideatur inde subsequenda: quod ultra citatos tradunt Armilla, Margarita confessor. Tabiena, & alij, quos ad facietatem refert Sanchez, sup. disp. 45. num. 4. Hi inquam, omnes absque inconsequentia doctrinæ, nequeunt opinioni Reginaldi refragari. Quapropter doctissimus P. Fr. Franciscus Pichō, in opuscul. de Matrim (quod prælo dignissimum ex Superiorum commissione iudicavi) disp. 7. sect. 7. num. 285. iure optimo dixit. [Nemo damnabit illum, qui verenda à lanugine mundaret, vel à sanguine menstruo, etiam si præter intentionem pollutio sequatur.] Vnde etiam deducunt non pauci expertum in pollutiones incidere ex equitatione non teneri desistere, cessante periculo consensus. Ita Ludovicus Lopez, 2. part. instruct. de Euchar. cap. 76. §. [Sequitur etiam,] & Armilla, verb. Pollutio, num. 1.

PROPOSITIO IX.

Qui ratione sua frigidissima complexionis non timeret periculum magna commotionis in corpore, non peccaret lethalter, si viri cum foemina concubitum aspiceret. Granado Iesuita, 1. 2. contro v. 6. tract. 4. disp. 7. num. 3. [Nota, quomodo cum his cohæreat Iesuitarum doctrina contra audientes comœdias.]

R. Sapientissimus P. Granado in doctrina D. Thomæ, & discipulorum eius versatissimus ex eorum principijs prædictam deduxit conclusionem. Pro qua stare debent, quotquot asserunt

aspectus verendorum, etiam diversi sexus, tunc esse peccatum lethale, quando ex libidine procedunt. Et quotquot aspectus, etiam concubitum viri cum foemina, ratione periculi magnæ commotionis in corpore, & magnæ incitationis ad venerem de culpa lethali dominant. Supponit enim P. Granado casum, in quo, nec ex libidine procedant, nec prædictum periculum adsit. Quapropter pro eius opinione stare debent ex doctissima Prædicatorum Familia, Sylvester. verb. Delectatio, num. 7. Vbi de aspectibus verendorum loquens ait. [Non est dubium peccare mortaliter, si libido sit principaliter in causa,] & num. 5. quæst. 4. [Vtrum consensus in delectationem tactuum, & aspectuum impudicorum sit mortalis? Dico quod sic quo ad tactus, puta amplexus, & oscula, & huiusmodi, quando fiunt ex libidine: & idem dico de aspectibus.] Et M. Zanardus in directorio 1. part. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. 29. [Aspectus, inquit, turpes sunt peccata mortalia. Primo si sint partium inhonestarum ex electione: si tamen quis à casu eas videret, vel ex curiositate, vel levitate quadam, & subito se retraheret, quando sentiret motiva libidinis, non esset mortale. Secundo est mortale videre mulierem, vel hominem in veste tenui, quando maximam excitat libidinem; scilicet, quando prævie timetur de periculo ruinæ. Et tertio videre concubitum mulieris cum viro, quia est magnum periculum ruinæ, & maxime advertatur honestari.]

2. Favet M. Candidus, tom. 1. disq. 11. art. 2. dub. 1. & 2. Vbi putat probabile non esse mortale aspiceret verenda foemina; quia contraria, & communis sententia [Posset, inquit, temperari, nisi tamen brevi tempore videret aliquis personam diversi sexus nudam, ut non detur occasio magnæ commotionis in corpore, vel ratione ætatis puerilis cesset in vidente periculum. At multo verius est oppositum; quia talis aspectus multum incitat ad libidinem. Ergo saltem ratione periculi commotionis in corpore, si deliberate fiat, erit lethalis,] & infra subnectit. [Inspicere viri cum foemina concubitum esse mortale, quia magis incitat ad libidinem, quam aspectus nudæ foeminae; ac si diceret, maius fore periculum commotionis. In idem recidit Margarita confessorum in 6. præcepto, fol. 90. Vbi explicans, quando in his peccatum lethale interveniat? Sic ait. [Si intravit locum meretricum cum intentione videndi inhonesti, quæ ibi fiunt, vel transivit per loca, ubi sunt personæ inhonestæ, advertens de periculo casus.] Videatur etiam eruditissimus Ioannes de

Salas, 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 23. num. 155. vbi sic scribit. [Corduba supra, & num. 29. ait ratione periculi esse mortale aspicere viri cum foemina concubitum, quod etiam ait Margarita. Idem videtur dicere Armilla cum Sylvestro, & Tabiena.] Hæc ibi, quos sequitur Villalobos, tom. 2. sum. tract. 40. disp. 9. num. 11. cum Sanchez. [Dize tambien el mismo, que feria pecado mortal quando vno está mirando a dos, que están teniendo acto carnal, porque es peligro muy proximo de caer con la voluntad.] Ex quibus constat omnes DD. supra citatos, ratione periculi ruinæ, & magnæ commotionis in corpore, damnare de læthali tam aspectum verendorum, quam concubitum viri cum foemina.

3 Favet etiam D. Antoninus, in sum. part. 2. tit. 5. cap. 1. §. 9. dum tactus in verendis de mortali non damnat, nisi fiat ex amore libidinoso. Verba eius sunt. [Permittere se tangi in membris genitalibus, nisi sint coniuges, vel nisi subsit causa necessitatis, vt infirmitas, & huiusmodi, credo non posse excusari a læthali; cum istud non fiat communiter nisi ex animo libidinoso.] Cui consonat Sylvester sup. verb. Delect. num. 5. dicens. [Esse læthale, quia extra hos, casus, semper potest probabiliter opinari de mala intentione tangentis.] Et clarius verbis supra adductis, num. 1. Et tradit expresse Margarita confessorum, vbi supra, dum ait. [Si tetigit verenda alterius, si permisit sua tangi ex libidine, si osculatus est, vel tetigit aliquam ex lascivia, mortale: quæ tunc est, quando fit, vt sequatur pollutio, vel cum periculo pollutionis.]

4 Dixi favere D. Antoninum, cum de tactibus in verendis, sic loquitur, quia in tactibus magis urget ratio, quam in visu. Delectatio enim ex visu non est tanta; vt bene docent Caietanus in sum. verb. Impudicitia, & verb. Delectatio, M. Medina, 2. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 5. & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 11. vbi sic ait. [Aspicere mulieris pudenda ex curiositate, est peccatum mortale, vt dicemus num. 24. propter maximam indecentiam, & summum periculum; at indecentius, & maiori periculo expositum est, ea tangere.] Cui consonat R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, 1. 2. tom. 2. quæst. 31. inquit. 2. dicens. [Inter delectationes corporales, simpliciter excedunt delectationes tactus.] Atqui secundum D. Antoninum, & sequaces, tactus, si non fiat ex animo libidinoso, non sunt peccatum mortale; ergo neque aspectus. Licet

et negari non possit, vtrumque advertari honestati naturali, ac proinde a peccato veniali excusari non posse, quando nulla subest necessitatis causa: & ita in terminis tradunt, apud Salas sup. num. 156. D. Antoninus, Gerson, Gabriel, & alij. Ergo qui, ratione frigidissimæ complexionis, neque animum libidinosum haberet, neque periculum magnæ commotionis in corpore, nec incitationis, neque ruinæ, non peccaret læthaler, quamvis foemina pudenda, aut viri cum illa congressum aspiceret. Ex præfactis præmissis, hanc conclusionem, vt dixi, deduxit P. Granada. Cui favent DD. qui in distinctè asserunt aspectus turpes propter delectationem, quæ ex ipsis captatur, in ea listendo, non esse peccatum mortale. Caietanus, Medina, Navarrus, & Philiacus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 21. Doctores autem Societatis communiter contrarium tenent.

5 Non tamen audiendus Caietanus, in sum. verb. Periculum peccandi. Vbi ait, quod se exponere periculo [eundo ad locum, sive societatem, vbi est periculum peccandi mortaliter, propter aspectum, persuasiones, commoditates, aut aliquid huiusmodi, si sine urgente necessitate fit, ad in cautelæ peccatum spectat; non tamen est ex suo genere peccatum mortale, quia in suo libertatis arbitrio restat peccare mortaliter, etiam presentibus talibus occasionibus peccandi] videatur M. Catharinus eiusdem Prædicatorum Ordinis in Annotationibus in commentaria Caietani, fol. mihi 80. vbi hæc, & alia, quæ ibi Caietanus tradit, dicit [esse periculosissima.]

6 Quod autem in consequentiæ arguas Iesuitas ex eo, quod alij ex eadem Familia comœdiarum auditores damnent, non possum non mirari. Quis vnquam somniavit diversitatem opinionum inter Doctores eiusdem Familiæ inconsequentiam esse doctrinæ? Omnes consule. Præterquam quod Iesuitæ, qui ratione tantum periculi spiritualis ruinæ, prædictos auditores damnant, cessante, a culpa mortali liberant. Vide doctissimum P. Sanchez, sup. disp. 46. num. 40. Vbi sic ait [ex his infertur, quamvis comœdijs interesset, non sit mortale, vbi nec res turpes representantur, nec modus representandi est turpis, vel si hæc concurrant, audiuntur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus in peccatum mortale. At quando turpia representantur, vel modus est turpis, audiunturque ob delectationem ex ipsis rebusturpibus contingentem, modo exposito, num. 38. aut cum probabili ruinæ periculo, esset læthale.] Hæc Sanchez, cui consentiunt P. Bauni, tom. 1. tract. 11. quæst. 21. P. Salas, & alij

apud Dianam, 2. p. tract. 17. ref. 35. & apud Machado, tom. 1. sum. lib. 2. part. 3. fol. 422.

7 An verò ex alio capite sit lethale? Nimirum ex eo, quòd solvendo histrionibus mercedem sis causa, vt eiusmodi homines in statu peccati mortalis vitam degant? Vide Dianam, 5. part. tract. 13. ref. 81. & part. 11. tract. 5. Misc. ref. 52. vbi citat P. Ferrantinum lescitam negativam sententiam amplectentem, quam ante illum tenuit M. Zanardus, 1. part. direct. cap. 41. §. 30. vbi ita inquit. [Si verba turpia ex ioco publicè dicantur ad lucram, vt in histrionibus, & circulatoribus, eos audire non est mortale, etiam Religiosis, sed tantum veniale, citra scandalum, vel præceptum superiorum in contrarium.] Hæc ille; quòd videtur etiam supponere Sanchez vbi supra, dum, ratione tantum delectationis quæsitæ, aut periculi lapsus, culpam mortalem agnoscit. Sed contrariam sententiam tenet alij, inter quos Franciscus Galetti, in sum. cui titulus Margarita casuum, verb. Comædia, fol. 44. vbi post relatam opinionem Thom. Sanchez, sic ait. [Sed valde obstat prædictæ decisioni, quòd dare eiusmodi histrionibus, est illos fovete in statu suo, in quo cum ex proposito intendat communitè representationi rerum turpium, non videtur posse excusari à mortali, & quòd illis dare sit mortale, tenet Turcremata, cap. donare, dist. 86.] Hæc ibi; & est communis sententia teste Nicolao Valdello in Theologia Morali, lib. 3. disput. 18. num. 9. [Et quia communiter, inquit, spectatores ipsi dum frequentant eiusmodi spectacula, (nempe turpia) & pro illis mercedem solvunt, positivè dant illis causam: ideo communiter damnantur peccati mortalis, & multi DD. de illis loquuntur, eodem modo, atque de histrionibus, & actoribus, vt Caietanus in sum. verb. Spectacula, Angelus, verb. Ludus, num. 6. & Sylvest. eodem, quæst.] Ipse verò infra limitat, subiungens. [Postquam verò sufficiens numerus iam confluit, & externo peccato histrionum iam est data sufficiens causa, non videtur ex hoc capite damnandus, si quis alius accedat, quia non ampliùs eos fovet in peccato, nequè eorum peccato dat causam, cum hoc vtrumquè sufficenter sit præstitum ab alijs.] Hucusquè Valdellus.

8 Sed omnino videndus D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. ad 3. vbi mira brevitate, & claritate, quæstionem præsentem dirimit. [Officium, inquit, histrionum, quod ordinatur ad solaciium hominibus exhibendum, non est secundum se illicitum, nec sunt in statu peccati, dum moderate ludo vtuntur, id est, non

vtentur.

vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotijs, & in temporibus indebitis, &c. Vnde illi, qui moderate illis subveniunt, non peccant, sed iustè faciunt, mercedem ministerij eorum, eis retribuendo. Si autem superflue sua in tales consumunt, vel etiam sustentant illos histriones, qui illicitis ludis vtuntur, peccant, quasi eos in peccato foventes. Vnde Augustinus super Ioannem dicit, quòd donare res suas histrionibus, vitium est immane, nisi forte aliquis histrionum esset in extrema necessitate.] Hæc Angelicus Doctor.

PROPOSITIO X.

DE osculari facinoram, non quidem propter delectationem veneream, sed ob præcissam illam delectationem, quæ ex osculo percipitur, vt ex contactu rei mollis, & sua vis, non est peccatum mortale. Comitulus Iejunia, lib. 4. Resp. Moral. quæst. 20. num. 6.

1 R. Comitulus non asserit prædictam delectationem posse intendi, sed oscula atias licita, & honesta, non esse lethalia, licet prædicta naturalis delectatio subsequatur. Verba eius sunt. [Quando osculum, & amplexus honeste inicitur, citaturque in circulantibus, aut his, quibus suavius datur, voluptas, quæ non ad tactum venereæ voluptatis, sed primarum, secundarumve qualitatum, qualis est levitas, & mollitudo, refertur; eaque nimia est, meo quidem animo peccatum non est pronuntiandum mortiferum.] Quid clariùs? Quid veriùs? Quando quidem, iuxta communem Theologorum sententiam, vt vidimus sup. Prop. 6. quando osculum honestè inicitur, non intervenit culpa gravis, etiam si excitetur voluptas, seu delectatio venerea; vbi periculum consensus absit.

2 Cæterum opinio, quæ falso tribuitur Comitolo, plures defensores habet. Eam enim tueri videntur Caietanus, Sylveiter, Tabiena, & Petrus de Ledesma, apud Salas, 1. 2. tom. 2. quæ 174. tract. 13. disp. 6. sect. 20. num. 139. & 146. Et aperte sequuntur ex eodem per illustri Prædicatorum Ordine Reverendissimus, & Illustrissimus M. Arauxo, Episcopus Segovicensis, & M. Souza, quibus cum Portel. & alijs subscripsit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Familia, tom. 1. resolut. moral. tract. 3. cap. 3. ref. 27. vbi sic. [Ad textum respondetur, valde probabilem esse opinionem affirmativam, oscula, & tactus, dummodo isti non sint in partibus ad generationem destinatis immediate, & proxime, si fiant atque intentione carnali, non esse peccata mortalia.

B 4

lia,

lia, sed ad summum venialia, vt satis doctè probat M. Arauxo, & ego alibi satis probo.] Hæc supra alios referens. Vbi ex eisdem ait, non esse denuntiandum confessorium sollicitantem in confessione ad eiusmodi oscula, & iterum tract. 4. cap. 8. n. 935. [Osculari, inquit, feminam in facie, vel in ore, &c. quamvis enumerata possint fieri absque peccato mortali, vt tenet probabilis opinio, &c.] idem cum Caietano sentit Candidus M. Sacri Palat. tom. 1. disp. 11. dub. 2. vbi ait. [Dico tertio; amplexus, tactus, & oscula non libidinosa, quia scilicet, non fiunt in illis partibus, quas natura instituit ad prolem generandam, si habeantur ioco, causa vanitatis, vel levitatis, vel alia simili absque intentione delectationis veneræ, etiamsi inde confurgat, ea repressa, non excedunt culpam venialem. Sic Caietanus.] Hæc illi, & ante omnes D. Antoninus, 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 9. [Osculum, inquit, mulieris potest esse cum peccato, & sine peccato: si enim fiat ex libidine, & extra matrimonialiter coniunctos, erit peccatum mortale, aliàs non: vt supra dictum est.]

3 Sed expressius M. Zanardus in direct. 12. in explicacione sexti, & noni præcepti, §. 13. vers. [Quinto deduco] vbi sic. [Quoniam omnis delectatio tactiva, vt tactiva, & sensitiva est, non convenit homini, vt homo est, sed vt animal est, & sic ei non convenit peccare: ideo si quis delectetur in osculo pulchræ manus, faciei, vel gratiosi oris, & similiter in tactu mollis carnis, cuiuscumque sit partis, exclusis consensu expresso, interpretativo, & periculo consensus, non censeo esse peccatum.] Et inferius. [Quia sic pater non posset ex quadam sensuali delectatione percutere nates filij sui parvi, nec mater contrectare manibus filia suæ, quod nimis durum est. Ideo quilibet sensus delectando se in suo obiecto physice, id est, vt res est, non causat peccatum, nisi secum rapiat voluntatem, vel illi laquum se parat, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.] Hactenus Zanardus, quem sequitur Sylvius, 2. 2. quæst. 144. art. 4. concl. 4. cuius verba adducit Diana, 4. part. tract. 4. resol. 136. idem sentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 9. num. 4. & sequentibus, & nobilissime Fr. Franciscus Pichon, in opere supra citato de Matrim. disput. 7. num. 325. vbi ait. [Delectationem illam, quæ ex intentione rei proporcionatur organo sensus externi, fatemur non esse malam, nempe quia naturaliter sequitur ad tactum, osculum, vel amplexum) secus de delectatione libidinosa, quæ sentitur in carne, cum commotione spirituum ferventium generationi, circa partes libidinosas: hanc enim acceptare, & in

Illana

illam consentire, dicimus esse grave peccatum,] & ante illum Navarro, in Manuali, cap. 16. num. 11. ibi. [Anadimos carnaliter, porque hazer esto para se deleytar honestamente, como lo hazen muchos, que besan, tocan, y abraçan à niños, y niñas, y parientes, ò parientas, no es pecado.]

4 Addunt alij doctissimi oscula, & amplexus feminæ à viro habita, etiamsi ob veneram illam delectationem, quæ ex ipsis confurgit, absque sinistra alia intentione, (qualis esset, si haberentur ob delectationem veneram copulæ, vel aliarum specierum luxuriæ) non esse peccatum mortale. Ita docent Martinus de Magistris, & Gabriel, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6. Sebastianus de Medicis, in sum. peccator. cap. 28. & favet Chartusianus, in sum. fidei, lib. 3. art. 210. & tradit M. Umbertus Quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, in exposit. regulæ D. August. cap. 7. sextæ partis de castitate: quem pro hac opinione aducit Sanchez vbi supra. Umberti verba sunt. [Cum fornicatio sit peccatum mortale, consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati, sit peccatum mortale, & non solum consensus in actum. Et ideo, cum oscula, & amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiant, consequens est, quod sint peccata mortalia, & sic solum dicuntur libidinosa. Vnde huiusmodi secundum quod libidinosa sunt peccata mortalia.] Hæc ille. Quæ sunt formalia verba D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 4. in corpore, in quibus hic discursus continetur. Amplexus, & oscula sunt peccata mortalia quatenus libidinosa, & non aliter. Sed tantum sunt libidinosa, quatenus propter delectationem copulæ, aut aliarum specierum luxuriæ fiunt: ergo sic tantum, & non aliter sunt peccata mortalia.

5 Novas resumet vires præfatus discursus si ad trutinam vocentur D. Thomæ verba immediatè præcedentia. Vbi postquam dixit oscula, & amplexus, secundum suam speciem, & rationem, non esse peccatum mortale: subnectit. [Alio modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille qui dat eleemosynam, vt aliquem inducat in hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam,] & hoc modo putat inveniri peccatum mortale in osculis, & amplexibus recurrentibus ad intentionem corruptam, ex qua habeantur ob delectationem fornicationis, vel aliarum specierum luxuriæ. [Dictum est (inquit) quod consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale; & ideo cum fornicatio sit peccatum mortale,

&c.

& multo magis alie luxurie species, consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & non solum consensus in actum; & ideo cum oscula, & amplexus huiusmodi, propter delectationem huiusmodi fiant, consequens est, ut sint peccata mortalia, & sic solum dicantur libidinosa, vnde secundum quod libidinosa, sunt peccata mortalia.] Ergo si non fiant: ob delectationem predictam; mortalia non erunt.

6 Et ita videtur tradere Angelicus Doctor in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 31. art. 4. ubi ait. [Ad 1. dicendum quod consensus in delectationem est mortale peccatum, non in quamcumque, sed in illam quæ consequitur actum peccati mortalis; oscula autem, & amplexus non sunt actus peccati mortalis, ut ipsemet tradit ubi supra, & cum eo omnes Theologi. Ergo, iuxta doctrinam D. Thomæ, non erunt læthalia, nisi extrinsecè ex prava intentione ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius luxuriæ speciei, quæ sunt actus peccati mortalis. Idque supponere videtur in Epistola Pauli ad Ephesios, cap. 5. lect. 2. in fine, ubi ait. [Tria ergo vitia excludit, scilicet *superciliam*, quæ est in tactibus turpibus, & amplexibus, & oculis libidinosis, &c. Item *stultiloquum*, id est, verba provocantia ad malum, & *scurrilitatem*, &c. Et hæc omnia sunt mortalia in quantum ad peccata mortalia ordinantur, quia aliquid, etiam si bonum sit ex genere, in quantum ad mortale ordinatur, est mortale.] Quapropter huius sententiæ videri D. Thomam, ait Petrus de Navarra, 2. de rest. cap. 4. num. 321. Verum, D. Thomam, his non obstantibus, pro contraria sententiâ stare, multis ostendere conatur Caietanus, 2. 2. quæst. 154. citata, art. 4. Sed eos concordat M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 295. §. [Igitur pro explicacione] dicens: [Circa hanc quæstionem non omnino conveniunt Doctores. Nam Caietanus hic, atque Sylvester tenent partem affirmativam (nempe esse peccatum læthale) quam hic D. Thomas sequitur: Vbi videtur mutasse, & retractasse sententiam contrariam negativam, quam tenuerat in quæst. de malo, quæst. 15. art. 2.] sic imponit D. Thomæ M. Lopez, quem minor Angelicum præceptorem, ibidem ad 18. contrarium expresse docentem non legisse.

7 Expressius eam tenet M. Chrysostomus Iabellus, lib. de Philosophia Christiana, 2. part. tit. 7. ubi de pudicitia, num. 10. ibi. [Aliqui tenent esse mortalia; alij autem quod licet sint mala, non tamen mortalia, sed venialia: nam nec exercitium ta-

lium, nec delectatio consequens invenitur alicui prohibita si b gravitate peccati mortalis, nisi ordinetur ad concubitum illicitum. Talia videntur oscula, & amplexus, & tactus partium honestarum, quæ fiunt in huiusmodi delectatione. Hos autem damnare de peccato mortali durum est. De clero igitur ad hanc viam: & ratio opinionis oppositæ non concludit: concessio enim, quod operans hæc, consentiat in delectationem tactus, nego, quod regulariter sit consensus in delectationem fornicationis.] Hac ille: cui partim consentire videtur M. Zanardus, supr. dum ait. [Quilibet sensus delectando se in suo obiecto physice, id est, ut res est, non causat peccatum, nisi se cum rapiat voluntatem, illi laqueum sic paret, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.]

8 Citates sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 19. conclus. 4. cuius hæc sunt verba. [Los oculos entre los solteros, de suyo son pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoso. Dixe ordenados al acto carnal; porque sino son ordenados a este acto, no son de suyo pecado mortal. La razon es, porque los oculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicacion, luego si se ordenan a ella son pecado mortal, y uno se ordenan a la fornicacion, no tienen razon de pecado, porque les viene el ser pecado deste fin.]

9 Eiusdem sententiæ (inquit Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6) Videntur D. Antoninus, 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 10. notab. 1. dicens, tactus cum fuerint ex libidine, & amore carnalis luxuriæ esse mortales, & M. Ioannes Nider. in sua sum. præcep. 6. cap. 2. ad finem, vers. 2. principaliter, dicens, esse læthales cum sint libidinosi, & ea intentione, ut in se, vel in muliere excitetur concupiscentia. Et Margarita Confessorum, 6. præcepto, fol. 90. dicens, oscula, & amplexus habita ex lascivia esse mortalia, & tunc id contingere, quando habentur, ut sequatur pollutio, vel cum periculo. M. Ioannis Viguierius, lib. instr. cap. 7. §. 5. vers. 7. ad finem, dicens, esse mortalia ob intentionem corruptam, sicut, & aspectus iuxta illud, Mat. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, &c. & Manuel. tom. 1. sum. 2. editione, cap. 203. num. 2. dicens, oscula tunc esse mortalia quando diriguntur ad actum carnalem, & libidinosum. Sic ibi.

10 Hanc sententiam probabilem putat M. Sotus, in 4. dist. 34. quæst. 1. art. 2. ad finem, vers. Ex quo fit, ubi inquit. [Non possunt lascivè se amplexari, aut impudicè tangere, aut carna-

liter osculari, quia isti tactus, & oscula per se, vt verior habet opinio, sunt mortalia, nisi inter veros coniuges.] Quibus verbis, ait Sanchez supra [clarè centet esse probabilem,] Et huic opinioni, ait M. Ioannes de la Cruz in directorio 6. præcep. dub. 2. concl. 3. [Victoria, & Cordub. videntur assentire, & si inuident non esse dogmatizandum.] Nec dissentiet M. Tabiena. verb. [Cogitatio motuosa] num. 2. vbi indicat probabile delectationem morosam non esse peccatum mortale, quia de contraria, & communi, & verissima sententia, solum ait quod [est securior.] En omiſſis alijs, quot quantique Magistri ex D. Thomæ discipulis excusant à læthali oscula, & amplexus ob præcisam illam delectationem veneream, quæ ex ipsis consurgit. Seculoſo periculo pollutionis, aut vterioris consensu.

11 Quorum doctrinæ fundamentum hoc Thomistico syllogismo magis innotescit. Delectatio non est mala, nisi mala sit operatio, vnde captatur, sed oscula, & amplexus, secundum se, non sunt operatio mala: ergo non est mala delectatio, quæ ex ipsis captatur. Consequentia est legitima. Minor expressa D. Thomæ, & discipulorum eius vbi sup. Maiorem tradit ipsemet Angelicus Doctor, in 2. sentent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. dicens. [Vnde si operatio est per se bona, & delectatio est per se bona, & e contrario.] & in 4. dist. 3. 1. quæst. 2. art. 3. [Secundum Philosophum in 10. Ethicorum, idem iudicium est de delectatione, & operatione, quia operationis bonæ est delectatio bona, & malæ mala, vnde cum actus matrimonialis non sit de se malus, nec quærere delectationem erit peccatum mortale semper.] Cuius vestigia premunt discipuli. Sotus in 4. dist. 4. 1. quæst. unica, art. 3. conclus. 1. [Delectatio, inquit, de se neque bona, vel mala est, nisi ratione operationis vnde captatur, concubitus autem conjugalis de se non est operatio mala, ergo nec delectatio illi adiuncta; quare electio eiusmodi delectationis non est ex genere suo mortalis.] Consonat Caietanus, 2. 2. quæst. 154. art. 2. §. [Quo ad secundum multi,] vbi inquirens: cur in mulieribus seminatio voluntaria extra concubitum naturalem sit peccatum mortale? Sic ait. [Delectatio in bonitate, & malitia mortali sequitur operationem, & ideo oportet si delectatio sit mala moraliter, quod seminatio illa sit mala: ridiculum enim est dicere, quod delectatio secundum se est mala,] sic Thomistarum Princeps, & plures alij. Expende præmissas; & vim illationis pro delectatione ex osculis, & amplexibus capta, vel si maioris, recole tantum verba Soti, in quibus (mutatis mutandis) integer discursus continetur.

12 Qua

12 Quapropter Iacobus Marchantius in quæstionibus Pastoral. ad Decalogum in corollarijs ad caput 8. inquit. [Quosdam asserere oscula libidinosa, quæ à summiſſis condemnantur peccati mortalis, illa solum esse, quæ fiunt ex delectatione concubitus, siue pollutionis, aut similis actus luxuriosi.] Quod ipse probabile putat, cap. 6. Resp. 13. quæst. 2. Vbi ait oscula habita ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, seculoſo etiam periculo consensu vterioris, & pollutionis, esse culpam læthalem, iuxta communiorē, & tutiorem sententiam. [Altera verò, inquit, quæ dicit esse tantum veniale non videtur improbabilis.] Haec tenet Martinus de Magistris, in eamque inclinat Navarrus de Pœnit. dist. 1. cap. si cui, in fine.] Hucusque Marchantius.

13 Verum hæc sententia suscipi non potest, & omnes Iesuitæ, & Summi etiam Pontifices reprobant. Ideoque iure optimo Caietanus ab illa vindicat D. Thomam. Vide doctissimum P. Sanchez, lib. 3. fam. cap. 6. num. 12. vbi sic. [Vnum aduertere volo, sententiam quam lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 7. dixi esse verissimam, nempe amplexus, & oscula libidinosa, quamvis sola venerea delectatio, quæ ex ipsis sentitur, placeat, ex cluso alio ordine ad copulam, esse mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam; hodie approbatam esse à Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Qui Inquisitoribus fidei denunciari iusserunt asserentem in illis non committi crimen læthale.] Hæc Sanchez.

PROPOSITIO XI.

In rebus venereis datur parvitas materia, Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 9. & 27. & 40. in 1. editione. Vnde iuxta hanc doctrinam, oscula, & amplexus ratione parvitas materia non erunt læthalia.

1 R. Per lege Propositionem præcedentem, & pro hac sententia reperies Martinum de Magistris, Gabrielem, Sebastianum Medicis, Chartusianum, Rodriguez, & Cordubam, & ex D. Thomæ discipulis, M. Umbertum, Iacobum, Petrum de Ledesma, D. Antoninum, Ioannem Nider. Margaritam Confessorum, Ioannem Viguerium, Dominicum de Soto, Tabienam, Victoriam, & alios, qui delectationem veneream ex osculis, & amplexibus consurgentem, et si procuratam, insufficientem putant ad culpam gravem constituendam. Et in terminis, quod ratione parvitas materia excusari possint à læthali tunc ex eadem Flo-

reca

rentissima schola M. Soto de doctrina Christiana, fol. 26. & M. Samuel Lubinus, in sum. catu, verbo Osculum, num. 3. vbi sic ait. [Inter solutos, quamvis eiusdem sint sexus, mortale crimen est, osculari, & tangere ob solam veneream delectationem ex huius modi actibus confurgentem, nisi parvitas materiae excuset,] idem sentit M. Fumus, in Armilla, verb. Impudicitia, num. 1. in fin. ibi: [Nec credo, inquit, quamlibet delectationem modicam esse mortalem, propter imperfectionem actus, sicut in alijs peccatis est.] Et M. Zanardus in direct. 1. part. de Sac. Matrim. cap. 4. §. 28. vbi ait. [Oscula, tactus, & verba obscena non erunt mortalia inter solutos ex parvitate materiae, vel consensus, quia levis est tactus, vel parva distillatio,] & 12. direct. in explicat. 6. & 9. praecipit, cap. 14. [Legere libros de amore tractantes, vel scribere litteras amatorias, ob aliquam delectationem carnalem, ex actus imperfectione non erit nisi veniale.]

2. Idem tenet Marchantius in Horto Past. cap. 6. resp. 13. dicens: [Non esse mortale se exponere periculo distillationis, neque osculum leviter datum,] & cap. 8. [Si fiant, inquit, cum ardore, & mora, puta replicatis diebus in ore osculis, ob periculum morale, ordinarie culpam mortalem asferre, secus si in transitu, licet voluptas aliqua capteretur, &c. posse secundum opinionem multorum veniale id indicari, ob parvitate materiae.]

3. Eandem sententiam de parvitate materiae in re venerea amplectuntur Navarrus, cap. si quis de Poenit. dist. 1. num. vltim. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Ioann. Santius, Miranda, & alij, quibus citatis subscribit Caramuel in Regul. S. Benedicti disp. 69. a num. 1502. & tenet Bassaeus in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theolog. fundamentali, fol. mihi 595. num. 1213. vbi sic. [Vbi levis quaedam distillatio, & spirituum commotio procuraretur, excusaretur a mortali id procurans ratione parvitate materiae, cessante pollutionis periculo.] Et citat Bonacinam de Matrim. quaest. 4. punct. 10. n. 13. & novissime hanc sententiam putat probabilem Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. resol. 35. num. 399. dicens: [Negari non potest, valde probabile esse dari parvitate materiae in venereis,] & pluries id reperit resol. 65. §. 2. num. 922. & §. 3. num. 932. & 934. & 935. vbi sic. [Vt autem id, quod sentio dicam, supposita sententia probabili, quod detur parvitas materiae, tum in materia luxuriae, tum in materia sollicitationis, &c.] Quibus adde Portelium in Additionibus ad dubia Regular. verb. [Sollicitare foeminas,] num. 4. vbi ait. [Habebit hic

locum ad excusandum parvitas materiae, sicut, & in omni alia materia, unde si confessor dicat fornicare verba levia, vel aliud signum, vel opus leve faciat indicativum amoris lascivi, quae verba ad iudicium prudentis viri, nec sint peccatum mortale, nec sufficientia ad persuadendum. Creco, quod talis confessor non sit accusandus.] Vide etiam Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 28. vbi alios citat, dicens: [Hanc etiam sententiam, quod videlicet in rebus venereis detur parvitas materiae, praeter authores a me alibi citatos, tenet novissime contra me nominatim insurgens sapientissimus M. Franciscus Arauxo, Dominicanus S. Theologiae Professor in Academia Salmanticensi, in suis eruditissimis Commentarijs, in 1. 2. D. Thom. & Laurentius Laudmieter. in Regul. S. Benedicti.] Hac ille.

4. Dedi Doctores, qui parvitate materiae in re venerea concedunt, quorum opinio aliquando arrisit Patri Sanchez, eam vero postea retractavit, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. & similem doctrinam omnes leuitate execrantur: extatque in Societate praecipitum a Reverendissimo Praeposito Generali Claudio Aqua viva. [Ne vllus e Societate publice, vel privatim, non modo, vt veram, vel probabilem, sed nec, vt tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundum illam consilium cuidam det, scilicet in re venerea exiguam aliquam delectationem (attende) deliberate quaesitam, propter levitatem materiae, excusari a peccato mortali.] Idque prohibet sub poena excommunicationis, & privationis lecture, vocis activae, & passivae, & inhabilitatis ad quaelibet officia.

5. Addunt nonnulli (licet alij doctissimi contrarium sentiant) opinionem attrahentem parvitate materiae in delectatione venerea esse damnatam in Officio Sanctae Inquisitionis ex motu Clementis VIII. ita referunt Valdellus, M. Texeda, & Diana, apud Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 4. quaest. 16. num. 4. & P. Antonius de Escobar, in 2. editione Lugdunensi suae Theolog. Moral. tract. 1. exam. 8. cap. 3. num. 75. ait. [Esse falsam, improbabilem, & temerariam,] & M. Lopez de Texeda, in controvers. Theolog. Moral. tom. 1. lib. 2. tract. 3. controvers. 13. num. 66. fol. 163. dicit. [Esse omnino relegendam a sana doctrina.] Et Verricelli vbi sup. inquit. [Esse omnino improbabilem, tam per principia intrinseca, quam extrinseca, & esse falsam, temerariam, & scandalosam, & forte graviore centura dignam.]

PROPOSITIO XII.

Furtum triginta regalium, v.g. maius peccatum est, quam sodomia, Vazquez *lesuita*, 1.2.q.7 1.art.4 in comment. ultima.

1. R. Hanc propositionem tuetur P. Vazquez, vt conclusionem per legitimam consequentiam deductam ex doctrina Angelici Præceptoris, 1.2. tradita. Vbi hæc duo fundamenta iecit. [Iustitia maior est virtus, quam castitas.] [Peccatum eo est gravius, quo maiori virtuti opponitur.] Primum tradit, quæst. 65. art. 4. in corp. dicens: [Secundum hoc, nempe secundum suam speciem, & simpliciter iustitia inter omnes virtutes morales præcellit.] & infra. [Post Fortitudinem autem ordinatur Temperantia, &c. Scilicet, in cibis, & venereis.] Secundum posuit, quæst. 73. art. 4. vbi inquireas. [Vtrum gravitas peccatorum differat secundum dignitatem virtutum quibus opponuntur?] Respondet. [Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directe, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur gravius peccatum.] Ex quibus P. Salas, 1.2. tom. 1. quæst. 73. tract. 13. disput. 5. lect. 3. num. 25. [Quod peccatum, inquit, nobiliori virtuti oppositum gravius sit: præter D. Thom. Galetanum, Conradum, Medicinam, Zumelium, & alios Thomistas, docet Scotus,] & hanc regulam esse in universum veram non pauci expositores S. Thomæ affirmant (ait Lorca, 1.2. disp. 19. de peccatis) & omne peccatum quo digniori virtuti opponitur esse gravius in genere moris, & secundum malitiam formalem: sic doctissimus vir. Ex his igitur præmissis: sic discurret P. Vazq. Gravius peccatum est, quod maiori virtuti opponitur: sed furtum opponitur iustitiæ, quæ est maior virtus, sodomia verò castitati, quæ est minor: ergo iuxta principia D. Thomæ, gravius peccatum est furtum quam sodomia. Verba eius sunt. [Eadem ratione dicendum est peccata luxuriæ contra naturam, etiam magis turpia appareant, & maiori nota infamiae digna sint, ex genere tamen suo minora esse quam peccatum furti, quia furtum iustitiæ, illa autem peccata castitati opponuntur.] Hæc ille, quem sequitur celebris Doctor Montefinos Primarius Complutensis, 1.2. tom. 2. quæst. 73. art. 4. disput. 3. vt bene observat Thom. Hurtado, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30.

2. Hoc verò non tollit, furtum leve, quod gravitatem mortalem non attingit, levius esse peccatum sodomia. Nam vt ait

M.

M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 5. §. [Respondetur autem.] [Cum dicimus genere suo insinuamus, quod peccatum minus ex obiecto, potest fieri maius ex circumstantiis, gravius enim est peccatum iniustitiæ, quam intemperantiæ, quia iustitia est præstantior virtus, & tamen peccatum fornicationis gravius est quam furari vnum argenteum.] Hæc ille: cuius discursus æque probat furtum ex suo genere gravius esse peccato sodomia, vt patet ex terminis. Et favent Zumel, Herrera, & alij apud Salas, sup. num. 38. & 39. qui sentiunt necessarium esse asserere sodomiam continere malitiam iniustitiæ, vt defendi possit, esse gravius peccatum furto; quod similiter de fornicatione tuetur. Sed difficile probari poterit iniustitia facta proli, quæ nequæ est, nec fuit, nec esset futura, licet peccatum contra naturam omitteteretur. Præterquam quod argumentum Patris Vazq. procedit supponendo cum Theologis communiter in sodomia solum dari malitiam contra temperantiam. Quo posito.

3. Efficax aliud argumentum sumitur ex D. Thomæ, 1.2. q. 73. citata art. 5. Vbi cum statuit, peccata spiritualia esse graviora, quam carnalia, sic sibi obijcit. [Adulterium gravius peccatum est quam furtum, sed furtum pertinet ad avaritiam, quæ est peccatum spirituale; adulterium verò ad luxuriam, quæ est peccatum carnale; ergo peccata carnalia sunt maioris culpæ.] Respondet. [Ad primum dicendum, quod adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam ad peccatum iniustitiæ, & quantum ad hoc potest ad avaritiam reduci.] Atqui sodomia solum pertinet ad peccatum luxuriæ; ergo cum tantum sit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quam furtum. Ecce in via D. Thomæ non levia sunt fundamenta pro opinione Patris Vazquez.

4. Non inficior contrariam tenere alibi expresse D. Thomæ. Nam 2.2. quæst. 154. art. 12. dicit peccatum contra naturam esse maius adulterio, & 3. contra gentes, cap. 122. ait. [Post peccatum homicidij, quo natura humana iam in actu existens destruitur, huiusmodi peccatum videtur secundum locum tenere, quo impeditur generatio humanæ naturæ.] Imò, 2.2. quæst. 154. art. 3. aperte dicit fornicationem secundum suam speciem, seu ex genere suo, esse gravius peccatum furto. Quia [est, inquit, contra bonum hominis nascituri, & ideo est gravius peccatum, secundum suam speciem, peccatis, quæ sunt contra bona exteriora, sicut est furtum, & alia huiusmodi.] Quæ doctrina non paucis difficilis visa est, nec ab omnibus recepta, vt dicit Lorca

C

ca

ca, 1. 2. disput. 19. de peccatis, membr. primo, & contrariam supponit M. Sotus ubi supra, recole eius verba, numer. 2. adducta. Iam quo modo cohaereat cum principijs iactis, 1. 2. ubi iustitiam constituit prestantiorem virtutem temperantia in venereis (quod veram non esset, si temperantia includeret iustitiam.) & quo modo, quaest. 73. artic. 5. ad iniustitiam propriam adulterij recurrat, ut inde probet illud esse maius peccatum furto? (Quod frustra fieret, si fornicatio simplex gravius furto peccatum esset) Doctores consule. Vnum ego. Non esse audiendum Thomam Hurtado (iuratum alias Thomistam) dum contra D. Thomam, ubi supra 3. contra gentes, ausus est dicere, sodomiam gravius esse peccatum quam homicidium. Sic loquitur, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30. num. 325.

EXTRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

PROPOSITIO I.

QUAMVIS opinio sit falsa, potest quilibet tuta conscientia illam practice sequi, propter auctoritatem docentis. Tannerus *lecturae*, 2. 2. disput. 5. quaest. 8. dub. 4. num. 99. vers. [Ex quibus.]

R. Loco citato, nec verbum de hac opinione. Verum quaestionem exagitat. 1. 2. disput. 2. quaest. 4. dub. 3. num. 33. ubi cum pluribus alijs existimat, eum, qui iudicat aliorum opinionem improbabilem a principijs intrinsicis, posse nihilominus ab extrinsecis, propter auctoritatem docentis, iudicare probabilem, & iuxta illam operari. Quae doctrina fere communis est inter Doctores, quos citatos sequuntur Angelus Bossius, tom. 1. de conscient. part. 1. §. 22. num. 207. & §. 19. numer. 170. Pasqualigius in decision. moral. decis. 22. & Verricelli in qq. moral. tom. 1. tract. 2. sing. quaest. 5. dicens: [Ex auctoritate vnus tantum posse quem illam in praxi amplecti, licet a principijs intrinsicis falsam, & improbabilem existimet.]

2. Pro hac opinione militant, quotquot asserunt, confessarium teneri absolvere poenitentem, quotiescunque pro ab-

solutione fuerit aliorum probatae auctoritatis opinio, etiam si confessarius a principijs intrinsicis falsam iudicaverit. Ita Sotus, in 4. distinct. 18. quaest. 2. artic. 5. ad 5. §. Vnde ad argumentum, ubi sic ait: [Quamvis Sacerdos existimet opinionem esse falsam, non tamen iude existimare debet, sibi non licere ipsum absolvere, siquidem propter probabilitatem excusatur ille a culpa.] Haec ibi, quem ex eodem ordine sequuntur M. Mercatus de contractibus, capit. 15. & M. Candidus, apud Machado infra citandum. Item Diana, 2. part. tractat. 13. resol. 11. & 3. part. tractat. 3. resol. 9. Verricelli, in quaest. moral. tom. 1. tractat. 6. lect. 14. num. 93. & Machad. tom. 1. in [discursu practico de probabil. opin. art. 6. & 7. §. 1.] ubi addit. [La persona docta que fuere consultada en algun caso dudoso, puede responder (y muchas vezes conviene, y aun es necessario asi) siguiendo opinion agena, aunque el la juzgue por improbable: asi lo entiendan expresamente Vazquez, Lesso, Salas, Egidio, Sayro, Navarro, Medina, Lopez, Suarez, Azor, Gutierrez, Enriquez, Layman, Villalobos, Ioannes Santius, Becano, Reginaldo, Sanchez, Candido. Imo, que si el consultante pide que le aconseje conforme a la opinion mas favorable, peca en no hazerlo asi, docent Sanchez, Ioann. Santius, Salas, Diana: el qual dize, que siempre se entienda pedirlo asi el consultante.] Haec Machado.

3. En quot Doctores militent pro sententia Tanneri, cuius vnus auctoritas sufficeret ad efficiendam probabilem, iuxta doctrinam doctissimi M. Serra, 1. 2. quaest. 19. artic. 6. fol. mihi 375. ubi ait: [Quamvis vnus solus sit talis opinionis author, si tamen sapiens maximè cognitus, & probatus sit, sufficit ad illam probabilem efficiendam, nisi alias constet ab omnibus improbari.] Et cum Vvilihelmo idem tradit, ex eodem illustrissimo Praedicatorum Ordine, M. Ioannes Nider. in consolatorio timoratae conscientiae edito Romae anno 1604. part. 3. cap. 11. §. Tertio patet. in fine, ubi sic. [Item dicit idem, quod frater simplex, vel quilibet homo cum salute potest sequi in consilijs, quamcunque opinionem voluerit, cum modo alicuius magni Doctoris opinionem sequatur.] Sic ille, & merito. Nam vnicum gravem Doctorem constituere opinionem extrinsece probabilem, docent quatuor super viginti Doctores, quos citatos sequitur Verricelli supr. tractat. 2. sing. quaest. 5. & Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 8. resol. 8. numer. 1018. dicens. [Vnius authoris classici auctoritas sat est ad fa-

ciendam opinionem probabilem in praxi sequendam, ut tenent fere omnes.] Et tradit novissimè M. Acatius de Velasco cum alijs, tom. 2. resol. moral. verbo Opinio, resol. 316. num. 3. dicens: [Muchos Doctores absolutamente, y sin excepcion ninguna desienten, que solo vn Doctor, que aya impresso, es bastante para hazer opinion probable, con tal, que la tal opinion no este abrogada por alguna Ley, o Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, a cuyo cargo esta, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre. Y yo siento lo mismo con Sylveiro, y otros.] Et tradunt supra viginti Doctores quos citatos sequitur Machado, tom. 1. discurs. pract. art. 2. §. 1. num. 5. Quibus adde Iosephum Rocasfal. in praxi, tom. 2. part. 3. cap. 2. numer. 20. vbi ait. [Si liber sit alicuius Doctoris iunioris, & moderni, debet opinio centeri probabilis, dum non constet reiectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.]

4 Sed quid si de mandato Sanctæ Inquisitionis expuncta sit? Respondet Caramuel in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epistola dedicatoria ad Innocentium X. [Scio communi Theologorum iudicio has inhibitiones habere tantum vim opinionis probabilis, aut probabilioris, ut plurimum.] & 2. part. Theol. fund. fol. 3. num. 12. [Quando liber, inquit, vel sententia interdicitur, non asseritur esse improbabile, sed iusta manere in gradu probabilitatis, in qua antea erat. ob bonum publicum, vel privatum, nec dictari, nec defendi precipitur.] Et audacius, 1. part. Theol. fundam. num. 182. & 259. & 285. toris visibus suadere contendit. [Quod non datur in mundo visibilis auctoritas condemnandi opiniones probabiles.] Verum eiusmodi positiones non bene audiunt apud Theologos. Et contra ultimam acriter infargit ex doctissima Dominicanorum Familia M. Ioannes Martinez de Prado in Academia Complutensi Vespertinae D. Thomæ Cathedrae dignissimus Moderator, tom. 2. Theolog. moral. cap. 33. in apertis contra Caramuelem, quæ 2. §. 3. num. 22. vbi distinguens probabilitatem intrinsicam ab extrinseca, quæ ex auctoritate docentis desumitur, Caramuelis positionem de prima probabilitate verissimam putat, de secunda verò falsissimam esse demonstrat. Verba eius sunt: [Si ergo opinio sit intrinsicè probabilis, sicut nulla humana auctoritate fieri potest, quod bonum sit malum, & quod lux sint tenebræ: ita nec fieri potest, quod probabile sit improbabile. Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparet, quamvis

vis per accidens detervire possit, ut operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato; tamen perse loquendo, ad Papam primario, & autoritative, & ad dominos Cardinales, & supremos fidei iudices pertinet declarare, quid tenendum ad fidei, & morum integritatem, & quid operandum. Et hac via videmus innumeras propositiones antiquitus existimatas probabiles, hodie declaratas improbabiles.] Hactenus M. Prado. Verum cum opinio intrinsicè probabilis possit in re esse falsa, videat Martinez, quo modo potestatem id declarandi neget Pontifici.

5 Ex quibus fit non esse audiendum Caietanum, tom. 2. opuscul. tractat. 6. cap. 2. vbi sententiæ Caramuelis fundamenta lecit, sic enim, inquit. [Summi Pontificis iudicio promissa est omnis veritas de necessarijs ad salutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter scibilis, aut moralis, (& infra:) Et propter hæc sicut in his, quæ sunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præest rationibus; ita in his scibilibus supra tam ipsum, quam quemcunque alium iudicem, ratio naturalis lumine roborata locum obtinet; contra quam sola auctoris naturæ auctoritas statuere, aut decidere aliquid potest.] Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendunt. Videatur M. Ambrosius Catharinus in Annotationibus, lib. 6. fol. 362. vbi aduocatis Caietani verbis, illum carpit, dicens: [Quo in loco pernitiote errat.]

6 Cæterum circa electionem opinionis, vide Angelicum Præceptorem, Quodlib. 8. artic. 13. Vbi hanc strictissimam reperies. [Illud, inquit, quod agitur contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam, &c. Dicendum ergo est, quod quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet esse alteram veram, & alteram falsam. Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magistrorum, utpote habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & sic cum faciat contra legem Dei, non excusatur à peccato, quavis non faciat contra conscientiam.] Hæc Div. Thom. Quæ si vera, ut sonant: væ operantibus ex opinione, etiam probabiliori, imò, & moraliter certa, ni securiorem semper eligant, in qua ne materiale quidem peccatum esse possit. Exponendus ergo est. Nam ut ipse ait in fine articuli. [Si ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit se discrimini, nec peccat.] Et tamen evidentissimum est, contingere posse, quod licet non dubitet, faciat re ipsa contra ve-

ram opinionem, & sic contra legem Dei. Ergo si excusatur à peccato, ut plane fatetur Angelicus Doctor, ideo est quia non facit contra conscientiam. Et sane, quòd ad peccandū formaliter non sufficiat, agere contra legem Dei, quando non agitur cōtra conscientiam, non solum est omnium Theologorum sententiā, sed expressa ipsius D. Thom. in eodem Quodlib. 8. art. 15. ubi sic ait. [Error autē conscientiae quandoque habet vim absolvendi, seu excusandi, quando scilicet procedit ex ignorantia eius, quòd quis scire non potest, vel scire non tenetur. Et in tali casu quamvis factum de se sit mortale, tamen intendens peccare venialiter, peccaret venialiter,] & infra. [Quando verò error conscientiae non habet vim absolvendi, vel excusandi est, quando scilicet ipse error peccatum est, ut cum procedit ex ignorantia eius quòd quis scire tenetur, & potest.] Hæc ibi, & in 2. sentent. distinct. 22. quæst. 2. art. 2. in corp. §. [His ergo visis,] & de veritate, q. 17. art. 3. & 4. Et suam mentem magis explicitam tradiderat, Quodlib. 3. art. 10. per ea enim, quæ ibi scripsit, plane intelliguntur, quæ postea in Quodlib. 8. art. 13. supra citato. Verba eius sunt. [Qui ergo assentit opinioni alicuius Magistri (attende) cōtra manifestum Scripturæ testimonium, sive contra id, quòd publice tenetur secundum Ecclesiæ auctoritatem, non potest ab erroris vitio excusari.] Quid clarius? Ergo si hæc non concurrant, vel assentiens opinioni alicuius Magistri minime occurrant, excusabitur à vitio erroris, quia in tali casu, ignorantia invincibilis erit, quam à peccato excusare, fide sanctum est. Videatur ipse D. Thomas, 1. 2. quæst. 74. art. 5. & quæst. 76. art. 3. unde M. Bart. Fumus, in Armilla, verb. Opinio, num. 1. [Si non appareat opiniones esse contra bonos mores, neque contra determinationem Ecclesiæ, neque contra Sacram Scripturam, & sequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & sine pertinacia, non peccat; etiam si tales opiniones essent falsæ, imò hæreticæ, sed non manifeste. Unde nunc multa sunt hæretica condemnata, quæ antea sine peccato poterant teneri, secundum D. Thom. 1. part. q. 32. art. 6. quia manifestus error non erat.] Hæc Fumus.

7 Qua propter M. Bartholomæus de Ledesma, in summa-rio edito Salmanticæ anno 1585. tract. de Pœnit. ubi de confes. diff. 14. §. Tertia conc. [Aliquando, inquit, propter ignorantiam invincibilem, quam quis habet, sequi potest opinionem, quæ tamen revera est contra ius naturale, & divinum, nam quâ- documque sunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alte-
ram,

ram veram, alteram autem falsam esse oportet, quia tunc non liquido constat; qui cuiusmodi opinionem sequitur, excusatur propter ignorantiam illam,] & M. Ioannes Martinez de Prado ubi sup. [Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quamvis per accidens deservire possit, ut operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato, &c.] & tom. 1. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter quas opiniones, æque probabiles, licet eligere minus tutam; nam in practica habet certitudinē moralem, quòd rectè operetur, quia quaerita veritate quantum potuit, si in re erret, invincibiliter ignorat, & actus est formaliter bonus.] Quibus consonat M. Martinus de Ledesma, in 2. 4. edita Conimbricæ anno 1560. quæst. 8. art. 4. fol. 68. [Ideo dico prius, quòd probabile est, sed parum, quòd solum circumstantiæ mutantēs speciem sunt confitendæ, quia hæc communiter dicunt Theologi, ut Sanctus Thom. Bonav. & alij. Et ideo, vel hoc est verum, vel qui hanc sequuntur opinionem excusantur ignorantia invincibili.] Hæc ille. Sed miror dixisse parum probabilem opinionem D. Thom. & D. Bonav.

8 Denique M. Ioannes Nider. ubi supra citatus in consolatorio timorati conscientiae, p. 3. cap. 11. adductis verbis D. Thom. ex Quodlib. 8. art. 13. (quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, &c.) sic ait. [Hæc verba Sancti Thomæ non possunt intelligi, nisi de illis ubi manifeste patet ex Scriptura, vel Ecclesiæ determinatione, quòd sit contra legem Dei, & non de illis intelligit, ubi illud non apparet, sicut se ipsum declarare videtur Quodlib. 3. art. 10. alias enim sibi contradiceret in eodem libro, quòd non est credendum. Ex quibus sequi videtur, quòd non oportet semper tutiorem opinionem eligere, de necessitate salutis, sed sufficit tutam eligere,] & infra, §. Tertio patet in fine. [Idem item Vvlihel. in materia de decimis recitans duas opiniones dicit, quòd illa prima opinio, scilicet quòd antiquas decimas sine peccato in feudis retinere possant laici, & quòd ad hæredes transeant, benignior est, & ideo magis amplectenda. Item reperi in libris veteribus Ordinis nostri Prædicatorum responsa plura, quæ data esse videntur à Domino Alberto, quæ idē sonant, &c. (& cap. 13. §. 4. patet.) Concludendum est ex prædictis omnibus quòd probabilis certitudo sufficit in moralibus, ut non exponat se quis periculo.] Hactenus M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thom. exponit, & ab obligatione eligē- di tutiorem opinionem excusat: Quæ est communis Theolog. sententia, quando opinio minus tuta est probabilior, ut bene do-

cet M. Ioannes Martinez de Prado sup. tom. 1. cap. 1. quest. 4. §. 2. num. 6. ibi: [Dico secundo, quando opinio minus tuta est probabilior hic, & nunc omnibus attentis, licite eam sequimur, & non tenemur sequi tutiorem. Ita Sylvester, Corduba, & iam communiter authores, docuit eam S. Antonin. 1. part. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 6. sic Prado. Qui multis probat D. Thomam, pluribus in locis amplexatum fuisse opiniones, quæ securiores non sunt.

9 Sed restat gravior difficultas. An liceat eligere in operando opinionem probabilem minus tutam, relicta probabiliori, & magis tuta? Audiamus discipulos Div. Thomæ. M. Thomas Vilar, Ordinis Prædicatorum, in sum. contraversiarum, in 1. 2. D. Thom. tract. posteriori de conscientia, 4. part. §. 6. inquirens. [Vtrum ex duabus opinionibus quis probabilē, probabiliori relicta, sequi possit?] Respondet. [Partem affirmativam teneo cum Medina, Lorca, Martinez, Cornejo, Montelino, & pluribus alijs.] & infra: [Dices esse quidem recte rationi conforme, tamen quia opinio probabilior est conformior, & securior, eam sequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius est obligatur.] M. Bartholomæus de Ledesma, ubi supra de Pœnit. Sacram. diff. 14. concl. 5. [Hæc conclusio est contra Adrianum, quest. 5. de confess. dub. 7. ubi dicit, quod quis tenetur sequi tutiorem opinionem, & contrariam, etiam probabilem, ommittere. Sed nihilominus nostra conclusio est verissima, & probatur tum ex usu universalium omnium, qui sic habent in practica; tum quia si est probabilis, habet pro se graves authores, urgentesque rationes.]

10 M. Acatius de Velasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. verbo [Opinión probable,] resol. 3. 16. num. 7. [Digo lo primero, la mas comun, y recibida opinión de los Doctores es, ser licito, y seguro en conciencia seguir la opinión probable, aunque sea dexando la mas probable. La primera parte se prueba, porque en siendo opinión probable, es conforme a razon, & c. La segunda parte se prueba, porque no ay obligación de hazer siempre lo mejor, & c. Además, que sino fuera cosa licita, y segura, el seguir la opinión probable, dexando la mas probable, y mas segura; sin duda que pecarian los Doctores, y Maestros que enseñan opiniones probables por la parte menos segura, porque davan ocasión para pecar a los que usan dellas, y es muy ageno de equidad, y razon condenar en esta parte a tantos varones de Dios, y pios, que enseñaron opiniones probables, dexando

do,

do las mas probables, y seguras. Pruebase tambien, porque vemos que los Sumos Pontifices en las cosas de la Iglesia, que no están determinadas, y definidas, sino debaxo de opinión de Doctores, siguen sus opiniones probables, y no siempre las mas probables, y mas seguras, & c. Ya unque parece que Cayetano niega esta opinión, quando dize, in sum. verb. Opinio. [In operandis nisi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiusque sumere.] Pero en realidad de verdad no habla Cayetano en este lugar de opinión probable, sino de qualquiera opinión, aunque no sea probable; lo qual es manifestito, & c. De Sylvestro citan tambien algunos Doctores, que tuvo la opinión contraria; pero se engañaron,] & num. 10. in fine. [La sobredicha opinión la tienen muchos, y graves Doctores,] & in margine citat M. Bannez, 2. 2. quest. 10. artic. 1. M. Candidum, disq. 3. art. 20. dub. 1. M. Medinam, 1. 2. quest. 19. art. 6. M. Ledesman, in sum. tom. 2. tract. 8. c. 22. & alios. Citat etiam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 1. cap. 1. de conscientia, quest. 3. §. 3. num. 17. ubi ait. [Dico ergo 2. sepe in praxi licitum est sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori. Hanc conclusionem non solum tenent authores primæ, & secundæ sententiæ, sed etiam ex Doctoribus nostræ, Caietanus, Soto, & Navarrus, nec reperio, qui eam neget expresse, & ideo merito dici potest omnium communis.] Verum hunc authorem ego non referam quia, num. 18. sequenti, inquit, [per se loquendo non licere sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam.] Quare potius asit pro contraria. Militat verò pro nostra M. Ioannes Nider, ubi sup. part. 3. cap. 1. §. 3. Vbi inquit patere [ex antiquis satis, etiam Theologis, quam iuris peritis, & auctoritatibus modernorum Theologorum famosorum.]

11 Idem tenet M. Barnabas Gallego ex eadem Prædicatorum Familia, in tractatu de conscientia edito Matriti anno 1643. ubi de conciencia probabili, dub. 1. sic ait. [Inquirimus in præsentia, vtrum sit licitum, relicta opinione probabiliori, & magis tuta, sequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re est prima sententia, quæ dicit non esse licitum, & c. Secunda sententia, quæ ut longe probabilior mihi magis placeat, (& pro nostra resolutione habenda est) docet licitum esse sequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo sit practice probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, & c. Hæc igitur secunda sententia communior est inter Thomistas. Eam docent Bartholomæus de Medina, 1. 2. quest. 19.

art.

art. 6. dub. antepenultimo, Dominicus Bannez, 2. 2. quæst. 10. art. 1. corollario penultimo, Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 22. dist. 2. circa vndecimam conclusionem, Gregorius Martínez, in 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 6. Didacus Alvarez, 1. 2. q. 19. disp. 80. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 120. & 287. Vincentius Candidus, tom. 1. dist. 3. art. 20. Petrus de Lorca, 1. 2. tract. 1. disp. 39. membr. 2. Ludovicus Montefinos, 1. 2. disp. 29. quæst. 5. §. 3. Petrus Cornejo, tom. 1. tract. 8. disp. 3. dub. 6. Petrus de Aragon, 2. 2. quæst. 63. art. 4. dub. penultimo, & ibi Michael Salon, controv. 2. concl. 4. Ioannes Malderus Episcopus, 1. 2. quæst. 19. art. 5. disp. 68. Marcus Serra, 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 4. Qui etiam conatur explicare Casetanum, & Sylvestrum priam sententiam non docuisse. Hanc sententiam communio-rem inter Thomistas sequuntur alij plures authores. Hi sunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor, Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Bonacina, Salas, Nicolaus Valdellus, Petrus de Navarra, Layman, Sayro, Granado, Filiutius, Bassius, Navarrus, Becanas, Lesius, Enriquez, Reginaldus, Ludovicus de la Cruz, Basilius Ponce, Villalobos, Ludovicus de Torres, Ioannes de Lugo, Santarellus, Diana, Nicolaus Garcia, Barbosa, Portel, Machado, Tannerus, Castro Palao, Franciscus de Lugo, & alij. Hactenus M. Barnabas Gallego adducens loca, vbi prædicti authores hanc opinionem tuerentur, quæ brevitatis causa lobens omitto. Quos sequitur ex eodem ordine Illustr. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, in doctissima Catena Morali, lib. 1. quæst. 8. art. 12. dicens. Opinio etiam minus probabilis, cum tamen sit probabilis practice, potest eligi tuta conscientia, relicta probabiliori, & tutiori; ita Medina Bañez, Ledesma, & alij plures.]

12 Non inficior difficilem esse mentem D. Thomæ in hac questione, nam in Quodlib. 8. citato, art. 13. aliter; qui habet certitudinem; v.g. quod verè liceat habere plures præbendas. [Sed tamen in quandam dubitationem inuocatur ex contrarietate opinionum, si manente tali dubio, plures præbendas habet, periculo se committit, & sic procul dubio peccat, vt pote magis amans beneficium temporale, quam propriam salutem.] Hæc sane difficilima sunt; nam si cum certitudine de honestate componitur dubitatio sufficiens ad peccatum lathale, quomodo excludetur ab opinione, etiam probabiliori, si minus tuta? Quando inquam opinioni minus tute, licet probabiliori, formido defecit? Æque ergo ardetant electionem probabilioris, ac minus probabilis. Exponendus ergo est D. Thomas de dubitatione practica.

ctica. Nam vt ait M. Bartholomæus de Ledesma, tract. de Poenit. vbi de confess. dist. 14. [Stante cubio speculativo de alicuius sententiæ veritate, poterit nihilominus sic dubitans, in practica non tantum illa vt, verum etiam certus esse, quod illam sequendo beneficiat.] Et M. Prado vbi sup. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter duas opiniones æque probabiles licet eligere minus tutam, nam qui vnã eligit habet certitudinem moralem, quod rectè operetur.] Et Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Didacus Alvarez, Archiepiscopus Tracontis, in 1. 2. quæst. 19. art. 6. disput. 89. num. 13. ad 4. [Respondetur sufficere, quod homo se applicet ad operandum per cognitionem certam practicè, qualis est illa, quæ habetur per opinionem practicè probabilem; nec est necessarium sequi regulam certissimam.] Vt omittam, M. Ioannem Nider. vbi sup. cap. 13. §. [Quarto patet,] plane asserere. [Quod probabilis certitudo sufficit in moralibus, vt non exponat se quis periculo.] Quod tradit etiam Antonius Perez, cert. 10. Schol. cap. 2. dicens: sufficere iudicium opinativum cum formidine sine vilo iudicio certo, vt homo rectè operetur. [Aliàs, inquit, nullus esset scrupulorum finis, nec terminus.] Cui assentitur Illustr. Archiepiscop. Hisp. vbi infra, art. 12. & Diana, part. 4. tract. 3. resol. 1. & ante illos Petrus de Ledesma de Matrim. q. 45. art. 1. in fine: Quia vt ait M. Petrus de Tapia loco citato, ad rectè operandum solum requireretur, quod quis retineat dictamen: [Sibi licere eligere, quam voluerit opinionem, quamvis hoc iudicium non sit sine formidine.] Itaque D. Thom. vbi supra solum interdicit, peccare illum, qui peccati dubius, seu cum dubia conscientia operatur. Vt advertit Illustr. Archiepiscop. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, in Catena Morali, lib. 1. quæst. 8. art. 10. quia vt ait M. Petrus de Ledesma de Matrim. quæst. 45. art. 1. fol. 145. [Conscientia dubia dicitur, quando hic, & nunc maneo anceps, & dubius, an sit licitum, vel non,] & infra. [Qui enim dubitat non assentitur alicui parti.] Hæc autem non reperitur saltem in eo, qui certo iudicat opinionem esse probabilem, & tutam; ac proinde nullum esse peccatum: nam si certum iudicium est, verè dubium non est, vt ex terminis patet, & ideo verissimè concludit D. Thom. vbi sup. Quodlib. 8. art. 13. [Aut ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur, & sic non committit se discrimini; nec peccat.] Omitto, quod, vt exponit M. Medina, 1. 2. quæst. 19. art. 6. concl. 1. D. Thom. solum contendit, eum qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate suæ opinionis, non posse suam opinionem sequi; secus

vero qui indicat esse probabilem. Videatur Vazquez, 1. 2. disputat. 62. cap. 5. & 9. & Salas, 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnica. sect. 4. & sect. 16. num. 144. vbi cum pluribus tradit sufficere quod probabiliter iudicet esse probabilem, & quod liceat sequi opinionem probabilem.

PROPOSITIO II.

Regis consilij in imponendis tributis non tenentur eligere probabilior opinionem, sufficit probabilem eligant. Sanchez Iesuita, tom. 1. sum. lib. 1. cap. 9. num. 47. & subditi possunt iusta tributa non solvere. Idem Sanchez, lib. 6. cap. 3. num. 7. Expende quot lites hac secunda sententia pariat.

I R. Pro sententia prima de electione opinionis probabilis, relicta probabiliori, plures militant, & quidem doctissimi. Ex Ordine Prædicatorum M. Petrus de Ledesma, tom. 2. sum. tract. 8. cap. 22. disp. 2. num. 746. M. Medina, 1. 2. quest. 19. art. 6. M. Serra, 2. 2. quest. 67. art. 3. fol. mihi 307. M. Ioannes de la Cruz in direct. de conscientia probabili, dub. 19. & M. Alvarez, 1. 2. disp. 80. num. 9. & 12. Sorus, Gallo, & Mantius, apud Salas, 1. 2. tract. 8. disp. vnica, sect. 12. num. 118. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Opinio, resol. 316. & 320. num. 2. vbi ait. [En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque sea de grande importancia, siguiendo opinion probable, aunque sea menos segura, se obra con toda seguridad de conciencia.] Et in terminis tenentur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 3. de Parlamento, resol. 20. vbi sic. [Vtrum Ministri Regij quo ad iustitiam tributorum teneantur sequi opinionem probabiliorum, probabili relecta?] Et postquam pro parte affirmativa adduxerat P. TANNERUM, P. VAZQUEZ, P. FILLIUTIUM, P. REGINALDUM, P. VALENTIAM, & BECCANUM. [Præter illos, inquit, quos citant, & sequuntur THOMAS SANCHEZ, & BONACINA, vbi infra] subnectit. [Sed opinio contraria videtur etiam mihi probabilis, sicut visa est Sanchez, & Bonacinae, & præter sex classici Doctores, quos ipsi citant, tenent etiam hanc sententiam Doctus Iurisconsultus MORLA, & ex Theologis LORCA, MARTINEZ, ALVAREZ, HIERONYMUS DE RUA, &c. & in terminis PETRUS DE NAVARRA.] Hucusque DIANA. Idem tenet M. BARNABAS GALLEGO, tract. de conscientia probabili, circa Regem, dub. 19. vbi ait. [Si inquiras vtrum Rex in imponendis tributis sequi possit opinionem probabilem? Respondeo affirmativè, quia non debet esse peioris con-

conditionis, quam reliqui, qui possunt iuxta probabilem opinionem operari,] & pro hac opinione stare debent omnes qui asserunt iudicem in iudicando sequi posse opinionem probabilem, quæ versatur circa ius, relicta probabiliori: quod tenent apud Dianam, part. 1. tract. 2. resol. 60. quinque super viginti Doctores; inter quos M. Texeda, M. Samuelius, Caspensis, Petrus à Sancto Iosepho, Posentius, Ioannes de Soria, Martinus de S. Ioseph. Cutellius, Cornejo, Machado, Guarzinus, Larrea, Pasqualigius, Medina, & Salas, dicens esse communem Theologorum: Denique sententiam istam, quæ attribuitur ab Anonymo Patri Sanchez, tenent, apud illum, Sayrus, Salon, Aragon, & alij, & ipse dicit esse probabilem, licet contrariam sequatur.

2 Secunda verò propositio falsissimè ei affigitur: ipse enim non docet subditos posse iusta tributa non solvere, nec de hoc disputat loco citato, sed doctrinam generalem, circa obedientiam superioribus debitam tradit, his verbis. [Dicendum est (inquit num. 6.) quamvis subditus iudicet probabiliter, esse malum, quod superior præcipit, teneri ipsum obedire, &c.] Hanc verò conclusionem sic limitat, numer. 7. citato: [Secus tamen esset, daretur opinio probabilis dicens in aliquo casu non teneri subditum obedire superiori, tunc enim credens eam opinionem esse probabilem, non tenetur obedire, licet posset, quia potest alterutram opinionem tuto sequi.] Hæc Sanchez, & alij communiter. Vide illum, lib. 6. citato, cap. 4. num. 62. & in consilijs, lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 8. & 9. vbi de fraudare, & non solvere iusta tributa, prorsus illicitum putat.

3 Pro hac tamen opinione ei falso imputata gravissimi Doctores sunt, Angelus, Navarrus, Beja, Duardus, & alij, quibus citatis, dicit cum Bonacina esse probabilem Diana, 1. part. tract. 10. resol. 19. Item Sayrus, Faraonius, Ioannes Santus, & alij, apud Bosium, part. 1. §. 24. num. 290. & 296. cui tanquam probabilis ipse subscribit. Et quando tributa sunt probabiliter tantum iusta; eam defendit ex Dominicana Familia, M. Barnabas Gallego cum alijs, quos citat de conscientia probabili circa Regem, dub. 19. vbi ait. [Pro hac opinione stare S. Antoninum, & Ludovicum Lopez, & ei favere Caietanum, Sylvestrum, & Armiham.] Verù P. Thom. Sanchez tam longè ab illa est, vt ultra mōnem, censura nota afficere videatur: vide illum in consilijs num. 8. citato, vbi sic ait. [Tributa iusta tenentur quisque in conscientia solvere, ante omnem iudicis sententiam, patet ex illo ad-

Rom. 13. *Cui tributum, tributum.* Hæc sententia est adeo certa; vt oppositum appellet errorem Casirus, vbi infra.] Hæc Sanchez. Vbi nam lites ex eius doctrina? Cecidit illi causa.

4 Sed ne omittas videre summam auream eruditissimi P. Si, verb. Gabella, n. 6. Vbi sic scribit. [Gabellam defraudare, & non restituere, non esse mortale docti viri asserunt, Tabiena, verb. Pedagium 6. Navarro, cap. 23. num. 60. videtur Caietan. verb. Vectigal. cap. 2. Aragon 2. 2. quæst. 62. art. 3. Enric. quodlib. 3. quæst. 22. Beja casu 1. 20. Ego id in totum non ausim affirmare. Sed neque eos tamen, qui fraudarunt, ad restitutionem obligarem. In tanto enim dubio, ob gravium Doctorum opinionem, melior est conditio possidentis. Dicunt enim quidam vix ullam gabellam esse iustam. Caietan. vectigal. cap. 3. Alij omnes fere dubias esse. Fumus, verb. Gabella, num. 16.] Sic ille ex præcipuis, quæ sunt valde notanda.

5 Vide etiam, si placet, per doctum Thomam Hurtado, tom. 2. variar. tract. 8. cap. 1. resol. 9. num. 175. & 198. Vbi ex Thomistarum doctrina, collatis locis, totus est in probando gabellas iustas non deberi in conscientia, si ab exactoribus non petantur. [Sententia, inquit, quæ asserit non teneri conscientia quis solvere gabellas etiam iustas, nisi ab exactore per se, vel per suos Ministros exigantur (etiam si occulte, & secreto trahebat merces, & eas vendat) valde probabilis est. Sic tenent Soto, Bannez, & c. idem tenet Tabiena, & c. vnde satis bene Martinus de Ledesma, 2. part. 4. quæst. 18. art. 3. concl. 3. pag. 259. sic dicit: Gabella, vt nunc solvitur communiter, scilicet petita à Publicano, & non aliàs, est tributum honestum, & moderatum, & tenentur ciues solvere, & c. Adde etiam D. Thomam, 2. 2. quæst. 87. art. 1. ad 5. vbi loquens de decimis idem clare docet, quidquid dicat Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 37. num. 2. D. Thomam sequitur ibi Caietan.] Hactenus Hurtado. Verum M. Corradus, tom. 1. Resp. quæst. 136. dicit hanc sententiam esse contra D. Thom. Ei tamen partim favet Illustr. ac Reu. M. Tapia, Arch. Hispal. in sua doctissima Carena moral. lib. 4. de legib. quæst. 11. art. 13. vbi sic. [Dicendum est non posse tributarios fraude, aut dolo occultare tributa iusta; quamvis eorum solutio non obliget, nisi petantur, iuxta dicta articulo præcedenti, quod si fraudaverint, tenentur ad restitutionem.] Videatur Thom.

Sanchez, in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 3.

dub. 10. num. 11.

EX

EXTRACTATV

DE FIDE.

PROPOSITIO I.

FIDES explicita de Mysterijs, Incarnationis, & Trinitatis non est medium necessarium ad salutem. Layman Iesuita in Theologia moralis, tom. 2. tract. 1. cap. 8. num. 5.

1 R. Duo notabilia præmittit Layman. Primum: Duobus modis dici aliquid necessarium ad salutem; & necessitate medij; & necessitate præcepti. Secundum: Ab eo, quod necessitate medij est necessarium, nullam excusare ignorantiam, nullam impotentiam; secus ab eo, quod necessitate tantum præcepti. Quibus suppositis, statuit vt omnino certum, fidem explicitam de prædictis mysterijs necessariam esse ad salutem necessitate præcepti; putat vero probabile, non esse necessariam necessitate medij. Verba eius sunt. [Contraria tamen sententia, quod explicita fides de Sacratissima Trinitate, & Incarnatione Christi, neque post factam Evangelij promulgationem, necessaria sit necessitate medij, seu ad veram iustificationem, seu ad gloriam æternam consequendam, non minus probabiliter, & facile defendi potest.] Hæc ille plures citans.

2 Hanc opinionem tenet M. Sotus, in 4. dist. 5. quæst. vnica, art. 2. dub. vltim. post 3. conclus. 6. Ad hæc. Vbi sic ait. [Fides explicita, quam prima conclusio (nimirum de Mysterijs Incarnationis, & Trinitatis) asserit esse necessariam, certe non aliter est necessaria, quam sicut Baptismus, necessitate præcepti, & finis ad obtinendam indulgentiæ gratiam: quare qui per ignorantiam ab illo præcepto excusantur, nullam habent eiusdem fidei necessitatem,] & infra. [Concludimus salva censura doctus iudicantium, quod qui ignorantia invincibili Evangelij laborant, sine fide explicita, per solam implicitam, quemadmodum gratiam, ita, & gloriam obtinere possunt.] Hactenus Sotus, quem sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 2. art. 7. vbi sic. [Secunda sententia est negans, fidem explicitam Christi ita esse de necessitate salutis, vt sine illa nullus possit, salutem primam, aut secundam, nempe gratiam, & gloriam consequi. Hanc tenet M. Soto, diuis. quæst. vnica, art. 2. dub. vltim.] Et infra. [Dicendum est

est secundo; etiam nunc post Christi adventum, & publicationem Evangelij, posse aliquos salvari, & tam primam, quam secundam salutem consequi, absque fide Christi explicita,] & in fine articuli. [Circa articulum octavum, id solum advertendū; eadem esse de fide explicita Trinitatis dicendum, ac de fide explicita Incarnationis Christi.] Hæc ibi.

3 Et quod hæc sententia sit Mag. Soti, & quod valde probabilis sit, tradit doctissimus M. Dominicus Bannez, 2. 2. quæst. 2. art. 8. §. [Quæritur denique,] concl. 4. [Non est, inquit, hæresis, nec temerarium, aut scandalosum asserere, quod possit aliquis modo assequi vitam æternam, sine fide explicita Christi, &c. Hanc ponimus contra Canum vbi supra: quia oppositam sententiam tenet Sotus, in 4. dist. 5. quæst. unica, art. 2. dubit. ultim. vbi constituit sex argumenta satis probabilia, & certe hoc videtur valde probabile,] & absolute amplectitur M. Bartholomæus de Medina in instructione confess. lib. 1. cap. 14. §. 2. ibi. [Algunos dicen, que para que vno se justifique, y se salve, es necesaria fe explicita de los Misterios de nuestra redempcion, y que sino la tiene, no se salvarà. Mas este es vn rigor muy grande, porque el que ha estado en parte donde no ha podido tenerla, no se podrá salvar. La verdadera opinion es, que sea de precepto divino, &c. mas en algunos casos se podrá el hombre salvar con la fe implicita sola; como si vno estuviere allà en las montañas, donde no ay Predicadores, que enseñen la fe de Christo, este se podrá salvar, si implicitamente cree aquello que tiene la Santa Madre Iglesia.] Cui accedit Petrus de Ledesma, in sum. 2. part. tract. 1. concl. 4. cap. 2. dicens: [En algun caso extraordinario se puede vno salvar, sin conozer expressamente el Misterio de la Santissima Trinidad.] Eandem sententiam ex eodem inclyto Predicatorum Sodalitio tuet M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 1. art. 1. num. 4. vbi ait. [Quarto sequitur, quod licet detur ignorantia invincibilis articulorum fidei in his, qui nec docentur in Ecclesia à Parochis, nec domi à parentibus, Et si isti morentur tunc, salvarentur cum fide mysteriorum primæ conclusionis.] Quæ autem sint mysteria primæ conclusionis? Accipe ex ipso. [Prima conclusio: quæ sunt adultis in omni statu credenda explicitè, & distinctè? Declaratur statim, dum subditur: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit.] Hæc ille. Ex quibus patet cum Sodalibus sentire, fidem explicitam Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, non esse necessariam ad salutem, necessitate mediæ.

4 Hanc

4 Hanc opinionem amplectuntur Richardus, Michael de Medina, Villalobos, & alij. Item Scotus, Gabriel, Corduba, & Vega, quos citat Suarez de Fide, disput. 12. lect. 4. num. 10. dicens: [Videri consentaneam antiquis Theologis Hugoni, Victorino, Alensi, & Alberto,] & sequitur R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 8. dub. 7. num. 23. & dicunt esse probabilem Diana, 3. part. tract. 5. resol. 46. & Layman vbi supra, apud quem plures ex citatis, tenentque alij duodecim sapientissimi Magistri, quos citatos sequitur Leander, in Decalog. tom. 6. part. 1. tract. 2. de Fide, disp. 2. quæst. 13. fol. 9. Et quidem merito, nam alias, ut bene cum Layman ponderat M. Serra, sturdus à nativitate, si læthali semel inficerentur, foret impossibilis salus, utpote quibus prædicta Trinitatis, & Incarnationis Mysteria proponi explicitè nequirent.

5 Non me latet M. Sotum, Serram, Medinam, & sequaces contra suum, & omnium Magistrum D. Thomam, hanc tenuisse sententiam, quia oppositam apertè tradit de veritate, quæst. 14. de Fide, art. 11. vbi sic. [Tempore gratiæ omnes maiores, & minores de Trinitate, & Redemptione tenentur explicitam fidem habere.] Et ut non maneret ratio vlla dubitandi loquutum de necessitate mediæ, & non solius præcepti, sibi obiecit; ex prædicta conclusione videri sequi magnum inconveniens. [Possibile enim est aliquem nutriri in sylvis, & talis non potest explicitè aliquid de fide cognoscere (attende) & sic erit aliquis homo, qui de necessitate damnabitur.] Respondet. [At primum dicendum, quod non sequitur inconveniens, porro quod quilibet teneatur aliquid explicitè credere, si in sylvis, vel inter bruta animalia nutriatur. Hoc enim ad divinam Providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessarijs ad salutem, dummodo ex parte eius non impediatur. Si enim ductum rationis naturalis sequeretur, certissimè est tenendum, quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium.] Hæc D. Thomas ibi, & in 3. sentent. dist. 25. quæst. 2. art. 1. quæst. 1. ad 1. & art. 2. ad 2. quæst. 3. Quod iterum affirmat, 2. 2. quæst. 2. art. 7. & 8. dicens: [Fidem explicitam de his mysterijs esse de necessitate salutis.]

6 Opinionem mediæ sequuti sunt alij asserentes explicitam horum mysteriorum fidem non esse medium necessarium ad obtinendam gratiam, secus ad gloriam. Ita ex Predicatorum

D

rum

rum Ordine M. Canus relect. de Sacramentis in genere parte 2. quaest. 2. M. Bannez. 2. 2. quaest. 2. art. 8. q. vltima. & M. Martinus de Ledefma in 4. parte. 1. quaest. 9. art. 2. Verum hæc sententia est etiam expressa contra D. Thom. in 4. dist. 9. art. 1. Vbi ait. [Ad secundam quaestionem dicendum, quod gratia est sufficiens causa gloriæ, unde omne illud, sine quo obtineri potest gratia, non est de necessitate salutis.] Et eam rejicit Sotus vbi supra, his verbis. [Arbitror, & absque vilo fundamento, & contra quam rei veritas habet, inuentam.] Et in quarto argumento non dubitavit dicere temerariam: cogit enim absque necessitate fateri; sic iustificatum, aut non posse in statu gratiæ decedere, quousque fidem explicitam Trinitatis, & Incarnationis elicuerit; aut sic decedentem, nec posse salutem consequi, ut pote carentem fide explicita, nec posse damnari, ut pote gratiæ præditum.

7. Hoc discursu vititur etiam M. Bartholomæus de Ledefma in summano de Sacramento Pœnitentiæ difficult. 2. de confessione, ad probandum cum Soto, contra Canum, votum explicitum confessionis non esse medium necessarium ad salutem. Verba eius sunt. [Cum ad primam iustificationem fides explicita Christi non requiratur, ut supponimus tanquam magis probabile, & commune in scholis, consequitur, ut nec votum explicitum confessionis requiratur.] Sic ibi cum M. Cano, ex quo principio contra illum deducit, nec ad vitam æternam consequendam requiri: [Quia cum sine voto, inquit, explicito confessionis possit homo iustificari in instanti, & tunc enim posse mori, certum sit; sit, ut sine voto explicito confessionis saluari queat. Nam dicere, illum tunc, donec habeat votum confessionis explicitum, mori non posse, est diuinare.] Hæc ille. Quæ vel nihil probant, vel de explicita Christi fide idem evincunt, ut ex terminis notissimum est. Nam cum sine fide explicita Christi possit homo iustificari in instanti, ut cum alijs concedit M. Canus: dicere tunc illum, donec habeat fidem Christi explicitam mori non posse, est diuinare, ut dicit Ledefma. Quapropter sententiam M. Soti, & Medinae negantem necessitatem fidei, explicitæ Trinitatis, & Incarnationis amplectitur M. Ludouicus Lopez 2. p. Instruct. cap. 5. 2. art. 3. prope finem. [Nec obstat, inquit, quod D. Thomas, & alij Doctores antiqui fidem explicitam Christi requirant, quia per fidem explicitam intelligunt, fidem supernamalem. Nota interpretationem.]

8. An vero fides explicita Dei ut remuneratoris sit de necessitate

tate mediæ ad salutem? Negat M. Acacius de Velasco, quem citatum sequitur Caramuel, in Apologemate de probabili opinione, Epist. 4. num. 125. & 126. fol. 68. & 69. Verba enim ille Apolloli, ad Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* [Respondet M. Acacius de Velasco intelligi, *regularmente hablando, hoc est non semper, sed frequentius.*] Quod est valde notandum.

PROPOSITIO II.

Prelati Regulares valide, & licite possunt sibi subditos absolvere à peccato hæresis, & ab excommunicatione propter illud incursum. Suarez Iesuita, tom. 4. de Religione, tract. 9. lib. 9. cap. 2. num. 11.

1. R. Hanc sententiam tuentur M. Bannez, Navarrus, & Vivaldus; ut eos citans refert Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 3. art. 3. num. 1. & consentire videtur M. Ioannes de la Cruz, in Epitome de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dubit. 14. concl. 2. vbi ait. [Probabile videtur posse prædictos Prælatos (nempe Priores Conventuales sui Ordinis Prædicatorum) à casibus Bullæ Cœnæ absolvere sibi subditos.] Dixi quod videatur consentire: quia, ut docet Mag. Serra, 2. 2. quaest. 11. artic. 4. fol. mihi 293. (quem sequuntur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 5. resolut. 1. & apud Leanarum à Sacramento, tom. 4. disp. 17. quaest. 39.) [Quando conceditur facultas absolvendi a casibus Bullæ Cœnæ, & non expresse excipitur hæresis, probabilissimum est hæreticum occultum absolvi posse à Confessario ab illo electo.] Imò, & publicum hæreticum posse in foro conscientiæ, in prædicto casu, absolvi, putat Sotus, in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post. 5. cõcl. in fin. primi casus. Vbi sic ait. [Quapropter, si modo in diplomate Cruciatæ dicat Papa, quod possit quicumque absolvi ab omnibus casibus reservatis in Bulla Cœnæ Domini, illi etiam tres gradus Sixti comprehenduntur, licet non exprimentur] Inmirum, ut paulò antea prædixerat. [Postquam fuerint sententialiter cõdemnati, seu delati, seu publicè diffamati.] Hæc Sotus.

2. Et quidem, quando Suarez sua opera in lucem dedit, non dubium, quod poterant Prælati Regulares ab hæresi occulta, (de qua tantum ipse loquitur) suos subditos absolvere: ut constat ex Privilegio Pij V. concessio Dominicanis, quod extat in Bullario Rodriguez, folio 590. Et ex Privilegio Gregorij XIII. Iesuitis concessio, ut habetur in eorum compendio Privileg. 6. 7. Quapropter huic etiam sententiæ adhæserunt Ortiz, Peyrinus, Peregrinus, & alij, apud Dianam, 1. part. tract. 5. res. 6. Modo

verò absolvere non possunt, ex declaratione Sacrae Congregationis, die 17. Novemb. anno 1628.

3 Adde sententiam, quæ olim placuit Suario, non videri displicere modo Sapientissimo, & Reverendissimo Candido, M. Sacri Palatii, vbi supra, num. 3. Nam postquam eam cum fundamentis proponit, nulla facta mentione prædictæ declarationis Sacrae Congregationis, sic ait. [At tenenda mihi videtur posterior sententia (nempe negans) salvo sen. per meliori iudicio.] Ita vbi supr. tom. 1. in lucem dato Venetijs anno 1639. Et infra disquis. 22. art. 49. dub. 1. multum favet contrariæ sententiæ dicens. [Superiores etiam locales Ordinis Prædicatorum, & fruentium eorum Privilegijs, gaudent prorsus eadem facultate erga sibi subditos regulares, quam habent Episcopi vigore Tridentini erga suos subditos.] Dico multum favere. Nam Episcopus modo vigore Tridentini posse absolvere hæreticos occultos; & hanc facultatem non fuisse illis per subsequentes Bullas Coenæ sublata, tradunt gravissimi Dominicani, Bannez, 2.2. quæst. 11. art. 4. §. [Et si quis.] Souta, Nugnus, Ledesma, & alij, quos refert Diana, 1. part. tract. 5. resol. 2. & defendunt quatuor super viginti Doctores, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 5. cap. 4. ref. 17. §. 2. & ipse dicit valde probabile. Et tenet M. Serra, 2.2. quæst. 11. art. 4. ibi. [Dicendam est primo non solum Papam, sed etiam Episcopos posse à crimine hæresis occulto absolvere in foro conscientiæ, etiam si hæresis sit nota quinque, aut sex.] Et paulo infra, tradit vt probabile, posse hanc potestatem alteri delegare, quia contrariam, quod sequitur, vocat. [Tutius, & securius.] Si ergo, vt concedit M. Candidus, Prælati Regulares modo possunt erga sibi subditos, quod Episcopi, vigore Trident. erga suos: cum Episcopi, iuxta citatos DD. modo possint ab hæresi occulta sibi subiectos absolvere, id poterunt etiam Prælati Regulares.

4 Et ita in terminis tradit novissimè M. Acacius de Velasco Episcopus Oriolensis, ex Ordine Prædicatorum, tom. 1. resol. moral. verb. [Absolucion] resol. 10. ibi. [Digo lo primero, con muchos, y muy graves Autores, que pueden los Prelados de los Regulares absolver a sus subditos de la heregia oculta per accidens, y publica per se. Así lo dicen Suarez, y otros muchos Doctores, en particular los que dicen, que pueden los Obispos absolver della.] Et (quòd est mirabilius;) addit, posse id Regulares Prælatos, etiam si Episcopi non possint. [Y dado caso, inquit, que estuviere revocada (lo que no creo) dicha

fa-

facultad de los Obispos de poder absolver a sus subditos de la heregia oculta, podrian los Prelados Regulares valerle del Privilegio de Pio V. y absolver a sus subditos de la heregia oculta. Así lo dicen Megala, y Portel.] Hæc ille, num. 5.

5 Cum Illustrissimo Acacio partim sentit Reverendiss. P. Delgadillo, ex Ordine Minorum, tom. de Pœnit. cap. 21. dub. 19. 20. & 21. Vbi multis pro Regularibus militat, & num. 46. concludit. [Ex dictis constat apertè posse Generales, necnon, & Provinciales Regularium, vi Concilij Tridentini relati, absolvere suos subditos à casibus Bullæ Coenæ, quando sunt occulti. (Putat enim eiusmodi Prælatos venire nomine Episcoporum in Trident. quòd tenent etiam Rodriguez, Beja, Fautus, Portel, & lai, apud Dianam, part. 7. tract. 2. rel. 5.) Et Prælatos Cœventuum id posse virtute cuiusdam privilegij Pij V.] Idque, quo ad absolutionem hæresis, satis expresserat num. 44. dicens. [Petis vtrum prædictum Tridentini decretum sit derogatum quo ad hæresim? Respondeo negatiuè. Ita Nauarrus, Bannez, Enriquez, Aragon, Angles, Corduba, Manuel Rodriguez, Petrus de Ledesma, quos citat, & sequitur Villalobos. 1. p. tract. 9. diff. 61. num. 2.] Hæc ille. Sed quid ad Eminentissimorum Cardinalium declarationes? [Respondeo (inquit Delgadillo) esse magnæ autoritatis, non tamen sufficere ad tollendam probabilitatem sententiæ, quam tot Authores gravissimi docent, & Ecclesia non prohibet.] Sic ibi, dub. 21. M. verò Acacius consulto responderè omiit. Scripsit enim cum plena notitia declarationis Cardinalium in contrarium, quam ad verbum adducit Diana (ab eo in margine citatus) p. 8. tract. 7. ref. 50. [Quam Sacrae Congregationis sententiam sanctiss. sua ad se relata approbavit, mandavitque, ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observari. Romæ 17. Nouembris anno 1628.] Quapropter contrariam sententiam prorsus refellendam esse, nec in praxi admittendam; ait Diana loco supra citato.

6 Nihilominus, post prædictam Cardinalium declarationem, illam tenent Doctores supra citati. Quibus adde M. Antonium de Inojosa ex doctissimo Prædicatorum Ordine in directorio disquis. regular. verb. Absolutio. 1. Vbi sic ait. [Absolutio à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, quæ in foro conscientiæ licet Episcopis per Concilium Trid. sess. 24. cap. 6. licet etiam Prælati Ordinarijs, Provincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione ipsius Iuris Concilij.] Et quòd saltem Generales, & Provinciales id possint vir-

D3

tute

tute Trid. si aliunde non obliet, tradit cum pluribus, quos citat: R.P. Leander à Sacram. tom. 4. tract. 2. disput. 17. quæst. 72. Vide plura Propositione sequenti.

PROPOSITIO III.

Prelati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscumque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursum. *Baum. Jesuitæ in Theol. moral. tract. 4. quæst. 4.*

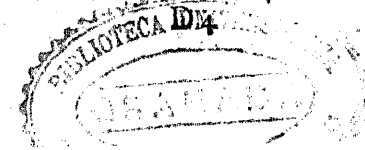
1. R. Est aperta impostura. Tam quia loco citato non agit de absolutione ab hæresi, nec in tractatu 4. invenitur, quæst. 4. tribus enim tantum clauditur: tum quia in tractatu de Bulla Coenæ, ubi hanc exagitat questionem. [Qui possint absolvere ab hæresi occulta?] Respondet tribus conclusionibus. [Prima. Possunt Episcopi, &c. Secunda. Inquisitoribus quoque permissum est, &c. Tertia. Quod possunt Episcopi in suorum subditorum causa facere, idem quoque Prælati Regularibus licet in suorum commodum.] Hæc ille, quod tenet etiam M. Candidus, & plures alij Prop. præcedenti citati.

2. Verum opinio, quæ falso affigitur Jesuitæ, non est auctoritate destituta. Quia non solum Prælatos, sed quotvis confessorios Regulares posse ab hæresi occulta Sæculares absolvere, docet Croufers in Regula Sancti Francisci, cap. 7. tit. 28. fol. mihi 771. Vbi sic inquit. [Dico secundo, eosdem confessorios posse etiam absolvere Sæculares à casibus Bullæ Coenæ, & etiam ab hæresi. Probatur 1. ex concessione Urbani IV. &c. Probatur secundo ex concessione Sixti IV. Idem tenet Brunus Cassing, ex Ordine Minorum de Privilegijs Regul. part. 1. tract. 5. cap. 3. Prop. 3. ibi. [Sacerdos Regularis potest absolvere in foro conscientie à censuris, & casibus, à quibus iure communi, & ex concessione Tridentini absolvere possunt Ordinarij, ac etiam probabiliter in foro externo. Imò ubi non est recepta Bulla Coenæ ab omnibus censuris, etiam hæresis, in eodem contentis, in utroque foro absolvere potest, & denique ab illis, in foro interiori, ubi recepta est Bulla, dummodo sint occulti.] Hæc Brunus.

3. Eiusdem opinionis sunt alij Doctores, quoad absolutionem ab hæresi occulta, hoc dacti argumento. Hæresis occulta est casus Episcopalis; ut tradunt quotquot tuerentur non esse revocandam facultatem concessam Episcopis in Trid. ad absolvendum, quos ad viginti quinque adducit Thomas Hurtado, Prop. præ-

præcedenti citatus, & duodecim refert Diana, 1. part. tract. 5. resol. 2. & plures, part. 8. tract. 7. resol. 67. Sed à casibus Episcopalis iure Ordinario Episcopis reservatis possunt omnes confessorij Regulares, virtute suorum Privilegiorum, Sæculares absolvere. (ut docent cum Averfa, & alijs Diana, part. 8. tract. 7. resol. 71. Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 5. cap. 4. resol. 16. num. 217. Marcus Vidal, in Arca Vitali de casibus reservatis, inquil. 1. à num. 121. & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 4. de censuris, tract. 2. disp. 17. quæst. 79.) ergo, & ab hæresi occulta. Sic discutit Bassius, ex Cappuccinorum Ordine, in Floribus Theolog. moral. verb. [Hæresis,] num. 18. [Posito, inquit, probabile esse, Privilegijs mendicantium non derogari per annuam Bullæ Coenæ publicationem, ut docet Rodriguez, Suarez, & Diana, 1. part. tract. 5. resol. 6. (quibus accedunt Bannez, Soufan, Inojosam, & Candidum, apud Leandrum, sup. quæst. 76. & Acetium de Velasco, verb. Absolutio, resol. 7.)] possunt Religiosi mendicantes approbati secundum formam iuris absolvere Sæculares à casibus Bullæ Coenæ, & etiam ab hæresi, modo sint occulti. Probatur ex concessione Urbani IV. &c. Probatur, 2. ex concessione Sixti IV. & confirmatur, quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt Summo Pontifici reservati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, ut patet ex Trid. Sess. 24. cap. 6. Unde dicendum est, per Tridentini decretum, casus hos occultos iam non esse Papales, sed Episcopales, &c. Unde Diana, part. 4. tract. 4. resol. 239. volens conciliare facultatem Episcopis concessam cum Bulla Coenæ postea promulgata, sic docet. [Rectè dici potest Bullam Coenæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.] Unde prædicta sententia anno 1629 die 18. Julij in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentiss. Cardinalium visa, tollerata est, & tanquam probabilis à multis Regalis Academiæ Duacensis Sacræ Theologiæ Professoribus admittitur. [Hucusque Bassius, quæ sunt valde notanda, maxime illud de tollerantia Sacræ Congregationis anno 1629. post declarationem eiusdem anno 1628. quam in contrarium adduximus Prop. præcedenti.

4. Quapropter sententiam Bassii, multis illustratam, tueretur novissime R.P. Leander à Sacramento, tom. 4. de cens. tract. 2. disput. 17. quæst. 77. Vbi adductis verbis declarationis Eminent. Cardinalium, & decreti Urbani VIII. die 17. Novemb. anno

1628. asserit per tale decretum. [Non fuisse revocata privilegia, seu facultatem, quam Regulares, vi illorum, habebant ad absolvendum ab omnibus casibus Papæ reservatis, etiam Bullæ Cœnæ: ac proinde, si aliud non obstet, posse adhuc ab illis, dummodo occulti sint, licite, & libere absolvere,] & in fine. Tenet etiam totam nostram resolutionem Vincentius Candidus, Magister nunc Sacri Palatii, qui sua opera decem post annos, postquam decretum Urbani prodijt, in lucem edidit, tom. 1. diff. 22. art. 47. in fine, & art. 49. & 50.] Hæc Leander: & idem tenet Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1036. Vbi cumque, & quotiescumque hæresis occulta sit casus Episcopalis. De quo infra. Cui assentitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verbo Absolucion, resol. 5. num. 11. vbi ait. [La misma facultad tienen los Regulares en virtud de sus privilegios, sin orden a la Bula, por derecho comun, y así podrán absolver de los casos reservados al Papa ocultos, porque son Episcopales, como está dicho,] & resol. 7. late contendit regulariam privilegia revocata non esse, & virtute illorum posse absolvere ab omnibus casibus, & censuris Papæ reservatis. [Todas las vezes que se ofreciere, en el sacro de la conciencia, aunque dichas censuras, y casos pertenezcan al foro contencioso, como está dicho con Bonacina, num. 3.] nimirum. [etiam si censuræ ad forum contentiosum deducere sint.] Hæc apud Velasco supra num. 3. & 8. in fine.

5. Omniuo verò reprobandi Doctores alij, qui ausi sunt dicere, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Bullæ Cruciatæ ab hæresi occulta absolvere; supradati in eo, quòd cum in Bulla concedatur facultas absolvendi, semel in vita, & sævel in morte, à casibus Papalibus, etiam in Bulla Cœnæ contentis; excepta hæresi; solum excipitur illa, quæ est casus Papalis, qualis est tantum hæresis publica, nam occulta, ut pote casus Episcopalis, inquit, non excipitur in Cruciatæ, sed ab illa toties quoties, sicut, & à reliquis casibus Papalibus occultis, potest quilibet Confessor approbatus absolvere. Sic discarrit (licet contrarium consulendum dicat) Mazuchelus, tract. de casibus reservatis, disp. 1. quæst. 4. diff. 6. num. 13. & tenet Corduba, apud Ludovicum de la Cruz in expositione Bullæ, disput. 1. cap. 3. dub. 7. & licet ipse conclusioni dissentiat, putat tamen consequentiam legitimam, si hæresis occulta sit casus Episcopalis. Et ni aliunde prohibeatur, dicit esse probabilem Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 2. de excom. disp. 17. quæst.

quæst. 85. vbi sic. [Probabile est facis, quòd absolute, & simpliciter loquendo, possit Confessarius ex vi Bullæ Cruciatæ absolvere hæreticum occultum, & emendatum.]

6. Præfatum discursum evidentem iudicat, ex Clericorum Minorum Familia, Thomas Hurtado, tom. 2. variar. resol. tract. 12. cap. 1. num. 1018. Si Episcopis non est derogata facultas Trident. absolvendi ab hæresi occulta. Verba eius sunt. [Si hæresis occulta est casus Episcopalis, dubio procul quilibet approbatus poterit ab illa virtute Bullæ absolvere. Quare, vel ex hoc solo argumento motus existimo, practicè in consulendo, & iudicando non esse probabile asserere, quamvis speculativè sit probabilissimum, quòd non sit Episcopis ablata potestas absolvendi ab hæresi occulta.] Verum cum probabilitatem practicam prædicte opinionis supra triginta Doctores classici, & melioris notæ propugnent, tam apud ipsum, nec Hurtado supr. & tom. 1. tract. 5. cap. 4. ref. 17. §. 2. tam apud Dianam, 1. part. tract. 5. ref. 2. & apud Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 11. num. 27. & apud Leandrum sup. quæst. 45. & 46. futilis omnino videtur evaluo, eoque tendens, ut relinquat probabile, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Cruciatæ absolvere ab hæresi occulta. Quòd prorsus improbabile est, etiam si casus Episcopalis sit, ut constat ex dicendis. Adde quòd ipsemet Thomas Hurtado, num. 152. loquens de sententia asserente esse casum Episcopalem ait. [Absque dubio est valde probabilis, quare illa quis poterit uti in casu aliquo] nimirum; ait infra, num. 157. & 158. [Quando non est probabilis per testes.] Ergo saltem in hoc casu, poterit quilibet Confessarius approbatus absolvere virtute Cruciatæ ab hæresi occulta. Quòd dicere nefas est. Vide Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 67.

7. Concludendum igitur est (quidquid de alijs Regnis sit) in quibuscumque rectissimo Tribunali Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ subiectis, nullum Confessarium, etiam Prælatum Regularem, nec virtute Trident. nec Privilegiorum Religionis, nec virtute Cruciatæ posse, ne subditos quidem, ab hæresi occulta absolvere. Ratio est, quia supremum hoc Tribunal speciale ad hoc habet Privilegium à Sede Apostolica obtentum, quòd Turrianus, lib. 2. disp. 25. dub. 1. in fine, restatur se audivisse ab aliquibus Inquisitoribus doctis, & pijs. Quòd tanquam certum credendum esse, ait Leander sup. q. 78. in fine. Et quamvis virtute Cruciatæ absolvere possent, eo quòd hæresis occulta iuxta communioem opinionem casus Episcopalis sit; hæc tamen

facultas revocata fuit ab Urbano IV. Paulo IV. Pio V. & Gregorio XIII. vt refert Leander: [Et credendum, inquit, omnino est, quod appositæ sint à Pontificibus clausulæ specialissimæ derogantes omnibus clausulis Bullæ Cruciatæ subsequenter adhuc declarando suam intentionem esse, quod in clausulis Bullarum succedentium non comprehendatur casus hæreticis occulta.] Hæc Leander sup. quæst. 86. Et quod ita declaraverit Gregor. XIII. tradit P. Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 1. disput. 84. sect. 6. Et Trullenc in Bullam Cruciat. lib. 1. §. 7. cap. 2. à num. 7. asserit, ita apertè definisse Gregor. XIII. in motu proprio, qui incipit, *Officij nostri partes*, anno Domini 1576. Multisque suadere conatur huius criminis absolutionem semper intelligi exceptam, nisi expresse concedatur. Et ita audio declaratum à Supremo Tribunali Sanctæ Inquisitionis, & tempore Jubilæi Regularibus intimatum.

8. Exiit inavit Croufers in Regul. S. Francisci, cap. 7. lectione 4. non omnem hæreticum externum incurrere excommunicationem, dicens. [Probabile censuram hæreticum externum, qui saltem denunciari non potest, non esse excommunicatum.] Sed apertè fallitur; alias eiusmodi hæreticis non esset casus reservatus, sed à quolibet confessario absolvi posset, quod prorsus improbabile est, & contra omnium Theologorum sententiam.

PROPOSITIO IV.

Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, neque accusare, si probare non possis. Fagundez & Iesuita de præcep. Ecclesiæ, tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. Stephanus Bauni Iesuita in Theolog. moral. part. 2. disp. 4. tract. 3. quæst. 18. Vnde infertur foemina sollicitatam in confessione, vt in plurimum non teneri denunciare confessarium, quia non poterit probare delictum in secretissimo foro patratum.]

1. R. P. Fagundez pro hac sententia falso refertur, quia expresse pro contraria militat vbi supra. Verba eius sunt. [Quando præcipitur sub excommunicatione, vt denuntientur crimina, non tenetur quis regulariter parere, si crimen occultum est, & probari non potest, ita Cenedus, Enricus, D. Thomas, & Socius, &c. Fallit tamen hoc in crimine hæreticis, quia tunc non iubetur quis denunciare, vt accusator, sed vt testis, & vt quilibet Christianus de populo, vt dicemus lib. 5. de sigillo, cap. 3. num. 3.] Hæc Fagundez loco ab advertario supra citato. Quod iterum tra-

tradit. lib. 6. cap. 4. num. 13. Vbi rationem doctrinæ reddit; inquit. [Quia ad eum privatim non pertinet, probare eum hæreticum,] & tom. 1. in prim. præcep. Decalogi, cap. 26. num. 7. ait. [Hanc opinionem esse omnino certam, & indubitatam.] Inquam certum, & indubitatum sit P. Fagundez pro contraria sententia stare.

2. Cæterum hæc, quæ falso eicitur, plures habet patronos. Eam namque tuetur doctissimus M. Serra ex per illuiri Prædicatorum Ordine, 2. 2. quæst. 67. art. 3. in fine, vbi, nulla adhibita exceptione, inquit. [Quod diximus de accusatione, dicendum est de denuntiatione, &c. Nam denuntiatio debet esse iusta, talis autem non est, si crimina falsa imponat, aut occulta proferat, quæ nullo modo probari possunt.] Et quæst. 68. art. 1. quib. 2. fol. mihi 525. ait. [Necesarium esse, vt crimen probari possit, si enim crimen omnino esset improbabile, non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret, &c. nam hoc ad nihil aliud deserviret, quam ad infamatum laicorum.] Et quæst. 68. citata art. 1. fol. 514. hanc sententiam multis tacere conatur, dicens. [Dianam ex doctrina Fagundez, & aliorum respondere praxim Sanctæ Inquisitionis fundari in probabilitate contrariæ sententiæ, non tamen tollere probabilitatem huius.] Verum tandem concludit (nescio quo percussus timore.) [Mihi tamen prima (id est contraria sententia) securior videtur.] Sed quomodo securior, si iusta non est? Si non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret? Sed quidquid sit de consequentia doctrinæ; saltem concedit aliam sententiam securam esse; quam ante illum amplexati sunt Ioannes Andreas, Gundisal, Repetor Inquisit. Decianus, Palacios, Angelus, Navarrus, Felinus, Megala, & alij apud Bauni supra, & apud eruditissimū Dianam 1. part. tract. 4. resol. 1. & esse probabilem, testatur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Accusator, resol. 16. num. 10. Vbi postquam vtranque opinionem cum fundamentis proposuit, concludit. [La praxi de la Santa Inquisicion se funda en la probabilidad de la contraria opinion; pero no quita la probabilidad de la segunda, y en ambas me lo parecen à mi; pero mas segura la primera.] Hæc quoad delationem criminis hæreticis.

3. Quo ad alia verò crimina, M. Serra, & Doctores citati sentiant, non teneri denunciare, qui non potest probare: quod putant probabile Diana supra, & Leander à Sacram. tom. 1. tractat. 5. disput. 13. quæst. 5. Vide Dianam, 3. part. tract. 5. ref. 100. Vbi in-

inquirat. [An testis teneatur denunciare, quando scit nullum alium scire illud delictum?] Cui sic respondet. [Negativam sententiam ex schola D. Thomae docet Ioannes de la Cruz in direct. part. 1. præcep. 8. artic. 4. dub. 13. in principio, ubi sic asserit. [Si accusator habet solum unum testem, iste, cum sibi non constet de alio teste, tenetur sub peccato mortali, dicere sibi nihil scire.] Ita ille, qui citat Ledesinam, Bannez, & Orellanum, &c. Ego putò probabilem esse opinionem Ioannis de la Cruz, & aliorum (licet affirmativa sit probabilior) nam eius testificatio nihil proficiet nisi ad vexandum reum, &c. Igitur absque causa infamat tunc testis delinquentem, cum sciat ipse, probandum non esse delictum. Et ideo Octavianus Spatarius in praxi de modo corrig. Regul. tract. 7. cap. 8. num. 7. sic asserit; [Ex quo patet, quòd non tenetur quis testificari, si sciat nullum alium esse testem contestem, vel aliud æquivalens indicium. Et ego aliquando interrogatus sub præcepto, & iuramento super delicto, quòd sciebam nullum alium nosse nisi denuntiantem, nunquam testificari volui, etsi de visu, & certa scientia potuissem, quòd tuta conscientia fecisse reputavi, & reputo, ita Spatarius.] Hactenus Diana.

4 Legas utinam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. q. 2. §. 2. ubi inquirat. [Vtrum criminata, quæ nequeunt in iudicio probari, teneatur quis ex vi edicti denunciare?] Cui respondet affirmativè, quo ad crimen hæresis. Quo ad alia verò crimina, subnectit, num. 13. [De alijs criminibus, vel quæ nulli nocent, vel sunt tantum in præiudicium tertij privati hominis, Sylvester docet, quòd si edictum præcipiat, ut iuridice denuntiet, quòd probari non potest, non tenetur iuridice denunciare: idem tenent Sotus, Tabiena, Armilla, Ludovicus Lopez, Serra, Navarrus, Corduba, Rodriguez, & alij 16 Doctores, quos refert, & sequitur Bonacina, & alij communiter. Crimen enim, quòd iudicio humano probari non potest, est occultum, & soli iudicio divino reservatum, &c. & ita tenendum in praxi.] Hæc ille. Vide plura infra Proposit. 10. numer. 2.

5 Sed mira claritate rem attingit Reverendissimus Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 5. artic. 4. dub. 8. ubi sic ait. [Dico 14. quando præcipitur, ut revelemus, quòd scimus, ut denunciatores; non possumus, nec debemus revelare, nisi quòd possumus probare, ita Sayrus, & Navarrus. Si tamen nobis præcipiatur, ut revelemus tanquam testes, tenemur deponere, ut

tales, quòd scimus, etiam id probare nequeamus (attende) dummodo nobis constet delictum, apud iudicem esse semel lenè probatum: secus alias. Ita colligitur, ex D. Thoma, 2. 2. quest. 70. art. 1.] Hæc ibi. Et eadem disquis. 5. artic. 1. dubi. 4. ait. [Dico 6. nemo tenetur accusare, nec denunciare denuntiatione iuridica crimen occultum, quòd probare non potest, etiam vergeret in damnum publicum, aut tertie personæ imminens in futurum.] Hæc doctissimus vir, cuius verba semel, & iterum expendas, quæso.

6 Verum quia præcipua difficultas est, quando præcipitur quòd revelemus, ut testes: audiamus omnium Magistrum Div. Thomam, 2. 2. quest. 70. art. 1. ut inde constet soliditas sententiae M. Candidi. [Si requiratur, inquit, testimonium alicuius subditi, auctoritate superioris, non est dubium, quòd tenetur testimonium ferre, in his, in quibus secundum ordinem iuris, testimonium ab eo exigitur: puta in manifestis, & in his de quibus infamia præcessit: si autem exigatur ab eo testimonium in alijs, puta in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum.] Quem sequitur Lorea, 2. 2. disput. 27. de Chari. sect. 3. num. 16. [Quoniam nemo, inquit, tenetur testificari, nisi crimen probabile, quia adest aliquis testis, vel saltem infamia,] cui consonat M. Sotus de secreto, q. 7. memb. 2. concl. 3. [Nec testis adversus alium in re gravi tenetur responderè, antequam illi iuridice constiterit, iudicem, iurè præcipere.]

7 Sed in hac questione omnino videndus M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Reo, resol. 38. num. 7. ubi paucis rem totam comprehendit. [Nadie, inquit, deve, ni puede denunciar, ni acufar judicialmente el pecado de otro, que el folo lo sabe. Así lo dizen Pedro de Ledesma, Clavis Regia, y otros. Y advierto, que esto procede, aunque el Prelado ponga precepto, y que no podria testificar en juicio del tal pecado; así lo dizen Navarro, Lesio, Lorca, y otros; porque no pudiendo probarse el delito, &c. no se puede seguir sino la infamia del denunciado: y por consiguiente el Prelado no puede obligar à que se le denuncie, ò testifique.] Hæc ille, pro cuius sententia militat Sylvester, Zanardus, & alij, ex discipulis D. Thom. infra citandi, Prop. 10. & alij, quos citatos sequitur Thom. Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. [Quia ius naturale, inquit, præcipit ne damnum proximo inferamus, quando ex vi nostræ denuntiationis crimen probari nequit.]

8. Sed quid dicendum ad praxim contrariam Sanctæ Inqui-

sitionis? Respondet M. Prado quod ex M. Serra, & Illustrissimo Acatio de Velasco retulimus supra, nimirum, alios Doctores oppositam sententiam tueri. [Et in hac doctrina, inquit, fundatur praxis Sanctæ Inquisitionis, in cuius causis manifestatio delicti faciendâ est, etiam si delator delictum probare non possit.] Ita ille, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. §. 2. num. 21. & prius tradiderat Fagundez, lib. 6. in Decalogum, cap. 12. num. 28. dicens in hac materia standum esse praxi Sanctæ Inquisitionis. Hanc verò conclusionem sic limitat Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. cap. 8. resol. 64. num. 895. [Dico secundo: excepto delicto hæresis formalis, & blasphemie hæreticalis, quia continet hæresim: In omnibus alijs delictis, quæ continentur in edictis dominorum Inquisitorum, audiens illa ex relatione, etiam à persona fidedigna, non tenetur denunciare, nisi illud possit probare.] Hæc ille citans pro sua opinione quatuordecim Doctores.

PROPOSITIO V.

Nemo tenetur hæreticum denunciare, si ob denuntiationem prudenter timet grave sibi damnum evenitutum. Fagundez Jesuita, lib. 4. in 5. Præcepta Ecclesie, cap. 3. num. 31. [Vnde inferitur in nullo eventu esse obligationem denunciandi personas valde coniunctas, ut parentes, filios, uxorem, aut fratres.]

R. P. Fagundez in editione Lugdunensi anno 1632. (quam videre licuit) hæc propositionem non habet. Verum, lib. 1. in Decalogum, cap. 26. præsentem quæstionem movet, & num. 28. illationem expresse negat, dicens: [Non solum teneri patrem, filium hæreticum occultum, sed etiam filium, parentem etiam occultum denunciare.] Idemque docet de marito respectu uxoris, & è contra: Subnectens, neminem ab hac obligatione liberum esse. Jam quid alij sentiant, videamus. Prodeat unus pro multis M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. vbi sic ait: [Dicendum est, quando quis prudenter timet ob accusationem, vel denuntiationem, grave aliquod damnum sibi, aut suis eveniturum, non tenetur accusare, vel denunciare, nisi bonum publicum id necessarium postulet; docent hoc multi. Vnde Penna, in secunda parte directorij Inquisit. quæst. 53. comm. 78. inquit. Non videri à ratione absolum, posse ob metum, quandoque denuntiationem hæretici omitti. Sicque uxorem non denuntiantem maritum hæreticum excusari, nisi forte dogmatizaret in mag-

magnum reipublicæ damnum.] Hæc M. Serra; quem sequitur M. Candidus, tom. 1. disquisit. 5. art. 3. dub. 7. vbi sic ait. [Si quis sua denuntiatione, aut testificatione timeret sibi, suisque aliquod magnum damnum spirituale, aut temporale in sua persona, aut suorum, in honore, aut pecuniarijs bonis, non tenetur revelare.] Idque tradit, art. 1. dub. 4. procedere, [etiam si iuramento præstito cogatur ad testificandum. Eandem sententiam tenent Sanctarellus, Peyrinus, & Portel, apud Dianam, 1. part. tract. 4. resol. 8. & novissime illam tenet M. Acatius de Velasco, transcriptis verbis M. Serra, tom. 1. verb. Accusar. ref. 16. num. 15. Quibus adde Lesaniam, Acugniam, Ioann. Santium, & M. Soufiam, quos citatos sequitur Diana, 4. part. tract. 5. ref. 19. Trullench. Thom. Hurtado, & plures, quibus assentitur Leander à Sacram. tract. 5. de Pœnitent. disp. 13. quæst. 42. 43. & 44. Vbi de denuntiatione sollicitantis in confessione.

2. Quo ad illationem ex his principijs ab adversario deductam, licet satis constet ex dictis, cum Penna sentire doctissimum M. Serra, audiamus eum iterum, vbi supra. [Dicendum est, inquit, quarto. Quando crimen est proprium, nullus tenetur ad accusandum, vel iuridice denuntiandum, &c. Hinc inferunt alij, qui neminem teneri ad iuridice denuntiandum patrem, vel filium, vel fratrem, vel maritum, vel uxorem, quia censetur una, & eadem persona, & iuri ipsi naturali repugnat se ipsum denunciare, & prodere.] Hæc Serra: cui, vt ex modo referendi constat, non displicet illatio: sicut nec Reverendissimo Candido, M. Sacri Palatii, tom. 2. disquisit. 5. art. 5. dub. 4. vbi sic ait. [Si pater et hæreticus occultus, & sibi soli, non alijs noceret, non ita certum est, an tunc teneatur.] Et quod filius non teneatur patrem hæreticum occultum non dogmatizantem denunciare, tradunt absque formidine, Perez, & Abulensis, apud Sanchez in Consilijs, lib. 6. cap. 2. dub. 19. num. 4. Alensis, 3. part. quæst. 33. memb. 4. art. 2. quos sequuntur Riccius, Valerius, & Rojas, quos citat, dicens probabile Diana, sup. ref. 4. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 6. ref. 36. n. 207. Imò, resol. 37. addit. [Si iam est emendatus, & nullum timeret periculum recidivi, nec pater filium, nec filius patrem tenetur denunciare, nec testificari etiam à iudice interrogetur.] Sed ne omittas videre Dianam vbi supra, resol. 5. apud quem non pauci liberant etiam uxorem ab obligatione denunciandi maritum, quod nonnulli extendunt ad fratrem, vt refert, & non improbat Serra. Adde secundum quosdam, licet pater dogmatizaret, & plures perverteret, si alij eum de-

nuntiarent, non teneretur filius. Ita cum Mag. Ioanne Viguero Dominicano, lib. Instit. cap. 12. §. 2. vers. 11. tradunt Perez, Aleniz, Palatius Rubius, Enriquis, Simancas, & alij, apud Sanchez, supr. num. 6. Sic Doctores. Quibus, vt vltimus, dissentit P. Fagundez, vbi supra.

PROPOSITIO VI.

In facultate absol vendi à reservatis concessa in Bulla Cruciatæ solum excipitur hæresis formalis. Vnde quilibet Confessarius approbatus ab Ordinario potest virtute Bullæ absol vere fautores, & receptores hæreticorum. Sanchez Iesuita, in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 12.

1 R. Hæc opinio est ferè communis inter Doctores. Eam enim defendunt Duardus, Farinacius, Acoſta, Altherius, Giptius, Homobonus, Franciscus de Leon, Portel, Manuel Rodriguez, & alij, quos citat Diana, 1 part. tract. 5. resol. 7. & tract. 11. de Bulla, ref. 29. vbi inquit esse probabilem. Et eam amplectitur Ludovicus de la Cruz, quem citatum sequitur Trullench, in Decalogum, lib. 1. dub. 6. num. 4. & in expositione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. nu. 13. & novissimè cum Magistro Soto illam tuetur Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. dist. quæst. 3. art. 45. dub. 1. vbi sic ait. [Dico secundò receptores tamen, fautores, defensores hæreticorum; hi omnes, si reverà hæretici non sint, possunt absolvi semel in virâ, & semel in morte, virtute Bullæ Cruciatæ concedentis casus Cœnæ; quia hi casus non afficiuntur ea tam speciali reservatione, ac hæresis. Ita Enriquez, & Sotus, in 4. dist. in c. 22. quæst. 2. art. 3. post conclus. 5. in 1. casu Cœnæ, ad finem.] Hæc M. Candidus. Vide plura Prop. 3. n. 5. circa potestatem absol vendi virtute Cruciatæ.

2 Vnum hic adnota, ex Caietano in sum. verb. Excommunicatio, cap. 1. vbi sic ait. [Receptor hæreticorum solum est, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum;] id est (inquit Serra) vt in hæresi permaneat, vel foveatur: secus, qui recipit materialiter, non quia hæreticus, sed quia amicus, vel cognatus ipsius est.] Sic exponens Caietanum M. Serra, 2. 2. quæst. 62. art. 7. lib. 1. §. 1. advertendum, & infra, dum de receptore furis mentionem instituit. Eandem sententiam tuetur Sotus, in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. post 5. conclusionem, vbi sic. [Primus eius casus est (nempe Bullæ Cœnæ) adversus omnes hæreticos cuiuscumque fuerint nominis, & sexus, & contra eorum fautores, defensores, ac receptores, ea ratione, qua hæretici sunt.] Quod

tenent etiam Sylv. Tabiena, & plures, apud Leandrum, tom. 4. tract. 3. de Bulla Cœnæ, disp. 1. quæst. 24. Quorū doctrina est valde observanda, quia rarissimè nemo non hæreticus defendit, aut recipit hæreticum, quia hæreticus est, & vt in hæresi permaneat, aut foveatur. Vndè iuxta hanc opinionem tam à censura, quam à reservatione liber est; ac per consequens toties quoties, etiam sine Bulla Cruciatæ, absolvi poterit, qui hæreticum recipiat, vel ei faveat, non quia hæreticus est, sed quia amicus, vel cognatus ipsius. Videatur Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. ref. 47. §. 3. n. 576. Vbi superius dicta corroborat dicens. [Per Bullam Cruciatæ possunt absolvi omnes casus reservati Papæ, quanto magis dominis Inquisitoribus, excepta hæresi formali: hanc enim solum excipit Summus Pontifex in præfata Bulla. Ita expressè Henriquez, Suarez, Sanchez, Acoſta, Portel, Freytas, Delrius, Raphael de la Torre, Rodriguez, Duardus, Farinacius, Villalobos, Ioannes de la Cruz, & innumeri alij.] Sic Hurtado supra, vbi omnes citat.

PROPOSITIO VII.

Pater Purgatorii, quod de fide credimus, extat locus alius, quasi quoddam præratum florentissimum, lucidissimū, odoratum, amœnum, in quo animæ degentes nullam pœnam sensus patiuntur. Itaque erit locus ille rarissimum Purgatorium, & quasi carcer quidam Senatorius, atque honoratus. Bellarminus Iesuita, lib. 2. de Purgatorio, cap. 7.

1 R. Hæc doctrina fundatur in revelatione, quam approbat Sanctus, & Venerabilis Beda, lib. 5. Historiæ, cap. 13. cui plures alias conformes adducunt Dionysius Chartusianus, in Dialogo de iudicio particulari, art. 3. & D. Gregorius, lib. 4. Dialogorum, cap. 36. vt testatur Bellarminus supra. [Quapropter, inquit, videtur mihi dicendum, non esse improbabile, talem aliquem locum reperiri: et si enim ibi nulla sit pœna sensus; tamen est pœna damni.] Hæc ille. Expendat lector, an censura afficiendus, qui revelationem à D. Thoma, aut alio Ecclesiæ Doctore approbatam, pro reverentia saltem, diceret non esse improbabile? Quapropter illam etiam referens non improbat M. Zanardus in direct. 1. p. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 22. de Purgatorio, vbi sic ait. [Addunt Beda, Chartusianus, & alij, alium locum, quem præratum florentissimum, lucidissimum, odoratum, & amœnum dicunt, in quo quædam animæ servantur, quæ non igne, sed tantum carentia divinæ visionis affliguntur.]

2 Laudabilior hæc Bellarmini, & Zanardi erga Patres mo-

destia, quam M. Cani acrimonia, qua illos mordet, lib. 1. de Locis, cap. 6. vbi sic inuehitur. [Negare non possumus, viros aliquando gravissimos, in Divorum præsertim prodigijs describendis, spartos rumores, & excipere, & scriptis etiam ad posteros transtulisse, &c. Ad id, vt Ciceroni, Demosthenes; Horatio vero, Homerus quandoque ipse dormire videatur. Quæ ego eadem de Beda, & Gregorio, iure fortasse, ac verè dicere possum. Quorum ille in Historia Anglorum: hic in Dialogis, quædam miracula scribunt, vulgò iactata, & credita, quæ huiusmodi præsertim sæculi, Aristarchi incerta esse censebunt. Equidem historias illas probarem magis, si earum authores iuxta præfinitam formam, severitati iudicij curam in eligendo maiorem adhibuissent.] Hæc M. Canus contra Venerabilem Bedam, & D. Gregorium Magnum, quorum Historiam de mitissimo illo Purgatorio Bellarminus, & Zanardus, propter illorum auctoritatem ausi non sunt improbare, licet contrariam sententiam sequantur, cū Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 46. sect. 1. num. 12. qui ad rationem dubitandi modestissime respondet, dicens. [Propter hæc non possum dare fidem illi visioni, vt sonat; non tamen dicam fuisse fictam, seu mendacem; sed vel non esse ad litteram intelligendam, sed sub aliqua metaphora.]

3. Prædicta nihilominus opinio miseris solatiæ erit; sicut est illa, quam ex M. Soto defendit M. Ioannes de la Cruz in direct. part. 2. de Poenit. q. 8. dub. 2. vbi sic inquit. [Vt ait Soto, art. 2. nullus in Purgatorio existit per decem annos.] Eamque tenet doctissimus alius Dominicanus, vt refert M. Corradus in Resp. casuum, p. 1. q. 189. vbi ait. [Hanc opinionem Soti Magister Paulinus Lucensis vir doctissimus huius nostræ Provinciae firmissimè tenuit.] Verba Soti reperies. In 4. sent. dist. 19. q. 3. art. 2. in fine. Ibi. [Quapropter crediderim, nunquam aliquem in Purgatorio viginti annis extitisse, imò, vt mea fuit opinio, nec decem. Nam cum nemo illic sit nisi Dei amicus, contritio eius, & post Christum passum Sacramenta, & suffragia, & bona, quæ egit opera, ad cumulum ei satisfactionis accedant. In summa, non est credibile, vt quos pœnarum accumulatio expedire Deus brevius inde potuit, temporis prolixitate detineat.] Hæc Sotus, quem sequitur M. Ludovicus Lopez, 2. p. instruct. cap. 4. de indulgentijs, fol. mhi 772. & M. Corradus vbi sup. §. [Qui ergo,] & Doctores citati: Forsan ex non dissimili revelatione. Sicut etiam, quod ex eodem cætu docet M. Ambrosius Catharinus Minorantis Episcopus, lib. 1. de statu puerorum sine Sacram. decedentium, vbi asserit:

erit: [Illos beneficio quidem Christi resuscitados ad immortalē vitam, integram, & perfectam naturam recepturos, solo dono illo originali, visioneque divina carentem; sed quæ nullo modo eis afflictioni, aut trinitæ futura sit, & à morte secunda liberòs futuros post diem iudicij. Itaque sine afflictione vlla, aut tristitia in felici quadam, & beata vita perpetuò permanenturos.] Hæc ex Catharino refert, & refellit M. Petrus de Soto de institut. Sacer. lect. 6. de Baptismo parvulorum, §. [Hic autem cavendæ sunt.] Vbi sic ait. [Mittamus igitur nunc, quanta contineat hæc sententia nova, & aliena à Patrum omnium doctrina, imò certa fide, & auctoritate improabilia de morte prima, & secunda.]

4. Advertere etiam non omittam gravissimos Doctores non benè sentire de opinione, quam cum Magistro Dominico de Soto, tenent M. Ioannes de la Cruz, & M. Lucensis vbi supra, de tempore Purgatorij ad decem annos limitato. Vide Enriquez, lib. 7. de Indulgentijs, cap. 16. num. 4. vbi hæc eos inuit nota. [At hi non sine temeritate quadam, ex levibus rationibus, loquuntur contra morem Ecclesiæ, quæ pro defunctis, & pro certa anima celebrat anniversarias Missas, & Officia, vltra ducentos annos, &c. Quare illam sententiam quidam insignis Prædicator à Sacro Inquisitionis Senatu compulsus est retractare, eò quòd retractat viros ab operibus satisfactionis, & à Missis offerendis pro suis defunctis. Et quidam Patres significant, quarundam animarum pœnas duraturas ad diem vsque iudicij,] sic Enriquez.

5. Insuper contra id, quòd consequenter ad suam opinionem tenet Sotus, quò ad excessivum numerum annorum Indulgentiæ à Summis Pontificibus concessæ, insurgit Antonius de Corduba Ordinis Minorum, lib. 3. q. 20. §. [Dico ergo] in fine: his verbis. [Quare non solum falsa, & temeraria, sed impia, periculosa, & scandalosa, his temporibus, irritio illa Gersonis, & alioqui pijs, atque doctissimi Soti est, qua tot annorum Indulgentia ab illo irridetur.] Et contra Sotum agit etiam Bellarminus sup. lib. 2. de Purgatorio, cap. 9. in fine, Beda, lib. 5. Historiæ Anglorum, cap. 13. & plures, apud Enriquez, vbi sub in Glosa litt. I. An verò indulgentiæ certo, & infalibilitè profint defunctis, quibus applicantur? Sub lite est. Alij enim affirmant, alij negant. Omnes autem reiiciunt opinionem Eminent. Caletani, tom. 1. opusc. tract. 10. quæst. 1. & tract. 16. quæst. 3. asserentis indulgentias eis tantum animabus prodesse, quæ hoc meruerunt in vita per pietatem, & curam erga defunctos.

((††))

E 2

PRO:

PROPOSITIO VIII.

Bulla Gregorij XV. contra Confessarios sollicitantes edita anno 1622. die 30. Augusti non est recepta in Hispania. Castro Palao Iesuita, tom. 1. disp. moral. tract. 4. disp. 9. punct. 1. a num. 4.

R. Quando Palao tua operatypis dedit, non erat recepta, eo quod in ea cognitio criminis sollicitationis, Episcopis, & Inquisitoribus cumulativè concederetur, ut supra testatur Palao se accepisse à sapientissimo Doctore D. Isidoro de San Vicente, Inquisitore Casaraugustano, & in his, quæ ad Sanctum Inquisitionis Tribunal perveniunt, veratissimo. Idem faretur Leander à Sacramento, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disp. 13. q. 3. vbi notat supradictam Gregorij Bullam fuisse postea receptam propter declarationem eiusdem Pontificis, qui solis Inquisitoribus predicti criminis cognitionem reservavit: & ita ei testificatum fuisse prædictatum Dominum Inquisitorem San Vicente ad supremum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ Tribunal Fiscalem promotum. Vidi, & ego Epistolam Illustrissimi Domini D. Andrea Pacheco, Inquisitoris Generalis subscripta Matriki, die 6. Septemb. anno 1624. ad Inquisitores Regni Siciliae, in qua certiores facit eiusmodi declarationis, dicens. [Doy noticia dello, para que lo tengais, Señores, entendido, y no deis lugar a lo contrario, y de mi parte se dará la misma noticia à los Obispos de esse distrito.] Ante eiusmodi declarationem, opinionem Palao tenuit etiam Trimarchius, tractatu de Confessione abutente Sacramento Pœnitentiæ, disp. 3. & 4. cuius sententia iam defendi non potest, quia hodiè constat ex supremo Laice prædictam Gregorij XV. Bullam admittam fuisse. Vide etiam M. Acacium de Velasco, Palaum excusantem, tom. 1. verb. Confessor, ref. 198. in fine.

2. Sed melius excusat Palaum, Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. ref. 6. cum ait. [In Hispania non fuit promulgata, usque ad annum 1631. & anno 1634. fuit intimata Regularibus, cum alijs attinentibus ad Sanctum Officium. Quare, & si ante hoc tempus fuerit nota eius promulgatio in Curia Romana, adhuc ignorabatur, vel probabiliter dubitabatur, an obligaret in Hispaniæ Regnis, in quibus est Sanctæ Inquisitionis Tribunal. Cuius multi Ministr. dicebant non esse receptam, quia est derogatoria iurisdictionis, quam practicè habent domini Inquisitores contra sollicitantes, siquidem præfata Bulla cumulative confert eam iurisdictionem Ordinarijs locorum, quos æquales facit in

bu.

huiusmodi delicti cognitione D.D. Inquisitoribus, ut multi sentunt.] Sic ille. Quem valde miror non adnotasse oppositum fuisse paulò post declaratum à Gregor. XIII. pro Regnis, & Provincijs Supremo Hispaniarum Inquisitionis Tribunali subiectis.

PROPOSITIO IX.

Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitator in confessione, ac proinde non est denuntiandus. Castro Palao Iesuita, tom. 1. tract. de confess. sollicit. disp. 9. punct. 4. num. 3.

R. Hic author contrariam sententiam sequitur: proponit autem fundamenta, quæ illi obstare videntur, quibus præiactis, concludit. [Hæ rationes probabiles videntur reddere partem negantem, talem scilicet traditionem non esse sollicitationem comprehensam in Bullis; si charta non immediatè post susceptum Sacramentum legatur; sed transacto iam tempore. Verum quia hoc delictum gravissimum, & perniciosissimum est, præcaveri debet, & coerceri omnis occasio illud committendi.] Hæc ille. Sed hanc opinionem absque vlla formidine, & limitatione sequitur Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 5. ref. 6. num. 62. vbi, proposita aliorum sententia communiori, sic ait. [Sed contraria videtur mihi probabilior, quam tuetur Palao, ratio est, quia traditio chartæ non est sollicitatio proxima, & immediata, sicut nec si Sacerdos dicat, se velle illi alloqui in domo sua,] & probabilem vocat Trullench, lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 18. in summario, vbi ait. [Confessarium tradentem in confessione chartam provocativam, probabile est non esse sollicitatorem.] Et cum præcatis videtur sentire M. Acacium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Confessor, ref. 199. num. 3. vbi inquirens: an supradictus Confessarius sit denuntiandus? Respondet. [Muchos Doctores sienten, que si con todo Trullench, Palao, y otros juzgan por probable, que no.] Verum licet probabile sentiant, contrariam partem sequuntur cum communi Doctorum, quia si denuntiari non deberet, non præcaveretur gravissimum, & perniciosissimum sollicitationis delictum, ut benè notavit Palao.

2. Undè fit, non esse audiendum Riccium asserentem, quod si cesset præsumptio in pœnitente, quod Confessarius sollicitans male sentiat de fide, non est denuntiandus. Ita ex illo refert Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 8. ref. 57. & ipse partim sequitur (ut videbimus Prop. sequenti) quando Con-

E 3

fef.

confessarius [non est diffamatus de sollicitatione, & aliàs est bonæ vitæ, & cõversationis.] Putant etiam gravissimi Magistri, quòd si crimen sollicitationis sit occultum, habeaturque spes, quòd, per secretam monitionem, Confessarius emendabitur, non licet eum denunciare. Ita M. Ioannes de la Cruz in direct. consciētiae, 1. part. præcep. 5. quæst. 2. dub. 5. concl. 2. M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Denuntiatio, ref. 230. M. Sousa, M. Texeda, M. Canus, M. Ledesma, M. Ludovicus Lopez, & alij, & est communis inter Thomistas, vt omnes citans ait Diana, 1. part. tract. 4. ref. 2. & p. 9. tract. 8. ref. 46. Videatur Thomas Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Vbi pro hac sententia refert, & sequitur octo supra triginta Doctores.

3 Nec miror, quia loquendo de omni denuntiatione iudiciali, qualis est, quæ fit in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, (vt notat Acatius) est expressa doctrina D. Thomæ. [Esta sententia, inquit, enseña exprellamente Santo Thomas, porque hablando de los pecados mas graves, y mas en daño del bien comun, como de la heregia, y entrega de la Ciudad, dize: (delinquentem denuntian dum) [Nisi forte aliquis firmiter existimaret, quòd statim, per secretam admonitionem, possiet eiusmodi mala impedire,] todos sus dicipulos siguen al Santo, y en esto todos lo son.] Ita Acatius, vbi supra, potuissetque D. Thomam citare in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. vbi ait: [Nisi certissimis signis appareat incorrigibilitas, & exasperatio ipsius futura, non debet fraternam admonitio prætermitti.] An verò hæc doctrina in crimine hæretis sit admittenda? Difficultate non vacat; quia Div. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. expresse affirmat: [Si hæreticus, inquit, privatim hominem à fide avertat, oportet statim procedere ad denuntiationem, vt eiusmodi nocentum impediatur, nisi forte aliquis firmiter existimaret, &c.] provt refert Acatius supra. Vnde Por. et in dub. regul. verb. [Correctio fraterna,] nam. 1. Constat, inquit, ex Evangelio ante denuntiationem, in Inquisitione præmittendam esse correctionem fraternam, quæ adeò necessaria est, vt si sit spes, quòd illa proficiet, & sufficiet, non est crimen denuntiandum Prælato, etiam si crimen ipsum sit contra communitatem, etiam si sit hæretis.] Hæc Portel, & ante illum, ex eodem Minorum Ordine Richardus de Mediavilla, in 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. Et cum D. Thom. vbi sup. teneat discipuli, S. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 6. §. 4. M. Sotus in relectione de regendo secreto, memb. 2. quæst. 4. concl. 2. vbi asserit hanc occasionem esse peccatam, casum tamen esse possibilem in

in viro spectatæ probitatis, & doctrinæ: M. Bannez, in art. 8. ad 4. vbi dicit teneri, ad hanc correctionem secretam, qui iudicaret, hæreticum ab ipso posse, ea correctione, emendari. Quod etiam tenent M. Canus de Locis, lib. 1. 2. cap. 9. ad 5. M. Paludanus, M. Fumus, Sylvester, & plures alij, apud Lorcam, disp. 47. num. 22. & apud Thomam Hurtado supra citatum, tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Nihilominus Penna, in direct. Inquis. 2. part. docum. 18. & ex illo P. Suarez, tom. de fide, disp. 20. sect. 4. num. 11. respondent, hanc opinionem D. Thomæ, seclusis edictis Inquisitorum, locum habere posse; secus, minimè, & hypothesim illam D. Thom. Nisi forte firmiter existimaret, dicit Petrus Hurtado, 2. 2. disp. 163. sect. 3. §. 73. esse moraliter impossibilem in Hispania, & vbi more Hispaniensi viget Quæstorum ius, vel Ecclesiastici Prælati simili sollicitudine vigilias agunt in hæreticos, ac proinde semper adesse obligationem statim denuntiandi, omnia correctione fraterna. Quam doctrinam amplectuntur communiter Iesuitæ. Et contraria opinio corrumpit post decretum Sacre Congregationis, die 8. Julij anno 1660. cuius verba dabo infra, tract. de charitate, Prop. 4. in fine.

4 Omitto opinionem M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. fol. 315. vbi ait. [Quando crimen est emendatum, nullus tenetur illud denunciare, &c. Quando autem censeatur delinquens emendatus? Quidam, inquit, asserunt Confessionem Sacramentalem probare aliquem esse emendatum; alij consequutionem lubilæi, &c.] Omitto etiam opinionem eiusdem Serra cum alijs asserentis, non teneri denunciare, qui non potest probare, vt vidimus supra Prop. 4. Nec memoro opinionem illam exterminandam Ioannis Santij in Selectis, cuius verba adducit Diana, part. 10. tract. 13. resol. 46. asserentis. [Nec denuntiandi aderit obligatio, si foemina sollicitatur a suo maximo benefactore, aut amico,] quam, vt temerariam, & scandalosam, & contra bonum publicum rejicit Carolus de Baucio in Miscel. casuum conscient. tom. 2. op. 2. quæst. 230. Denique omitto aliam, mihi non minus dissonam, quam palliatè defendit Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 6. ref. 8. §. 2. vbi tradit: Poenitentem sollicitatam ad inhonestam in Confessione, non teneri denunciare Inquisitoribus Confessarium, si eidem suum peccatum confiteatur. Verba eius sunt. [Secundus modus evadendi denuntiationem, qui alicui forsan non videbitur improbabilis; (etsi ego de ipso iudicium vltimum non feram, ipsum tamen subijcio, vt sapientiores iudicent, quorum iudicio meum submitto) est, si sollicit-

tatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere; neque enim Pontifex abstulit ab illo iurisdictionem, quoscumque absolvendi, quos poterat ante sollicitationem, &c. ergo sollicitatus vir, aut foemina poterit absolvi à sollicitante absque onere denuntiandi, cum nemo teneatur se ipsum denuntiare, nec facere, quod alius denuntiet ipsum, vt multos citans docet Diana, part. 1. tract. de denuntiati. resol. 8. sic responderunt Compluti graves Doctores interrogati, inter quos F. Petrus de Lorca, Ambrosius Roman, & Emanuel de Avila. Et Hieronymus Trimarchius, tract. de confess. abutente, &c. disp. 3. num. 44. dicit, sic sensisse Franciscum Mariam de Agrifolij, & alios graves Doctores, & ipse reputat probabile. Freitas in Addit. ad Acuniam, quaest. 27. num. 27.] Hæc Hurtado, licet infra limitet ad vnam, vel alteram vicem: quia alias, inquit, sciens, & volens daret occasionem peccandi mortaliter. [Ponit enim scandalum proximo cadendi in re gravissima.] Vide etiam, apud eundem Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 8. ref. 27. num. 267. Singularem aliã evasionem ad differendam denuntiationem sollicitantis. [Inquires, inquit, si, vt supra vidimus, Confessarius sollicitans iam emendatus non est denuntiandus, & vt præsumatur emendatus, spatium trium annorum exigunt communiter Doctores, cum Mascardo, Alciato, Farinaç. & Freitas: quid facere debeat poenitens sollicitatus, si edictum, vel monitorium dicat, quod intra sex dies, aut intra duos menses denuntiet? Tenebitur ne ex vi edicti non expectare, quod spatium trium annorum dilabatur, sed statim denuntiare? Respondetur (attende) non teneri statim denuntiare, sed expectare spatium, quod exigunt Doctores ad comprobandã emendationem, adest enim iustum impedimentum ad impediendum, ne celebretur statim denuntiatio. Sic Raynaudus, & Bonacina, qui alios citat. Sed mihi videtur, quod si non adsit probabilis spes, quod iste vsque ad trienniũ continuationis est emendandus, quod intra spatium edicti sit denuntiandus.] Hæc si expendas, strictissimam iudicabis opinionem, quam, cum formidine, dixit Palao videri probabilem.

PROPOSITIO X.

Non est obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem in Confessione, nisi de crimine sollicitationis infamatus sit. Nec Inquisitores possunt de illa cognoscere, non præcedente infamia. Fagundez, *de Iurista, Præcept. 2. Ecclesia, lib. 4. cap. 3. num. 32.*

I. R.

IR. Doctor citatus non sequitur hanc opinionem; solùm dicit esse probabilem; quia eam defendunt Ioan. Andreas, Gundisal. Repertoriũ Inquisit. Speculator, Glossa, Palacios, Angelus, Felinus, & Navarrus, apud Leandrum infra, & reliqui supra citati, Proposit. 4. quatenus asserunt, crimen, quod non potest probari, non posse denuntiari: si verũ sit, quod ait Leander, tract. 5. de Poenit. disp. 13. q. 5. idem esse non esse infamatum, ac sollicitationem ita esse occultam, vt vni tantum sit nota. Requiritur ergo, vt sollicitationis delictum saltẽm duobus sit notum, vt locum habeant verba Constitutionum Pontificum, quibus iubent denuntiare: *De præmissis quomodolibet infamatos.* Hanc sententiam tenuit (licet postea retractarit) Megala in 1. editione, lib. 1. cap. 5. n. 14. & putat probabilem Leander à Sacram. tract. 5. de Poenit. disp. 13. q. 5. quamvis contrariam sequatur cum Fagundez. Et novissimẽ cũ quadam restrictione defendat Thomas Hurtado, tom. 1. ref. moral. tract. 4. cap. 8. resol. 57. num. 722. vbi sic ait. [Dico primo. Si Confessor sollicitans non est diffamatus de sollicitatione, & alias est bonæ vitæ, & conversationis; si sollicitata persona habet prudentiam dictam, quod rectè sentiat de fide, non est denuntiandus, si semel, aut iterum sollicitet eandem personam.] Subnectit verò, nu. 737. [Non requiri rigorosam infamationem, sed satis esse, vt quomodolibet infametur per indicia, & cõiecturas.] Quam limitationem iam adhibuerat Fagundez, dicens. [Debet præcedere aliqua infamia: minor tamen, quàm in alijs delictis, propter qualitatem illius. Quia Bulla Clem. VIII. de sollicitantibus quomodolibet infamatis loquitur.] Hæc ille. Omnino vidẽdus in 2. editione Lugdunens, anno 1632. ab eodem Authore aucta, & emendata: vbi loco citato, n. 83. postquam solidis fundamentis probavit, non requiri, quod præcedat infamia ad denuntiationem sollicitantis; quia tamẽ contrariam opinionem probabilem esse dixerat; concludit. [Mihi non constat de praxi Dominorum Inquisitorum; & idẽ interim rem non definitio, meumque iudicium praxi huius Sanctissimi Tribunalis subijcio.]

2 Verum sententiam, quæ attribuitur Patri Fagundez, tuetur, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 3. cap. 8. ref. 21. q. 1. num. 170. D. Thom. Barbol. Torreblanca, Sayrus, Tabiena, Sylvester, Lorca, Villaguta, Sylvius, Malderus, & alij: & illam expressè tenet M. Michael Zanardus, Bergomensis Sacræ Theologiæ Primarius Lector, Ordinis Prædicatorum in directorio Confess. 2. 2. de accusatore, cap. 52. vbi sic ait. [Tertio quaeritur: an edicta, præcepta, excommunicationes Episcoporum, Inquisitorum,

&c.

& c. in quibus præcipitur, ut delicta, quovis modò nota revelentur, obligent scientes ad denuntiandum, vel accusandum? Respondetur, quòd in quibusdam casibus obligant, & in quibusdam non, & c. Non obligant, etiam si iudex quærat delictum ad poenã delinquenti infligendam; sed delinquens nulla, super hoc delicto, laboret infamia; nec contra eum sint iudicia: (attende) nam tunc, quavis delictum sit à tribus, vel quatuor secreto cognitum, quilibet illorum poterit tacere, etiã stante præcepto.] Hactenus Zanardus. Videatur etiam M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 24. quæst. 1. §. 2. num. 14. Vbi inquirēs. [Vtrum liceat accusare aliquem de crimine, de quo non est infamatus?] sic ait. [Est certum, quòd quando crimen nullo modo probari potest, aperte contra iustitiam peccari, si illud aperias, quia nullum ius habes illud patefaciendū; cum enim non possit probari, non potest quoque puniri; ac proinde non potest ex eius revelatione aliud sequi, quam infamia.] Hæc ille. Quæ vel nil probant, vel idem evincunt in denuntiatione, vel testificatione, ut ex terminis patet.

3 Idem expressius tradit M. Marcus Serra, 2. 2. quæst. 67. art. 3. dub. 2. concl. 2. & quæst. 70. art. 1. dub. 1. §. Dicendum est 2. Ibi. [Quando iudex, inquit, procedit via inquisitionis ad punitionem rei; si non præcedat infamia, non tenetur testis contra illum testimonium ferre; etiam si duo, vel plures iurati affirmant aliquem, ipsis videntibus, crimen commississe.] Hæc ille. Consonat Sylveiter, verb. Testis, quæst. 8. vbi tradit, quòd si crimen nõ peccet in futurum, non tenetur testis illud revelare, nisi præcesserit infamia, vel semiprobatum sit. Vide etiam M. Sotum, lib. 5. de iustitia, quæst. 6. art. 1. in fine; vbi sic ait. [Interrogaris per viam inquisitionis, non teneris respondere, nisi vel infamia præcesserit, vel iudicia.] Et est doctrina D. Thomæ, 2. 2. quæst. 70. artic. 1. [Si exigatur, inquit, ab eo testimonium in alijs, puta in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum.] Quapropter Thomas Hurtado vbi sup. num. 723. non renuit dicere Dominos inquisitores non posse procedere contra Confessarium sollicitantem, non præcedente infamia. [Si non adest suspicio Fidei, nec præsumptio, in qua fundatur.

4 Et absolutè loquendo, quòd iudex nequeat procedere ad specialem inquisitionem, nisi præcedat infamia, tradunt communiter Doctores, D. Thom. pluribus in locis. Quodlib. 1. art. 16. [In inquisitione debet præcedere infamia,] 2. 2. quæst. 33. art.

art. 7. ad 5. [Vnde non habet (nempe superior) potestatem precipiendi de occultis, nisi per aliqua iudicia manifestentur, puta per infamiam, vel aliquas suspiciones.] Cum D. Thoma conveniunt discipuli. Caietanus, 2. 2. quæst. 69. art. 1. [Inquisitio non potest fieri, nisi de crimine illo, de quo aliquis est diffamatus. Nec est verum id, quòd quidam scripserunt, scilicet, quòd infamatus de vno crimine, possit inquiri de alijs. Sed hoc est manifestè contra Decretalem Extrav. de Accusationibus, cap. Inquisitio. Et in tantum Decretalis illa exigi vult præcedentem infamiam, super aliquo crimine, ut si duo, vel plures iurati affirmant aliquem, crimen aliquod, eidem videntibus, commississe, de quo aliqua non laboret infamia, non est contra eum procedendum.] M. Sotus de secreto, quæst. 6. memb. 2. concl. 1. [Inquisitio specialis, qua intenditur poena delinquentis, fieri nequit, nisi infamia, & clamorosa insinuatione præcedente. Conclusio receptissima est omnibus, tam Theologis, quam Iuris vtriusque peritis.] Et ibidem dub. 4. & 5. [Expressè in Canonibus citatis habetur, quòd nõ solum requiritur infamia personæ ad inquisitionem; sed quòd non potest fieri inquisitio, nisi de illo crimine, de quo quis est infamatus.]

5 Idem sentiunt reliqui Thomistæ, M. Tabiena, M. Fumus, D. Antoninus, & alij, apud Sanchez in Consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 17. num. 5. Quos sequitur M. Bannez, 2. 2. quæst. 69. art. 2. vbi sic. [Ad interrogandum reum de quovis delicto per viam inquisitionis, qui neque est denuntiatus, neque accusatus; requiritur infamia, vel clamorosa insinuatio.] Denuntiatum intellige per publicum Officialem, seu Fiscalem, ut notat Sanchez, supra dub. 20. num. 13. [Quando iudex, inquit, procedit ad denuntiationem publici Officialis, id est Fiscalis; tunc potest procedere abique infamia. Ita Sylveiter Inquisitio. 1. quæst. 4. dict. 2. & 3. Tabiena ibi in principio. D. Antoninus, 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 3. Angelus, Panormitan. Gregorius Lopez, Bartholus, Antonius Gomez, & alij. At, dicendum, hoc esse verum, quando denuntiat crimina notoria, vel famosa; tunc enim ad inquirendum non requiritur alia infamia. Si tamen denuntiaret crimina non publica, & in nullius præiudicium vergentia, tunc non possit fieri inquisitio, absque infamia: sicut si denuntiaret persona privata. Ita Sotus, vbi sup. cap. 3. Navarrus corollar. 62. num. 666. & idem expressè Sylveiter, Panormitanus, Tabiena, Angelus, vbi supra. Hucusque Sanchez.

6 Sed rogabis. Quid sit infamia facti de aliquo delicto? Vide apud

apud Sanchez sup. lib. 6. cap. 3. dub. 4. vbi ex commun. Doctorum dicit. [*Elle opinionem maioris partis Viciniæ, seu Collegij, seu Vniuersitatis, in qua quis commoratur*] opinionē, scilicet, apud bonos, & graves viros. [*Vnde si apud hos, inquit, fama maneat integra, etiam si apud plures leues personas, fama maneat non integra, sed laesa, non dicitur infamia. Ita habetur expressè Cap. si qualiter. Docet ibi Glossa. Turrecremata, Sotus, Caietanus, D. Antoninus, Syluester, Armilla, &c.*] Hæc Sanchez. Quæ magis extendit M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 269. dicens: [*Non sufficit denarius numerus hominum, vt volunt aliqui Iuristæ. Nam in populis magnis decem pauci sunt, & iuxta regulam iuris. Nemo ob dicta paucorum debet infamatus reputari. Vnde iudicium infamiæ sumendum est arbitrio prudentis, quando iam opinio dicitur esse communis.*] Et omnia superius dicta tradit etiam M. Zanardus in direct. 2. 2. cap. 38. vbi. [*Ad hoc, inquit, vt inquisitio fieri possit, infamia debet præcedere, quæ regula in quocūque iudice currit.*] Et infra. [*Sed notandum est, quòd ad hoc, vt aliquis dicatur de aliquo crimine infamia notatus, secundum Caietanum, 2. 2. quæst. 69. art. 1. infra scripta requiruntur. Frequens vox, & gravis suspicio hominum proborum, quòd talis tale crimen commiserit: quapropter frequens vox mulierum secularium, vel improbarum, vel infamæ sortis infamiam nō inducet.*] Hæc ibi. Caietani verba sunt. [*Adverte diligentissimè, quòd quando per viam inquisitionis proceditur, oportet præcedere infamiam, & vocatur infamia, non frequens vox discolorum, sed frequens vox talis, vt apud probos, & providos viros, reddatur persona de crimine tali rationabiliter suspecta.*] Quæ sunt valdè notanda, quia iudice non procedente iuridicè non est obligatio denunciandi, nec testificandi.

7. Cæterum pro coronide placuit adiungere limitationem, quam præcedenti doctrinæ adhibet sapientissimus M. Dominicus de Soto de secreto, memb. 2. quæst. 6. post 2. concl. 6. Et postremo, v. i. sic ait. [*Conclusio prima, videlicet, quòd absque infamia non potest fieri inquisitio, intelligitur de criminibus priuatis, quæ non sunt in præiudicium tertij. Crimina enim publica, aut quæ sunt in præiudicium tertij, quomodocumque cognoscantur, inquirenda sunt, & coercenda, si sunt in fieri, & damnandæ pendet in futurum.*] Et 6. Sed excipientur. post 4. concl. [*Nam, quòd nō liceat occultos peccatores inquirere absque infamia, temper intelligitur de crimine iam præterito, quòd inquiritur punitiōis gratia, se cus si inquiratur ad vitandum futu-*

rum

rum damnum.] Hæc ille, quem cum alijs sequitur Thom. Sanchez, tom. 2. opusc. lib. 6. cap. 3. dub. 19. Quæ oportet notare pro rectissimo Sanctæ Inquisitionis Tribunali.

PROPOSITIO XI.

Sanctus Ignatius maiorem, quàm D. Paulus, prudentiam Spiritus affectus est. Et Apostoli, si hæc tempestate degerent, eundem, quem Societas, viuendi modum, amplexarentur. Ioannes Eusebius Iesuita in libello de Amore Iesu, & Maria.

1. R. Nec caput, nec folium citat Anonymus, ne facile de mendacio conueniatur. Sed frustra, quia libellum integrum ferret, & iterum evolui, & nulla ex obiectis propositionibus in eo reperitur. In idem author citatus, dum primum audivit, obstruit, exhorruit.

2. Imponitur Ioanni Eusebio pro Sancti Ignatii prudentia effutisse, quod pro Angelici Præceptoris scientia, iactauerat M. Nicolaus Iantenus in sua Apologia pro Bzouio, vbi sic scripsit. [*Licuisse D. Thomæ, vt à Magistrorum sententijs, velut ad veritatis semitam, declinaret, multi videbunt mirum, qui expendit hunc Virum Sanctissimi electum esse, cui tribueret Cœlum Thesaurus Sapientiæ Dei; cui Spiritus Sanctus ad aurem insisteret, (attende) cuius scholam ingrederetur Paulus, quem ipse Christus secutum esse suæ doctrinæ iuberet.*] Hæc Iantenus. Verum in cultu D. Paulo debito medium virtutis nō tenuit, per defectum. Sicut neque Sodalis alter per excessum, dum dixit. [*Paulum vnà cum Petro indiuiduè, vna formali, ac per se Cathedrali, cuius successio sit penes Pontifices, esse potitum.*] Sic docuit Franciscus Combeffis in Collatione Actorum Sextæ Synodi, fol. 244. & 245. Cæterum hanc assertionem hæreseos damnauit Innocentius X. die 24. Ianuarij, anno 1647. Videatur Diana, tract. de Primatu folius D. Petri, part. 9.

PROPOSITIO XII.

Maiore est perfectio, habere animum indifferentem ad exequendum, quòd Deus reuelauerit, quàm determinatum ad id, quòd in Euangelio reuelauit, & docuit. In libello primitiuo exercitiorum Iesuitarum, fol. 31. & 32. in editione Burgenfi anno 1574.

1. R. In primo eiusdem auctoris libelli folio, extat Bulla Pauli III. edita anno 1548. quæ incipit. [*Pastoralis officij.*] In qua post:

post diligens, & accuratum illius examen, de mandato ipsius Pontificis, commissum Eminentissimo Cardinali Burgensi hereticæ pravitatis Inquisitori; Illustrissimo Philippo Episcopo Salutarum, & Vicario Generali Urbis, & Rever. Fratri Agitio Foscaro, Sacri Palatii Magistro; (vbi in ipsa Bulla præfertur) inquit Summus Pontifex Paulus III. [Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta, autoritate Apostolica, ex certa scientia nostra approbanus, collaudamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.] Hæc ibi. Et constat etiam ex Breviario Romano, die 31 Julij. Vbi in Festo Sanctissimi Patriarchæ Ignatii, Lectione quarta, dicitur. [Admirabilem illum composuit Exercitiorum librum, Sedis Apostolicæ iudicio, & omnium utilitate comprobatum.] Ex quibus patet, aut prædictam propositionem, à te obiectam, in libro Exercitiorum non contineri, aut à Summo Pontifice, ex certa scientia, & autoritate Apostolica approbatam, collaudatamque. Quomodo ergo temerariam, scandalosam, & erroneam garrere non erubescis? Vide Concilium Constantiense in Bulla, quæ incipit. [Inter cunctas Pastoralis Curæ.] Quæ habetur post vltimam Sessionem Concilij. Vbi post damnatos errores Viclephi, & Ioannis Hus, præcipit Martinus V. omnes de hæresi suspectos interrogari. [Vtrum credant, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense, Vniuersalem Ecclesiam representans, approbat in favorem Fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis fidelibus approbandum, & tenendum.] Et infra. [Vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas Laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia Vniuersali observata, & per Sacrum Concilium Constantiense approbata, sit servanda, sic, quod non liceat eam reprobare, & quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi.]

2 Vide Palatum, tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. vbi ait. [Dicendum existimo de Fide esse, non posse Pontificem errare, & c. ita ut approbet tanquam consentaneum Evangelicæ perfectioni, quod consentaneum non sit.] Cui adhæret R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, vir doctissimus, 2. 2. quæst. 1. disp. 9. fol. mihi 769. dicens: [De Fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala, & est de fide in virtute illius vniuersalis, quod quæcumque dicuntur ex Cathedra sunt servanda, & facienda.] Cui consonat Sylvester, verb. Fides, num. 2. dum ait. [Ideo etiam ad fidem pertinet, inherere determinationi Pon-

tificis Summi, in his, quæ sunt Fidei. Imò etiam, in his, quæ spectant ad bonos mores.] Vide etiam M. Bannez, 2. 2. quæst. 1. articulo. dub. 8. conclus. 4. ibi. [Non potest Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad Constitutiones, & Leges ubi propositas; ita ut approbet Leges perniciosas, aut nocivas salutem animarum, & c. Quia cum Pontifex approbat aliquam Religionem, utitur officio Summi Pontificis, proponens omnibus fidelibus salutem religionem, non solum ut convenientem ad salutem eorum, qui voluerint eam profiteri; sed etiam, ad perfectionem Charitatis, congruam esse his, qui illam observaverint. Ergo si in eiusmodi approbatione, Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles propriæ salutis cupidos. Quapropter eisdem censuris notandus est, qui hanc conclusionem negaret, sicut ille, qui negat terram per allegatam. Tam certa (inquit ibi) est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.] Hæc ille. Expeade: An Pontifex approbando Exercitia autoritate Apostolica, vbi fuerit officio Summi Pontificis, ea que vti salutem fidelium convenientia, & perfectioni Charitatis congrua; ex certa scientia approbaverit. [Nos igitur (inquit Paulus III.) qui Documenta, & Exercitia huiusmodi examinari fecimus, & quæ pietate, ac sanctitate plena, & ad ædificationem, & spiritualem profectum fidelium valde vtilia, & salubria esse, & fore comperimus; autoritate prædicta, tenore præsentium approbamus, collaudamus, hortantes plurimum in Domino omnes, & singulos vtriusque sexus fideles, ut tam pijs Documentis, & Exercitijs vti; & illis instrui devotè velint, & c.] Si autem in eiusmodi approbatione Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles. Debes ergo dicere cum M. Bannez. [Tam certa est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.]

3 Hanc consequentiam, absque præiudicio, concedes. Quia propositio à te obiecta non continetur in prædicto Exercitiorum libro, sed longissime diversa. Nimirum, quod tradens Exercitia, dum tradit, non debet accipienti suadere, ut Coelibatum, aut Religionem, aut aliam Evangelicam perfectionem amplectatur, sed stare in æquilibrio, sinendo, ut immediatè Deus Creaturæ sese communicet. En verba Sanctissimi Patriarchæ Ignatii in editione Burgensi citata anno 1574. & in antiquiori Vienneensi anno 1563. annotatione decimaquinta. [Tradens Exercitia non debet alterum compellere ad Paupertatem, & promissionem eius, magis quam ad oppositum, neque ad hoc potius, quam ad illud institutum. Quia licet extra Exercitia licitum sit,

& pro merito ducendum, si quis Coelibatum, aut Religionem, aut aliam quamcunque Evangelicam perfectionē amplecti suadeat his omnibus, quos ex personarum, & conditionum ratione, probabile sit fore idoneos: longe tamen convenientius, meliusque est, inter Exercitia ipsa, in non artentare; sed Dei potius voluntatem querere, atque praestolari: donec ipse Creator, ac Dominus noster animae devotae sese communicet, eamque amplexans ad sui amorem, laudem, & servitium disponat. Quapropter dictanti Exercitia standum est in aequilibrio, sinendumque, ut citra medium Creator ipse cum creatura, & haec vicissim cum illo, rem transigat.] Haec tamen Sanctissimus Pater, cuius verba satis perspicua sunt. Unde nescio cui calumniam vertam: ignorantiae? An malitiae? Cum tantus Magister, & Patriarcha non contumeliosis verbis deijci, sed his potius laudibus extolli deberet, quibus Hieronymus afficit Augustinum (Epist. 25. tom. 2. Epist. Aug.) [Scit, inquit, quid dicam, Prudentia tua, Maeste virtute in orbe celebraris. Catholici te conditorem antiquae Fidei venerantur, & quod signum maioris gloriae est, omnes haereticos detestantur.]

PROPOSITIO XIII.

SI Ignatius collector Societatis, gladium ex acutum relinqueret; saccum, cilicium, fimen ostentaret, quae vicia hypocrisis notam incureret? Verum sapientior ipse gladius acutus, non hypocritum imperium portans, pallio, & calceis obtegit gladii duritiem. [Sunt formalia verba Iesuitae Baeza, tom. 1. in Evang. lib. 2. cap. 7. §. 11.]

1. Resp. Primam huius propositionis partem experientia verissimam demonstrat. Etenim, si laneo pallio tecti, si calceis muniti; praemodestia tamen, qua incedunt; praehonestate, & pudicitia, quam praefecerunt; & praepatientia, qua contumelias, & opprobria sustinent, hypocrisis notam fugere non valuerunt; quam non incurrisserunt, si saccum, cilicium, & nuditatem ostentassent? Quod autem verba illa subiunxerit. [Non hypocritum imperium portans;] non est, cur in vilipendium auscritatum vertantur. Hoc enim valde alienum est ab authoris mente, quae, ut legenti constabit, satis perspicua est. Nam, cum explicasset illud Sapientiae 8. de Angelo in Aegyptios primogenitos misit; [Gladius acutus insimulatum imperium portans replevit omnia morte.] Subnectit. [Graecè sonat, non fictum, non hypocritum, imperium portans.] Id est, Angelus non huc inde revelatum gladium

dium agebat, nullo Aegyptiorum, sub gladio, cadente, sed gladius minime apparebat; occultus tamen, & tectus omnia mortibus replebat. Applicat Sanctissimo Patriarchae Ignatio, cuius poenitentiae gladius. [Sub sinu, & lana absconditus, inquit, non fictum, non hypocritum imperium portans, replevit omnia morte.] Id est, non revelatum poenitentiae gladium, huc inde agebat Ignatius, nullo, sub gladio, cadente. [Sed cum regitur, cum linum, & lana ostendatur, plures iuvenes, & Magistros, virosque nobiles. Deo Optimo Maximo maectat, litat.] Haec Baeza. Quid ergo calumnia dignum, in hac panegyrica, & concionatoria applicatione?

PROPOSITIO XIV.

Religiosi Dominici non sunt Inquisitores instituendi, nec admittendi, ut accusatores, neque ut testes, neque ut censores librorum in causis Fidei. Delrio Iesuita in Epistola Dedicatoria, qua expungi mandata est.

1. R. Haec propositio non invenitur in Delrio, nec unquam fuit typis data, ne dum expungi mandata. Et ut clarius rem evincam, verba eius dabo, ex praallegata Epistola Apologetica ad Superiorem Sanctae Romanae Inquisitionis Tribunal, quae nunc extat in tomo de Magia edito Lugduni, anno 1608. Ibi ergo sic scribit. [Religiosi Dominici, quia se palam, ut adversarios, & impugnatore Societatis gerunt, vel clanculum, ex insidijs, arrodunt; vel, magno nixu, per Hispaniam, Italiam, & alias Orbis partes, invidiam Societatis excitare, & Patrum Societatis sententias, atque scripta, per se, ac emissarios suos, mēdaces historicos, & alios denigrare moliantur, curantes maximopere, ut vel libri prohibeantur, vel ad tempus lectio suspendatur, vel aliqua ignominiae nota aspergantur. Quamobrem contendo, Institutum huius homines, neque ut Iudices, neque ut testes, (attende) contra Societatis nostrae homines, vel Societatis scripta, villo modo, admittendos; sed pro accusatoribus, & adversarijs audiendos, habendosque.] Ita Delrius.

2. Haec forsitan moliebantur olim, contra Societatem, Patres Dominici, quapropter, pro accusatoribus; non pro Iudicibus, nec testibus contra ipsam; (non contra reliquos, ut falso ei imponitur) contendebat Delrius. Modo vero longe aliter segerunt, & (ut audio) stricto amicitiae foedere, Iesuitis coniuncti sunt. Quamobrem Reverendissimus Pater Generalis Societatis, praedictam Epistolam Apologeticam, ulterius typis dar-

non permisit. Desiderat enim eos Societas, vt Iudices, & vt testes: vt acculatores non timet.

PROPOSITIO XV.

Pures propositiones defendebant, apud Indos Iesuitæ, contra potestatem jurisdictionem Episcopi, super quibus condemnati fuerunt ab Innocentio X. in Bulla expedita die 14. Maij anno 1648.

R. Vnico verbo. Eas, quas Iesuitæ, reliquæ etiam Religiones tuebantur, innixæ privilegijs. Summ. Pontificum, pro Indis, specialiter concessis, quæ post eâ, revocata à Gregorio XV. revalidavit Urbanus VIII. vt affirmant Salgado tomò de retentione Bullar. & Augustinus de Bellis in allegatione, Hispano Idiomate, conscripta, §. 1. num. 2. Sic enim ait. [Dado caso, que dicha Bulla (nempè Gregorij) estuviere recibida en España, aun no tiene fuerza, porque està revocada ya por nuestro Santissimo Padre Urbano VIII. por vna Bulla, fecha à 13. de Mayo de 1625. En que a instancia de todas las Religiones de España, confirmo, entre otros privilegios, vn decreto de la Congregacion del Concilio, traído por Barboi. 3. part. de potest. Episcopi, allegat. 76. num. 24. que dize así. [Congregatio Concilij censuit, Regulares, qui absque licentia Episcopi, prædicaverint in Ecclesijs, quæ tuorum Ordinum non sunt, tametsi Decreto Concilij, Sess. 5. cap. 21. contrafecerint, non posse tamen puniri ab Episcopo, sed tantum à suis superioribus Regularibus.] Esta Bulla sobredicha de Urbano VIII. con todos los privilegios, que confirma à los Regulares, se halla en vn librito impreso, y legalizado, por orden del Eminentissimo señor Cardenal Pamphilio, entonces Nuncio Apostolico en estos Reynos de España.] Hactenus R. P. D. Augustinus de Bellis. Et revocationem Bullæ Gregorij XV. ab Urbano VIII. factam refert etiam sapientissimus P. Lezana Carmelitanus in sum. qq Regular. cap. 19. numer. 35. in 1. editione, & Nicolaus Bravo, in tract. Monast. cap. 23. num. 12. vbi ait. [Nec obitat Constitutio quedam Gregorij XV. que incipit. *inscrutabili*, expedita anno 1622. Nam ob ingentia incommoda inde emergentia suspensa fuit omnino eius executio, ab Urbano VIII. anno 1625. Et suspensionis effectus commisit Illustrissimo Nuncio Hispanie Julio Sacheti, à quo solemniter facta est Matriti, die 21. Aprilis eiusdem anni, cuius authenticum instrumentum habuimus.] Et huius instrumenti, & publicationis fidem facit M. Barnab. Gallego, in Bull. Cru-

tia.

tiata, cap. 9. claus. 9. fol. 86. & 87. vbi refert privilegia, & exemptiones ad verbum, per Urbanum VIII. Regularibus concessa, & confirmata. Vide illum in editione Matritensi, anno 1652.

2. Verum, cum pro locorum distantia, Urbani Bulla Episcopo non innotuisset, ab incepta lite dimovere non potuit. Nec mirum, quia summa diligentia Romæ conquisita, post sententiam ab Innocentio X. iam latam, confirmantem revocationem privilegiorum à Gregorio XV. factam, comperta fuit, quæ proinde, veuti post bellum auxilium, Iesuitis non profuit. Voluit enim Pontifex, quod Religiosi in posterum prædictis privilegijs, etiam ab Urbano confirmatis, non fruerentur. Nullam verò ex propositionibus, à Iesuitis, sicut, & ab alijs Regularibus, defensam, vlla censuræ nota, maculavit. Et dubitationes inde exortas, partim in Episcopi, & in Iesuitarum partim favorem, dissolvit, vt constat ex eadem Innocentij Bulla. Cuius verba, brevitatis causa, non refero.

EXTRACTATV

DE CHARITATE.

PROPOSITIO I.

PRÆCEPTVM amari Deum, solum obligat in articulo mortis. Ita Iesuitæ in publicis disputationibus, in Vniuersitate Complutensi.

R. Contraria sententia est communis inter Iesuitas. Suarez de Charitate, disp. 5. sect. 3. num. 4. [Dico teneri hominẽ, non prorsus cessare, tota vita, ab hoc amore, sed aliquando illum iterare. Quare qui, per multos annos, non exercet hunc actum amoris, delinquit contra Charitatem.] Coninch, disput. 24. ab. 3. num. 53. [Videtur omnino mortalitèr peccaturus, si hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos spontè differat.] Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 4. num. 10. [Exitimo quemlibet adultum teneri aliquoties in vita, ita vt, non multo tempore, hoc exercitum differatur; reputarem autem dilationem trium annorum esse gravem.] Hæc ille, & alij communiter. Verum, cum tempus huius obligationis nullum ius, nec naturale, nec diuinum, nec humanum determinet, inde exorta opinio inuicem diversitas.

F 2

2 Sa

2 Sapiētissimus M. Bannez, 2. 2. quæst. 44. artic. 1. dub. 1. conclus. 3. §. [Alij dicunt.] Ad exonerandas conscientias, ne scrupulis, circa eiusmodi præcepti adimpletionem, continuo angantur, plausibilem tatis tradit doctrinam. Verba eius sunt. [Nihilominus uico secundo, quod absque scrupulo credi potest, quod qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno, adimplet si aut speciale præceptum Charitatis.] Sic ille. Quem, suppresso nomine, citat M. Serra, 2. 2. quæst. 44. in fine, ubi ait. [Certum est, præceptum Charitatis obligare, ut plures in difficultate, actum dilectionis Dei, & proximi, eliciat homo. Sunt nihilominus qui dicant, absque scrupulo, credi posse, speciale præceptum Charitatis adimplevisse eum, qui semel in anno quolibet, dignè Eucharistiam sumit.] Verum cum Eucharistia, semel in anno quolibet, dignè sumi possit, quin præcedat actus specialis Charitatis, sola confessione, ex animo attrito, procedente; videtur M. Bannez commutasse præceptum speciale Charitatis, in præceptum sumendi Eucharistiam, quod est æquivalenter illud negare.

3 Ideo alij speciale præceptum Charitatis, ex vna parte, supponentes, & ex alia, nullum determinatum tempus, ad eius adimpletionem, vrgere agnolcentes, asserunt semel tantum in vita, per se, obligare. Sic tradunt aliqui, apud Machado, tom. 1. lib. 2. part. 2. tract. 6. docum. 1. num. 9. & putat probabile Illustrissimus M. Acatius de Velasco, tom. 1. resolut. moral. verbo Amor, resol. 53. num. 2. dum hanc opinionem referens, inquit. [Con que se libran los Fieles de muchos escrúpulos.] Et sequitur Reanigius, in sum. tract. 2. cap. 1. de primo præcepto Decalogi, §. 3. Et ab alijs traditam supponit M. Victor. in sum. relect. de obligatione pervenientis ad usum rationis, part. 3. num. 11. ubi de tempore, quo amoris præceptum obligat, sic ait. [Nec videtur sufficiens solutio communis, quod tenetur semel in vita.] Quibus aperte supponit, suo tempore, hanc sententiam fuisse communem. Et illam amplectuntur non ignobiles Magistri, atque Doctores, quando defendunt, præceptum Charitatis, per se, tantum obligare in articulo mortis. Quibus assentitur Ioannes Sarras in selectis, disput. 1. num. 21. §. [Nec frangitur,] dicens. [Et vere, si ad speculationem tantum esset recurrendum, hæc videtur verior sententia; nam supposito, quod nullum tempus determinatum signet Deus, quo debeat diligi, liberum relinquit hominem, ut tempore à se electo, obligationem exequatur: & cum articulus mortis ultimum vitæ tempus sit, & aliud eli-

eligere nequat, constringitur in illo præceptum implere.] Pro hac sententia stat Navarrus, in sum. Latina, capit. 11. ubi per omissionem amoris, solum peccare putat. [Qui diligit amare Deum tempore, quo sub poena mortalis peccati, tenebatur ad cogitandam suam salutem spiritualem; veluti cum imminerebatur mortis periculum; vel necessitas se obtulit sumendi; vel administrandi Sacramentum.] Sic ille, citans M. Tabienam, & Maiorem. Quibus addi potest Villobos, in sum. tom. 2. tract. 3. diff. 2. num. 7. ubi sic. [Lo que me parece mas probable es, que obligará, quando vno tiene vna grave tentacion de odio de Dios, y peligro de caer en ella, &c. Tambien dize Azor, que quando vno tiene obligacion de justificarse de nuevo; sin recibir el Sacramento, está obligado a este precepto, pues no puede tener verdadera contricion sin caridad; lo qual me parece verdadero.] Hæc ibi.

4 Non deerit, forsan, qui existimet, de hoc præcepto, eodem modo philosophandum, ac de præcepto Baptismi: quod pro nullo tempore determinato ante finem vitæ obligare, tradit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 9. artic. 2. dub. 1. ut refert Leander à Sacram. tom. 1. tract. 2. disp. 1. quæst. 12. & est doctrina expressa D. Thomæ in Addition. ad 3. part. quæst. 6. artic. 5. in corp. ubi sic. [Ad Baptismum non est aliquod tempus determinatum, ultra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat.] Et infra. [Quia, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo, in hac vita, implere; idè, si periculum mortis imminere, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad Confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum.] Verum hoc fundamentum solidum non esse, ait Caietanus, 3. part. quæst. 68. artic. 3. §. [Et quamvis.] Vbi sic. [Dilatio tamen Baptismi, usque ad mortis articulum, licita non est, ut patet de Consecrat. dist. 4. cap. Quando quis.] Solidum tamen erit, si sumatur à paritate contritionis, cuius præceptum, per se, tantum obligare in articulo necessitatis, tradit ipse Caietanus, in sum. Venetij edita anno 1584. & in antiquiori Parisiensi, anno 1530. verb. Contritio, §. Tempus autem. [Quantum ad vitandum, inquit, novum peccatum transgressionis præcepti de Contritione, tempus est determinatum ad articulum necessitatis, sicut in alijs affirmativis præceptis contingit. Prima necessitas est articulus mortis, (attende) quia tenetur homo, in hac vita, conteri. Secunda est susceptio, vel administratio Sacramenti, & universim exercitatio cuiuscumque actus exigentis necessariò hominem si-

sine peccato mortali.] Hæc ille. Quem sequitur M. Canus in relectione de Poenit. part. 4. §. Quarta proposit. & viginti alij DD. apud Leandrum, tom. 1. tract. 5. disp. 1. quæst. 37. & cum alijs, Diana, part. 5. tract. 13. ref. 33.

5 Adicit verò Caietanus. [Scito quòd eiusmodi vera contritio, dupliciter inveniri potest, scilicet, formata, vel informis, hoc est cum gratia, & Charitate, & sine illa.] Mirabile quidè dicta! Quomodo sine gratia, cum sit vitiosa dispositio ad gratiam? Quomodo sine Charitate, si cum remissione peccati necessario coniuncta est? Nam, vt ait D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. ad 3. quæst. [Quantumcunque parvus sit dolor, dummodò ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.] Vide Sotum ibidem, art. 5. vbi Caietanum impetit dicens. [Est opinio, vsque ad Caietanum, nunquam audita, & certè nescio, cui sit vnuquam credenda.] Et infra. [Attritio potest esse actus informis, contritio verò nequaquam, quia simul à Deo liberam arbitrium, novente, infunditur gratia, & Charitas.] Et acrius P. Vazq. tom. 2. in 3. part. disp. 152. num. 3. [Vera, inquit, & Catholica sententia est, quemlibet baptizatum, antequàm recipiat Sacramentum absolutionis, per vivam fidem, & contritionem, non solum consequi veram cum Deo iustitiam, per quàm iustificatur; sed etiam, per quam peccata, re ipsa, remittantur.] cuius rationem tradit D. Thom. Quodlib. 1. art. 9. dicens. [Quia contritio non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata.] Et contra Caietanum insurgit etiam M. Catharinus in annot. ad illius commentaria, lib. 5. fol. mlii 432. dicens. [Tertium dictum Caietani, videlicet contritionem informem, non esse ultimam dispositionem ad gratiam, etiam periculosum est, & desperationis inductivum, &c. Denique hæc suado trina nova est, & contra D. Thom. 3. part. quæst. 89. artic. 2.] Alias censuras vide, apud Leandrum supra, quæst. 26. vbi Ægidius errorem appellat, & Curiel parum tutam in fide.

6 Sed, (quod mirabilis.) attritioni tribuit Caietanus, quod contritioni detrahit; vt notat Sotus vbi supra, his verbis. [Per contrarium extremum Caietanus, 3. part. quæst. 84. art. 1. ait, quòd potest esse attritio, quæ sine Sacramento confessionis, ad gratiam sufficiat; quod intelligere nequeo, quo modo accidere possit.] Hæc Sotus. Et ego: quia in Trid. Sess. 14. cap. 4. de attritione sic definitum reperio. [Quamvis sine Sacramento Poenitentiae, per se, perducere peccatorem ad iustificationem nequeat, tamen eum, ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, disponit.]

7 Cæ-

7 Cæterum, vt ad propositionem, contra Ieluitas, obiectam regrediamur, & vt in ea suadenda, non inmoremur, adeat curiosis Lector Theologos, & præcipuè omnium Principem D. Thomam, in 4. dist. 17. quæst. 3. ad 4. quæst. vbi, ad similes quæstiones decidendas, fundamentum iecit. [Præcepta, inquit, affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum, non quidè ex hoc, quòd tunc commodo impleri possunt, &c. Sed ex hoc, quòd tempus necessitatem urgentem adducit.] Ex quibus M. Canus, vbi supra, §. [Secunda propositio] ad obligationem amandi Deum (speciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum necessitatis, in quo tantum hoc præceptum, sicut, & reliqua affirmativa obligare autumat. [Nec peccat inquit, mortaliter, qui non diligit Deum, nisi necessitatis articulus intercedat.] Et putat probale, ex Azor, Verricelli, tom. 1. qq. mor. tract. 2. quæst. 38. dicens. [Azorius probabiliter dicit, nunc tantum obligari fidelem ad actum dilectionis Dei super omnia, quoties est obligatio deferendi peccati itatum extra Sacramentum.] Quando autem hæc necessitas amandi Deum occurrat, discamus ab ipso D. Thoma, ex his, quæ adduximus supra, num. 4. Vbi extra articulum mortis, per se loquendo, nullam necessitatem agnoscit ad ea, quæ sunt de necessitate salutis exercenda. Recole eius verba pro obligatione Baptismi, & Confessionis. Et quia eodem modo loquitur, de præcepto amoris Dei, ac proximi, vt videre licet, 1. 2. quæst. 100. art. 10. vbi ait. [Actus charitatis, secundum quod quidam actus, per se cadit sub præcepto legis, quod de hoc specialiter datur: diliges Dominum tuum; & diliges proximum tuum.] Videamus, qua occasione, vel necessitate, debeamus amare proximum actu interno specialis amoris. Id explicat D. Thom. 2. 2. quæst. 25. art. 8. [Tertio, inquit, potest considerari dilectio inimicorum, in speciali, vt scilicet aliquis, in speciali, moveatur motu dilectionis ad inimicum, & istud non est de necessitate charitatis absolute: quia nec etiam moveri motu dilectionis in speciali, ad quoslibet homines singulariter, est de necessitate charitatis, quia hoc impossibile est: est tamen de necessitate charitatis, secundum preparationem animi; vt scilicet, homo habeat animum paratum, quòd in singulari inimicum diligeret, si necessitas occurreret.] Hæc ibi. Ex quibus M. Acatius de Velasco, tom. 1. resolut. moral. verb. [Amar al proximo,] resol. 55. num. 4. [S. Thomas (inquit,) y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos internos especiales, si-

no es en caso, que fuese necesario, para evitar el aborrecimiento.] Quid ergo? Dicemus ne, in doctrina Div. Thomæ, neminem teneri amare Deum, actibus internis specialis amoris, nisi cum opus fuerit, ad evitandum odium? Expende vim consequentiae.

8 Ideo præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi, non esse speciale, sed generale, cui, per aliorum præceptorum adimplerionem, satisficit; tradit Ioannes Santius in selectis, disp. 1. num. 21. iuxta illud Gregorij, Hom. 20. in Evang. [Verè enim Deum diligimus, si mandata eius custodimus.] Et infra. [Innumeri (inquit Santius) in tota sua vita, eiusmodi actum, non habuerunt, contenti solum cæterorum mandatorum observatione, quos damnare temerarium est.] Pro qua citat Iansenium in Concordia Evangel. cap. 81. & D. Bernardum, serm. 50. in Cantica. [Et saltè (ait ibi) de dilectione Dei naturali, non dari speciale præceptum, docet Bannez, 2. 2. quæst. 44. art. 1. dub. 1. conclus. 2. docet Maldonat. Matth. 22. vers. 39. dicens hæc duo, scilicet, *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut te ipsum*, maxima totius legis præcepta à Christo dici, non quòd distincta ab alijs præceptis sint, sed cæterorum compendium.] Videatur Ioannes Henricus Augustinianus in sum. quæst. 9. ubi sic scribit. [La mas probable, y literal inteligencia de amar a Dios es, que se ha de entender este precepto transcendentalmente, respecto de los demas preceptos; de modo, que aunque es distinto de los demas, con todo esto està encerrada su observancia, en guardar los demas.] Et addit, ita expressè tradere D. August. sermon. 53. de temp. dum ait. [Dei verò dilectio, in observatione mandatorum eius, tota consistit.]

9. Hæc sententia non leve fundamentum habet, apud Div. Thomam pluribus in locis, 2. 2. quæst. 44. ad 3. [Et ideò, inquit, præcepta Charitatis non fuerunt connumeranda, inter præcepta Decalogi, sed in omnibus continentur.] Et art. 4. ad 2. [Dupliciter contingit, ex toto corde Deum diligere: Vno quidem modo in actu, id est semper actualiter, & ista est perfectio Patriæ: alio modo habitualiter, ita scilicet, quòd nil, contra Dei dilectionem, cor hominis recipiat.] Et art. 6. ad 2. [Dicendum, quòd sicut miles, qui legitime pugnat, licet non vincat, non inculpat, nec poenam meretur, ita etiam, qui in via hoc præceptum non implet, nil contra divinam dilectionem agens, non peccat mortaliter.] Et 2. 2. quæst. 184. art. 3. ad 2. [Perfectio, inquit, divinæ dilectionis, univèrsaliter quidem

cadit sub præcepto, sed transgressionem præcepti evadit, qui, quocumque modo, perfectionem divinæ dilectionis attingit. Est autè infimus dilectionis gradus, ut nil supra eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur.] Et infra. [Non est transgressor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dum modo attingat ad infimum.] Hæc D. Thom. quæ, ab actu specialis amoris Dei, subsistere possunt, ut expendentibus constabit. Et confirmare videtur Caletanus, 2. 2. quæst. 186. artic. 2. dum ait. [Infra limites præceptorum communi modo servandorum salvatur dilectio Dei super omnia.] Quapropter, non defuere doctissimi Theologi, qui hanc opinionem amplexati fuerint. Vnde Tamburinus in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 3. §. 2. [Non ignobiles, inquit, Doctores docent, hoc præceptum non esse speciale, sed generale, imbibitum in omnibus præceptis; sicuti secundum præceptum, de dilectione proximi, non est speciale.]

10 Et sanè, quòd non detur præceptum obligans ad actum specialis, seu formalis amoris proximi, suadere videtur communis cõsensus fidelium, qui de eiusmodi actus omissione, nunquam in confessionibus, se accusant. Comprobat authoritas D. Thom. Quodlib. 4. art. 24. ad 1. ubi ait. [Hoc præceptum: Diliges proximum tuum sicut te ipsum dupliciter observari potest, vno modo imperfectè, ut scilicet, aliquis non faciat contra proximum, & ut sine detrimento, proximo subveniat. Alio modo, ut scilicet, ad subveniendum necessitatibus proximorum corporalibus, ira se habeat; sicut ad subveniendum necessitatibus proprijs.] Primum, ad præceptum pertinere, dicit; secundum, ad consilium: Ideòque subnectit. [Et ideò observanti præcepta imperfectè, superaddit consilia, per quæ perfectius observentur.] Ad hoc autem, ut quis, contra proximum non faciat, & ut ei sine detrimento subveniat, non requiritur actus specialis, & formalis amoris proximi. Et ita docent Suárez, tract. de Charitate, disp. 5. sect. 4. num. 4. Vazq. de Pœnit. quæst. 90. art. 1. dub. 4. num. 40. & hanc sententiam, ut communè in schola Div. Thomæ, defendit M. Acacius de Velasco, tom. 1. verb. [Amar al proximo,] resol. 55. num. 4. verbis iam supra datis. [S. Thomas, y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos especiales, &c.] Verum, cum præceptum Charitatis, si speciale est, de utroque amoris actu, Dei scilicet, & proximi, specialiter detur, iuxta illud Matth. 22. *Secundum autem simile huic: diliges proximum tuum sicut te ipsum; aut utrumq; sub*

præcepto cadere, aut neutrum formaliter, dicendum est. Consequenter in deidero. Scio commune satis esse, inter Theologos, præceptum amoris Dei, esse speciale: imò, singulis annis, per se obligare, ad actum amoris eliciendum, tradunt P. Hurtado de Mendoza, 2.2. disput. 174. sect. 6. §. 26. Lorca, 2.2. disput. 58. sect. 3. num. 8. M. Petrus de Ledesma. in sum. tom. 2. tract. 3. cap. 5. post. 6. conclus. & alij.

PROPOSITIO II.

A De vitando gravi malo, quod aliter vitari non potest, licitum est inebriare auctorem. Lesius Iesuita, lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 33. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 5.

1 R. Si legimus P. Layman, ubi supra, num. 6. invenisses expressè asserentem, ex nulla causa licere, inducere ad ebrietatem eum, qui, se inebriando, peccabit. [Illicitum, inquit, est talem hominem iusu, vel suasionem inducere, seu provocare ad ebrietatem.] Et ad Lesium, contrarium asserentem, respondet, dicens. [Ad fundamentum Lesij respondetur, & c.]

2 Opinio verò P. Letij, fundatur in communi doctrina, quæ, nulla exceptione adhibita, tuetur; licitum esse consulere, & inducere ad minus malum, ut impediatur maius. Quam defendit Sotus de iustitia, lib. 4. quæst. 7. art. 3. ad finem, ubi sic ait. [Consulere minus malum, ad vitandum maius, dico quod nulla sit culpa, imò sit quandoque virtus.] Idem tradit Caietanus in sum. verb. Tyrannis. [Sicut luxurioso, inquit, sancte consulitur, ut non adulteretur, sed fornicetur.] Ita etiam Sylveiter, Amilla, Medina, & alij innumerij, quos, ex eodem Ordine, citatos sequitur M. Serra, 2.2. quæst. 62. art. 7. dub. 1. Quibus adde Thom. Sanchez, tom. 2. de Matr. lib. 7. disput. 11. à num. 15. Dianam, 5. part. tract. 7. ref. 18. & plures apud illos. Et est sententia expressa D. Augustini, ut tradunt M. Sotus, Navarrus, Gatiérrez, & Aragon cum Sanchez, ubi supra.

3 Hoc igitur fundamento nixus P. Lesius, ad præsentem questionem, sic respondet. [Dico, hoc casu, videri licitum, provocare ad æquales haustus, & alterum inebriare, hoc est, potu conspire. Probatur, quia licitum est suadere, & inducere ad minus malum, ut impediatur maius, ut communiter docent Doctores: atqui hic nil aliud fit; ergo.] Hæc Lesius. Quem sequitur Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diffic. 6. num. 9. [Mas si succedesse, inquit, que alguno quisiese hazer algun gran mal; el qual

qual no se podia impedir, sino es embriagandole, sería licito brindarle vno, que tiene buena cabeza, para embriagarle, como dize Lefio: y lo mismo dize, si tuviessen a vno prelo vnos saltadores, que no se puede librar dellos, sino embriagandolos. La razon es, porque es licito persuadir, o inducir a menos mal, por evitar el mayor.] Eandem opinionem amplectitur F. Ludovicus a Conceptione I. usitanus, ex Religiosissima Familia Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, in Examine Theolog. moral. part. 1. tract. 2. de restit. casu 27. num. 18. ubi ait. [Licitum est, paratum ad aliquod facinus patrandum, convivio recipere, & multos haustus virgendo, ad ebrietatem provocare.] Et dicit esse probabilem Diana, 6. part. tract. 7. resol. 43. Cui favet doctrina, & fundamentum Caietani, 2.2. quæst. 150. art. 2. in fine dum ait. [Qui, ex medicinæ necessitate, inebriat alium, non nisi materialiter ebrietatem incurrit, quoniam non tendit ad delectabile, quod est formale in speciebus intemperantiæ.] Ac proinde non peccaret. [Quia ebrietas, in illo casu, non esset ebrietas formaliter; quæ est peccatum.] Ut tradit ipsemet Caietanus, §. [Ad hoc dicitur,] & in fine articuli secundi supra citati. Cum igitur, qui ad maius damnum vitandum, alterum inebriat, non tendat ad delectabile; non, nisi materialiter, ebrietatem incurrit, & consequenter ebrietas, in illo casu, respectu suadentis, non esset peccatum, quia non esset ebrietas formaliter, in qua stat malitia peccati.

PROPOSITIO III.

In cap. 18. Evangelij S. Matthæi non datur præceptum Correctionis verba enim Christi Domini Consilium tantum important. Salmieron Iesuita, tom. 4. in Euang. tract. 17. Hurtado de Mendoza Iesuita, 2.2. vol. 2. disp. 163. §. 207.

1 R. Ordo correctionis fraternæ, loco supra citato, à Christo Domino præscriptus, tres continet partes. Prima: [Si peccaverit in te frater tuus, corrige eum inter te, & ipsum solum.] Secunda. [Si aute n te non auerit, adhibe tecum unum, vel duos testes.] Tertia. [Quod si non audierit eos, dit ecclesia.] His positis.

2 Hurtado de Mendoza, ubi supra; sic scribit. [Pono esse præceptum de correctione fraternæ, item hoc præceptum contineri in verbis Christi Domini, per similitudinem: auero tamen verba Christi, ut ab ipso dicta, non esse præceptum, sed consilium.] Sic ille, cum alijs infra citandis, imitans loquen-

di modum, apud D. Thomam, & eius discipulos repertam, in exponendis alijs Evangelij locis. Nam explicantes verba illa Christi Domini, Lucæ 6. [*Mutuum date, nil inde sperantes,*] expressè asserunt, non continerè præceptum, sed consilium. Ita, ex D. Thom. tradit Sotus de iustitia, lib. 6. quæst. 1. art. 1. concl. 1. vbi sic. [Locus Evangelij, Lucæ 6. *Mutuum date, &c.* ad hoc propositum, (nempe ad probandum præceptum) non illam habet energiam, quæ vulgo asseritur. Quamobrem D. Thom. Sacrorum sensuum oculatissimus perspector, non usus est illo, &c. agnovit enim, non esse prohibitionem vlturæ, sed consilium mutuandi, sine spe humanæ compensationis. Et ideo argumentatus est, quod, cum mutuarè, nil inde sperando, consilium præcisè sit Christi, non sit præceptum, &c.] Hæc M. Sotus: quem sequitur M. Joannes Martínez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 28. quæst. 1. §. 2. num. 9. [In nova, inquit, lege solùm sunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramentorum: & testimonium, Lucæ 6. si per se solùm sumatur, videtur indicare consilium, & non statuere præceptum. Sed prohibetur, illo præcepto Decalogi: Non furtum facies.] Hæc Prado cum Soto. Sed, contra eorum doctrinam, militare videtur; quod in Concilio Lateranensi. Sess. 10. non longe ab initio; ex omnium concertantium consensu, (vt legenti notum fiet) oppositum, tanquam indubitatum, supponitur; his verbis. [Cum Dominus noster, Lucæ Evang. testante, aperto nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato mutuo, quidquam, vltra sortem, sperare debeamus.]

3 Præterea, nil apud Theologos magis commune, quam illa verba Christi Domini, Lucæ 13. *Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis,* speciale præceptum, de actu Poenitentia, continere. Sicut, & illa. [*Nisi quis renatus fuerit ex aqua, non potest intrare in Regnum Dei,*] speciale Baptismi præceptum continent. Nihilominus non importare præceptum, sed tantum consilium, tradit celeberrimus ille vir M. Franciscus de Victoria, vt refert eius discipulus M. Canus in Relect. de Poenitentia, quarta parte. Vbi postquam eum laudibus cumulavit, dicens. [In hac controversia, præceptor meus olim Franciscus Victoria, vir nostra ætate, literis, ingenio, religioneque clarissimus, partem tenuit negativam.] Et infra. [Hac verò ingenij sua mira facilitate, scholæ nostræ, hoc est D. Thomæ, prudentissimus habebatur interpres.] Post hæc, inquam, eius opinionem rejicit; sic carpens. [Hæc opinio refellitur, quod novitia sit, & in re, quæ ad mores pertineat, sine vlla ratione, communi Theologorum sen-

sensui refragetur. D. itaque Thomas pro comperto sumit, de Poenitentia divinae legis esse præceptum, nec iam semel dicit, sed sapientius; in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 2. quæst. 3. ad 3. & 3. part. quæst. 84. art. 7. ad 1. & 2. & quæst. 85. art. 2. & 2. 2. quæst. 62. art. vltim.] Hactenus M. Canus, contra prudentissimum interpretem Div. Thom. negantem præceptum speciale Poenitentia; quod etiam negant alij, apud eundem. [Sunt, inquit, Theologi; & fuerunt, quorum opinione, de actu poenitentia, speciale præceptum nullum est.] Quos ipse, apertissimis Sacra Scripturae testimonijs, falsitatis convicit.

4. Hæc referre, præmittereque placuit, vt iam non mireris, Theologos alios; in Verbis Christi Domini, Matth. 18. consilium tantum, & non præceptum correctionis agnovisse; cum aliunde, eiusmodi præceptum, vt pote naturale, ad præceptum Charitatis reducant. Hæc præstitit P. Salmeron loco ab adversarijs citato. [Ex his, inquit, faciliè deducimus, omnem fratris peccantis correctionem spectare ad illud præceptum. Qui diligit proximum suum, legem implevit. Et per illam, tanquam per certam regulam, esse metiendam, & moderandam.] Quod antea præstitit D. Thomas, quod lib. 1. art. 13. dicens. [Verbum Domini, quod dicit Matthæi 18. de correctione fraterna, est intelligendum, sicut, & alia verba, quæ dicit pertinentia ad humanos actus, & servari debet, secundum quod dependet à Charitate. Et ideo dico, quod semper, cum debitis circumstantijs, intelligenda sunt. Ideo tenendum est pro regula, quod in omnibus his servanda est Charitas; & quod melius, & magis expedire videtur.] Si ergo verba illa Christi, sic intelligenda sunt; pondera, & tu alia, quæ pertinentia ad humanos actus dixit, v. g. An præceptum contineant illa, Lucæ 6. *Mutuum date, nil inde sperantes* Et quæ, Lucæ 17. *Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si poenitentiam egerit dimitte illi.* Item quæ Matth. 5. *Ei qui vult tecum, in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & palli.* Et quæ ibidem. *si quis te percusserit in vna maxilla, prabe illi, & alteram.* Hæc in, quoad exercitiū, sunt de præcepto? Vide M. Victoria, relect. de simonia, num. 11. vbi sic scribit. Lex nova, vt S. Thom. videtur sentire, 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. nullum continet præceptum (nimirum præter præcepta legis naturalis) nisi de Sacramentis, & de fide. Sic fere Victoria. Sed ne omittas videre ipsum Angelicam præceptorem, 2. 2. quæst. 72. art. 3. Vbi ad superius dicta, & inferius addenda viam aperit. [Præcepta, inquit, patientia, in his, quæ contra nos fiunt, sunt in preparatio-

ne animi habenda, sicut Augustinus, in libro de Sermonibus Domini in monte, exponit illud præceptum Domini: *si quis percussit te in una maxilla, præbe illi, & aliam*, ut scilicet sis paratus hoc facere si opus fuerit. Sic D. Thom.

5 Clariora hæc, si ad trutinam vocentur Evangelij verba, & eorum enucleatur sensus, Abulentiis in cap. 18. Matth. quæst. 88. part. 3. & alij exponentes illud, *si peccaverit in te frater tuus*, fecitantur; hunc locum, nisi de propria iniuria nobis illata, intelligi non posse. Et hanc esse communem Sanctorum PP. expositionem, constat ex Maldonato, Matth. 18. 15. ubi sic ait. [Origenes, de solis venialibus contra nos factis, locum interpretatur. Hilarius, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, in cap. 17. Lucæ, Augustinus, term. 16. de Verbis Domini, Theophilactus, & Euthimius de mortalibus; sed de his tantum, quæ contra nos, non de his, quæ contra Deum fiunt; nam ea non esse dissimulanda.] Eodem modo exponit hunc locum D. Thom. in Carena, ubi SS. PP. adducit verba; quæ videri etiam possunt, apud Hurtado, sup. 6. 192. Quos sequitur Caietanus in Evang. in illud, Matth. 18. sic explicans, *si peccaverit in te*, ad differentiam peccati in alium, nam peccatum contra te, tuum est conconare, tuum est accusare. *Vade*: non expectes, ut veniat, ad petendam veniam à te, aut ut prius ipse veniat ad te, sed tu vade, &c.

6 Quod autem verba Christi Domini, iuxta hanc communem SS. PP. expositionem, non contineant præceptum; tradit expressè Doctissimus M. Soto, lib. 5. de iustitia, quæst. 3. artic. 1. dub. 3. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, ex eadem florentissima schola, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. 6. 4. num. 42. ubi sic ait. [Quando quis accusat, vel denunciatur, vel querelam proponit, de crimine, vel iniuria, in ipsum, commissa; sicut non tenetur (attende) fraternaliter corrigere; ita neque à denuntiatione abstinere: quoniam, etsi emendatus, ait Soto, potest qui iniuria affectus est, ius suum prosequi.] Idemque tradiderat, 6. 1. cum M. Serra, Bonacina, & alijs dicens. [Esse consilium Evangelicum, condonare proprias iniurias.] En. in proprijs terminis, doctrinam P. Hurtado de Mendoza, & P. Salmeronis. Nec enim aliud contendunt. Quia non est, de se, peccatum, (ait Hurtado) petere satisfactionem, nec expectare, ut eam faciat, qui iniuriam inruit. Quo enim præcepto adstringitur affectus iniuria, ad conveniendum eum, qui eam inruit? Quid clarius? Sed non minus docuerat antea Salmeron. [Si Ecclesia, inquit, censet, præceptum ad hoc obli-

gare, quomodo, in re adeo gravi, tamdiu dissimulavit? Cum passim videat hoc non observari: rarissimus enim est, qui passus iniuriam, corripiat illam inferentem, sed rem potius ad iudicem deferunt, nec in hoc quisquam male facere arbitratur, aut ab Ecclesia reprehenditur.] Hæc ille. Quæ iam tradidit Bernardinus de Arevalo, ex observantissimo Minorum Ordine, in tractatu de correctione fraterna edito Methymnae Campi, anno 1557. examinato, & approbato per multos viros doctos, ut in libri fronte inscribitur. Hic ergo clarissimus vir, fol. mlii. 5. 1. corollar. 3. sic ait. [Tertio sequitur, quod qui communititer fundant materiam de correctione fraterna, super hunc textum, Matth. 18. nil inde probare possint. Cum ille textus, ad litteram, sit de propria iniuria intelligendus, ut satis probatum est.] Habemus ergo, ex Arevalo, Soto, Prado, & alijs, in Verbis Christi Domini, pro v. SS. Ecclesia PP. communiter exponuntur, non contineri præceptum correctionis fraternæ, sed consilium. Quod si ex hac expositione, per consequentiam necessariam demittitur; expendere, quot, quantique patroni, pro consequenti militent.

6 Item, si expositionem aliam sequamur, asserentem verba illa: *si peccaverit inter fratres tuos*, non solum de propria iniuria offensus intelligenda, sed de quolibet etiam peccato occulto, seu te solo sciente commisso; ut cum D. Thom. 2. 2. quæst. 33. & in 4. sent. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. exponit Sylvester, verb. Correctio, quæst. 3. dicens. [In te, id est contra te, & te solo sciente.] Quam etiam adhibuit, cum Augustino, D. Bonav. in cap. 17. Lucæ, in ea verbis; *Attendite vobis*, ibi. [Peccat, inquit, frater in nos, si etiam nobis scientibus peccat.] Si, inquam, hanc expositionem amplectamur, adhuc secundum illam, verba Christi, Matth. 18. non continere præceptum, sed consilium, tradit D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ. Vbi sic. Nota quod in eiusmodi increpatione, servari debet ordo, qui exprimitur, ibi: *si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum; inter te, & ipsum solum.* Hic autem ordo congruitatis est, non necessitatis.] Et infra, adducto simili ex Sacra Scriptura, concitidit. [Ex quo forma datur, quod Prelato, qui vult, & debet processu, etiam nulla præcedente monitione, debet culpa proximi denuntiare, extra iudicium, si sit occulta; & in iudicio, si habeatur probatio certa.] Hactenus D. Bonavent. Quem citatum sequitur Bernardinus de Arevalo, in prædicto tractatu de correctione, pluribus in locis, fol. 52. concl. 3. [Quamquam corrigere, inquit, fra-

trem, sit præceptum, modus tamen corrigendi, de quo vis peccato, non est determinatus, nec per illum textum, Matth. 18. præceptus.] Et fol. 83. [Probatum multipliciter, quod ille ordo procedendi Evangelicus neminem obliget, ut præceptum, ut communitate accipitur a Theologis, pro lege obligante ad mortale peccatum, eius transgressores.] Et fol. 166. conclus. 4. [Frustra excipiuntur tot calus, & conditiones ab illo præcepto Evangelico, quia non datur tale præceptum, cum, secundum naturale præceptum Charitatis, correctio fraterna debeat regulari.] Hæc Arevalus: qui ea firmitate iudicii, huic opinioni adhæsit, ut non dubitavit dicere. [Tertio loco ostendetur id, quod gravissimum est, præceptum illud perniciosum fore, necdum inutile. Præceptum vero Christi esse vere utile, testatur ipse Dominus, Esaiæ 48. *Ego Dominus docens utilia.*]

8 Accedunt, huic sententiæ, Doctores alij, qui in eiusmodi crimine occulto, te solo sciente commisso, asserunt, post secretam admonitionem, non auditam a delinquente, non esse præceptum adhibendi testes: cum tamen Christus Dominus dixerit: *Si te non audierit, adhibe tecum unum vel duos.* vide Sotum de secreto, quæst. 4. memb. 2. §. Quinta conclus. ubi sic ex alijs, refert [Quando peccatum est omnino secretum, utpote quod solus scit ille, qui admonuit, tunc non esse adhibendos testes, sustinent Durandus, & Alfiodorensis.] Hos impugnat Sotus; sequuntur verò alij: ex quibus Diana, part. 7. tract. 3. resol. 37. Inquirens. [Vtrum ordo, circa adhibitionem testium, sit servandus, quoad peccatum vni tantum notum.] Resolvit sic. [Affirmative respondet Turrianus; sed novissime, cum Gaetano, & Durando, negat Franciscus del Castillo.] Quos sequitur ipse Diana, ubi supra omnino videndus. Et Ioannes Henriquez in cõpendio, casuum moral. cap. 28. num. 2. subiungens. [Esta doctrina es de todos los Canonistas, y la trae Pedro de Navarra.] Quibus satis probatum manet, multorum esse opinionem, quæ negat verba Christi Domini, Matth. 18. continere præceptum. Et saltè quod prorsus hanc expositionem non excludant, satis innuit M. Sotus, sup. quæst. 1. concl. 4. cum ait. [Illa verba, Matth. 18. quanquam in rei veritate, explicent præceptum naturale, tamen possent aliquo modo glossari, ut quod sunt de consilio, aut quod non est absolute præceptum corripiendi, &c. Et hanc opinionem probabilem parat Leander à Sacram. tom. 6. in Decalogum, tract. 6. disp. 4. quæst. 3. fol. 149. Vide plura Prop. sequenti.

PRO:

PROPOSITIO IV.

Licitum est Regularibus, omiſſa correctione fraterna, deſerere Prælato; ut Patri, crimen fratris occultum, ut eum paternè corrigat. Suarez Iesuita, disput. 8. de Charit. sect. 6. num. 17. & lib. 10. de Relig. cap. 9. & 10. Casiro Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 6. num. 2. punct. 4. Si autem peccatum, sic delatum, probabile sit in iudicio, potest Prælatus, omiſſa correctione paterna, iudicialitè contra subditum procedere. Filiucius Iesuita, tom. 2. tract. 28. cap. 7. num. 162. [Opiniones istæ, si ad praxim simul deducantur, præcepto correctionis fraternæ, aperte defraudatur.]

1 R. Primam opinionem, quoad Religiosos Societatis, esse ab Ecclesia Canonizatam, utpote Iesuitarum constitutionem, autoritate Apostolica approbatam, quam impugnare, sicut, & quamcumque aliam huius Religionis, prohibitum est à Gregorio XIII. in Bulla. [Ascendente Domino,] sub pœna excommunicationis late sententiæ. Quod autem prædicta constitutio sit rei licitæ, & veram doctrinam contineat, ad eò certum est, ut oppositum, non debitet M. Bannez dicere, esse hæreticum. En doctissimi Dominicani verba, 2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. concl. 3. [Dico, igitur, in conclusione, quod Summus Pontifex nullatenus errare potuit, in confirmanda aliqua Religione, quantum ad ea, quæ sibi proponuntur verbo, aut scripto, quæ pertinent ad veritatem doctrinæ; ita sanè, quod tales constitutiones approbatæ à Pontifice, nil contineant Evangelio, aut rectæ fidei, rationi ve naturali contrarium. Et in hoc sensu, tam certa est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.] Et infra conclus. 4. [Non potest Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad constitutiones, & leges sibi propositas; ita ut approbet leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum. Hæc conclusio probatur, eisdem rationibus, quibus probata est tertia conclusio, &c. Quapropter, eisdem censuris notandus, qui hanc conclusionem negaret; sicut ille, qui negaret tertiam illam conclusionem præallegatam.] Hucusque Bannez. Undè meritò Palao, tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. [Dicendum, existimo, de fide esse, non posse Pontificem errare, ita ut approbet, tanquam consentaneum Evangelicæ perfectiōni, quod consentaneum non sit.] Itaque dubitari non potest, Religiosis Societatis licere delationem occulti criminis, omiſſa correctione fraterna.

G

2 Ca

2 Cuius ratio Theologica est, quia omnes huius Religionis alumni, quoad hanc partem, propriae famae renuntiarunt. Quod licet, & meritorie efficere potuerunt, iuxta communem doctrinam Thomistarum. Ex quibus M. Serra, 2.2. quaest. 66. artic. 1. dub. 3. inquit. [Nos posse honorem, & famam dispendere, ad nostri humilitationem, ad vitandum peccatum superbiae, & ad petendum consilium.] Idem docet Sotus, lib. 5. de iustitia, quaest. 10. art. 2. conclus. 2. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quaest. 2. §. 5. dicens. [Nam, cum quisque sit iuae famae dominus, potest eius dispendium, ex causa facere.] Et M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. 7. praecipit. de restitut. dub. 7. conclus. 2. [Homo privatus, inquit, est dominus suae famae; ergo ex rationabili causa potest eam expendere.] Et cum Navarro, & Salon docet M. Corradus, 1. part. Respons. cas. quaest. 95. ibi. [Homo, absolute loquendo, est dominus sui honoris, & famae; sicut, & aliorum bonorum temporalium.] Et quod caput, ita tradit Div. Thom. 2.2. quaest. 64. art. 5. ad 3. & quaest. 77. art. 4. ad 1. ubi sic ait. [Sui arbitrij est, detrimentum suae famae pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.] Quamvis contra illum, sentiat Caietanus, 2.2. quaest. 73. art. 2. §. Ad hoc dicitur. Ut bene animadvertit M. Sotus de iust. lib. 4. quaest. 6. concl. 2. ubi sic. [Conclusio est non solum nostra, quin etiam Sancti Thomae expressae, quidquid Caietanus contra conetur, &c. Quin verò non solum ex Doctoribus, verum ex Evangelio id non est illatu difficile, &c. Illae autem conclusiones, apertius dilucidabuntur, lib. proxime sequenti, quaest. 10. Vbi ex eodem fundamento collecturi sumus, non esse homini contra iustitiam se ipsum infamari permittere, quin verò quandoque virtutem: & revera contraria huic nostrae opinio turpiter derogat iuribus amicitiae.]

3 Propter haec, praedictam Constitutionem, soli stando rationi Theologicae, ultra Doctores omnes Societatis, defendunt Freitas, Carena, Malderus, Trullench, & alij, apud Diam, part. 7. tract. 3. resol. 45. & Portel in dubijs Regul. verb. [Correctio fraterna,] in fine in Addit. num. 2. & 5. ibi. [Dixi, praedictum statutum, factum tali conditione, esse licitum, & utile; quia, ut ait Sayro, loco citato, renuntiante subdito iurifamiae, resultat inde maius decus totius Ordinis, maius Religionis augmentum, & conservatio, & maior securitas ipsius renuntiantis, eiusque maior profectus spiritualis, in summisione, humilitate, &c.] Sic per doctus Franciscanus. Idem tenent gra-

vis-

visissimi, & sapientissimi Dominici M. Bannez, 2.2. quaest. 33. art. 8. dub. 2. §. Iam aliud. Vbi rationem reddens inquit. [Nam tota ratio illius ordinis (nempe fraternae correctionis) est, ne fiat iniuria fratri corripiendo, infamando ipsum, plus quam oportet, ut corrigatur; at verò scienti, & volenti non fit iniuria: poterit ergo aliquis renuntiare iuri suo, quod habet, ut cum illo servetur ordo correctionis fraternae; sed unicuique scienti eius delictum, liceat statim denuntiare Praelato, praesertim tanquam Patri.] Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 4. de Misericor. cap. 4. post conclus. 24. diffic. 6. [La dificultad, inquit, es en caso, que vn proximo renunciasse el orden de la correccion fraterna, o alguna Religion, o Comunidad, si feria licito, que los que profesian en tal Religion renuncien su derecho, de suerte, que sea licito a los demas denunciar inmediatamente al Prelado de la tal Religion, sin que preceda la correccion fraterna? A esta dificultad respondo, que no se descubre razon, que convença, que los tales no puedan renunciar su derecho, &c. Quibus adheret M. Zanardus, in direct. 1. 2. de restitut. famae, cap. 45. fol. mihi 1126. ibi. [Secundò quaeritur, an liceat Praelato praecipere subditis suis, ut revelent delicta fratrum suorum, & subditi, in hoc, debeant obedire, &c.] Et post alia, ad secundum, sic respondet. [Illi autem Religiosi, qui se obligaverunt ad hoc, cum suo iuri cesserint, obedire tenentur; sed si ipsi scandalum, vel maius malum timeant, nec ipsi ad hoc obligantur, quia esset contra charitatem, & iustitiam.] Haec quoad Religiosos Societatis.

4 Quoad alias verò Religiones, in quibus famae renuntiatio non est in usu, gravissima est difficultas. Nihilominus posse, etiam in illis, omitti correctionem fraternam, & immediate deferri crimen Praelato, ut Patri, est Doctissimorum sententia. Et in primis, hoc non esse contra praecipitum Christi Domini, Matth. 18. (dato quòd illa verba praecipitum contineant) videtur doctrina expressa D. Thom. 2.2. quaest. 33. ubi aperte tradit, Christum Dominum solum fuisse loquutum de correctionis ordine praemittendo, ante denuntiationem publicam faciendam Ecclesiae, seu Praelato, ut iudici: ita in artic. 8. In correctione fraterna Dominus voluit, quòd principium esset occultum, finem autem voluit esse publicum; ut scilicet Ecclesiae denuntiaretur, id est (ait ad 4.) Praelato, sicut in loco iudicis resistenti.] Item in 4. sentent. dist. 19. quaest. 2. art. 3. ad 1. quaest. ad 1. [Dominus praecipit, ut secreta admonitio publicam denuntia-

G 2

tio-

tionem præcederet.] Et expressius, Quodlib. 11. art. 13. ad 1. ubi sermonem instituens de illo, qui, omiſſa monitione secreta, defert statim Prælato, ut privatae personæ, crimen occultum fratris; ait. [Non facit contra præceptum Evangelij; quia non dicit hoc Ecclesiæ, sed personæ proficenti, ut dictum est.] Et iterum in disputatis, quæst. 3. de correctione fraterna, art. 2. in fine. [Sic autem dicere Prælato, non est dicere Ecclesiæ, sed quando dicit in publico, quasi in loco iudicis residentis.] Constat ergo apertissimè ex D. Thom. non esse contra præceptum Evangelicum, non præmittere correctionem fraternam, ante denuntiationem secretam, quæ fit Prælato, ut Patri; secus ante publicam, quæ illi, ut iudici, fit.

5 Ex quibus, absque vlla doctrinæ inconsequentia, cum D. Augustino, & D. Thoma, tradunt communiter discipuli, ante denuntiationem secretam Prælato, ut Patri, efficiendam, non esse opus adhibere testes, non obstante, quod Matth. 18. dicatur. *Si te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos testes.* Ita Sylvester, verbo Correct. 5. ibi. [Ante quàm inducantur testes, secundum Augustinum, prius ostendi debet Prælato, ut singulari personæ, & si sic non corrigitur, in publico corrigendus est. Est igitur ordo secundum Arch. ut primò moneatur secreto; secundò dicatur Prælato, ut privatae personæ; tertio, inducantur testes; quarto, si probari potest, & expectatur correctio, accusandus est Ecclesiæ, id est Prælato, ut est persona publica.] Idem tradit M. Zanardus, 1. 2. direct. cap. 45, fol. mihi 1127. ibi: [Si Prælati sit pius Pater, poterit ei, post correctionem tamen secretam, tanquam Patri indicari, assumendo potius eum, ut testem omni exceptione maiorem, sed non ut iudicem, qui velit formare processum.] Et M. Corradus, 1. part. resp. quæst. 328. [Postremò dicendum, ut S. Doctor ex Augustino ait, in resp. ad 4. art. 8. quæst. 33. quod prius dicat Prælato, quam testibus, secundum quod Prælati est quædam singularis persona, quæ magis potest prodesse, quàm alij, non tanquam residenti in loco iudicis.] Quibus adde M. Bannez, 2. 2. quæst. 33. art. 8. dnb. 2. 6. iam vero. [Cæterum inter Religiosos, inquit, multi possunt denuntiare Prælati, tanquam Patribus, qui ex charitate specialitèr diligunt subditos, quoniam eiusmodi denuntiationes non magis nocent, quàm si alter frater adduceretur in testem.] Huius assertionis rationem tradit, consequentius ad suam doctrinam, D. Thom. in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 2. ad 4. [Dicere, inquit, Prælato non est dicere Ecclesiæ, sed per-

personæ, quæ potest prodesse, & non obesse, quia nullus magis potest prodesse, quàm Prælati; & secundum hoc debet prius dici Prælato, quàm testibus ostendi alijs.]

6 Quòd autem dici possit Prælato, non præmissa monitione secreta, quando ei, ut Patri, non ut iudici, crimen defertur, præterquam quod (ut constat ex D. Thoma, pluribus in locis supra datis,) non est contra præceptum Evangelicum; est sententia communis in Religiosissima, & acutissima schola Sapientissimorum PP. Ordinis Minorum; ut ex eadem testatur Angelus, in sum. verb. Denuntiatio, num. 10. [Publicam, inquit, denuntiationem debet præcedere secreta monitio, ex præcepto divino, &c. Secretam autem denuntiationem non est necesse, ut præcedat monitio, &c. Nec est in famæ fratris præiudicium, si talis est Prælati, qualis esse debet. Huius sententiæ est Augustinus, & communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc ille: Cuius assertionem comprobant D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ in ea verba: *Attendite vobis.* [Ex quo, inquit, datur forma, quòd Prælato, qui vult prodesse, etiam nulla præcedente correctione, potest, & debet culpa proximi accusari, extra iudicium, si sit occulta.] Ricardus in 4. dist. 19. artic. 3. quæst. 1. [Dico quòd ex præcepto divino debet secreta monitio præcedere publicam denuntiationem, non tamen necessarium est, quòd præcedat denuntiationem secretam, quæ fit soli Prælato.] Lyranus in Glosa [*Cic Ecclesiæ*, id est Prælati per denuntiationem publicam.] Bernardinus de Arevalo in tractatu aureo de correctione fraterna, fol. 152. [Si non liceret denuntiare Prælato ante admonitionem, hoc idè esset, quia est contra ordinem Evangelij, ut ipsi dicunt sed hoc est falsum; quia si dicere Ecclesiæ, est dicere Prælato, ut iudici (ita enim interpretantur etiam adversarij:) profectò qui diceret Prælato secretum, non tanquam iudici, sed ut personæ privatae prodesse potenti, non idè dicit Ecclesiæ; & ita non violat ordinem Evangelij.] Et eiusmodi denuntiationem possibile fieri, non præmissa monitione, si Prælati id præcipiat sub poena excommunicationis, est communis opinio Doctorum Ordinis Prædicatorum, ut testatur M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 201. quam tamen ipse dicit non esse veram, nisi in casu, quo etiam Prælato non præcipiente, fieri possit. Quòd supponere videtur Sylvester, verb. Correct. num. 5. Dum ait. [Eo casu, quò Prælati est talis, quòd ei possit fieri secreta denuntiatio, ante monitionem, sine peccato; si ipse iubet, ut sic fiat, tenetur obedire subditis.]

7 Et quando crimen, etiam occultum, redundare potest in damnum Religionis, defendit M. Bannez, 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. verè. Ad aliud verò: ubi sic ait. [Si ex eiusmodi peccato Religiosi, pararetur magnum periculum Religioni, tunc proculdubio, eiusmodi peccatum immediatè denunciandum est Prælato, saltèm vt Patri, vt vigilet. Cui consentit M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 4. de Misericordia, cap. 4. conclus. 23. §. Digo lo segundo. Idemque sentiunt communiter Doctores, quando crimen occultum est cōtra bonum publicum. D. Thom. Quodlib. 1. 1. art. 12. [Si esset, inquit, aliquod peccatum carnale, seu spirituale, quòd vergeret in detrimentum multitudinis, statim est referendum.] Sic ille, quem sequuntur discipuli D. Antoninus, Margarita Confessorum, Paludanus, Sotus, Sylvest. Tabiena, Armilla, & alij, quos refert Sanchez in consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 5. Hac super re desiderabis forsitan consequentiam, si recolas superius dicta tractatu de fide, Prop. 9. numer. 2. Sed illic loquuntur de denuntiatione iudiciali, hic de paterna.

8 Denique in quibuscumque alijs peccatis, possit omitti monitionem secretam, quando existimatur Prælatum melius delinquentem correcturus (in quo tantum casu loquuntur Suarez, & Palao ab adversarijs notati) tradit expressè D. Thom. Quodlib. 1. 1. artic. 13. ubi sic. [Secundò quæritur, vtrum, si aliquis sciat peccatum proximi, peccet mortaliter referendo illud statim Prælato suo? (Respondet) si ego scio, quòd frater per me corrigetur, non debeo hoc denunciare Prælato: si autem videtur, quòd hoc melius fiat per Prælatum, & Prælatum sit pius, discretus, & spiritualis, non habens rancorem, seu odium adversus illum subditum, tunc licitè potest denunciare sibi. Et tunc non dicit Ecclesiæ, quia non dicit ei sicut Prælato, sed sicut personæ proficenti ad correctionem proximi, & emendam.] Hæc D. Thom. quem transcriptis verbis sequuntur discipuli D. Antonin. 2. part. tit. 9. cap. 6. & Sylvest. verb. Correctio, §. [Septimo quæritur.] Et M. Paulus de Leon, ex eadem familia, in libro, quem inscripsit. [Dux in Coelum.] Typis dato anno 1528. cap. 23. de correct. fraterna, ibi. [Si videret, inquit, quòd peccator melius, & ianius, & sine ira emendaretur, si id diceret Prælato, & Prælatum est vir cordatus, & prudens, & quòd id scit facere ad salutem correcti, melius est dicere secretè Prælato, vt ipse de sup. id emendaret, & corrigeret.] Vide etiam Tabienam, Armillam, & alios, apud Sanchez in sum. lib.

6. cap. 18. nu. 46. Quibus adde M. Ioannem de la Cruz, M. Arauxo, & plures, apud Ioannem Martinez de Prado, quos citatos sequitur, tom. 1. cap. 14. q. 5. & §. 3. num. 12.

9 Eandem sententiam amplectuntur etiam Scotistæ. Nicolaus de Orbellis, in 4. dist. 19. quæst. 1. ibi. [Hic magis debet attendi finis correctionis, scilicet emendatio peccantis, quàm ordo verborum. Si igitur videatur frater peccans salubrius corrigi per alium, quàm per se, securè potest ei indicare, & sic dicit Augustinus exponens verba, Matth. 18.] Villalobos, in sum. 2. part. tract. 4. dist. 12. num. 4. [Hæc de advertir, que si el Prælado fuesse hombre muy prudente, y que lo podrá corregir mejor, y que lo recibirá como Padre, en tal caso se le devria dezir, pues por este camino se haze mejor.] Idem tradit Vega, lib. 3. cas. 110. citans Sotum, Cordub. & alios. Et lib. 5. cas. 425. inquit. [Hanc sententiam esse plurimorum virorum Doctissimorum.] Cui consonat Petrus de Navarra, lib. 2. de resit. cap. 4. num. 112. subnectens. [Tenuit Ricardus, Angelus, & videtur Durandi, pro qua Corduba citat. D. Thomam, & Paludanum, ita tenent apertè Gabriel, & Bonavent. & Sylvest. expressè, & videtur Augustini sententia.] Quibus adde ex Capuccinorum Ordine Caspensem, in cursu Theologico, tom. 2. tract. 27. dist. 6. sect. 3. num. 25. ubi de hac sententia loquens ait. [Est probabilissima, tot Sanctorum Patrum, & Doctorum Scholasticorum autoritate fulcita, imò oppositam censeo non tam probabilem, & quæ facile possit esse occasio ruinæ, & subversionis Religionis.] Videatur denique Sanchez sup. ubi quinque supra viginti Doctores pro hac opinione refert, & sequitur.

10 Habemus igitur, ex dictis, aut ex se, licitum esse, omitta monitione secretà, deferre Prælato, vt Patri, crimen occultum fratris, vt tradunt Scotistæ; aut saltèm, quando melius per ipsum corrigetur, vt tenent, cum alijs, Thomistæ. Quod, vt in plurimum præsumi, docent non pauci, apud Dianam part. 7. tract. 3. resol. 44. Quapropter huius opinionis praxis sancita est, per statutum, in observantissimo Minorum Ordine, vt refertur in eorum Speculo, 3. part. in Constitutionibus Ministri Generalis Guillelmi Farinerij, cap. 7. vers. [Distinctè per obedientiam.] Vbi sic decernitur. [Teneantur fratres per obedientiam exeuntes, in reditu suo, secretè Guardiano excessus notabiles intimare.] Quibus verbis (vt ait Portel eiusdem Ordinis infra citandus.) [Et ex mox ibidem sequentibus, clarè patet, statutum illud præcipere, vt omitta correctione fraterna, crimen occultum Prælato de-

nuntiatur, etiam antequam sciat peccatum continuari.] Ad-
dunt præterea supra citatæ Constitutiones Minorum. [Dogma-
tizare, quòd frater, qui fratrem corripit, de aliquo excessu in oc-
culto, non tenetur dicere superiori suo, quamvis ab eo per obe-
dientiam sit requisitus, &c. ex sententia totius Capituli Gene-
ralis definitum est, hanc doctrinam esse pestiferam, & non sa-
nam.] Hæc, & alia reperies, apud Bernardinum de Arevalo,
eiusdem Ordinis, tractatu de correctione fraterna, fol. 79. & 80.
Qui, postquam suas adduxit Constitutiones, subnectit. [Idem ha-
betur, quantum ad primam partem, in statutis Fratrum Predica-
torum, dist. 1. cap. 18. Quòd, videlicet Fratres, exeuntes extra
Monasterium teneantur, peccata gravia Prælato denunciare.]
Constitutionis verba sapientissimorum PP. hæc sunt. [Si quis
autem tale quid (nempe peccatum grave) extra Monasterium
commiserit, frater, qui cum eo est, studeat eius excessum Præla-
to (atrende) quantoties corrigendum intimare.] Sic ibi lect.
6. Videatur Antonius de Corduba, ex Minorum Ordine, in
comm. in Regulam, cap. 10, quæst. 1. vbi ait: Non esse verisimi-
le, tot viros Doctos, & pios, hac in parte, contra Evangelium
errasse. Verum, quoad statutum Ordinis Minorum, Laurentius
Portel in dubijs Regul. tom. 1. verb. Correctio, in fine, in Addi-
tionib. num. 5. sic scribit. [Dico illud hodiè nò esse in usu in Or-
dine nostro, sed per contrarium usum est obrogatum.] Et quoad
Constitutiones Ordinis Predicatorum, quòd in eis nunquam
hoc fuerit stabilitum, sed potius oppositum, probat Ioannes Mar-
tinez de Prado, tom. 1. cap. 14. quæst. 5. §. 2. num. 10. [Et ista, in-
quit, est indubitata, & perpetua totius Religionis praxis.] Sed
quidquid de his sit.

11. P. Filiucius vbi supra, postquam probavit, excommu-
ni Theologorum, delictum fratris non emendatum, post moni-
tionem secretam, & inductionem testium, indicandum esse Præ-
lato, tanquam Iudici, vt constat ex num. 160. vbi ait. [Decimò
quæro: quando in correctione devenitur ad tertiam gradam,
debeat ne indicari Prælato, tanquam Iudici? Resp. debere indi-
cari, &c.] Et postquam statuit, num. 161. per notitiam habi-
tam ex fraterna denuntiatione, non posse delinquentem puni-
re per pœnas iuris, sed per alias arbitrarias, sic ait. [Duodecimò
quæro. Quando liceat procedere via iudiciali, adversus proxi-
mum denunciatum? Supponimus, crimen posse probari, per
duos, vel tres testes. & super eo posse iuridicè inquireri. Respon-
deo recenseri, apud Valentiam tres sententias. Prima est Soti,
memb.

memb. 2. quæst. 4. negatis posse Prælatum infligere pœnas iu-
ris ei, qui fraternè denunciatus est, si proponat se corrigere, secus
autem si sit incorrigibilis. Secunda est Caietani, art. 8. esse id lici-
tum, quando sit spes, quòd per eiusmodi pœnas legales, tandem
corrigatur; illicitum, si non sit spes correctionis. Tertia est Ban-
nez, art. 8. dub. 4. asserentis, in duobus casibus, non solum esse lici-
tum, verum etiam esse debitum. Primus est; quando oportet
denunciare iuridicè crimen, aut de illo inquirere, vt si ellet
perniciosa Republicæ. Secundus; quando ellet spes, fore vt per
processum iudicialè, corrigatur quoque delinquens, &c. Et hæc
tertia sententia videtur valdè probabilis, & præferenda ceteris.]
Hucusque Filiucius. Quem, ferè eisdem verbis, sequuntur Tru-
llench in Decalogum, tract. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. n. 8. & Diana
part. 7. tract. 3. res. 47. & 59.

12. Sententiam Mag. Bannez, quam cæteris præferendam
censuit Filiucius, quoad secundum casum, defendunt etiam
Caietanus, Sotus, Paludanus, & D. Antoninus, apud Sanchez
in consilij, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 11. Et quando peccator,
monitus à Prælato, non corrigitur, debere puniri iudicialitèr
per ipsum, si peccatum probari possit, tradunt ex eodem Prædi-
catorum Ordine, M. Ioannes Viguerras, lib. instit. cap. 12. §. 2.
ver. 9. & M. Corradus, 1. part. Respons. quæst. 328. in Additio-
ne. Vbi sic ait. [Si non speratur emenda factis, tunc adversus
pertinacem, via iuris procedendum est.] Videatur etiam 2. part.
Resp. quæst. 461.

13. Sed hæc super re omninò videndus M. Acatius de Ve-
lasco, tom. 2. resol. moral. verb. [Reo,] resolut. 382. vbi sic.
[Esto supuesto, sedificulta, que puede hazer el Prelado (atten-
de) en virtud de la noticia que tiene, como Padre, por la denun-
ciacion Evangelica, en delito oculto, y solo personal, quando
es probable por dos, ò tres testigos; en caso que hechas las di-
ligencias, se estuviere el subdito pertinaz, è incorregible.] Sic
ille. Vbi, postquam primam sententiam Martini de San Ioseph
proposuit, subiungit. [La segunda dize, que en el caso pro-
puesto, siuviere el Prelado esperança, de que por medio del
orden judicial, se ha de enmendar el tal delinquente, puede
proceder usando de todo lo dicho. (Nimirum, vt prædixerat,
le puede encarcelar, y oprimir, y si fuere necesario, le pue-
de dar tormento,) y por consiguiente podrá obligar con precep-
tos, y censuras al denunciador Evangelico, que lo sea judicial,
y no valente de la incorregibilidad, como de acusador virtual.

Esta

Et la sententia, con la limitacion dicha, la tiene Soto, y otros. Navarro, Aragon, Navarra.] Quibus adde (licet in aliam inclinet) ipsum Acatium ubi sup. num. 5. dicentem. [La segunda, tengo tambien por muy probable,] & Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 4. diff. 14. num. 5. & 6. Vide etiam Sotum de secreto, quaest. 4. memb. 2. post octavam conclus. 6. [Sed dubium est:] ubi addit. [Probabile esse denuntiantem fraternaliter posse esse testem, cum finito processu fraternali, incipit forum iudiciale.] En opinionem Fillucij, quam scandalosam, & erroneam vocasti. En Doctores, quorum authoritati (qua magna quidem est) innixus, eorum sententiam valde probabilem dixit. Quorum nullus in harum opinionum praxi, fraudem ullam contra correctionis preceptum invenit.

14. Ad calcem notandum venit; quod, dum sub prelo esset hic tractatus, promulgatum est Decretum Congregationis Generalis Sanctae Romanae Inquisitionis habita feria quinta, die octava Iulij huius anni 1660. Coram Sanctiss. D. N. Alexandro VII. ac Eminentiss. Cardinal. Quod (cum antea non licuerit) necessum fuit hic asserere: tum quia non leviter confirmat, quae circa correctionem fraternam pro Iesuicis tradita sunt: tum praecipue quia proscindit, & proscribit aliorum Doctorum opiniones in tractatu praecedenti relatas: tam hoc praetextu, quam alijs retardantes delationem criminum ad Sanctum Inquisitionis Tribunal pertinentium. Decreti verba sunt. [Propterea idem Sanctissimus declaravit, praefatos subditos, etiam si nulla fraterna correctio, vel alia monitio praemissa fuerit, omnino teneri, & obligatos esse accedere ad denuntiandum Ordinarijs, vel Inquisitionibus locorum, quoscumque, etiam confratres, ac superiores, etiam Primarios suos eiusdem Ordinis, & Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter, suspectos. Ac propterea, eosdem deberi omnes, & quoscumque etiam alios a se consilium, ut supra, petentes monere, & obligare ad denuntiandum: nec posse illos a denuntiando, sub dictae fraternae correctionis, vel alio quovis praetextu, retrahere, aut retardare. Et praefatos omnes, tam superiores, quam subditos contra facientes Sanctitas sua voluit, & declaravit, subiaceri omnibus censuris in dicta Constitutione Pauli V. expressis, nec non privationis quarumcumque dignitatum; sive Praelatarum, seu officiorum suorum Ordinum, ac vocis activae, & passivae, perpetuaeque inhabilitatis ad eadem, ipso facto, absque alia declaratione incurrendis.] Haec in praedicto Decreto. Quo prorsus cor-

corruere opiniones plures, praecipue quae tract. de fide, Prop. 4. & 5. 9. & 10. ex aliorum mente referuntur.

15. Unde fit iuxta superius dicta esse intelligendum Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. dum scripsit. [Sed ego dicendum est: imo toties quoties locum habere potest correctio fraterna a Christo Domino instituta, & praecipua, Matth. cap. 18. ut loqueretur frater, non est potestas creata, etiam Summi Pastoris Oculis Ecclesiae; quae obligare edicto, aut Monitorio, quovis anathemate obfirmato possit, ut teneatur delictum occultum propalare; non praemissa correctione fraterna (nisi adit proprii) iuris renuntiatio; de quo alibi latius disputo.] Haec conclusio mihi indubitata est, quam patrocinatur, & defendunt omnes, quos, loco citato, citavi.] Sic ille. Decretum vero Summi Pontificis supponit, aut correctionem fraternam, prout in cap. 18. Matthaei, non esse praecipua, aut in praedictis criminibus locum habere non posse.

PROPOSITIO V.

Praelati inferiores, licet se ipsis possint occulta subditarum crimina corrigere, ea tamen possunt Generali Religionis revelare. Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 3. num. 6. punct. 11. [Huius doctrinae praxis communis est inter Iesuistas.]

1. R. Palao ubi supra contrariam sententiam defendit, putat tamen probabile, non esse peccatum mortale, (non vero esse licitum) innixus autoritate Eminentissimi Caietani, & aliorum eiusdem Familiae. Ex quibus M. Ioannes de la Cruz, 1. p. direct. praecip. 8. art. 2. de detract. dub. 3. concl. 1. sic ait. [Ex mente Caietani, 2. 2. quaest. 73. art. 2. non erit peccatum mortale, revelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, si scitur, quod iste alteri non revelabit, nec nocebit. Haec sententia, etsi ob tantum Doctorem, probabilis sit; opposita Soti, & Bannez est communior.] Probabilem esse, dicit etiam M. Serra, 2. 2. quaest. 73, art. 2. & illam sequuntur Petrus de Navarra, Grassius, Zambellus, Bassaeus, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Misc. resol. 22. & 3. part. tract. 5. Misc. ref. 33. & 6. part. tract. 7. ref. 9. Quibus adde Cordubam, Coelestinum, Bonacinam, & Trullench, apud M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quaest. 2. 9. 2.

2. His igitur principijs ductus P. Castro Palao, rationem praedictae conclusionis, sic reddit. [Si enim probabile esse diximus, in

in materia detractiois, revelare peccatum vni, vel duobus viris gravibus, qui magis prodesse possunt, quam obesse, non fore peccatum mortale, etiamsi ex levitate, & loquacitate reveletur; à fortiori probabile erit, quando ex recto sine manifestatur, & ex alia parte non levis convenientia intercedit.] Hæc ille. Cui multum facit, quod ex D. Thoma tradit Sylvester, verb. Correct. §. Septimo quæritur. Vbi sic ait. [Qui denuntiat Prælati, aut amico, aut cuicumque ex malitia, vt quis confundatur, aut deprimatur, peccat mortaliter; qui autem ex in cautela hoc alicui dicit, ita tamen, vt infamia, aut vituperium non eveniat delinquenti, non peccat mortaliter. Hæc ex illo.] Ita Sylvester. Et saltem, si subditus melius per Generalem, quam per Prælatum localem corrigendus iudicatur; Doctores omnes, qui sentiunt omitti posse correctionem fraternam, seu secretam monitionem, quando per Prælatum melius fiet; à fortiori iudicabunt, posse etiam omitti denuntiationem coram Prælato inferiori, quando existimatur superior melius delinquentem correcturus. Et hoc convincit autoritas D. Thomæ, Quodlib. 11. art. 13. quem, vt vidimus Propos. præcedenti, innumeris sequuntur.

3 Verum, licet opinio Palai possi probabiliter, absque scilicet, ad praxim deduci; inter Iesuitas non permittitur, quia oppositum apud ipsos stabilitum est, in 6. Congreg. Generali, Decreto 60. Et in Congregatione septima, Decreto de manifestatione delicti, cap. 15. num. 2. vbi dicitur. [Sine urgente necessitate, & utilitate, nemini esse crimine delati revelandum.] Quæ quidem verba (vt notat Palao supra) non convenientiam, sed necessitatem inducunt. [Nec aliter potest vnus superior dicere rem sibi delatam, & notam alteri superiori eiusdem delati.] Vt decernitur in dicta Congreg. 6. Decreto 63. Quo ergo fundamento aueris, praxim contrariam esse communem, inter Iesuitas, suarum constitutionum observantissimos?

PROPOSITIO VI.

Licet proximus à crimine occulto emendatus sit, & tibi certissime constet, potes tan en præteritum eius delictum superiori deferre. Valentia Iesuita, tom. 3. disp. 3. quest. 10. panct. 5.

1 R. P. Valentia pro contraria sententia militat, licet hæc probabilis videatur innuere, propter autoritatē Doctorum, qui eam sequuntur. Verba eius sunt. [An si post primam

mo-

monitionem emendetur, liceat nihilominus secretò peccatum eius indicare Prælati, vt eo sit tutior à recidivo?] Respondet. [Affirmat Ricardus, in 4. dist. 19. art. 3. quest. 1. si Prælatus sit talis, qui non videatur, apud alios infamaturus fratrem. Et sequitur Gabriel Lect. 74. in Canonem. Sed rectius hoc negant alij, nempe Adrianus, Paludanus, Sotus, & Navarrus.] Hæc Valentia: & paulo infra, cum Soto, & alijs, subnectit. [Quod si casus esset talis, vt certo, vel probabiliter existimaretur proximus relapsurus, nisi præteritus eius lapsus indicetur superiori, negari non debet, quod id esset licitum, sicut concedit quoque Adrianus, & Sotus in relect. de secreto, memb. 2. q. 4. concl. 4. & insinuat quoque D. Thom. Quodlib. 11. art. 13. Aliter verò (attende) non licet, nisi ad id habeat proximi consensum.] Hæc ibi.

2 Valentiam sequitur M. Corradus, 1. part. Respons. quest. 327. in Addit. vbi ait. [Fratrem iam correctum, & emendatum per secretam monitionem, denuntiari debere, quando correctus adhuc manet in periculo verissimi, ad iterum labendum.] Subiungens, in hoc sensu, veram esse sententiam Ricardi vbi supra. Sed excessit dum addit. [Cautè legendus Ricardus vbi dicit, quod quando frater sit correctus per secretam admonitionem, tamen denuntiandus est Prælati, vt observet à recidivo. Hoc dictum, nisi aliter declaratur, esset omninò falsum, & erroneum.]

3 Excessit, inquam, in censura: quia pro opinione Ricardi stant gravissimi Doctores. Vide Bernardinum de Arevalo, tractatu de correctione fraterna, fol. 145. vbi adducit formula verba Ricardi, subnectens. [Hanc Ricardi sententiam sequitur Gerson, Gabriel, & Angelus, & hanc quoque tenet S. Bonaventura.] Et, quod magis, communis est inter sapientissimos Patres Ordinis Minorum, vt testatur Angelus, in sam. verb. Denuntiatio, num. 10. [Secretum, inquit, denuntiationem, non est opus, vt præcedat monitio, & ideo, siue secretè monuerim, siue non (attende) siue secretè correxerit se ad meam monitionem, siue non, teneor denuntiare Prælati præcipienti, quia valet ad præcavenda peccata recidivi: nec est in famæ fratris præiudicium, si talis est Prælatus, qualis esse debet, &c. Huius sententiæ est Augustinus. Hoc videtur etiam Gualtero in sum. & Guillelmo de Mara. Et communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc Angelus. Cuius sententiã, licet pro omnibus delinquentibus iam emendatis, non approbet D. Antoninus 2. part. tit. 9. cap. 6. subnectit verò. [Circa Regulares personas nõ est tanta necessitas hunc

of-

ordinem observandi, sicut circa seculares.] Quibus satis pro Regularibus, hanc opinionem probabilem indicat. Et absolute amplectitur Iacobus de Grassis Benedictinus, lib. 2. cap. 69. num. 20. ibi. [Advertendum est, quod frater delinquens, non tantum denunciandus est Prælati, tanquam pio, & discreto, & spirituali, sicut privata personæ, ut emendetur, sed ut emendatus præservari possit à recidivo.] Imò, & D. Thom. pro hac stare sententia contendit Gabriel, in 4. dist. 19. lect. 74. in Can. ubi sic ait. [Nota, quod frater delinquens, non tantum denunciandus est Prælati, ut determinatæ personæ, ut emendetur; sed etiam emendatus, ut præservet à recidivo. Ideo D. Thom. dixit, si intendat emendationem fratris, vel cautelam in futurum.] Et, quod mirabilis, hanc sententiam esse communem inter sapientissimos Patres Dominicanos, testatur, ex eodem Ordine M. Corradus, 2. p. Resp. quæst. 201. si Prælati præcipiat denunciare, sub pœna excommunicationis. En eius verba. [In secreta denuntiatione tenetur, si præcesserit monitio, si non, si sequuta fuerit correctio, si non: quia valet ad præcavendum recidivum, & non est in præiudicium famæ, si tamen talis est Prælati, qualis esse debet. Quia qui sibi tenetur obedire Prælati in pertinentibus ad eius officium, quæ non sunt contra Deum. Et hæc est communis opinio Doctorum Ordinis nostri Prædicatorum, & præcipue D. Thom. in Quodlibetis.] Sic M. Corradus. Verum D. Thom. non ita clarè loquitur pro hac sententia, ut bene observant discipuli, & notat ipse M. Corradus, ubi supra.

4 Invenies etiam pro illa citatum P. Valentiam, pro Religiosis Societatis, tom. 3. disp. 3. quæst. 10. punct. 3. apud Dianam, part. 7. tract. 3. resol. 30. Verum Valentia supra à 6. [Primo controversum est.] de omnibus absolute loquitur, & de omnibus, sub conditione, affirmat. [Si ad id, inquit, habeat quis proximi consensum, &c. Si autem desit proximi ad id consensus, falsum est id consequens.] Nec leviter innuit Religiosis Societatis, quoad hanc partem, consensum præstitisse: & expresse, quod non præstitierint, docent P. Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 13. & P. Sanchez, in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 18. Cæterum, quoad omnes, videntur cogi fateri, non esse mortale, quotquot afferunt, tale non esse revelare crimen occultum vni, vel duobus non nocituris, Caietanus, Ioannes de la Cruz, Marcus Serra, Navarra, Grassus, Zambellus, Bonacina, Trullench, & alij, quos dedi Prop. præcedenti, num. 1. qui vel sequuntur, vel dicunt, esse probabile.

PRO-

PROPOSITIO VII.

Si convitia, & contumelias in te quis proferat, potes licitè illi dicere: Mentiris. Hurtado de Mendoza Jesuita, 2. 2. volum. 2. disput. 170. sect. 14. num. 117.

1 R. Est sententia M. Soti de iustitia, lib. 5. quæst. 9. art. 3. ubi sic ait. [Nunquam licet crimen, defectumve vllum, vel occultum, vel publicum, per modum vindictæ, inconvitiatorem respuere, sed tantum per modum defensionis, vim vi repellendo: hoc est non licet obijcere, quod impertinens est ad obtinendam eius auctoritatem, sed illud prorsus, quod ad id necessarium est; ut si dicam (attende) eum esse hominem mendacem, & ad eius confirmationem patefaciam aliqua mendacia, ut in eo, quod mihi impingit, infringatur eius fides.] Hæc Sotus; & ante illum Petrus Alcizus, apud Hurtado. Quorum opinionem amplectuntur Aragon, Sayrus, Eelinus, Pitigianus, Peregrinus, Franciscus Corona, & alij, quos citatos sequitur Patqualigius, in decis. moral. decis. 473. & consentit Diana 5. part. tract. 13. Miscell. resol. 26. [Quando contumeliosus obijcit crimen ita occultum, ut peccet mortaliter in evulgando.] Et absolute defendit, part. 6. tract. 6. Miscell. resol. 16. ubi inquit. [Vtrum liceat, iniurianti respondere: Mentiris.] Et postquam multis partem affirmativam comprobavit, concludit. [Et ideò nos hanc sententiam tenent Hurtado, Peregrinus, &c. Et Bartolus in li. quæ omnia, n. 1. ff. de procurat. ubi sic ait. Nota, quod ei, qui dicit te commisisse aliquod crimen, licitè potes dicere: tu mentiris, licet enim re torquere in alium: ita ille. Cui adde Farinacium.] Hactenus Diana, qui hanc sententiam iterum tradit part. 9. tract. 9. res. 43. plures pro ea citans Doctores, inter quos, M. Bannez, & Saloniū. Quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. res. moral. tract. ultimo, res. 5. num. 151. addens Bonacinam, & Trullench. Vide etiam Crisopotium in casibus militaribus, ubi recenset casus, in quibus liceat contumelioso dicere: Mentiris.

2 Nota, quod P. Hurtado de Mendoza non docet absolute opinionem præobiectā, sed cum limitatione, ad quam attendere debuisses. Sic enim ait. [Quando contumeliosus non speratur se cohibiturus, sed perliturus in contumelia semel dicta, aut alias aggressurus; is qui eas patitur, potest licitè illi dicere: Mentiris.] En strictius loquitur, quàm Sotus, & reliqui Doctores.

3 Et

3 Et sanè difficile videtur, quòd hoc non liceat, quando quidem per modum defensionis, & ad infringendam contumeliosam auctoritatem, potest, secundum quosdam, absque lethali, et infamen falsum illi obijci. Ita docet M. Bannez, 2. 2. quæst. 70. art. 3. dub. 2. ubi ait. [Solum esse peccatum veniale mendacii, obijcere crimen falsum testi iniquo, quando talis obiectio prodit ad refutandum eius testimonium.] Quem sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 8. cap. 25. conclus. 21. dub. 3. dicens. [Et tal caso la mentira no es pecado mortal de injusticia, ni es mentira perniciosa. Esto ensena Orellana, y comunmente los discipulos de Santo Tomas.] Quod putat probabile M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. part. 8. de in iust. art. 3. dub. 17. ibi. [Etiam Bannez, Ledesma, & Orellana probabiliter sentiant, esse solum mendacium veniale, obijcere testi iniquo crimen falsum, secluso periculo in obijciente, & testibus ad hoc inducendis, &c.] Et tunc tur plures, apud Dianam, part. 9. tract. 9. resol. 43. & ipse dicit. [Hanc sententiam esse satis probabilem.] Videatur etiam Caramuel in Theolog. fundam. num. 1151. ubi ait. [Viginti, & plures Doctores asserere: eum, qui imponit falsum testimonium alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat, non peccare mortaliter.] Cur ergo peccabit ex eo, quòd convitianti dicat: mentiris? Et quidem, si pro defensione honoris licet alterum occidere, ut docent Sotus, Bannez, Salomus, Aragon, & alii, quos citatos sequitur Diana 5. part. tract. 4. res. 9. dicens esse communem; cur non, & vocare mendacem? Nam ut probat, 1. Neque in ea 22. ff. ad l. Iuliam, de adult. [Si quis occidere potest adulterum, multo magis contumelia poterit eum iure afficere.]

4 Sed ne in praxi delinquas; notare oportet; opinionem supra adductam, de obijciente crimen falsum testi iniquo, regulariter falsissimam esse, ut benè observat Cardinalis Lugo de iustitia, tom. 2. disp. 40. sect. 2. num. 25. [Quia si non servit, inquit, ad defensionem, erit infamatio proximi sine necessitate, atque adeò peccatum mortale. Si deservit, erit probando predictum crimen per testes, qui cum debeant iurare, committent peccatum periurij, & consequenter eos ad hoc adhortari, erit peccatum mortale.] Hæc ille, quæ iam prænotaverat M. Bannez ubi sup. concl. 1.

((9))

PRO-

PROPOSITIO VIII.

Vir Equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Layman Iesuita, lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 3. Cui intrepidè subscripsit Hurtado de Mendoza Iesuita, 2. 2. disp. 170. sect. 12. num. 96. & 97.

1 R. Si provocatus aliud non timeat, præter timiditatis notam, P. Layman contrariam sententiam tenet. En eius verba. [Sed quæstio est, utrum provocatus ad pugnam, seu duellum acceptare possis, ne ignavia, aut timiditatis notam, apud alios incurras? Aliqui affirmant apud Bannez, 2. 2. quæst. 64. artic. 7. dub. 3. sed contraria sententia est communis Bannez, Soti, Navarra, Rodriguez, Lesh, Molina, Sanchez, Becani, ordinariè non esse licitum provocato ad duellum, id acceptare, quia nemo prudentium viris tibi vertet, quod legem Dei observes.] Ex quibus constat, ignavia, & timiditatis incurram notam non sufficere secundum Layman, ad honestandam acceptationem duelli. Secus forsàn erit, si alia adiungantur causæ. Quapropter infra subnectit. [Si in rarissimo casu, eo loco res sita sit, ut miles in exercitu, vir equestris in aula Regia, officio, dignitate ducis, aut Principis favore, ob ignavia suspicionem excidere debeat, nisi identidem provocanti se sistat, non audeo damnare eum, qui meræ defensionis gratia, paruerit, iuxta doctrinam Navarri, cap. 15. num. 3. & 4. Nam si, ob defensionem bonorum, hominem mutilare, vel occidere fas est, multo magis, si ita necesse sit ad defendendum honorem, vel avertendam contumeliam, &c. Dummodo spes sit contra iniustum adversarium prevalendi: alioquin illicitum erit certo mortis periculo se exponere, ad vitandum dedecus, quod non ex hominis delicto, sed ex vulgi sinistra opinione provenit.] Hactenus Layman. Cuius sententiam amplectuntur Marchantius in Tribun. tom. 2. tract. 6. tit. 3. quæst. 10. §. 5. conclus. 2. Diana, part. 5. tract. 13. resol. 27. vers. [Nota etiam.] & Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 15. quæst. 6.

2 P. Hurtado de Mendoza, prædictæ sententiæ, non potest dici absque iniuria, intrepidè subscripsisse; quia tot eam limitationibus induit, ut contendat non esse acceptationem duelli. Vide illum sup. sect. 13. & præcipuè, §. 113. ubi sic ait. [Itaque provocatus debet dicere provocanti. Ego in agrum egrediar, ut ostendam me non esse timidum, non tamen egrediar ad pug-

H

nan-

naudam tecum, nolo enim pugnare, nec vilo pacto aggrediar, sed potius pacem tecum componam. Quod si tu me comparantem in campo factis aggressus iniuste, ego me viriliter defendam, cum detensione inculpatae tutelae.] Præmiserat autem, §. 107. in prædictis voluntatis actibus non apparere malitiam. [Nam inedia, inquit, licita sunt, nempe egressus in agrum, & in illo ambulatio, & ea, quæ astantur conditionatè, sunt etiam honesta: amas enim defensionem inculpata, per eadem aggressoris iniusti, quando sit medium vnicum, ad propulsandam violentiam iniustam.] Hæc Hurtado. Qui tamen, neque hanc sententiam, modo quo supra explicatam, defendit, sed §. 115. conciauit, dicens. Sic accepta sententia videtur probabilis, practice autem est valde difficilis.] Non ergo intrepide subscripsit. Et partim ei consentire videtur M. Bannez, 2. 2. quæst. 64. art. 7. ad 3. vbi ait.] Poterit tamen homo sic irritatus ab alio (nempe ad singulare certamen) prudenter, & Christianè respondere, pro defensione sui honoris, dicendo: vbi cumque tu me fueris aggressus, vir ego sum, qui me possum defendere, & forte cum malo tuo atque periculo.] Seci opinionem Petri Hurtado Iesuitæ, cum fundamentis tuetur, laudato authore, Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Sodalitio, tom. 2. resol. mor. tract. vltim. resol. 5. §. 5. num. 183. Addens. [Quod Theologi Morales non debent abstinere à veritatibus egocendis, ex eo quod interdum aliqua subsequantur incommoda.]

3 Verum sententiam, quam falso imposuit Anonymus Iesuitis, (& quam, tanquam improbabilem, & contra Trident. reijcit Lugo, tom. 1. de iust. disput. 10. sect. 8. num. 171.) probabilem putant Bassius in Floribus Theol. moral. verb. Duellum, num. 6. quia contrariam, quam sequitur, vocat veriore. Et Caramuel, in Theolog. fundam. num. 251. Possentque pro illa citari Doctores asserentes, honoris defendendi causa, non solum licere acceptare duellum, absque animo pugnandi, sed etiam ad illud provocare. Quod tenent Floronus, Naldus, Volfangus à Vorburg, quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. ref. 1. addens cum Volfango id esse probabile. [Etiam si haberet animum inferendi aliquos ictus, cum morali securitate, quod nullum damnum sequitur sit.] Favent Sotus, Caietanus, Bannez, & alij citandi tract. de iust. Prop. 1. asserentes licitum esse, in foro conscientie, alterum occidere, pro defensione honoris. Verba M. Bannez sunt. [Pro defensione rerum temporalium, & honoris licitum est invalorè occidere.] Ita, 2. 2. quæst.

64. artic. 7. dub. 2. si ergo aliter defendi non possit, quam ad præsignatum locum egrediendo: cur oblatum duellum acceptare non licebit; non quidem animo pugnandi, sed se defendendi, cum moderamine inculpatae tutelae, si iniuste ab aggressore impetatur? Quia, vt inquit subtilis Caramuel, in Theolog. fundam. num. 1146. fol. mihi 547. [Famam deperdere, etiam apud improbos tantum, est grave damnum, etiam si apud pios, & sanctos contervetur; alias calumnie, & detractiones apud improbos, non esset culpa gravis.] Quod multis probat, num. 260. fol. 125.

4 Iam quod honoris iacturam patiatur provocatus ad duellum, si timiditatis notam apud alios incurrat, supponit expressè M. Bannez vbi supra, dum ait. [Quod prudenter, & Christianè pro defensione honoris respondere potest, &c.] Et favet etiam ibidem, artic. 7. dub. 4. & conclus. 2. vbi asserit: eum, qui infamiam ab altero iniuste imminentem, aliter vitare non potest, licite posse ad duellum provocare. Sic enim inquit. [Imò vero Caietanus, 2. 2. quæst. 95. artic. 8. ad 3. & in sum. verb. Duellum ait, quod innocens tunc (nimirum quando quis vadit ad iudicem, vt imponat falsum testimonium, propter quod erit infamandus) poterit provocare accusatorem ad duellum, & occidere, &c. & sententia Caietani multò mihi probabilior est.] Verum pro hac sententia non benè citat Caietanus: tum quia ibi expressè inquit, [Indicere duellum, nunquam licet.] Tum quia inferius ait. [In vno casu licitum mihi videtur acceptare duellum: quando scilicet accusator evidenter calumniatur, & prævalet contra me innocentem (attende) ad mortem, vel mutilationem, tunc enim ego, non habens aliud refugium, habeo iustum bellum defensivum contra eum, & propterea, si ipse offert mihi duellum, ego possum acceptare, de consensu Principis.] Hæc Caietanus, 2. 2. loco supra citato: & eadem fermè, in sum. verb. [Duellum.] Ex quibus clare constat adduci non posse pro opinione M. Bannez asserentis, ad vitandam infamiam, licitum esse, non solum acceptare duellum, sed ad illud provocare.

5 Sed absolute, licere innocenti acceptare, vel offerre duellum ad bona temporalia, in notabili quantitate, tuenda, quando aliud remedium non suppetit, tradit cum pluribus, quos citat R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disput. 15. quæst. 8. omninò videndus, & tenet cum alijs M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Defasio, resol. 233. num. 5.

vbi sic ait. [Y por defender lo dicho (nimirum vitam, aut honorem, aut divitias) es licito desafiar a quien trata de quitarlo; quando no ay otro medio eficaz para defenderlo, y en este caso dize Cayetano, que puede qualquiera aceptar el desafio. Y el Maestro Fray Rafael de la Torre dize, que no solo puede aceptar, sino desafiar.] Hæc Acacius cum citatis, quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. ultim. resol. 5. num. 181. vbi sic scribit. [Ad vitandam infamiam, quando prudenter iudicatur non superesse aliud remedium, nisi acceptatio, & in præfixum locum egressio; quamvis sequatur congressio, & exita mors, vel vulneratio alicuius concertatum, licite potest acceptari: idem dici debet de oblatione.] Addit insuper, numer. 226. [Quando oblatio singularis certaminis est vnicum mediũ moraliter ad famam, honorem, vel facultates recuperandas, vel ad vitam defendendam; nullum ius humanum Ecclesiasticum, vel sæculare mihi prohibere potest, sub peccati mortalis poena, & censuris Ecclesiasticis, quod tale singulare certamen, circumstantijs dictis, non offeram.] Hactenus ille. Videatur Thomas Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 39. num. 7.

PROPOSITIO IX.

Maritus, qui uxorem adulteram suspicatur, potest ei occasionem offerre, vt in adulterio depre. e. s. m. corrigat. Layman l. i. i. i. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5.

1 R. Doctor citatus non loquitur de adulterio, sed de furto, licet per bonam consequentiam, idem de illo asserendum deducatur. Verba eius sunt. [Tertio resolves, fas esse patri familias, famulo, vel filio, quem de furtis suspectum habet, pecuniam opponere, vt eum deprehensum efficaciter emendet, vel graviori malo occurrat, sicut docet Petrus de Navarra, lib. 3. de restit. cap. 4. num. 127.] Et vniversaliter occasionem peccandi offerre, esse licitum, ob bonum finem, tradit Ioannes Sanchez in sele. tis disp. 35. num. 12. ibi. [Adhæreo, inquit, opinioni asserentium, offerentem alicui occasionem ad peccatum, vt deprehensus in illo respicit, vel ob alium bonum finem, non peccare.] Hæc ille quem sequitur Gallinus, verb. Peccatum. Et est sententia expressa D. Thomæ, quæst. 13. de malo, art. 4. ad 19. vbi sic. [Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo consentire in peccatum alterius, sed tamen pro aliquo incommodo vitando, potest homo licitè vti malitia alterius, vel materiam

el:

ei non subtrahere, sed præbere.] Quid clarius? Idè in terminis loquens, de marito offerente occasionem vxori ad adulteriũ, tenet Diana, 3. part. tract. 5. Misc. ref. 18.] Quia id, inquit, non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati subministrando, illud permittere.] Limitat verò Layman suam sententiam, dicens. [Rectè advertit Petrus de Navarra, id homini ordinarie concessum non esse, cum ipse non sit dominus rerum absolutus, & vniversalis.]

2 Favent sententiæ Dianæ, quotquot asserunt, licere proximi peccatum permittere ex bono fine. Sotus de secret. memb. 2. quæst. 2. paulo ante quintam conclusionem. Vbi inquit. [An liceat, & expediat quandoque perditum hominem permittere in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confusus, facilius respiscat, & emendetur.] Et respondet. [Licet nobis aliquando permittere peccatorem ad tempus, peius cadere, vt cautius resurgat.] Idem docet Navarrus in sum. Latina, cap. 24. num. 13. & in Hisp. num. 19. & cap. inter verba corol. 59. num. 629. inde inferens licere, permittere pueris furta minora, vt propter illa poenas dantes, à gravioribus caueant. Quod tradit etiam Corduba, in sum. quæst. 5. corol. 4. in fine.

3 Favent etiam quotquot tuentur, viro suspicanti adulterium vxoris licere, non auferre adulterandi occasionem, vt eam possit, adhibitis idoneis testibus, de adulterio convincere: quod tenent, apud Sanchez de Matrim. lib. 10. disput. 12. num. 32. Sotus, Petrus de Ledesma, & alij. Dixi hos Doctores favere, quia licet non loquantur de offerente, sed de non auferente occasionem peccandi, difficilis est disparitas, quando occasio offertur medio aliquo indifferenti, v.g. si Pater in arca clavem quasi oblitus desinat, apponatque nummos in loco, quo commodè possit filius subripere, & maritus vxorem solam relinquat, vel consulat, vt consanguineam visitet. Nam subministrare materiam indifferentem ea abysuro, non est peccatum mortale, vt tradunt Petrus de Ledesma, tom. 2. tract. 27. dub. 4. & Caietanus, 2.2. quæst. 147. artic. 4. in fine, & plures alij asserentes licere tabernarijs, & cauponibus cibaria ministrare eis, qui ieiunium solvent, & similia. Nam, vt ait Caietanus supr. [Si omninò cœnaturi sunt, & ego invito eos ad mecum cœnandum, non invito eos nisi ad locum, & societatem cœnæ, & ministro illis cibos: ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod.] Ergo si omninò vxor adulterata est, non invi-

H 3

taf

rat maritus, nisi ad locum, & domum consanguineæ, vt adductis reſtibus poſſit de adulterio convincere, vel in adulterio deprehensam corrigere. Ergo in his nullum apparet peccatum, iuxta doctrinam Caietani.

4 Favet denique M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcept. 6. dub. 3. vbi licet ait. [Conſuſio ſecunda: licet locare domos meretricibus, non intentione vt peccent, ſed vt ibi habitent.] Et infra. [Imò Navarrus ait, poſſe ſervos deferre litteras, quibus vocantur ad peccandum, & eos verbis à ſua Domina prolatis vocare, dum tamen, neque eos ad malum incitent, ſed ſolum ſimpliciter proponant verba Domine ſuæ. Oppoſitum tenet Ledefina, ſed videtur eſſe idem, ac de ſecunda conſuſione.] Hactenus M. Cruz. Patet autem ex terminis, hoc eſſe offerre occasionem ad peccatum. Vide etiam Navarrum, lib. 5. conſil. in 2. editione, conſ. 5. de poenit. circa finem, vbi poſt prædicta, & alia adhibita exempla, concludit. [Ex his videtur colligi ratio defendendi omnes prædictos (nempe ſamulos, & ſervos) à peccato ſaltem mortifero, modo non placeat eis peccatum, & faciant obſequia prædicta ob aliquem bonum finem, puta eo quod habeant illa cauta officij ſui, vel ob iuſtam mercedem; licet enim hæc officia, & obſequia ſint coniuncta peccato, non tamen ſunt ſecundum ſe, & ſuapte natura peccata; & ideo ſeiungi poſſunt à peccato, per finem diverſum, & ſeiunctum.] Hæc ibi; ſi ergo hæc licent, quare non, & apponere pecuniam in loco patenti, & vxori conſulere, vt conſanguineam viſitet? Nam, etſi coniuncta ſint peccato, tamen ſecundum ſe, & ſuapte natura non ſunt peccata, & conſequenter, propter bonum finem, ſeiungi poterunt à peccato.

PROPOSITIO X.

Licitè poſſum deſiderare, & à Deo petere, vt inimicum è viuis tollat, ſi damna mihi inferenda nequeam aliter euadere. Hurtado de Mendoza ſeſuita, 2. 2. tom. 2. de charitate, diſp. 153. ſect. 4. §. 48.

1 R. Hæc ſententia eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. quæſt. 76. artic. 1. & in 3. ſentent. diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. ad 4. cuius verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 3. Quem ibi ſequuntur Caietanus, M. Ioannes de la Cruz, M. Corradus, M. Zanardus, & alij. Et in terminis tenet Sotus de iuſtitia, lib. 5. quæſt. 12. Quem citatum ſequitur M. Serra, 2. 2. quæſt. 76. art. 1. fol. mihi 651. En verba Soti. [Chriſtianiſ hoſtibus, qui nos perſequuntur, quando alia non

non patuiſſet via, licitum eſt id ipſum (nempe mortem) optare.] Et eiſdem verbis, id tradit ex Soto M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quæſt. 4. §. 1. num. 2. dicens. [Nunc addenda verb. Soti, &c.] Et expreſſius M. Ioannes de la Cruz in direct. 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. vbi ſic ait. [Licet deſiderare alteri mortem, aut aliud malum, non, vt ſic, ex odio, ſed ſub ratione boni, vt ceſſet à peccando, aut ab aliorum damno, & ſic poſſumus deſiderare iſta inimico iniuſtè invadenti pro noſtra deſenſione, ſi aliter non poſſumus ab eo liberari.] Sic ſentiunt diſcipuli D. Thom. tanti Magiſtri veſtigijſ inhærentes: quæ premens Hurtado vbi ſuprà dixit. [Si inimicus iniuſtè eſt me vexaturus, ego poſſum deſiderare, orareque Deum, vt eum è viuis tollat, ſi aliter inferenda mala vitari non poſſunt.] Sic Hurtado. Gaudeat ergo immunitate.

EXTRACTATV DE IVSTITIA, ET IVRE.

PROPOSITIO I.

LICITVM eſt Clerico, vel Religioſo, calumniatorem grauia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non ſuppedit. Amicus de iuſtitia, tom. 5. diſp. 36. ſect. 7. num. 118. verſ. [Vnde licebit.]

1 R. Franciſcus Amico, licet huius opinionis fundamenta, loco ſuprà allegato, propoſuerit, eam tamen non defendit; ait enim. Se hæc proponere ſola diſputandi gratia, quia non vult comuni ſententiæ aduerſari. [Nolumus, inquit, hæc ita à nobis dicta ſint, vt comuni ſententiæ aduerſentur, ſed ſolam diſputationis gratia propoſita.] Cæterum illam tuentur Petrus de Navarra de reſtitut. lib. 2. cap. 3. à num. 371. & præcipue, num. 376. vbi ſic ait. [Ex omnium ſententia, licet contumelioſum occidere, vt diximus, cum aliud non manet remedium eam iniuriam arcendi; cum tamen armis non invadat. Igitur qui murmuratione, & detractioe, iniuriam, maculamque inferre conatur, licebit, ſi aliter infamiam, & dedecus fugere non poteſt, occidere.] Hæc ille loquens de honore. [Qui ex ſpirituſali bono reſultat, ſive ex parte intellectus ſapientia, prudentia, ſcientia,

tia, &c. siue voluntatis, vt virtutis.] Et num. 391. [Sed an liceat illis (nempe Clericis, & Religiosis) occultos detractores, & bonæ suæ famæ iniquos aggressores occultè occidere? Ex supra dictis de laicis constat resolutio. Si enim laicis licet, &c. licebit etiam Clericis, qui honoris, & bonæ famæ curam habere possunt, & debent. Sic enim honos non ex viribus, sed ex literis, & virtute nascitur. Qui certè cum omnibus sit necessarius; tam maxime Sacerdotibus, & Religiosis, qui debent esse, & sapientiæ, & virtutis exempla, quem honestissimum, & honorem, & bonum nomen tueri, non illis vitio dari debet.] Sic Navarra. Idem tradit Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 17. num. 23. & paulò antea, n. 22. [Hoc, inquit, quod diximus, non solum in laicis, sed etiam in Clericis locum habet; siquidem principium illud, vim vi repellere licet, etiam in illis bona sua tutantibus procedit.] Et hanc opinionem ad eò certam putat acutissimus Caramuel, vt dixerit, oppositam esse improbabilem: ita in Theolog. fundam. tali, fundam. 55. §. 6. fol. mihi 544. à num. 1140. Et consentire videtur Henricus Stroverhoff. 2. 2. quæst. 64. art. 7. conclus. 5. vbi sic ait. [Potest etiam interfici, qui virum aliquem honoratum convicijs, & maledictis afficit, nec potest aliter cogi, vt taceat; talis enim est inuasor honoris.] Cui adde Ioannem de Escobar, part. 1. de puritate, & nobilitate probanda, quæst. 1. gloss. 4. num. 14, apud Dianam 5. part. tract. 4. resol. 12. omninò videndum, resol. 9. vbi inquirens. [An liceat in foro conscientie occidere aliquem pro defensione honoris?] Partem affirmativam defendit, & pro illa refert Sorum, Navarrum, Bannez, Navarram, Salonium, Aragon, Antonium Gomez, & Doctores communiter.

2. Idem absolute tradit cum pluribus R. P. Eeander à Sacramento totius sui Ordinis meritisimè clavum tenens, tom. 5. de irregular. tract. 2. disput. 12. quæst. 30. vbi sic ait. [Respondeo esse culpam licitum prædictum iniuriantem, & detrahentem notabiliter famam alterius, clam occidere, si nulla alia via talis famæ læsionem vitare queat. Sic Bannez, Petrus de Navarra, &c.] Id ipsum tenent Antonius Gomez, Iulius Clarus, Bonacina, & Ludovicus Lopez, apud Gasparem Hurtado, tract. de iustitia, disput. 11. diff. 11. Adde idem dicendum, secundum plures, licet actu non lædat, sed vellet in praxi lædere. Ita Mag. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. quæst. 4. num. 24. ibi. [Dico licitum esse, occidere iniustum aggressorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & communi-

liter Thomista.] Et duodecim authores relati à Diana, 2. part. tract. 15. resol. 15. Imò Bannez 2. 2. quæst. 64. art. 7. dub. 3. ait. [Hæc est communis doctrina Theologorum benè sentientium, & si quis aliter sentit, iudicio nostro contradicit Sacræ Scripturæ.] Et num. 14. prædixerat hanc sententiam esse communem citans Ludovicum Lopez, Serram, Bannez, Ioannem à Sancto Thoma, Navarrum, Gomez, & alios, Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 45. referentem pro illa plures Doctores. Ex quibus Gaspar Hurtado vbi sup. sic ait. [Licetum esse occidere eum, qui detractioibus nititur grave damnum inferre, & inferet, nisi occidatur, advertunt Petrus de Navarra, & Bannez, quæst. 64. artic. 7. dub. 4. Qui addit id esse verum, quamvis defectus, qui detractioe publicatur, sit verus, si occultus; quia etiam tunc, eum defectum pandendo, fit gravis iniuria. In praxi tamen difficile est hoc modo defensionis licitè uti, vt advertit Letius.] Putant itaque supra citati Doctores id ipsum licere ad defensionem honoris, & famæ, quod ad vitæ defensionem. Nec mirum: quia pro fama quandoque exponendam esse vitam, non pauci existimant: M. Ludovicus Lopez, cum Armilla, 1. part. instruct. cap. 65. [Si fama, inquit, nostra necessaria nobis est ad honorem Dei, ad salutem spiritualem nostram, aut proximi conservandam, pro ea tuenda licitum est vitam corporalem exponere.] Et infra. [Quoniam secundum D. Augustinum fama nobis necessaria est pro bono spiritali proximorum: crede, possedici, quòd licet, pro tuenda fama, exponere vitam.] Hæc autem in Clericorum, & Religiosorum fama, præcipue locum habent; vt per se notum est. Videatur M. Sotus de iust. lib. 5. quæst. 1. art. 6. vbi ad proximi etiam famam tuendam hanc doctrinam extendit dicens. [Licetum est propriam vitam exponere non solum pro vita spiritali amici, verum, & pro temporali, quin, vero pro eius honore, & fama, & pro eius bonis temporalibus.] Quæ procedunt de fama etiam non necessaria ad bonum spirituale proximi.

3. Ideò prædictam sententiã tradit expressè M. Michael Zanardus, 1. 2. director. de homicidio, cap. 2. §. Octavo dico. Vbi sic ait. [Licet proprium honorem defendere, cum moderate inculpata tutela. Vnde, si non potest defendi (attende) nisi cum morte tentationis inferre infamiam, talis potest occidi. Hoc autem primò verum est in Nobilibus. Secundò hoc etiam est verum in Ignobilibus, & Clericis, quia quilibet, in suo statu, curam habere debet de proprio honore: & quamvis hi possint

dedecus patienter ferre, quando non est tale, vt illis notabile damnum inferat; tamen, cum non sint domini suæ famæ, & honoris necessarij ad bene recteque vivendum, ad hoc vt aperta facie possint suggestus, & cathedras ascendere, in altaribus ministrare, & coram honestis personis comparere; si vellent, se defendendo, invadentem occidere, immunes essent à peccato.] Hactenus M. Zanardus.

4. Accedit Caietanus, in sum. verb. Homicidium per accidens. Vbi ait. [Licet alterum occidere, tuendo necessaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res suas, & suorum.] Et 2.2. quæst. 64. art. 7. §. Ad hoc dubium. [Est, inquit, sententia D. Thomæ, & Augustini, quia Augustini authoritas loquitur, non solum de vita corporali, sed de alijs, quæ inviti perdere possumus, sub quo ordine ponit honores, & divitias.] Eandem sententiam defendit, M. Serra de iustitia, 2.2. quæst. 64. dub. 1. §. Ex hoc sequitur. Vbi ait. [Ex hoc infert Bannez, licitum esse occidere eum, qui vadit ad iudices, vt mihi imponat falsum testimonium, propter quod ero occidendus, vel infamandus, si aliter non possum me, aut mea defendere.] Et paulo infra. [Idem erit, si quis vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ex cuius accusatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiae.] Hæc Serra subnectit verò. [Hoc non esse in publico prædicandum, nimirum propter ruditatem vulgi, vt asserit M. Soto, post factum tamen posse ad pacandas conscientias deservire.] Sed ex scribere non omittam M. Bannez verba, 2.2. quæst. 64. art. 7. §. Dubitatur quarto, vbi inquit. [An habeat rationem defensionis, si quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falsum testimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia?] Et respondet, §. Secunda conclusio. [Similiter dico, quod si ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest.] Sic Bannez, quem, eius adductis verbis, sequitur Leander à Sacram. alios citans, tom. de irregul. tract. 2. disp. 12. quæst. 28.

5 Denique pro hac sententia adduci possunt Doctores, qui asserunt, licere viro honorato occidere in valorem, qui sustem, vel aliam infligere conatur. Sotus, Sylvester, Ludovicus Lopez, & Navarrus, apud Lesium de iustitia, lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 77. Villalobos, Marchantius, Faber, Stroberdoff, Molfesius, & alij, quibus citatis subscribit Diana, part. 5. tract. 4. resol.

4.

4. [Et ratio, inquit, huius sententia est, quia talis conatur autem re honorem, qui plus merito estimatur, quam damnum multarum pecuniarum; ergo si potest occidere, vt infra dicemus, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam ne hanc ignominiam cogatur sustinere.] Et à priori efficaciter suadet Eminen. Caietanus, supr. art. 7. citato. Dum ait. [Ex eo patet, quod invalor se ipsum sponte in tali casu ponit inferendo talem iniuriam proximo, quam ille non potest evadere nisi occidendo. In articulo ergo iniquæ voluntatis, & mortis se ipsum ponit, vt iniurietur alteri.] Vnde fit sibi, & non alteri debere occisionem imputare. Quod autem Religiosis etiam liceat, pro defendendis proprijs bonis externis, in valorem occidere, tradit ipse Diana, tract. 4. citato; resol. 16. cum Sylvio, Maldero, & alijs, & est communis inter Doctores, quos citatos sequitur Leander, tom. 5. de irregul. disp. 13. quæst. 2. & 3. Et tenent M. Sotus, M. Sylvester, & alij, apud Henriquez, lib. 13. de Irregular. cap. 11. in Glossa, lit. S. & T. Quibus consentit M. Victoria in Relect. de iure belli, num. 4. in fin. dicens. [Et hoc revera secluso scandalo, videtur licere, non solum laico, sed etiam Clerico, & Religioso viro.] Et est sententia M. Zanardi, 1. 2. direct. de homicid. cap. 2. §. 10. vbi ita inquit. [Secundo dico, hoc etiam licere Religiosis Regularibus, quia, etsi non habeant dominium rerum suarum in particulari, illud tamen habent in communi.] Idem ergo eis licebit ad vitandam infamiam, quando aliter vitari non potest, quia iuxta illud Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ.*

6 Hæc sunt, quæ pro opinione, ab Amico disputandi gratia proposita, militare videntur; quam ipse, vt vidimus, non sustinet; nec est sustinenda, sed reiicienda prorsus. Hæc enim est doctrina, quam Iesuitæ omnes verbo docent, & exemplo confirmant, dicentes cum Apostolo: *Maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus.*

7 Sed circa præsentem quæstionem, omnino videndus Angelicus Præceptor, Quodlib. 5. artic. 26. vbi inquit. [Vtrum Religiosi teneantur patienter tolerare iniurias sibi factas?] Ex cuius resolutione novam lucem accipient superius dicta. [Perfecti, inquit, viri dupliciter impugnari possunt. Vno modo, quantum ad personas proprias, vtpote cum inferuntur eis iniuriæ personales; alio modo possunt impugnari, quantum ad statum eorum, vt puta cum aliquis verbis, vel factis, perfectionis statui derogat. In iniurijs ergo personalibus decet perfectos

vi-

viros esse maximè patientes, & etiam parari plura sufferre. Statum verò suum impugnari, non debent pati, quantum resistere possunt, hoc enim vergeret in iniuriã Dei.] Ideoque, quod lib. 10. art. 13. ait. [Illi ergo quibus incumbit ex officio, vel ex statu perfectionis, aliorum saluti providere, peccant, nisi infamiam propriam iuxta posse repellant.] Et paulò infrà addit. [Teneri detrahentium linguas compescere, qui debent saluti proximorum providere. Et hoc est, inquit, quod dicit Gregor. Homil. 9. super Ezechielem. Ne, dum de nobis mala disseminant, eorum, qui nos audire poterant, cordia innocentium corrumpant, &c. & in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnunt.]

8 His coactus D. Thom. opusculum aureum contra impugnantes Religionem scripsit, quòd ad Iesuitarum præsertim, persecutionum ventis ab hæreticis agitatum, prophetice direxisse videtur. Nam postquam in Proemio adduxerat verba Gregorij in 13. lib. moral. vbi exponens illud, Iob 16. *Aperuerunt super me ora sua, dixerat. [Illos præcipue reprobis, in Sancta Ecclesia persequuntur, quos multis conspiciunt esse profuturos.] Sic inquit. [Duo autem contra sanctos cogitant. Primò, vt ipsos anichilent. Secundò, vt si hoc non possint, saltèm vt eorum famam destruant apud homines, vt in eis fructificare non possint.] Et infrà. [Sanctorum expulsionem de mundo Tyranni antiquitus per violentiam procurare conati sunt, &c. Sed nunc idem perversi homines, astutis consilijs attentant, quantum ad Religiosos specialiter, qui verbo, & exemplo fructificare possunt, perfectionem profitentes: volentes quædam adstruere, per quæ eorum status totaliter destruitur. Primò enim eis, pro posse, studiũ, & doctrinam auferre conantur, vt sic adversarijs ventis resistere non possint, & hæc est astutia Philistinorum 1. Reg. 13. *Caverant Philistinim, ne forte facerent Hebræi gladium, aut lanceam. Quod* Glossa exponit de prohibitione studij litterarum. Secundò a confortio studentium eos, pro posse, excludendo, vt per hæc Sanctorum vita veniat in contemptum. Apocalyp. 13. *Ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestie.]* Eorum scilicet malitiæ consentiendo. Tertio. Eorum prædicationem, & confessionum audientiam, quibus in populo fructificant, impedire nituntur, 1. ad Thesal. 2. *Prohibentes nos gentes loqui, vt saluæ fiant.]* Et inferius. [Septimò famam Sanctorum prædicti ministri diaboli nituntur corrumpere, in tantum, vt non solum per se, apud præsentis, Sanctos Dei infament verbo, sed etiam litte-*

ras

raz per vniversam Orbem dirigant.] Et iterum in eodem opusculo 19. cap. 20. vt prædictis occurratur. Sic ait. [Vt ergo eorum detractionibus resistatur, sciendum est, quod ipsi, in sua detractione quadrupliciter procedunt. De viris enim spiritualibus, mala, si qua sunt vera, extendunt: dubia asserunt: falsa cõfingunt: bona pervertunt.] Et postquam efficacissimè ostendit, frivola, & futilia esse omnia, quibus adversarij Religiosos opprimere nituntur, concludit in Epilogo. [Sic igitur, diuina auxiliante gratia, malignorum detractionibus repressis, evidenter apparet, quod nihil damnationis est, in his, qui sunt in Christo Iesu. Qui non secundum carnem ambulant, sed Crucem Domini baiulantes, operibus spiritualibus insistant, carnalia desideria contemnentes.] Hactenus D. Thom.

9 Ex quibus planum fit, Religiosos, qui sunt in Christo Iesu, contemnere debere persecutionum procellas à perversis hominibus excitatas, nam vt ait Angelicus Doctor vbi supr. cap. 17. [Quando aliquis, quod in se est facit exterius, & tamen ab alijs temerarie iudicatur, tunc sibi debet sufficere, quod Deo placeat in conscientia; non curans, quòd hominibus non placeat, qui perversè iudicant. Et hoc est, quod habetur in Glossa ad Galatas. 1. super illud, *si adhuc hominibus placere.* Sunt homines temerarij iudices, detractores, susurriones, murmuratores, quærentes suspicari, quod non vident; quærentes etiam iacere, quæ non suspicantur; contra tales sufficit testimonium conscientie nostræ.] Hæc D. Thom. Et hæc satis.

PROPOSITIO II.

Licitum est, ad honorem tuendum, inuasorem, post impetram alapam, vel fustem, fugientem insequi, & repercutere. *Henriquez Iesuita in sum. lib. 14. cap. 10. num. 3.*

1 R. Hanc sententiam tuentur Navarrus in Manual. cap. 15. num. 3. in fine, Petrus de Navarra de restitutione, lib. 2. cap. 3. num. 383. Marchantius, in sum. resol. Pastoral ad Decalog. cap. 5. quæst. 3. cas. 3. & viri alij doctissimi, ex Illustrissima Familia Dominicana scientiarum Emporio: M. Mantius, M. Penna, M. Fumus, & D. Antoninus, apud Henriquez sup. lit. T. M. Mercatus, & alij, apud Petrum de Navarra sup. num. 379. & M. Ludovicus Lopez in Instruct. 1. part. capit. 62. vbi ita inquit. [Si velit Navarrus dicere, quod illa repercussio honoris defensio sit, quia quasi in continenti, percussorem statim insequendo,

fit.

fit. Bene quidem, sed ante factum non approbo, sicut nec post factum damnabo: quia, & pro Navarro, facit dictum Soti.]

2. Expressius id tradit M. Victoria in relect. de iure belli, numer. 5. ibi. [Gredo, inquit, quod per iniuriam percussus possit statim repercutere, etiamsi invasor non deberet ultra progredi, sed ad vitandam ignominiam, & dedecus, posset, qui colaphum, exempli gratia, accepit, gladio statim repercutere, non ad sumendam vindictam, sed, ut dictum est, ad vitandam infamiam.] Hæc Victoria: quem sequitur M. Serra, 2.2. quæst. 64. artic. 7. §. Ponquam, in fin. vbi sic ait. [Hæc sententia mihi videtur probabilis: quam vis non sit publice prædicanda.] Et tenent plures alij, quos citatos sequutus est P. Enríquez supr. in Gloss. lit. T. vbi sic ait. [Addunt Navarrus cum lasone. Et Glossa, & Victoria, Corduba, Mantius, Peña, quod vir nobilis de honestate, aut percussus potest incontinenti læsorem insequi, ut impressio vulnere honorem recuperet. Idem D. Antoninus, Armilla, Ant. Gomez, Plaça, Gabriel ex Claro, Covarr. Abulensis, & multo licentiosius Victoria, & Caietanus. Propendet Sorq; sed negat prædicandum, ne abutantur licentia.] Hæc Henriquez.

3. Pro eadem opinione militat Philippus Faber de reslit. in 4. sentent. dist. 15. quæst. 3. disp. 5. 2. cap. 1. num. 29. vbi citato Navarro. Sic ait. [Et hæc opinio videtur mihi probabilior, intelligendo hoc de incontinenti percussione, ut si quis infligat vulnus, vel alapam, aut fuisse, quem percutiat, & statim fugiat: nam in hoc casu, si offensus insequatur, & occidat, censetur occidere in actu ipsius congressus.] Hanc sententiam dicit esse probabilem Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 12. dist. 12. num. 3. & defendunt plures, quibus adhæret Diana, 2. part. tractat. 1. Misc. resol. 15. & 5. part. tract. 4. resol. 11. & part. 8. tract. 7. resol. 48. & part. 9. tract. 4. resol. 25. apud quem Rodriguez, Bonacina, Trullench, Franciscus Cuenca, Peguera, & alij, quos sequitur R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 14. quæst. 3. & novissimè probabilem esse dicit Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acañus de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio, resol. 42. num. 3. vbi sic. [Algunos Doctores graves fienten con probabilidad, que para recuperar la honra, que a vno le han quitado, es licito inmediatamente despues de aver recibido el bofeton, o otro agravio, seguir a quien le dio, y darle vn golpe, o hazerle otra injuria, la que passare para recuperar la honra.]

Sic ille.

PRO-

PROPOSITIO III.

SI mater per Iudicem ad mortem damnata, morbo lethali corripitur, licitum est ante mortem eam secare, ut infans vi extractus baptizetur.
Egidius Iesuita de Sacram. tom. 1. quæst. 68. art. 1. num. 92.

R. Egidius hanc propositionem non defendit, sed diversam. Prætermisit Anonymus omnes circumstantias eiusmodi actionem honestantes. Authoris verba sunt. [Etiam si nullo modo liceat matrem innocentem, etiam ex se ad id paratam occidere, ut proles exlecta possit baptizari, etiamsi alias vtraque necessario ante partum deberet mori, ut dixi sup. q. 66. Si tamen aliqua esset merita mortem, & ad eam iam condemnata; essetque periculum (attende) ne ex aliquo morbo ante partum vna cum prole moreretur. Posset, servato iuris ordine, prius secari, si esset spes; fore ut proles hoc modo posset baptizari. Ratio est, quia in hoc facto nil fit contra vllum ius.] Hucusque Egidius. Quem sequitur Diana, 2. p. tract. 1. Misc. ref. 44. & 5. part. tract. 3. rel. 13. & plures doctissimi apud illum.

2. Et est iuxta mentem Caietani, in sum. verb. [Peccatum homicidij.] Vbi occisionem ex parte modi illicitam, eam solum agnoscit, quæ fit. [Non servato iuris ordine] ergo, eo servato, licita erit. Quo enim iure naturali, aut divino, hoc (supplicij) genus ita prohibitum est, ut sub iudicis humani potestate non cadat, etiamsi æterna innocentis salus ex illo dependeat? Nec communis opinio est in contrarium; non enim procedit in his circumstantiis, nec quando servato iuris ordine fit, ut videre est apud M. Corradum, 2. part. respons. quæst. 62. & præcipuè apud D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 1. Qui loquitur expresse de matre, quæ alias, absque homicidij crimine, occidi non poterat. Cui consonat in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. ad 4. vbi ait. [Homo potius debet dimittere perire infantem, quam ipse pereat, homicidij crimen in matrem committens.] Ab hoc autem crimine longè esset Iudex, in nostro casu, quia, ut ait ipse D. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 6. ad 3. [Homicidium est occisio innocentis, & hoc nullo modo bene fieri potest. Sed Iudex (attende) qui occidit latronem, vel miles, qui occidit hostem Reipublicæ, non appellantur homicidæ, ut Augustinus dicit de libero arbitrio.] Ex quibus patet sectionem matris nocentis, ei tantum licere, qui, auctoritate publica, malefactores occidere potest. Secus minime, ut observat D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 1. ad 3. vbi

rac-

rationem reddens, inquit. [Dicendum, quod non sunt faciendæ mala, ut eveniant bona, & ideo non debet homo occidere matrem, ut baptizet puerum, si tamèn mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.] Quod non semel contigisse testatur Dicastillo, quem citatum, sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. §. 2. num. 23.

3 Fateor, vel hoc etiam ad salutem pueri superfluum fore, si vera esset sententia Caietani asserentis, pueros, qui in utero moriuntur, salvos fieri absque Baptismo. [Sed licet hic meticulose loquatur, & sub correctione (ait Sorus, in 4. dist. 5. quæst. unica, art. 11. §. Faciesit.) vix potest à temeritate defendi.] Et infra. [Licet hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror profectò peiorem illi notam invidendam.] Sic ille, & merito: quia contra fidem esse vltro fatetur M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. vbi de Bapt. quæst. 3. deb. 1. vbi sic. [An possit quis salvari sine Baptismo? Conclusio negativa definita est in Trident. Sess. 7. Can. 5.] Et infra dub. 7. [An pueri sint baptizandi, ut salventur? Conclusio affirmativa definita est in Tridentino Sess. 7. Can. 13.]

4 Quod si quis dubitet, an Iudex, in prædicto casu, teneatur illo supplicij genere matrem occidere; quando infans aliter sine Baptismo discessurus probabilissimè timetur? Adeat DD. & ponderet, an rectè id inferatur, ex his, quæ subijcio. M. Ioannes Martinez de Prado, vbi sup. cap. 18. quæst. 1. §. 3. num. 27. [Certa (inquit) & Theologorum communis sententia tenet, quod proximum existentem in extrema necessitate, qui, nisi à me adiuvetur, peribit in æternum, teneor, cum aperto vitæ discrimine, eum iuvare. Ita D. Thom. Caietanus, & quod est sententia omnium, dicit Hurtado.] Et iterum, cap. 20. §. 2. num. 21. [Mater cum vitæ propriæ periculo tenetur abstinere à medicamento directe causativo sanitatis, si in eis prævideatur sequutura per accidens mors fetus animati, quando spes probabilissima à medicis conciperetur, quod, ea abstinente, fetus in lucem prodiret, & baptizari posset. Quia quilibet tenetur præferre salutem æternam proximi, suæ vitæ corporali, & pro illa exponere.] Sic fere tradit ibi citans Armillam, Candidum, Serram, & Navarram. Et est sententia expressa D. Thom. in 3. sentent. dist. 19. quæst. 1. art. 8. ad 2. quæst. ad 2. vbi sic. [Cum sciimus fratrem posse liberari per mortem corporis à morte animæ, sine periculo animæ nostræ; tunc tradere animam pro fra-

tribus, non est perfectionis, sed necessitatis.] His positis.

5 Inquire ab his Doctoribus. Cur non sola mater, sed quilibet alius, propriam vitam corporalem exponere teneatur, ne infans sine Baptismo decedat; & iudex ob eandem causam, non solum non teneatur, sed nec possit, quam alias capitis, ventris sectione plectere? Inquire etiam, cur, si possit, non teneatur? Quid ad hæc M. Dominicus de Soto, qui ausus est dicere, licitum esse, emere Sacramentum, & gratiam ipsam sacramentalem, si puer aliter, pro Sacerdotis malitia, sine Baptismo foret discessurus. Cuius verba referam, & refellam infra tractatu de Simonia, Prop. 1.

PROPOSITIO IV.

Non peccat maritus occidens, propria auctoritate, uxorem in adulterio deprehensam. *Lefius Iesuita, lib. 2. cap. 9. num. 16. à Iesuita, in 1. editioe correctus per M. Sacri Palatii. Quia est expresse contra decisionem, in cap. inter hæc 33. quæst. 2.*

1 R. Hæc calumnia in multis deficit. 1. quia Lefius non disputat. An maritus possit occidere uxorem in adulterio deprehensam; sed an adulterum. [Quia iure, inquit, Casarico non permittitur maritis, ut occidant uxores, ut quidam recentiores Theologi putant, sed tantum, ut occidant adulterum, & tunc uxorem accusent in iudicio, ut puniatur.] 2. Quia Lefius non defendit hanc sententiam, sed proponit fundamenta, quibus nititur, quorum præcipuum est. [Non fieri auctoritate propria, sed publica concessa per leges Civiles facientes potestatem occidendi adulterum.] Sicut alicubi faciunt occidendi bannitum. Quibus positis concludit. [Ob has rationes videri posset hæc sententia non improbabilis. Dico tamèn, contrarium (nempè, in foro animæ, non esse licitum ante sententiam) esse tenendum. Primum, quia est communis sententia; secundò, quia illæ leges videntur improbatæ per Canones.] Hæc Lefius.

2 Nec P. Sa hanc sententiam amplectitur, in prima editioe, sed contrariam, licet illam probabilem inuat per illa verba. [Licere aiunt quidam, alij melius negant.] Vnde melius pro contraria citari posset. Renuit dicere improbabilem, quia gravissimi Doctores eam tuentur. Castillo in l. Tauri, num. 6. in fine, Antonius Gomez, ibidem, num. 42. Azevedo, lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fine, Menchaca, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. resol. 223. Et apud Sanchez, lib. 10. de Matr. disp. 8. num. 37.

& huic opinioni, ait Basilius de Leon, lib. 9. de Mat. cap. 15. numer. 4. in fine. [Subscribere, apud Salmanticenses, non pauci, quorum alij veram, alij probabilem, & omni cenfura liberam afferuerunt.] Sic ibi: licet improbabilem, & omnino fallam ipse iudicet. Et eam expresse tenet Albericus de Rosate, 4. part. stat. quæst. 19. vbi ait, non solum non peccare, verum mereri. Et non displicet laloni, in l. vbi peccatum, num. 16. & tradit Barbosa in l. si ab hostibus, §. finali, num. 56. fol. 129. col. 2. vbi ait. Leges, in ea re, maritos, & patres facere executores delicti, quavis nulla præcedat sententia, & iustissimas esse, ob bonum commune, pacemque publicam Reipublicæ. Et citat pro hac parte Felinum, in cap. quæ in Eccles. num. 13. de constit.

3. Et novissimè hanc sententiam defendit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum familia, tom. 2. resol. moral. tract. ultimo, resol. 5. §. 7. num. 204. vbi sic ait. [Licetum est patri, occidere propriam filiam conjugatam, & adulterum ei commixtum; si eos, vel in sua domo, vel in domo generi, reperiat actualiter adulterantes: nam civiles leges, non solum impunitum relinquunt Patrem ita occidentem, sed etiam ei conferunt ad talem occisionem potestatem, & poenæ excutorem constituunt. Ita expresse, l. 21. 22. & 23. ff. de adulteris, l. Graccus 4. C. de adulterijs. Et leges Hispaniæ, l. 5. tit. 20. lib. 8. & aliæ plures.] Et paulò infra. [Authores, quos citat. Sanchez, & Sà expurgatus, intelliguntur, quòd non liceat marito auferre vitam vxori adulteræ propria autoritate; benè tamen autoritate publica, & Regia, & ita omnia argumenta, quæ affert Basilius Legionensis, numer. 5. possunt solvi facillime.] Hactenus Hurtado. Quem sequitur Illustrissimus Caramuel, in Theolog. fundam. num. millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, fol. mihi 737. Vbi sic. [Nescio ab alio, quàm à Basilio Pontio improbabilem dici (opinionem asserentem Patrem posse occidere filiam in adulterio deprehensam, & maritum similiter vxorem.) Me enim iudice, stando autoritati, est probabilis, & stando rationi, quam debuisset percallere Basilius, certa, & evidens.] Hæc Caramuel.

4. Quibus faciunt superius dicta Prop. 1. & 2. contra iniustum aggressorem honoris. Adulter enim honorem iniuste aggreditur. Quapropter M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 3. præcepto, vbi de homicidio, dub. 6. ex hoc capite impugnat D. Antonin. Victoriam, & alios asserentes, licere colapho percusso, percussorem statim gladio repercutere, propulsando ignominiam, di-

dicens. [Sed si hoc ita esset, liceret etiam marito vxorē in adulterio captam occidere.] Non defuit, qui existimaverit D. Augustinum, hanc sententiam probabilem putasse, lib. 2. de adulterin. coniugijs, cap. 15. quod refertur in Decret. capit. si quod verius 33. quæst. 2. vbi ait. [Si, quod verius dicitur, non licet homini Christiano adulteram conjugem occidere, sed tantum dimittere, &c.] Nam iuxta commune Theologorum axioma, qui vnum contradictionis extremum verius appellat, alterum probabile putat.

5. Et novissimè, quod iure naturæ marito liceat vxorem in adulterio deprehensam occidere; ac proinde de facto aliquando licere, non obstante prohibitione iuris Canonici; docet per doctus P. Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. receptarum opinion. verb. Adulterium, dub. 5. num. 5. fol. mihi 39. Verba eius sunt. [Dico tertio. Secundum ius naturale, si constat marito ex circumstantijs, vxorem in adulterium consensisse, licitum est secundum aliquos, eam cum adultero inflagranti deprehensam occidere. Ita aliqui, quos suppresso nomine citat Azor, & impugnat vbi supra. Et probatur sententia istorum, quia secundum authores, qui contrariæ adhærent; ideò ius Canonicum talem occisionem tenet illicitam, quia potest accidere, quod adultera sit per violentiam summam ad talem actionem coacta, & vsque dum confiterit, prohibet ius occisionem; Ergo si confiterit marito clarè, & evidentè per signa amoris ipsam pro libito in adulterium consensisse, poterit occidere: tum ob defensionem honoris; tum ob id quod deficit finis legis, & deficiente fine legis, non obligat lex, vt fufe teneam dum de legibus egero.] Sic ille.

6. Verùm contrarium prorsus cum Div. Thoma, & alijs Theologis tenendum est, tum quia iure naturæ nemini licet autoritate privata alterum occidere, nisi in sui, vel honoris, vel divitiarum defensionem, quando aliter damnum vitari non potest: honor autem adulterio amissus, non magis recuperatur inflagranti occidendo adulteros, quam postea tempore interiecto, sed postea non licet, vt omnes fatentur; ergo. Vnde solo supplicio publico recuperari poterit: tum quia leges tantum permittunt impune occidere vxorem in adulterio deprehensam, non verò concedunt. [Si autem (inquit Mag. Fumus, verb. Homicidium, num. 8.) lex concedat, vt occidantur; tunc non peccat occidens, quia factus est legis minister, vt communiter

facit contrabannitos.] Ceterum etiam dato, quod leges id concedant, hæc sententia non est sustinenda, quia iure Canonico correctæ sunt, ut docent communiter Theologi, ne miserorum animæ in tartara detrudantur.

PROPOSITIO V.

Licitum est militibus in bello navali ignem pulveri adijcere, & se mari committere, ne ipsi, & sua in hostium potestatem veniant. *Lesius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 34. Fagundez lesuita in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 5. cap. 11. in fine.*

1. **R.** Opinio Patris Lesij longe diversa est: quia solum asserit, hæc licere ad vitandam mortem, quam certissime aliter subeundam timent. Verba eius sunt. [Hoc modo excusari possunt nostri milites, & socij navales, qui sæpe fortissimè cum hæreticis prælio navali dimicantes, cum iam vident navim in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulveri iniiciunt, & se mari committunt; ne ipsi, & navis veniant in hostium potestatem: non enim intendunt sui interitum; sed ne hostis navi, cum damno publico, potiatur, & ut se ipsi (attende) si qua ratione possint, morti certissimæ ab hoste inferendæ eripiant.] Hæc Lesius. Cuius doctrinam cum Maldero approbat Diana, 5. part. tract. 4. resol. 26. & part. 11. tract. 6. Misc. resol. 36. & videtur consentire M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 5. in fine. Et tradit Vigiers de iustitia, tract. 2. cap. 2. dub. 18. num. 106. Vbi sic ait. [Sitamen, qui in navi sunt, & certo occidendi, cum aliqua spe enatandi, in mare se conijcerent; & sic navem incenderent; tunc non in difficili videbitur eiusmodi factum ab homicidio proprio excusare. Quantumvis fortassis etiam auctores incendio interirent.]

2. Sententiam P. Lesij expressius tenet M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. mor. cap. 20. q. 2. §. 3. num. 30. Vbi sic. [Vtram daces, & milites, qui in bello navali hostes effugere non valent, possint igne navim absumere, ne ipsi, & corū bona in manus hostium deveniant? Negat Sylvius, &c. Affirmant: Lesius, Malderus, Marchantius, Fagundez, Bonacina, Trullench, Lugo, Serra. Hæc sententia est probabilis, dum tamen, ut advertit Lugo, gravissima intercedat causa boni publici, &c. Et exigatur, quod hoc maximè conducatur, ut hostes debilitentur, & mortalis certitudo, quod ab hostibus captus occidendus sit.]

3. Pa-

3. Pater verò Fagundez latius opinatus, putat enim probabile id licere, non solum ad vitandam mortem. [Sed etiam ad enervandos hostes, privandoque ea præda, ne postea insolentiores, & potentiores in nos his divitijs, vel armis fiant.] Hoc autem cum formidine docet, subnectens. [Hæc opinio meo iudicio est probabilis, illam tamen aliorum iudicio corrigendam submitto.] Ita num. 13. in fine. Favent illi Caietanus iudic. 16. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 65. in fine, & alij asserentes Sansonem intuitu debilitandi hostes, quos fugere non poterat, evertisse templi columnas, quo moriens plures ex hostibus periret, idque licitè efficere potuisse, etiam Deo non præmovente. [Non intentione se occidendi (inquit Lopez) sed causa obstitendi inimicis fecit. Sicque potest excusari Sanson sine recurru ad instinctum coelestem.] Et paulò antea. [Posset excusari, quia ex intentione id non fecit. Sed ad opressionem inimicorum, quam molitus est, sua de per accidens mors subsequuta est.] Quod tradit etiam M. Victoria, vbi infra citandus.

4. Favent etiam Nicolaus de Lyra, 2. Mach. 14. & M. Victoria in relect. de homicid. in fine ad ultim. argum. à peccato excusantes Raziam, qui 2. Mach. 14. ab hostibus circumdatus se se precipitem egit. [Eligens (inquit Scriptura) nobiliter potius mori, quam subditus fieri peccatoribus.] Favet Sylvest. verb. Bellum, 2. quæst. 3. dicens posse milites turrim solo adæquare etiam si certissimè noscant, se, illa cadente, opprimendos. Favet denique quotquot cum Victoria, & alijs apud Dianam, 5. part. tract. 4. resol. 42. defendunt habentem tabulam apprehensam in medijs vndis, qua possit salvari, eam amico, vel proximo licitè dimittere, ut hic, eopereunte, salvetur. [Certum enim est, (ut cum Soto ait Lopez.) Quod non potest in hoc casu tabulam ei cedere, nisi se detrudat in mare.] Si ergo hæc licent, cur non, & ea, quæ docet Fagundez sup.

5. Quapropter eius sententiam ante illum tenuit Bonacina, quem citatum sequuntur Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 3. num. 11. & Diana 6. part. tract. 7. Misc. resol. 48. Pro qua Ioannes Martinez de Prado vbi supra, citat Malderum, Marchantium, & Serram, & novissimè amplectitur M. Acacius de Velasco, tom. 2. ref. mor. verb. Homicid. ref. 37. n. 3. vbi sic ait. [Supuesta la probabilidad desta sentencia, q̄ la tengo por tal, así por la autoridad de los Autores q̄ la figuen, como por las razones cō que la prueban: el Rey nuestro señor Felipe Quarto el Grande, tiene mandado a los Capitanes de los Galeones,

que viendose perdidos, y sin ningun remedio, den fuego a los nauios, ò vn barreno (attende) para que aquella riqueza no venga à manos de los enemigos, y cobren nuevas fuerças con ella.]

PROPOSITIO VI.

IN quacumque electione licitum est, omisso digniori, dignum eligere, Filius Iulius Iesuita, tom. 3. tract. 41. cap. 4.

R. Est aperta impostura, & vt magis innotescat. En Filius Iulij v erba à num. 177. vsque ad 181. inclusivè. [Dico primò, eos qui eligunt, semper debere, quantum est in ipsis, eligere digniores, seu dignissimos. Dico secundò, in Beneficijs habentibus Curam animarum, vel aliam functionem præcipuam, omittere digniorem, qui in promptu est, eligendo dignum, est peccatum mortale: talia sunt Cardinalatus, Episcopatus, Decanatus, Canonatus cum onere docendi, aut Penitentiariæ, & similia. Dico tertio, in Beneficijs simplicibus, vt Canonici, Capellani, & alij præter dicta, semel, aut bis prætermittere digniorem, eligendo dignum, non censetur peccatum mortale. Est multorum, quos citat, & sequitur Lelius, duB. 14. num. 66. Navarr. lib. 2. cap. 2. num. 148. Aragon, 2. 2. quæst. 63. art. 2. Dico quartò (attende) in Beneficijs, quæ debent conferri in concursu, & per oppositionem, omittere digniores, semper est peccatum mortale. Dico quinto, sententiam, quæ censet satis esse eligere dignos ad Beneficia, quæ non dantur in concursu, esse probabilem. Ex Tridentino, Sess. 7. cap. 3. de reformatione dicente. [Vt cõferantur dignis.] Hucusque Filius Iulius. Non ergo in quacumque electione, vt falso impostuisti, concedit licitam, omisso digniori, electionem digni.

2. Sed audiamus quid alij sentiant. Vniuersaliter, nulla facta distinctione inter Beneficia simplicia, & curam animarum habentia, sufficere quod Beneficia dignis conferantur, supponit Syluester, verb. Episcopus, quæst. 9. numer. 10. in fine dicens. [Episcopus in conferendo etiam Beneficia, debet attendere, vt conferat dignis, alias mortaliter peccat, secundum D. Thom. & Albertum, in 4.] Et M. Tabiena, verb. Episcopus, num. 20. vbi ait. [Episcopus in dando Beneficia, debet attendere, vt det dignis.]

3. Et expressè de Beneficijs omnibus, etiam Curam animarum habentibus, id tradit Ioannes Pontius in cursu Theologico disp. 59. quæst. 1. concl. 4. num. 40. Et ante illum Eminentissimus

mus Caietanus, in sum. verb. [Electio Prælati.] in fine, vbi sic. [Ex quibus patet, non esse ex suo genere peccatum mortale, postposito digniore, eligere vere dignum in Ecclesiasticum Pastorem: quia ex his, quæ sunt per se iudicando, sufficit eligere sufficientem ad onus tale spirituale, & ad dispensandum temporalia.] Idem tenet. verb. Beneficium, & lentaculo ultimo, quæst. 4. Et hanc sententiam esse probabilem, inquit, M. Serra, 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. §. [Dicendum est secundo.] Quem sequitur M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. Beneficium, resol. 111. num. 7. ibi. [Probabile est la sententia de Cayetano en el lugar citado, y en el lentaculo, que dize, no es pecado mortal elegir al digno, dexando al mas digno (no auendo concurso de opositores) para qualesquier Oficios, ò Beneficium Ecclesiasticos, como es Obispados, y otros inferiores.] Sic ille citans Pedrazam, & Ioannem Andream: & tenent Gloss. in cap. [Licet ergo,] & in cap. 2. de officio Custodis, & cap. 3. de officio Patronatus, Hugo, & Apparatus, in cap. licet ergo 8. quæst. 1. Perusius, cap. Constitut. 2. de appellat. & ibi Immol. Francus, num. 4. item Rochus, & alij quos citat Diana, part. 2. tract. 1. Misc. resol. 40. dicens, sibi videri probabile, quoad Reges, & Summum Pontificem, qui habent ius conferendi per provisionem liberalem Beneficia curata, vt Episcopatus, &c. Et amplectitur Machado de perfecto Confess. tom. 2. lib. 6. part. 1. tract. 1. docum. 18. num. 4. vbi sic ait. [Si el Rey que presenta los Obispos, este obligado a presentar el más digno que hallare a mano, ò cumpla con elegir persona digna? Es controverso entre los Doctores. La mas comun, y recibida opinion es, que cumple el Rey con presentar persona digna, y que no está obligado a buscar el mas digno; porque fuera cosa dura, que el Rey, y el Papa, que tienen libre eleccion en los Obispados, se hallassen obligados a buscar siempre al mas digno.] Hæc ille, cui non dissentient Hostiensis, & Abbas, qui, vt refert Sotus de iustitia, lib. 3. quæst. 6. art. 2. conclus. 8. post 2. argum. §. Sunt qui dicant: tenent. [Quod satis semper sit, eligere dignum.] Et putat probabile M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 7. de restitut. art. 2. dub. 9. concl. 5. vbi ait. [Probabile est posse dignum presentare ad Beneficium, etiam curatum, maxime si Patronus sit sæcularis, cum ita teneant multi Theologi, & Iurista.] Verum quoad Episcopatus, in Trident. Sess. 24. de reformat. cap. 1. dicitur. [Mortaliter peccare n̄ quos digniores, & Ecclesiæ magis vtilis ipsi iudicaverint, &c. præfici diligenter curaverint.] Vnde nonnulli in Episcopatibus di-

cunt esse mortale, secus in alijs. Sic Alexander Alenf. part. 2. quæst. 136. §. 2.

4 Et saltem non esse mortale eligere dignum omisso digniori, quando meritorum excessus magnus non est, tradit Mag. Sotus de iustit. lib. 3. quæst. 6. artic. 2. conclus. 9. ibi: [Mox neque est tale peccatum timendum, etiam in rebus maioris momenti, quando meritorum excessus non est tantus, ut videantur ad rem multum referre.] Hæc Sotus, & alij ex Thomistis, quos sequitur M. Serra, sup. §. [Primum est] loquens etiam in casu quo beneficia per concursum conferantur (quem Sotus, & alij non excludunt), addens id verum esse. [Etiam si iuramento adstringantur eligere digniorem.] Et infra, §. [Tertium est] ait. [Non solum ad vitandam electionem indigni possum me conformare cum maiori parte eligente dignum, prætermissio digniore, sed etiam, ut electio fiat pacificè, cum est moraliter evidens digniorem non fore eligendum.] Quæ notare oportet, quia loquitur, ut dixi, de electionibus etiam, quæ per concursum oppositorum fiunt.

5 Idem sentit M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 7. præcept. de restitut. dub. 9. conclus. 2. [Si sit, inquit, Beneficium tenue, aut excessus inter oppositores parvus (electio digni omisso digniori) ob parvitatem materiæ erit peccatum veniale, et si electores iurassent eligere digniorem. Imò aliquando ob utilitatem Ecclesiæ, etiam cum dicto iuramento, erit eligendus dignus. Ut si sunt Beneficia, vnum simplex pingue, alterum Parochiale tenue, eligatur dignus ad simplex, & dignior ad Parochiale, &c. Hæc de electionibus, quæ fiunt per concursum oppositorum.] Hæc ille. Et non parum favet Navarr. in sum. Hispana. cap. 23. num. 57. vbi ait: obligacionem eligendi digniorem ad Cathedram, solum ligare. [Quando, y donde los Electores, o Proveedores eran obligados por juramento, estatuto, o otro mandato, a escoger el mejor, so pena de mortal, y no en los otros. Si el que eligen es persona idonea. Por lo que allibi. (inquit) escrivimos.] Nimirum in cap. grave, de Præbend. ut citat in margine. Hæc sunt Doctorum placita, quando Beneficia per concursum conferantur. De quibus ait Filliut. supra. [omittre digniorem, semper est peccatum mortale.]

6 An verò hæc Filliutij supposita opinione, quæ communis est inter Theologos, teneantur ad restitutionem, qui in concursu oppositorum, omisso digniore dignum eligunt? Negant So-

Sotus, Ledesin. Navarr. Zapata, & alij apud Dianam, part. 1. tract. 4. Misc. resol. 35. Sed Thom. Hurtad. tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. resol. 23. §. 12. dicit hanc opinionem [esse practice improbabilem.]

7 Quoad Beneficia autem simplicia, quæ per concursum non conferuntur, ut Canonicatus, Dignitates, & cætera Curam animarum non habentia, posse eligi dignum, digniore omisso, est fere communis inter Doctores. M. Sotus 3. de iustitia, quæst. 6. artic. 2. colum. penult. vers. Igitur concl. [Nunquam, aut per quam raro, peccatum mortale committitur, dummodo non concedantur indignis;] M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 7. dub. 6. fol. mihi 257. [Hablando de los Beneficios simples que se proveen sin concurso ninguno, y sin oposicion, me parece muy probable, y casi cierto, que no es necesario elegir al mas digno, sino que basta elegir al digno.] Quæ citatum sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 63. artic. 2. fol. 278. & M. Acatius de Velasco. tom. 1. resol. moral. verb. Beneficio, resol. 111. num. 1. vbi sic. [Todos los Beneficios simples, que no tienen Cura de almas, se pueden dar a los dignos, dexando a los mas dignos, sin pecar.] Et putat probabile Bannez, 2. 2. quæst. 63. art. 2. dub. 5. §. [Alia sententia] vbi de opposita, quam sequitur, inquit. Quæ [est securior, & probabilior.] Militant etiam pro hac sententia, Angelus, Navarra, Gabr. Gutierrez, Vega, Garcias, & alij apud Palaum, tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2. num. 6. Hæc est opinio, quam P. Filliut. etiam contrariam sequatur, dixit esse probabilem, & quam, vel ex hoc inter scandalosas, & erroneas recensere non erubuit, sicut nec exhortari Prælatos, ut Jesuitarum consilia in Beneficijs conferendis caveant.

PROPOSITIO VII.

In electione Prælati Regularium, non peccant mortaliter electores, si omisso digniore dignum eligant. Castro Palao Iesuita, tom. 2. tract. 13. disp. 2. part. 1. §. 2. num. 14.

1 R. Palaus vbi supra expressè docet, semper consulendum, ut digniores eligantur. Postea verò subnectit. [At spectato iure communi, seclusis specialibus Religioferam constitutionibus, non video firmum fundamentum huius obligationis.] Et absque formidine hanc sententiam tenet Caietanus, verb. [Elect. Prælati.] in fin. dum ait. [Ex quibus patet, non esse ex genere suo mortale, eligere verè dignum in Ecclesiasticam Pasto-

Palorém.] Et dicunt esse probabilem M. Serra, M. Acacius de Velasco, M. Ioannes de la Cruz, & plures alij citati. Propos. præcedenti, numer. 3. asserentes non esse culpam læthalem omissioni digniori, eligere dignum ad Beneficia Curam animarum habentia, dummodo per concursum non confertantur. Gloss. Hugo, Apparatus, Perusius, Francus, Pedraza, & Hostiens. Nam ut ait Palao supra, communis sententia, quæ affirmat, debere in Prælatum Religiosorum eligi digniorem, conititur. [Quia eadem videtur esse ratio, ac de Beneficijs Curam animarum habentibus, cum ipsi Religiosorum Cura incumbat.] Nec mirū quod firmum fundamentum huius obligationis non invenerit: quia nec illud invenit D. Thom. Quodlib. 4. art. 23. ubi respondens argumento duodecimo duplicem adhibet solutionem, dicens. [Secundo quia hoc non conceditur ab omnibus, quod necesse sit eligere meliorem ad regimen prælationis, sed secundū quosdam sufficit eligere bonum.] Sic ille in terminis circa præsentem quæstionem. Credibile autem non est, adhibuisse solutionem, quam probabilem non iudicasset.

2. Quapropter sententiam, quā dubitanter tradidit Palao, amplectitur Ioannes Valerius, in diff. verb. Electio, diff. 1. num. 1. quo ad eas prælaturas, quæ non honos, sed onus sunt, ut Prioratus, inquit, Sancti Dominici, & Guardianatus Sancti Francisci. Et quo ad omnes (exceptis tantum Abbatibus perpetuis, & Generalibus) tenet Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. num. 1562. ex Caietano, in sum. verb. Electio officialis, ubi sic ait. [Si in electionibus spectetur ad spirituale tantum officium, ad quod eligitur, cum eligatur ad onus, cessat ratio iniuriæ respectu dignioris, & sufficit eligere dignum, sicut in cæteris onerosis officijs credimus sufficienter providisse, si eligimus dignum.]

PROPOSITIO VIII.

Cristiani captivi sub Turcarum dominio militantes, possunt cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfringere, devastare, & bona subripere ad evitandam mortem, eis non exequentibus, imminet. Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disput. 6. punct. 11. num. 12. [Nota consequentiam ad alia peccata.]

1. R. Hæc sententia fundatur in communi Theologorum asserentium; in extrema necessitate omnia esse communia. Quam tenet D. Thom. pluribus in locis, Quodlib. 12. art. 29. in fin.

fin. [In extrema (inquit) necessitate omnia sunt communia, & ab omnibus licet accipere ad sustentationem, & necessitatem possunt] 2. 2. quæst. 3. 2. art. 7. ad 3. [Licet habere aliquid de aliceno, & accipere, si aliter subveniri non possit necessitatem patienti.] Et quæst. 66. art. 7. [Cum imminet personæ periculum, & aliter subveniri non potest, tunc licet potest aliquis, ex rebus alienis, suæ necessitati subvenire, tunc manifestè, sive occultè sublati.] Hæc ille, quibus latis ad præsentem quæstionem. D. Thomam sequuntur discipuli, M. Ioann. de la Cruz, in direct. 1. part. 5. præcept. art. 4. de elemosyna, dub. 1. num. 4. [In extrema necessitate redditur usus communis omnium, etiam pertinentium ad salutem, & extremè egens licet illa capiat, nec dominus potest illum impedire, hæc opinio colligitur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 3. 2. art. 5. & 6. Caietanus, & Bannez ibi.] Idem docet M. Corradus, 2. part. resp. quæst. 202. [Quia tempore, inquit, necessitatis extrema omnia sunt communia; idèo extremè egens potest etiam per vim accipere necessaria ad vitam, si secus nequeat fieri, & ratio est, quia tunc suum accipit, & nun alienum.] Ex hoc igitur firmissimo principio suam conclusionem sic probat Palao. [Tibi, inquit, licitum est externis bonis proximi uti, prout necessarium est ad vitandam extremam necessitatem, sed illa devastare, capere, & asportare, tradereque minanti mortem, est tibi necessarium ad illam vitandam, ergo id facere potes. Neque dominus illarum debet esse invitus, sed potius debet ex charitate consentire.] Hæc Palao, quem sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. resol. 48. & 5. part. tract. 7. resol. 30. Quibus addit Thom. Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1419. ubi ait. [Licetum est ad evitandum magnum damnum accipere rem alienam.] Cuius ratio à priori est, quia ut ait M. Petrus de Ledesma, 2. part. sum. tract. 4. cap. 3. §. A esto se responde. [La necesidad extrema es en dos maneras; vna, como intrínseca, que nace de adentro; otra, extrínseca, y que nace de la malicia de otro,] & in extrema necessitate omnia sunt communia, ut vidimus.

2. Dices communem sententiam procedere, quando mors ab intrinseco imminet, secus quando ab extrinseco. Cæterum hoc discrimen nullius esse momenti, & nil ad rem facere, an ab intrinseco, an ab extrinseco proveniat; tradunt M. Victoria, Villalobos, Bassilius de Leon, Leander à Sacramento, Navarra, Francisc. Galleti, & alij quorum verba dedi, supr. tract. de peccatis, Prop. 2. Ex quo principio, se inebriantem, ad vitandam mortem ab extrinseco aliter imminet, excusant à culpa Marti-

mus de Magistris, Villalob. Dian. & DD. Lovanien. apud Lefium, ex doctrina Caietani, Sylvest. Petri de Ledesma, Navarri, & D. Thom. Sic etiam à Tyranno alioqui occidendum, posse se ipsum mutilare. docent M. Bannez, & Ledesma, quos cum Soto, refert, & sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 6. §. 3. [Si Tyrannus,] & in resp. ad 3. Petrus de Navarra, lib. 2. de restit. cap. 3. & Aragon, 2. 2. quæst. 65. art. 1. quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 2. verb. Homicidio, resol. 35. num. 6. ibi. [Esto, inquit, se ha de entender, aora la salud provenga, y dependa de causa intrinseca, ò extrinseca, &c.] Sic ille, & merito, quia, ut ait Baldellus, lib. 3. disp. 30. num. 26. [Parum videtur referre, quod necessitas ex morbo sit inducta intrinsecus, & necessitas à Tyranno sit inducta extrinsecus.]

3. Et quod magis D. Thom. qui mira sui ingenij perspicuitate, nil intactum reliquit, in similem objectionem incidit. Quodlib. 5. artic. 17. & pro sententia Palai apertissime stare videtur. Rogat enim [Vt cum ille, qui pecuniam accepit mutuo, ut redimeret se à latronibus, teneatur restituere.] Cuius prima ratio difficultandi pro parte negativa est. Quia [Tempore necessitatis omnia sunt communia, &c. Cum ergo ille, qui in latrones incidit, fuerit in maxima necessitate constitutus, ut potè in periculo mortis existens, videtur quod factum sit sibi commune aliquid, quod erat alterius, & ita non teneatur ei restituere, qui mutuavit, ac si esset proprium eius.] En fere in terminalis difficultatem ex eodem communi principio subortam. En periculum mortis ab extrinseco imminens. Videamus an excuset à culpa, quod aliàs esset contra septimum præceptum.] Ad primum (respondet D. Thom.) dicendum, quod tunc in necessitate sunt omnia communia, cum homo non potest sibi de suo subvenire: ille autem, qui in latrones incidit, potest se per amicos liberare, mutuum accipiendo, & ideo non fiunt ei omnia communia.] Ergo si non possit per amicos à mortis periculo ab extrinseco imminenti, se liberare (ut supponitur in casu, quem adducit Palau) sicut ei omnia communia, secundum doctrinam D. Thom. poterit ergo, ut de proprijs, in ordine ad mortem vitandam, disponere. Videtur evidens.

4. Non est dissimilis casus, quem ex eisdem principijs resolvit P. Gabr. Vazquez, opusculo de testamentis, cap. 5. §. 1. ubi Inquirens. An mater, quæ scit filium ex adulterio conceptum, teneatur cum dispendio mortis illud revelare, ne filij legitimi contra iustitiam hæreditate priventur? Postquam affirmativam Adria-

Adriani sententiam proposuit. Sicut. [Opposita sententia placet, quam omnes ceteri auctores sequuntur. Ratio ergo, quæ contra Adrianum probat evidenter, ea est, quod ex eo, quod retineatur pecunia, ne mortis damnum sequatur, creditor non est rationabiliter invidus. Ergo mulier in eo casu non tenetur revelare veritatem; aliàs ex consequenti (attende) ille, qui est in extrema necessitate, teneatur restituere debitum: tam enim in vno casu, quam in alio, imminet mortis periculum, licet in vno à fame, in alio ab adversarijs,] sic Vazq. & sic D. Thom. circa ea, quæ pertinent ad septimum Decalogi præceptum.

5. Sed quid circa sextum? [Adverte tamen (inquit Zanardus, in direct. 1. part. 2. cap. 9. de furto) quod non licet fornicari pro conservanda vita, quia fornicatio de se semper est mala formaliter, etiam si esset necessaria ad vitam. Non sic furtum, quia in extrema necessitate non est contra legem naturalem.] Hæc ille, & merito. Sunt enim aliquæ actiones, quarum bonitas, aut malitia ex circumstantijs dependet. Quæ proinde imminente morte, ad eam vitandam possunt licite fieri, ut tractat D. Thom. Quodlib. 9. art. 15. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent deformitatem infallibiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt verò quædam actiones, quæ absolute considerate deformitatem quandam important; quæ tamen, aliquibus circumstantijs advenientibus, bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere.] Sic Angelicus Præceptor: quem sequuntur discipuli, M. Sotus, in 4. dist. 28. quæst. vnic. art. 2. §. [Hac ergo veritate.] Caietanus, & alij apud Dianam, 3. part. tract. 6. Miscellan. resol. 48. Expende, quam parum vrgat tua consequentia ad alia peccata.

PROPOSITIO IX.

Licitum est uti occulta compensatione, cum præiudicio aliorum creditorum. Comitulus Iesuita in respons. mor. lib. 3. quæst. 39.

1. R. Comitulus non defendit hanc sententiam pro omni casu. [Sed quando creditor, inquit, rem debitoris, apud se habet, tunc occulta compensatione potest uti, licet sint alij creditores anteriores.] Quam etiam tuentur Navarr. Homobon. Fernandez, & alij: quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 5. Miscellan. resolut. 10. & 5. part. tractat. 13. resolut. 79. & 7. part. tract. 10. resolut. 18. Tirulench. in Decalog. tom. 2. lib.

7. cap. 4. num. 5. Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. document. 5. num. 9. Item M. Samuel Lublinus, ex Ordine Prædicatorum, in summa casuum, verb. Pecunia, num. 17. vbi transcriptis verbis Comitoli, hunc casum proponit, & resolvit, vt videre licet, apud Dianam, in addition. post 3. part. resol. 8. Et non dissentit M. Serra, 2. 2. quæst. 62. art. 8. dub. 4. conclus. 4. vbi relata Gabrielis sententia, in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 3. dub. 6. dicentis, quod leges præfigentes ordinem restitutionis non obligant ante iudicis sententiam. [Quia magis, inquit Gabriel, respiciunt forum iudiciale, quam conscientie.] Subnequit. [Quæ sententia mihi non videtur improbabilis.] Sicut nec visa est M. Ioanni Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. q. 9. §. 2. num. 16. vbi invehitur contra Thom. Hurtado, eo quod rigidius contra illam insurgat. Quibus adde Iacobum Marchantium, in resolut. Pastoral. ad Decalog. cap. 7. quæst. 9. vbi, vt refert Diana, 5. part. tract. 13. resol. 79. tenet ex Gabriele. [Ea, quæ Canonistæ disputant, qui nam iure priores sint in restitutione, potius ad iudicis, quam ad conscientie forum spectare. Et licet hoc alij refellant, tamen quando non ex fraude, sed bona fide debitor solvit aliquibus, etiam in iure posterioribus, illi retinere possunt, & hic solvendo potest excusari, quia non tenetur scire omnes istas leges, & ordinem, quem statuunt: imò multi passim putant se in conscientia ad talem ordinem non obligari conformiter opinioni Gabrielis nisi iudice decernente.] Ita Marchantius.

2. Quibus favet M. Acañus de Velasco, tom. 1. ref. 19. fol. 42. dicens. [Quando vno deve a tres, ò a quatro acreedores, y no puede pagar a todos, deve pagar primero a los que tienen hipoteca, ò prenda, a los otros igualmente: Aunque dize el Maestro Sierra (quæst. 62. art. 8. dub. 4. pag. 262.) que no es improbable, que este orden solo se deve guardar en el foro judicial, no en el de la conciencia.] Et paulo infra ex propria sententia, sic ait. [El acreedor recibiendo lo que le deven, aunque sea el ultimo, no peca, porque a él no le toca mirar en esto, sino al deudor. Y quando no lo pueda cobrar por justicia, lo podrá tomar sin engaño, ni dolo; y quando los demás acreedores no tienen hipoteca, ò prenda. Así lo dizen Fray Iuan de la Cruz, præcep. 8. y Ledesma de iustitia commutativa.] Sic Illust. Velasco.

3. Et saltem quando debita sunt personalia, scilicet non habentia specialem hypothecam, pro sententia Comitoli militabunt Doctores, qui asserunt, in eiusmodi debitis non esse obligatio-

tionem prius solvendi anteriori creditori, D. Anton. 2. part. tit. 2. cap. 7. §. 3. Sylvest. verb. Restitut. 6. quæst. 5. Bannez, Navarr. Angel. Aragon. Bonacin. Bald. & alij, apud Cardin. Lugo, tom. 1. de iustit. disp. 20. sect. 7. num. 146. Et sic limitat Diana suam sententiam, 3. part. tract. 5. resol. 10. in fin. dicens. [Omnia superius dicta intelligenda de debitis tantum personalibus, & non habentibus specialem hypothecam.] Caterum in alijs supra citatis hanc limitationem non adhibuit, nec reliqui Doctores adhibent, sed in omnibus debitis, quando creditor rem debitoris apud se habet, occultam compensationem licere autumant, exponentes leges in oppositum adductas, pro foro tantum externo militare. Scio Comitolum aliam adiunxisse limitationem dicendo. [Dummodo non habeat iure depositi.] Caterum reliqui illam rejiciunt. [Quia est (inquit Diana vbi sup. in Addit. resol. 1.) de iure naturæ, & gentium, vt possit quis sibi satisfacere, quando alia via sibi debitum habere non potest.] Et ad legem *Postrema, Cod. de compens.* in qua Comitulus, & alij fundantur, respondet ibidem, & 3. part. tract. 5. Misc. resol. 10. [Ego puto probabiliter cum Tannero, qui citat Navarr. & Lesium, illam legem, & alias spectare solum ad forum externum, vel certe intelligendas, si aliter obtineri possit compensatio.] Et ad solum externum pertinere, tenent apud illum, resol. 1. citata, Petr. de Navarra, Faustus, Naldus, Bizozerus, Villalobos, & alij. Quod tradunt etiam Sylvest. Salon, Trullench, & alij, quos citatos sequitur M. Ioann. Martinez de Prado, tom. 2. Theologia moral. cap. 22. quæst. 3. §. 2. & M. Corradus, 2. part. resp. quæst. 453. vbi cum Navarro, sic ait. [Neque refert, an sit res deposita, sive non, quo ad forum conscientie, quidquid alij dicant, itaque in conscientia recompensatio locum habere potest in deposito, secus in foro exteriori.] Videatur Machado, vbi supra cum alijs citatis, vt planè constat, Comitolum non laxasse conscientie habenas.

PROPOSITIO X.

Qui scripturam publicam amisit, potest licitè aliam similem falsare. Sa. Iesuita, verb. Falsarius, num. 2. [Si hoc licet, quis dubitet licere etiam mentiri.]

1. R. Hæc calumnia vno verbo duplex continet mendacium. Quia P. Sa. scripturæ deperditæ similem efficere, negat esse fallare, & non concedit esse licitum. Verba eius sunt. [Fal-

fare

fare non est, nec peccatum mortale, amissa scriptura de hereditate, aut nobilitate, aliam similem efficere; nulli enim fit iniuria.] Hæc ille, quem sequitur Carolus de Baucio in singular. casuum conscientie, casu 53. Desumpsit hanc sententiam, ex Navarro in sum. Latina, cap. 17. num. 168. ubi ait, peccare mortaliter, tenerique ad restitutionem. [Qui scripturam in alterius præiudicium falsavit. Nam eo cessante (inquit Additionator) falsum non committitur, l. nec exemplum, & ibi Gloss. & DD. ad leg. Cornel. de siccar.] Expressius pro sententia P. Sà militat doctissimus Caietan. in sum. verb. Falsarius, ubi sic ait. [Falsarius scripturarum peccat proculdubio mortaliter, quia intervenit ibi factum perniciosum ex suo genere, posset tamen propter imperfectionem actus, veniale tantum intervenire peccatum, ratione minimi nocimenti.] Hæc Caietanus. Qui plus concedit, quam Navarrus, & P. Sà: nam fatetur esse falsarium, quod illi negant, & dicit non peccare mortaliter. [Ratione minimi nocimenti,] quod illi concedant; quando [nulli fit iniuria.]

2 Eiusdem sententia videntur DD. alij asserentes, non esse falsarium, qui scripturam mutat in aliqua re, dummodo veritati innitatur: quia, ex l. cum filius, §. hæres meus, ff. de leg. 2. illud non potest dici falsum, quod iuvatur primordio veritatis. Ita docent Iul. Clar. lib. 4. §. Falsum, num. 34. Grammat. in voto 26. num. 12. Cravet. conf. 46. num. 8. Corneus conf. 26. num. 15. Alciat. conf. 461. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 53. quos sequitur Giptius, tract. de casibus reservatis, cap. 13. casu 7. num. 7. dicens: quod si testis subscripsit in Apoca, & ea deperdita, alia conficiatur, in qua illius testis nomine, similis deperditæ subscriptio fiat, in hoc casu, etsi revera in hac secunda ille non subscripserit, nihilominus subscribens non dicitur falsarius, quia iuvatur primordio veritatis, eo quod revera testis in Apoca eiusdem tenoris subscripserat. Hæc ex illo (quem præ manibus habere non licuit) refert Diana cum alijs, 5. part. tract. 14. resol. 40.

3 Quibus consonat M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Falsarius, num. 1. dicens. [Ad hoc, quod quis possit puniri de crimine falsi, oportet quod sint hæc tria: mutatio veritatis, dolus, & iactura, secundum Hostiensem. Nec in scriptura, quæ fidem non facit, committitur crimen falsi.] Sic Fumus. Quem plures sequuntur: Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. cap. 118. verb. Falsarios, num. 7. Para vno ser condenado por falsario, es necesario, que

que concurrant tres cosas. La primera, que made la verdad; la segunda, que lo haga con dolo; la tercera, que cause daño.] Petrus de Navarra, in sum. lib. 3. cap. 1. num. 314. [Falsitas dicitur mutatio veritatis cum dolo, & iactura, ut tradunt Doctores, & ex eis Sylvester, verb. Falsarius in principio. Vnde ad falsitatis esse, (ut more logicorum loquar) tria requiruntur prædicta: veritatis mutatio, dolus, & iactura. Vno enim deficiente, nec falsitas erit, nec punibilis, ut idem Sylvest. expressè tenet ex Hostiensis, & Azo.] Sic Navarra. Quæ videntur evincere, idem prorsus dici debere, sive instrumentum in aliqua sui parte, abique iactura alterius, mutetur, sive totum de novo, eo quod antiquum deperditum fuerit, conficiatur.

4 Quapropter pro sententia Patris Sà militavit celeberrimus ille vir Fr. Basilus de Leō, Augustinianus, ut testatur Doctor D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramutele, quest. 8. coroll. 26. num. 368. folio 96. ubi in margine, sic ait. [Hanc sententiam habuit Basilus Pontius de Leon, Cathedraticus primarius Salmantica; sed multos contra se excitavit. In foro poli non videtur probabilitate carere; at in foro humano tolerari non debet. Qui enim instrumentum verum perdidit, & aliud confinxit, se verum habuisse, & perdidisse probare non poterit, & ideo erit puniendus, ut falsarius. Nam in foro civili illa sunt vera, quæ probantur.]

5 Si verò scriptura deperdita non sit publica, sed privata, non esse mortale aliam similem efficere, docet Mazuchellus, tract. de casibus reserv. disp. 2. cap. 28. quest. 2. num. 33: quem citatum sequitur, licet cum formidine, Diana part. 9. tract. 3. resol. 61. dicens. [Nota modo, quod si quis privatam aliquam scripturam, aut syngrapham, aut apocam, qua constaret, se certæ quantitati pecuniæ mutuo acceptæ satisfecisse, falsificaret; quia aliam legitimam à creditore confectam amisisset, nec alio modo probare posset solutionem, non damnare in peccati mortalis, quia falsificationes hæ privatarum videlicet scripturarum, non sunt ita Republicæ perniciosæ, & authores citati (nempe pro contraria sententia) loquuntur tantum de falsificatione instrumenti, quod est scriptura publica. Et ita docet Mazuchellus loco citato. Sed de hoc aliqui dubitant; ideo tu cogita.] Hæc tunc Diana.

6 Ex hac verò doctrina nullatenus inferitur, licitum esse, aliquo in casu mentiri: tum quia Doctores citati non excusant à culpa veniali, sed à mortali, prædictam falsificationem instru-

menti: tum quia de fide est, ex cap. super eo de usuris, (vt late explicant Expositores D. Thom. 2. 2. quæst. 110. & 111.) in nullo casu licitum esse mendacium, etiam pro redemptione totius generis humani. Et, vt ait Augustinus, lib. de mendacio, capit. 4. [Quis dubitet mentiri eum, qui falsum enuntiat,] quod, vt indubitatum supponit M. Canus de locis, lib. 2. capit. 3. dicens. [Illud etiam ponere debemus, mentiri, nil aliud esse, quàm asserere falsum animo fallendi. Sic enim Augustinus, & Gelasius definiunt.]

7 Vnde magis miraberis audaciam M. Roberti Holchot, qui esset ire non erubuit, Deum non solum posse falsum asserere cum animo fallendi, sed aliquando asseruisse. Sic tradit in 2. quæst. 2. artic. 8. memb. 3. his verbis. [Nulli autem dubium, quin Deus possit asserere falsum scienter, & cum intentione fallendi creaturam. Et credo quod demones meruerint decipi, & iuste à Deo. Ita quod Deus multa facit intentione fallendi eos. Neque video causam, quare Deus non possit velle creaturam decipere per se ipsum. Similiter Rebecca, & Iacob de singulari consilio Spiritus Sancti deceperunt Isaac. Similiter nullum inconueniens videtur sequi, si dicatur Deum dicere falsum, & promittere se facturum, & non facere, sicut homo potest.] Hæc M. Robertus: quem omnes deseruere sodales, vt pote doctrinam, non solum contra omnium Magistrum D. Thom. sed etiam contra Fidem Catholicam, vt notat Petrus Hurtado de Mendoza, 2. 2. tom. 1. disput. 18. sect. 2. §. 5. vbi sic ait. [Duas hæreses continet hæc doctrina Roberti, alteram Deum posse esse infidelem, &c. Alteram Deum non solum posse dicere falsum, sed eum id aliquando dixisse.] Hæc Hurtado, & alij. Et, quod non possit, dicit expresse Augustinus, tom. 3. lib. 15. de Trinit. cap. 15. [Magna inquit, verbi potentia est, non posse mentiri.]

PROPOSITIO XI.

Quando litigantes pro se habent opiniones æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in fauorem vnius pro alio. Fragosus Iesuita, de Reipub. tom. 1. lib. 4. disp. 9. num. 42.

1. R. Doctor citatus contrariam sententiam defendit, tam de iure naturali, quam positivo, idque multis legibus tam iuris communis, quam specialis Lusitanicæ, & Castellæ prohibitum probat. ex quibus sic concludit. [Ergo in nostro casu Iudex pro ferenda sententia potius pro vno, quam pro alio, non potest pretium

accipere.] Subnectit vero contrariam sententiam, seculari prohibitione iuris humani. [Considerato, inquit, iure naturæ dumtaxat,] esse probabilem. [Quia non accipitur pretium pro sententia, tanquam merces functionis, sed quasi compensatio pro comòdo alteri parti collato, & pro illa electione, quæ est pretio æstimabilis.] Et in hoc sensu prædictam sententiam probabilem esse, sentiunt plures doctissimi, quos citant, & sequuntur Trullench, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. num. 10. Et Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 55. (licet dissentiat, in 6. part. tract. 6. Miscell. resolut. 59.) Et in eam valde inclinatur Salon, 2. 2. quæst. 62. artic. 4. controvers. 2. Et deducitur ex doctrina M. Serra, 2. 2. quæst. 61. artic. 5. fol. nihi 148. & 149.

2. Favet huic sententiæ Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. de beneficijs, disquis. 18. artic. 39. in fine, dub. 3. Vbi ait non esse contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis. [Quia collator, inquit, conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficij, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. Tum quia dum, exclusis alijs, te præfert conferendo tibi Beneficium, affectum ad te determinat, & se privat potestate alteri gratificandi, quod est magno pretio æstimabile.] Hæc ille. Qui à fortiori tenetur idem dicere in nostro casu, cum eadem prorsus militet ratio.

3. Potest etiam pro hac sententia non levi fundamento adduci M. Soto de iustitia, lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad secundum, §. [Secundus ergo.] Vbi ait. [Sententiam in tuum fauorem proferre, esse actionem natura sua pretio æstimabilem.] Cui etiam facit, quod ibidem prædixerat, §. [Retrocedendum,] de offerente pecuniam alicui, vt à furto absteineat. [Et si gratis, inquit, teneretur abstinere, nihilominus, quia in gratiam meam abstinet, potest iure naturæ pro sua voluntate pretium ex me recipere.] Hæc ibi. Quapropter Diana, 3. part. tract. 6. res. 4. ait. Ex sententia Soti licere Iudici à tertio recipere pretium, vt in fauorem vnius partis præ alia sententiam ferat.

4. Opiniones M. Soti amplectuntur, M. Bannez, M. Petrus de Ledesma, M. Ioannes de la Cruz, M. Ludovicus Lopez, M. Martinus de Ledesma, quos citatos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. quæst. 4. vbi ex Bannez sic probat. [Non debet ex iustitia ei, qui dat pretium, ille qui recipit, cessare à peccato in gratiam dantis pretium,

ergo propter istam gratiam, quam illi facit poterit recipere pretium.] Itaque, secundum hos Doctores, pretio æstimabile est, facere in gratiam alterius, quod illi ex iustitia non debebatur, ac proinde ob id potest aliquid accipere. Quod principium pro alijs etiam conclusionibus valde notandum est.

5. Denique sententiæ, quam probabilem dixit Fragosus, subscribere debent Doctores asserentes, electores ad maiora, vel ad Cathedram, posse pretium accipere, ut vnum praelo eligant, eo quod eiusmodi prelatio, cum huic determinatæ personæ non sit debita, & aliunde sit ei valde utilis, pretio æstimabilis est: sicut tenent M. Bannez, 2. 2. quæst. 62. artic. 5. dub. 4. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instructorij, cap. 106. & 2. part. cap. 29. Quos citatos sequantur Emanuel Rodriguez, 2. part. sum. cap. 10. conclus. 9. Fr. Ludovicus à Conceptione in Examine veritatis, tract. 2. de restitut. casu 4. fol. mibi 130. & alij, apud Fagundez, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 26. num. 39. & putat probabile Diana, part. 6. tract. 6. Misc. resol. 59. & plures, apud illum. Qui expressè id tenet, part. 19. tract. 13. resol. 45. cum Carolo de Baucio, tom. 2. de Miscell. casu conscient. opuic. 3. quæst. 173. quando quis tenetur distribuere legatum, cum libertate eligendi personam, cui applicandum sit. Expende an id etiam inferatur ex illo principio, quod cum alijs fecit Ioannes Martinez de Prado supra citatus, num. 4. nimirum, quia non tenetur ex iustitia legatum conferre ei, qui dat pretium. Cæterum si hæc ad præxim deduci possent, væ væ pauperibus. Et sententiam M. Ioannis Martinez, Soti, & aliorum, num. 3. & 4. relataam dicit Cardin. de Lugo, tom. 2. de iustit. disput. 37. sect. 11. num. 126. [Ab omnibus relictam, &c. aperit enim ostium vsuris, furtis, & rapinis. Qui potest aliquid dicere se accipere pretium non ab illo, cui mutuum dat, nec pro mutuo, sed ab alio tertio, eo quod in eius gratiam det mutuum Petro.]

EX

EXTRACTATV

DE HORIS CANONICIS.

PROPOSITIO I.

Sacerdos aut Beneficiatus, qui Officium diuinum voluntarie distrahit, recitat, præcepto satisfacit. Azor Iesuita, p. 1. lib. 10. cap. 13. quæst. 8. [Et est communis inter Iesuitas.]

1. R. Hæc opinio inter doctissimos communis est, eam enim defendunt Durandus, S. Antoninus, Tabiena, Sylvester, Victorellus, & alij eiusdem Ordinis. Insuper Hostiensis, Glossa, Archidiac. Angel. Ioann. de Medin. Valerus, Machado, quibus citatis probabilem dicit R. P. Leader à Sacram. tom. 2. de Sacram. tract. 6. disp. 13. q. 13. Quem sequitur M. Acatius de Velasco, tom. 2. ref. mor. verb. Horas, ref. 54. Vbi multis comprobatur, adducens formalia verba D. Antonini, Sylvestri, & aliorum, & præcipue Ioannis Valeri referentis pro illa D. Thom. Paludanum, & viginti alios Doctores, & probabilem esse dicunt Caiensis, Bassæus, & Caramuel, apud Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 30.

2. Inter Iesuitas non est adeo communis, quia Authores melioris notæ, ut Suarez, Vazquez, Thomas Sanchez, Lessius, Salas, Valentia, Sà, & plures alij contrariam tenent, ut videre licet, apud Dianam, 2. part. tract. 12. resol. 1. & apud Leandrum supra. Et quod mirabilius, P. Azor, quem pro illa sententia solummodo citavit Anonymus, contrariam expressè tenet, part. 1. lib. 10. cap. 12. quæst. 6. vbi de hac re (non cap. 13. quæst. 8. ut male ab ipso citatur) ibi ergo, §. [In hac quæstione,] sic ait. [Merito dubitatur, an læthali peccato se contamineat, qui mente vltro distracta recitat preces horarias? Respondet. [Quidquid alij dixerint, existimo eum læthale peccatum admittere.] Rursum dubitat secundo. An saltem [Ecclesiæ præcepto satisfaciat, ita ut preces non debeat repetere?] Respondet. [Probabile multi putant, eum Officium diuinum repetere non cogi. Sed mihi probabilius, & verius oppositum videtur.] En P. Azor tanquam sibi certum tradit peccare mortaliter, & tanquam probabilius, teneri officium repetere. Non inficior ex Iesuitis patronos etiam habere cõtrariam opinionem, sed doleo calumniantis distractionem.

K 3

3 Vnum

3 Vnum mihi certum, ad restitutionem non teneri, si mentalis tantum sit abstractio; licet demus esse mortale. Vt benè ait M. Sors de iust. lib. 10. quæst. 5. art. 6. Medina, S. Antoninus, Sylvester, Corduba, Castro, & alij, apud Ludovic. Lopez, 2. part. instruct. cap. 103. §. Porro, fol. mihi 344. Addit. M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcept. 3. art. 3. dub. 6. conclus. 3. [Beneficiarij, si intra annum omittant recitare per decem dies, nil restituunt; quia sunt serui liberalissimi Domini, qui multo minus, quam Dominus temporalis ad pauca attendit. Ita explicant motum Pij V. Medin. in sum. 3. præcept. §. 11. Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 245. & alij.] Sic Cruz. Sed expressè contra motum Pij V. vbi sic habetur. [Statuimus, vt qui horas omnes Canonicas (attende) vno, vel pluribus diebus inter miserit, omnes Beneficij fructus, qui illi, vel illis diebus responderint, si dividerentur, amittat.] Quid clarius?

4 Sed plus addunt alij, restitutionem à Pio V. impositam Beneficiariis non recitantibus, non deberi in conscientia, ante sententiam declaratoriam Iudicis, eò quod sit poena. Ita M. Petrus de Soto, lib. de instit. Sacerd. tract. de vita Sacerdotis, Lect. 4. vers. [Nec illud.] Vbi inquit. [An omittens Officium diuinum teneatur idcirco ad restitutionem fructuum, quos percipit ex Ecclesia?] Respondet. [Hæc magis videtur esse poena, quæ iuste à Prælatiis imponi potest, quam vt quis ad eam per se teneatur.] Quem sequitur M. Bart. de Medina, lib. 1. instruct. cap. 14. §. 11. dum ait. [Porque este mandato de Pio V. entiendo que sea penal, quando el Iuez lo mandare.] Et sanè, si restituendi onus impositum fuisset in poenam, spoliante fructibus iam acquisitis, & iure possessis, vel lucratis, communis Doctorum sententia pro Soto, & Medina stare, vt videre est, apud Dianam, part. 2. tract. 17. resol. 67. & apud Palaum, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 5. Verùm principium falsissimum est, & idè prædictam opinionem nulla probabilitate, aut apparentia defendi posse, dicunt M. Ioannes à Sancto Thoma, 2. 2. quæst. 83. disp. 28. art. 7. dub. 2. & M. Ioann. Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 30. quæst. 5. §. 5. num. 57. Omnes etenim, imò, & ipse et, M. Medina supracitatus, expressè supponunt, obligationem restituendi, aut esse naturalem, ex pacto conditionali ortam, (vt constat ex Soto, lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 6. & ex Sà, verb. Poena, num. 2.) aut provenire ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. Quo iure secluso, restituere non tenerentur, vt docent supra viginti Doctores, apud Dianam, part. 1. tract. 1. resol.

fol. 7. quos sequitur Garcia de Benefic. 3. part. cap. 1. num. 7. dicens. [Ex qua constitutione infertur primo, Beneficiarios non recitantes Officium diuinum non teneri ad restitutionem fructuum ex iure naturali, sed ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. in poenam peccati impediende acquisitionem illorum.]

5 Vbi advertere oportet, recte stare obligationem restituendi esse impositam à iure in poenam peccati, (vt cum Garcia sentiant in representi, Vazq. 1. 2. tom. 2. disp. 168. num. 34. Salas de legibus, disp. 5. sect. 2. M. Tapia, in Catena moral. lib. 4. quæst. 10. art. 11. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 7. quæst. 8.) & tamen restitutionem deberi in conscientia, ante omnem Iudicis sententiam. Quia poenæ impediendæ translationem dominij, qualis est imposita non recitantibus à Concilio Lateranensi, & Pio V. illis verbis: *Fructus suos non faciant*: ante sententiam Iudicis incurruntur. Vt multis offendunt Palaus, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 7. Verricelli, tom. 1. tract. 3. quæst. 41. num. 3. & Garcia de benefic. vbi sup. nu. 32. vbi ait. [Nec quidquam valet alia responsio Medinæ supra, & Ludovici Lopez, dicto cap. 245. quam ponit etiam Corradus, in resp. 204. quod dicta Constitutio Pij V. in ea parte est poenalis obligans, quando Iudex id mandaverit. Nam quamvis sit poenalis, tamen cum impediatur acquisitione fructuum, ex quo dicit illos non facere suos, obligante Iudicis sententiam, iuxta communem omnium sententiam.] Sic ille, cui consentit M. Dominicus de Soto, lib. 4. de iust. q. 7. art. 1. ad 2.

6 An verò Canonicus, qui grossam (vt aiunt) verè, & absolute adquisierat, ante quam diuinum Officium omitteret, teneatur restituere ante sententiam Iudicis? Afirmant communiter Doctores, quos citatos sequitur Leander, sup. quæst. 16. & Vazq. disp. 168. citata, num. 33. inde probare contendens onem poenam incurri ante sententiam Iudicis. Negat Salas de legibus, disput. 15. sect. 2. num. 27. cuius sententia efficaciter suaderi videtur, ex communi Theologorum circa leges poenales non impediendæ acquisitionem dominij, sed priuantes bonis iam acquisitis, & possessis. Sed de his alibi.

7 Nihilominus videatur Machado, tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 6. docum. 3. vbi num. 4. sic ait. [La segunda cuestion es, si las penas de restitucion que pone Pio V. a los Beneficiados, y pensionarios que no rezan se devan en conciencia antes de la sentençia declaratoria del Iuez. De modo, que antes della se de-

va hazer la restitucion? Suarez, Navarro, y otros muchos comunmente afirman, &c. porque en el Concilio Lateranense, y en la Constitucion de Pio V. expressamente se dize: *Fructus suos non faciat*. Las quales palabras claramente dan a entender, que la Iglesia aplica a los Beneficiados los frutos de sus bienes, no de otra manera que cumpliendo con la obligacion del rezo. Con todo, no faltan Doctores que sienten, que las dichas Constituciones no obligan en conciencia hasta que aya precedido sentencia declaratoria del Iuez, por ser leyes penales que no obligan ipso iure.] Hastenus Machado citans Sotum, & Medinam. An vero ipse cum his, an cum communi Doctorum sentiat? Expendat lector. Sed memor regulæ, quam ad dignoscendum, tradit Sanch. in sum. lib. 4. cap. 15. num. 40. & lib. 5. cap. 4. num. 30. [Et videtur, inquit, tenere, &c. hanc enim opinionem in ultimo loco posuit.] Verum eiusmodi doctrina male audit, apud Theologos, & ideo ab scholis exterminanda: & nescio quo fundamento Garcia ubi supra pro ea referat M. Ludovicum Lopez, cum oppositam expressè teneat, 2. part. instruc. cap. 105. §. [Illa quoque quæstio.]

8 Circa obligationem recitandi, tradunt nonnulli, habentem Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacere suæ obligationi, si per alium recitet. Ita Landolph. Abbas antiquus, Lucas de Pen. & alij, apud Sanch. in consilijs, lib. 2. cap. 2. dub. 62. Quorum sententiam putat probabilem Sylvest. verb. Horæ, quæst. 2. dict. 3. quia contrariam quam sequitur dicit tutiorem. Et Croufers in Regul. Sancti Francisci, cap. 3. lect. 7. ubi sic scribit. [Quæri potest, vtrum horas persolvere, sit onus personale, cui per alium non possit satisfieri?] Et post relatam Landolphij, & Sylvestri opinionem concludit. [Quæ sententia communiori, & probabiliori, reliquorum contraria, etiamsi possit habere locum in Beneficiarijs, qui non sunt in sacris, habere non potest in illis, qui ratione sui status, Ordinis scilicet sacri, vel Religiosi, ad horas obligantur.] Et talem non teneri ad restitutionem, si per alios recitent, supponit Ortiz, in sum. cap. 3. num. 10. dicens. [Los Beneficiados moços, sino rezan por si, ò por otros, han de restituir los frutos, si los llevan.] Verum eiusmodi opiniones omnino exterminandæ sunt, vtpotè fundamento prorsus destituta.

9 Illum verò, qui legere non potest, licet memoriter horas proferre possit, excusant aliqui ab obligatione recitandi. Et

putat probabile M. Sotus de iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 3. [Excusantur, inquit, cæci, aut ita oculis caligantes, vt legere nequeant: tamen, cum aliquas horas memoriter proferre possunt, fortasse tenerentur, quamvis neque omnino sum certus, an essent rigore cogendi, quando quidem tenacitas illa memoriæ accidentaria sit, licet tutius esset, quod se obligatos censerent.] Ex eodem principio tradit Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 117. dub. 1. numer. 1445. cum Santio in selectis, disput. 41. num. 2. cum qui non potest solus recitare, non teneri admittere socium etiam vltro se offerentem. [Quia recitare, inquit, cum socio, est favor vnicuique concessus, & nemo tenetur vti favoribus invitus.] Quod putat probabile Diana, part. 7. tract. 11. Miscel. resolut. 3.

PROPOSITIO X.

Moniales non tenentur privatim Horas Canonicas recitare. *Lesius Teesuita, in resol. casu conf. post. 12. verb. Hora Can. casu 14.*

1 R. P. Lesius hanc sententiam probabilem censuit: quod saltem ob extrinsecam auctoritatem negari non potest. Eam enim defendunt Martinus de S. Ioseph, in monitis, tom. 1. lib. 1. de Ordine, tract. 10. num. 3. vbi pro se citat Alphonsum de Castro, & Medinam Complutensem. Bordon. in consil. Regul. resol. 30. num. 3. Caramuel & Marchantius, apud Diana, part. 10. tract. 11. resol. 45. Et dicunt esse probabilem Vega in sum. tom. 1. cap. 128. casu 7. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 24. diff. 9. Hieronym. Rodrig. in com. qq. Regular. quæst. 98. num. 2. Machad. tom. 2. lib. 5. part. 2. docum. 1. num. 1. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 2. quæst. 27. & alij DD. quos suppressio nomine referunt M. Raphael de la Torre, 2. 2. controu. 6. disp. 2. num. 11. & Eman. Rodrig. in sum. cap. 224. vbi citat Castrum de lege poenali, lib. 2. affirmantem Moniales S. Claræ non teneri ad Officium divinum, & cap. 8. Fratres Dominicanos non peccare omittendo Officium, nisi ex decimis, alijsque fructibus Ecclesie alantur. Et favet Angelus, verb. Horæ Canonicæ. Vbi aperte probat tanquam humaniorem sententiam Ricardi, qui dicit, non esse mortale relinquere Horas ex negligentia, sed ex fastidio divini cultus, vel ex consuetudine. Et Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. artic. 12. concl. 3. & Thom. à Iesu, in exposit. Regul. part. 3. cap. 7. dub. 1. quos sequitur Oliverius Bonartius de Horis Canonic. lib.

lib. 1. cap. 3. num. 12. asserentes, semel aut iterum omittere Officium divinum, non esse peccatum lethale.

2 Citari etiam solet pro sententia P. Lessi, Caietan. in sum. verb. Horæ, ubi ait. [Nec professi habitu Clericali, donec in sacris sint constituti, tenentur ex iure, aut ratione, ad Horas Canonicas.] Et infra. [Nisi consuetudo illos obliget (de qua nil scio) non tenentur ex professione.] Consultit verò, ut stent consuetudini. Propter hæc M. Petr. de Ledesma, in sum. part. 2. tractat. 9. de Relig. cap. 4. refert Caietan. inter DD. asserentes Religiosos professos non constitutos in sacris, non esse obligatos sub mortali ad Horas Canonicas. Verba Ledesmae sunt. [La primera sentença es, que estos tales no tienen obligacion de rezar el Oficio divino. Esto enseñan algunos Doctores, como es Cayetano, que dize, que no puede entender por donde los tales Religiosos estèn obligados a dezir el Oficio divino, sino es por la costumbre, y que auda mucho que la costumbre obligue a peccado mortal.] Caietanum sequitur M. Bartholom. Fumus in Armilla, verb. Horæ, num. 4. ibi. [Religiosi professi non existentes in sacris, secundum Caietanum, non tenentur de iure divino ad Officium, neque ex professione, neque ex victu: fortè ex consuetudine tenentur, de qua dicit, se nil scire: contrarium tenent communiter alij, tamen hoc nullo iure probant. Ideo opinio Caietani melior videtur.] Et probabilem putat M. Corradus, 1. part. quæst. 240. Et planè ita sentit ex eodem Prædicatorum Ordine, M. Anton. de Hinojosa, in disert. decis. Regul. verb. Professio, in fin. ubi sic ait. [Monialis verò, quæ senterit duram Tabienæ sententiam, & nollet solvere Officium divinum, dicens se non teneri ad hoc, non est illi neganda absolutio, neque est illi dicendum, quod habeat scrupulum, quia sine scrupulo pergit, quæ nullo præcepto adstricta pergit.] Sic ille, qui ut patet neque ex præcepto, neque ex consuetudine obligationem agnoscit.

3 Sed quia ad consuetudinem non pauci recurrunt: de obligatione ex illa suborta, audiamus Doctores. Et imprimis si dubium fuerit, an sit consuetudo, dubium etiam erit, an sit præceptum; in dubio autem præcepti nemo illo tenetur, ut docent communiter Doctores, idemque dicendum quando dubitatur an consuetudo obliget. Quapropter P. Thom. Sanch. in consilijs, lib. 5. dub. 21. quem alij viri doctissimi sequuntur, asserit, ut consuetudo aliqua obliget ad mortale, requiri, quod viri docti communiter, & absque dubio censeant esse consuetudinem obligantem,

tem, secus si alij dubitent de obligatione, alij asserant, alij negent. An verò talis sit consuetudo, de qua loquimur? Legisti iam Caietanum, & sequaces. Audi etiam magistro Raphaelem de la Torre, ubi supr. [De consuetudine, inquit, recitandi, quando moniales à choro abeunt, audio viros doctos, & pios dicentes vigere, & viguisse, alios verò dubitantes.] Vide etiam Caramuelem infra citandum, apud quem num. 135. de consuetudine dubitant. Medin. Complut. Alphonsi. de Castro, Vega, Villalobos, & alij. Quapropter Brunus, ex Ordin. Minor. de privileg. Regul. part. 2. tract. 8. cap. 4. propos. 5. asserit, non esse certum, quod prædicti Regulares teneantur privatim persolvere Horas. [Quia consuetudo, inquit, quæ est vnum ex præcipuis fundamentis, non admittitur à multis.] Hinc D. Franc. Verde, in opasc. pro Caramuel. quæst. 12. part. 6. §. 5. num. 595. fol. 158. [Cum sit, inquit, sub dubio, an consuetudo Monialium de recitandis horis extra chorum sit introducta cum animo se obligandi, non obligat. Gratianus in sum. verb. Horæ, qui dicit nec professos non in sacris teneri.]

4 Adde quod Moniales non possunt inducere consuetudinem, quæ vim obligandi habeat, ut docent Franciscus Gallati in Margarita casuum cons. verb. Consuetudo. [Consuetudinè, inquit, non possunt inducere foeminae, nisi haberent vim condendi legem, ut Principissæ: decret. regul. 2. num. 37. de reg. iur.] Pasqualigius, decis. 415. [Moniales non possunt inducere consuetudinem, quæ apud ipsas habeat vim legis.] Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 103. art. 2. num. 1355. [Consuetudo hæc non obligat sub culpa gravi. Probò ratione efficacissima, qua utitur Villalobos: nempe ad introducendam consuetudinem, quæ habeat vim legis, necessaria est in introductionibus auctoritas, atque pueris, imberbibus, & foeminis nullus dedit talem auctoritatem: ergo.] Hæc ille. Quem sequitur Petrus Marchantius, in Tribun. Sacram. tom. 2. tract. 2. part. 2. tit. 3. sect. 1. quæst. 2. ibi. [Dico quarto, fictitium esse consuetudinem illam receptam esse per modum legis ad peccatum mortale obligantis.] Et Ludovicus de S. Iuan, in sum. quæst. unica de oratione, art. 10. dub. 2. concl. 3. inquit. [Los otros Religiosos professos, y profesas, no estàn obligados a rezar el Oficio divino por sí, en razon de su profesion, ó de algun precepto, hasta que se ordenen de Orden Sacro: Salvo quando estàn en el Coro, segun la costumbre de las Religiones.]

5 Ex quibus fit, quod etiam admissa consuetudine recitandi

di in Monialibus, & Religiosis profelsis, non rectè, ex illa inferatur obligatio. Tùm, quia non est legitime introducta. Tùm quia, vt optime ait Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. conclus. 3. [Cum in singulis Ordinibus sit præceptum, quod tam in communi, quam in particulari Officium diuinum dicatur, est probabile, talem consuetudinem ortum habuisse ex illo præcepto, atque adeò non obligare magis, quam ipsum præceptum, quod neque ad mortale, nec fortè ad veniale obligat, vt diximus.] Tùm, quia vtrait M. Serra, l. 2. quæst. 97. artic. 3. fol. mihi 497. [Si dubium sit, an consuetudo inducta fuerit animo se obligandi, docent multi, præsumendum esse ex sola devotione, & in modum consilij inductam fuisse, & non esse obseruatum necessarium, quod in consuetudinem deducitur, quod, & colligitur ex dictis à nobis, supr. quæst. 19. artic. 6. dub. 5. ad 4.] Quod tradunt plures alij, quos citatos sequitur M. Barnabas Gallego, tract. de conscient. dubia, dub. 103. [In dubio, inquit, de obligatione præcepti per consuetudinem introducta, potius est inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit devotionis, & non obligationis. Ita Syluester, Suarez, Bonacin. Villalob. & alij.] Cur ergo devotionis non erit in Monialibus, & in Religiosis recenter profelsis? Aut cur non dicemus introductam ex ignorantia, qua simpliciores crediderunt, se esse à iure obligatos, cum verè non sint; sicut de alijs consuetudinibus iudicant vterque Sanchez, Portel, & alij, apud Dian. part. 1. tractat. 9. resol. 41.

6 De obligatione ex consuetudine orta agit Paqualigius, decis. 487. & 488. cui si aquiescat Anonymus, omnino quiescet. Duo enim inquirat. Primò, an si consuetudo sit rei gravis, & difficilis, & communiter seruetur, censanda sit inducta cum animo se obligandi. Secundò, an si viri timorati male sentiant, de his, qui non seruant consuetudinem, aut communiter scandalizentur, sit si num fuisse introductam ex animo se obligandi? Et vtrique respondet negative. Sed non bene. Alias nec sacris initiati, sed soli Presbyteri ad Horas Canonicas tenentur. Quia pro his tantum in iure præceptum, vt cum pluribus tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 30. quæst. 6. num. 10. vbi sic. [Ideo Caietanus in sum. ait, quod præcepto in iure contento, soli Presbyteri expressè inveniuntur; quod, & docent Navarrus, Azor, Phalibertus, Trullench, & alij communiter, vt refert, & sequitur Leander à Sacram. tract. 6. de Ordine, disput. 13. quæst. 8.

La-

Latius Suarez, Ioannes à Sancto Thom. Villalob. & alij, &c. Pro Diaconis autem, & Subdiaconis haberi ex consuetudine, quæ cum sit rationalis, & legitime præscripta vim legis habet.] Hæc Prado. Quod si, ad rem nostram, disparitatem desideres, recole superius dicta à num. 3.

7 Sed pro maiori conscientie Monialium securitate placuit, hic advertere Innocentium Quartum per Bullam 10. quæ incipit, *solet annuere*, concessam anno 1253. Monialibus degentibus sub cura Minorum, illis indulgere. [Vt qua occasione rationabili non possunt aliquando legendo dicere horas suas, liceat eis, sicut alia sorores (nimirum non Choristæ) dicere Pater noster. Ex quibus Pontificis verbis infert Pellizarius, tom. 2. tract. 10. cap. 6. & cum illo Leander, tom. 6. in Decalog. tract. 8. disput. 2. quæst. 31. & 32. Moniales censerit dispensatas super consuetudine recitandi, quoties ex rationabili causa non possint recitare Horas Canonicas. Rationabilis autem causa, inquit, erit. [Si Monialis sit scrupulosa circa diuini Officij recitationem; si minus expedite sciat legere in Breviario; si sit defatigata, ex aliquo labore extraordinario, si præ manibus habeat extraordinariam aliquam occupationem, quæ illam angat, & similes.] Sic illi. Qui addunt hoc privilegio gaudere per communicationem Moniales omnes, & Religiosos profellos non in sacris quarumque aliarum Religionum. Videatur Leander, sup. & quæst.

33. Vide etiam Thomam Hurtado, tom. 2. tract.

12. cap. 1. num. 1178. vbi aliud privilegium à Paulo Tertio concessum refert.

EX

EXTRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

PROPOSITIO I.

SACERDOS potest Missas anticipatè celebrare indistincte, pro eo, quem Deus novit primum petiturum. *Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 2. lib. 23. cap. 17. numer. 237. post decretum Clementis VIII. die 15. Novemb. anno 1605.*

1. R. Hanc opinionem non sequitur Reginaldus, sed illam refert à Petro de Navarra traditam, lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 375. Cuius præiactis fundamentis concludit. [Qua de re, licet adhuc possent afferri alia, quæ eam reddant in speculatione probabilem, ipsa tamen in praxi non caret periculo scandali, à quo cavendum est.] Hæc ibi, nulla facta mentione decreti Clementis, quod signum evidens est, non esse tunc in ea Provincia promulgatum. Quapropter male pro contraria sententia adducit Reginaldum bene observat R. P. Leander Sacramento, tom. 2. tract. 8. disput. 4. quest. 19. Vbi ab eadem calumnia vindicat M. Ledesnam citatum etiam à Philiberto Marchino, tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 7.

2. Verum prædictam opinionem post decretum Clementis, tenet Margarita casuum consc. quam luci dedit Franciscus Galleti Venetijs anno 1613. Vbi verb. Missa. inquit. [Missas dicere, eas statim applicando ei, quem Deus scit primo petiturum, ac elemosynam oblaturum, non esse illicitum, contra Cordubam rationabiliter defendit Petrus de Navarra, vbi supra, & Aragon, 2. 2. quest. 85. de Sacrif. art. 3. vers. De anticipantibus Missas.] Quem sequitur Bonacina, disput. 4. de Euch. quest. ultima punct. 7. §. 5. [Sacerdos, inquit, qui anticipatè celebrat Missas, & non suspendit effectum sacrificij, sed ex tunc applicat sacrificij valorem pro eo, qui dabit elemosynam, satisfacit, & potest accipere elemosynam pro Missa iam celebrata.] Et hanc opinionem de rigore iuris veram esse, docet Emanuel Rodriguez, Fraxinellus, & alij, apud Marchinum supra. Item Vega, & Fernandez, apud Dianam, part. 2. tract. 14. resol. 13. & probabilem putat Molfesius, in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 16. num. 28. Et temperatam tradit M. Corradus, 2. part. resp. cas. quest. 355. in sum. edi.

edita Venetijs anno 1606. anno immediato post decretum Clementis. Vbi sic ait. [Dico secundo esse certum, quod si quis dicat Missam pro intentione eius, qui solitus est Missas commendare, adhuc ipso ignorante, poterit pro Missa taliter dicta stipendium accipere. Non est autem eadem ratio de Sacerdote celebrante, sine determinata intentione.] Sic ille. Qui nec meminit prohibitionis Clementis. Quod defectum publicationis confirmat. Et in Hispania receptam non fuisse tradunt Navarrus, Rodriguez, & Henriquez, apud Mascarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 2. cap. 8. num. 118. Advertendum tamen est, opinionem Navaræ, Galleri, & Bonacinae in praxi suscipi non posse. Quia in Expurgatorio Sanctæ, & Generalis Inquisitionis expungi mandata est ex Moura, & alijs, qui eam docuerant.

PROPOSITIO II.

Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsius celebrantis correspondentis. Idque post decretum Urbani VIII. die 21. Iunij anno 1625. *Filliutius Iesuita, apud Leandrum, tom. 2. de Sacrif. Missæ. Quod tradit Filliutius, tract. 5. cap. 6. num. 181.* [Hæc sententia est valde notanda pro illis Provincijs, in quibus decretum Urbani receptum est, ut in Italia.]

1. R. Hæc obiectio plures continet impositiones. Primo. Quia Filliutius sua opera in lucem dedit ante decretum Urbani. Hoc enim fuit expeditum anno 1625. ut fateris. Filliutij autem opera excussa reperies Lugduni, anno 1622. Secundo. Quia nec prædictam opinionem ille tuetur, nec pro ea citatur à Leandro, sed pro alia longè diversa. Nimirum Sacerdotem pro tribus sacrificijs posse recipere quatuor stipendia, applicando etiam petenti specialem fructum sibi correspondentem. Verba Filliutij sunt. [Addit Navarrus, conf. 8. de celebrat. Missæ. Sacrificantem posse partem sacrificij sibi debitam applicare his, pro quibus teneretur, sed quia nescitur, quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse suppleri vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni. Quod (attende) servare poterunt hi, qui cum receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere.] Hæc Filliutius sup. num. 181. citato, in editione Lugdunensi anno 1622.

2. Verum opinio, quam ei falso tribuisti, plures etiam post Urbani decretum defensores habet, putant enim eiusmodi casum

sum non esse sub illo comprehensum. Ita tenent Bartholomaeus a Sancto Paulo, tract. de Euchár. lib. 2. quæst. 158. Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 7. & 11. Vbi ait, quod ipso præsentente. [Licini catus iste a nonnullis doctissimis viris præsertim à Lanfésio iuris utriusque Doctore celeberrimo, & in morali Theologia veratissimo, fuit approbatus.] Peyrinus, & Machado, quos citatos sequitur Leander à Sacrament. sup. tom. 2. tract. 8. disput. 4. quæst. 10. Et putant probabilem, apud ipsum Gavantus, Trullench, & Homobonus, quia ait multos viros graves eam docuisse, eamque tenent Thomas Hurtado vbi infra, à num. 173. & Bordonus in Consilijs Regular. de celebrat. Missæ. resol. 25. & putant probabilem Remigius, in sum tract. 5. disp. 4. §. 7. num. 2. & plures alij, apud Dianam, 3. part. tract. 14. resol. 45. & part. 11. tract. 7. Misc. resol. 26. Vbi contrariam sententiam tuetur, licet hæc olim non displicuerit, part. 2. tract. 14. ref. 14. Nullum ex his authoribus offendit Anonymus.

3. Adde si verum sit (quod ipse supponit) nempe in Hispania decretum Urbani non fuisse receptum, quod non leve fundamentum habet, apud Thomam Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. num. 164. vbi ait. [Addo in Hispania à multis viris doctis audivi, totum hoc decretum non esse usu receptum.] Et apud M. Acarium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Obispo,] resol. 311. vbi inquit. [Muy probable es, que en España no está admitido, saltem quoad totum, &c. porque además que lo dicen muchos Doctores, y entre ellos Serafino, in scholis ad privilegia Ordinis S. Mariæ de Mercede, in casu privilegij Clem. VIII. & ibi quoque Freitas Lusitanus, contra del uso, y praxis.] Et apud M. Serra, in editione Valentina, in 3. part. quæst. 83. art. 1. dub. 4. ad 6. vbi ait. [De qua prohibitione mihi non constat, & multo minus de publicatione sufficienti ad omnis Provincias adstringendas.] Aut si verum est, maiorem vim non habere, quam reliquas Eminentissimorum Cardinal. declarationes, vt docet Caranael, in Theolog. fundam. à num. 187. quas putat ibidem probabilitatem non excedere, & in Theolog. mor. à num. 172. Quem sequitur M. Acarius de Velasco, vbi supra, loquens de eiusmodi declaratione Cardinalium iussu Urbani edita circa Missarum stipendia. His verbis. [Además, que es question muy reñida entre los Doctores, si las declaraciones de los Eminentissimos Cardenales tienen fuerza de ley? García, y Barboza sienten, q si; pero lo contrario tienen otros, que cito, y digo en el primer tomo.]

4. Si,

4. Si, inquam, hæc probabilia sunt. Pro obiecta sententia, potiori iure, itabunt, qui asserunt, Sacerdotes tam divites, quam pauperes, posse pro vna Missa tantum stipendij à diversis personis accipere, quantum sufficiat ad congruam, sed strictam, pro quolibet die, propriæ personæ sustentationem. Caietanus, uterque Sotus, Arnilla, Sylvester, Canus. Item Rodriguez, Petrus de Navarra, Camerota, Graffius, Beja, & alij, quos citat Philibertus Marchinus de Sacrificio Missæ, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 6. Quibus adde, quotquot sic taxant iustum stipendium Missæ. M. Conradus, 2. part. Resp. quæst. 482. [Quidquid alij dicant, nobis, inquit, placet opinio Petri de Aragon, qui dicit iustum stipendium esse solum strictam suæ personæ sustentationem, & eorum, quæ simpliciter ad vitam sunt necessaria. Sustentationem intelligendam puto, scilicet victus, vestitus, domus, & ei infervientes. Nec pauper plus, nec dives minus accipere potest, sed omnes æqualiter, paupertas enim, vel divitiæ nil conferunt ad æqualitatem iustitiæ, & ad debitum.] Quod tradit etiam M. Petrus de Ledesma, in sum tract. de Euchár. cap. 18. dicens. [El justo estipendio se ha de proporcionar con su entera sustentacion. Hase de advertir, que entera sustentacion, es aquello, que basta para sustentarse el, y en criado, ò criada, y con moderacion, no con exceso.] Et conclus. 14. [Es tambien muy probable, que el Sacerdote pobre puede muy bien llevar dos, ò tres justos estipendios por vna Missa, quando vno no es suficiente para su sustentacion. Esta sentencia tienen los Doctores, que dicen, que el justo estipendio se ha de tasar en orden a la entera sustentacion del Sacerdote. El Padre Maestro Cano, y el Padre Maestro Soto, y otros gravissimos Theologos.] Injò addit contra illos, id etiam tenendum. [En caso, que el que dà à dezir la Missa, pida expressamente que se ha de dezir por el solo, y el Sacerdote lo prometa así.] Hæc ibi. Addunt etiam nonnulli tot stipendia posse recipere pro vna Missa, quot necessaria sint ad parentum etiam pauperum sustentationem, (quando in ea sunt necessitate, vt nisi mendicando sustentari non possiat) & ad emendos libros Theologo, vel Juristæ ad exercenda aliqua ministeria spiritualia necessarios. Ita M. Nagnus Cabezudo, in 3. part. quæst. 83. artic. 1. dub. 9. conclus. 4. & 5. [Quod nihil, inquit, videtur probabile.] Et non dissentiet Caietanus, 2. 2. quæst. 100. art. 2. & 3. vbi ait. [Sustentationis nomine, non tantum venit cibus, & potus, sed quidquid est necessarium ad vitam, & vestitum sui, & eorum quorum sibi cura incumbit. Non enim debet mendicare Sacerdos pro sustentatione.

L

ta-

tatione suorum, aut parentum antiquorum, aut parvulorum nepotum suarum curarum secundum naturam iura relictorum, & huiusmodi.] Sic Caietan. in favorem opinionis de pluribus stipendijs pro eadem Missa accipiendis.

5 Huius doctrinae rationem tradit M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. p. de Sacrif. Mis. quæst. 1. quæb. 7. conclus. 2. vbi ita inquit. [Probabiliter ait Soto, iustum stipendium esse taxandum in ordine ad congruam sustentationem Sacerdotis pro vno die, & ve ab vno, siue à pluribus pro vna Missa accipiatur. Nam Sacerdos (at- tende) habet ius vivendi ex suo ministerio, sed non habet aliud ministerium in vno die, nisi vnam Missam: ergo.] Hæc ille: quæ sunt valde notanda: quia decreta, & declarationes Eminentissimorum Cardinal. ex mandato Urbani VIII. anno 1625. non intendunt iuri naturali derogare, vt notant Franciscus de Lugo de Sacram. lib. 5. cap. 12. num. 688. & Diana, part. 1. tract. 7. Mis. ref. 27. Vnde si ius habet Sacerdos, vt ex Missæ celebratione vivat, vt tenet etiam M. Corradus, 2. p. Resp. q. 482. tantum stipendij poterit accipere, quantum ad suam sustentationem opus habeat, etiam vbi decretum receptum fuerit, (vt est in Hispania, quicquid alij dixerint) quod nulla ratione concedi potest. Alias nunc etiam locum haberet non solum doctrina Cani, Ledesma, & aliorum, quam putat probabilem M. Ioannes de la Cruz, sup. dub. 7. conclus. 4. in editione Toletana anno 1628. asserentium. [Possit Sacerdotem pauperem recipere duo, seu tria stipendia pro vna Missa, cum habet opus his ad victum parce, & moderatè iuxta suum statum.] Sed etiam doctrina vtriusque Soti, Caietani, Armilla, & Sylvestri, & M. Corradi cum Aragon, qui vt supra vidimus, pro Sacerdote etiam, divite hanc opinionem amplectuntur. (Qua inane penitus redderetur decretum Urbani, & Eminentiss. Card. declarationes, quo ad prohibitionem duplicis stipendij pro vna Missa, iuxta consuetam Episcoporum taxam.) Vide vnum pro omnibus M. Dominicum de Soto, lib. 9. de iustitia, q. 3. art. 1. vbi sic scribit. [Vbi non est in usu, eam pro vna Missa elemosinam erogari, quæ diario victui sufficiat, potest Sacerdos duplam saltem percipere.] Et infra. [Dum autem Sacerdoti abundat, vnde honeste, & forsitan ornate vivere possit, videtur nequire vti hoc subsidio. Sed nihilominus respondetur, quod etsi non adeo id ipsum eiusmodi Sacerdotem deceat, tamen secundum rigorem iustitiarum, nulla esset iniquitas, quia iudicium non est de rebus ferendum, secundum id, quod accidit, sed secundum rei naturam.] Hæc ibi. Prædixerat autem populum iure naturæ teneri alere mi-

nistros Ecclesiæ. Eo quod. [Christianorum Religio, in Sacramentorum susceptione, & sacrificij oblatione posita sit, ad quæ iure naturali, & divino totus Christianismus tenetur.] Quæ si admittatur, sanius cuique consilium erit, Regularibus, qui paucioribus ad congruam sustentationem indigent, quam Sacerdotibus alijs Missas celebrandas commendare.

6 Laxiorem, ante Urbani decretum, opinionem tradiderat M. Ioannes Dominicus Montagnolus Senensis, ex eadem Illustrissima Dominicanorum Familia, in libello de Missæ valore, cap. 26. Qui vt refert Philibertus Marchinus de Sacrif. Missi tract. 3. part. 2. cap. 15. (alias 16. num. 4.) [Absolutè affirmat, remoto secularium scandalo ex Sacerdotum avaritia, posse sine peccato pro vna Missa plura à diversis stipendia accipi.] Quod ante illum tenuerant Caietanus, & Sylvester, quibus citatis putat probabile M. Corradus, 1. part. Resp. cal. quæst. 266. in additionibus: quia contrariam, quam sequitur, dicit tutiorem. Verba eius sunt. [Hæc opinio huius Doctoris Ioannis Viguerij, (nempe contraria) cum sit rationi valde consona, satis mihi placet ob rationes adductas contra aliam, propter diminutionem cultus Divini, ideo tenendam consulerem magis, quam alteram, cum etiam tutior videatur.] Hæc Corradus, qui vt patet, contrariam tutam existimat. Cæterum P. Vazq. de Euchar. disp. 234. cap. 4. asserit non esse tutam in conscientia. Et Navarrus in Manuali, cap. 25. num. 92. dicit esse doctrinam singularem, & vni Ecclesiæ minime receptam. [Quare (inquit Marchinus supra num. 12.) in nulla prorsus Religione, etiam Reverendissimorum PP. Prædicatorum, opposita sententia vni villo recepta fuit, vt refert Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. conclus. 2.] Et nullam esse Religionem, cui hoc ex privilegio competat, multis suadere conatur Fr. Ludovic. à Concept. in examine veritatis, tract. 2. cas. 23. fol. mihi 179. Consulatur tamen M. Ioannes de la Cruz, in Epitom. Religios. lib. 2. cap. 5. dub. 7. conclus. 3. §. Nota primo, & Henriq. in sum. lib. 9. cap. 22. num. 7. An verò ratione necessitatis ad congruam sustentationem communitatis, hac opinione vti liceat; & an etiam particulari Religioso pauperi. Vide Petrum de Ledesma, in sum. part. 1. cap. 18. conclus. 4. fol. mihi 94. vbi partem affirmativam tenuit.

7 Nihilominus novissimè post decretum Urbani VIII. opinionem Montagnoli, Caietani, & Sylvestri, amplectitur Thomas Hurtado, tom. 1. ref. mor. tract. 2. cap. 4. ref. 17. n. 187. & 188.

Verba eius sunt. [Si vnus det decem stipendia, & alius alia decem, dicendo decem Missas vtrique satisfacit ex iustitia, nec tenetur restituere.] Et infra. [Nec enim contra iustitiam est, pro pluribus stipendium accipere, & sacrificium vnū offerre, neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam danti stipendium, quod pro nullo alio offeram. Et inferius. [Etiam si apponatur Sacramentum de non applicando alteri; quia est iuramentum de re illicita.] Haec tenetur Hurtado. Quæ stare minimè possunt cū obligatione Decreti, quam ipsemet supponit supra: ac pro inde nescio, qua ratione hæc opinio iustineri potuit. Quapropter re melius considerata, tom. 2. tract. 8. ref. 26. n. 370. dixit, hoc dictum procedere secundum ius naturæ. [Quia secundum speciale decretum Urbani Octavi aliter iudicium ferendum est.] Et hodie cessat omnis opinandi licentia; tam in eiusmodi assertionem, quam in reliquis ex alijs Doctoribus supra datis. Nam contra opinionem numero secundo relatam, & quæ, post declarationem Eminētis Cardin. iussu Urbani VIII. editam, invaluerat, pro duplici stipendio, pro eadē Missa, ratione applicationis specialissimi fructus Sacrae Congregationis correspondenti, prodijt nuperrimè Sacrae Congregationis declaratio tenoris sequentis.

8. [Cum Authores nonnulli scriptis suis etiā typis editis asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta elemosyna, celebranti, licitum esse aliam elemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illā fructus, seu valoris eiusdē sacrificij, ipsimet celebranti debita, (specialem nuncupatam) applicet; ac proinde hunc casum sub decreto Sacrae Congregationis Concilij, prohibente duplex pro vnica Missa stipendium, seu elemosynam recipi, non esse comprehensum. Propterea Sacra Congregatio Eminētissimorum, ac Reverendissimorum Dominorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, &c. Antedictam assertionem mature examinavit, eademque prorsus reprobata, sub die vigesimo quinto Ianuarij, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono sancivit. Nulli Sacerdoti licitum esse, praefata ratione siue pretextu, aliam elemosynam accipere, praeter illam, quam accipit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur; ac proinde casum hunc esse comprehensum in decretis alijs per eandem Sacram Congregationem Concilij editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro vnica Missa recipiatur. Quam Sacrae Congregationis sententiam ad Sanctissimum Dominum nostrum Alexandrum Papam Septimum relatam, Sanctitas sua sub die vigesimo nono eiusdem mensis appro-

probavit, & decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit.] Haec tenetur in declaratione Sacrae Congregationis Concilij.

9. Cæterum in ea nil est, quod deroget concessioni, quam post evulgatam primam Eminētissimi Cardinalium declarationem anno sequenti 1626. fecit Urbanus VIII. Minimis Sancti Francisci de Paula, vt legata Missarum perpetua, exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetae Romanae, pro qualibet Missa quotidiana reducerentur. Hanc constitutionem refert ad verbum Laurentius de Peyrinis ad Constitut. 5. Urbani VIII. pag. 494. tom. 1. privileg. Ordinis Minimorum. Hoc autem privilegio (ait Marchinus) etiam aliorum Ordinum familiae, quæ communicant in praedictis privilegijs, perfruuntur.] Sic ille tract. 3. part. 2. de Sacrificio Missae, cap. 30. in fine. Et idem sentiunt Peyrinus, Petrus Marchantius, Caspensis, Garcias, & alij. Licet contrarium cum Lezana teneat Antoninus Diana, eos citans, part. 10. tract. 16. resol. 67. retractas quod docuerat, p. 6. tract. 6. ref. 11.

10. Rogabis an qui ignorantia, vel opinione ductus duplex stipendium modo supra tradito à Doctoribus receperit, teneatur, falsitate opinionis cognita, post novissimum Sacrae Congregationis decretum, restituere Missas, aut stipendium restituere? Respondet negative Bordonus, in consil. Regul. resol. 25. quaest. 13. num. 22. Sed aperte fallitur: quia ratione rei acceptae (si extet, vel factus sit ditior) tenetur, sicut possessor bonae fidei, quando cognoscit rem esse alienam, aut sine titulo adquisitam. Nec fas est dicere praefatas Emin. Cardinal. declarationes vim legis non habere, sed tantum esse doctrinales securiorem partem proponentes: Nam declarationes Cardinalium in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Emin. Cardinalis Praefecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis à Summo Pontifice approbatae, & ex eius mandato publicatae, vt contingit in praesenti, vim habent legis, & sub lathali ad earum observationem obligant, vt bene Diana, part. 11. tract. 2. Mis. ref. 42. Thom. Hurtado, tom. 1. variar. tract. 3. cap. 6. ref. 45. n. 380. & doctissimus Pater Mædo in Bull. disp. 1. cap. 6. n. 41. Quamvis cum his etiam conditionibus probabilem esse contrariam sententiam immerito putet Illust. Arch. Hispanensis Fr. Petrus de Tapia, lib. 4. de legibus, quaest. 8. art. 8. num. 5. in fine, fol. mihi 358.

11. An vero liceat aliquando eidem Sacerdoti, pluries eodē die celebrare? Audiamus doctissimum M. Ioannem de la Cruz,

in direct. 2. part. quæst. 2. de Sacrif. Missæ dub. 3. vbi sic ait. [Pluries ex rationabili causa licet eodem die celebrare. Primo, in Natali Domini. Secundo, si in festo solemni Ecclesia non capit omnes fideles, & vnus est tantum Sacerdos. Tertio, si post primam Missam occurrat defunctus ex n. ore cum Missa sepeliendus. Quarto, si superveniat Episcopus, quem decet audire Missam quotidie. Imo, & ob peregrinos in die festo. Quinto, si infirmus sit communicandus, & non sit consecrata Hostia. Sexto, si in eodem die sint duæ Missæ vna festi, & altera vigiliæ, Rogationum, aut defunctorum, & sit vnus solus Sacerdos. Ita D. Thom. ad 2. Sep. imò, si sint nuptiæ benedictionæ. Dicit casus assignantur à Paludano, in 4. dist. 12. quæst. 11. art. 4. à Divo. Antonino, 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 4. & 5. art. 2. Soto dist. 13. quæst. 2. Navarro, cap. 23. num. 87. Victoria, n. 96. Sylvest. verb. Missæ, 1. Et in dictis casibus supponitur, quod Sacerdos sit ieiunus, & quod non sit alius Sacerdos, & c. In omnibus dictis casibus præter primum, & secundum non apparet vrgens necessitas, sed in his itetur consuetudini.] Hæc Cruz. Circa ieiunium naturale ad celebrandum requisitum. Vide infra, tractat. de ieiunio, propos. 2. num. 10.

PROPOSITIO III.

Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per aliam satisfacere minori stipendio. Bordonus Iesuita, in consilij Regul. resolut. 25. num. 28.

I. R. Ante decretum plures doctissimi tenuerunt. M. Sotus de iustit. lib. 9. quæst. 2. post 2. corollar. [Vtrum possit Pastor, qui curam habet animarum, cuique subinde incumbit eiusmodi functio, ex pitantijs portuicularum sibi vsurpare, imminutaque mercenario porrigere? Et revera si iustum stipendium mercenario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, quando quidem pitantiæ omnes Patrocinio conferuntur, qui subinde, vt Missarum debitor, quo potuerit honesto stipendio, potest mercenarios ad eas celebrandum conducere.] Hæc Sotus, cuius fundamentum, licet pro omnibus militet, quo ad Parochos tantum id eum tradere, dicit M. Corradus, 2. part. resp. casuum, quæst. 354. Veram quoad omnes Sacerdotes tenet apud ipsum, doctissimus alter sodalis, vt ipsemet refert. [Sed R. P. Fr. Bartholomeus ab Angelo, Ordinis nostri Prædicatorum, in quodam suo libello, sic dicit. [Revera si iustum stipendium merce-

na-

nario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, si qui dedit pecuniam, dedit ultra quam dari solet, & saltem implicite contentatur, & sibi retinet illud plus pro suo labore.]

2 Idem tenet M. Zanardus, in direct. part. 1. de Euchar. capit. 13. ibi. [Septimo dico. Quamvis habeat speciem turpis lucri accipere pinguem Cappellariam, vel eleemosynam à consanguineis defuncti, & postea per non totum receptum, sed per minus, per alios satisfacere, vt si mihi darentur duo Iulij pro quolibet Sacerdote celebraturo tali die pro defuncto, & ego solum vnum Iulium cuilibet Sacerdoti darem, alios Iulios pro me retinendo, & c. Tamen factum tenet, nec ad aliquam restitutionem obligat, quia satis est, quod fiat Sacrum in suo valore, & quia translatum est in me dominium. Vnde possum facere de meo, quod volo.] Hæc ille. Et ante decretum tenere plures alij, quos citat Diana, 2. part. tract. 14. resol. 11. & de iure naturali verum esse, tradit cum pluribus, quos citat Thomas Hurtado, tom. 1. variat. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 16. & communis opinio, apud Barbof. de potestate Episcop. part. 2. alleg. 24. n. 11.

3 Post Urbani decretum putat probabile Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Cappellaria, resolut. 152. num. 2. Cum limitationibus traditis à Zanardo sup. [Esta opinion, inquit, me parece a mi probable con que tenga las dos condiciones dichas.] Nimirum, quod sit translatum dominium, & quod fiat Sacrum eleemosyna contracta. Et absolutè tenet Bordonus ab Anonymo supra citatus. Sic enim ait, num. 28. [Dico tradentem stipendium taxatum, retenta sibi parte minori, aut etiam maiori, non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, & c. Quia nulli infertur damnum, neque iniuria, sed solum fit contra simplicem prohibitionem, quod non potest esse nisi peccatum veniale.] Hæc Bordonus. Fateor. Sed quid inde contra leuitas? Bordonus non est Iesuita, sed Franciscanus. En libri inscriptionem. [Consilia Regularium, authore admodum Reverendo Patre Fratre Francisco Bordonio Parmensi Tertij Ordinis Sancti Francisci Regularis Observantiæ, Sacerdote professo, Doctore Theologo, ac Sancti Officij Civitatis Parmensis Consultore.] Hæc ibi. Parum iudicasses Iesuitis opiniones imposuisse, ni aut hores etiam imponeres. Sed ne vel istum Doctorem tam acri censura carpas, vide Marchinum, tract. 3. part. 2. cap. 32. in fine, vbi sic ait. [Audio tamen hoc decretum, quo ad hanc partem, in multis Italiæ locis, necnon in ipsa Alma Vrbe, à multis Collegiatis Ecclesijs

L4

non

non seruari.] Quapropter sententiam Bordonii Doctores alij non infimæ notæ improbare non audent.

PROPOSITIO IV.

Confuetudo aliquorum fidelium, qui dum vitam agunt defunctorum Missam, & Officium, sibi quasi mortuis applicari, dicantari, & exequias celebrari curant, veluti supersticiosa extirpanda est. Layman le-
suis, lib. 3. tract. 5. de Sacrif. Miss. cap. 2. num. 15.

1 R. Hanc doctrinam defendunt Diana, 5. part. tract. 13. resolut. 2. & Fraxinellus de Sacer. obligatione, lect. 4. prænot. 4. §. 4. Qui multis probant talem consuetudinem ritibus, & ordinationibus Ecclesiæ Romanæ conformem non esse. Quia Ecclesiæ, inquit, suffragia, sive preces, secundum propriam, tum significationem, tum institutionem, referuntur ad solos mortuos, & intentio Ecclesiæ est vt Missa, quæ dicitur de Requie, & Officium funebre dicatur pro mortuis, nam ad eum finem Collectæ, & preces factæ sunt. Sacerdos autem non potest mutare intentionem Ecclesiæ. [Ergo inutiliter (inquit Layman) ne dicam superstitione, dicuntur pro viuis, quippe præter, aut contra Ecclesiæ intentionem.] Vide Dianam vbi supra, qui his præiactis concludit. [Hæc sunt rationes, quas pro sua firmanda sententia adducit Layman, quam libenter sequor, & docet etiam Fraxinellus.] Et ex Doctoribus, qui contrariam amplectuntur, nonnulli sic limitant. [Dummodo non dicantur orationes, quæ demonstrant aliquem iam mortuum.] Ita Zerola, & Homobonus, quos sequitur Barbosa in collect. Doctorum in Concil. Trident. Sess. 22. cap. 2. num. 10.

2 Quod vero pro defunctis in Purgatorio existentibus vtiliter dicantur, fide sanctum est. ex Trident. vbi sup. cap. 2. & Can. 3. Sed quæres: An suffragia existentibus etiam in inferno profunt? Respondet M. Corradus, 1. part. resp. cas. quæst. 264. [Tutius est simpliciter dicere quod suffragia non profunt damnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit.] Hæc ille, qui vt patet, oppositam sententiam probabilem, & tutam existimat. Non tamen videtur conformis Tridentino vbi sup. Sess. 22. cap. 2. dicenti. [Pro defunctis non dum ad plenum purgatis rite, iuxta Apostolorum traditionem, offertur.] Vnde M. Bartholomæus Sivilla, ex eodem Prædicatorum Ordine in Speculo peregrinarum quæstionum, quæst. 13. tertij capitis, nonnullos pro hac sententia referens, carpit, suscitans. [Antiquas, & oblitas positiones susci-

ta:

tare cupientes.] Vide Marchinum de Sacrif. Miss. tract. 3. part. 2. cap. 9. num. 12.

3 Cæterum D. Thom. in Addit. ad 3. part. quæst. 71. art. 5. §. [Sed hoc iterum.] Prædictam sententiam tanquam probabilē, & tutam admittit dicens. [Sed tamen modus, qui à quibusdam ponitur, quod suffragia profunt damnatis, posset aliquomodo sustineri; vt si dicatur, quod non profunt, neque quantum ad diminutionem poenæ, vel interruptionem, &c. Tutius est simpliciter dicere, quod suffragia non profunt damnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit, sicut ex dictis Authoribus apparet.] En probabile iudicat D. Thom. quia contrarium vocat tutius. Nihilominus, M. Sotus, in 4. dist. 43. quæst. 2. art. 2. §. [Quapropter] à probabilitatis finibus exterminat dicens. [Et si D. Thomas moderate dixit tutius esse, &c. Quia suo tempore in opinionibus id versabatur, tamen iam nunc caeterenda est conclusio, vel tanquam Catholica, vel tanquam Catholicæ proxima, saltem de iure communi.] Hæc M. Sotus.

4 Cæterum licet Sacrificium Missæ nullatenus pro damnatis offerri possit, certissimum est pro viuis omnibus fidelibus, etiam peccatoribus. (exceptis excommunicatis non tolleratis) licite, & vtiliter offerri, vt docent communiter Theologi. Imò sunt, qui existimant, virtute huius Sacrificij, immediate, & proxime, & ex opere operato remitti peccata mortalia, & infundi gratiam habitualement illis, pro quibus offertur, dummodo per attritionem dispositi reperiantur, sicut fit virtute Sacramenti Poenitentiae. In hanc singularem sententiam inelinat M. Petrus de Soto, lect. 7. de Eucharistia, & amplectitur M. Ambrosius Catharinus, opusc. de Sacrificio Missæ, (quod videre non potui) vt referunt M. Cano, lib. 12. de locis, cap. 13. M. Didacus Nuño Cabezudo, in 3. part. quæst. 83. art. 1. dub. 6. & P. Henriquez, lib. 9. de Eucharistia, cap. 14. in Gloss. lit. K. Vbi alios recenset auctores, dicens. [Et probabile dicunt Mantius, Sancius, & favent Soto, & Corduba, dum admittunt per Missam conferri alteri augmentum gratiæ ex opere operato.] Verum prædictam sententiam omnes reiiciunt. P. Henriquez dicit esse falsam, M. Canus esse delirium contra omnes Theologos, qui vno ore, animoque

dissentiant. [Ex quo, inquit, Ambrosij Catharini deliratio patet.] M. Nuño appellat
erroneam, & sic alij.

((999))

PRO-

PROPOSITIO V.

Qui in diebus festis assistit sacro, ab Offertorio vsque ad benedictionem, satisfacit præcepto. Layman Iesuita, lib. 4. tract. 7. cap. 3. num. 3.

1. R. P. Layman non tuetur hanc sententiam, sed refert pro illa Amalarium, lib. 3. de Ecclesiastico Officio, cap. 36. ipse vero ait. [Ego nil contra communem sententiam hic definio.] Fidelius ergo Diana, 5. part. tract. 14. resol. 70. Sic scribit. [Observat Layman (quod ego tamen non approbo) Amalarium significare fideles gravis culpæ damnari non posse, si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis interint.] Quid alij Doctores sentiant? Audi M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 2. de Missa. [Tenentur, inquit, sub peccato mortali audire Missam in festis, ab Epistola, iuxta Navarrum, aut iuxta Div. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. & Ludovicum Lopez, tom. 1. cap. 52. & Manuel Rodriguez, verb. Fiestas, ab Evangelio vsque ad communionem finitam, & qui alia omittit, satisfacit Missæ, et si peccat venialiter, ob parvitatem materiae omisitæ.] Hæc Cruz.

2. An vero satisfaciat, qui omisso etiam primo Evangelio assistit ab Offertorio vsque ad Evangelium ultimum inclusive? Respondet affirmative M. Zanardus, 1. part. de Euchar. cap. 16. §. 6. ibi. [Qui non audivisset Evangelium post Epistolam, satisfaceret audiendo Evangelium Ioannis, & sic non omisit partem notabilem Missæ.] Idem tenent plures alij, apud Dianam, 5. part. tract. 14. resol. 70. inter quos Faustus de Eucharist. lib. 2. quæst. 386. & ipse Diana dicit, hanc sententiam non esse improbabilem. [Vnde, inquit, non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Evangelium audivit vsque ad finem.] Et probabiliter putant cum Navarro M. Nugaus, Grassius, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina, disp. 4. de Mis. Sacrif. quæst. ult. punct. 11. num. 17. Cui satisfavent D. Antoninus, Ludovicus Lopez, Rodriguez, & Ioannes de la Cruz vbi supra; dum ultimo Evangelio assistere, non iudicant necessarium ad impletionem præcepti. Si enim interesse utriusque nemo tenetur sub mortali, cur vni præ alio? Et ita expressè tenet M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Fiestas, resol. 346. [La razon, inquit, es, porque ninguno está obligado à oír dos Evangelios en vna Missa, y oyendo el Evangelio ultimo de San Iuan, parece que con esso re-

com-

compensa el primer Evangelio que no oyo.] Subnectit vero. [Pero esta licencia, o estension raras vezes se ha de admitir; pero despues de hecha no se ha de detechar.] Verum: ad quid post bellum auxilium?

3. Iam quomodo hæc cohæreant cum præcepto Ecclesiastico audiendi totam, seu integram Missam? Respondet. D. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dub. 7. [Septimum dubium est de eo, qui dimittit aliquam partem Missæ, puta introitum Missæ. Videtur quod non satisfaciat, quia cap. Missas, dicitur. [Totas] idest integras. Respondetur, quod modicum pro nihilo reputatur. Ideo dicendum est, quod talis iudicatur servator præcepti, sed si dimittit notabilem partem (attende) puta mediam, vel tertiam partem, secus.] Idem tradit Sylvest. verb. Missa, 2. numer. 1. ibi. [Dicitur totas, idest integras, parum pro nihilo reputato. Vnde secundum Archi. præceptum non observat, qui partem notabilem omittit, puta medietatem, aut tertiam partem; secus qui modicam. Cum autem, secundum omnes, ad fractionem præcepti opus sit, partem notabilem omittere, qui medietatem, aut tertiam partem non omittat, non peccabit lathalter, secundum citatos Authores. In hoc principio fundatur supra relata Doctorum opinio pro accedente post primum Evangelium, quam sequitur etiam cum formidine Layman vbi supra, dicens. [Duriusculum videri si hominem, qui circa Offertorium ad Missam accessit, peccati mortalis damnemus, quod reliqua neglexerit, secluso contemptu: quando quæ principalia in Missæ Officio sunt, attente audivit.] Et ita etiam sentire videtur Martinus de San Ioseph in Monitis confess. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de orat. num. 5. vbi ait. [A otros les parece, que oye Missa, el que llega à oír desde el Ofertorio; porque juzgan que todo el principio con el Evangelio inclusive no es materia grave, y en todas las morales es razon aliviar las conciencias, aviendo razon para ello, & sententiã humanior est tenenda.]

4. Si autem inquiras: Quos liget hoc præceptum? Vide D. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dub. 1. vbi ait. [Vtrum teneantur Clerici, & Religiosi ad præceptum audiendi Sacrum?] Respondet. [Videtur quod non, quia textus dicit. [Seculares.] Ergo, qui non sunt laici non obligantur. Quod sentire videtur Ioannes de Biblia in quodam quodlibet: Sed tutior, & rationabilior est opinio Archi. Si enim tenentur laici, multo magis Clerici, & Religiosi.] Sic ille. Cuius opinionem, ne tutiorem, sed certissimam dicito. Et circa præceptum audiendi Sacrum, non

au-

audias M. Tabienam, & M. Turrecrematam; licet alias viros doctissimos, ex Ordine Prædicatorum, licet neque Angelum, Ricardum, Rosellam, & alios, qui (vt refert eos citans Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 1. docum. 1. §. Si bene Angelo) asserunt non assidentes Sacro in diebus festis non peccare mortaliter, nisi ex consuetudine omittant. Hanc enim opinionem non pauci erroris insinulant. Et sane strictior est opinio Amalarij, quam omnes reprobant.

5. Circa attentionem requisitam ad impletionem huius præcepti, sic discurret M. Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. [Hinc colligitur attentionem, quæ sub præcepto necessaria est ad audiendam Missam, non esse tantam, quanta in Officio Canonico persolvendo requiritur, sed sat est quod sit actus humanus. Quo circa (attende) quamvis indecentia sint colloquia inter audienda Sacra, non tamen propterea transgressio sit præcepti. Possent tamen voces, & cachinni in tantum prorumpere, vt per se essent peccatum irreverentiæ, & scandali.] Hæc Sotus, & ante illum Caietanus, quem citatum sequitur M. Corradus in Resp. 1. part. quæst. 198. vbi sic inquit. [Respondetur tamen ex Caietano, in opusc. tom. 1. tract. 6. quæst. 1. vna cum Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. quod sufficiat Missæ esse præsentem, vnde qui longe stat eam non audiens, vel cum alio loquens, non propterea est præcepti transgressor.] Verum, iure optimo, paulo infra in contrariam sententiam inclinat cum Sylvestro, qui verb. Missa in fine, negat posse satisfacere, si in notabili parte Missæ alijs intendit, quæ distrahunt à Missa, vt sunt nugationes, vaniloquia, & similia, quæ scandalizant. [Et hæc opinio, inquit, magis mihi placeat.] Sed cui iam contraria placebit?

6. De Ministro ad celebrationem Missæ, dixit Navarrus, quæ citatum sequitur Zerola, in praxi Epif. part. 2. verb. Missa, §. 3. Non esse necessarium de iure Ecclesiastico. Sed communis Doctorum sententia contrarium tenet, nisi gravis necessitas premeat, cum D. Thom. 2. part. quæst. 113. art. 5. ad 12. imò, & quod debet esse vit. Non inficior oppositum docere M. Nugnum Cabezudo, 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 1. Vbi contra fere omnes asseruit foeminam posse in immediatè, & proxime Sacerdoti ministrare. Verum, [Citius inquit, M. Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5.) auderem egomet mihi respondere, & ministrare, quam foeminam ad id manus admittere.] Videatur Barbof. de offic. Parochi, part. 1. cap. 11. num. 42. vbi plures.

7. Circa locum ad celebrandum, Videatur M. Sotus supra art.

3. à §. [Circa hoc.] Vbi inquit. [Vtrum celebrare in locis non consecratis, & benedictis, nempe extra Ecclesiam, sine Papæ, vel Episcopi facultate, sit peccatum mortale?] Cui sic satisfacit. [Ad hoc responderetur primum: Quoad de licentia Episcopi, etiam citra necessitatem, licitum est: Item ex necessitate, etiam sine licentia Episcopi, & ita tenet Sylvester, verb. Missa 1. §. 5. tametsi vbi licentia haberi potest, condecet, vt petatur. Quinimo non opus est magna necessitas, vt peccatum mortale excusetur, &c. Imò verò (attende lector) vbi nullus sit contēptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Sed præter necessitatem sunt, & privilegia. Prædicatoribus enim, & Minoribus indultum est, vt cum altari portatili possint etiam sine licentia Episcopi extra Ecclesiam celebrare. Jam vero modo per Pontificum diplomata ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, vt intra lates proprios Missas facere possint celebrari. Atque vbi aliqua necessitas incumberet, nil irreverentiæ tales concessiones haberent.] Hæc M. Sotus.

8. Tanti Doctoris patrocinio freti non desierunt, qui dixerint, quemlibet virtute Cruciatæ, (nempe in Regnis in quibus publicatur) posse in domo sua erigere Oratorium, quod ab Episcopo designetur, & approbetur, vt in eo Missas celebrare facere possit. Quam opinionem cum Garcia, & Ludovico à Cruce, quos citat, defendit, vt valde probabilem, & tutam in praxi Thomas Hurtado, tom. 2. ref. mor. tract. 12. cap. 1. §. 4. num. 1236. & 1242. An vero hæc sit M. Soti expressa sententia? Non affirmo. Tu cogita ex verbis illis. [Ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, vt intra lates proprios Missas facere possint celebrari.] Et inferius. [At vero, quod vniversi citra delectum huiusmodi concessionibus vtantur, revera non potest non reverentiam Sacrosancti Sacramenti denigrare, & quandam præferre contemptus effigiem.] Hæc ille. Quapropter hanc opinionem tribuunt Soto, Diana, part. 9. tract. 1. resol. 23. & Palao, qui illum sequitur, tom. 4. tract. 25. disp. vnica, punct. 6. num. 1. Eodemque fundamento attribuenta est M. Ludovico Lopez vbi sup. §. Superest iam.] Sed ego potius negarem cum communi Theologorum, talem concessionem in Bulla Cruciatæ contineri, ob reverentiam saltem Pontificis, vniversis citra delectum privilegia Cruciatæ concedentis.

EXTRACTATV DE IEIVNIO.

PROPOSITIO I.

QVI habent privilegium edendi ova, & lacticia in Quadragesima, possunt edere lardum, & sagimen. *Azor Iesuita, lib. 7. cap. 10. quest. 8.*

R. Hanc opinionem doctissimi viri defendunt, Sylvester, verb. Ieiunium, quest. 5. §. 2. vbi cum Hostiensis tenet. [Quod cuicumque conceditur vñs ovorum, & castei, concessus intelligitur vñs sagiminis, seu lardi.] Quem ex eodem Prædicatorum Ordine sequuntur M. Dominicus Baltanas, Provincialis suæ Beticæ Provinciæ in Hispania in Apologia Hispalis edita anno 1557. S. Raymundus, & alij apud ipsam, & M. Tabiena, quem cum pluribus citatum reperies, apud Dianam, 1. part. tract. 9. resol. 21. & apud Leandrum à Sacramento de præceptis Ecclesiæ, tract. 5. disp. 2. Quibus consentit M. Corradus in Resp. casuum, part. 1. quest. 250. in Addition. Vbi cum sententiam Hostiensis, verbis supra datis, referat, nec illam refellit, nec contrariam proponit. Et expressè cum M. Victoria, tenet M. Bartholomæus de Medina in instruct. Confess. lib. 1. cap. 14. §. 10. in fine. Vbi sic. [La licencia de comer huevos, es tambien para comer butyro: de adonde colegiã probablemente el doctissimo P. Victoria, que se puede guisar con manteca de puerco. Mas el vso està en contrario.] Stant etiam pro hac sententia Panormitanus, & Gloss. in cap. Presbyter, vt ait Sylvester. Item Angelus, & Rosella, vt testatur M. Baltanas sup. & putat probabilem Bossius, tom. 3. de ieiunio, titul. 21. tract. 9. num. 61. post medium, & amplectuntur Ananias, Felinus, Corsettus, Ovanus, & alij quos citatos sequitur novissimè Sebastianus Sachus ex Ordine Minorum in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. capit. 11. num. 91. fol. mihi 336. Et vt probabilis proponitur à Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 4. num. 5. Vbi plures in margine citat. Et saltrem, quod sagiminis vñs licitus sit, defendunt Pasqualigius in praxi ieiunij, decis. 74. num. 4. & 6. Et Barbosa in cap. Presbyter. num. 2. vbi sic ait. [In Glossa [Sagimine] notatur ad hoc, quod illis diebus, quibus licet come-

medere ova, & casticum, licet etiam comedere sagimen, vt per Sylvestrum, &c.] Idque putat probabile Leander à Sacramento in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 2. quest. 35. & sequitur Diana, 1. part. tractat. 9. resol. 21. Vbi sic ait. [Non ignobiles authores probabiliter docent, quod in illis diebus, quibus ex aliquo privilegio liceat comedere ova, casticum, & cætera lacticia, licere etiam comedere lardum, & sagimen. Ita Glossa, Abbas, Hostiensis, Sylvester, Tabiena, Bertachinus, Aviles, & alij, apud Henriquez: qui asserit ita respondisse aliquos Archiepiscopos Hispaniæ, qui de hac re consulti fuerunt.]

2 Sed quid dicendum de non habentibus privilegium edendi ova, & lacticia? Respondet Sylvester vbi supra. [Secundum Petrum de Palude, Britones comedentes in Quadragesima butyrum, videntur excusari, quia in illis partibus, in quibus Ecclesia dispensare potest, sciendo, & dissimulando dispensat.] Et paulo infra. [Vnde cum Ecclesia neque eis prohibeat, nec prædicet eos malefacere, & si aliud privilegium non habeant, excusantur.] Hæc Sylvester: quem sequitur M. Tabiena, verb. Ieiunium, num. 8. citans Paludanum, & Div. Antoninum.

3 Qua autem ætate pueris carnes, & ova prohibeantur? Vide doctissimum M. Serra, 2. part. tom. 2. quest. 96. artic. 1. Vbi sic ait. [Magister Sotus, in 4. dist. 12. quest. 1. art. 11. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam, ait. Pueri non obligantur vñque ad duodecimum annum, quando alijs tenentur Ecclesiæ legibus. Idem dicit dist. 18. quest. 1. artic. 3. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico Confessionis Sacramentalis. Ex quo sequitur, pueros vñque ad hanc ætatem, etiam si vñsum rationis habeat, non peccare carnes, aut lacticia in diebus prohibitis comedentes; quod expressè dicunt multi recentiores.] Hæc M. Serra, quæ sunt valde notanda. Opinionem Soti sequitur M. Corradus, 1. part. quest. 54. in Addit.

PROPOSITIO II.

In collatione serotina potest licitè sumi quarta pars eorum, quæ ieiunanti sufficerent ad prandium. *Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 14. dub. 10. num. 185. Layman Iesuita in Theolog. moral. lib. 4. tract. 8. cap. 2. num. 9.*

R. Prædictos Doctores non fuisse loquutos de prandio, sed de cœna, ad quam longe minor quantitas sufficere solet, & debet. [Quarta, inquit, pars eorum, quæ ieiunanti sufficerent ad ordinariam suam cœnam.] Cum autem communiter vix ad triginta duas uncias, hominû cœna soleat ascendere, idè communis opinio concedens uncias octo non longe est ab hac opinione. Præterquam quod circa quantitatem collationis, varie loquuntur Doctores. M. Nicolaus Mosciensis ex præclarissima Prædicatorum Religione in Tyrociniò S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. præcept. 2. num. 22. Sic ait. [Hæc autem quantitas nō est taxata, sed arbitrio bonæ conscientiæ relicta, attentis circumstantiis locorum, temporum, personarum, & occupationum.] Giptius in Thesauro, tom. 2. verb. Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [Quantitas non est determinanda, sed relinquenda est conscientiæ vniuscuiusque, quia cum diversæ sint complexionibus hominum, quantitas determinata poterit esse deficiens vni, sufficiens alteri, & excedens alteri.] Ex quibus, & ex Ioanne Sancio, Diana, part. 1. tract. 9. resol. 1. in fin. sic ait. [Ioannes Sancius in selectis notat, licere nobilibus ob ademptam consuetudinem ali quantulum largiorem, quam plebeijs, refectiunculam vespertinam accipere, solet enim esse debilioris valetudinis, & assueti pluribus epulis.] Ioannes Henriquez Augustinianus in practicis quæstion. lect. 16. quæst. 4. [La cantidad, inquit, de las ocho onzas no se ha de entender con las frutas muy humedas, como ton vbas, y ciruelas frescas, y cosas semejantes, porque doze onzas destas frutas muy humedas, son ocho de las frutas secas.] Omitto quo ad quantitatem collationis, standum esse consuetudini vniuscuiusque Provinciæ, vt docet Sylvest. verb. Ieiunium, num. 10. & plures alij. Et forsitan in ea, quam Layman, & Reginaldus coluere, prædicta consuetudo vigeat.

2. Quo ad qualitatem ciborum, sunt qui existiment (licet contra communem Theologorum) eandem, quæ in prandio, in collatione licere; ac pròinde caseum, lac, & pisces. Ita Petrus Marchantius in Tribun. Sacram. tom. tract. 12. tit. 3. quæst. 3. dub. 1. [In collatione, inquit, vespertina, de qualitate cibi non est altercandum, sed de quantitate dumtaxat.] Giptius in Thesauro animæ, tom. 2. verbo Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [In ientaculo serotino non refert, quid quisque sumat, si modum non excedat, dummodo non sit aliquis ex cibis veritis, vnde poterit comedi caseus, pisciculi parvi, vel pars exigua piscis grandis, iusculum etiam aliquod, & tandem quidquid magis vnusquisque pu-

putat prodesse suæ complexioni.] Caietanus in sum. verb. Ieiunium. [Ad hoc videtur Serotinum ientaculum reductum, vt non referat quid quisque sumat, si modum non excedit.] Idem tenent Iacobus Marchantius, Ioannes Vvigers, Bonacina, Zambellus, Pasqualigius, & apud illum Caietanus, & Bizozerus, & putant probabile Trullench, & alij, quos citat Diana, part. 9. tract. 6. Miscel. resol. 8. Quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Ayuno, resol. 32. Sequitur M. Nicolaus Mosciensis supra citatus, num. 22. fol. 97. dicens. [Materia collationis olim soli fructus erant, nunc autem sumat qui libet quod vult, nil refert, dummodo parvitas apud pios recepta non excedatur, & non comedatur id quod ad nutriendum potius valet, vt legumina, & pisces, quamvis etiam hæc in modica quantitate non obstarent ieiunio, nec collatio in cœnam transiret.] Idem sentit Bosius de triplici iubilæo, lect. 4. cap. 18. num. 132. Vbi ait. [Non negarem etiam in Quadragesima, vbi quis esset dispensatus, quoad lacticiam, posse vna cum pane adhibere parum casei in collatione.] Denique plures citans hanc sententiam tenetur Marcus Vidal, in Arca vitali tract. de ieiunio, numer. 125. & 140. fol. mihi 209. & Angelus Maria Verricelli, in quæst. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 3. num. 161. Idem tenet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 7. num. 5. addens. [Y esta opinion califico por muy probable, consultado sobre ello, el doctissimo doctor Don Garcia de Porres, varon verdaderamente grande en toda erudicion, Colegio mayor de Cuenca, y Catedratico de Vísperas de Canones de la Vniuersidad de Salamanca.] Quos sequitur Marcus Vidal vbi supra: ad ovaque extendit, dicens. [Deducitur secundo, sine violatione Ieiunij seruari debita quantitate sumi posse ova, lacticiam, & c. in vespertina refectiuncula, quando hæc licite comeduntur in diebus ieiunij.] Itaque Pasqualigius, decis. 115. late probat, assoscians, quibus adheret Iacobus Marchantius, apud Dianam supra, & tenet Hieronymus de Llamas, cum Mag. Soto, apud Leandrum, in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disp. 4. quæst. 46. verba Hieronymi de Llamas sunt. [Possunt, & nimium frudentes, & capite debiles, (qui male non cœnati dormiunt) ali quantulo in hoc longiores esse, quibus Soto in 4. dist. 15. vsque ad parvis ovorum essum concedebat, neque nobis videtur in hoc largus, cum sciamus ieiunium cum illis omnibus seruari posse, quæ eius essentia, neque saluti repugnent. Hæc ille.

4 Ex doctrina Reginaldi, & Layman supra tradita de quantitate collationis, inferunt nonnulli, in diebus ieiunij, non esse culpam gravem duas vncias communis cibi assumere. Ita Antonius de Leon in sua quæst. moral. [Del chocolate,] part. 3. numer. 21. Vbi sic. [Porque ay quien reduzga la colacion a la quarta parte de la cena, no es mal fundamento para dezir, que la quarta parte de la colacion sea materia parva.] Idem tradit Diana, part. 5. tract. 5. resol. 11. Quantitatem autem collationis esse vncias octo, est hodie communis Theolog. sententia, Suarez, Fagundez, Turrianus, Joseph Augustinus, Eicobar, Iesualdus, Pasqualigius, Leander, Baucius, Ioannes Henriquez, Santius, Machado, Trullench, & alij, quos citatos adducit Diana, 1. part. tractat. 9. resol. 1. & part. 9. tract. 6. resol. 8. Vnde fit quantitate duarum vnciarum esse materiam parvam; & ita in terminis tradit Turrianus in sum. Theolog. moral. part. 1. cap. 256. dub. 27. num. 2. dicens. [Quantitas duarum vnciarum communis cibi non sufficit ad peccatum mortale.] Et cum alijs tenet Diana, part. 11. tract. 6. Misc. resol. 53. in fin. Ex quo principio deducit, sumentem pro collatione serotina vncias decem communis cibi, peccaturum solum venialiter, quia id, in quo excedit, est materia parva. Ita cum doctissimo Leandro de Murcia, & alijs, tradit Diana, part. 9. tract. 6. Misc. resol. 15. §. [Sed hic obiter.] Notanter dixi. [Communis cibi.] Quia in esu carniū, licet detur etiam materia parva, vt cum Merolla, Antonio de Leon, & alijs communiter, tradit ipse Diana, 5. part. tractat. 5. resol. 32. hæc tamen leuissima est, nimiram inquit Leon. [La que el cozinero, y el que haze la salva à los Principes, pueden comer en Viernes de carne, para probarlos, y darles la razon, esta, respectu cuiusvis, ferà la materia parva deste precepto, y no otra mayor.] Hæc ille sup. part. 3. num. 3. & alij communiter. Licet Pasqualigius in praxi ieiunij, decis. 42. num. 6. & 7. & Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. cap. 11. num. 61. & 62. fol. mihi 328. existiment, dimidiam carnis vnciam circiter, & moraliter ponderatam esse materiam parvam.

5 Notentur hæc pro opinione afferentiam potionem vulgo nuncupatam [chocolate,] ratione tantum parvitate materie posse in diebus ieiunij à lethali excusari, vt docent Escobar in sum. tract. 1. exam. 13. cap. 3. Vbi ait. [Etiam modi potio admodum crassa in notabili quantitate ieiunium violat, verum chocolate liquidum adde, vt vnius portioni vncia vna adhibeatur.

tur saccharo necessario, potus est, & absque scrupulo absumi potest.] Et Diana, 5. part. tract. 5. res. 11. [Notandum est hic obiter contra Turrianum, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. & 7. portionem in Hispania dictam chocolate, frangere ieiunium, nisi excusetur ex parvitate materie, vt ego docui, part. 4. tract. 4. resol. 194. Et novissimè docet Antonius de Leon in sua erudita Quæst. moral. del chocolate, part. 3. num. 20.] Idemque docet Remigius in practic. Confess. tract. 3. part. 3. §. 1. num. 2. & alij.

6 Videtamen Leandrum à Sacramento de Præcept. Ecclesiæ, tract. 5. disput. 5. quæst. 5. Vbi favorabilius loquitur, dicens. [Mixtum ex chocolate, & aqua frangere ieiunium, si excedat in illo materia comestibilis, & sumatur in magna quantitate. Si vero è contra in illo mixto sit maior materia potabilis, seu quantitas aquæ, tunc non franget ieiunium, quantumvis sumatur in quantitate magna, & quoties libuerit, quia ex se est potus.] Hæc ille. Et post illum, idem tenet Diana, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 53. Quidquid antea scripserit.

7 Sed absque vlla limitatione loquuntur alij. M. Fr. Augustinus Davila Padilla, ex Prædicatorum Ordine in Historia, cui titulus. [De la fundacion, y discurso de Santiago de Mexico, de la Orden de Predicadores,] lib. 2. cap. 84. fol. 626. [Quando se bebe, inquit, por medicina, no ay duda sino que puede usarse sin escrupulo. La duda es quando se usa por sustento, que realmente le tiene muy grande. Yo he visto la consulta que se hizo al Papa Gregorio XIII. por mano del docto, y santo Doctor Azpilcueta Navarro, à instancia del Procurador de la Provincia de Chiapa, donde se començo esta bebida, y con ser la relaciõ harto encarecida, respondió el Pontifice por dos vezes, que no quebrantava el ayuno. No digo esto para dar licencia, sino para dezir verdades.]

8 Consonat Ioannes Henriquez Augustinianus in editio-
ne novissima quæstion. moral. sect. 16. quæst. 17. num. 45. Vbi sic ait. [Sola vna cosa tiene en su favor el chocolate, y es, dezir del Tomàs Hurtado al fin de su compendio, que el Padre Fray Rafael de Luzan, Provincial de la Orden de Predicadores; dixo con juramento, que el Padre Fray Geronimo de San Vicente, de la misma Religion, y Provincial della, varon de singular virtud, le avia dicho, que estando en Roma en tiempo de Pio V. le avia preguntado al Pontifice, si la bebida de el

chocolate quebrantava el ayuno; y que le respondió. [*Potus non frangit ieiunium.*] Refert etiam idem Hurtado aliam declarationem Pauli V. qui facta in eius presentia mixtura, ut communiter fieri solet. Respondit. [*Hac non frangit ieiunium.*] Ex quibus concludit Ioannes Henriquez supra. [*Suppletio que testifican personas tan doctas, y de tanto credito, que la bebida del chocolate no quebranta el ayuno, dando credito a quien tan prudentemente se puede dar, no viene ya esta bebida a quebrantar el ayuno.*] Hac ille.

9. Et ita tenent plures alij, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. fol. mihi 429. [*La verdad, inquit, es, que el chocolate es bebida, y tanto, que casi nadie haze escrupulo de tomarle el dia de ayuno.*] Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 10. cap. 2. numer. 13. [*Sentio, inquit, valde probable esse, & tutum in praxi, sumere potionem chocolate, etiam aliquoties, & in magna quantitate,*] & cap. 3. in fine, num. 34. [*Clare apparet probabilitas practica nostre opinionis; habet enim pro se plures aucthores, eosque gravissimos, quibus addidi in nova editione vulgari Machadum in sum. Vbi dicit, ita sentire communiter PP. Societatis, & ego addo, etiam ita communiter PP. Dominicani.*] Quibus consentit Fr. Ludovicus a Conceptione in exam. veritatis, tract. de restitut. casu vltim. num. 16. fol. 292. Vbi late probat. Et supponit esse probable Quintana Duenas, tom. 2. singul. tract. 3. singul. 36. num. 8. & ante illum Ludovicus de Torres, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. Item Caramuel in Regul. S. Bened. disp. 128. num. 1613. Trullench, apud Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 54. & in hanc opinionem conspirant Matriti, anno 1640. fere triginta doctissimi viri, exprimis Salmanticensibus, & Complutensibus. Unde Tamburinus in precep. Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 2. num. 13. [*Quia video, inquit, viros pios, Religiosos, ac doctos putare eam (nempe chocolate) provt in Hispania, & Romæ est nunc in vsu, non violare ieiunium, nolo (idque propter authoritatem extrinsecam) hanc sententiam a probabilitatis, securitatisque finibus repellere.*] Advertere tamen oportet, nullatenus licitum esse, ova immiscere: quod posset aliquis contendere ex doctrina, & fundamentis, quibus Pasqualigius, decis. 85. num. 3. probare conatur, in diebus, in quibus prohibentur ova, licere comedere panem biscoctum in quacumque magna quantitate, seclasa etiam consuetudine. Ex eo, nimirum, quod non prohibeantur, inquit, ova, nisi provt sunt moraliter ova, hoc est non mix-

mixta in substantia panis, aut aliorum ciborum; & quia immixta ita exigua, & abortiva in illo reddantur, ut nunquam censeatur quis vesci ovis. Quæ fundamenta falsissima sunt, & contra omnes Theolog. ut bene probat Leander, in 5. precept. tract. 5. disp. 3. quæst. 18. Ac proinde nisi ratione parvitatis materiæ, quæ ad instar carnis mensuranda est (in non habente Bullam Cruciatæ, ut ait Verricelli, tom. 1. tract. 8. quæst. 59. num. 12.) nequibit à læthali excusari.

10. Advertere non omittam, comedentem ex inadvertentia ieiunij quantitatem, ex se sufficientem ad eius fractionem, non ideo excusari à ieiunij præcepto, sed teneri eo die ieiunare: ut bene tradit Diana, part. 9. tract. 6. res. 28. cum Illustrissim. Dom. Fr. Angelo Manrique, Episcop. Pacensi, & cum Ioanne Sancio, & Pellizario: licet contrarium tenuerit, 1. part. tract. 11. resol. 44. cum Layman; & cum Basilio de Leon, quem refert, res. 28. citata. Quibus assensum videtur ex Sylvestro, M. Corrad. 1. p. Resp. q. 250. in Addit.

11. Rursus advertendum est, quod licet in ieiunio Ecclesiastico detur materia parva, non tamen datur in naturali ad communionem requisito, ut contra M. Ioannem Parisiensem, & Gotfredum, quos novissimè sequutus est Pasqualigius, decis. 335. dicens esse probable, docent omnes Theologi. Et ut ait P. Vazq. de Euchar. disp. 211. num. 27. præfatam opinionem Parisiensem. [*Nullo probabilitatis fundamento nixam esse, omnes iam scholastici merito arbitrantur.*] Qualiter verò id intelligatur. Audi Doctores: Mag. Tabiena, verb. Communicare, §. 49. [*Id, inquit, quod præteritodie intra os est sumptum, etiam si data opera deglutatur in sequenti, non solvit ieiunium naturæ, neque impedit perceptionem Eucharistiæ.*] Mag. Bartholomæus ab Angelis in exam. Confess. dialog. 4. §. 124. lit. A. [*Quod dictum est de saliva, & de reliquijs cibi, dicendum est de eo, qui sero accepit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset ieiunus.*] idem tenent Paludanus, Durandus, & Gabriel, quos citatos sequitur Bauni, in Theolog. morali, tract. 10. quæst. 22. asserentes. [*Solvi non possunt ieiunium, nisi sumptione rei alicuius externæ, idque eo die, quo ad refectionem, aut voluptatem accipitur.*] Idem sentiunt Sotus, Caietan. Petrus de Ledesma, & alij, apud Leandrum de Eucharist. disp. 5. tract. 7. quæst. 8. Et videtur sententia D. Thomæ, in 4. dist. 8. quæst.

1. art. 4. quæst. 2. ad 2. Vbi ait. [Ieiunium naturale est, quo quis ieiunus dicitur ante cibi sumptionem illa die.] Addit vero infra. [Secundum communem sententiam, electuaria, & vinum præassumpta impediunt à perceptione Eucharistiæ. Sed de aqua diversa est opinio. Quidam dicunt, quod quia non nutrit, non solvit ieiunium naturæ; alij probabilius, & securius dicunt, quod etiam post aquæ potum Corpus Christi non sumendum est.] Hæc Angelicus præceptor. Omnes autem reprobant opinionem M. Ioannis Parisiensis asserentis non impedire perceptionem Eucharistiæ, quod præassumitur per modum medicinæ, vt ex illo refert, ex eodem Ordine. Sylvester, verb. Eucharistia 3. num. 6. & erroneam doctrinam esse ait Suarez, tom. 3. in 3. part. disput. 68. sect. 4. Nec hodie probabile est, potum aquæ non frangere ieiunium, (quidquid fuerit tempore D. Thomæ) vt tradunt communiter Theologi, ex Concilio Toletano septimo celebrato anno 646. & ex Augustino, epist. 118. ad Ianuarium, cap. 6. relato de consecr. dist. 2. cap. [Liquido,] & ex Concilio Generali Constantiensi, Sess. 13. vbi idem statuitur, & ex Innocentio Tertio, cap. ex parte, de celebrat. Missar. Vnde qui post mediam noctem aliquid cibi, vel potus sumpserit, nequibit ad Eucharistiam accedere.

12. Animadvertit vero Caramuel, quod ubicumque fuerit vnum tantum horologium, licet benè regulatum; probabiliter potest credi, plusquam horæ quadrante à veritate deviare. Ita in Regul. Sancti Benedicti, num. 1324. idque iterum (contra Diamam, part. 7. tract. 11. resol. 15.) multis suadere conatur in Theolog. fundam. à num. 228. fol. mihi 113. Caramuelem sequitur Pasqualig. decis. 338. num. 6. & sequentibus, & alij recentiores, & novissime D. Franc. Verde, in opusc. pro Caram. quæst. 9. §. 6. num. 488. fol. 129. Vnde consequenter asserunt, licitum esse post omnes pulsus duodecimæ horæ, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Quorum opinionem ad semiquadrantem limitat Verricelli, tom. 1. quæst. moral. tract. 1. quæst. 7. Et si plura sint horologia, ad moram salutationis Angelici post tardioris pulsus. Sed Iesuite cum communi Theologorum contrarium tenent.

13. Sed plus addit Pasqualigius, decis. 338. num. 14. Vbi inquit, quantum temporis post omnes pulsus horæ duodecimæ debeat reputari minimum ad hoc, vt cibi sumptio non impediat communionem illius diei. [Quantum, inquit, temporis possit in tali casu haberi pro minimo?] Respondet. [Hoc autem non de-

debet esse aliqua integra hora.] Quid ergo, communicare poterit, etiam si per tres quadrantes post mediam noctem ientaverit? Apage. Ideo merito sententiam Pasqualigij, vt improbabilem rejicit Fr. Ludovicus à Concept. tom. 1. exam. veritatis, tract. 2. de restitut. cas. 45. num. 36. fol. 284. Et vt tales rejiciendæ veniunt, quas tradit decis. 155. & 161. Nimirum, quod in comedendo post mediam noctem, quando subsequitur Ieiunium, aut ante mediam noctem, in die Ieiunij, datur parvitas materiæ excusans à lethali, videlicet infra spatium vnius horæ: & quod in vltima nocte Bachanalium, Hispanæ [Carnestolendas] licitum est, differre coenam vsque ad tertiam horam post mediam noctem. Eiusmodi enim opiniones non bene audiunt, apud Theologos. Post communionem vero comedere licet, parva interiecta mora, quanta debeat esse, explicat D. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 8. ad 6. ex quo M. Serra, 3. part. quæst. 80. art. 8. Sic ait. [Indicat Sanctus Doctor tempus, quod in Missa est inter communionem, & Missam expletam, esse sufficientem moram.] Et M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. [Quantum ad præcepti necessitatem attinet, à Sacramenta potest presbyter ad prandium ire.] Et latius D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 1. art. 4. quæst. inc. 3. [Statim (inquit) potest aliquis cibos alios sumere post Eucharistiæ sumptionem.] Quem sequitur M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Communio, num. 20. dicens. [Post communionem potest quis statim comedere, nec obstat, cap. si mane, de consecr. dist. 2. quia est abrogatum.] Hæc ille cum Angelico præceptore, quos sequuntur alij, quos refert, & sequitur Dicastillo de Euchar. tract. 4. disp. 9. num. 413. vbi sic ait. [An liceat comedere statim post communionem? Respondeo licere, &c. Porro nullum esse peccatum in eo docent D. Thom. Angles, Graffius, Coninch, Nugnus, Reginald. Suarius, Sotus, Henriquez, & Azor supra, alijque multi.]

PROPOSITIO III.

Sutores ratione laboris excusantur ab obligatione ieiunij. Iesus Iesuita de iustit. lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 16. Item Sartores, & Barbitonfores. Fagundes Iesuita, præcept. 4. lib. 4. cap. 8. n. 15. & 16.

1. R. Sutores communis opinio excusat, Bonacina, Guili-nus, Trullench, Pasqualigius, Diana, & alij, quos citat, & sequitur Leander à Sacram. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disp. 8. quæst. 66. Sartores etiam, & Barbitonfores tota die laborantes ab obli-

gatione ieiunij liberant M. Martinus de Ledesma, apud Fagundes supra, Ioannes Henriquez, in sum. sect. 16. quaest. 27. Leander vbi sup. quaest. 69. & 70. Machado, & alij, quos ibidem refert, putatque apud ipsum probabile Pasqualigius, Trullench, & Diana, & non improbat Sylvester, verb. Ieiunium, numer. 4. Vbi ait. [Adde quod Eugenius IV. (anno 1440.) circa hoc fecit magnam modificationem, indulgens quod artifices laboriosa opera exercentes, & rustici siue sint divites, siue pauperes, non teneantur ad ieiunium sub praecipio.] Si autem aliqui sunt artifices, quibus prostr indultum, hi sunt; nam alij opera maxime laboriosa exercentibus necessarium non erat. Et vt bene notat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Quales seant estos officios, que no traen consigo tanto trabajo corporal, qui à ieiunio deobliget, se ha de dexar al juicio del varon discreto, y prudente.] Expende, an prudentes sint, qui Sutores, Sartores, & Barbitonfores deobligant, maxime accedente dispensatione Eugenij IV. Cui innixus Machado, tom. 2. part. 8. tract. 7. docum. 5. non dubitavit dicere. [Todos los officiales, que en la Republica trabajan corporalmente, estan excusados de la obligacion del ayuno.] Sic ibi cum alijs, & cum Trullench patat probabile Diana, p. 8. tract. 7. ref. 55.

PROPOSITIO. IV.

Fabrificarii, & Fossores, si à suis laboriosis exercitationibus aliquo die vacent, non tenentur in eo ieiunare. Azor Iesuita, tom. 1. lib. 7. cap. 17. quaest. 8. Fagundes Iesuita, in 4. praecip. Eccles. lib. 4. cap. 8. num. 16.

1. R. Quando eiusmodi artifices ex labore diei antecedentis defatigati sunt, aut debilitatem ad sequentem timent, excusat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Si quedassen, inquit, tan cansados del trabajo del dia pasado, que no pudiesen ayunar, o si fueren asi, que ayunando el dia que no es de trabajo, quedassen tan debilitados, que no pudiesen trabajar el dia siguiente, no tendrian obligacion de ayunar, aunque no fuesse el dia de trabajo.] Et absolute absque vlla limitatione defendunt Diana, 1. part. tract. 9. resol. 9. Trullench, Pasqualig. Batizus, Ioannes Henriquez, & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. sup. quaest. 64. & consentire videtur M. Ioannes de la Cruz, 1. part. sum. praecip. 3. artic. 4. dub. 9. conclus. 2. Vbi sic ait. [Intelligitur de laborantibus non

pro-

pro solo die laboris, sed etiam debent sequenti die laborare, ne inepti fiant ad laborem.]

3. Idem tenent M. Bartholomæus de Medina, in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. ibi: [En esto se ha de mirar, como queda el trabajador el dia de fiesta, porque si queda cansado, como los otros dias, y si ayunasse no tendria fuerças para trabajar el dia siguiente, como acontece lo ordinario, no estara obligado.] Sic ille. Quem citatum in margine sequitur P. Azor vbi sup. [Quaestio, inquit, est an lege ieiunij teneantur operarij eo die, quo diurnum laborem intermittunt? Respondent quidam, arbitrio boni viri esse rem decernendam, ita vt tuto aliquando ieiunium solvant, ne inepti ad labores, & operas in posterum reddantur, & quia ex labore praeterito nimium defatigati sunt. Probabilis opinio.] Haec P. Azor.

PROPOSITIO V.

Mulieres praegnantæ, & lactantes, quamvis robustæ, non tenentur ieiunare. Reg. mal. Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 17. n. 210.

1. R. Hanc sententiam nulla adhibita limitatione defendunt Caietanus in sum. verb. Ieiunium, ibi. [Excusantur mulieres praegnantæ, & lactantes, quia egent alimento multiplici, sicut illi, qui crescunt, scilicet pro se, & pro fetu, seu prole. Et transcriptis verbis, M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. praecip. 3. art. 4. dub. 9. [Excusantur, inquit, praegnantæ, & lactantes, quæ egent multo cibo, pro se, & pro fetu.] M. Corradus in Resp. cal. 1. part. quaest. 250. [Excusantur mulieres praegnantæ, & lactantes.] Idem tradunt Paludanus, Navarrus, & Gabriel, quos citatos sequitur Moifelius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Item Ricardus, Angelus, Rotella, Tabiena, Vega, Graffius, Sylvius, Villalobos, Diana, Llamas, Angles, Beana, Trullench, Ioannes Henriquez, & alij, quam plures, quos refert Leander à Sacram. in 5. praecip. tract. 5. disp. 8. quaest. 54.

2. Et in terminis, quod, licet robustæ, non teneantur; tradunt Gabriel, Paludanus, Navarrus, Angles, Trullench, & Pasqualigius, quos citatos sequuntur Moifelius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Diana, 1. part. tract. 9. de ieiunio, resol. 45. Et Leander à Sacram. sup. resol. 55. vbi ait, ita etiam tenuisse Ricardum de Mediavilla.

3. Addit Martinus Funes, praegnantæ, & lactantes non sol-

luntur

lum de obligari à ieiunio, sed etiam non teneri abstinere ab usu ovorum, & carniū. Ita in specul. moral. part. 3. cap. 2. num. 5. & 6. Vbi sic ait. [Præceptum ieiunij continet triplicem obligationem, primo abstinendi à carnibus, & his, quæ ex carnibus ortum habent, lacte, ovis, &c. Secundo semel tantum in die comedendi; tertio sumendi cibum non citius, quam paulò ante meridiem; & nutrices, & gravidæ ab his tribus obligationibus excusantur.] Sic ille: sed contra omnes Theologos: omnes enim militant pro obligatione abstinendi à carnibus, nisi alia subesset causa, & in his strictius loquuntur, quam in deobligando à ieiunio; in quo noluit Caietanus confessorios scrupulosos, ut ex illo notat M. Corradus, vbi supr. quæst. 250. dicens. [Ex omnibus ergo his prædictis infert Reverendissimus Caietanus, multos à ieiunio excusari, & admonet, ne quis imprudens, & nimis sapiens in oculis proprijs audeat contrarium asserere, inducens in alijs conscientiam erroneam, mortaliterque peccare credentibus, vbi forte quandoque nec venialiter peccatur.] Hæc Mag. Corradus, quæ pro omnibus superius dictis observanda sunt.

PROPOSITIO VI.

SI quis voluntate absoluta vellet in die ieiunij, sæpius comedere, semper tamen parum cibi sumendo, peccaret mortaliter, secus si voluntate conditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sumptiones essent veniales. Salas Iesuita, tom. 2. in 1. 2. tract. 13. disput. 16. sect. 26. in fin.

R. Hæc opinio nititur in ea, quam tradunt M. Fumus, M. Medina, & M. Victoria, apud Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 4. afferentes non violare ieiunium, qui parum quid sæpe comedit post prandium ab amico invitatus, ne potus noceat. Ex quo principio sic conficitur argumentum: sæpius comedere parum cibi, ne potus noceat, præcedente invitatione amici, non est peccatum mortale; ergo nec velle sub eadē conditione plures illas cibi sumptiones; consequentia est legitima in schola Thomistarum asserentium malitiam actus de sumendam esse ab obiecto. Hæc est opinio Patris Ioannis de Salas, vbi supra, quam satis apertè tradit verbis illis. [Secus si voluntate conditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sumptiones essent veniales.]

2. Quæ autem quantitas sumi possit, ne potus noceat? Respon-

pondet Pasqualigius, decis. 119. num. 6. posse sumi infra viciam vnam, quod à fortiori dicit de quantitate, quæ per modum medicina sumitur: videatur Diana, part. 10. tract. 14. resol. 60. & 61. Vbi hæc pertractans subiungit. [Ex superius dictis à fortiori patet, refellendam esse opinionem D. Thomæ, D. Antonini, Gabrielis, & Ricardi asserentium licitum esse sumere in die ieiunij electuaria ex saccharo cõdita, ob solam delectationem: quia hæc verè habent rationem cibi nutritivi; ergo illorum sumptio extra permissam refectioem franget ieiunium.] Hæc ille. Sed quia opinio hæc D. Thomæ si esset, qualis refertur, modo etiam sequaces haberet, en eius verba in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 4. [Licet electuaria aliquo modo nutriant, non tamen hic est eorum principalis usus; vnde nec loco manducationis sumi consueverunt, & ideo talis sumptio ieiunium Ecclesiæ non solvet, quamvis homo possit totaliter, vel in parte meritum ieiunij perdere, vel etiam mortaliter peccare, si sit immoderata libido, nõ tamen est transgressio præcepti Ecclesiæ, nisi in fraudem sumeret, aut si eis quasi alijs cibis vteretur ad famem extinguendam.] Hæc Angelicus præceptor, quem sequitur Paludanus, ibidem, quæst. 4. exemplum adhibens in nucibus aromatibus conditis, quæ Hispanè, dicuntur [Nueces moscadas.] Et novissimè comprobatur Thomas Hurtado; tom. 2. resol. moral. tract. 10. cap. 7. à ru. 116. Sed dimittite referens D. Thomæ verba; præcidit enim vltima, quo non paucis occasionem errandi præbere potuit.

3. Sed circa præceptum ieiunij laxiora reperies, apud Caietanum in sum. Venetijs edita anno 1584. verb. ieiunium. Vbi sic ait. [Quantum est ex iure scripto nullum cognosco inveniri peccatum mortale in fractione ieiunij Ecclesiæ, si desit contemptus,] & verb. [Clericus] in fine. [Nec naturalis, nec humani iuris præcepta omnia obligant ad mortale, sed ea solum, quorum transgressio contra charitatem est.] Quod autem transgressio præcepti ieiunij contra charitatem non sit, tradit ipsemet Caietanus, 2. 2. quæst. 147. art. 3. §. [Ad huius evidentiam] in fine, his verbis. [Quod in præsentibus constat non habere locum: quia huiusmodi ieiunium constat; nec ad Dei, nec ad proximi dilectionem esse necessarium.] Lege etiam illum, verb. [Clericus.] Vbi de præceptis, quibus Ecclesia prohibet Clericis alearum, & taxillorum ludum, negotiationes, & mercantiàs exercere, ait. [Verum horum, & huiusmodi transgressio, si contumacia, si contemptus desit, non est peccatum mortale.] Hæc ille. Quapropter doctissimus Navarrus in Manuali, cap. 23. num.

56. refert Caietanum inter Doctores asserentes non esse mortale, secluso contemptu, legem humanam frangere. Verba eius sunt. [Multi etiam Catholici tenuerunt, nullas leges, quatenus humanae sunt, obligare ad mortale violantes ipsas sine interpretu, & scandalo. Hi sunt Immola, in rep. cap. contingat, col. 17. de iure iurand. Felinus in cap. 1. num. 13. de spons. Caietanus, verb. Clericus, §. Verum, & verb. Ieiunium, §. Quoad 4.] Hæc Navarrus.

4. Vide etiam Sylvestrum, verb. [Ieiunium,] num. 21. Vbi sic ait. [Queritur, utrum obligati ad ieiunium Ecclesiae, illud sine dispensatione solventes peccent mortaliter? Et dico multa. Primum, secundum Car. in Clem. 1. de observat. ieiunij, frangens ieiunium Ecclesiae, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat: pura quia non vult se subijcere præcepto. Et dicit hoc tenere Archid. in §. Alias ea demum, distinct. 25. Qui tamen ibi recitat Ioannem de Fon. hoc tenentem. Et istam opinionem sequitur sum. Angeli addens, vel nec ex consuetudine.] Hæc Sylvester, qui licet non sequatur, non improbat: sicut nec Corradus, in Reip. cal. 1. part. quæst. 250. in Additione: Nec Machado, to. n. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. num. 9. Idemque sentiunt universaliter alij (quos dedi supra tract. de Sacrific. Missæ Prop. 5. num. 4.) de omnibus præceptis iurispositivi, quod tradit Angelus, in sum. verb. Ieiunium, numer. 15. & præcipue verb. Inobedientia. Vbi rationem reddens ait. [Nam durum valde videtur, quod Prælati intendat semper iniicere laqueum peccati mortalis in suis præceptis, & ideo solus credo, quod sit in contemptoribus, & in illis, qui prævaricationem, & inobedientiam ducunt in consuetudinem, quæ est quidam contemptus interpretativus, & quia sic ex toto frustratur finis legis. Sed in obedientia, quæ non ex contemptu, neque ex consuetudine procedit, credo quod sit veniale peccatum, cum hæc non ex toto frustret finem legis, nec sit totaliter contra intentionem eius.] Hæc Angelus, citans Ricardum, Archidiaconum, Germanianum, & alios. Verum eiusmodi opinionem P. Valentia, dicit esse temerariam, & aliqui recentiores esse erroneam.

((16))

PRO

PROPOSITIO VII.

Nondatur præceptum Ecclesiasticum prohibens ova, & lactinia in ieiunijs Quadragesimæ. Fagundez Jesuita, in 4. præcept. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 12. Pellicanus Jesuita in 3. annuali Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 20. & 21.

1. R. Sententiam prædictorum infideliter referri: quia illi tantum asserunt. [Spectato iure communi tradito, in cap. denique, dist. 4. & præcisa omni consuetudine: aut iure tantum communi considerato, non esse peccatum mortale, illa comedere in Quadragesima, sed tantum veniale.] Itaque non negant præceptum, sed ad culpam gravem obligare. Quam opinionem iuadent ex citato cap. denique, vbi cum D. Gregorius Papa consultus esset ab Augustino Anglorum Episcopo, an abstinendum nobis esset ab ovis, & lactinijs Quadragesimæ, sicut, & abstinemus à carnibus? Ita respondit. [Par est, ut quibus diebus à carnibus abstinemus, ab omnibus quoque, quæ selementinam à carnibus trahunt originem, ieiunemus, à lacte videlicet, caseo, & ovis.] Quæ verba, inquit, obligationem gravem non præferunt.

2. Et ideo sententiam Patris Fagundez ante ipsum tenere ex antiquis Doctoribus, qui labores suos typis acceperunt, Dominicus in dict. cap. denique, dist. 4. in compendio, & num. 5. vbi sic ait. [Dicitur [Par] non ita similitudinariè, sed ponitur pro æquo, & iusto.] Petrus de Alagona in Epitome decretal. in citato cap. denique, dist. 4. Vbi tangens omnes quæstiones contentas in eo cap. inter quas præcipua erat hæc de ovorum, & lactiniorum usu in ieiunijs Quadragesimæ. Ita ait. [Nota: Hæc aut sunt de consuetudine, aut antiquata.] Tenet Glossa in dict. cap. denique, dist. 4. Vbi explicans verba illa. [Par est, & c.] ex quibus Doctores, qui contrariam sententiam sequuntur, mortale peccatum deducunt, (nec enim alius textus invenitur in toto iure, qui loquatur expressè de ovis, & lactinijs) sic ait. [Par, id est, æquum, & iustum.] Tenet Gratianus, qui ad finem huius capituli, denique, dist. 4. addit hæc verba, (quæ in textibus antiquis inveniuntur in contextu textus, & in modernis, ac correctis, ad marginem ponuntur.) [Hæc, etsi legibus constituta sint, tamen quia communi usu approbata non sunt, se non observantes transgressionis reos non arguunt.] Et infra. [Nisi quis dicat hæc non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta.]

2. Dea

3 Denique ex antiquis hanc opinionem tenuit Paulus de Palacios, Doctor Salmantinus, Theologus Granatensis, in suis Annotationibus, quas Hispano sermone scripsit super summam Caietani, excusis Eboræ, anno Domin. 1557. quæ visæ, & approbatæ fuerunt à sapientissimis Doctoribus, & Magistris Fr. Bartholomæo de Martyribus, postea Archiepiscopo Bracharensum, & à Patre Fr. Iacobo de Moraes Præsentato Ordinis Prædicatorum, qui tunc temporis in eadem Religione zelo animarum, litteris, & opinione sanctitatis florebat, & cum fuerit ab illis approbata, tute asserere possumus, hos etiam viros hanc opinionem tenuisse. Hic igitur Paulus de Palacios, verb. [Ayuno] cap. 4. fol. 238. sic ait. [Quanto al primer capítulo del Autor, (hoc est Caietani, quem commentabatur) donde dize, que donde no ay uso de comer cosas de leche, y huevos, no es licito comerlos, los días de ayuno; hase de entender, que comer estas cosas sera pecado, pero no mortal.] Caietanus autem ibi, cap. 1. loquitur de ieiunijs Quadragesimæ. Sic enim, inquit. [Intra Quadragesimam, & alia ieiunia hoc inter est, quod Quadragesima etiam requirit abstinentiam ab ovibus, & lacticijs, ubi consuetudo est, ubi autem consuetudo non est, non licet.] Hæc Caietanus in sum. Venetijs edita anno 1584. Vbi solum dicit ex consuetudine posse esse peccatum mortale, ex iure verò id non licere: quod de veniali tantum intelligit Palacios supra.

4 Quæ expositio iuxta mentem authoris videtur. Nam præceptum abstinendi ab ovibus, & lacticijs, ex iure scripto, non magis urget, quam præceptum ieiunandi: hoc autem non obligare ad mortale, tradit expressè Caietanus in sum. verb. Ieiunium. Vbi sic ait. [Ex communi interpretatione videtur vinculum præcepti obligantis ad mortale transgressores ex inobedientia, vel contemptu. Et hoc ego non audeo ex iure scripto asserere, quia nullibi scio scriptum esse præceptum obligans ad mortale non ieiunantem, quamvis inveniat præceptum, hoc est statutum obligans. Hoc est invenitur præceptum, pro ut distinguitur contra consilium, & non præceptum anthonomastice, quod solum obligat ad mortale.] Hæc Caietanus circa præceptum ieiunij: & eadem Fagundez, circa præceptum abstinendi à lacticijs. Quæ ut vidimus prius etiam tradiderat ipse Caietanus, in summa Veneta supra citata, si textus mendosus non est: quia in modernioribus editionibus verba superaddita reperio alio detorquentia sensum, quo ad obligationem ab-

stinendi à lacticijs. Sed certe si, ut notat cum Villalobos, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. [Cayetano sientente, que solo obliga este precepto (nempe præceptum ieiunij) por la costumbre de la Iglesia, y comun sentir de los Doctores, mas no por derecho expreso, porque juzga que no ay ley; quamvis, todos los demás Doctores funden esta obligacion, no solo en costumbre, sino tambien en los derechos citados.] Nempè cap. non licet, cap. non oportet, de consecr. dist. 3. cap. quadrag. de consecr. dist. 3. Quid, inquam, mirum, quod de præcepto abstinendi à lacticijs in ieiunijs Quadragesimæ, id ipsum Caietanus senserit; quando quidem textus in cap. denique, dist. 4. minus reliquis urget.

5 Tandem pro huius opinionis probabilitate militant Doctores, ac Magistri omnium facultatem utriusque Academiae Regni Lusitanæ, Conimbricensis, & Eboensis. Insuper ei subscripserunt fere omnes Episcopi illius Regni. Episcopus Portolagrensis, Episcopus Tullensis, Episcopus Nyceæ, & Archiepiscopus Primas. Item insignes Doctores, & Magistri Iuris Canonici, & Civilis, almae Academiae Salmanticensis, & celeberrimi Doctores Complutenses de hac re consulti, quorum subscriptiones adducit Fagundez in Apologia de hac controversia edita Lugduni, anno 1632. Vbi unum supra septuaginta Doctores ex prædictis Vniversitatibus; proprijs expressis nominibus, & approbationibus, transcriptis verbis, enumerat. Ex quibus unam ego referam Emanuëlis à Valle de Moura, viri doctissimi, & suis scriptis satis notij, qui hac de re consultus ita respondit. [Mihi evidens est probabilem esse opinionem, quæ docet: loquendo de iure communi, esse solum veniale, ova edere, & lacticia in Quadragesima, non de consuetudine huius, vel illius Provinciae.] Hæc ille. Cui consentire videtur Pasqualigius in Praxi Ieiunij, decis. 17. dum ait. [Fagundij sententiam habere fundamentum ex ratione.] Eamque latè probat, & argumentis in contrariam respondet, licet non audeat à communi recedere. Sed illam sequitur Er. Ludovicus à Concept. in exam. veritatis tract. 1. de Matrim. cas. 4. num. 4. dicens. [Probabilis est doctissimi Fagundez sententia affirmantis obligationem istam non esse sub mortali.] Et ut probabilior em amplectitur D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caramuel. quæst. 12. part. 7. §. 28. num. 618. fol. 166. & multis suadet, nec ex consuetudine vim habere. licet non audeat determinare.

6 Quapropter eiusmodi sententia ad Supremum San-

Hispaniarum Inquisitionis Tribunal delata post accuratum, prolixumque illius examen, incolumis, & omni censura libera, & tanti Tribunalis firmo decreto, (vni cum reliquis opinionibus huius authoris, in eo volumine contentis) comprobata solior evalit. En decretum vltimum, & sententia Supremæ Inquisitionis Hispaniæ. [En la Villa de Madrid a diez y ocho dias del mes de Abril de mil y seiscientos y treinta años, aviendose visto en presencia del Ilustrissimo señor Cardenal, Inquisidor General, y señores del Consejo de su Magestad, de la Santa General Inquisicion, el libro intitulado, Tractatus in quinque præcepta Ecclesiæ, aauthore Patre Stephano Fagundez, è Societate Iesu Theologo Lusitano Vianenti,] y todo lo actuado sobre las proposiciones delatadas, y los pareceres dados por diferentes Vniuersidades, y personas doctas, con vista de toda la conteitura del libro en quanto a la doctrina del, y el defensorio de la parte, y las vitimas calificaciones dadas sobre todo, mandaron, que el dicho libro pueda correr, y corra libremente, sin embargo de los edictos, y prohibicion del Santo Oficio, y se despache testimonio de ello al dicho Padre Eltevan Fagundez, &c. El Licenciado Sebastian de Huerta, Secretario del Rey nuestro señor, y del Consejo.] Expende an probabilis sit opinio, que tot ex antiquis pro se habet Doctores, Dominicum, Petrum de Alagona, Glosiam, Gratianum, Paulum de Palacios, & Caletanum: & ex modernis celebriores totius Orbis Vniuersitates, & Doctores, & quod caput est, Supremum Sanctæ Inquisitionis Tribunal.

7 An vero Religiosi in ieiunijs Quadragesimæ ova, & iacticia ex aliquo privilegio liceant? Vide doctissimum Mag. Ioannem de la Cruz de statu Religionis, lib. 1. cap. 6. dub. 22. conclus. 2. Vbi sic ait. [Leo X. in Bulla incipiente, Religionis zelus] edita 6. Kalendas Iunii, anno 1514. concedit Religiosis Sancti Iacobi de Spata de Vcles, & Sancti Marci Legionensis, & eorum familiaribus, & servitoribus, comedere in Quadragesima, & aliis diebus anni, de iure, consuetudine aut iuxta sua instituta, aut alias quomodolibet prohibitis, butirum, ova, & alia iacticia, & de consilio vtriusque medici, etiam carnes; quod communicant aliæ Religiones, iuxta dicenda lib. 2. cap. 4. & servatur ita Bulla in Conventu de Vcles.] Hæc Mag. Cruz. Qui subnectit; quantum ad familiares Monasterij hoc privilegium per Bullam Cruciatæ suspendi, non verò quo ad Religiosos.

8 Simile privilegium Viva vocis oraculo concessit Pau-

lus III. Minoribus de Observantia Sancti Francisci, vt refert Emanuel Rodriguez, tom. 1. quæst. Regul. quæst. 21. artic. 10. [Modo Fratres Sacerdotes duas Missas celebrent, & Choristæ duos Psalmos Pœnitentiales cum suis Litanijs, & quando suspenduntur Bullæ, omnia supra dicta iterando.] Quam concessionem testatur se vidisse in Conventu de Abrojo. [Quam, inquit, puto non esse revocatam.] Et ita iudicant plures alij: quia licet Viva vocis oracula fuerint revocata à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. nihilominus asserunt non comprehendi illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregorium XIII. & Paulum V. qui per Bullas speciales omnia privilegia Minorum confirmarunt, & innovarunt, ac proinde non iam Viva oraculi, sed privilegij vim per Bullam Apostolicam concessi obtinuerant. Ita Leander à Murcia, Franciscus de Lugo, Thomas Hurtado, Marcus Vidal, Pellizarius, Possentius, Stracius, Martinus de San Ioseph, & Ioannes de Soria, apud Dianam, part. 9. tract. 7. resol. 61. & part. 11. tract. 6. resol. 45. & putant probabile Lezana in quæst. Regul. cap. 3. num. 21. & Peyrinus, tom. 3. capit. 12. constit. 18. Vide etiam Dianam, part. 10. tract. 14. resol. 24. Quod autem eiusmodi privilegia non deperdantur per non usum, supponunt Ioannes de la Cruz, & Emanuel Rodriguez supra, & tradunt Castro Palao, tom. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 18. num. 3. Basilius de Leon de Matrim. lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 3. Suarez de legib. lib. 8. cap. 34. num. 16. Dicastillo de Sacramen. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 16. num. 340. & alij, apud Dianam, part. 9. tract. 8. ref. 66. prope finem, §. Notandum.

9 Adde, quod Diana, 3. part. tract. 2. resol. 88: cum Portel, refert Bullam Eugenij IV. concedentis Benedictinis, quod possint vti suis privilegijs, etiam si contra illa habuerint contrarium usum. Et omnino videndus Ioannes de la Cruz in Epitome, lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2. Vbi sic scribit. [Ut privilegium per non usum revocetur, requiritur notitia talis privilegij, & non usus centum annorum, iuxta dicta cap. 3. dub. 2. tum etiam quia iuxta dicta dub. 5. Privilegia etiam per non usum revocata, iam sunt per Paulum V. revalidata.]

PROPOSITIO VIII.

IN Vigilia Nativitatis potest collatio serotina mane sumi, in ea quantitate, quam pro ea nocte consuetudo introduxit. Pellizarius Iesuita in *Manual. Regul. tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 13.*

1 R. In alijs ieiunijs licitum esse, relecta in vespertas in egra refectione, collationem serotinam mane sumere, ex causa iusta, & ea deficiente, non esse peccatum mortale, est communis Doctorum sententia, quam tenent Llamas, Cenedo, Beja, Naldus, Molfesius, Villalobos, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 9. resolut. 33. Quibus adde Pasqualigium in praxi de ieiunio, decis. 102. & 103. Bassium in Floribus Theolog. moral. verb. ieiunium 1. num. 9. Vegam, Bonacinam, & Bossium, quos citatos sequitur Leander à Sacram. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 5. quæst. 41. Ex hoc igitur antecedenti infert Pellizarius, in vigilia Nativitatis id etiam fore licitum. Quæ consequentia legitima videtur. Et ideo eius opinioni subscripserunt gravissimi Magistri ex Augustissimo Prædicatorum Ordine consulti, & eam defendit Pasqualigius supra decis. 102. num. 9. & putant probabilem Diana, part. 9. tract. 6. resolut. 17. & part. 10. tract. 12. Misc. resolut. 44. & alij viri docti, quos sequitur Leander, tract. 5. citato, disp. 4. quæst. 16. in fine.

2 Iam vero quantum quantitas collationis in vigilia Nativitatis liceat? Audi Doctores. M. Bartholomæus de Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. [El que la vigilia de Navidad haze colacion con quanto quisiere, no quebra el ayuno.] Fr. Martinus de San Ioseph, in Monit. Confess. tom. 1. lib. 2. tractat. 5. de ieiunio, numer. 3. [En la vigilia de la Navidad ha introducido la costumbre, que se pueden hartar los que hazen colacion de frutas, y conservas, y cosas semejantes.] Ioannes Sanctius in selectis, disput. 52. num. 10. [In vigilia Nativitatis poterit sumi usque ad saturitatem ex fructibus, sive conservis, ex consuetudine antiqua in Hispania, docent Medina, Ledesma, Ludovicus Lopez, Llamas, Vega, Ludovicus de San Iuan, Basilius de Leon, & constat in Hispania vigere eiusmodi morem inter Religiosos.] Et subnectit, num. 11. [Per talem collationem solvi ieiunium, cum illius essentia vnicam tantum comestionem exposcat, non tamen committit peccatum ad verius ieiunij præceptum, excusa-

san-

sante consuetudine.] Hæc ex illo. Sed reiicienda prorsus, propter absurdas consequentias, quæ ex hoc principio deducuntur.

3 Addunt alij collationem, quæ in vigilia Nativitatis, licere etiam in vigilijs Resurrectionis, & Pentecostes. Ita Pasqualigius in praxi, decis. 93. num. 2. & 3. & Leander à Sacrament. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 4. quæst. 18. & 19. Quia tale ieiunium, inquit, est ieiunium lætitiæ. Imò Fr. Basilius de Leon, lib. 5. de Matrim. cap. 8. ait apud Granatenses vigere consuetudinem sumendi refectionem in vigilia Sancti Ioannis Baptiste sicut in vigilia Nativitatis. Fides sit penes Auctorem. Sed ubique consuetudini standum. Admittenda vero non est opinio Pasqualigij de ieiunio, decis. 171. num. 3. in impress. Romana, anno 1654. asserentis ieiunium in vigilia Pentecostes, neque ex præcepto, nec ex consuetudine obligare ad mortale, quia iure hoc non est expressum. Idemque dicit de ieiunio in vigilijs S. Ioannis Baptiste, Laurentij, & omnium Sanctorum: remittit se tamen alijs, decis.

172. sed nullum pro sua opinione reperiet.

N2

EX

EXTRACTIV DE SIMONIA

PROPOSITIO I.

NON est simonia pacto expresso se obligare, ad aliquid temporale pro spirituali ex gratitudine conferendum. Tannerus. *Iesuita*, 2. 2. *quæst.* 8. *disput.* 5. *dub.* 3. *num.* 76. [*Hæc una propositione omnes leges prohibentes simoniam eliduntur.*]

IR. Huic sententiæ plures Doctores subscribunt, quam P. Tannerus ubi supra his proponit verbis. [In foro quidem externo, dico, præsumi simoniam, & tunc posse esse scandalum, per se tamen loquendo in foro conscientiarum posse (nempe fieri pactum), modo temporale non petatur tanquam pretium rei spiritualis, neque eiusmodi pactum specialiter iure positivo prohibeatur. Ratio est, nam quo modo licet temporale pro spirituali recipere, eo etiam modo per se loquendo, de eo recipiendo pacisci licet, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, &c. Hanc sententiam tuentur Covarruvias, Supplementum Gabrielis, & alij apud Valentiam, tom. 3. *quæst.* 16. *dub.* 6. *punct.* 3. §. [Ad secundam rationem dubitandi,] Ioannes Pontius, *Ordinis Minorum*, in cursu *Theolog.* *disput.* 55. *quæst.* 3. *conclus.* 1. *num.* 10. & Marcus Vidal in *Arca Theolog. moral. titul. de simonia Inquisit.* 2. *num.* 45. Vbi ait. [Colligitur quinto: eo modo quo licet sine labe simoniæ dare temporale pro spirituali, etiam licet de hoc ipso conventionem facere, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, vel ex benevolentia.] Franciscus Galerti in *Margarita casuum*, verbo *simonia*. [*Simoniam*, inquit, non facit pactio continens id quod natura rei postulat.] Castelinus in *compendio Theologico moral.* *tract.* 7. *cap.* 4. *numer.* 3. [*Difficultas*, utrum id quod est dandum ex gratitudine, in pactum deduci possit absque labe simoniæ? Respondeo posse gratitudinem deduci in pactum, si solum petatur, ut debita iure naturæ ratione beneficii collati.] Guilinus in *prac. resolut. casuum*, *consc. verb.* *Beneficium*. *nu.* 7. [In obtinendis Beneficiis licet pacisci de aliquo temporali retribuendo, tanquam motivo, seu

seu pro recompensatione gratuita, & in hoc non committitur simonia, quia in hoc casu datur ex gratitudine.] Felinus in *cap. ad audientiam* 2. *de rescriptis*, *numer.* 10. [*Deducere in pactum obligatorium obligationem antidoralem*, est simonia. Secus ubi sola obligatio naturalis deducitur in pactum, eo modo quo debitor est obligatus, quia non videtur illicitum.] Eandem sententiam probabilem iudicant Rocaful, & Machado, apud Dianam, *part.* 10. *tract.* 15. *resol.* 5. apud quem non pauci sequuntur, tum ibi, tum *part.* 11. *tract.* 7. *Miscel. resolut.* 23. Et ipse probabilem putat 2. *part.* *tract.* 2. *Miscel. resolut.* 39. Et licet postea *part.* 6. *tract.* 7. *Miscel. resolut.* 42. dixerit non esse in praxi amplectendam, sibi tamen contrarius iterum amplectitur, *part.* 11. *tract.* 5. *resol.* 20. §. [*Dixi legalem.*] Quibus addit Ioannē de Soria in *Epitome summar. part.* 2. *tit.* 1. *lect.* 4. *disput.* 3. *fol.* 457. Vbi ait. [Probabile est, eo modo, quo licet temporale accipere pro spirituali sine simonia, licere etiam de hoc pacisci.]

2. Et ante omnes id tradidit Eminentissimus Caietanus in *sum. verb.* *Simonia*. Vbi sic ait. [*Simonia in eo stat*, quod quis intendit pro spiritualibus temporalia habere, aut è contra, ita quod ly [*pro*] pretium denotet, potest siquidem multis modis tradi aliquid temporale, vel per modum liberalis doni, vel per modum sustentationis, vel per modum pretij.] Hinc 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. [*Ex pacto*, inquit, velle non est vendere spiritualia, quia pactum non mutat materiam actuum.] Quo principio probat posse in pactum deduci, quod recipitur per modum sustentationis, possetque similiter probare de eo, quod per modum liberalis doni. Eandem doctrinam eisdem fere verbis traditam invenio à Magistro Soto, *lib.* 9. *de iustitia*, *quæst.* 6. *art.* 1. *ibi*. [*Quoniam si velle*, inquit, stipendium per modum sustentationis licet, nil vetat quominus id procurari, & in pactum deduci possit: nam materia est, quæ contractum facit simoniacum, quare cum eadem sit materia absque pacto, & cum pacto, nempe temporalis sustentatio, sit ut si absque pacto licet accipere, nullum sit vitium cum pacto.] Et *quæst.* 7. *art.* 3. [*Cum multifariam quidquam conferri possit*, vel per modum liberalis doni, vel quasi debitum ex laudabili consuetudine, nil istorum vitium simoniæ parturit, sed sola ratio pretij, & mercedis.] Hæc ille.

3. Et videtur sententia D. Thomæ. *Quodlib.* 5. *art.* 23. Vbi ait. [*Cum simonia circa emptionem, & venditionem consistat,*

hic distinguendum videtur. Quia si Prælati intendit obligare eum, cui dat beneficium Ecclesiasticum, ad aliquam reparationem faciendam sibi, vel suis consanguineis, intentio simoniaca est; si vero non intendit eum obligare, sed intendat, quod ille sibi, vel suis sponte temporaliter recompenset, est quidem prava intentio, & carnalis, sed non simoniaca. Quod ad rem nostram sic explicat Sanctus Raymundus in sum. tit. de simonia, §. 2. [Nomine emptionis, & venditionis, intelligas omnem contractum non gratuitum.] Dum ergo obligatio iustitiæ non intercedat, sed contractus sit gratuitus, simonia non interveniet.

4. Quapropter pro sententia Tanneri expressè militat Mag. Serra, 2.2. quæst. 78, art. 2. dub. 1. Vbi sic ait. [Non displicet quod nonnulli asserunt, duplex esse pactum, iustitiæ scilicet, & amicitiae: pactum iustitiæ est, quo quis intendit alteri iniungere vinculum, & obligationem iustitiæ; pactum vero amicitiae, quo solum intendit eam obligationem, quam amicitiae, vel gratitudinis virtus inducit. Et paulò infra in eodem art. 2. fol. 788. [De hoc denique pacto (nempe iustitiæ) intelligi potest D. Thomas, dum inquit, si hoc pacto mutuum dant, ut officium accipiant, absque dubio pactum est usurarium. Nam si de pacto amicitiae sit sermo, non solum hoc, & supra dicta possunt in pactum deduci, sed etiam (ut ait P. Lessius, lib. 2. cap. 20. dub. 7. & 9.) collatio Beneficij Ecclesiastici sine usura, vel simonia, quia utraque requirit obligationem iustitiæ.] Hæc M. Serra. Quem citatum sequitur novissimè M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 28. quæst. 2. §. 1. num. 7. Vbi sic ait. [Melius distinctione adhibita litem componunt Lessius, Bonacina, Trullench, Lugo, & Serra dicentes. Quod si pactum sit iustitiæ, ex vi mutui ad hoc obligare, erit usura, si vero pactum sit factus amicitiae, vel gratitudinis, ita ut ex illa exigantur in illo eodem genere, nullum erit peccatum.] Quæ in collatione Beneficij æque procedunt.

5. Quibus facit doctrina Soti 6. de iustitia, quæst. 1. art. 2. in solut. argument. contra 3. concl. Vbi ait. [Non modo intuitu amicitiae contrahenda mutuare licet, sed amicitiae signa in pactum deducere.] Et loquens de condonatione iniuriæ ob læsionem honoris. [Quod vero pacisci liceat, recte videor mihi id quoque concedere, nam etsi honor, & fama pecunia possint æstimari, tamen ex sua natura iure amicitiae condonari solet, quare illud pactum non est nisi amicitiae foedus.] Quod à fortio-

tiori tenetur dicere de pacto amicitiae, quo de aliquo temporali ex gratitudine pro spiritali conferendo, paciscitur. Nam ut ipsemet docet, lib. 9. de iustitia, quæst. 7. art. 3. conclus. 1. [Propemodum quod usura est in temporalibus, id in spiritalibus est simonia.] Quod tradit etiam summa Corona Confess. 3. part. tract. de simonia, num. 11, ibi. [Quidquid enim exhibitum pro re mutuata in rebus temporalibus usuram constituit, si exhibeatur pro re spiritali collata, vel conferenda, simoniam constituit.] Usuram autem non intervenire nisi aliquid detur, vel accipiatur ut pretium mutui, vel tamquam debitum ex iustitia, est communis Doctorum sententia, quam tenent Div. Thom. Salon, Aragonius, Bannez, Sotus, & alij, quos citatos sequitur Card. de Lugo, tom. 2. de iust. disput. 25. sect. 4. numer. 35. cuius rationem tradit M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 225. dicens. [Si autem civiliter obligaretur, iniuste gravaretur,] & in Addit. [Si ex obligatione civili, & iustitiæ debito obligaretur, &c.] Et expressius ad rem nostram, quæst. 220.] Tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae, & tali debito non competit civilis obligatio, per quam inducitur quædam necessitas, ut non spontanea recompensatio fiat.] Si ergo pactum sit amicitiae, per quod nulla inducatur necessitas impediens, recompensationem sponte fieri, & nil conferatur tamquam debitum ex iustitia, neque usura, neque simonia interveniet. Et ita docet Navarrus in sum. cap. 17. num. 223. Vbi ait. [Mutuare cum pacto, &c. est mortale, secus si ipsum non obligat plus, quam iure naturali obligatus maneat gratum se exhibere beneficienti sibi, secundum Glossam in prædicto capite.] Hæc Navarrus omnino videndus in opusculo de datis, & acceptis, notab. 11. num. 18. vbi expressè ait, poenas extrav. Bonifacij VIII. innovatas à Græg. XIII. non incurrere, qui pro gratia, aut iustitia obtinenda à Sede Apostolica, aliquid ex gratitudine conferendum promitteret, sine animo se obligandi aliter, quam ex sola gratitudine. Imò observat Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 17. diff. 25. num. 12. prædictam extrav. procedere tantum contra eos, qui in Curia Romana promissionem faciunt. Et Caietanus, in sum. verb. Excommunic. cap. 82. §. [Propter has] affirmat, poenam excommunic. in ea impositam non esse usu receptam. Vnde fit ex prædicta extrav. maxime extra Curiam Romanam, non posse argumentum desumi contra superius dicta.

6. Cæterum quando temporale donum confertur antere-

ceptum Beneficium, pacto gratitudinis, seu amicitiae interueniente de illo conferendo, quamvis speculativè loquendo eadem videatur ratio, ac quando è contra fit, doctrina in praxi difficilis est absque vitio simoniae, nisi eo modo res se habeat, quem significat D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Vbi ait. [Illi qui dant elemosynas pauperibus, vt orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eò tenore dant, quali intendentes orationes emere. Sed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocant ad hoc, quod pro eis gratis, & ex charitate orent.] Hæc D. Thom. Ergo si quis donationem liberalem faciat Prælato, vt eius animum pro vocet ad hoc, quod gratis Beneficium conferat, idem de illo dicendum erit, ac de elargiente elemosynam pauperi. Concedit illationem Illustriss. P. M. Arauxo in decis. moral. part. 2. disp. 14. art. 5. num. 12. vbi sic. [Munus igitur à manu (scilicet pecunia) datur gratis, quando datur ex benevolentia, & amicitia, & sine vlla intentione obligandi recipientem, & tunc non constituit collationem simoniacam, siue detur ante, siue post ipsam collationem, vt habetur, in cap. quam pro, & in cap. sicut Episcopus. 2. quæst. 2. & cap. placuit 1. quæst. 1.] Et ita docet Sanctorius de poenis part. 2. c. 15. vbi sic ait. [Non est simonia donare aliquid temporale, vel ante, vel post, ei, qui exhibet aliquid spirituale, etiam cum intentione, quod donatarius movetur ad dandum spirituale ex gratitudine; & è contradare spirituale cum intentione, quod recipiens ex virtute gratitudinis donet postea temporale. Et ratio est, ut donum opponitur pretio. Et elicitur ex cap. sicut Episcopum 1. quæst. 2. cap. et si quæstiones, cap. dilectus 2. cap. tua de simonia. Docet Sotus, lib. 9. de iust. quæst. 7. art. 3. Suarez, tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 45. num. 4. contra Innocentium, in capit. tuam de ætate, & qualit. Duo tamen hic adnotaverim, alterum, qui hoc faceret in foro exteriori præsumeretur simoniacus; alterum quod difficile esset in his formalitatibus sub præcisa doni ratione consistere; impossibile tamen non est.] Hæc Sanctorius. Et de facto id fieri posse absque simonia, tradit Pasqualigius in quæstionibus Canoniceis, centuria 4. quæst. 379. num. 5. Et Malderus, 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 6. Vbi sic. [Si quis mutuum daret, non vt pretium Beneficii Ecclesiastici, sed vt hac ratione provocet amicitiam collatoris, aut vt gratiam præstet, quam non vult præstare, nisi alter statim gratificetur conferendo Beneficium, probabile est, nec usuram, nec simoniam fore.] Et ita etiam sentit Petrus de Navarra apud

Dia-

Dianam, part. 1. tractat. 8. resoluit. 61.

7. Non dissentiet Mag. Petrus de Ledesma, in sum. tractat. 12. conclus. 25. Vbi difficiliora docere videtur, dum hanc sibi proponit obiectionem. [Lícito es resignar el Beneficio, poniendole pension de quarenta ducados para el que le resigna, y despues es lícito vender esta pension por quatrocientos, o quinientos. Luego al principio se podia hazer concierto de resignar el tal beneficio por los quatrocientos ducados? Respondo. Soto enseña, que estos dos contratos, aun juntos se pueden hazer sin simonia. Esta sentencia del Maestro Soto es bien aparente. Esto tiene Orellana, y otros discipulos de Santo Tomas.] Hæc M. Ledesma, quæ sunt valde notanda. Vide Dianam, part. 4. tract. 4. resol. 155. Vbi cum Aragon, Navarra, Lesio, Reginaldo, Sanchez, & alijs probabile putat committentem simoniam de solo iure Ecclesiastico, qualis est in reservatione pensionis sine auctoritate Papæ, & similibus, peccare læthaliter, nullam tamen poenam incurrere, quia quæ in iure latæ, solum comprehendunt simoniam Divino, & Canonico iure reprobata.

8. Sed circa materiam simoniae omnino videndus M. Tabiena, verb. Emptio, num. 8. Vbi singularem tradit doctrinam. [Notandum, inquit, est, quod sunt quædam, in quibus principaliter consideratur, quod spirituale est, vt sacramenta, & similia, & si talia vendantur, videtur, quod intentio venditionis sit ad spirituale, & talia simpliciter ab omnibus negatur, quod possint vendi: si tamen fiat distinctio, (attende lector) credo quod ad omnia potest adaptari, unde quamvis simpliciter loquendo in multis negetur venditio, applicando tamen mentem ad temporale, potest vendi, non tamen esset prædicandum, quia homines ampliunt, nec omnes sciunt distinguere.] Sic M. Tabiena.

9. Plus addit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 6. artic. 1. ad 1. §. [At vero.] Nempe in extrema necessitate licitum esse emere ipsum Sacramentum, & gratiam ipsam Sacramentalem. Verba eius sunt. [Sit Sacerdos vsque adeo perversus, vt nolit antea baptizare puerum, quam pater per sancte iuret pretium largiturum, non ad redimendam vexationem, sed ad emendum Sacramentum ipsum, & gratiam Sacramentalem, vtrum tunc liceat? Caietanus non videtur anuere, vt liceat pro Sacramento dare, cum censeat tam intrinsece malum esse, rem spirituales emere, quam vendere, &c. Sed, nisi mea me fal-

li-

lit inicitia, et si vendere Sacramentum, & rem quancunque spiri-
ritualem sit penitus intrinsece malum, adeo ut neque ad redi-
mendam vexationem, neque vlla excogitabili causa fieri possit
licite; pretium tamen pro illo offerre, dicendum est non vsque
adeo esse intrinsece malum, quin extrema necessitas illud per-
mittat.] Hæc Sotus; quem sequitur M. Victoria. Quorum sen-
tentiâ (inquit Illustr. M. Arauxo in decis. morali, part. 2. disp. 14.
art. 3. & 4. num. 6.) [Est valde probabilis.] Sed contra D. Thom.
2. 2. quæst. 100. art. 2. dicentem ad 1. [Pro eodem est habend-
um, si Sacerdos absque pretio baptizare non velit, ac si non es-
set, qui baptizaret, quia nullo modo est peccandum (& infra.)
Nullo modo deberet pretiû pro Baptismo dare, sed potius abs-
que Baptismo decedere.] Et in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 1. quæst.
1. ad 3. [Aliquid dicitur spirituale vno modo per essentiam, si-
cut gratia, & virtutes; & ista non possunt aliquo modo vendi,
nec supra hoc voluntas deliberata emptionis cadere potest. Hæc
Angelicus præceptor, quibus tam parvuli, quam adulti Baptis-
mum emi non posse, clarissime affirmat, & cû eo omnes Theo-
logi. Quapropter opinionem M. Sori esse improbabilem ait
Suarez, tom. 1. de Religione; lib. 4. cap. 12. num. 16. Quid er-
go faciendum in casu, quem proponit Sotus? Respondet D. Tho-
mas, in 4. dist. 25. citata, quæst. 3. art. 2. ad 3. [Dicendum quod
in casu illo debet aliquis emere aquam à Sacerdote, & ipse met
puerum baptizare, quia in casu necessitatis licet baptizare etiam
mulieri. Nec debet aliquomodo pro ipso Baptismo Sacerdoti
pecuniam dare, & similiter est de adulto.] Si vero iniquus Sa-
cerdos non aquam, sed baptismum vendere velit, relinquen-
dus est infans sine baptismo; ut supra tradit D. Thom. An vero
extra casum necessitatis cuicumque baptizare liceat? Negat D.
Thom. 3. part. quæst. 67. art. 5. Vbi ait. [Extra articulum ve-
ro necessitatis graviter peccaret.] Sed Caietanus ibidem, art.
4. contrarium tenet, dicens. [Sed vbi absque solemnitate bap-
tizaret, & contemptus, & præsumptio deesset, extra necessita-
tis articulum, (puta quia credunt se benefacere) mortale pec-
catum non video.]

10 Singulare aliud in materia simoniæ tradit Caietanus,
quod sic ex illo refert, & rejicit M. Catharinus in Annotatio-
nibus ad eius comment. lib. 6. fol. mihi 568. [De simonia ve-
ro in secunda quæstione valde illum falli non dubito, cum ne-
gat esse simoniam, quando quis emit Episcopatum habens ani-
mum non solvendi.] Et infra. [Quamobrem, hic, & in sum-
mu-

mulis suis manifestum est, hunc virum à Canonibus deviatte.]
Hæc Ambrosius Catharinus.

11 Notandum verò est viros doctos, apud Dianam, part. 10.
tract. 16. resol. 15. existimare, obtinentem beneficium cû pro-
missione pecuniæ (neminem ex obligatione iustitiæ solvendæ)
si postea non solvat, non incurrere poenas in iure latas contra si-
moniacos. Cui doctrinæ ad sedandos scrupulos se facile accom-
modabunt etiam illi, qui beneficium, media promissione pe-
cuniæ, ex sola gratitudine conferendæ, obtinuerunt.

PROPOSITIO II.

Non est simonia dare pretium cuidam tertio, ut intercedat apud alte-
rum, cui non incumbit conferre, neque eligere, neque præsentare,
ut iste tertius obsecret, ut detur illi Beneficium. Vnde non erit simonia
dare aliqua famulo Auditoris, ut obsecret juum herum, ut hic me pro-
ponat Regi ad Beneficium. Sanchez & Jesuita, in opusc. moral. tom. 1. lib.
2. cap. 3. sub. 26. num. 77.

1 R. P. Thomas. Sanchez. vbi supra contrariam senten-
tiam tenet, dicit tamen hanc esse probabilem. [Licet hoc, in-
quit, probabile sit, probabilius tamen est oppositum, quia non
potest negari directe parari viam ad Beneficium pretio, & sic
emi Beneficium.] Dixit esse probabile, propter auctoritatem
quorundam recentiorum, quorum alij sequuti, alij tamquam
probabile subscripserunt; respondentes ad cap. præsentium 1.
quæst. 5. quod obitare videbatur. Et novissimè tenet Ioannes de
Soria in Epitome summar. part. 2. tit. 1. lect. 4. disp. 5. fol. 457.
Vbi ait. [Non est simonia, si quis det Paulo pretium, ut inter-
cedat apud Petrum, ut ipse Petrus intercedat apud Ioannem col-
latorem Beneficij; quod probabile esse docent Vazquez, &
Sanchez.] Hæc Soria. Quem sequitur Rocaful in Praxi Theol.
moral. lib. 3. tom. 2. de septimo præcept. Decalogi, cap. 6. num.
183. ibi. [Dico secundo, si daretur pro intercessione mediata,
nempe pro intercessione apud intercessorem immediatam, nõ
committit simoniam, quia hæc intercessio mediata, & remo-
ta est mere temporalis, nec vllò iure humano prohibitum est
pro illa dare aliquid (attende) sicut assentior probabile, dare
pro immediata.] Hæc ille. Quibus videtur sentire, esse etiam
probabile, quod pro immediata intercessione possit absque si-
monia pretium dari.

2 Nec sine dnce sentit Rocaful, quia ante illum ira Judi-

cavit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 7. art. 3. in fine corporis ubi, proposita ratione dubitandi pro vtraque parte, concludit. [Est tanti apud me vigoris hæc secunda ratio, (nimirum pro contraria, & communis sententia) vt ei libentius, quam priori assensum præbuerim.] Hæc Sotus. [Vnde videtur (ait Sanchez) probabilem reputare hanc sententiam, quam tenuit tanquam satis probabilem quidam doctus neothericus. Et Gregor. Lopez, vbi infra, lib. 17. vers. [Tenudo] satis dubitat, quando non datur his, quorum ministerio vtitur Episcopus in conferendis his spiritualibus.] Hactenus Sanchez. Qui dubio 108. num. 3. existimat simoniam mediatoris esse tantum de iure Ecclesiastico, ac proinde non subiacere pœnis contra simoniacos; cui assentitur Diana, part. 4. tract. 4. resol. 155.

3. Notat Pasqualigus cum alijs apud Dianam, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 31. nullam intervenire simoniam, quando quis dat pecuniam alicui, vt propria sua merita notificet collatori, vt inde moveatur ad Beneficium ei conferendum.

PROPOSITIO III.

Qui electores pecunia corrumpit, vt eum in Generalem, Provincialem, Priorem, vel Guardianum eligant, non subiacet pœnis contra simoniacos. Azor Iesuita, part. 3. lib. 12. cap. 21. quæst. 6. vers. Quæres. [Est tamen notandum, hanc opinionem eo inniti, quod Prælatum Regularis non est Beneficium Ecclesiasticum. Verum ea est Iesuitarum doctrinæ inconstantia, vt oppositum principium assumant, cum eo indigent, vt defendant Prælatos Regulares non approbatos ab Ordinario posse eligi à secularibus virtute Bullæ Cruciatæ, Henriquez Iesuita, lib. 6. cap. 6. n. 2. in Gloss. lit. E. & F. [Hoc mirum esse sapere, quod vbiicumque opus sit, animum possis flectere.]

1. R. Primam obiectionis partem falso tribui Patri Azor, ipse enim à prædicta propositione præscindit, neque affirmat, neque negat Prælatum Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, sed tantum asserit, nullum simoniacum esse ipso iure excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, & Beneficio. Quam opinionem tenent apud ipsam Angelus, Rosella, Sylvester, & Tabiena. Et vt clarius evincatur. En eius verba. [Quæres (Inquit Azor) an per simoniam realem in alijs, præterquam in Ordine, & Beneficio commissam, incurrat quis ipso iure excommunicationem? Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 6. art.

art. 6. ait, omnem simoniacum realem esse ipso iure excommunicatum. Caietanus in sum. verb. Excommunicatio, cap. 72. ait excommunicatum esse eum, qui per simoniam obtinet officium Prioris, vel Guardiani, vel quocvis aliud simile in aliquo Regulari Ordine, quia licet non sit Beneficium (inquit) est tamen officium Ecclesiasticum, quod Beneficio æquiparari videtur. Navarrus autem in Manuali, cap. 23. num. 111. scribit nullum simoniacum iure ipso esse excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, vel Beneficio. Sic etiam Angelus, verb. Simonia 6. num. 9. Rosella, eodem verb. num. 13. ad finem. Sylvester eodem verb. quæst. 12. Tabiena eodem verb. quæst. 73. Hæc opinio est verior propter eam rationem, quia in iure nulla est talis excommunicatio constituta, nisi in simoniacum realem in Ordine, & Beneficio.] Hucusque Azor.

2. Expende eius verba, & planum invenies, nec loqui de omnibus pœnis, sed de sola excommunicatione, neque negare Prælatum Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, (pars enim affirmativa recte compatitur cum eius assertionem) sed tantum referre Caietannum id negantem, cum tamen oppositum teneant gravissimi Dominicani Mancius, Gallo, Medina, & Bannez, ex hoc principio defendentes Prælatum Regularem posse eligi à secularibus virtute Cruciatæ, etiamsi ad confessiones non sit ab Ordinario approbatus: quos Henriquez supra tanquam Magistros, & duces sequutus est, vel potius non est sequutus, vt constat ex eius verbis. [Quarto, inquit, addunt Mancius, Gallo, Frater Medina, Bannez, & alij Dominicani Prælatum Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium, & est iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à secularibus, sine approbatione Episcopi. Hæc tamen in praxi sunt magis cogitanda.] Hæc Henriquez.

3. Quibus adde Magistrum Barnabam Gallego, in Bull. Cruciat. capit. 9. dub. 84. Vbi sic ait. [No puedo dexar de confessar, que me agrada mucho la opinion del Padre Maestro Fray Diego Nuño, in Addition. ad 3. part. quæst. 8. artic. 5. dub. 8. en la solucion del nono argumento, el qual dize, que tiene para sí por evidente, que si se concede, que el Parroco solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, es eligibile por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maestro Nuño) se hade conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, pueden ser elegidos por la Bula. Y así lo enseñan los Padres

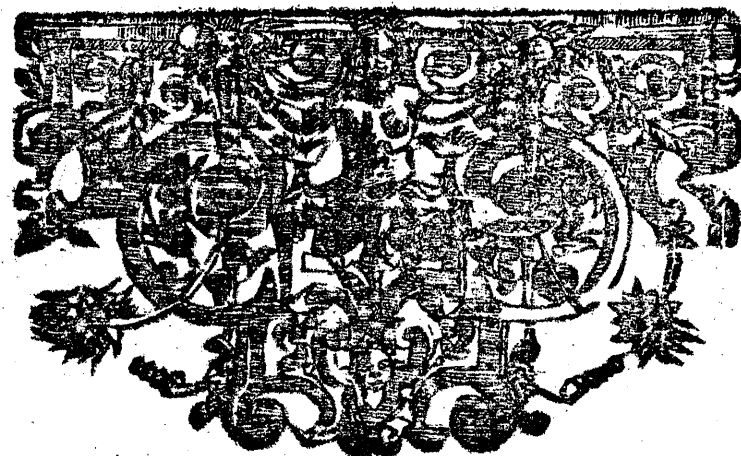
tres Maestros Mancio, Gallo, Medina, Bannez, y Iuan Valero Monge Cartujo, lo tiene expresamente.] Quos sequuntur Martinus de S. Ioseph, apud Dianam, part. 10. tractat. 14. resol. 6. Brunus Cassiing. de privileg. Regul. part. 2. tractat. 5. cap. 2. Prop. 1. & R. P. Delgadillo, tom. de poenit. cap. 19. dub. 34. & apud illum probabile putant Ludovicus de la Cruz, & Angelus Bossius. Et hanc sententiã valdè probabilem, & securam in praxi vocat Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. dub. 2. Quod autem, qui habet Beneficium curatum, sit ubique eligibilis virtute Bullæ, est communis Doctorum sententiã, vt videre licet apud Dianam, 1. part. tract. 11. resol. 8. & part. 5. tractat. 12. resol. 47.

4. Secunda obiectionis pars, de inconsequentiã doctrinæ Iesuitarum, satisfactione non indiget. Quis enim vnquam, etiam primis tantum rudimentis instructus, inconsequentiã arguit doctrinam Augustissimã, pariterque sapientissimæ Prædicatorum Familiæ, ex eo, quod Caetano negante Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum (sicut negant Bonacina, Peyrinus, Barbosa, & alij apud Dianam, part. 4. tract. 4. resol. 136.) id ipsum alij supra citati ex eodem Ordine affirmant? Adde nec diuersitatem istam opinionum inter Iesuitas, nec inter Thomistas citatos, re bene inspecta, reperiri: quia nec Azor, & Caetanus negant, sed præsciunt; neque Henriquez, & alij Magistri concedunt, sed inquirunt. [Prælatum Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium.] Ex quo principio Prælatum esse eligibilem virtute Cruciatæ à secularibus sine approbatione Episcopi, docent Dominicani. Quæ tamen magis in praxi cogitanda dixit Iesuita. Quorsum ergo illud? [Hoc mirum esse sapere, &c.]

5. Omitto neque eidem authori vitio verti, quod in his, quæ ad fidem non pertinent, modo in vnã, modo in contrariam opinionem declinet, vt de Angelico Præceptore dicit Caetanus, 2. 2. quæst. 172. artic. 6. per hæc verba. [In articulo sexto eiusdem quæstionis 172. hoc solum dicendum occurrit: quod Sybillæ, quæ hic inter dæmonum prophetas computantur, superius in quæstione secunda, articulo septimo, ad tertium, inter personas in fide Christi explicite salvas computari videntur. Materia siquidem hæc incerta cum sit, quoniam de individuis non pertinentibus ad fidem est, modo in vnã, modo in aliam partem declinare permittitur.] Hæc Caetanus.

6 Per-

6. Permitti vero non potest opinio altera, quam sapientissimi Magistri supra citati, Manzus, Gallo, Medina, & Bannez, suslinent apud Henriquez vbi supra, asserentes graduatos in Theologia, vel iure Canonico; imò, & lectorem Theologiæ, aut egregium Prædicatorem publicum, posse absque Episcopi approbatione, secularium confessiones audire, & per consequens per Bullæ privilegium eligi, vt iure communi approbatos. Hæc, inquam, opinio prorsus reiicienda est: tum quia per Sanctum Inquisitionis Tribunal expuncta ex Hieronymo de Llamas in Expurg. anno 1640. Tum quia est contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octavo idus Augusti, in qua decernit, & declarat, decretum Concilij Trident. de approbatione Regularium ad audiendas secularium confessiones ab Episcopis faciendã. [Observari debere in omnibus regularibus, etiam si sint Lectores, aut in Theologia etiam de superiorum suorum licentia graduati.]

EX

EXTRACTATV DE VSVRIS.

PROPOSITIO I.

Mutuantem licitum est, aliquid ultra sortem exigere, ratione periculi, cui in ea recuperanda exponitur. *Rebellus Iesuita, part. 2. lib. 9. quæst. 12.* [Cum autem hoc periculum inseparabile sit à mutuo; plane deducitur, hac sola propositione, omnes leges prohibentes usuram cassas, & innanes reddi.] *Vnde vendens credito poterit etiam, ratione periculi in recuperando pretio, carius vendere; & sic in alijs locationibus, & cambijs.* [En usuris plana, & incolumis aperitur via. Nihilominus prædicta opinio est communis inter Iesuitas.] *Iesius de iust. lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111.*

IR. Prima propositio, nimirum ratione periculi in recuperanda sorte, licere aliquid ultra illam exigere, est fere communis inter Doctores. Eam enim defendunt Covarr. Corduba, Salon, Gabriel, Aragon, Angelus, Maior, & alij, apud Salas, tract. de usuris, cap. 22. num. 33. & tract. de vendit. cap. 41. num. 5. ubi citat D. Thom. opusc. de usuris, cap. 10. Item Bonacina, Malderus, Emanuel Rodriguez, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 37. & 57. Quibus adde Magistrum Penna, apud Salas, sup. Sylvestrum, verb. Usura 1. quæst. 35. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 4. §. [Probatum ratione sumpta ex Sylvestro.] Vbi sic ait. [Quamvis enim usura sit, si quis recipit aliquid ultra sortem, ratione mutui; non est usura, ut inquit Sylvester, si recipit ratione periculi tantum ut pretium periculi.] Et quæst. 78. art. 2. dub. 3. [Mutuans in se suscipiens mutui periculum, potest ratione illius, quantum fideiussor, & affecurator posset, exigere.] Hæc Serra.

2 An vero semper sit periculum, ratione cuius possit aliquid, ut periculi pretium supra sortem exigi? Negat D. Antoninus, 3. part. tit. 8. cap. 3. §. 1. & cum eo Doctores omnes Societatis. Affirmat Sylvester, verb. [Negotium] quæst. 4. Vbi sic ait. [Nullus potest esse ita securus, quin possit aliquod intervenire periculum, vel saltem aliqua difficultas, vel labor in re habenda.] Cui subscribit M. Serra supra quæst. 77. art. 2. dub.

2.

2. Vnde cum Sylvestro infert, posse exigere lucrum ultra sortem, ratione affecurationis. [Nam quod alius, inquit, affecurare potest, etiam potest, & ipse mutuans, dum tamen non mutuet cum pacto, ut alius cum ipso contractum affecurationis ineat, nam non est peioris conditionis, quam alij.] Iam; quantum poterit mutuans exigere ratione periculi? Respondéo facile ex dictis: quantum ipse revera cuilibet alteri traderet, qui securum omnino redderet, de solutione mutui, tempore præfixo.

3 Hinc secundam propositionem, nimirum quod vendens credito possit, ratione periculi pecuniæ amittendæ ob malitiam, vel impotentiam debitoris, carius vendere, docent omnes supracitati. Et est expressa sententia D. Thom. opusc. 73. capit. 10. Vbi sic. [Si enim venditor rem suam intendat vendere carius, non propter tempus tantum, sed propter damnum, quod sibi videt imminere, ex dilatione solutionis recuperandæ, seu propter vexationem suam redimendam, quam probabiliter putat sibi futuram, in repetitione debiti sui, propter malitiam, vel impotentiam debitoris, tunc excusatur à vitio.] Hæc D. Thom. quem sequuntur discipuli; M. Serra, 2. 2. quæst. 77. artic. 1. dub. 4. [Dicendum est secundo, ratione periculi pecuniæ amittendæ, ac expensarum, & molestiarum ad eam recuperandam licitum esse carius vendere, dilata solutione. Hanc partem docet Sylvester, verb. Usura 1. quæst. 35. quem sequitur Medina, Cod. de restitutione, quæst. 38. §. ad 3. & alij.] Et ante illum M. Petrus de Ledesma in sum. part. 2. tract. 8. cap. 33. de usura, conclus. 29. ad 4. titulum. [Digo lo segundo, que será licito, con buena fe, considerando el peligro del capital, y los gastos que se han de hazer en cobrar la deuda, tasar al tiempo de la venta cierta cantidad, en la qual se aprecie el peligro, y los gastos, y pedirla al comprador, fuera del precio presente.] Hæc ibi. Quod putat probabile M. Corradus; 1. part. Resp. quæst. 130. & tenet apud ipsum Petrus de Aragon, 2. 2. quæst. 77. art. 4.

4 Et aperte sequitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. [Contratos] resol. 206. num. 1. Vbi sic ait. [En algunos casos se puede vender vna cosa mas cara (& ennumeratis tribus subdit.) Quarto propter periculum amittendæ pretium rei, vel recuperandi cum expensis, por el peligro de perder el precio de la cosa, ò recuperarlo con daño della.] Et pro hac sententia sexdecim auctores refert Ioannes Martinez de

O

Pra-

Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 27. §. 2. à num. 6. ad 10. inter quos; Sanctarellum, Caramuelem, Villalobos, Faustum, & Trullench, subiungens. [Idem docuerunt alij octo authores, quos refert, & sequitur Sylvester, &c. Hæc opinio propter extrinsecam Doctorum auctoritatem, & rationem, qua nititur, speculativam habet probabilitatem, sed in praxi falsam reputo cum Soto.] Hæc ille. Sed cur tot tantique Doctores ad probabilitatem practicam non sufficient? Cur non vnus D. Thomas? Aut quo modo in praxi poterit esse falsa, cum nulla superaddatur circumstantia, quæ in speculativam considerationem non venerit? Omitto plures Doctores sentire. (apud Dianam, part. 10. tract. 11. resol. 47. §. Nota vero) opinionem speculativè probabilem, esse practice probabilem. Inter quos M. Serra, Ioannes Sanctius, Leander à Sacram. Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Aversa, & Machado.

5 Et saltem quod ratione periculi expensarum ad recuperandum pretium, possit carius vendi credito, tradunt Sotus, 6. de iustit. quæst. 4. art. 1. & Bannez, 2. 2. quæst. 77. art. 4. dub. 6. Quibus consentit M. Ioannes Martinez de Prado sup. quæst. 3. §. 3. Vbi adducens verba Magistri Soti, subnectit. [Quam sententiam esse hodie communem inter Doctores, octo relatis, docet Bartholomæus à Sancto Fausto.] Et illam tenet M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 23. 1. dicens. [De vendente ad credentiam pluris, quam res valeat, D. Thom. in opusc. de usuris, cap. 10. ait usuram esse, si tantum propter expectationem solutionis fiat, si autem propter suam indemnitatem fiat, potest non esse usura neque iniustitia, licet contractus de se sit illicitus.] Hæc M. Corradus: Sed vnde illicitus, si contra iustitiam non est? Vnde illicitus, si vt ait D. Thom. supra. [Tunc excusatur à vitio?] Quapropter Mercatorem posse vendere credito carius ratione lacri cessantis, quod pecunia præsentivè similiter adquiret, tradit cū Navarro Illustr. M. Arauxo in de- cision. mor. 2. p. disp. 1. q. 5. n. 12.

6 Addit Caietanus, 2. 2. quæst. 78. artic. 2. ad 7. in venditione ad creditum, seu dilata solutione, [considerata vt est pars consummationis,] illicitum esse propter expectationem solutionis aliquid plus exigere, etiam ei, qui non erat servaturus merces, [quantum inter plus, inquit, & minus creditur, vero similiter res tunc, (idest tempore solutionis) valitura.] Et ita putat decilum in capit. Civitate. Cui favet Sotus de iustit. lib. 6. quæst. 4. art. 2. §. [Verum tamen] Vbi ait.

ait. [Non est prorsus Caietani opinio improbabilis, præsertim si venditio fiat indefinito pretio.] Quod tradit etiam M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 4. conclus. 3. in fine. Verum hæc sententia est contra communem Theolog. & contra omnium facile Principem D. Thomam vbi supra dicentem. [Vnde, quidquid ultra iustum pretium, pro huiusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem usuræ.]

7 At vero sint alij tituli, quorum ratione possit aliquid ultra sortem exigi? Vide doctissimum M. Serra, 2. 2. quæst. 78. art. 2. dub. 3. Vbi ita inquit. [Dicendum est seculare, licitum etiam esse mutuantem, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum terminum. Huius oppositum tenent Lesius, lib. 2. cap. 20. dub. 14. & alij recentiores. Sed nostram conclusionem docet Medina, Cod. de restitutione, quæst. 32. M. Ledesma, 2. part. sum. tract. 8. cap. 3. conclus. 4. diff. 2. Diana, 1. part. tract. 8. resol. 48.] Hæc ille. Et hanc sententiam esse communem inter discipulos D. Thomæ, ait M. Ledesma vbi sup. his verbis. [Si la obligación de no volver a pedir, es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar en precio, y por razón de aquella obligación, se puede muy bien llevar el justo precio sin usura ninguna. Esto enseñan todos los discípulos de Santo Tomas.]

8 Ex quibus novissimè ita docent M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Usura, resol. 455. num. 1. Vbi sic. [Preguntan los Doctores, si por la obligación en que se puso de no pedir se ha hasta pasado el año, pueda llevar algo mas ultra sortem?] Et citatis pro parte negativa Iesuitis. Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado; respondet. [No obstante que esta opinion es probable, siento que la del Maestro Ledesma lo es tambien, y se puede seguir con mucha seguridad de conciencia, con que se apoco lo que se llevare, como tres, o quatro libras por ciento.] Sic ibi. Opinionem Ledesma non improbat M. Ioannes Martinez de Prado, licet non sequatur absolute, sed casu quo carentia pecuniæ afferat mutuantem incommoditatem pretio æstimabilem. [Quæ, inquit, frequentissima est mercatoribus.] Sic vbi sup. cap. 28. q. 1. §. 5. Quod latius tradit, num. 29. dicens. [Cum moraliter non contingat, vt magno temporis spatio, non occurrant hominibus necessitates, & occasiones dispensandi pecunias, ratione huius specialis incommoditatis, potest aliquid ultra sortem exigi.] Hæc M. Prado.

9. Cæterum Cardinalis de Lugo, tom. 2. de iustit. disp. 25. sect. 3. num. 17. opinionem Magistri Ledesmae, & aliorum rejicit; quia. [Si vera, inquit, esset, reduceretur vno verbo tota controversia de usuris ad quaestionem de nomine, inuilem omnino ad forum conscientiae: & nullus contractus esset usurarius re ipsa, sed solum propter ignorantiam contrahentium, qui nesciunt distinguere titulum lucri.] Et P. Amicus in cursu Theologico, tom. 5. disp. 20. sect. 8. num. 131. dicit. [Esse sententiam novam, periculosam, & expositam palliatis usuris,] & Palau, tom. 7. tract. 32. part. 8. ad 5. ait. [Esse sententiam valde periculosam in fide.] Nihilominus, ultra citatos, probabilem putat M. Bertrandus Loth in resolut. Theologicis, tractar. 9. quaest. 1. artic. 4. tit. 2. & non esse improbabilem dicunt Trullench; lib. 6. cap. 16. dub. 12. in fine, Ioannes Henriquez in quaest. practicis, sect. 23. quaest. 4. numer. 13. & Basiaus in Floribus, verb. Usur. num. 9. & defendunt Caramuel in Theolog. fundam. fund. 60. §. 1. & Fr. Philippus de la Cruz Vasconcillos, Ordinis Sancti Basilij, in opusc. Hispano idiomate cussò Matriti, anno 1638. quod inscripsit. [Tratado vnico de intereses, sobre si se puede llevar dinero por razon del emprestido liso, y llano.] Vbi multis pro sententia Ledesmae stat. [No hablo, inquit, al presente sobre si se puede llevar dineros por la privacion dellos, que lo tengo por cierto, atendiendo a la doctrina de los Thomistas, como dize el Padre Fr. Pedro de Ledesma.] Et infra fol. 9. Despues de prestado el dinero se puede llevar algun interes por la espera de la paga, y no solo por la privacion, como se ha dicho.]

10. Legas quæso prædictum tractatum, & plura singularia reperies. Sic enim scribit. [Puede antes de prestar el dinero, pedirle al que lo ha de recibir, que le prometa ser agradecido.] Pro qua assertione adducit Medinam Complutensem, Cod. de rebus restituendis per usuram acquisitis, quaest. 3. Vbi ait. [Et si mutuans dicat, non mutuabo, nisi ultra fortem loco interesse, aliquid certum solvas, quod hoc non sit de se illicitum, apparet ex dictis.] Quæ doctrina, si nitatur principio supra facto tract. de simonia, Prop. 1. nimirum pactum solius amicitiae, & gratitudinis non continere simoniam, neque usuram; tot habebit pro se patronos, quot ibidem citatos reperies. Quibus adde Angelum, verb. Usura 1. num. 4. Vbi ait. [Non esse usuram cum naturalis obligatio ita deducitur in pactum, vt non magis teneatur, quam ex ipsa natura

li obligatione.] Quod tenent etiam apud illum Hostiensis, & Gregorius Ariminensis, & Adrianus, & Gabriel, apud Lessium, lib. 2. cap. 20. dub. 8. num. 56. Quos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tract. 3. quaest. 10. num. 3. Vbi sic. [In iustitia pacti usurarij consistit in hoc, nempe quod mutuarius ex pacto tacito, vel expresso, obligetur obligatione ciuili, & ex stricta iustitia ad præstandum aliquid pretio æstimabile, ultra fortem, ad quod non tenetur.] Et infra num. 4. [Tunc pecunia datur, vt motivum, & non vt pretium; quando accepta pecunia, manet homo omnimodo liber, vt prius, ita vt non possit constringi, quia nulla obligatione ciuili tenetur, sed tantum ex gratitudine, & honestate.] Et ante illum M. Serra, 2. 2. tom. 2. quaest. 68. art. 1. dub. 2. vbi ex Caetano, & alijs tradit. [Licetum esse non mutuare donec mutuarius à mutuante excitatus dicat se daturum auctitium ex gratitudine; ac proinde ex veritate, & fidelitate, licet non ex iustitia maneat obligatus.] Videatur Diana, part. 1. tract. 7. resol. 23. vbi alios refert dicens. [Hæc omnia M. Serra, cui etiam adde Rocaful, Lessium, & Trullench.] Quibus consonat Petrus de Aragon, quem citatum sequitur M. Corradus, tom. 1. quaest. 218. in Addit. Verum addit Philippus de la Cruz, fol. 4. [Supuesto que puede pedir que se le determine la cantidad, y no prometiêdo el agradecimiento a su gusto, y voluntad, no darle ninguna cosa, y esto aunque le aya de dar su dinero puramente prestado, y que el tal agradecimiento aya de ser puramente por esto. Añado, que puede pedir que se le haga escritura de la tal donacion; como no aya riesgo de que pidiendo estas condiciones, acaso sea la tal promesa forzada, y no gratuita, &c. Por lo qual conviene para la seguridad deste modo de contratar, que el que dà advierta al que recibe, como no le pide ninguna cosa por modo de obligacion, ni debito de justicia, sino que lo que diere, o prometiêre, aya de ser de su voluntad, y grado, y que tenga intencion de darlo, y prometerlo por via de agradecimiento, porque siendo assi, no es usura, como lo resuelve muy bien Fray Pedro de Ledesma, con todos los Discipulos de Santo Tomas.] Hæc Cruz.

11. Cæterum id quod addit, de scriptura, seu instrumento publico, est aperte contra fere omnes Doctores expresse excludentes obligationem civilem, ad iustificationem prædicti gratitudinis pacti, quod contra ponunt pacto iustitiæ: vt ex Mag. Bannez, notaverat, idem Cruz ibidem, dicens. [Y aunque Ba-

ñez no admite la obligacion civil, se ha de tener por cierto; como probè arriba con Adriano, San Antonino, y Rodriguez.] Verum hi authores non admittunt absolute talem obligationem, sed ad id præcisse, ad quod iam naturaliter vi mutui manebat obligati. Adrianus enim in 4. tract. de restit. §. Sed contra, solum ait. [Licere mutuando pacisci, & inducere obligationem civilem, si per illud pactum ad nil aliud obligetur, quàm ad quod prius erat obligatus naturaliter.] V.g. vt mihi vicissim dum opus habeam, & tibi incommodum non fuerit, remutues, aut iusto pretio, à me emas, aut meo molendino molas, aut agrum meum iusto pretio colas. Et in hoc tantum casu loquitur D. Antoninus, part. 2. tit. 1. cap. 7. §. 10. id probans ex Gregorio Ariminensi. Quos sequuntur M. Bannez, Aragon, Gesualdus, Caspensis, & alij, apud Dianam, part. 1. tract. 8. resol. 59. & part. 1. tract. 7. resol. 23. Et in eodem sensu intelligendus est Emanuel Rodriguez, dum eis citatis, in sum. tom. 4. cap. 197. nu. 5. ait. [Cierto es, que el que presta à otro algun dinero, puede recibir algo, no como ganancia del dinero, sino como agradecimiento desta buena obra, pues la gratitud es vna correspondencia devida de derecho natural, y divino. Lo qual es en tanto verdad, que puede el que dà prestado imponer obligacion civil al que le recibe de le acudir con este agradecimiento, pudiendolo hazer sin notable daño suyo, como siguiendo à Adriano, San Antonino, y a otros que refiere, lo afirma Lesio; porque no parece ser notable carga obligarse vno con obligacion civil à cumplir aquello; lo qual està obligado à cumplir por ley natural, y divina.] Hactenus Rodriguez, qui male pro hac opinione citat Lesium: quia oppositum ibi tradit (nimirum lib. 2. de iust. cap. 20. num. 59. prope finem,) & prædictos authores adducit in sensu à nobis supra explicato, non in eo, quem intendit Philippus de la Cruz.

12 Itaque obligationem civilem, quam admittit Cruz, omnes Doctores vt usurariam reiiciunt, & ab scholis exterminanda est, sicut, & conclusiones, quas ex illo principio deducit, fol. 2. dicens. [Añado, que si la tal promessa la hiziere por escrito libremente, aviendola aceptado quien diò el dinero, la puede despues cobrar por justicia, y detenerlo con sana conciencia, no corriendo peligro que se lo atribuyan à logro, que aqui se habla en el foro interior, (& fol. 5.) Y el que lo prometió, vnavez hecha la promessa, deve en conciencia pagarlo, como enseña Santo Tomàs, Cayetano, y Sylvestro. Lo qual consta de la

la Instituta, &c. y el no cumplirla serà pecado, como enseña à la letra Navarro, por estas palabras. [Si prometio alguna cosa notable, licita, y possible, verdadera, y voluntariamente, y no cumpliò su promessa, peca mortalmente.] Con que queda bien probado, que aviendo hecho promessa de tanto, o tanto en agradecimiento, ay obligacion en conciencia à pagarlo.] Hæc ille. Quæ si concedas, actum est de usuris. Authoris æquivocatio in eo tetit, quod pactum amicitie includens promissionem, de aliquo dono ex gratitudine sub conditione mutui conferendo, quam admittunt plures DD. (Quos sequuntur M. Serra, Rocaf. Trull, & alij, apud Dian. p. 1. tract. 7. resol. 23.) alia putavit obligationem inducere, quàm quæ iure naturali cuique in eis præbendi se gratum suo benefactori, quod à veritate alienum docent omnes. Secus vero esset, si post acceptum mutuum, mutuatarius sponte efficeret liberalem promissionem; hanc enim alij ex iustitia, ac pro inde graviter, alij ex fidelitate, atque adeo leviter obligare existimant, vt videre est apud Dianam, part. 2. tract. 3. Misc. resol. 9. & 3. part. tract. 5. resol. 116. & 4. part. tract. 4. resol. 122. Quod autem, qui mutavit, possit liberalem promissionem, seu donationem acceptare, probat M. Fumus, in Armilla, verb. Usura, num. 21. dicens. [Non enim mutuando factus est quis peioris conditionis, quam antea esset, ideo si antea poterat aliquid gratis accipere, multo magis post hoc beneficium.] Sic ille, & plures apud Dianam, 1. part. tract. 8. de contract. resolut. 62. & est sententia Div. Thom. opusc. 73. de usuris, cap. 8. post medium.

13 Audiendi vero non sunt Doctores aliqui, quorum sententiam probabilem dicit Verricelli, tom. 1. qq. mor. tractat. 3. quæst. 10. num. 2. per hæc verba. [Probabilis est sententia eorum, qui docent, quod quando mutuans ultra sortem nil accipit, tunc non est usura. Quare docent non esse usuram, si mutuatarius se obliget ad conferendum alteri personæ dignæ officium, aut Beneficium. Ita Adrianus, Angelus, Maior, Navarra, & alij.] Hæc inquam sententia prorsus refellenda est, quia vt bene ait ipse Verricelli supra. Quævis obligatio civilis, & stricta est pretio æstimabilis, vt docent communiter Doctores. Vnde fit mutuantem aliquid ultra sortem recipere,

Licitum est mercatori credito vendere merces pretio rigoroso, v.g. 100: & statim numerata pecunia eas emere 80: quod est pretium infimum. *Lesius sedita de iust. lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.*

1 R. Lesius non dicit, rem venditam 100. posse statim emi 80. sed 95. quod longe diversum est. Quia hoc pretium continetur intra latitudinem iusti, secundum omnes Theologos, secus illud. Et questio solum est, an qui vendit credito pretio summo, possit numerata pecunia emere pretio medio, vel infimo? Quod illicitum putant nonnulli. [Sed verius, inquit Lesius, est, non esse iniustum, etiam si redimat ipse venditor, modo intra limites iusti pretij consistat, ita ut quando vendit credito, non excedat pretium rigorosum, & quando redimit numerato, non descendat infra iustum infimum. Ita Navarrus, cap. 23. num. 91. & Petrus de Navarra, lib. 3. cap. 2. num. 170. & alij recentiores.] Hæc Lesius, quæ infra num. 131. limitat, dummodo non sit scandalum, nec vlla sibi, vel suis infamia; & nequeat absque sui dispendio mutuum dare.

2 Hanc sententiam tenet etiam M. Mercatus: 1. de contract. cap. 26. ibi. [Si acceisse, inquit, aver vendido su ropa, verla despues entienda, o al menos expuesta a vender, no auendo concierto en ello, ni temiendose de infamia, bien podra comprarla, como qualquiera otro del pueblo, por el precio que los demas la compran.] Sic ille. *Quam opinionem [Veram esse speculative loquendo] ait M. Ludovicus Lopez de contract. lib. 1. cap. 34. Verum opinionem speculative probabilem, (nedum veram) esse practice probabilem defendit Mag. Serra, 1. 2. quest. 19. artic. 6. fol. 376. & plures, quos dedi Prop. preced. num. 4. Ideo prædictam Lesij, Mercati, & aliorum sententiam tuentur Angelus, Salon, Garcia, Gutierrez, Palatius, Acevedus, Graffius, & alij, quos refert Salas, tract. de contract. vbi de vendit. dub. 37. num. 2. & de vsuris, dub. 16. Et novissimè amplectitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. ref. mor. verb. Contratos, ref. 206. num. 3. ibi. [Respondo contra Layman, y otros muchos, q̄ estas mohatras se pueden comprar licitamente, porque en esta venta, y compra, lo que se compra, y vende es intra limites de justo precio, y assi puede muy bien hazerla, &c. Quando el que vende no se cõcierta con el comprador, que le ha de vender otra vez, lo que compra por menos, o en si no precio.] Huc ille. Et antea tradiderant M. Ioannes de la Cruz, & alij, quos sequitur Diana, part. 1. tract. 8. refol. 33. & 58.*

Et

Et quãdo mercator non vendit credito, intentione reemendi, sequuntur Sylvester, & Ludovicus Lopez citans M. Penna, vbi sup. & Rosella, verb. Vtura 2. num. 20. Verum intentio reemendi iusto pretio, ex natura rei, nec est illicita, nec contractum licitum vitare potest.

3 Plus addere videtur Caietanus in sum. verb. Emptio; mirum posse vendere cum pacto de retrovendendo. Nam postquam statuit, iustum pretium dividi in [pium, moderatum, & rigorosum.] Et quod. [Deducere emptionem ad pretium pium nullum sit peccatum.] Sic ait. [Quando venditur aliquid cum pacto de retrovendendo, si pretium est iustum, contractus licitus reputatur, & communiter fit.] Secus, [Si pretium, quo emitur, minus est quam res valeat.] Merces autem, quæ pretio rigoroso valent 100. certum est pretio pio valere 95. Quid ergo; licebit vendere credito pro 100. cum pacto retrovendendi numerata pecunia pro 95? Absit: ideo bene id negat ipse Caietanus, verb. Vtura exterior, casu 9.

4 Adde mercatorem rogatum ab emente posse numerata pecunia, longe minori quãtitate, ab eo revẽdente merces emere. Nam rogatus à venditore potest emere pro 67. rem valentẽ 100. Vt tradunt Caietan. Bonac. & alij, quos sequitur Dian. 1. p. tract. 8. ref. 53. Quibus cõsentit M. Ludovic. Lopez sup. §. [Respondetur.] Vbi ait. [Secundum Caietanum, & axioma commune, merces vltro neæ pro tertia parte solent vilescere.] Ergo si merces valeant 100. poterit mercator pro 67. redimere. Inò addunt alij posse emere pro 50. & vilius. Quod tenet M. Serra. 2. 2. q. 77. art. 1. dub. 3. §. Advertendum. Vbi sic. [Merces vltro neæ vilescunt, quandoque pro media parte, & quãdoque plus.] Et saltẽ quod ad medietatem vilescant, tradit M. Corrad. 1. p. Resp. q. 130. Et tenent Palatius, Megala, Faust. & alij, quos citat Dian. 1. p. tract. 8. ref. 78. Quibus subscribit Caramuel in Theol. fundament. fund. 43. §. 8. nu. 795. Quod autem mercator possit redimere merces à se credito venditas, eodem pretio, quo alij merces vltro neas, tradit expressè M. Ludovic. Lop. vbi sup. [Si numerata, inquit, pecunia, minoris eas redimeret, eo scilicet pretio, quo alius vltro oblatas iusto emeret, non esset iniustus contractus, sed neque illicitus, si scandalum caveretur, libumque haberet in hoc casu sententia Navarri.]

5 Eandem sententiam, ne dicam laxiorem, tenet M. Bannez, 2. 2. quest. 78. de vsur. artic. 2. §. [Ad secundum respondetur.] Vbi sic ait. [Si mercator bona fide vendidit merces suas

suas

suas ignorans voluntatis eius, qui emit; postea vero videns quod, qui emit ab eo merces, procurat eas divendere, emit eas iusto pretio, sicuti si venderentur in publica auctione, talis contractus erit iustus, etiamsi pretio emat viliori; sunt enim illæ merces vltionæ.] Hæc ille: in publica autem auctione iustum pretium est, dum non infra dimidium, ut ait M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 158. Quod tradunt etiam, apud Dianam vbi infra, Mag. Ludovicus Lopez, Salon, Malderus, Rodriguez, Corduba, & alij. Imò, & infra dimidium emi potest, sicut, & duplo, vel pluris, quam valet vendi; ut cum M. Serra vbi sup. tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. cap. 27. quæst. 1. num. 42. citans Trullench, Villalobos, & Dianam, part. 9. tract. 8. resol. 57. [Vbi alios, inquit, decem authores refert.] Adde secundum aliquos iustum pretium reputari, quod absque fraude extorqueri potest. Ita docent M. Bannez, Medina, Aragon, Villalobos, Bonacina, & alij apud Dianam, 1. part. tract. 8. resol. 55. & 4. part. tract. 14. resol. 12. & part. 9. tract. 8. resol. 57. Vnde iuxta doctrinam prædicti M. Bannez, mercator, qui pretio credito vendidit merces pro 100. poterit statim numerata pecunia, rogatus emere pro 50. & minoris. Emit enim merces vltionæ, & quas eodẽ pretio potest emere, quo in publica auctione. Doceri vellem à Magistro Bannez modum fugiendi eiusmodi illationem.

6 Verosimilius M. Corradus doctrinam universalem tradit (quæ alia non est à Patris Lesij) in Respon. 1. part. quæst. 157. ibi. [Si mercator iuste vendit credito suas merces tanti, quanti valent pecunia numerata, licitus est contractus, quavis sciat me minori venditurum, etiamsi ipse postea eadem merces viliori pretio emeret, remoto tamen pusillorum scandalo. Quia ut quæst. 130. supra habetur, rerum pretia iuste variantur ex vario vendendi modo.] Et infra. [Nec etiam ad rem facit, si quis vendat ex necessitate, vel non necessitate oppressus, quia necessitas non mutat rei pretium, ut bene Caietanus, 2. 2. quæst. 77. articulo primo demonstrat.] Hæc M. Corradus.

7 Ex quibus infertur, quanta soliditate, Diana 1. part. tract. 8. resol. 78. dixerit. [Ex hac doctrina sequitur, me olim recte respondisse, posse aliquem emere rem vilius ab illo, qui vendit necessitate compulsus, quia ex modo vendendi, minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltionæ. Ita Turrianus, Navarra, Bonacina vbi supra cum Villalobos in sum. tom. 1. tract.

21. diffic. 6. num. 20.] Sic ille. Quibus adde Fr. Ludovicum a Concept. in exam. verit. tract. de reitit. cas. 21. num. 8. fol. mihi 173. Vbi ait. [Vilescit res, non solum pro tertia, sed etiam pro dimidia parte, quando quis illam vendere necessitate compellitur.]

8 Nota hic. Iure positivo Castellæ, l. 22. tit. 11. lib. 5. novæ Recopil. damnari mercatorem, qui credito vendit, si iterum emat pecunia numerata, quocumque pretio. Cæterum has leges solum procedere contra eumentem pretio iniusto, explicant Palatius, & Acevedo, apud Salas, tract. de vendit. dub. 37.

PROPOSITIO III.

EX communi sententia Iesuitarum, Licitum est, pecuniam ad lucrum dare exigendo viginti pro centum.

1 R. Hæc doctrina tantum abest, ut sit communis, ut nullius sit Iesuitæ. Quod vel ex eo suadet, quod nullus ab historico famoso pro illa referatur. In hoc puncto Iesuitæ nil novum in scholas induxere; sed antiquos Doctores per omnia sunt sequuti. Omnes itaque vno ore, & calamo vno, lucrum ex pecunia licitum, illud tantum agnoscunt, quod provenit, aut ex negotiatione per se, vel per alium (ut cum pecunia traditur mercatori certum lucrum salva forte reddituro, modo infra explicando) aut ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, quando non negotiaturo traditur.

2 Primum lucrandi caput est apud Doctores commune. Audi M. Marcum Serra insignem Theologum, 2. 2. quæst. 77. art. 4. dub. 2. Vbi sic ait. [Dicendum secundo: Si contractui Societatis super addantur contractus assecurationis capitalis, & venditionis lucri incerti pro lucro certo, ex vi horum licitum est, exigere lucrum certum salva forte. Docent hoc Sylvester, verb. Societas, quæst. 2. Fumus eodem verbo, §. 7. Maior in 4. dist. 15. quæst. 27. 28. & 29. & Gabriel ibidem, quæst. 11. dub. 10. Caietanus, tom. 2. opusc. tract. 31. Resp. 11. Navarrus, cap. 17. num. 255. Covarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 2. num. 3. & communiter recentiores.] Hæc Serra. Et hanc opinionem refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 29. quæst. 2. adducit pro illa ex Thomistis Medinam, Franciscum Garcia, & Ludovicum Lopez: & ex alijs, supra viginti Doctores, apud quos, inquit. [Fere triginta alij citati reperiuntur.] Ipse vero, §. 3. num. 19. ait. [Hanc sententiam per prin-

principia etiam intrinseca esse probabilem, debitis adhibitis limitationibus.] Et absolute tuentur Bonacina, Sarmiento, Morla, Malderus, Megala, & alij, quos citatos sequitur Diana, part. 1. tract. 8. resol. 30. Quibus adde Illust. M. Arauxo, Episcopum Segobienf. in decis. moral. novissime editis, part. 2. disp. 1. quaest. 5. num. 3. & seq. Vbi sic scribit. [Secunda opinio ait licitum esse pecuniam in Societatem exponere salvo capitali, cum tribus contractibus expressè, sive etiam implicite celebratis, videlicet Societatis, assicurationis pecuniæ pro certo pretio, & venditionis incerti lucri pro certo, &c. Ex his opinionibus secunda est alijs præferenda, utpote veritati conformior, & in foro conscientiae latis secura; suadeturque primo ratione, quæ mihi evidens est.]

3. Iam quantum lucri certi exigi possit? Respondet Serra ubi supra his verbis. [Quantum vero lucri certi salva sorte exigi possit? Pendet ex praxi probata, & communi estimatione. Sicut de pretio reliquarum rerum diximus supra. Antiquitas, ut ex Maiori; & Caietano, locis citatis, colligitur, quinque pro centum exigebantur. Nunc etiam octo exiguntur, nec propterea Mercatores deficiunt, qui illa singulis annis solvere offerant, utpote multo plura lucrantes.] Sic ille. Quem sequuntur Ioannes Martinez, ubi sup. quaest. 2. num. 20. & M. Acacius de Velasco infra citandus. Iesuîtæ vero, qui scripta prælo mandarunt, quinque tantum pro centum, cum antiquis communiter, exigi posse concedunt. Sed quidem nequit prudenter, pro omni genere negotiationis, eadem quantitas lucri taxari. Quia iuxta qualitatem mercium, maius, vel minus solet esse lucrum; quo autem incertum maius est, eo pluris pro certo lucro vendi potest. Quapropter iure optimo M. Serra ad praxim probatam, & commanem estimationem reducit: cui cum Bonacina acquiescit M. Prado sup. dum subnectit. [Imò Bonacina de contract. disp. 3. quaest. 3. part. 1. num. 6. cum alijs asserit, in contractuum contractuum posse tanto plus exigi, quo negotiatio maius lucrum affert.]

4. Si vero pecunia non mercatori tradatur, sed alteri non negotiatur, nil ultra sortem exigi potest, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, ut dixi. Cessat autem lucrum, quando ex eo, quod pecuniam mutuas; amittis, v. g. occasionem emendi censum, aut domum, aut agrum fructiferum; vel quando pecunia erat destinata, & exposita negotiationi licitæ, & propter mutuum removeretur à negotiatione, ad quam erat in

in potentia proxima. Vnde si nunquam fuerat ad negotiandum alicata; vel iam, propter aliam rationem, fuerat à negotiatione abstracta, nil ultra sortem exigi potest, nisi forte ratione periculi, & expensarum in ea recuperanda, quod ad titulum damni emergentis reducitur, iuxta diversas opiniones, de quibus supra Prop. prima. Hæc est communis Iesuitarum, & aliorum Theologorum sententia. Vide Cardinalem de Lugo, tom. 2. de iustitia, disput. 25. sect. 6. P. Salas de usuris, dub. 20. P. Molinam de iustitia, disp. 315. in fin. & 316. in princip. Cardinalem Toletum, lib. 5. cap. 33. P. Lesium cap. 20. dub. 11. Sylvestrum, verb. Usura 1. §. 19. Eminentissimum Caietanum, 2. 2. quaest. 78. art. 2. M. Corradum, 1. part. Resp. quaest. 229. M. Acacium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contractos, resol. 224. & alios apud ipsos. Iam vero quantum lucri ex hoc capite possit supra sortem exigi, pendet ex quantitate lucri, quod mutuantibus cessat, vel damni, quod emergit; unde nisi in casu particulari, attentis circumstantiis, nemo prudenter determinare potest.

5. Ex his principiis, Montes, quos vocant Pietatis, in quibus à singulis mutuatariis aliquid ultra sortem exigitur, pro conductione domus, pro alimentis, & stipendiis ministrorum, licitos esse, omnes Iesuîtæ docuerunt, contra Caietanum, tom. 2. opusculi tract. 6. Sotum de iust. lib. 6. quaest. 1. art. 2. & Sylvestrum, verb. Usura 5. quaest. 4. oppositum sentientes. Verum Iesuitarum sententia (ut refert M. Serra, 2. 2. quaest. 78. art. 2. dub. 4.) definita est à Leone X. in Concilio Lateranensi, Sess. 10. his verbis. [Sacro approbante Concilio declaramus, & definimus Montes Pietatis ante dictos per Respublicas institutos, & autoritate Sedis Apostolicæ hætenus approbatos, & confirmatos, in quibus, pro eorum indemnitate, aliquid moderatum, ob solas ministrorum impensas, &c. ultra sortem, absque lucro eorundem montium recipitur, neque speciem mali præferre, nec villo pacto improbari: quinimo meritorium esse, & probari debere tale mutuum, & minime usurarium esse.] Et paulò infra. [Omnes autem Religiosos, & Ecclesiasticas, ac seculares personas, qui contra præsentis declarationis, & sanctionis formam, de cætero prædicare, seu disputare verbo, vel scripto ausi fuerint, excommunicationis lætæ sententiæ pœnam, privilegio quocumque non obstante, incurrere volumus.] Hætenus Concilium Lateranense sub Leone X. anno 1515. celebratum. Videatur Diana, part. 11. in fin. tract. 2. de in-

infalibilitate decretorum Pontificis. Vbi postquam contra Caietanum, & Sotum definitionem Leonis X. vt omnino certam propugnauit. Sic ait. [Vide etiam Verricelli in quæst. moral. tom. 1. tract. 8. quæst. 24. num. 9. asserentem, quod Montes Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide est, quod sit iustus. Ita recte Navarrus comment. de usuris, num. 59. Sotum, & Caietanum, graviter reprehendit immodestia, & irreuerentia erga Sedem Apostolicam, & Concilia Generalia. Displicet mihi viros tam doctos sugillare: sed necessarium est, in re tam graui. Et contra Caietanum, & Sotum, insurgit ex Dominicanorum familia M. Ioannes à S. Thom. 2. 2. quæst. 1. disp. 9. artic. 3. fol. 777. vir quidem sapientissimus.] Hæc ibi. Sed omnino videndus R. P. M. Ioannes à S. Thom. vbi supra, disput. 9. fol. 769. Vbi ait [de fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala.]

6 Insurgunt etiam alij, Mag. Canus, lib. 5. de authoritate Concil. cap. 5. §. Deinde Ecclesia, fol. 193. ibi. [Ecclesia non potest definire quidquam esse vitium, quod honestum est, aut contra, honestum esse, quod est turpe, quæ autem ratio id de Ecclesia convincit, eadem convincit de Concilio, in quo vniuersalis Ecclesiæ authoritas residet.] Et quæst. 4. §. Non ne igitur. [Dixerit quis, erit aliqua materia, qua Conciliorum de fide iudicia internosci queant? Erit plane.] Et anumeratis duabus. [Tertia, inquit, est, si in eos, qui contradixerint excommunicationis sententia ipso iure feratur. Exemplum est de hæreticis, cap. cum Christus, & cap. ad abolendum.] Vide sup. tract. de fide, Propos. 12. Vbi Sylvestrum, & M. Bannez reperies asserentes de fide esse, non posse Pontificem errare in his, quæ ad mores pertinent. Quapropter haud mirari non possum, quomodo Montes Pietatis, vt licitos ab Ecclesia declaratos, & definitos, sint qui contradixerint?

7 Difficilius est, & maiorem usuræ speciem præsert, debita in posterum solvenda, v. g. post annum, minoris emere, etiam quando debitum liquidissimum est, & absque difficultate, & labore exigibile. Et tamen hoc esse licitum, tradit ipse Caietanus in sum. verb. Usurá in fin. §. Cogor. Vbi sic ait. [Respondeo, quod hic nulla intervenit usura, quia est contractus non palliati, aut impliciti mutui, sed emptionis, & venditionis: quia Ioannes vendit ius suum, quod habet super illas pagas, & non vendit ipsas pagas, nec aliquod mutuum accipit.] Et infra. [Quoniam ius recipiendi ad annum mille aureos, minus

nus est secundum rem, & secundum humanum usum, ac humanam æstimationem, quam mille aurei, quia potentia etiam proxima minor est actu, & inter os, & offam multum intercedere posse, proverbium est.] Sic Caietanus: cuius sententiam probabilem esse dicunt M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 7. præcept. de usura, dub. 6. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 3. §. [Dicendum est secundo.] Vbi sic scribit. [Probant ex lege Minus, ff. de regulis iuris, vbi dicitur. Minus est actionem habere, quam rem. Sed qui emit debitum mille aureorum solvendum post annum, etiam si liquidissimum sit, & absque difficultate, & labore exigibile, non emit mille aureos, sed ius, & actionem ad illos; ergo cum minus sit talem actionem habere, quam mille aureos; minoris emi poterit, quam mille aureis.] Hæc Serra; & eadem M. Fumus, verb. Usur. num. 50. & decem alij Doctores, quos refert, & sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.

8 Expende, an vi consequentiæ ex his deducatur, te posse emere pro 90. à Petro ius, & actionem ad 100. ab ipso met tibi post annum solvendum. Et vt vis illationis magis pateat. Vide doctissimum M. Ioannem de la Cruz supra citatum, vbi hanc quæstionem proponit. [An qui debet solvere centum in fine anni, satisfaciat dando creditori petenti nonaginta in principio anni?] Cui respondet. [Etiam secluso lucro cessante, & damno emergente, est probabile satisfacere. Ita Armilla, verb. Usura, num. 33.] Sic ille. Quapropter Illustrissimus Ioannes Caramuel in Theolog. fundamentali, num. 261. & 264. fol. mihi 131. plane fatetur, iuxta hanc doctrinam, [difficilimum esse negare, mutuantem mille posse recipere in fine anni mille, & quinquaginta; quia illa quantitas præsentantum valet, quantum ista futura; ac proinde nil supra sortem recipit.] Quod argumentum similiter confecerat in Theolog. mor. lib. 2. disp. 14. num. 799. dicens. [Si ergo centum aurei solvendi post annum, possunt hodie extingui nonaginta paratis: si mutuans nonaginta dederit hodie sub onere, quod centum post annum restituantur, nil acquisiuit præter sortem.] Quod vrgentius premit, si tradens pecuniam intendat, non contractum mutui, sed emptionis, & venditionis, iuxta Caietani doctrinam, celebrare, emendo pro 90. numerata pecunia, ius, & actionem ad 100. post annum solvendum. Verum cum hæc illatio à nullo Catholico concedi posse videatur, disparitatem reddere coguntur authores citati: eos consule. Vide Jesu, lib. 2. cap. 22. dub. 4. n. 30.

9 M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theologiae moral. cap. 28. quaest. 1. §. 3. num. 21. argumento Caramuelis, (inquem acriter invehitur) sic respondet. [Iam retulimus, quod Bannez, & Salas illam doctrinam (nempe Caietani, & aliorum) dicunt improbabilem, & nos ostendimus oppositam esse communem Theolog. & veram. Ex vno autem principio falso, non mirum quod aliud falsum sequatur.] Hac ille. Oneri tamen succumbens, cum legitimam, & inevitabilem iudicet consequentiam Caramuelis ex illo Thomistarum principio deductam. Unde non illationis, sed praemissarum auctores carpere debuisse. Maxime cum loquantur contra D. Thom. opusc. 67. de emptione, & vendit. in fin. & opusc. 73. de usuris, cap. 8. post medium, ubi extinctionem illam maioris debiti, per solutionem anticipatam, reprobat, nisi. [Quando gratis, inquit, & liberaliter creditor eiusmodi superabundantiam tribuit debitori, & debitor non causa temporis accipiat.] Aut quando [debitor non potest habere pecuniam, sine alicuius rei propriae alienatione, & damno, ex qua solvat creditori, quod petit ante terminum solutionis, alias est casus usurarius.] Sic Div. Thom.

10 Nihilominus Fr. Philippus de la Cruz Vasconcellos, in tractatu supra citato de interestibus, fol. 8. & 9. praemissas improbare non audens, consequentiam plane concedit. [Nuestra sentencia, inquit, y la verdad de lo que se ha de seguir es, que puede qualquiera que diere dineros, pedir, y llevar como deuda de justicia algun interes. Fuera de los que defienden esta doctrina; à la letra patrocina mi opinion, y sentencia el doctissimo Cayetano, que el solo basta por muchos, verb. Usura exterior, §. Nota, fol. 578. dize así. [Nota secundo, quod quia lucrum usurarium est ex mutuo, ideo si quis non mutuat, sed acomodat, seu locat, aut vendit pecuniam, cum pacto recipiendi aliquid plus, non est usura, sed liciti sunt eiusmodi contractus, dummodo pacta sint moderata, iuxta qualitatem temporis.] De la qual doctrina se aprovechan muchos, y graues Doctores, y usan los Mercaderes, tratantes, y todos los comercios.] Et infra, ex praedictis principijs, sic illam probat. [La razon es, porque el que dà este dinero, lo vende de contado por vn derecho que le dà el que le recibe, de cobrar tanta cantidad, segun el concierto, para tal, ò tal tiempo, el qual derecho vale mucho menos, que la tal cantidad que le entrega de contado, &c. Y así por esta razon misma se conceden los censos, y tributos, porque

que se compra el derecho de cobrar aquella renta de tal casa, ò heredad, lo qual por estar por cobrar se puede comprar por menos dinero de contado; porque como digo, el dinero de presente vale mas que el derecho de cobrar dineros pasado algun tiempo.] Addit inferius, fol. 10. hoc esse licitum etiam. [En caso que aya muy buenas hipotecas, prendas de oro, y plata, porque no deve el que le compra correr riesgo de no poder llevar reditos, por aver dado su dinero, que es solo por darlo de contado, por el derecho que tiene de cobrar despues, a cuya causa puede llevar mas de lo que es el capital, &c.]

11 La tercera razon es, porque el dinero de contado, vale mas que el fiado, y en esperança, como se ha dicho algunas vezes. (Quod tenet Caietan. Navarrus, M. Fumus, M. Petrus de Ledesma, & alij, quos citatos sequitur Caramuel in Theolog. fundam. num. 261. fol. mihi 131. & cum Maldero, & Philiarco dicit esse probabile Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.) por los muchos provechos que causa à su dueño, usando del. Porque lo puede contratar, aumentando muchas ganancias; puede remediar mil necesidades, que le pueden ocurrir, como son, el curar vna grave enfermedad, eximirte de alguna prision, condenacion, ò sentencia; las quales no se pueden prevenir. Y acato hallandose en estos trabajos, y sin dineros, puede ser, que cayga en alguna grande ruina, que no padeciera, si tuviera un dinero en su cofre. Quien dirà que tal privacion no es digna de algun premio, y valor? Y será mas, ò menos, segun la cantidad, y tiempo que careciere del.] Sic ille.

12 Iam vero, quænam quantitas supra sortem exigi possit? Respondet, fol. 8. dicens. [En quanto a la cantidad, no se puede dar cosa fixa, cierta, ni determinada, &c. Hase de hazer reparo en las necesidades de los lugares, y circunstancias, que pueden ocurrir en el comercio publico: y el precio que alli comunmente se diere, se podrá llevar, como se ve que lo hazen los particulares gremios desta Villa de Madrid, Sevilla, y otras. Y esto aunque se reciban joyas en prendas, hipotecas, fianças, piezas de oro, &c.] Et infra, fol. 16. iuxta alium discurrendi modum, quem ibi ex aliorum mente refert, quantitatem lucri determinat ad 10. por 100. dicens. [En el fuero interior, quod in exteriori dicitur mutuum, es contrato, y entrega que se haze como censo, y por el legitimamente puede llevar lo que concede la Bula, que son à cinco por ciento, y otros tantos por los incommodos, y mejor por la

privación, como se notò arriba. Lo qual he puesto aquí, por ser este vn modo muy bueno, y muy seguro de dar dineros, queriendo huir de escrupulos, &c.] Hæc Cruz.

13 Verum, si hæc ita se habent, ubi est peccatum vsuræ? Huic obiectioni occurrit, fol. 17. his verbis. [Pueden arguir contra nuestra sentenciã, diciendo, que de aquí se sigue, que no ay vsura en el mundo, ni tampoco lugar de ella, &c. Sabiendo que el defenderlo es heregia, como lo definió el Concilio Vienense sub Clemente V. &c. de lo qual se sabe, que es notorio, que la vsura está prohibida por derecho divino. A lo qual respondo, que este precepto, y prohibición solo se puso, porque algunos, movidos de codicia, no llevassen dineros, ni intereses por título de prestar, como puede suceder, ó por error, ó negligencia, y no querer buscar otro título justo, ó por no guardar en esse todas las condiciones, y circunstancias que se requireren; y aunque raras vezes puede suceder este pecado, por los muchos títulos que ay para escusarle: con todo esto, no basta para que este mandato de la vsura sea superfluo; como no lo es, el de no aborrecer à Dios, y a este modo otros, y casi nunca se quebranta.] Hactenus ille. Potuissetque (quò ad speciem) in sui favorem adduxisse D. Thom. in 3. sent. dist. 37. quæst. 1. artic. 6. in corp. Vbi explicans in quo consistat malitia peccati vsuræ, sic ait. [Pro vsu pecuniæ, quæ sit alterius, ex hoc ipso, quod mutuatur, aliquid accipere, nil aliud est, quam accipere aliquid ab aliquo pro vsu rei propriæ.] Et in Disputatis, quæst. 13. de avaritia, artic. 4. in corp. [Dicitur enim vsura ab vsu, eo scilicet, quod pro vsu pecuniæ pretium quoddam accipitur, &c. Vnde mutuare pecuniã pro vsura, est secundum se peccatum mortale.] Quod argumentum late ibi profequitur, vt suadeat vsuram esse peccatum contra rationem iustitiæ naturalis. Vnde opusculo 73. de vsuris, cap. 4. concludit. [Ex his patet, quod vsura sit malum vituperabile, secundum legem naturæ, & peccatum mortale, secundum legem divinã.] Hæc Angelicus Præceptor. Ergo si nil exigatur pro vsu pecuniæ mutuatae, sed ex alio titulo, non erit vsura.

14. His, & similibus fundamentis, suam singularem sententiam suadere conatur prædictus Fr. Philippus de la Cruz, vir alias doctus, & notus ex sum. illa, quam inscripsit. [Nor-te de Confessores.] Laudo hominis discidium, non conclusiones. Idem enim est, esse definitum, nil supra sortem exigi pos-

posse ratione mutui, ac nil posse ratione cuiusvis tituli intrinsicæ, & essentialiter ad mutuuum pertinentis, quales sunt, carentia, seu privatio pecuniæ; traditio de præsentì, & solutio de futuro, & alijs eiusmodi. Quapropter omnino dicendum, aut ex illis principijs prædictas conclusiones non deduci, vt eorum defensores respondere tenentur; aut si inferantur, debere ab scholis exterminari, inrò, & gravi censura notari. Quid istorum? Non est huius loci. Est tamen advertere, prædictum tractatum de interestes à Philippo de la Cruz evulgatum, prohibitum esse de mandato Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, vt à viro doctissimo Supremi Senatus nuper accipi.

PROPOSITIO IV.

Licitum est tabernarijs vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, dummodo deteriora non reddantur eis, quæ communiter venduntur. Lessius Iesuita de iustitia, lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 82. [Expende quot legibus id prohibitum, & quot inconvenientia ex praxi pullulent.]

1. R. Hanc opinionem cum Magistro Soto, & alijs tenent M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 2. ibi. [Dicendum est secundo: in casu, quo res habens aliquem defectum ex istis non minus esset bona, quam ea, quæ ab alijs communiter venduntur, non esset condemnandus iniustitiæ, qui eam eodem pretio venderet. Docent hoc M. Soto, lib. 6. de iustitia, quæst. 3. art. 2. Lessius, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tractat. 8. resol. 51. Probatur, quia licet quis vtatur fraude, & dolo miscendo triticum paleis, tamen pretium rei attenditur ex eius valore, &c. Et qui prædicto modo miscet vinum aqua, & triticum paleis, nullum damnum infert emptori; ergo licite potest illud, eodem pretio, quo alij, suum triticum, aut vinum vendere.] Hæc Serra. Et cum Ludovico Lopez tradit M. Ioannes de la Cruz, 1. part. director. 7. præcept. quæst. 3. de emptione dub. 6. ibi. [Probabile est non licere, sed probabilius videtur oppositum. Ita Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 192. quia etsi iste vtatur dolo, tamen pretium rei attenditur ex eius valore.]

2 Tenet etiam M. Corradus in Respons. 1. part. quæst. 51. Vbi ex Soto sic ait. [Nil refert, si fiat eiusdem bonitatis, & vsui accommodata. Ita de quantitate dicendum est, si mensura sit brevior, dummodo pretio respondeat. Vt de viao vi-

dere est quandoque: eiusdem bonitatis, & potentiae erit ali-
quando vinum parum aqua mistum, sicut aliud purum. Et hoc
fit dictum in foro conscientiae, de viris timoratis, sinceris, &
candidis; ne anfa cauponibus detur.] Et 2. parte Resp. quaest.
496. asserit non peccare, nec ad restitutionem teneri. [Qui tri-
tico purgato admiscet glebas terrae, ut crescat mensura, eo
quod, quia purissimum erat, facta ea terrae mistura, non facit
illud deterius, quam aliud triticum. Opinio tamen contraria Me-
dinae, inquit, tuta est, & laudabilis.]

3 Eandem sententiam cum Magistris citatis, contra non-
nullos Iesuitas, tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2.
Theol. moral. cap. 27. quaest. 2. §. 4. à num. 30. Vbi sic. [Si au-
tem propter talem mixturem res non fit deterior: ex industria
fieri non posse, tenent Salas, Castrus Palao, &c. Talem tamen
mixturem esse licitam, defendunt Sotus, Serra latè id pro-
bans. Ludovicus Lopez, & alij, quos referunt, & sequuntur
Diana, & Lesius; quia venditor nullam iniuriam infert emp-
tori, cum det ei rem aequè bonam.] Sic Prado, & novissimè
M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contratos,
resol. 209. num. 8. Vbi postquam sententiam oppositam propo-
suit, ait. [Pero mas probable me parece lo contrario, si este se
ha de vender al precio que los demas que le vendem mezclado
con las pajas, porque este engaño es material, y no se haze agrava-
vio al comprador, pues se le vende al precio que los otros, y del
mismo modo; y no es razon que el se perjudique a si. Esta opi-
nion es de Lopez, tom. 1. cap. 192.] Et eam tuetur Bonacina
cum alijs, disp. 3. de contract. quaest. 2. punct. 6. num. 17. Quo-
ad leges vero prohibentes, & inconvenientia
pullulantia; consule doctissimos au-
thores, quos citavi.

EX

EXTRACTATV

DE BAPTISMO.

PROPOSITIO I.

Licitum est in casu necessitatis baptizare sub conditione aquae
rosaceae. Banni Iesuita in Theolog. moral. tract. 2. quaest. 4.
1. R. Author citatus contrariam sententiam aper-
te sequitur. Ex Trident. Sess. 7. Can. 2. de Bapt. ibi. [Si quis
dixerit aquam veram, & naturalem non esse de necessitate bap-
tismi, anathema sit.] Subnectit vero; aliquos Doctores pro su-
pra obiecta militare, in casu extremae necessitatis, quando non
est alia materia, & parvulus aliter sine Baptismo est discessurus.
[Quae sententia, inquit, non est improbabilis.] Non potuit
modestius dixisse: quia eam defendunt Puteanus Professor Re-
gius Sacrae Theologiae in Academia Tolosana, in 3. part. Div.
Thomae, quaest. 66. art. 4. num. 5. Chamerota de Sacram. tract.
2. de Baptis. cap. 2. Et multis suadet Verricelli, tom. 1. tract. 1.
quaest. 15. & quidam alij existimantes certum non esse, quod
aqua rosacea, & similes specie differat ab aqua naturali, ac proin-
de forsan tali Baptismo salutem consequuturum, quem eo ne-
gato; fide divina certissimum est, damnandum fore. Cur ergo,
inquiunt; pro aeterna salute animae negligendum est remedium,
quod si cum eadem contingentia, ad salutem corporis aliter des-
peratam profuisset, nequiret à corporali medico, absque culpa
lethali omitti? Et saltem, quod Baptismus conferri possit aqua
illa, quae distillat ex vite, vel arbore tradit Mag. Ioannes de la
Cruz in direct. quaest. 1. de Baptis. dub. 1. conclus. 2. Vbi sic
ait. [Aqua debet esse simplex, & elementaris, etsi ex arbore,
aut alio corpore, ut glacie resoluta.] Ratio autem, quae contra
aquam rosaceam; militat etiam contra distillatam ex arbore,
ut bene Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 16. artic. 2.
dub. 3. Quia vel utraque, vel neutra est aqua vera, & naturalis.
Vnde D. Thom. 3. part. quaest. 66. art. 4. ad 3. expressè dicit, Bap-
tismum fieri non posse. [Nec in sanguine animalis, aut in vi-
no, aut quocumque liquore alicuius plantae.] Et statim ad 5.
[Dicendum, quod aqua rosacea est liquor rosae resolutus, unde
in canon potest fieri Baptismus; & eadem ratione, neque in
aquis

aquis alchimicis, sicut nec in vino.] Videatur Diana 3. par. tract. 4. resol. 5. & p. 5. tract. 3. resol. 2.

PROPOSITIO II.

Agidius Iesuita de Sacram. Baptismi, quæst. 86. dub. 1. art. 4. num. 24. docet baptizatos saliva, & sudore iterum baptizandos sub conditione; eo quod saliva, & sudor sunt materia dubia. Prædixerat autem num. 22. Licetum esse in casu necessitatis baptizare materia dubia. [Vnde expressè docet in casu necessitatis licere baptizare saliva, & sudore. cum tamen contrarium determinatum sit in cap. penultimo de Baptismo.]

Resp. Per consequentiam male deductam imputari Agidii propositiõnem, quam ibidem expressè negat. Ibi enim sequentes statuit conclusiones. Prima. [In necessitate licetè utimur materia dubia.] Secunda. [Possumus in necessitate uti certissima, si species aquæ non sit mutata: secus videtur dicendum de crassa, & multum decocta, quia videtur amittere speciem aquæ, sicut de aqua iurulenta valde pinguis ait Div. Thom. in corpore. Quia tamen extrema puerorum necessitas cogit extrema quæque tentare; nollem omnino damnare tali materiã in ea videntes. De sputo tamen (attende) sudore, & similibus, non videtur id posse dici, ob cap. penult. de Baptismo, vbi Pontifex negat absolute pro Christianis habendos, qui in necessitate sputo baptizati sunt.] Hæc Agidius. In quibus, ut patet, expressè asserit, non licere, etiam in extrema necessitate, baptizare sputo, sudore, & similibus. Quibus præiacis, subnectit. [Hoc etiam certum est, tam hæc, quam illa materia baptizatos saltem sub conditione baptizandos, quia ut minimũ est materia dubia.] Ex quibus ansam arripuit Anonymus, ad imputandam, vi argumenti, conclusionem, quam author præmissarum immediatè antea negauerat. Cæterum cum virum doctum in eisdem parrapho, & clausula, sibi contradicere, in nullius cordati mentem venire possit: dicendum est, ultimæ periodi sensum esse: Baptizari debere saltem sub conditione, quia minimum quod contra tale baptismum potest obijci, est quod fuerit confectum in materia dubia, quod sufficit ad illud sub conditione saltem iterandum. Dixit [minimum] quia, iuxta sua principia, ex defectu materiæ, nullum est; nec potuit in saliva, aut sudore ministrari, etiam in extrema necessitate: quia hæc materia, nec dubia est. Idemque dixerat ibidem de aqua rosacea, & liquoribus ex plantis expressis.

pressis. [Liquores, inquit, ex plantis, aut herbis expressi non sunt materia Baptismi. Aliqui tamen putant hos in extrema necessitate posse adhiberi, quia non omnino constat, an differant specie ab aqua naturali: quæ non facile ausim approbare, quia Concilia requirunt aquam naturalem, qualis non videtur artificialis expressa ex plantis.] Et idem tradit de aqua ex sale resoluta, contra Armillam, verb. Baptismus, §. 24. [Quia non videtur (inquit) probabile, eiusmodi aquam esse eiusdem speciei cum aqua naturali; & consequenter non videtur probabile, quod possit esse materia Baptismi.] Quid ergo? Quod aquæ ex sale, & ex rosis distillatæ negat, salivæ, & sudori concedit Apage.

2 An vero ex eo, quod Pontifex dixerit; sudore, & sputo baptizatos non esse pro Christianis habendos, sit de fide prædictum Baptismum esse nullum? Negabit absque formidine M. Paludanus, iuxta id, quod tradit in 3. distinct. 24. quæst. 1. conclus. 2. Vbi sic ait: [In omni propositione nota per fidem infusam, semper Deus est subiectum, quantumcumque prædicatum sit non Deus.] Hæc autem propositio [Baptizatus sudore, aut sputo non est Christianus.] non habet pro subiecto Deum, ergo. Verum ex hoc Paludani principio nullam conclusionem deducere licet. Quia [Positio illa Paludani (inquit Suarez tom. de Fide, disput. 2. section. 2. num. 1.) non solum improbabilis, sed etiam fidei contraria aperte videtur. Nam hæc propositio Abraham genuit Isaac, fide infusa credenda est, cum sit expressè in Scriptura, & similiter hæc Beata Maria Virgo perpetuò fuit Virgo, & similes, in quibus subiecta creata sunt.] Hæc ille.

3 Cæterum ad rem nostram. Vide doctrinam generalem apud Tabienam Dominicanum in sum. verb. Excommuni, casu 4. Vbi sic inquit. [Ad hoc, ut aliquid determinatum ab Ecclesia non possit esse falsum, requiritur, quod determinetur ut pertinet ad fidem, dicendo contrarium esse hæreticum.] Et paulò antea. [Ex quibus concluditur, quod tenere contra determinationem Ecclesiæ, antequam sit determinata ab Ecclesia, quod contrariũ sit hæreticum, potest esse sine hæresi, & sine peccato.] Iam qualiter sit determinatum ab Ecclesia contra Baptismum in sudore, vel sputo confectum. En verba textus, quæ habentur in Decretalibus, tit. 4. 2. de Baptismo, cap. penult. [Postulasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ penuriam, aliquorum simplicitas

pro Baptismo, salivæ confectione linivit? Respondemus, quod, cum in Baptismo, verbum, & elementum necessario requirantur, dubitare non debes, illos verum non habere Baptismum, in quibus non solum utrumque prædictorum, sed eorum alterum est omisium.] Hæc ibi. In quibus, vt patet non determinatur, quod contrarium sit hæreticum. Vide etiam M. Canum, lib. 5. de authoritate Conciliorum, cap. 5. §. Illud item. Vbi ait [Nonnulla habentur in Epistolis Decretalibus, quæ Fidei Catholicæ decreta non sunt,] & infra, §. Nunc illud. [Nonnullas constat à posterioribus meliore consilio refutas, quoniam non ex firmo decreto; sed ex Pontificum opinione prodierunt.] Sic Canus, & alij.

4 Sed his non quiescit Turrianus Iesuita, de Fide, disp. 16. dub. 2. Sic enim inquit. [In præfenti sufficiat dicere, falsam esse sententiam Bartholomæi de Medina, qui admittit declarationes Pontificum in Decretalibus posse esse falsas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent; atque adeo cogitur fateri, posse aliquid revera inhonestum, vt honestum proponere toti Ecclesiæ. Mirum vero est Caietanum, Sotum, & Medinam, ex Familia Dominicanorum viros doctos, & pios, ita sentire de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.] Hæc Turrianus, & merito: quia præfati Magistri id tenent contra D. Thom. vt notat Sylvester, verb. Fides, num. 9. dicens. [Adde secundo: quod, etiam secundum D. Thom. errare non potest in spectantibus ad bonos mores, condendo scilicet decreta, & constitutiones.] Cuius conclusio (inquit M. Bannez 2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 3.) [Tam cerra est, vt oppositum non dabitur esse hæreticum.] Et ante illum Sylvester, verb. Fides, num. 2. [Ideo etiam ad fidem pertinet inhære determinationi Pontificis Summi, in his, quæ sunt fidei, imò etiam in his, quæ spectant ad bonos mores, quia in huiusmodi etiam Ecclesia errare non potest, & consequenter, nec caput eius, in quantum caput, sive in quantum Pontifex. Quod semper intelligo esse, quando interrogatur in dubijs, vt caput Christianitatis. Vel secundum Archid. quando determinat cū Cardinalium consilio. Sed primum est melius, quia Papa sine Cardinalibus esse potest.] Sed male subnectit. [Sed prædicta, quantum ad caput, & Ecclesiam, ita limitanda videntur, quod errare non possunt finaliter. Secus in primo motu, quia possunt primæ facie sententiam falsam præferre: sed statim Spiritus Sanctus, vel per Scripturam, vel per viros doctos fundantes in Scip.

Scriptura, aut aliter, lumen afferret, ne staretur in falsa sententia.] Sed quis aquiescet Sylvestro?

5 Existimavit etiam M. Canus Pontificem posse errare in approbatione Religionis, sed deceptus est, vt ait Turrianus supra, & contra illum insurgit ex suo Prædicatorum Ordine, M. Ioannes à Sancto Thom. 2. 2. disput. 9. art. 2. fol. 776. firmans Pontificem non posse errare in approbatione alicuius Religionis. [Et qui oppositum diceret, inquit, ad minus tãquam temerarius, & scandalosus, & errori proximus haberetur.] Et quod errare nequeat in prædicta approbatione, quantum ad constitutiones, & leges sibi propositas, ita vt approbet leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum, ita certum putat M. Bannez vbi sup. conclus. 4. vt dixerit oppositum esse hæreticum. Et est de mente Angelici Præceptoris, opusculo 19. cap. 4. in corp. Vbi ait. [Cum aliqua Religio per Sedem Apostolicam instituta est, manifeste se damnabilem ostendit, qui talem Religionem damnare conatur.] Sed hæc non terrent Canum. Ad illud, lib. 5. de locis, cap. 5. in fine. Vbi sic scribit. [Nostro sæculo tam multe sunt Religiones à Pontificibus confirmatæ, vt qui eas omnes tueri voluerit, tanquam Ecclesiæ utiles, vel necessarias; hic imprudentiæ, ne dicam stultitiæ, nomine, iure optimo, summique rationibus arguatur.] Sic Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vide illum superius, §. [Præterea in Canonizatione.]

6 Censuit similiter Pontificem posse errare in Canonizatione Sanctorum Caietanus, tom. 1. opusc. tract. 15. de indulgentijs ad Iulium Medicum, cap. 8. ad vltimum. Sed hanc doctrinam. [Ad minimum esse erroneam, & temerariam.] Inquit Arriaga, tom. 5. disp. 9. sect. 5. num. 31. Et consentit Michael Zanardus, ex Prædicatorum Ordine in directorio, part. 2. verb. [Hæreses circa Canonizationem Sanctorum.] fol. mihi 400. Vbi sic ait. [Defendunt hæretici, posse Papam errare in Canonizatione Sanctorum. Ita Vvicleph, vt refert Thomas Vvaldensis, to. n. 3. de Sacramentalibus, cap. 122. & idem sentiant Lutherani, & Calvinistæ. In contrarium stat sententia Catholicorum.] Et infra. [Habet certitudinem infalibilis veritatis.] Et esse deside contra Caietanum, & Canum, dicit cum alijs Diana, part. 11. in fine, tract. 2. resol. 18. Et oppositum esse dignum censura, ait M. Bannez, 2. 2. quæst. 1. artic. 10. dub. 7. conclus. 2. & Catharinus, & alij, apud Malderum, 2. 2. quæst. 1. dub. 6. Mitius vero loquitur D. Thom. Quod lib. 9. art.

16. ibi. [Quia honor, inquit, quem Sanctis exhibemus quædam profectio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus. Pie credendum est, quod neque etiam in his iudicium Ecclesiæ errare possit.] Atque tot fundamentis hoc nititur (ait M. Canus supra) [ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.]

7 Tradit vero, & iure optimo Canus sup. quæst. 5. conclus. 1. [Quod Ecclesia in morum doctrinæ, qui ad salutem necessarii sunt, errare non potest.] Unde indubitabile esse debet, Gregorium in cap. penult. de Baptismo supra citato, errare non potuisse, dum Baptismum saliva, aut sudore confectum, verum non esse Baptismum declaravit, & ita firmiter tenendum credo, & non solum ut opinionem. Quidquid alij contendant, paritate desumpta ex cap. A quodam Iudæo, dist. 4. de consec. can. 24. Vbi Nicolaus Papa consultus respondit eos qui [Tantum in Christi nomine baptizati sunt, constat non esse denuo baptizandos,] Quo non obstante, contrarium tenet D. Thomas, & communiter Theologi, quia [licet revera (inquit Sotus infra) id arbitratus fuerit Pontifex, non hoc decrevit tanquam articulum fidei, sed solum tanquam opinionem, quæ putavit esse Ambrosij, & ideo non obstante sua assertione teneri potest, & debet contraria opinio, quæ autoritate Evangelij, & aliorum Pontificum, & Sanctorum Patrum validius comprobatur.]

8 Hinc fit, non esse audiendum Caietanum 3. part. quæst. 66. art. 6. dum ait, Baptismum collatum in nomine Christi tantum, seu non expressis Personis Trinitatis, esse validum. [Dicimus, inquit, quod Baptismus in nomine Christi, si fiat, verus est Baptismus.] Cuius opinio rejicienda prorsus est, tum quia expressa contra D. Thom. ibidem. Vbi ait. [Christus autem instituit, Sacramentum Baptismi dari cum invocatione Trinitatis, & ideo quidquid desit ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi.] Cui se contrarium proficitur ipse Caietanus, §. circa has quæstiones, dicens. [Multi Doctores tenent partem negativam, de quorum numero sunt, Author, Durandus, & Petrus de Palud. &c.] Tum quia Sotus in 4. dist. 3. quæst. unica art. 6. ait. Caietani sententia. [Ut cum bona venia loquar, vix potest à nota, nescio quali, excusari] & paulo infra. [Quia contraria est omnino expressa Zachariæ Pontificis in cap. in Synodo sup. citato dist. 4. de consecrat. can. 83. Vbi ait. Quod perfectus Chris-

tia;

ianus nemo est, nisi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus: & subdit. Quod si quis unam de Trinitate personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma verum esse non posset. Hadlenus Sotus. Et Bartholomæus Spina, Magister sacri Palatii, tom. 1. Opus. in Opusc. de forma Baptismi acriter invehitur contra Caietanum dicens, capit. 3. [Eius opinionem esse periculosa novitatem.] Et capit. 5. [esse contra Doctores, & Ecclesiæ autoritatem, & erroneam.] & capit. 16. [Videtur, inquit, hic homo Sanctum Thomam, cæteraque Sanctæ Matris Ecclesiæ luminaria non plurimum magni facere, dum dicit, se credere, si casus acciderit, quo quis baptizatus esset in nomine Christi tantum, quod Sedes Apostolica determinaret, pro ut ipse facit, &c. Numquid Ecclesia spreto D. Thomæ, cæterisque posterioribus firmissimis muniti columnis, sequeretur hunc unicum neothericum, cuius dogmata in infinitis penè locis vacillant, & non nunquam in rebus fidei? Sic Spina Caietanum pupugit.]

9 Sed quidem in hac materia benignos, (plusquam par esset) inuenies Doctores. Sylvester, verb. Baptismus, num. 5. [Si subtrahatur, inquit, aliquid de essentia formæ Baptismi, creditur, quod suppleat summus Sacerdos: ut si moriatur puer ante formæ perfectionem.] Et infra quæst. 7. [Credo quod sicut dictum est de subtractione, ita, & de corruptione sit dicendum, scilicet quod si non sit facta ex malitia, etiam si sensum tollat, si moriatur puer, Deus supplet, si autem vixerit, baptizetur sub conditione.] Sic vbi supra, & verb. Baptismus 4. quæst. 10. num. 8. Quem sequitur M. Corradus 2. p. Resp. quæst. 84.

10 Insuper, licet fide sanctum sit in Trident. sess. 7. Canonie 11. in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, requiri intentionem, saltem faciendæ, quod facit Ecclesia: nihilominus D. Thom. in 4. dist. 6. artic. 2. [Si desit, inquit, mentalis intentio in baptizante puerum, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus defectum suppleat, & salutem ei conferat.] Quod iterum tradit. 3. part. quæst. 64. art. 8. ad 2. dicens. [Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum, sed hunc defectum in pueris supplet Christus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & devotio. Sed hoc satis posset dici, quantum ad ultimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Sed quan-

quantum ad characterem non videtur per devotionem accedentis posse suppleri.] Subiungit vero suppleri per intentionem Ecclesie dicens. [Ideo alij melius dicunt, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesie, cuius est Minister. In verbis autem, quae profert, exprimitur intentio Ecclesie, quae sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimitur ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum.] Hæc D. Thom. Quam citatum sequuntur Sylvester, verb. Baptism. 3. quæst. 12. & 16. & Chatarinus in opusc. de intentione Ministri Sacramentorum, & ut probabilem recitat M. Paludan. apud Sotum infra, §. [Ut autem ab hoc.] Cæterum de fide est requiri in Ministro intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Unde si eam non habeat, licet exterius non exprimat, nullum erit Sacramentum. Quapropter id tradidit postea D. Thom. eadem quæst. 64. art. 10. dicens. [Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, talis perveritas tollit veritatem Sacramenti, præcipue (attende) quando suam intentionem exterius manifestat.] Ly enim præcipue, ut ait Barbosa, dictione 274. [Exprimit casum minus dubium, & alium magis dubium includit.] Ideoque iure optimo M. Sotus in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 8. §. [Et quod illa non sit opinio D. Thomæ.] Et Caietanus, 3. part. quæst. 64. art. 8. toti sunt in suadendo huiusmodi opinionem Doctori Sancto, non esse tribuendam. Quibus assertior: quia expressè damnatam in Concilio, multis probat P. Vazq. in 3. part. tom. 2. disp. 138. cap. 3. Et ante illum M. Victoria in sum. Vbi de Baptismo, fol. 27. num. 34. dicens. [secundum fidem, ita tenendum, & opposita assertio est hæresis, ut definitur in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 2. & idem fuit definitum in Florentino, sub Eugenio IV.]

II Quod in puerorum Baptismo Deus suppleat intentionem Ministri, & gratiam conferat, tenet etiam M. Petrus de Palude, apud Sylvest. verb. Baptism. 3. quæst. 12. Et ex Thomistis hanc sententiam tenere Sylvestrum, summam Cōfessorum, Labellum, Bart. ab Angelis, Zanardum, & Viguerium, testatur eos citans M. Ioann. Martinez de Prado, in 3. part. quæst. 64. dub. 7. §. 6. num. 76. Et est sententia Durandi, dist. 6. quæst. 2. & aliorum, ut notat Sotus in 4. dist. 5. quæst. unica, art. 2. §. [Gravius autem.] Vbi varias opiniones referens, sic ait. [Est opinio Durandi supra, quod ubi intentio Ministri defuerit, adulto devotio sua sufficit, parvo vero Summus Sacerdos Christus id supplebit, conferendo gratiam. Postmodum vero, dist. 3. art. 6. opinio-

nionem retulimus Altifiodorensis, lib. 3. tract. 3. cap. 4. quæst. 2. dicentis: quod si Sacerdos non proferret integram formam, scilicet tres Trinitatis personas, Deus supplebit; quod omisum fuerit. Et postea, art. 7. allegavimus Paludanum, dist. 1. quæst. 1. paulo ante 3. conclus. dicentem, quod si baptizans non tangat aqua illum, quem baptizat, Deus supplebit, & gratiam conferet. Similiter D. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 2. quæst. 3. quod cum quis non baptizatus Sacerdotalem Ordinem suscipit, nullum postmodum Sacramentum conferet; tamen pie credi potest, quod, quantum ad ultimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos supplebit defectus. Ad hæc accedit modo opinio Caietani, quod parvulos, sine Sacramento, dum applicari non potest, Deus ab Originali liberabit. Idemque dicturus est infra, art. 1. de illis, qui in utero moriuntur.] Hucusque M. Sotus.

12 Cæterum paulo infra, fere omnes opiniones relatas invrit nota. Et (inverso ordine procedendo) sententiam primam Caietani. [Fateor, inquit, me non intelligere quomodo valeat citra errorem defendi.] Et de secunda inferius, artic. 1. §. [Faceffit] quoad parvulos qui in utero moriuntur. Sic ait. [Sicut illos, ita & ritos salvos fieri absque Baptismo censet, licet hic meticolose sub correctione loquatur. Est autem opinio, quam fateor, me noluisse apud Caietanum reperire. Etenim, ut singularis eius est, ita (ut cum omni reverentia eius loquar) vix potest à temeritate defendi, est enim peior etiam quam altera de pueris natis.] Quam citra errorem (ut legisti) defendi non posse dixerat. Ideoque inferius subiungit. [Licet hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror profecto peiorem illi notam invrendam.] Eadem, quæ Sotus contra Caietanum, intorquenda sunt contra Margaritam Cōfessorum, eius insistentem vestigijs, fol. 197. in editione Complutensi, anno 1554. Vbi sic leges. [Queritur utrum sine Baptismo puer possit salvari? Dicendum, quod secundum legem communem damnabitur secundum Div. Thom. Pie tamen creditur, quod si mater prægnans faciat aliquod speciale obsequium Deo pro salvatione pueri, si contingat abortus, vel infans ex defectu aquæ sine Baptismo moriatur, quod non damnabitur, sed ex Dei misericordia valebit illi ad remissionem Originalis, &c. Imò aliqui tenent, quod si quis Christianus faciat aliquid pro salute puerorum infidelium, quod salvantur, quia talis tenet locum Ecclesie, & parentum; non tamen hoc est cer-

certum.] Verum tantum abest à certitudine, vt contrarium sit de fide, & definitum est in Trident. Sess. 7. can. 5. & 7. vt tradit M. Ioannes de la Cruz in direct. p. 1. q. 3. dub. 1.

13 Præterea M. Sotus Catholicorum sententiam contra Caietanum, & Margaritam, art. 2. supra citato §. [At verò] aper- tissimis D. Augustini testimonijs comprobat. Præcipuè ex Epi- stola 28. ad Hieronymum. Vbi Sanctus Doctor sic ait: [Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur parvuli, qui sine Sacra- menti eius participatione de vita exeunt; hic profecto, & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Eccle- siam] & lib. 1. de peccat. merit. & Baptismo parvulorum, cap. 18. [Quis Christianorum ferat, cum dicitur, ad æternam salu- tem posse quemquam pervenire, si non renascatur in Christo, quod per Baptismum fieri voluit.] Et lib. 3. de anima, & eius ori- gine contra Vincentium Victorem, cap. 9. [Noli, inquit, crede- re, noli docere, infantes, antequam baptizentur, morte præven- tos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.] Et in fine eiusdem libri, inter errores Pelagianorum, sextum enumerat. [Infantes, antequam baptizentur, morte præventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.] Quæ probant, Deum non supplere intentionem Ministrum, quo ad ultimum effectum, nimirum conferendo gratiam, & remissio- nem originalis, vel actualis peccati. Et ideo contrariam opi- nionem esse rejiciendam, [tanquam temerariam, & erroneam,] dicit Cabrera de Sacrament. quæst. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. num. 65. & 66. Cuius censuram approbat M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Baptismo, resol. 97. num. 2. subiungens. [Y esta opinión es la que se deve seguir, dexando piedades, que no se fundan, y se dicen adivinando.] Quod benè ponderat M. Sotus in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 8. dicens: [Videtur D. Thomas consenti- re, quod si desit intentio Ministrum, Christus in pueris supplebit defectum, saltem conferendo gratiam. Hoc usque adeo non est certum, vt sit temerarium credere, id, quod ubicumque locus occurrerit, admonere non cessabo, & c. Ergo D. Thomas noluit dicere, quod prima facie sonat.] Quod iterum dist. 3. quæst. vni- ca, art. 6. conclus. 1. dicit esse [temerarium asserere.]

14 Ex quibus concludit M. Sotus in 4. dist. 5. quæst. vnic. artic. 2. §. [At verò] supra citato. [Hæc sufficere prudentis- simo cuique debent, ne vel suspicetur, vt vbi aliquid sub- stantiæ Baptismi defuerit, sive formæ, sive materiæ, sive inten- tionis, Deum id ratum habiturum, vt defectum suppleat. At mul-

multo id minus suspicandum, vbi Baptismus applicari non potest.] Hæc ille, & merito: Alias quomodo verum esset illud Christi Domini Ioannis 3. [Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum Cælorum.] Vnde di- stinct. 4. de consecrat. Canon. [Firmissime] desumpto ex D. Augustino, lib. de Fide ad Petrum, cap. 9. Sic dicitur. [Fir- missime tene, & nullatenus dubites, non solum homines iam ratione vrentes, verum etiam parvulos, qui sive in utero ma- trum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, sive cum de matri- bus nati, sine Sacramento Sancti Baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc sæculo tran- seunt, sempiterno igne puniendos.] Et denique in Tridenti- no, Sess. 7. Can. 5. [Si quis dixerit Baptismum non esse neces- sarium ad salutem, anathema sit.] Necessarium autem non es- set, si eo in re, & in voto deficiente (quocumque ex capite pro- veniat substantialis defectus) Deus defectum supplens gratiam sanctificantem conferret. Ex quibus M. Ioannes de la Cruz in direct. vbi de Baptismo, 1. part. quæst. 3. dub. 7. Sic scripsit. [An pueri sint baptizandi, vt salventur? Conclusio affirmativa de- finita est in Tridentino, Sess. 7. Can. 13.]

15 Quapropter D. Thomas, Quodlib. 6. quæst. 3. artic. 4. inquit. [Manifestum est, quod in pueris nondum habentibus usum rationis, non potest esse motus fidei, & dilectionis, & ideo non possunt salvari, nisi per Baptismum aquæ, vel per Baptismum sanguinis, si propter Christum occidantur, vt Au- gustinus dicit de innocentibus.] Idemque tradit, 2. 2. quæst. 124. art. 1. ad 1. dicens. [Effusio sanguinis propter Christum vicem gerit Baptismi.] Non inficior difficultatem nonnullam ingerere contra Baptismum sanguinis parvulorum, quæ docet D. Thom. 3. part. quæst. 66. artic. 12. Vbi inquirens. [Vtrum Baptismus sanguinis sit potissimus inter alia Baptismata?] & concludens affirmativè, respondet. [Ad secundum dicendum, quod effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate, ex quo patet, quod Baptismus sanguinis includit Bap- tismum flaminis, & non è converso, vnde ex hoc ipso proba- tur perfectior.] Bene: sed quid de effusione sanguinis parvulo- rum; quibus Baptismus flaminis deficit, utpote carentibus mo- tu fidei, & dilectionis? Habuit necnè rationem Baptismi sine charitate? Forsan loquitur hic D. Thom. de Baptismo sangui- nis adultorum; & non de Baptismo sanguinis secundum se. Sit ita; sed cur adulti non disponentur ad illum sufficienter per at- tri-

tritionem sine charitate, sicut disponuntur ad Baptismum aquæ? Consequentia vis latere non potuit D. Thomam, ideoque de utroque Baptismo sanguinis, & aquæ eodem modo loquitur eandemque ad utrumque dispositionem requirit, in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 3. quæst. 3. & 4. Imò 3. part. quæst. 87. art. 1. ad 2. inquit. [Quod passio pro Christo suscepta obtinet vim Baptismi, nisi actualiter voluntatem peccato invenerit inhærentē.] Quapropter ita docet M. Serra, tom. de Sacrament. quæst. 66. art. 1 2. dub. 1. fol. 183. dicens. [Sufficit detestatio peccati præteriti per attritionē, nam hæc facit, ut non habeat voluntatem inhærentem peccato, sicque sufficienter disponit, ut gratiam consequatur, & Baptismus sanguinis eos purget a culpa mortali iuxta D. Thomam.]

16 M. Sotus in 4. dist. 3. quæst. vnic. art. 1 1. concl. 4. §. [Fit ergo ex his] aperte negat Baptismum sanguinis adultorum, includere Baptismum flaminis, imò putat, etiam sine attritione, sufficere ad dandam primam gratiam. Verba eius sunt. [Baptismus flaminis debet esse conversio in Deum, per detestationem peccatorum, aut propositum bene vivendi, dum quis per venit in usum rationis. Martyrium autem neutiquam talem detestationem requirit, sed hunc solum actum specificare: volo mortem pro Christo perpeti.] Hæc Sotus, supra dist. 15. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. ut notat M. Prado in 3. part. quæst. 66. dub. 1 2. §. 4. alios pro hac Soti opinione referens; sed audiendus non est. Sicut neque M. Canus, & M. Ledesma, qui nec effusionem sanguinis cum charitate putant sufficere ad Baptismum sanguinis, absque formali detestatione peccati: contra quos insurgit M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. ubi de Pœnit. quæst. 2. de contritione, dub. 1. §. [Ad hoc dico.] Vbi sic ait. [Sed si peccata non occurrant homini, ut si subito rapitur ad martyriū, iustificabitur, (contra Cano, & alios, quos sequitur Ledesma, cap. 6. de Pœnit. concl. 13.) per actum virtualis poenitentiae inclusum in actu dilectionis Dei super omnia, ut patet ex Div. Thom. 3. part. quæst. 87. art. 1.] Hæc M. Cruz, & merito, quia talis charitatis actus dispositivè saltem iustificat, secundum omnes Theologos, & nil deficit ad Baptismum sanguinis, & flaminis, secundum D. Thomam.

17 Censuit Caietanus, 3. part. quæst. 68. artic. 7. Quod in adultis. [Per se loquendo non exigetur intentio, seu voluntas ex parte Baptizandi, de necessitate Sacramenti, sed sufficit in ipso non inveniri obicem voluntatis contrariæ.] Verum id est

ex-

expressè contra D. Thom. ibidem dicentem. [Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus.] Est etiam contra ipsum Caietanum, 2. 2. quæst. 124. art. 2. in fine, requirentem voluntatem ad Baptismum sanguinis, seu martyrium. [Posset quis, inquit, in peccato mortali exiens ex improviso dormiens occidi, quia Christianus: tunc enim, quia martyrio adulti voluntarium deest, martyrium non est proprie loquendo, & ideo regulariter loquendo ille sic occisus non esset salvus.] Et est iuxta decisionem, cap. Maiores de Baptismo, ibi. [Actuale verò, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.]

18 Privilegium Baptismi sanguinis, seu martyrii, ad infantes etiam in utero existentes, extendit Sotus in 4. dist. 3. quæst. unica, artic. 1 1. Vbi sic. [Si Turca Castrum aliquod in Christi odium incenderet, parvuli ibi concremati, quamvis non baptizati, in Dei gratia decederent. Imò, & fortasse existentes in maternis uteris, licet Baptismo aquæ tangi non possint.] Quod cum alij tenent etiam M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 62. M. Serra de Sacram. quæst. 66. art. 1 2. M. Prado, in 3. part. quæst. 66. de Bapt. dub. 1 2. numer. 65. qui ait esse fere communem. Et Thomas Hurtado de vero Martyrie, tract. 2. resol. 20. mordicus tuetur, referens pro illa fere viginti auctores. Si autem obijcias Sacros Canones 1 15. [Qui in maternis,] dist. 4. de consecrat. Vbi dicitur. [Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc, secundum Adam, non est, renasci, secundum Christum, non potest.] Qui desumptus fuit ex Augustino in Epist. ad Dardanum. Vbi ait. [Nemo renascitur, nisi prius nascatur.] Ad hæc, inquam, responderi potest, sermonem ibi esse de Baptismo aquæ.

2

EX

EXTRACTIVM

DE POENITENTIA,

PROPOSITIO I.

Licitum est in Sacramento Poenitentiae interrogare Poenitentem de complice, in ordine ad huius correctionem, & obtenta poenitentis licentia, illum corrigere. Fagundes Jesuita in 5. praeccept. Ecclesiae, lib. 5. cap. 2. num. 2. & 11.

1 R. Hæc opinio innititur doctrinæ Sapientissimorum asserentium non esse culpam gravem, revelare in Confessione, absque vlla necessitate, complicem peccati. Quod tenet Caietanus, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. in editione Romana, anno 1570. ibi. [Nota detractionem per accidens posse esse mortale, si notabiliter lædat famam proximi. Sed adverte, quod non læditur fama proximi saltem notabiliter, ex hoc quod narratur secreto crimen eius tali personæ, apud quam perinde erit, ac si non esset dictum, vt contingit in colloquijs inter virum, & uxorem, de criminibus filiorum. Et in Confessionibus eorum, qui confitentes peccata propria dicunt imprudenter Confessori, in quo confidunt, personam, cum qua gravissimè peccaverunt, & similibus: ex his enim, aut non læditur fama proximi, vel parum læditur.] Hæc Caietanus. Cuius sententiam dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. artic. 2. de detractione, dub. 3. concl. 1. [Ex mente, inquit, Caietani non erit peccatum mortale, revelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, &c. Et sic excusat eos, qui in Confessionibus incaute revelant complicem suorum peccatorum. Hæc sententia, etiã ob tantum Doctorem probabilis sit, &c.] Cui consonat M. Serra, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. dub. 1. dicens. [Probabilem existimo sententiam Caietani, cum Diana, & alijs, quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. resolut. 22. & 3. part. tract. 5. Miscel. resolut. 33.] Et eam tradit M. Zanardus, in direct. 1. 2. de narrantibus aliorum peccata, cap. 47. [Quarto, inquit, quæritur. An secreto dicere aliquibus, duobus, tribus, vel pluribus prudentibus, & taciturnis, qui nullo modo revelabunt delictum sibi notificatum, neque pa-

rati sunt ad ei nocendum, sed proficiendum, cum occasiopræiens fuerit, sit mortale?] Et respondet. [Non est mortale, quia nullum supponimus inferre damnum notabile, & tanto magis non erit peccatum saltem mortale, si ad accipiendum consilium reveletur delictum socij, & minus si id fiat in Confessione, licet id non expediat.]

2 Ex quibus R. P. Leander à Sacramento, tom. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quæst. 64. Sic ait. [An peccaret mortaliter poenitens, qui in Confessione manifestaret complicem sui delicti, etiam sine rationabili causa? (respondet.) Negant peccare mortaliter omnes Doctores, qui negant esse mortale, manifestare crimen, etiam sine causa; vni, vel duobus, viris prudentibus, qui secreto retinebunt, & expressè in facti contingentia, Diana, 2. part. tract. 17. resolut. 22. & 3. part. tract. 5. resolut. 33.] Hæc Leander. Doctores autem, qui negant id esse mortale, refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 2. Vbi adducit Caietanum, Navarrum, Cordubam, Petrum de Navarra, Dianam, Grassium, Ioannem de la Cruz, Balthæum, Zambellum, Zelestinum, Bonacinam, & Trullench. Quorum alij sequuntur; alij probabilem esse dicunt. Et quando imprudenter, & incaute revelat poenitens in Confessione complicem peccati, venialem tantum culpam agnoscunt doctissimi viri supra citati.

3 Sed quid si occurrat necessitas revelandi? Ab omni culpa liberat M. Serra supra. Vbi sic scribit. [Vt colligitur ex D. Thoma hic, revelare peccatum occultum alterius, propter bonum eius, vel Reipublicæ, vel tertiæ personæ, aut propter aliquod aliud bonum necessarium, debitis circumstantijs observatis, non est peccatum, aut detraçtio.] Et Clarius Mag. Ioannes Martinez de Prado vbi supra. [Afferendum, inquit, est, quod qui absque vlla necessitate grave crimen occultum vni soli manifestat, ex genere suo peccat mortaliter: quamvis cum causa manifestare, nec leve peccatum sit. Hæc secundapars iam est probata, & est certa.] Cui facit doctrina, quam cum alijs tradit M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 175. [Circumstantiam, inquit, complicitis prodere apud confessorium non obfuturum, non est proprie infamare complicem, quia infamia, ex communi opinione, est sinistra de aliquo divulgata apud multos opinio. Hæc revelatio autem, quæ vni tantum fit celaturo, non est proprie infamia, quod si aliqualis iactura est famæ, illa modica est, & quam tenetur complex

pati, propter salutem animæ proximi.] Quare ergo, & propter sui salutem non tenebitur? Et est iuxta mentem Soti, in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 5. §. [Sunt quidam] in fine. Vbi ait. [Confessarius eodem Confessionis sigillo tenetur celare culpas aliarum personarum, ob idque illud non est, alios infamare.]

4 Propter hæc, sententiam, quæ in P. Fagundez Anonymo displicuit, in proprijs terminis defendunt communiter Sapientissimi Patres Dominicani. Agmen regat M. Ioannes de Friburgo, in sum. Confess. lib. 3. tit. 34. quæst. 87. [Quæro etiam utrum liceat aliquando Sacerdoti, inquirere à Pœnitente specificationem personæ, cum qua peccavit? Respondetur secundum Raymundum, §. 31. & c. In Glof. super verbum [non debet.] Pœnitens non tenetur, si tamen exprimat eam bona intentione Pœnitentiario, qui est persona, qui debet prodesse, & non obesse, non ut prodatur ipsi peccatore, sed ut Pœnitentiarius oret pro eo, aut secreta labore ad correctionem eius, non peccat, sed potius meretur; arg. 32. q. 5. Similiter si Pœnitentiarius inquiret de illa persona bona fide, ut oret pro ea, aut corrigat eam in occulto, non credo quod peccet, dum tamen confitentem nullo modo cogat ad nominandum illam personam, aut eius expressionem extorqueat ab invito.]

5 D. Antoninus, 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 11. cum Paludano. [Si tamen exprimat cum bona intentione, non ut prodatur, sed ut pœnitentiarius oret pro ea, vel eam secreta admonitione corrigat, non peccat, sed meretur. Similiter Confessor secundum Raymundum, & c. Si interroget, non ex curiositate, sed ex charitate, ut provideat, puta; quia Prælati: non credo quod male faciat, non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, si non vult.]

6 M. Tabiena in ium. verb. Circumstantia, num. 11. [Interrogare de eiusmodi circumstantiis bono fine, ut scilicet possit prodesse, non est malum. Et idem dicit de eo, qui confitetur, ut possit prodesse, vel ut Sacerdos oret pro eo, vel corrigat. Similiter dicendum de interrogante, non ex curiositate, sed ex Charitate, ut provideat, sicut Prælati; non male facit, secundum Raymundum; non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, quando non est necessaria, & ille non vult dicere.]

7 M. Capreolus in 4. distinct. 21. quæst. 2. artic. 3. ad 8. [Aut accusans in Confessione tertiam personam, dat Confes-

tori licentiam illud revelandi, aut non? si sic; tunc idem est, ac si Confessor sciret ut homo, & eodem modo potest procedere circa personam accusatam, sicut in correctione fraterna. Si non; tunc confessor non tenetur aliquo modo corrigere, neque aliud medium adhibere.]

8 M. Soncin. in 4. dist. 21. quæst. 2. conclus. 2. ad 3. [Habitata licentia, à Confessore potest fieri correctio, non habita, non tenetur Confessor corrigere.]

9 Margarita Confessorum, verb. Confessio lachrymabilis in fine. [Non peccat, sed meretur Confessor, sicut, & ipse pœnitens revelans, si interroget personam, non ex curiositate ut prodatur, sed ut profitur, pro ea orando, vel fraterne corrigendo, & secreta monendo de licentia pœnitentis, & non aliter.]

10 Sylvester, verb. Confess. 1. num. 28. quæst. 24. [Si tamen peccator exprimat eam intentione bona, non ut prodatur, sed ut profitur, vel ut Sacerdos pro ea oret, vel eam secreto emendet, non peccat, sed meretur, 22. quæst. 7. hoc videtur. Et concordat Glossa Raymundi, ut in summa Confess. lib. 3. tit. 33. Sed tamen debet dicere extra Confessionem, vel dare licentiam loquendi, si intendat correctionem. Similiter secundum D. Antonin. non peccat Confessor, si hac intentione, & non ex curiositate interroget, & idem Monaldus.]

11 M. Dominicus de Soto, in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 6. contra nonnullos supradictam, aut similem sententiam limitantes. [Sed discrimen, inquit, est, quod illi dicunt, necesse est, ut pœnitens iterum extra Confessionem narret peccatum ipsum, cuius revelandi facultatem vult facere Sacerdoti. At vero hæc est una ceremonia Methaphysica nil ad rem moralem pertinens, & c. Inter confitendum potest eandem dare licentiam.]

12 Quibus consonat M. Petrus de Soto de institut. Sacerdot. de secreto Confessionis, lect. 11. §. Tertio sunt. [De licentia confitentis manifestari potest, quidquid in Confessione auditum est, nec opus est id scrupulosius tractari, quam ut ille facultatem concedat. Dixerunt quidam, opus esse, ut extra Confessionem iterum revelet, sed vanum est.]

13 Vidisti iam, amice lector, quomodo loquantur gravissimi Doctores citati, circa præsentem difficultatem: videamus iam, qualiter P. Fagundez, cuius opinio tam male audit, apud Anonymum, & sequaces. Igitur ubi supra, capit. 2. citato sic

scribit. [Vtrum liceat confessario, vti notitia confessionis de licentia poenitentis, ad corrigendum complicem, vel in bonum aliorum?] Et postquam primam opinionem negantem proposuit. Sic ait. [Nihilominus secunda opinio, quæ docet hunc usum per se loquendo, & secluso scandalo, esse licitum de licentia poenitentis, in gravi causa, & servatis debitis circumstantiis, est communis Theolog. & Summistarum. Eam tenent Suarez, Henriquez, Sylvester, Capreolus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Navarrus, Soncinas, Henricus, Gabriel, & alij.] Hæc Fagundez, qui paulo infra, num. 4. plures ad praxim huius sententiæ, conditiones exigit, inter quas. [Tertia, inquit, est, vt poenitens moneatur, exhorteturque à confessario, vt id ipsum sibi extra Confessionem dicat, quo possit liberius hac de re loqui: quod si ille nolit, & malit intra Confessionem dicere, tunc id poterit licite fieri, propter bonum complicis, modo id fiat cum maxima prudentia, & cautela, & in re gravi, & non levi.]

14. Insuper, num. 6. sic admonet confessarium. [Raro confessarius per se ipsum ferat opem, nisi in defectu alterius, qui id commode, vt decet, facere possit. Nec se statim invitet ad eam monitionem faciendam. Imò si poenitens id ab eo petat, iubeat, vt ipse potius complicem corripiat, aut quærat virum probum, per quem id efficiat, nam licet hoc licite fieri potest per ipsum confessarium, sæpe non expedit, vt optime monet Henriquez. Quam obrem cavendum est, ne petatur, vt detur hæc licentia sine causa urgentissima, & gravissima, & in negotio etiam gravissimo.] Hactenus P. Fagundez, quæ nimis scrupulose dicta censetis, post tot Magistrorum vestigia laxioribus terminis contenta.

PROPOSITIO II.

Ad hoc, vt peccatum teneat confiteri, requiritur, quod saltem probabiliter iudicare possim me peccasse. Coninch Iesuita, tract. 2. de Sacram. disp. 7. dub. 8. concl. 7.

1. R. Hæc doctrina à sapientissimis Thomistis originem trahit; quia obligationem confitendi peccata dubia, iamdiu de probabili tantum dubio, intelligendam tradidere. Ita D. Antoninus, apud Tabienam, verb. Confessio 2. num. 12. Vbi loquens de prædicta obligatione, sic inquit. [Secundum Archiepisc. Florentinum debet intelligi de dubio probabili.] Cuius sen-

sententiæ adhæret ipse Tabiena ibidem, & expressius, num. 14. dicens. [Tenetur iterare Confessionem, quando advertenter tacet aliquid, quod est mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, esse mortale.] Quibus consentire videtur M. Zanardus, 1. part. instruct. de Sacram. Poenit. de dubijs pro Confessione, §. 8. [Quæritur,] fol. mihi 215; qui obligationem confitendi non agnoscit, dum quis non iudicat probabiliter se peccasse. Mente quæso perpende verba. [Octavo, inquit, quæritur, an ad integritatem Confessionis spectet confiteri peccata dubia? Respondetur, quod poenitens tripliciter potest dubitare peccatum esse commissum, & non confessum. Primo, probabiliter tenendo peccatum esse commissum, & non confessum, quamvis etiam habeat aliquam coniecturam Confessionis, sed non probabilem, vel non tam probabilem, & tunc tenetur. Secundo, habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiam tenetur confiteri. Tertio, habendo rationes probabiles pro Confessione facta, & sic debet omnes scrupulos rejicere.] Hæc Zanardus. Videatur etiam Pater Henriquez, lib. 8. de Eucharistia, cap. 45. in Glossa, lit. P. Vbi loquens de communi opinione adstruente obligationem confitendi peccata dubia ad communicandum. Sic ait. [Addunt tamen Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum esse, (nempe teneri ad Confessionem,) quando magis declinat, id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius Confessionem, alias in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad Confessionem illius. Contra Gerson Alpha 4. 1. lit. F. qui obligat in æquilibrio, &c. At revera hic potest practice deponere dubiam conscientiam, & sic excusatur à præcepto. Sed in mortis articulo expedit confiteri, si facilem non habet contritionem, aut aliud Sacramentum, ne se exponat periculo damnationis.] Hactenus Henriquez.

2. Tanta autoritate innixi tuentur iam non pauci, non esse obligationem confitendi peccata dubia. Ita Ioseph de Ianuario, in resol. moral. tom. 1. resol. 2. Author castuum conscientie Bononiæ, casu 3. fol. 83. Petrus Marchantius in tribun. Sacram. tract. 4. tit. 6. quæst. 5. Caramuel in Theolog. moral. lib. 3. de conscientie dictam. disp. 4. artic. 1. & in Theol. fundam. à num. 1322. fol. mihi 671. & iterum, fol. 691. §. [Obijcies.] Vbi inquit [à ratione non solum esse probabiliorem, sed moraliter certam.] Et cum Gesualdo à Bononijs, & Scipione Paulucio defendit novissimè D. Franciscus Verde, in opusc. pro-

Caram. quæst. 12. part. 1. §. 1. num. 547. fol. 145. & 146. Et probabilem esse dicit Angelus Bossius, tom. 1. num. 1754. Et in casu æqualis dubij, amplectitur Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. & putant probabilem Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. de Poenit. tract. 6. num. 1. & alij. Quod probant ex Tridentino, Sess. 14. cap. 5. Vbi materiam necessariam Confessionis omnibus Christi fidelibus proponens, sic definit. [Constat enim, nil aliud in Ecclesia à Poenitentibus exigi, quam vt postquam quisque diligentius se excusserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit.] Qui autem dubitat de peccato, non meminit: nam qui dubitat an fuerit confessus peccatum mortale, tenetur confiteri; non vero qui meminit confessum fuisse. Et Beneficiarius, qui dubitat, an recitauerit, tenetur recitare, non vero qui meminit. Et vt ait D. Thom. cum Aristotele, lib. 1. de memoria, & Reminiscencia, lect. 1. [Semper cum anima memoratur, pronunciat, se vel prius audivisse, vel sensisse, vel intellexisse.] Nil autem horum pronunciare potest, qui dubitat. Ergo qui dubitat, an Deum mortaliter offenderit, non meminit mortaliter offendisse, & per consequens iuxta Concilium, non tenetur confiteri.

3 Quapropter hanc sententiam, vltra citatos, speculative veram dicit Bauni, tom. 1. tract. 4. de Poenit. quæst. 17. Licet contrariam inuitus (vt ibidem fatetur) sequatur, & non dissentit Tamburinus in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 1. licet dicat se non audere decernere, [an practice excipit possit?] Et sequuntur Ioannes Martinon, in Theologia Scholastica, tom. 5. disp. 50. sect. 8. num. 91. Ferrantinus de scandalo, q. 77. à num. 31. apud quem, plures viri doctissimi, vt probabili subscribere: item Amicus, & Theses Lobanientes, apud Caramuelum supra in Theologia morali, lib. 3. disp. 4. de conf. dictam. art. 1. & putat probabilem Palao, tom. 4. de Poenit. tract. 23. punct. 9. quia contrariam, quam sequitur, vocat veriorrem, & Layman in Theol. morali, lib. 1. tract. 1. cap. 4. §. 4. num. 37. Et de Confess. in Ordine ad Communionem loquentes, tenent Granado, in 3. part. controvers. 6. tract. 10. disp. 7. num. 13. & Sa, verb. Euchar. num. 23. Quod tanquam probabile admittit Leander de Euchar. tract. 7. disp. 7. quæst. 11. Denique sententiam Ægidij, semper esse sibi vltimam speculative probabilem, cum Lefio, & alijs, quibus eam comunicavit, dicit Ioannes

nes Præpositus in 3. part. quæst. 5. de integritate Confessionis, dub. 3. & amplexus videtur, 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 4. in fine. Et pro scrupulosis tenent communiter Theologi, quia hi dubitantes debent præsumi non peccasse mortaliter. Et pro omnibus militare videtur Espejo de la conciencia, tract. 1. §. 9. fol. 122. Vbi ait. [Si tu dudas si consentiste en tal vicio, o pecado, es señal que no, y por consequente no peccaste mortalmente.] Sic ibi citans D. Thomam. Tot militant pro hac sententia Doctores, ob quorum saltem autoritatem, improbari nequit; nam vnicuique gravem auctorem constituere opinionem extrinsece probabilem, tradunt 24. Doctores, quos citatos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tractat. 2. singular. quæst. 5. Sed quorsum hæc? Quando ex antiquis tanto patrocinio munitur. Nec omittrant, quod in Vniuersitate Complutensi, toto terrarum Orbe celeberrima, in publicis disputationibus, in offenso pede, quotidie defensatur.

4 Præterquam quod, vt notat Navarrus in sum. cap. 27. n. 282. quem laudatum sequuntur P. Thom. Sanchez, lib. 3. de Matrim. disp. 42. num. 2. & M. Barnabas Gallego de conscientia probabili, dub. 23. [Communior existimatur opinio approbata à sex Doctoribus ex professo rem tractantibus, quam à quinquaginta sola fere priorum autoritate ductis.] Et vt cum alijs ait Barbosa in collect. ad legem primam, Cod. de veteri iure enucleando, tit. 17. num. 28. in illa verba: *Cum possit vnus forsitan.* [Notant ad hoc, quod vnus multoties ex subtili ingenio, & optimis rationibus, multorum sententiam superat, vt per Sylvam, Ant. Gom. Tiraquel. Caslan. Navarrum, Palaum, Comitolum.] Sic ibi.

5 Non defuerunt, qui iudicaverint, præceptum Ecclesiasticum annuæ Confessionis non obligare illum, qui tantum habet peccata mortalia interna, verum hæc sententia sustineri non potest, & male audit, apud Theolog. Vide P. Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 36. sect. 2. n. 2. Vbi sic ait. [Refertur Margarita Confessorum, verb. Confess. fol. 40. negans huiusmodi personas obligari hoc præcepto; fortasse quia Ecclesia non habet potestatem in actus internos. Sed est plus quam temeraria sententia. Margarite verba iunt. [Si quis haberet solū peccata cordis, videtur quod possit differre Confessionē vsque ad mortis periculum, cum de illis Papa nil habeat iudicare.] Sic leges, fol. 44. in editione Complutensi, anno 1554. in summa, quæ inscribitur. [Margarita Confessorum, olim ab Monacho Prædicatorum Ordinis Hispanensis

Cœnobij composita, nunc denuo diligentius excussa, & aucta copiosius, & per eiusdem Ordinis doctissimos viros expensa diligentissime, atque exacte castigata.] Hæc in fronte,

PROPOSITIO III.

Qui confessus est peccatum, ut dubium, non tenetur cessante dubio, ut certum confiteri. Lugo Iesuita, tom. de Sacramen. Pœnitentiæ, disp. 16. sect. 2. §. 4. num. 78. hanc Propositionem multis probare contenit. Eamque defendunt Pellizarius Iesuita, in Manual. Regularium, tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 56. Tamburinus Iesuita in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 24.

1. R. Prædicti Authores contrariam sententiam sequuntur, dicunt tamen hanc esse probabilem: tum propter fundamenta, quæ iecit Lugo; tum propter autoritatem gravissimi, & sapientissimi P. Fr. Nicolai Richardi, ex Ordine Prædicatorum, M. Sacri Palatii, qui de hac opinione consultus respondit, [Esse satis probabilem.] Ut testatur Lugo, ubi supra, tom. de Pœnitentia in lucem edito, prius quam ad purpuram fuisset assumptus. Nec mirum sine duce in hanc cogitationem incidisse. Etenim, ut bene ait. M. Bannez, 2.2. quæst. 62. art. 5. dub. 4. §. Ad argumenta. [Ad primum, quod erat ex multitudine Doctorum, respondetur, quod in rebus moralibus, obscuris, & difficilissimis decidendis, non mirum est, si alicui viro docto sese offerat aliqua nova ratio, ut opinetur contra communem sententiam, merito, & non temerarie; & isto modo sunt introductæ plurimæ opiniones contrariæ alijs, quæ solebant esse communes.]

2. Quapropter opinionem, cuius efficacissima fundamenta posuit Iesuita Lugo dicens. [Se nolle in hoc puncto definire aliquid, sed securiorem partem consulere,] amplexati sunt postea Merolla, & illum citans R. P. Leander à Sacram. de Pœnit. tract. 5. disp. 5. quæst. 27. Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. num. 9. Marcus Vidal in Arca Theolog. moral. tom. 1. tit. de Pœnit. inquis. 5. à num. 33. Caramuel in Theolog. mor. lib. 3. disp. 4. num. 1539. & iterum in Theolog. fundam. fol. mihi 699. & putant probabilem Angelus Maria Verricelli in qq. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 22. & Fr. Ioseph Rosell. Carthusianus in tract. de deponendo conscientiam in dubijs, cap. 19. num. 14. & tuentur ex Ordine Minorum Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib.

lib. 1. tract. 4. cap. 3. de conscientia dubia, num. 35. & Reverendissimus P. Fr. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 14. dub. 10. Vbi solidis fundamentis probat, dicens, [Debere eam defendere, quotquot affirmant, sufficientem, & tutum esse modum illum confitendi; decies, v. g. plus minusve peccatum commisi.] Quem confitendi modum fere omnes Doctores admittunt, docentes non teneri postea confiteri, licet recorderetur duodecies peccasse, & tamen duo saltem peccata, ut dubia confessus fuerat.

3. Imò addit Delgadillo sup. cap. 17. dub. 54. idem prorsus dicendum, licet numerum certum, & determinatum confessus fuisset, v. g. decies iuravi. Non addendo verba illa [paulò plus minusve.] Quia implicite, inquit, & interpretative videtur inclusus in quavis Confessione. Sed non acquiesco, & multo minus opinioni Vivaldi in Candelab. aureo. de Confess. tit. 7. §. [Sed dixi,] numer. 3. fol. 100. afferentis, eum, qui confessus fuit, centum plus minusve iurasse, vere satisfecisse; licet postea recorderetur fuisse 200. quod putat etiam probabile Verricelli, tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 23. Verum hæc opinio omnino improbabilis est; imò, & quam sequitur Verricelli, tract. 1. quæst. 8. dicens verba illa [plus minusve] addere quoad Confessionem mediocritatem supra summam expressam, ita ut qui confessus est centum, plus minusve, non teneatur iterum confiteri, licet reperiat fuisse centum, & quinquaginta. Hæc ut dixi nullam probabilitatis speciem habent. Secus si reperisset fuisse 110. vel 112. ut tradunt communiter Doctores. Videatur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 94. & 4. part. tract. 4. resol. 204. Vbi illos refert. Ex quorum præmissis conclusionem supra elicitam firmissimam ostendit Lugo, quem tot postea Doctores sunt sequuti.

4. Vnde apprimè conveniunt Eminentissimo Cardinali, quæ de Angelico Doctore; & omnium Magistro, inquit M. Barnabas Gallego, de conscientia probabili, dub. 21. [Noster Angelicus Doctore D. Thom. multa scripsit; & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt, & tamen eius opiniones statim ac ab ipso traditæ sunt, exillimatae sunt probabiles: tum propter maximam eius autoritatem, apud omnes Theologos; tum quia non levibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.] Hæc ille de Angelico Doctore D. Thom. Eadem ego de Eminentissimo Cardinali de Lugo. Nam ut ait D. Gregorius in illud Danielis 12. Per transibunt pluri-

mi, & multiplex erit scientia. [Secundum incrementa temporum crevit scientia Sanctorum Patrum.] Et ut inquit Calertanus, 2.2. quæst. 1. 4. art. 4. §. Ad 1. [Male cum humano ingenio actum esset, si nil scire possemus nisi quod Aristoteles dixit.] Et bene quidem: nam ut ait Quintilianus, lib. 10. instit. Orator. cap. 2. [Pigri est ingenij contentum esse his, quæ ab alijs inventa sunt. Quid futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt?] Quibus facit Angelicus Præceptor, opuscul. 19. cap. 2. his verbis. [Utilitas communis non solum debet procurari, ut sit quocumque modo, sed ut sit optimo modo, quo fieri potest. Quanto autem Doctores magis multiplicantur, tanto utilitas cõmunis, quæ ex doctrina provenit, magis crescit, quia vni manifestatur, quod alteri nondum notum est. Propter quod dicitur, Sap. 6. *Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum.*] Et magis ad rem nostram, opusculo 4. 1. de eruditione Principum, quod reperies in editione Veneta, anno 1593. ibi ergo, lib. 5. cap. 9. Sic scribit. [In Magistro, qui eligitur, quinque sunt requirenda, scilicet, mens ingeniosa, vita honesta, humilis scientia, eloquentia, docendi peritia. Mens ingeniosa, ut inter ea, quæ doceri possunt, sciat eligere meliora, nec totum ex alienis scriptis accipiat, sed aliqua inveniat. Sap. Illum eruditorum rem elige, quem magis mitis in suis, quam alienis. Nil magnificum docebit, qui a se nil didicit. falsoque Magistri nuncupantur auditorum narratores, ac si audiendi sunt, ut qui recensent rumores.] Hæc D. Thom. Quæ luculenter satis prædixerat Seneca, epist. 33. [Qui alium, inquit, sequitur, nil sequitur, nil invenit, imò nec quærit. Ego vero utar via veteri, sed si clariorem invenero, hanc muniam. Qui ante nos ista noverrunt, non Domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas. Nondum est occupata. Multum ex illa etiam futuris relicta est.] Sic ibi. Ex quibus iure exclamat M. Joannes Martinez de Prado, vir doctissimus, & Provinciæ Hispaniæ, Ordinis Prædicatorum Provinciæ meritisissimus. [Et si hoc ita non est, ut quid scribimus, & typis libros mandamus?] Sic tom. 1. Theol. mor. cap. 1. quæst. 2. §. 2. num. 9. cum Anastasio Sinaïta, lib. 2. epist. 35. verba Se nece mutuante. Bene ergo coherent sententiam esse novam, & verissimam, ut notat Illustr. M. Arauxo in decis. mor. 2. part. disp. 1. quæst. 1. num. 10. dicens. [Hæc sententia licet modernorum Doctorum, iam usu est communiter recepta, & rationibus à Navarro perpenis demonstratur.] Sic ille de sententia de lucro cessante loquens. Non ergo opinio impro-

probanda, eo quod ab antiquioribus non fuerit tradita: ut bene dixit Villalobos, tom. 1. sum. tract. 1. diff. 4. num. 17. [Non potest solo ser nueva la opinion, se deve reprobare, que Santo Thomas, y otros Doctores graves dixerõn muchas cosas, y buenas, contra vejezes de antiguos.] Cui facit Caramuel in Apologemate pro doctrina de probabilitate, epist. 4. nu. 163. fol. 95. dicens. [Angelici præceptoris doctrina antiqua est, nova fuit. An ideo debuit rejici? Audiatur S. Antoninus, 3. part. Hist. tit. 23. cap. 7. §. 5. qui tantum abest, ut esse novam neget, ut potius illam ab ipsamet novitate commendet.] Non ergo opinio, si nova, expungenda. Præcipue, quia ut ait Caramuel, 2. part. Theol. fundam. fol. mihi 36. num. 51. [Puto omnia esse hodie melius examinata, & hanc ob rem, in omni materia, & præcipue in morali, libentius iuniores, quam antiquiores lego, & sequor.] Sic eruditissimus vir.

PROPOSITIO IV.

Non est circumstantia in Confessione aperienda, quod fœmina, quæ vobis habuisti, fuerit Iudæa, vel Mahomettana. Azor Iesuita, 3. part. lib. 3. cap. 29. quæst. 30.

1. R. Hanc opinionem tuerentur Franciscus Syivius, 2. 2. quæst. 154. art. 2. Ioannes Franciscus Suarez in Enchiridion casuum conf. Confes. fol. mihi 346. Alcozer in sum. cap. 20. fol. 74. §. [El ser mager,] & favet M. Ludovicus Lopez, 3. part. instruct. cap. 35. §. [Affine est.] Vbi cum formidine dicit confitendam. Verba eius sunt. [An concubitus Christiani cum tali infideli sit circumstantia notabiliter aggravans, & necessario confitenda? Id revocamus in dubium. Et licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem: arbitror sub aliorum iudicio, quod talis circumstantia sit confitenda. Eandem sententiam eisdem formalibus verbis tradit M. Corradus, 2. part. Respons. quæst. 174. qui ita fideliter transcripserit, ut nec omiserit illa: [Licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem.] Dixi hos Doctores favere: quia supponunt prædictam circumstantiam non mutare speciem, (quod non improbat M. Canadus, tom. 2. disq. 24. art. 23. dub. 35. & dubitant an sit notabiliter aggravans? & per consequens, in eorum doctrina, necessario confitenda, licet contra D. Thom. infra citandum.

2. Quapropter sententiam Patris Azor esse probabilem, dicit

cit Diana, part. 7. tract. 7. resol. 72. [Non desinam, inquit, adnotare negativam sententiam esse probabilem: aliter enim plures Doctores circumstantiam infidelitatis in copula illicita non mutare speciem, sed solum aggravare. Ergo cum probabiliter circumstantiæ aggravantes non sint necessario in Confessione explicandæ, per consequens non erit explicanda circumstantia infidelitatis.] Idem repetit, part. 9. tract. 9. resol. 3. addens. [Et præter Azorium, & alios, hanc sententiam tenent Sylvius, Fagundez, & Tamburinus.] Et putat probabilem Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quæst. 7. pro qua citat Bonaciam, quæst. 4. de Matrim. pun. 15. num. 7. Quibus adde Mag. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Copula, resol. 227. Vbi ait. [Esta sentença tengo por probable cõ Diana en el lugar citado.]

3 Et sane magis dissonare videtur, quod, qui cum matre coitum habuit, satisfaciatur, si in Confessione dicat, se commississe incestum; nil aliud explicando. Et tamen hanc opinionem defendit D. Thomas; quia ex vna parte docet, 2. 2. quæst. 154. art. 9. Omnes gradus consanguinitatis esse eiusdem speciei in genere moris: & ex alia non esse de necessitate confitendas circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem. Vt videre est, in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. in corp. Cuius verba dabo infra, tract. de Matrim. Prop. 5. Quapropter in prædicto casu sufficere, se accusare de incestu, occultando gradum, tenent cum D. Thom. Giptius, Megala, Cælestinus, Bartholomæus à Sancto Fausto, Ioannes de Soria, Remigius, Ioannes Henriquez, Martinus de Sancto Iosepho, Marcus Serius, Mazuchelus, & alij, quos citatos sequitur Diana, 5. part. tractat. 14. resol. 56. & part. 11. tract. 7. Miscel. resol. 34. §. [Et tandem nota.]

4 An vero sit circumstantia in Confessione explicanda species peccati commisi, de quo postea memoriæ occurrenti delectatus fuisti? Audi Angelicum Præceptorem opusc. 64. §. [Cõplacencia habita in memoria peccati.] Vbi sic ait. [Si autem rememorando mala præterita, quæ fecisti, non habes dolorem, sed potius delectationem in eis, & propter hanc delectationem facis moram ibidem, non credo expedire, quod specifies ipsa peccata rememorata, si alias integre confessus es ea. Et si non habuisti aliud, quam delectationem in mente, sufficit dicere: Mihi venerunt in memoriam quædam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quædam peccata gravia, quæ commisi, de qui-

quibus non solum non habui dolorem, sed de ipsis cum multa complacencia cogitavi.] Hæc D. Thom. Cuius opinionem amplexatus est P. Sà, verb. Confessio, num. 16. dicens. [Qui delectatus est de peccatis præteritis, alias confessis, id solum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Thom. opusc. 64.] Nihilominus expunctam reperies per Magistrum Sacri Palatii, in editione Romana sumulæ Patris Sa. Sunt enim diversæ speciei delectatio de copula præterita, & delectatio de vindicta; debet ergo exprimi, quæ fuerint peccata, de quibus delectatus est. Secus tamen erit, quando ratio terminans delectationem non distinguitur specie, licet obiecta aliunde specie distinguantur, v. g. in delectatione morosa de copula cum foemina, quæ sive nupta, sive Monialis fuerit, non conducit ad venerem, cum delectatio non sit de iniuria illata marito, nec de infidelitate circa rem Deo promissam. Quapropter plures Theologi prædictam circumstantiam in Confessione explicare deobligant, etsi ex Thomistis non pauci opinionem, sic explicatam improbabilitatis etiam incusent. Videatur Diana, p. 1. tract. 7. res. 48. & 2. p. tract. 3. res. 34. & 3. p. tra. 4. res. 67.

PROPOSITIO V.

Qui ex poenitentia Sacramentali ad ieiunium tenetur, obligationi satisfaciatur, si ieiunet, etiam si animo deliberato non adimplendi tali ieiunio poenitentiam. Lugo Iesuita de Poenit. disp. 25 sect. 3. num. 37.

1 R. Opinionem Cardinalis de Lugo defendunt in alio simili, (scilicet quando in die festo, quis assitit Sacro, animo deliberato, & expresso non adimplendi præceptum) quatuor super viginti Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. in quinque præcept. Eccles. tract. 2. disp. 9. quæst. 89. inter quos Bonacina, Aragon, Garcia, Faustus, Trullenc, Molfesius, Diana, & alij ex primis nostri sæculi. Idemque quo ad præceptum recitandi, tenet cum Aragon, Franciscus Gallotti, in Margarita caluum, verb. Officium, ibi. [Officium Divinum recitans animo non satisfaciendi, si nolit amplius recitare, & sic mutet animum intra eundem diem, est tutus in conscientia. Aragon, 2. 2. quæst. 2. art. 13.] Quos sequuntur M. Raphael de la Torre, & M. Candidus, & fere triginta alij, quos refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. mor. cap. 30. quæst. 8. §. 1. num. 1.

2 Ex his per consequentiam manifestam deducitur præfata

ra conclusio, vt constat ex Diana, part. 10. tract. 11. resolut. 6. Vbi sic ait. [Video Doctores communiter absolute docere, præceptum poenitentiae impositum à Confessario audiendi Missam, ieiunandi, &c. Metiendum esse ad instar præceptorum Ecclesiae.] En opinio Cardinalis de Lugo communis est inter Doctores. Ideoque in proprijs terminis illam tuentur Bonacina, & alij, quos citatos sequitur Diana, part. 6. tract. 6. resolut. 43. & part. 10. tract. 16. resolut. 25. Delgadillo, tom. de Poenitentia, cap. 18. dub. 48. & novissimè M. Acatius de Velasco, cum Portel, & alijs, tom. 2. resolut. mor. verb. Horas, resolut. 56. vbi num. 4. citatis nonnullis pro contraria sententia, concludit. [Desitas dos opiniones, la primera (nimirum negativam) tengo por probable; pero mas probable, y comun la segunda.]

3. Et quidem si, vt docent Caietanus, & Armilla, (quorum sententiam eos referens dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part. de Poenit. quaest. 4. dub. 3.) [Poenitens non tenetur sub mortali acceptare, & implere Poenitentiam.] Quod tradit etiam M. Corradus, 1. part. Respon. quaest. 7. dicens. [Non tenetur poenitentiam acceptare, imò acceptatam hic expleturus, si non exequatur, non peccat, nisi venialiter tantum, si in Purgatorio luere intendat. Hæc est opinio Caietani, in sum. verb. Satisfactio.] Si (inquam) hoc verum est, parum indiget Lugo poenitenti, dum ad satisfaciendum obligationi ad implendi poenitentiam, id ipsum exigit, quod Doctores communiter ad implendum præceptum audiendi Sacrum, vel recitandi Officium Divinum.

4. Maior foret indulgentia, si ab obligatione saltem gravi, cum sapientissimis Magistris, supra citatis, liberaret, vel concederet posse propria auctoritate substituere sibi alium, qui poenitentiam adimpleat, vt cum M. Petro de Palude, dist. 20. quaest. 3. concedit D. Anton. 3. part. titul. 14. cap. 20. §. 1. Vbi sic ait. [Si vero est potens satisfacere, tunc oportet, quod ipse satisfaciatur per se ipsum, potest tamen iuari per alterum. Et addit D. Thomas, etiam, si sit potens, potest alius satisfacere pro eo, sed non est permittendum.] Et paulò infra. [Ponit Petrus de Palude duos alios modos, quibus poenitens potest poenitentiam sibi iniunctam alteri acceptanti imponere, de quibus tamen non est certum. Primus est, cum se occupat in his, quæ sunt magis Deo accepta. Secundus, cum vult magis satisfacere, & ideo imponit homini magis Deo accepto.] Hæc D. Antoninus. Eadem ferè verba refert etiam ex Paludano, Syl-

Sylvester verb. Satisfactio, quaest. 3. cuius sententiam approbare videtur, quia cum referat, non refutat. Sic igitur, inquit. [Ponit etiam idem Petrus de Palude duos alios casus, in quibus potest quis iniunctam poenitentiam imponere alteri volenti. Primò, cum vult occupari in alijs Deo acceptis magis, ac magis iuuantibus contra peccatum, puta in prædicando, vel bellando contra hostes fidei. Secundo, quando vult satisfacere magis, & ob hoc eam imponit meliori.]

PROPOSITIO VI.

Confessarius potest poenitentem obligare, vt ei complicem re velet, & aliter negare absolutionem, si id iudicet necessarium ad grave damnum vitandum. Lugo Iesuita de poenitentia, disp. 16. sect. 8. num. 432. Quod procedit secundum eundem, num. 434. etiam si poenitens offerat se complicem correcturum.

1. Resp. Hanc opinionem tuetur doctissimus M. Soto in 4. dist. 18. quaest. 4. artic. 5. ante solutionem 3. Vbi sic ait: [Quando verò Sacerdos per confessionem intelligit, obvian- dum esse alicui damno Reipublicæ, cuius poenitens non est in causa, debet Sacerdos admonere, vt ipse remedium, si potest adhibeat, quod si renuerit facere, non est absolvendus.] Supponit autem casus non posse aliter obviari, quam per confessarium, facta ei revelatione complicis, vnde idem Sotus supra §. Hinc fit. [Sacerdos admo- neat vrgentissimè poenitentem, vt revelet, quod si obtineri non poterit, non absolvat.]

2. Expressius pro hac sententia militat M. Dominicus Bannez 2. 2. quaest. 33. artic. 8. post tractatum de correctione. Vbi sic ait: [Quod si per se ipsum poenitens non potest, vel nescit procedere ad prædictam actionem, debet extra confessionem palam facere delinquentem, vel Confessori, vel alteri, qui possit, & sciat corrigere, vel denuntiare, vel communi bono providere.] Et infra: [Erit licitum in aliquo raro casu, vt Sacerdos inquirat à poenitente id, quod ipse tenetur facere, vt tertiæ personæ delinquentis apperiat delictum si- bi extra confessionem Sacramentalem; quando ipse poenitens per se ipsum, neque per aliam tertiam personam potest ad correctionem procedere, vel denuntiationem, aut boni communis conservationem.] Hactenus M. Bannez, quem sequutus est Cardin. de Lugo, supra citatus, vbi eandem sententiam, his verbis, tuetur. [Non repugnat dari casum, in quo confes-

tarius possit, poenitentem obligare, ad manifestandum sibi complicitatis nomen; non quidem quasi confessarius eam obligationem imponat, sed quia poenitens revera illam habeat, & confessarius, qui ex eius confessione id cognoscit, admonet illum de obligatione, cui si non vult satisfacere, iam merito ei absolutionem negat, quem non invenit ad absolutionem dispositum. Porro posse illum casum contingere, constat aperte, quia potest confessarius videre, ea occultatione complicitatis, gravissima damna imminere; ad quae impedienda poenitens omnino tenetur. Rursus videt, poenitentem se ipso immediate id non posse exequi, neque habere alium praeter ipsum confessarium: quo casu certum est teneri poenitentem ad illud medium unicum eligendum, quod si eligere nolit, iam non est aptus ad absolutionem recipiendam.] Hactenus Lugo, scientia, & purpura Eminentissimus. Quem cum alijs sequitur Leander à Sacram. tom. de Poenit. tract. 5. disp. 5. q. 65. dicens: [In his ergo, & similibus casibus, poterit confessarius obligare poenitentem, ut revelet complicem, & renuenti negare absolutionem. Ita D. D. Ferdinandus Guerrero, Archiepiscopus Granatensis, Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. & alijs.]

3. Quid si poenitens offerat se complicem correcturum, aut per alium dare notitiam complicitatis, ut damnum impediatur? Respondet Cardin. de Lugo ubi supra. [Addo posse contingere, ut licet poenitens dicat, se velle per se ipsum immediate, vel per alium dare notitiam complicitatis, ad impedienda mala iuxta suam obligationem; adhuc confessarius possit differre absolutionem, donec de facto suae obligationi satisfecerit, &c. Quando prudenter timeret poenitentem non satisfacturum postea suae obligationi.] Hæc Lugo, & ante illum, M. Bannez, loco supra citato, conclus. 3. Vbi sic ait. [Poenitens neque potest, nec debet absolvi, quando ipse tenetur alias ad denuntiationem, vel bono communi providere, nisi proponat se ita facturum, aut nisi ita prius fecerit (attende) si confessarius prudenter suspicatur, quod non faciet.] Sic ille ex M. Bart. de Medina in sum. 2. part. cap. 4. §. 1. fol. 269. vbi ait: [Hæc de mandar el Confessor, que vaya luego a denunciar de sus compañeros al Inuez, o Inquisidores, y les descubra lo que ay, y le trayga recaudo, como lo ha hecho así, y donde no, que no le puede absolver.] Quos sequitur R. P. Leander à Sacram. ubi sup. & Diana 6. p. tr. 6. Miscel. resol. 2. per hæc verba: [Hanc doctrinam ate quam typis excuderet P. Lugo, ego mordicus tenui, & con-

su-

sulvi.] Et paulò antea. [Addunt aliqui, quod debet cogere poenitentem, ut afferat sibi testimonium denuntiationis, vel manifestationis factæ. Ita Bartholomæus de Medina, 2. part. sum. cap. 4. §. 1. Hoc tamen videtur nimium.] Hæc Diana.

PROPOSITIO VII.

Qui vnica actione plures ladic personas; vt si vno ictu decem occidat, vnicum tantum peccatum committit. Azor Iesuita tom. 1. lib. 4. cap. 4. q. 5. Suarez Iesuita in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 5. nu. 35. [Quod à fortiori procedit quo ad alia peccata.]

1. Resp. Hanc propositionem falso imposuisti Patri Azor, quia contradictoriam expressis verbis tradit vbi sup. [In altero, inquit, à Navarro dissentio, quod puto plura esse peccata; si quis vno sermone in Deum, & plures Sanctos homines maleiacta conijciat: quia plures contumelia afficit: sicut si vno ictu (attende) vulneraret, vel occideret plures.] Quod iterum firmat, quæst. 6. [Hæc, inquit, peccata plura numero fiunt, tamen vnus sit actus, modo respectum habeat ad obiecta numero differentia, ut si Titius vno teli iactu duos simul homines occidit.] Quid clarius? Verum opinionem, quam attribuis Azor, in proprijs terminis defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum in cursu Theologico, disput. 45. quæst. 7. conclus. 2. num. 33. Martinus de San Ioseph, in monitis confess. tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Poenitent. num. 4. Constantinus de Castro in collect. Theolog. mor. tract. 1. capit. 6. art. 3. sect. 3. Quorum verba reperies apud Dianam part. 11. tract. 3. Miscel. resol. 3. & tract. 8. resol. 64. Qui dicit esse probabilem, & iam diu prædixerat 1. part. tract. 7. resol. 17. & 5. part. tract. 9. resol. 59. Eandem sententiam sequuntur Remigius in sum tract. 6. cap. 5. §. 6. & Leander à Sacram. tom. de Poenitent. disp. 8. §. 3. quæst. 20. in editione Lugdunensi, anno 1654. Vbi sic. [An si quis vnico ictu, & impetu decem occidat homines, decem peccata in confessine necessario fatenda committat? Affirmant communiter Doctores, &c. Sed æquè probabiliter respondeo negativè, tum quia vt probabilissime est habitum, in illo actu nequit dari multiplex, sed vnica numero malitia: tum quia licet ex multiplicitate iuris læsi, nempe hominum occisionum ad vitam, multiplicentur numero malitiæ in illo actu, non ideo multiplicantur peccata.] Idem tradit ibidem, quæst. 21. & 22. Et iterum tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 42.

R 2

Vbi

Vbi sic concludit. [Diana part. 5. tract. 9. resolut. 59. expresse hanc sententiam vt probabilem defendit, & quidem illam esse probabilem, & satis aperte, & expresse affirmant, & probant, Alterius, Bassaeus, Candidus, Cornejo.] Et apud illum Bonacina disput. 1. quaest. 1. punct. 5. num. 7. & à fortiori tenere debent, quotquot asserunt in eodem actu non posse dari plures malitias numero distinctas; nam si vnica tantum est malitia, evidens est, vnum tantum esse peccatum, Megala Duardus, & alij apud Dianam part. 3. tract. 4. resolut. 164. Angelus Maria Vericelli, tom. 1. quaest. moral. tract. 8. quaest. 17. & plures alij. Ex hoc enim principio tribuitur Patri Suarez vbi sup.

2 Quibus adde Mag. Acacium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Golpe] resolut. 2. num. 5. Vbi sic ait. [Es probable, que con vn golpe, o vna percusion hiriendo a dos, o muchos Clerigos, no se incurre mas de vna descomunion, porque absolutamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado; y lo mismo digo del que con vna sola accion hurta dos vasos de plata de diversos dueños: ni obsta, que de aquella accion se figan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Quo principio innixus, tom. 1. verb. Falso testimonio, num. 5. in fine dixerat. [Bastará que se acuse, que ha echado vna maldición, sin explicar a quantos hombres maldixo en ella.] Eandem opinionem sequitur F. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Poenit. cas. 5. illatione 7. fol. mihi 444. ibi. [Infero septimo, occidentem plures eiusdem rationis homines, vnico actu, vel ictu, vnico tantum peccare peccato. Sic à me conuulsi plures tenent Salmanticensis Magistri.] Quibus consentit R. P. Christophorus Deigadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 64. num. 142. dicens: [Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum.] Et iterum dub. 80. [Idem, inquit, dicendum de illo, qui vnica persuasionem inducit multos ad peccandum.]

3 Et expresse, ante omnes citatos, hanc sententiam tenuit doctissimus Magister Bannez 2. 2. quaest. 62. de iure, art. 8. Vbi sic. [Dicimus quarto: quod, qui vno proposito expresse, vel interpretatio, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit: ratio est, quia vnus actus numero est moraliter loquendo, quando vnica volitione sequitur effectus, etiam

etiam multiplex, praesertim si illa multiplicitas non est specifica, v. g. si vnico ictu occidat quis multos homines, vnicus actus est moralis æquivalens in gravitate multis.] Tantum Magistram sequutus est Marcus Serra 2. 2. quaest. 76. art. 3. ibi. [Si quaeras, inquit, an qui plures homines simul maledigeret, mortem eis optando, vnum, vel plura peccata committeret? Respondetur de hoc sicut de voluntate occidendi plures homines simul, varias esse sententias. Mihi probabilius videtur vnum solum numero esse peccatum, tam physice, quam moraliter.]

4 Cæterum de hac controuersia omninò videndus M. Zanardus, vt circa alia etiam peccata, mens calunniantis omninò quiescat. Igitur perdoctus Dominicanus, 1. part. directorij de Sacrament. Poenitent. capit. 18. Vbi de dubijs pro confessione, & circumstantijs, §. 5. fol. mihi 210. sic scribit: [Non solum dico tactus, & oscula ante copulam vnum constituerò peccatum cum copula, sed etiam, si accidant post copulam, & non amplius ad novam copulam ordinentur, & si post illa sequeretur nova copula, & esset deliberata antea; quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinavit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnus deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberavit tres viros occidere, & postquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium, vel iuit dormitum cum duabus solutis, cum animo cognoscendi carnaliter vtramque. Nam quamvis in confessione sint explicandæ personæ occisæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoscatur gravitas peccati in eadem specie: per hoc tamen non efficitur quod ista sint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remanet voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones specificant, & distinguunt formaliter.] Hæc ibi. Quomodo autem debeat eiusmodi peccata confiteri? Explicuerat eodem capit. 18. Quo ad circumstantiam [Quando,] fol. 204. §. [Quinto loco.] dicens [Similiter qui per noctem cum Amasia dormiuit, non est opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognovi; sed feci quod potui, dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis.] Vidisti iam in pluribus actibus consummatis fornicationis, & occisionis, etiam successivè factis, vnum tantum peccatum agnovisse Zanardum, eo quod ab eadem voluntate. Quid ergo miraris, quod in vno tantum actu, & in vna tantum, et si

plurium occisione, vnum tantum agnoscant alij?

5 Vide Reverendum D. Marcum Scarfella de Tolentino, in summa Italicè scripta, cui titulus. [Giardino de Sommi-
sti] 1. part. capit. 125. num. 11. Vbi sic ait. [Si domanda: Vno
dormi con vna donna, è la conobbetre, o piu volte; se com-
mitte tre o piu, o pur vn sol peccato?] Respondetur. [Quan-
do propose veramente, è determinatamente, tutta la notte
conocerla, senza determinare vna, o piu volte, haver com-
messo vn sol peccato, per la indeterminatione: ma se con ani-
mo deliberato di conocerla molte volte, tante volte peccò,
&c. Onde vn sol peccato saria ad vn vecchio per due volte so-
le, che quella havesse conosciuta, quanto ad vn giovane che
dieffe volte Percio che fu l' intentione, è la volontà di conos-
cerla tutta la notte il vecchio, & il Giovine.]

6 Vide etiam Maurum Antonium Berarducium, Sacrae
Theologiae Doctorem, & Magistrum in summa Corona Con-
fessorum, 1. part. capit. 2. de circumstantijs, num. 19. in fine.
In summa, inquam, Italicè conscripta. [Tradotta di Latino
in vulgare, & ampliata dall istesso Authore.] Edita Venetijs,
anno 1590. ibi ergo sic ait: [Qui se fa dubio, si vn huomo
dormendo vna notte con vna cortigiana conosciesse quella tre,
o quatro volte, fara forse bisogno, dir al Confessore tante vol-
te li ho conosciuta in vna notte? Navarro dize che si: perche
son atti distincti, & vno non è ordinato all' altro. Silvestro
dize il contrario. Ma per accommodare questi duo Dottori,
potremo dir, che si vno conosciendo vna donna, non preten-
deba vsar piu di vna volta: è doppio fatto, delibera di novo,
tanti peccati distincti farano, quante novi deliberationi fara.
Ma si propone dormir con quella, è tutta la notte goderla quan-
to puo, se la conosciesse tre volte, è vn peccato: perche tuti
in sieme considerati son ordinati ad vn fine, che fara goderla
tutta la notte.] Hæc Berarduccius, qui varijs exemplis confir-
mat.

7 Denique ne omittas videre R. Patrem Leandum à Sacra-
mento, tom. 1. de Poenitent. disput. 8. §. 7. quæst. 8. apud quem
Archangelus Rubeus dist. 16. fol. 169. inquit: Quod licet quis
cognouerit foeminam tribus, aut quatuor vicibus in vna no-
cte, satisfacit, si in confessione dicat. [Se habuisse vna nocte
re cum muliere.] Quam sententiam, ait Leander, iudicasse
probabilem recentiores quosdam, quos ipse consuluit. Verum
oppositam certissimam ille iudicat, & merito; quia, vt ait
cum

Cum reliquis Iesuitis Palao, tom. 1. tract. 2. disput. 3. punct. 1.
in fine. [Vnum tamen est omnino indubitatum apud omnes,
coitum vnum non esse viam ad alium, ac proinde, etiam si mox
post alium sequatur, necessario est peccatum distinctum in
confessione manifestandum.] Sed nescio an consequenter
procedat sapientissimus P. Leander, dum tom. 4. de censuris,
tract. 1. disput. 3. quæst. 43. pluribus suadere conatur eum, qui
plures successivè, eadem continuata actione, percutit, aut in-
terficit, vnum tantum peccatum committere: quem ex eadem
familia sequitur F. Ludouicus à Conceptione in exam. verita-
tis, tract. de Poenitentia, casu 3. num. 15. folio 445. Omnia
etenim fundamenta, quibus ad hoc suadendum nititur, idem
probant de pluribus fornicationibus successivè: licet ipse
quæst. 44. ingeniosè disparitatem reddere conetur, ne in
Zanardi sententiam adire videatur. Quam multis suadere cona-
tur Caramuel in Theolog. fundamentali, sand. 29. in 1. editio-
ne. vbi ait: [Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas foeminas
accederet, & à fortiori, si pluries ad eandem, vnicum peccatum
committeret.] Et infra: [Sicut de periurijs, & blasfemijs, ita de
homicidijs, & fornicationibus in hac materia est philosophan-
dum] Et huic sententiæ videtur prius adhæsisse Leander sup.
quæst. 44. vt constat ex indice, vbi verb. [Fornicatio] sic scribi-
tur: [Fornicationes plures successivè absque temporis interrup-
tione, vnam post alteram committens, vnum solum mortale
committit.] Sic ibi; licet in corpore quæstionis, tanquam quid
certum oppositum statuatur, disparitatem constituens (vt notavi)
inter plures occisiones successivè, & plures fornicationes. Di-
cens, vnica actione, plures occidi posse, sicut & vnica absolutio-
ne plures absolui: non verò posse vnica actione ad plures foemi-
nas, sicut nec pluries ad eandem, accessum contingere, quia
[repugnat omnino, quod actio fornicationis efficiat, quidquid
sequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideo hæ
actiones nequeunt, ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc
in genere moris reputentur, benè tamen aliæ assignatæ,] sed
mens non plenè quiescit: quia vt ipsemet sapientissimus vir
defendit, tom. 1. tract. 3. disput. 8. §. 8. quæst. 18. Sacerdos, qui
in peccato mortali existens pluribus administrat Eucharistiam,
vnicum peccatum mortale committit (dato talem Sacerdotem
lethaliter delinquere) [quia in genere, inquit, moris vnica
est illa actio] & tamen manifestum est, quod vnica actione
non potest pluribus Eucharistia ministrari, & quod prima ad-

ministratio non facit, quidquid sequentes efficiunt. Igitur id nō impedit, quod plures actiones pro vna in genere moris reputentur. Ergo non redditur sufficiens disparitas in casu præsentis. Quapropter non abs re, Ioannes Dicaſtillo tom. 2. de Sacramētis, tr. 8. disput. 9. dub. 2. num. 79. [Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardī tam probabilis est, atque doctrina de occisione trium in eodem conflictu, seu pugna.] Hæc quæso expendas, vt alijs parcas.

PROPOSITIO VIII.

Qui cum mula, aut asino, peccatum contra naturam commisit, non tenetur in confessione hanc circumstantiam aperire. Sufficit dicat, commisisse sodomiam. Ita publicè docuit Panorm. quidam Iesuita apud Dianam part. 1. tract. 7. de circumstantijs aggravant. resol. 2.

1. R. Anonymus non legit; aut non benè intellexit Dianam. (Hanc vnā excusationem habet.) Hic enim non dicit, talem opinionem fuisse à Iesuita traditam, imò nec illam refert: duplicem ibi dubitationem proponit. Prima est, an qui cum mare, vel foemina contra naturam peccavit, teneatur circumstantiam maris, vel foeminae in confessione explicare? Cui respondet, Caietanum pro negativa sententia stare, id est opinari sufficere, se accuset de peccato sodomiae, caelando circumstantiam maris, vel foeminae. Quem pro casu, quo foemina non sit coniugata, sequuntur Cælestinus, & eo citato, Diana 5. part. tract. 14. resol. 56. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenit. disput. 8. §. 3. quæst. 31. Quibus adde Caramuelem in Regul. Sancti Benedicti, disput. 66. conclus. 12. num. 1013. & Mazuchellum tract. de casibus reservatis, capit. 22. diff. 1. num. 24. quem citatum sequitur iterum Diana part. 8. tract. 7. resol. 86.

2. Secunda dubitatio est. An qui cum bestia contra naturam peccavit, teneatur explicare speciem animalis, v. g. an cum mula, an cum asino? Et respondet negativè cum Caietano, & alijs, [sufficit, inquit, si dicat bestialitatem commisisse.] Quam sententiam alijs citatis defendit Candidus M. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 24. artic. 22. dub. 27. & cum utroque Soto, Suarez de Poenitent. disput. 22. sect. 2. dicens hanc partem, ita certam esse, vt nulla ratio dubitandi circa illam appareat. Hæc sunt, quæ docuit Iesuita Panormi. En Dianæ verba [Eodem mo-

modo dicimus de peccato contra naturam, non esse necessè confiteri circumstantiam maris, vel foeminae, vnus vel alterius generis bestie. Sed sufficit dicere, peccavi in sodomia toties: In bestialitate quater, &c. Et ita publice docuit Panormi. quidam Theologus Societatis Iesu.] Hæc Diana loco citato part. 1. tract. 7. resol. 2. Quod vero, qui commisit bestialitatem, satisfaciatur dicendo: commisi sodomiam; non inuenies apud Dianam.

3. Imò nec satisfaciatur, si dicat [peccasse contra naturam] omittendo circumstantiam bestialitatis, aut sodomiae. Licet contrarium teneant aliqui, afferentes omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ. Quam opinionem tenuisse D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 11. & 12. contendunt non pauci, quos citatos sequitur Illustrissimus Caramuel in Theol. fundamentali, num. 1199. fol. mihi 580. inter quos numerat Mag. Bartholomeum Fumum in Armilla verb. Luxuria num. 5. Vbi sic ait. [Vitium contra naturam, licet sit vna species secundum D. Thomam, multis tamen modis exercetur.] Et quotquot cum D. Thom. eiusmodi vitium contra naturam, non in plures species, sed in varios peccandi modos, licet alios alijs graviores, diuidunt. Omnes, inquam, contendit Caramuel pro sua stare sententia adstruente, omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ. Pro qua adducit Nauarum, Grassium, Matthiam Pheliphium, & Mag. Andream a Turri Dominicanam, Sacrae Theologiae Professore, & decem alios, ex varijs Religionibus Magistros Lovanienses. Eamque refert approbasse Vniuersitatem Pragensem: vide etiam illum supra, fol. 752. & 760. & in Theol. moral. num. 1607. & in Regul. Sancti Benedicti, num. 983. & in synthesesibus, quæ extant sub fine eiusdem commentarij. Et denique in secunda parte Theolog. fundam. præcepto 6. num. 91. fol. 74. Vbi sic ait. [Video pro probabilitate opinionis distinctionem negantis, (nimirum specificam inter peccata contra naturam) stare triginta scriptores, vel plures, stare Academiae Pragensis facultatem Theologicam.] Et probabilem putant Diana 3. part. tract. 4. resol. 159. Trullencin Decalogum, tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 8. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. docum. 8. num. 4. Vbi sic ait. [Demas, de que como afirma Filiucio, es muy probable, que todos los pecados contra naturaleza son vnus speciei infimæ, & non subalternæ.] Quibus consentit Fr. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tr.

5. de Poenitent. casu ultimo, fol. 456. & sequuntur Astenfis, Nauarr M. Ioannes Nider. Ludouicus Carbo, & alij apud doctissimum Fr. Leandrum a Murcia Capuccinum in disquisit. in 1. 2. D. Thomæ, lib. 2. disp. 2. ref. 17. Qui asserit hanc opinionem esse probabilem. Et aliquo modo fauet Angelus verb. [Interrogationes] num. 1. dicens. [Confitetur mulier, quod fuit cognita extra vas debitum, non quærat postea confessarius, in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quam Confessores.] Quem sequuntur Caietanus, Armilla, Sylveiter, & Raynerius, apud Henriquez, tom. 1. lib. 11. cap. 16. num. 6.

4 Et, quod magis, eam tuetur M. Canus, Relect. de Poenit. 6. part. 9. [Et quidem in re vehementer ambigua.] citans Caietanum (sed non bene :) ex hoc principio probare contendens circumstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem debere in confessione explicari; quia aliter circumstantiæ sodomix, & bestialitatis possent cæleri: verba eius sunt. [Peccata contra naturam non videntur specie discriminari, quod Caietanus confirmat; at non satis esset confiteri effudi semen contra naturam, circumstantias vero illius peccati cælare.] Cæterum satis esse, admissio antecedenti, est aperta sententia D. Thomæ, vt fatetur idem Canus, cuius verba dabo tract. de Matrim. Prop. 5. & mordicus defendit Caramuel in Theol. Morali. lib. 4. num. 1607. & in Theolog. fundam. num. 1192. Vbi ait esse expressam sententiam D. Thomæ. Cui fauet M. Fumus supra, vbi postquam dixit vitium contra naturam esse vnam speciem secundum D. Thomæ. multis tamen modis exerceri; monet confessarium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. [Tangat species, non autem ad actus, & modos singulares descendat.] Et supponit Diana p. 8. tract. 7. ref. 86 vbi loquens de illo, qui sodomiam commisit, inquit [satisfaceret dicendo: peccaui contra naturam] Ex quo Antonius Cotonius in Summa Dianæ, verb. Confessionis modus. [In confessione non est apperienda circumstantia sodomix (nisi propter reservationem) si cum foemina, vel masculo illam commisit: sed satis est dicere: peccaui contra naturam.] Verum, vt ait D. Franciscus Verde in defensione Caramuelis, quæst. 6. §. 1. fol. 73. [Pendet veritas (huius assertionis) & controuersia, an in vno actu possit esse multiplex numero malitia?] Vide illum, quæst. 4. §. 37. num. 168. fol. 41. vbi satis probabile putat, non posse reperiri: & recole, si placet, propositionem præcedentem. Quibus mul-

multum fauet Nauarrus in Manuali cap. 16. num. 5. dum in peccato pollutionis cum complice, vnum tantum, licet grauius, agnoscit peccatum. [Quando se haze, inquit, el pecado de la polucion con ayuda de otro, es mas graue, por participar en el pecado del otro; pero no muda su especie, sino huuere copula sodomitica, segun Caietano 2. 2. quæst. 154. artic. 11.] Sic ille: quæ cum alijs sequitur Diana p. 7. tr. 12. ref. 13. & ref. 32. Vnde semel posito mollitiæ sine socio, vel cum illo, & sodomiam non distinguit specie (vt docent Authores supra dati) idem prorsus in ordine ad confessionem dicendum est, nimirum sodomiam esse grauius peccatum contra naturam, propter participationem peccati alterius, non vero multiplicari numero peccata: sicut fornicatio vnum numero peccatum est, licet duarum personarum concursu fiat.

5 Addit Caramuel in Theolog. Morali, lib. 4. num. 1607. eum, qui bestialitatem, aut sodomiam commisit, satisfacere, si in confessione dicat. [Se procurauisse pollutionem.] Quia tantum occultat circumstantias notabiliter aggrauantes, quas, iuxta D. Thomæ doctrinam, nemo confiteri tenetur. Sed Fr. Ludouicus à Conceptione vbi supra, licet in præmissis conueniat cum Caramuele, dissentit in conclusione: ait enim teneri explicare an cum socio? dicendo: peccaui contra naturam cum socio, vel sine illo, prout res euenit, quod, iuxta sua principia, videtur intelligendum, quando socius capax est culpæ, propter multipliciter peccati. Non disputo modo. An circumstantia socij in eodem actu carnali contra naturam, augeat numerum peccatorum? An sit tantum circumstantia aggrauans intra eandem speciem? Tu ex dictis discurre. Nullus vero, quem viderim, admittit eum, qui commisit bestialitatem, satisfacere; si dicat commisisse sodomiam, quia nec confuse quidem confiteretur peccatum, quod commisit; sed aliud minus graue non commissum. Imo nec satisfaceret, si diceret: procurauisse, vel habuisse pollutionem, propter eandem rationem, qui quid senserit Caramuel.

6 Idemque dicendum puto contra Angelum Maria Verri-cellii, tom. 1. quæst. mor. tract. 4. quæst. 1. num. 11. asserentem eum, qui proprijs manibus se polluit, satisfacere, si in confessione dicat. [Ex affectu libidinoso propria verenda contrectaui.] & quæst. 27. sect. 8. num. 57. Foeminam solutam seminantem, licet peccet mortaliter, non peccare formali peccato mollitici, ac proinde sufficere, quod se acculans dicat, [in-

honeste me tetigi.] Idemque dicit se c. 13. de frigidis, & spandionibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, sed solum ditillationem quandam. [Quia cum non sit, inquit, seminis prolifici fluxus, non est peccatum contra naturam, nec differt specie à tactibus.] Ex quibus concludit sufficere; quod foeminae, & eiusmodi viri, licet effusionem seminis procuratam consequuti fuerint; de tactibus impudicis se accusent. Quae sunt contra communem Theologorum sententiam. Retuli aliorum opiniones; quarum iudicium penes Doctores sit, Iesuitae communiter reprobant;

PROPOSITIO IX.

In peccato sodomiae nemo tenetur explicare in confessione an agens, an patiens fuerit. Fornarius Iesuita, apud Dianam, 5. par. tract. 14. resol. 56. [Sed qua reprehensione dignus non est]

1 Resp. Reprehensioni parceres, si Dianae opera evolvisset. Nam 3. part. tract. 4. resol. 149. hanc sententiam tenet cum Alphonsio de Leon: & 5. part. loco citato, idem tradit cum Carolo de Baucio, Alexandro Rufo, & Fornario Iesuita: & 6. part. tract. 6. resol. 36. cum Zambello, Guilino, Lupo, & Reverendissimo Fr. Nicolao Richardo, Dominicano Magistro Sacri Palatii: & part. 1. tract. 1. resol. 11. & tract. 3. resol. 4. cum Bordono, Machado, Junipero, Iesualdo, Pontio, Mazuchello, Serio, Rocaful, Longo, Possentio, Remigio, Verricelli, Vicio, & alijs. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Sodomia, resol. 428. Vbi. [Digo lo primero, muy probable es, que el que se acusa deste pecado, no tiene que explicar si fue agente, o paciente.] O quod intercessoribus vni Iesuitae veniam largiaris!

PROPOSITIO X.

Defloratio virginis sponte consentientis, etiam sub patria potestate, malitiam tantum simplicis fornicationis continet, & per consequens circumstantiam virginis in confessione explicare, non est necesse. Lugo Iesuita de Poenit. disp. 16. num. 200.

1 Resp. Quod solam malitiam simplicis fornicationis contineat, putat probabile M. Sotus in 4. dist. 18. quaest. 2. artic. 4. concl. 13. §. [De simplici.] Vbi sic ait [Non clare video, saltem si puella, quae non est sub cura parentum, sua sponte vult virginitatem perdere, quod sit distincta species luxuria]

ria à simplici fornicatione, & c. Imo fortasse licet esset sub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret speciem. Si quis ergo habeat contrariam opinionem, abundet in suo sensu. Sed tamen ego arbitror, hanc esse probabilem] Hæc ille. Vnde Petrus de Ledema in sum. tom. 1. cap. 16. de Poenit. dub. 5. ait. [Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maestro Soto sienten, que este pecado no es distinta especie de la fornicacion.] Soti opinio, non refert etiam, & sequitur M. Corradus in Resp. cas. 1. part. quaest. 47. in Addition. Et eiusdem sententiae est M. Bannez 2. 2. quaest. 62. art. 2. dub. 7. in confirmatione primae conclusionis. Vbi sic ait. [Ceterum existimo, quod mulier est domina usus illius membri, sicut, & aliorum, & quia talis usus non est sine corruptione, non peccat illa contra iustitiam, si amittat virginitatem.] Et infra. [Ergo etiam, qui admisit stuprum cum illa volente, non peccat contra iustitiam; neque ipsa neque stuprator; sed contra castitatem] Huc usque M. Bannez. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. (Donzella) resol. 172. Vbi sic. [Si la donzella libre, y voluntariamente consiente, a ora este, o no este baxo la cura de sus padres, no es stupro el primer acto en que pierde la virginidad, sino de simple fornicacion, y assi esta circunstancia no tiene obligacion de confesarla.] Hæc ille citans Sotum, & alios, & verb. (Luxuria) resol. 204. num. 8. addit Marchantium in ortu Past. c. 5. resol. circa sextum præceptum, & probabile putat Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 10. num. 5. & 6. Vbi alios refert.

2 Et, præter citatos, eam, quam Cardinalis de Lugo, tuentur Petrus de Navarra lib. 2. de restit. cap. 3. part. 4. de lædente in corporis bonis, dub. 1. in nova editione, num. 419. & alij Neotherici apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 14. num. 5. Quibus adde Molfetsium, Trullenc, & Megalam, quos citat, & sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 11. Et plures quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. resol. 12. & 3. part. tract. 4. resol. 67. Idem etiam sentiant Mazuchellus de casib. reserv. disp. 21. cap. 4. diff. 5. num. 28. M. Corradus 1. p. resp. quaest. 94. In Addit. Ludouicus à Sancto Raymund. p. 1. tract. 1. resol. 11. n. 220. D. Francise Verde, in opusc. pro Caramuele, q. 4. §. 64. fol. 50. Leander à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 8. quaest. 17. §. 2. & R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 69. ibi. [Siue enim puella sit sub cura, & custodia parentum, siue non, eius defloratio, ipsa consentiente, non differt specie à simplici fornicatione.]

nicatione : & consequenter nulla adest obligatio explicandi hanc circumstantiam in confessione.] Sic ille. Quod consequenter tenere debent, admisso antecedenti, quotquot afferunt, non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes. Imo Sotus, Sanchez, & Navarra, hanc de necessitate confitendam negant, licet de alijs aliter sentiant; putant enim notabiliter non aggravare. Videatur Sanchez supra. Vbi Sotus inquit. [Esse consilium, ut eam explicet,] & Navarra, [Non esse necessario confitendam.]

3 Quod si inquiras, ad quid teneatur puella, quam adolescens vi stuprare contendit? Respondet Sotus, lib. 5. de Iustitia, quæst. 1. lib. 5. §. [Reliquos] his verbis. [Quod si hic obiter quæras; quid ferre debeat pudica puella, antequam in stuprum consentiat? Révera quodcunque genus mortis. At vero (attende) si non pro virili sua contra pugnet, membrisque resistat, sed immota manens nil agat, consentire censetur? In foro exteriori si immobilis, tacensque maneret, reastupri iudicaretur; tamen in foro conscientiae, tantum tenetur non consentire, neque se sceleri accommodare. Quare si metu taceat, non peccat mortaliter, dummodo nullum præbeat consensum: neque vero manus in alterum tenetur iniicere.] Hæc M. Sotus. Quem sequuntur M. Ludovicus Lopez 1. p. instruct. cap. 73. Vega in sum. 2. part. cap. 103. de stupro, & alij apud Henric. lib. 1. 2. de Matrim. cap. 6. num. 8. & tenere videtur M. Fumius in Armilla, verb. Homic. num. 7. dum ait. [Potest patienter tolerare, & voluntate reniti] Quibus consentit Curiel quem citatum sequitur Diana part. 3. tract. 6. Misc. ref. 31. in fine. Vbi sic scribit. [Dicendum est igitur cum Curiele ubi supra, quod si foemina non timeat periculum consentiendi, videtur probabilis sententia eorum, qui dicunt, quod solum tenetur facere id, quod commode potuerit, habita ratione periculi, in quo versatur. Ita quod si, ex vociferatione, aut alia resistentia possit sequi grave incommodum, ut mors, infamia, vel detrimentum in bonis suis, non tenebitur ea uti. Quoniam oppressio in isto casu non habet rationem actionis liberæ respectu foeminae, sed puræ passionis, & resistere ipsi solum præcipitur præcepto affirmativo, quod non obligat in omni eventu, sed iuxta mensuram rationis, ac proinde non obligat cum tanto periculo.] Sic Diana, ex Curiele. Idem sentit Pasqualigus, decis. 457. cum Gomez de Anescua, & Cornejo, quos ibi citat.

4 An vero corruptor virginis sub spe matrimonij teneatur

tur eam ducere, quando ex animo promittit? Respondet M. Serra 2. 2. q. 62. art. 2. [Non teneri, si ipse sit nobilior, vel opulentior] Quod probat ex D. Thom. in 4. dist. 28. quæst. 1. artic. 2. ad 4. Vbi Angelicus Doctor ait. [Tenetur eam ducere, si sint æqualis conditionis.] Vbi, inquit Serra, [D. Thom. sine limitatione loquitur.] Idem tradit M. Corradus in Resp. casu. 1. part. quæst. 99. Videatur M. Texeda in Theol. moral. tom. 2. tract. 1. num. 79. Vbi de sponsalibus inter impares loquens, sic ait. [Bene potest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & inter parentes odium, & inimicitia, ob indignitatem, & vilitatem, ut ita dicam, sponsæ.]

PROPOSITIO XI.

Pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, non est sacrilegium. Vazquez Iesuita 1. 2. quæst. 72. artic. 7. disput. 98. cap. 3. num. 6.

1 Resp. Est opinio Mag. Soti in 4. dist. 32. art. 3. Vbi de conjugatis sermonem instituens, sic inquit. [Per turpem effusionem, spontaneamque feminis, violatur locus sacer, sitque celebrandis sacris ineptus, quovisque reconcilietur. Quapropter eiusmodi effusio sacrilegium est, quod genere suo est mortale.] Hanc vero conclusionem paulo infra moderatur dicens. [Quando talis concubitus est sic occultus, ut in publicum venire non possit, tunc forte non est conjugibus peccatum mortale: nam ut dist. 13. quæst. 2. art. 3. scripsimus, nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque (attende) iniuria non est adeo atrox censenda.]

2 Quæ doctrina, si frivola non est ratio, de omni effusione feminis idem probat, ideoque pro hac opinione citari solet M. Sotus. Nam ut ipsemet tradit de quacunque violatione Ecclesiæ dist. 13. citata quæst. 2. artic. 3. [Quando violatio Ecclesiæ est occulta: Nec opus est Missas, & sacrificia suspendere, nec Ecclesiam reconciliare, & est, inquit, communis opinio] Nulla ergo feminis effusio in loco sacro, quando ita occulta est ut in publicum venire non possit, erit, ex violatione loci sacri, peccatum mortale: patet, [Quia nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque iniuria non est adeo atrox censenda.] Sotum sequitur M.

M. Ludovicus Lopez 1. part. instruct. cap. 82. §. [At vero] qui licet pro coniugatis tantum hanc teneat sententiam, eius fundamentum de omnibus probat, ideoque inconsequenter de non coniugatis negat. Verba eius sunt. [Si tamen sit secretus talis concubitus, quia secundum Scotum, & Theologos non indiget reconciliatione Ecclesia, forte, inquit Sotus, non est peccatum mortale, cui ego assentior.] [Et infra.] [Dum talis concubitus cum vxore est secretus, excusatur à mortali, ratione non tantæ irreverentiæ, & quia per talem actum non violatur locus sacer.] Communis autem Doctorum sententia expresse tenet, per pollutionem, & concubitum, etiam inter non coniugatos, si occulta sint, non violari Ecclesiam, nec indigere reconciliatione, ut videre est apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 4. & 10. Vbi ait. [Esse verissimam fere omnium sententiam.] Quam tenet cum alijs M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. de Sacrif. Missæ, quæst. 3. Vbi sic ait. [Violatur Ecclesia pollutione voluntaria, & publica; non per pollutionem, aut coitum occultum, etsi à duobus, aut tribus sciatur, dum non publicatur. Ita Paludanus in 4. quæst. 8. art. 4. & Sotus dist. 13. art. 3.] Et tradunt alij apud Barbofam de Potestate Episcopi, p. 2. allegat. 28. n. 37. qui num. 50. dicit esse communem Doctorum. Quos sequitur Franciscus Galleti in Margarita casuum verb. Ecclesia, ibi. [Ecclesia non polluitur sanguinis effusione, si modica, vel occulta: ita scribentes. Maximè Abbas in cap. Proposuiti, de Consecr. Eccles.] Et M. Acacius de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, ref. 77. num. 6. Vbi ait. [Adulter ten los Doctores, que las tales acciones de uenfer publicas, porque si son ocultas, comunmente afirman, que por ellas no queda polluta la Iglesia.] Ex quibus P. Vazquez per legitimam consequentiam intulit [Satis probabile.] videri, non esse peculiare peccatum sacrilegij, cum effunditur semen, aut sanguis occulte in Ecclesia: quia secundum sententiam communem, quam (inquit) secuti sumus, in tractatu de violatione Ecclesiarum, tantum violatur locus sacer pollutione, & effusione sanguinis notoria] Sic illè communi sententiæ innixus.

3. Vnde consequenter fit, aut fundamentum Soti, & Lopez pro coniugatis, nullius ponderis esse, aut excusanda esse à peccato sacrilegij pollutionem, & simplicem fornicationem, si occulta sint. Quod notavit Sanchez supra citatus, num. 10. Vbi postquam rationem, quam Sotus, Lopez, & alij adducunt, proposuit, Sic ait. [Ex ratione huius sententiæ aper-

apertè colligitur, fornicationem occultè admittam in loco sacro non habere malitiam læthalem sacrilegij, atque ita loci circumstantiam non esse necessario tunc confitentiam, quia, ut probavimus num. 4. tota sacrilegij mortalis deformitas ex loci sacri pollutione petenda est. At cessat pollutio, ubi est fornicatio occulta.] Quod autem tota ratio specialis malitiæ sacrilegij proveniat ex eo, quod Ecclesia violetur, tradunt apud Sanchez, num. 4. citato. Palud. Sotus, Caietanus, Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledesma, & plures alij, & approbavit Ludovicus Lopez ubi supra. Inde bene inferens cap. 33. concubitum conjugalem publicum habere malitiam sacrilegij. [Cum per illum violetur locus sacer.] Igitur quicumque alius concubitus, quo, ut potè secreto, locus sacer non violatur, non habebit malitiā sacrilegij. Et ita me citato defendit D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramuele, quæst. 4. §. 89. fol. 56. Ex quibus apparet evidens in consequentia huius Authoris.

4. Quapropter sententiam P. Vazquez, expressè rueretur M. Zanardus, 1. part. direct. de Sacrament. Matrimon. capit. 41. fol. mihi 898. dicens: [Non erit peccatum mortale (nempe sacrilegij) si copula, sive licita, sive illicita, sit secreta, quia tantum propter publicam pollutionem seminis, vel sanguinis Ecclesia ut polluta reconciliatur.] Sic ille. Quem sequuntur Emanuel Rodriguez, tom. 1. capit. 243. numer. 19. Frater Basilius de Leon de Matrimon. lib. 10. capit. 10. num. 15. Mag. Victorellus, Graffis, & Sayrus apud illum, & alij viri doctissimi apud Dicastillo de Poenit. disput. 1. dub. 8. num. 651. Item Caspensis, Trullenc, Bassaus, Caramuel, & alij, apud Dianam part. 9. tract. 9. resol. 5. & probabilem esse putat, part. 1. tract. 7. resolut. 25. & 26. & part. 2. tract. 3. Miscel. resolut. 13. & part. 7. tract. 11. resolut. 31. Sicut, & Naldus verb. Sacrileg. num. 12. Leander à Sacrament. tom. de Poenitent. tract. 5. disput. 8. quæst. 9. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. document. 3. num. 11. & nouissimè amplectitur R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 77. & doctissimus P. F. Francisc. Pichon in tract. de Matrimon. disput. 7. sect. 5. numer. 150. Vbi sic. [Nisi delictum effusionis seminis sit publicum, non polluitur Ecclesia. Vnde si effusio seminis sit occulta, & si sit graviter peccaminosa, non contrahit malitiam sacrilegij. Ita communis sententia, Auila, Azor, Toledo, Vazquez, Ponce.

S

No-

5. Notare hic non desinam, non defuisse DD. asserentes, concubitus conjugalem, etiam extra catum necessitatis, non esse prohibitum in loco sacro; ac proinde per illum, etiam publicum, Ecclesiam non violari; & per consequens. Sacrilegij malitiam nunquam contrahere. Ita apud Sanchez supra num. 7. tenent Glossa, Hugo, Laurentius, Gandolphus, Archidiac. Henricus, Rosella, Gerson, quos citatos sequitur Basilius de Leon, lib. 10. de Matrimon. cap. 10. num. 13. & hanc sententiam fortè esse veram, dicit Magister Sotus in 4. distin. 13. quæst. 2. articul. 3. vers. [Ait quarto.] Verba eius sunt: [Violatur Ecclesia per quamcunque illicitam feminis effusionem in vigilia, &c. De quacunque etiam effusione feminis, & sanguinis habetur etiam de consecrat. dist. 2. tametsi de conjugali concubitu dubium sit inter Doctores. Et forsitan per illum concubitus non violatur; nam poenæ sunt restringendæ.] Sic ille, quod absque formidine tradunt alij, apud Dianam part. 1. tract. 8. resol. 34. Quorum opinionem probabilem ipse purat, sicut & M. Serra in 3. part. de Sacram. quæst. 83. art. 3. §. [Tertius est] fol. mihi 541. & apertè sequitur Mascarenhas tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 5. cap. 6. num. 199. pro illa referens Angelum, Sylvest. & Hurtad. disp. 4. de Sac. Missæ. diff. 7. [Quia iura, inquit, non dicunt violari Ecclesiam per talem effusionem feminis, sed solum per effusionem contra castitatem, & hæc effusio non est contra castitatē, & cum sit licita, per illā, nulla sit iniuria loco sacro.] Sic ille, què sequitur E. Franc. Pichon in suo opere de Matr. disp. 7. sect. 5. n. 147. Mart. de San Ioseph, & alij, quos citatos laudat D. Fran. Verd. pro Caram. q. 4. §. 86. fol. 55. & tanquam probabile admittit M. Acatius de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, resol. 77. numer. 8. dum inquit. [Pero otros conmas probabilidad, &c.] Cæterum contraria est communis inter Theologos, & omninò tenenda ex cap. finali, de consecrat. Ecclesiæ, & cap. Ecclesijs, dif. 68. de sumptis ex Concilio Nizeno, in quibus generaliter dicitur: Ecclesiam pollui sanguinis, aut feminis effusione. Nomine autem Ecclesiæ venit etiam Cementerium, vt contra Sotum in 4. dist. 32. q. unica, artic. 3. concl. 3. docent communiter Theologi, quos citatos sequitur Thom. Sanchez lib. 9. de Matr. disp. 15. n. 40.

& constat ex cap. unico de consecrat.
Ecclesiæ in 6.

PRO:

PROPOSITIO XII.

T Actus impudici quantum vis turpes in Ecclesia, non habent malitiam sacrilegij in confessione explicandam. Sanchez *tesista de Matrimon. lib. 9. disput. 5. num. 21.* Fagundes *lesuita, præcept. 2. lib. 4. cap. 4. num. 31.*

Prædicti Doctores hanc sententiam tuentur, cessante periculo pollutionis, & non aliter, vt ibidem notant: pro qua stat Alcocer apud Sanchez supra, & Caietanus tom. 1. opusc. tract. 17. opusc. 31. resp. 12. dub. 2. & Navarrus in capit. consideret, in princip. num. 20. de Poenitent. dist. 15. apud Fagundes in Decalog. lib. 3. cap. 3. num. 13. Quibus adde Bonaciam, & Homobonum, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 25. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 8. §. 4. quæst. 13. addens Gesualdum 1. part. sum. tract. 19. cap. 4. quæst. 14. num. 23. & viros alios doctissimos, & tenet expressè M. Zanardus 1. part. direct. de Matrimon. capit. 41. fol. mihi 898. Vbi sic ait: [Non erit peccatum mortale, (nempe sacrilegij) primo quoad cogitationes, locutiones, & tactus impudicos citra periculum pollutionis feminis, quia propter hanc causam haberent circumstantiam mortalem,] & novissimè amplectitur Rever. Candidus M. Sacri Palatii, tom. 2. disq. 24. artic. 23. dub. 41. Vbi sic. [Aspectus, nutus, verba inhonesta, tactus turpes in Ecclesia, absque pollutionis periculo, non habent circumstantiam sacrilegij apperendam necessario in confessione. Videatur Caietanus in opusc. tom. 1. tract. 17. resp. qui est 31. resp. 12. dub. 2.] Quos sequitur Mag. Acatius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Luxuria, resol. 208. num. 2. Vbi ait: [No es circunstancia el desear en la Iglesia tener acto carnal, que se ha de executar fuera de ellas; y lo mismo es de los tactos, osculos, &c. que se hazen sin peligro de polucion.] Quod putat probabile Corduba, q. 190. & me citatò sequitur D. Francisc. Verde in opusc. pro Caram. quæst. 4. §. 88. fol. 56. addens Tabien. Caramuelem, Mag. Serram 1. 2. quæst. 72. artic. 6. dub. 1. §. [Hinc colligitur,] & ante illum Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 14. Vbi de desiderio rei turpis ait. [No tiene particular defornidad, que no es irreverencia contra el lugar sagrado, y lo mismo de los tactos que se hazen sin peligro effusionis feminis.] Eandem sententiam quoad aspectus, nutus, & verba inhonesta, tenent

S2

ment

nent Canus, Ludovicus Lopez, & Ledesma, apud Sanchez, sup. numer. 20. Et pro omnibus stant textus in capit. finali, de consecrat. & textus in capit. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. & textus in capit. Ecclesijs, dist. 18. & reliqui, in quibus tantum dicitur. [Ecclesiam pollui seminis, aut sanguinis effusione.] Non ergo tactibus quantumvis impudicis, seclusa pollutione, & eius periculo.

2 Pro hac sententia militare debent Sotus, & Ludovicus Lopez, proposit. praecedenti citati, qui circumstantiam loci sacri tunc in confessione necessario apperendam putant, quando actus inhonestus in eo admittitur impedit ibi posse divina celebrari, quod tenent etiam Caietanus, & Navarrus supra citati. Praedicti autem tactus non impediunt, quia nec illis violatur Ecclesia, nec est violationis periculum, cum absque pollutionis periculo contingant, ut ponimus.

3 Adde quod si eiusmodi tactus secreto fiant, etiam si cum periculo pollutionis occultae, non habebunt malitiam sacrilegij iuxta Doctores citatos, Propos. praecedenti, afferentes, nec pollutionem ipsam, nec simplicem fornicationem, si occulta fuerint, praedictam malitiam contrahere. Ut bene advertit Leander ubi sup. disput. 8. §. 4. quaest. 13. Ideo R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 77. Postquam id de pollutione statuit. Sic ait: [Vnde a fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aspectus occulte factos in Ecclesia violari Ecclesiam, imò neque per fornicationem occultam: & consequenter quando est secreta, non est necessarium apperire hanc circumstantiam in confessione.] Et sequitur Franciscus Pichon ubi sup. num. 155. dicens: [Ex dictis sequitur, non esse sacrilegia, cogitationes, desideria, & tactus in honesta. Ita necessario fateri debent Authores supra citati num. 150. & sequitur noster Emanuel, qui solum excludit tactus impudicos in partibus verendis, quod etiam ego dico. Dum sequatur pollutio notoria, secus aliter.] Imò M. Serra in 3. part. de Sacrament. quaest. 83. art. 3. fol. 540. §. [Tertius est] existimat Ecclesiam non violari per pollutionem, nisi copiosa sit. [Copiosa, inquit, esse debet, sicut effusio sanguinis: vnus enim, vel alterius gurgulis emissio, quae accidit turpia cogitantibus, non sufficit ad polluendam Ecclesiam.]

PROPOSITIO XIII.

Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis praecipio dicens: [Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem] non explicando copulam. Turrianus Iesuita, de Poenit. quaest. 9. art. 2. disp. 29. dub. 2. arg. 5.

1 Resp. Hanc sententiam Turrianus refert, in publicis disputationibus Compluti defensatam, à viris satis observantibus Religiosi Ordinis. Quam ipse non sequitur, licet probabilem innuat, dum inquit, probabilius esse oppositum, Verba eius sunt. [Reccetioris aliqui censent probabile, talem modum confitendi sufficere per se loquendo, sed hoc videtur esse contra communem usum fidelium, & ideo probabilius potest responderi, quod debeat explicari.] Quibus contrariam opinionem probabilem censere videtur, & talem, indicat Caramuel in Theolog. fundam. fund. 25. num. 450. Vbi ait Dianam, ni inconsequenter loquatur, debere idem sentire.

2 Adde, forsan ex Amanuensis, aut Typographi incuria, non referri fideliter eorum Religiosorum opinionem. Cuius fundamentum erat: oscula, & tactus ad copulam ordinata eiusdem speciei esse cum illa, ac proinde sufficere, explicare peccatum, sub voce exprimente speciem malitiae, non explicando in particulari modum peccandi: nimirum an solis osculis, & tactibus, an etiam copula. Sicut in opinione afferente omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei, dicunt eius Authores, sufficere; se in confessione accusare; peccasse contra naturam, non explicando, an mollitiae, an sodomiae, an bestialitatis. Vnde mihi suadeo, eorum sententiam fuisse, satisfacere, si in confessione dicat. [Commisi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuriae,] Sic enim saltem confuse dicit individuum peccati, quod patravit, fatetur speciem peccati commisi, & solam circumstantiam aggravantem omittit: quod ipsi contendebant. Hec est opinio, cuius contrariam dixit Turrianus probabiliorum. Per quae non manet probabilis opinio, pro ut ab Anonymo obijcitur; quia peccatum grave cum soluta, non species, sed genus est, ad peccatum naturale, & contra naturam cum eadem.

3 Ex dictis consequenter fit, reiiciendam prorsus opinionem singularem doctissimi Verricelli, tom. 1. tract. 4. quaest. 1. num. 11. afferentis, cum, [qui ex proposito, proprijs

manibus procuravit pollutionem, si hoc confiteatur, sufficit, neque tenetur explicare deinde sequutam.] Nam cum pollutio ipsa, ut potè libera, peccatum sit, non confiteretur adhuc confusè individuum peccati commissi. Nec ei favent Sotus, Ioannes Sanchez, & Salas, quos non benè pro se citat. Quia Sotus loquitur de pollutione in somnis contingente, & postquam causam datam poenituit. [Hinc fit, inquit, quod si quis in vigilia causam daret pollutioni futuræ in somno, sed tamen antequam dormiret, eum legitimè facti poeniteret, pollutio in somno subsequens non esset peccatum, eo quod causa fuerit intercessa. Quæris autem obiter, utrum si tunc etiam confiteretur, post subsequitam pollutionem teneretur iterum confiteri? Respondetur, quod si confessus est, eam ex proposito procurasse, forsitan non esset opus confessione alia; sed tamen tutius est aliam adhibere.] Hactenus Soto loco citato à Verricelli, nimirum in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 7. Ioannes autem Santius in selectis, disput. 21. num. 3. vers. [E contra] expressè etiam loquitur de pollutione in somnis, de qua ait: Poenitentem teneri. [Causam pollutionis dedisse, fateri, tacendo si velit, num fuerit sequuta, vel non in somnis, quæ tunc peccatum non est, sed peccati effectus.] Nec plus fauet Salas. 1. 2. art. 7. disp. 6. sect. 8. nu. 6. dicens: [Si quis, ante pollutionem actualem confessus fuit causam datam, probabile putat Thomas Sanchez, & ego verissimum, non teneri posse confiteri subsequitam pollutionem.] Et antea. [Quamvis, in eo eventu, quo ante pollutionem subsequitam, non sit revocata voluntas, sit confitenda necessario, quia verè est peccatum, ut benè Ledesma, & Sotus in 4. dist. 12. art. 7. vers. Hic fit.] Soti verba sunt, & At quamvis [Pollutio in somnis procedens ex causa libera, quæ fuit peccatum, est peccatū.] Miror tamen Sotum, hanc tenere sententiam, cum ibidem, verbis immediatè præcedentibus, fateatur, contrariam esse D. Thom. [Idemque, ait, expressius affirmat in 4. dist. 9. art. 4. quæst. 1. dicens: Pollutionem in somno non esse peccatum, quia illic nullum est rationis iudicium, sed est signum peccati.] Sic D. Thom. apud Sotum, & plures alij tantum Magistrum sequuti. Quos dedi tract. de peccatis, prop. 4. n. 1. Post hæc scripta in lucem prodijt D. Francisc. Verde opusc. pro Caram. & q. 4. §. 1. 18. fol. 64. pro opinione Verricelli supra reiecta aperte militat. Sed audiendus non est. Nam eius fundamentum æquè deobligat à confessione cuiuslibet actus, externi. Ut legenti constabit.

PRO-

PROPOSITIO XIII.

Confessarius, qui poenitentem in Sacramentali confessione ad Prælaturam, vel officium novit indignum, potest illi suffragium negare, in electione gratuita. Vazquez Iesuita in 3. p. q. 93. artic. 4. dub. 8. num. 5.

1 Resp. Est communis Doctorum opinio, quam tenet Diu. Thom. quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Quæ sequuntur ferè omnes discipuli. Sotus de secreto, quæst. 4. post 4. conclus. Paludanus dist. 21. quæst. 3. Nugnus Cabeçudo quæst. 11. art. 1. ad 7. fol. 537. Petrus de Ledesma in sum. capit. 22. dub. 3. post 5. conclus. Capreolus, Deza, D. Antoninus, Medina, Martin de Ledesma, Sylvester, & Tabiena, apud Thomam Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1369. & plures alij, quos refert Sanchez lib. 3. de Matrimon. disput. 16. num. 2. Vbi quadraginta ferè recenset. Quos sequuntur Navarrus, Portel, Gutierrez, & Celestinus apud Dianam 3. part. tract. 4. resolut. 76. Frias, Pessantius, Grassius, Bonacina, Ludovicus de San Iuan, & alij, quibus citatis, suffragatur Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 10. quæst. 84. & Mag. Corradus cum alijs sequenti Propos. citandis. Hæc est probabilitas extrinseca opinionis P. Vazquez, quam tot censuris Theologicis notavit Anonymus.

PROPOSITIO XV.

Prelatus qui ex confessione Sacramentali subditi peccata cognoscit, potest, huius notitiæ virtute, ab officio ad nutum amovibili, eum amovere. Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 16. Vazquez Iesuita in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 4. dub. 8. num. 5. [Ut vel ex his innotescat status, ad quem Iesuitæ sacrosanctum Poenitiæ sigillum rede gere.]

1 Resp. Hanc propositionem in proprijs terminis defendunt, apud Sanchez de Matrimon. lib. 3. disput. 16. num. 2. quadraginta Doctores. Quorum agmen regit Angelicus Præceptor, vbi supra, quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Vbi sic ait: [Si verò per amotionem ab administratione, peccatum nullatenus manifestaretur, puta; si in aliquo Monasterio esset conluetum, quod Abbas pro suo libito ab administratione removeret, tunc, alia occasione accepta, posset subditum sibi confessum

ab administratione remove.] Hæc D. Thom. quem fere omnes Theologi sequuntur ; Durandus , Paludanus , Capreolus , Deza , D. Antoninus , Medina , Victoria , Sotus , Ledesma , Ludovicus Lopez , Turrecremata , Sylvester , D. Bonaventura , Scotus , & communiter Scotistæ apud Sanchez supra. Quibus adde Mag. Corradum 1. part. Resp. casu. quæst. 335. Vbi sic ait : [In gratuitis , vbi habet liberam potestatem , potest eum , & privare , & non admittere , & ita dicendum de omnibus , qui habent officium ad nutum amobile. Hæc diximus tenenda esse , quia assertio est D. Thomæ , Soti , aliorumque Doctorum eum sequentium.]

2 Addunt nonnulli Prælatum non solum posse , sed teneri , negare suffragium indigno per confessionem noto , & ob eandem notitiam ab officio amovere , casu quo teneretur , si extra confessionem conscius fuisset indignitatis illius. Ita Div. Thom. vbi sup. [Posset , inquit , subditum sibi confessum ab administratione remove , & deberet hoc facere , cum debita tamen cautela , si talis administratio esset subdito periculosa in posterum.] Et expressè id tradunt Adrianus , & Navarrus , apud Sanchez sup. num. 6. qui ait : [Idem videntur sentire alij Doctores , asserentes Sacerdotes non debere eligere indignum per confessionem notum , aut debere illi negare Eucharistiam , quando absque sigilli iniuria fieri potest. Hi sunt D. Thom. Paludanus , D. Antoninus , Victoria , Sotus , Ledesma , Sylvester , Tabiena , & alij.] Hæc Sanchez , Verum letuitæ (vt ipse refert numer. 3.) eiusmodi opiniones , ex præcepto Reuer. Patris Generalis Claudij Aquaviva , anno 1590. nec ad praxim deducere , nec privatim quidem docere possunt. Videatur Diana part. 1. tract. 5. resolut. 15. vbi multis probat post Decretum Clementis VIII. nullum dari casum , in quo Superiores Regularium vti possint notitia habita in confessione subditorum subiungens. [Scio aliquos contrarium asserere , sed quidquid ipsi asserant , semper in mea sententia persistam , & ita me citato tenet nouissimè Hermanus Busenbaum , & fere omnes Scriptores Societatis.] Hic est status , ad quem Iesuitæ sacrosanctum Pœnitentiæ sigillum redege.

3 Rogabis , an in fractione sigilli detur materia parva ? Respondeo , partem affirmativam probabilem putant , viri doctissimi , Mag. Martinus de Ledesma 2. 4. quæst. 10. artic. 5.

folio mihi 85. Vbi ita sibi obiicit. [In alio quocunque genere peccati potest contingere peccatum veniale , ratione parvitas materiæ , ergo prodere pœnitentem , quod mentitus est iocose , non erit nisi peccatum veniale.] Respondet s. Quid. [Si coram illis , quibus notus est , dico eum fecisse peccatum veniale , non tamen suspicantur , me audivisse in confessione , probabile est , quod talis revelatio illius venialis non est peccatum mortale , quia est in re minima.] Idem sentit M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 331. in Addition. [Si in Francia , inquit , audivi confessionem Petri , quem hic coram illis , quibus notus est , dico fecisse peccatum veniale , non tamen suspicantur me audivisse in confessione , forte esset probabile illam revelationem non esse peccatum mortale , quia est in re minima : mihi tamen verosimilius est esse mortale.] Adhibet exemplum. [Vt prodere , inquit , pœnitentem , quod sit mentitus iocose.] Vide etiam Dianam part. 5. tract. 5. resolut. 8. vbi ait. [Cavendum est à doctrina Soti in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5. & de secreto. memb. 3. quæst. 4. Vbi licet contrarium teneat , dicit tamen id esse probabile.] Hæc ille , sed apud Sotum non reperio. Cum Ledesma , & Corrado videtur sentire M. Acacius de Velasco , tom. 1. resolut. moral. verb. Confessor. resolut. 200. num. 3. Vbi ait. [Todos los pecados mortales , y los veniales tambien , si se confessaren dellos , caen debaxo del sigilo , segun la mas comun opinion , &c. Ledesma , Lugo , y otros dicen , que no es peccado mortal quando el Confessor revela vn peccado venial del penitente.] Sic ille. Sed falso id imponit Cardinali de Lugo ; nam expressè contrarium tenet locq ab ipso citato , scilicet , tom. de Pœnit. disp. 23. sect. 3. num. 50. & 51. Cardinalis verba sunt. [Primò certum est ; peccata omnia mortalia , imo , & venialia , esse materiam sigilli , &c. Huic communi doctrinæ ex parte adversatur Ledesma , &c. Hoc tamen alij merito rejiciunt.] Non potuit clarius dicere ,

4 Præterea nullam intervenire fractionem sigilli in casibus sequentibus , putant aliqui. M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 332. [Si Sacerdos , inquit , dicat ; talis confessus est mihi peccata sua , non propterea est fractor sigilli. Imo plus ultra secundum Caietanum. Si Sacerdos dicat. Ego illum non absolvi : non est revelatio , nisi speciem peccati exprimeret , propter quod eum non absolverat.] Et ibidem in Addition. in-

quirit. [Vtrum reprehensus Sacerdos, quomodo confessio-
nem alicuius usurarij, vel concubinarij audiat, respondere
possit, non absolvo?] Et licet partem negativam ipse teneat,
subnectit. [Respondet ibi Caietanus licet hæsitans id licere,
quia cum suspensio absolutionis ex alijs causis provenire pos-
sit, quam ex pertinacia in peccato, illa non est revelatio confes-
sionis.]

5 Rogat etiam M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 3.
concl. 3. [Quid autem si peccata sint publica, ut si sit publi-
cus concubiniarius, aut meretrix? Vtrum licitum sit dicere.
Ista confessio est mihi legitime de sua meretricio, & absoluta
est à me? Videtur enim id esse licitum. Caietanus negat id li-
cere, & profecto opinio est mihi probabilior, quam contraria.]
Hæc Sotus.

6 Addit Sylvester verb. Confess. 3. quæst. 5. Confessarium
absque fractione sigilli posse, revelato etiam poenitente, eius
peccatum grave in aliquo casu revelare, nimirum. [Quando
quis, inquit, confitetur se velle facere aliquod malum, puta
homicidium, quando adest firmum propositum committendi,
secus si confiteretur aliquando consentire, & aliquando dis-
sentire.] Verum hanc sententiam (inquit Sotus in 4. dist. 18.
quæst. 4. art. 3. ad 2.) bene ait D. Thomas [esse erroneam] Ver-
ba D. Thom. reperies in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. Vbi sic.
[Ad primum dicendum, quod quidam dicunt, quod Sacerdos
non tenetur servare sub sigillo confessionis, nisi peccata de
quibus poenitens emendare promittit, alias potest ea dicere
ei, qui potest prodesse, non obesse. Sed hæc opinio videtur
erronea] Quapropter M. Ioannes de la Cruz, referens sen-
tentiam Sylvestri in director. 2. part. de Poenit. quæst. 6. dub.
1. conclus. 2. Sic ait. [Confessor tenetur celare sub sigillo
etiam peccata enormia contra bonum publicum, ut heresim,
etiam si poenitens dicat non habere animum cessandi ab illis,
& opposita sententia Alexandri, & Sylvestri, verb. Confes-
sio 3. asserentium posse Confessorem illa revelare cui pro-
fit, & non obest, ait D. Thomas ad primum, quod videtur er-
ronea.]

7 Nota quod, revelare peccatum, non revelata persona,
nec coram eis, qui in eius notitiam venire possint, non est
contra sigillum. Est communis Doctorum sententia, quam te-
nent Sylvester cum Tabiena in sum. verb. Confessionis celatio,
num. 6. & Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. concl. 3. [Nam
quan-

quando peccatum, inquit, sic dicitur, ut nullatenus in noti-
tiam personæ referri possit, non est confessionis revelatio,
eatenus enim celandum est peccatum, ut nullatenus pecca-
tor prodatur.] Et M. Corradus 1. part. Respon. quæst. 332.
[Quando caput illud vetat, non revelare in confessione au-
dita, intelligitur, quando peccator per ea quous modo dete-
geretur.]

8 Advertit etiam M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part.
de Poenit. quæst. 6. dub. 2. concl. 3. quod [Si poenitens, abs-
que necessitate, manifestavit in confessione complicem sui
peccati, non tenetur Confessor complicitis peccatum occulta-
re sub sigillo confessionis, & sic pro bono communi est mani-
festandum, sicut, & alia secreta naturalia, dum tamen non ex-
plicetur poenitens.] Sic ille.

9 Hæc sapientissimi Doctores citati, quæ sunt valde no-
tanda. An omnia probabilia? Alij iudicent. Mei enim muneris
non est, de aliorum opinionibus iudicium ferre, sed referre.

PROPOSITIO XVI.

*Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in confessä-
rium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario. Hur-
tado i. i. i. disp. 12. diff. 12.*

1 Resp. Hanc doctrinam, non solum quoad Parochos, sed
quoad alios etiam Sacerdotes, tradit M. Sotus in 4. dist. 18.
quæst. 4. artic. 2. §. [Similiter, & omnes.] Vbi sic ait. [Cura-
ti consuetudine habent, ut possint sibi eligere Confessores,
præterquam in casibus reservatis. Quin vero, & uniuersi sim-
plices Sacerdotes eadem gaudent facultate, ut sibi promiscue
quemcunque eligant Sacerdotem. Quapropter, & cuicumque
de Religiosis confiteri possunt, quamquam eiusmodi Religio-
sus nec sit expositus ab Episcopo, nec à suo Prælato.] Hæc So-
tus. Et quoad Parochos tenent ex eodem Prædicatorum Or-
dine Margarita Confessorum, & Ledesma, ex Panormitano,
quos refert, & sequitur Vega 1. part. sum. cap. 75. Vbi sic.
[Segun Panormitano, puede el Cura elegir Confessor para si,
ni mas, ni menos que el Obispo, ut est in iure, y esta opinion
tuuo tambien Margarita Confessorum, y así dize bien Ledes-
ma, que los Curas por la costumbre que ay, pueden elegir para
si Confessores, los quales los puedan absolver, sino es de los
casos reservados. Y yo se auer puesto en practica vn Cura
doc.

doctissimo la opinion de Margarita, y de Panormitano, fundandose en esta columbre, que dize Ledesma que ay.] Hæc Vega, cuius sententiam amplectuntur alij apud Leandrum à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 11. quæst. 34. Quibus consentit Patqualigus decif. 105. vbi probat id competere Curatis de iure communi.

2 Eandem tenet Sylvester verb. Confessor 1. quæst. 8. quem pro illacitat P. Suarez, tom. 4. in 3. part. disput. 27. sect. 2. num. 7. Sylvestri verba sunt. [Qui possint eligere Confessorem? Et dico quod sunt Episcopi, & Prælati superiores, &c. Et similiter Prælati inferiores exempti, vt Abbates, & huiusmodi. Notandum tamen, quod, vt eligere possint prædicti inferiores, requiritur primo, quod sint Prælati, capiendò large Prælatos, etiam pro Sacerdotibus curatis, vt dicit Panormitanus in dicto cap. finali, qui large dicuntur Prælati.] Et infra, hanc doctrinam extendit, contra nonnullos, ad Prælatos inferiores Religiosorum. [Tertio, inquit, requiritur quod sint immediatè sub Papa, quia exempti habentes immediatè supra se Abbatem, vel Generalem, & huiusmodi, eligere communi iure non possunt, secundum Hostiensem, quod ibi Panormitano placet, & hoc sequitur Angelus. Sed Petrus de Palude in 4. tenet contrarium dicens, quod Prior, si est Prælatos, & exemptus, licet subsit Abbati, & Maioribus, hoc potest sine licentia eorum, quia hoc privilegium, inquit, de eligendo Confessorem æqualiter conceditur Episcopis, & minoribus Prælati exemptis. Hoc sequitur Archi. (attende) & hoc tene: quia constitutio est gratiosa, & latè interpretanda.] Hæc Sylvester.

3 Nec dissentire poterunt M. Gallo, & M. Orellana, quos citatos sequitur, M. Petrus de Ledesma, tom. 1. de Sacram. Poenit. cap. 12. concl. 5. §. [La segunda sententia.] Quorum sententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz, in direct. part. 2. de Sacram. Poenitent. quæst. 5. dub. 6. concl. 2. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. numer. 2024. Hi inquam, dissentire nequibunt, quia asserunt Parochum, post Tridentinum, posse Sacerdotem simplicem, non approbatum ab Ordinario exponere ad audiendas suorum Parochianorum confessiones. Parochus autem sibi potest simplicem Sacerdotem, quem subditis exponit, eligere; nam vt ex D. Thom. D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. quæst. moral. cap. 21.

¶

§. 6. num. 64. [Potest Prælatos vti licentijs, quas subditis concedit, & concedere confessario, vt eum absolvat, & cum illo dispenset, sicut potest committere dispensare cum alio.] Quæ sententia est expressa D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 1. artic. 5. quæst. 4. ad 1. [Eis, inquit, quæ autoritate iurisdictionis dantur alijs, potest etiam Prælatos vti, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus.] Expende, quæso, apertam ex hac doctrina illationem pro Parocho, quo ad electionem confessarii etiam simplicis Sacerdotis. Sed ne inde firmam reputes, quia principium, cui innititur, dicunt esse improbablees plures Doctores cum Diana part. 10. tract. 16. ref. 75.

PROPOSITIO XVII.

Qui mille aureos, v. g. furatus est, satisfacit; si in confessione dicat, subripuisse quantitatem gravem. Vazquez Iesuita in 3. par. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 3. Quod procedit etiam si à diversis, dummodo vnico actu. Idem Vazquez, dub. 4. num. 5. 8. & 10.

1 Resp. Hæc sententia plures habet patronos, & quidem doctissimos. Eam tenet Sylvester, verb. Confessio 1. num. 10. quæst. 9. Vbi sic ait. [De aggravantibus intra eandem speciem sunt opinionis, sed secundum D. Bonaventuram communior, & secundum D. Thomam probabilior est, quod eas confiteri, necessarium non sit. Opinio Altifiodorensis dicentis, quod necessario sint confitendæ, sicut quod ei, qui furatus est mille aureos, non sufficit dicere; furtum admisisse, non est vera regulariter, (attende) sed in casu scilicet, quando tales sunt, quod eis non scitis, Sacerdos scire non potest, quid sit facturus, vel ratione iurisdictionis, vel ratione damni dati, quia aliquando hoc oportet scire, vt sciatur modus imponendæ restitutionis, vel vt sciatur, an talis quantitas sit reservata Episcopo.] Hæc Sylvester, & eadem Vazquez supra, dicens ratione excommunicationis, vel reservationis debere, cum sit opus exprimi; & sententiam Sylvestri vt supra explicatam putat esse verissimam. Et saltem probabilem esse, ait Mag. Petrus de Soto, de integritate confessionis, lect. 9. Vbi postquam dixit, ex mente Sylvestri non esse per se necessarium, manifestare quantitatem furti, subnectit. [Nos verò putamus tutius esse, vt cum certa est quantitas manifestetur.] Et tenere videtur. M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacramento Poenitentia, capit. 18. §. [Notandum tamen venit.] Vbi ait:

[Si

[Si autem circumstantia non aggravet in infinitum, sed tantum notabiliter in eadem specie, non erit simpliciter, & de præcepto, sed bene de consilio confitenda; nisi haberet reservationem annexam, quia, v. g. furtum decem aureorum sit casus reservatus.]

2 Et expressius M. Serra 1. 2. tom. 2. quæst. 73. artic. 7. folio mihi 111. [Secundam, inquit, sententiam, quæ D. Th. videtur probabilior, (nempe non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem.) tenet Navarrus, cap. 6. num. 7. & alij innumeri ex recentioribus, quibus non videntur inconvenientia, quæ auctoritates primæ sententiæ inferunt, nempe satisfacere suæ obligationi illum, qui furatus est mille aureos, dicendo in confessione: furatus sum rem notabilem.] Hæc ille, supponens, ut exterminis patet, esse consequentiam legitime deductam ex doctrina D. Thomæ, & talem iudicari ab ipsismet adversarijs, si quidem aliter vitari non posse contendunt, quam sustinendo contra D. Thomam explicari debere in confessione circumstantias notabiliter aggravantes.

3 Addo non solum esse consequentiam, sed doctrinam in proprijs terminis traditam à D. Thoma in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. ad 3. quæst. Vbi sic ait. [Quod autem accipiat multum, vel parum, talis circumstantia aggravat, sed peccatum non mutat. (& ad quintam.) Quod non sint de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliam speciem peccati trahunt, hoc probabilius est.] Et objectioni quæ in contrarium fieri poterat, respondet dist. 22. quæst. 1. artic. 4. [Ad secundam dicendum, quod quantitas culpæ, quæ est ex specie peccati, debet innotescere Sacerdoti per confessionem, non tamen oportet de quantitate quæ est, ex circumstantijs quibuscunque, ut supra dictum est.] Hæc D. Thom. qui ita expresse loquitur, ut nec adversarij inficiari possint. Quorum primus M. Dominicus de Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 4. §. [Aliæ autem sunt] sic scribit. [Aliæ autem circumstantiæ sunt, quæ aggravant peccatum, sed tamen speciem non mutant, ut si quis furatur, vel decem, vel centum, vel mille, & de istis sunt opiniones diversæ. Quidam enim opinantur solas circumstantias mutantem speciem esse de necessitate confessionis, atque huius opinionis fuit D. Thomas, & Bonaventura, & Durandus, & est fere communis opinio.] Hæc ille. Sed infra, §. [Colligamus] à tantis Ecclesiæ Patribus, atque

Docto-

Doctoribus discedens, contrariam opinionem tueretur. [Ac profecto, inquit, pro mea ingenij tenuitate, &c.] Multis, contra illos, probare contendens, eum, qui furatus est mille, teneri hanc quantitatem in confessione exprimere, nec satisfacere, si dicat [fecisse furtum notabile.]

4 Cæterum alij Theologi, pro sui ingenij tenuitate, non audent à tantis Magistris recedere, illorum amplectuntur sententiam; quam ultra P. Vazquez, & supra citatos, tueretur Giptius, Megala, & Zerolla, quos citat, & sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 14. Thomas à Iesu. Archangelus Rubeus, & alij, quibus citatis subscribit Leander à Sacramento, tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 2. & §. quæst. 26. & putat probabilem Bonacina, apud Dianam, sup. Debentque tenere consequenter ad Doctrinam D. Thomæ, quotquot illum sequuntur negantem obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem, quorum syllabum dabo infra tract. de Matrimon. Propos. 5. num. 2. Et novissimè tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum, in cursu Theologico, disp. 45. quæst. 7. concl. 2. num. 53. dicens: [Poenitentem non teneri consequenter ad confitendam talem circumstantiam, sed sufficere, quod dicat: furatus sum quantitatem mortaliter peccaminosam; & si ipse confessarius petat quantitatem, ipsum posse dicere: non teneor ad hoc confitendum.] Quem ex eadem familia sequitur R. P. Christophorus Delgadillo, tomo de Poenit. cap. 17. dub. 71. [Petes, inquit, an qui furatus est mille aureos, satisfaciatur in confessione dicendo: subripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem? Respondeo affirmativè, quia circumstantia non mutat speciem.] Hæc ille. Et Mazuchellus de Cal. reservatis disp. 21. cap. 4. diff. 5. n. 28 ibi [Gravius peccatum est furtum mille aureorum, quam centum, & tamen quantitas non est explicanda in confessione; sed satis est dicere: subripui quantitatem notabilem] Ita cum alijs. [Et est fere communis opinio.] Ut testatur ex adversarijs M. Dominicus de Soto supra.

5 Quod autem quantitas fuerit à pluribus subrepta, dummodo vnico actu, parum ad rem facit, ut constat ex dictis sup. Propos. 7. Vbi vnum tantum peccatum intervenire in vna actione plures lædente personas, tradunt Ioannes Pontius, Martinus de San Ioseph, Constantinus de Castro, Leander à Sacramento. Megala, Duardus, Verricelli, Bonacina, & ante illos M. Bannez, quem sequuti sunt M. Serra, & M. Zanardus, &

pu

putant probabilem Diana, Alterius, Bailæus, Cornejo, Magi Candidus, & alij. Vide supra, & tract. de Matrim. Prop. 5. §. [De illatione,] & in terminis defendunt F. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 12. fol. mihi 444. Vbi ait. [Infero octavo furantem res plurimum vno actu, vnicum solum patrare delictum, si res sint eiusdem rationis moralis, hoc est, vel seculares, vel Ecclesiasticæ,] & R. P. Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 51. ibi. [Probabilius est, quod in casu non committat fur duplex peccatum, sed vnum, cum ibi vnà tantum reperiatur actio, nil obtans ad hoc multiplicitas iuris læsi vt diximus] nempe tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 26. Vbi inquirens [An si quis vnicò actu subripiat à pluribus quantitatem notabilem, plura patret peccata, & teneatur numerum personarum exprimere?] Respondet. [Affirmant Molina, Bonacina, Henriquez, Fagundez, &c. Sed probabilius respondeo, non committere nisi vnum peccatum, nec teneri in confessione exprimere numerum personarum, quia ibi vnica tantum est actio, ergo vnicum tantum peccatum.] Sic ille cum Vazquez, & Cardin. Lugo; quos sequitur Illustrissimus, & R. P. M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verbo (Golpe) resol. 2. num. 5. Vbi sic. [Absolutamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado, y lo mismo digo del que con vna accion solo hurta dos vasos de plata de diversos dueños. Ni obsta, que de aquella accion se figan muchos daños supuefto que no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Et quando res sublata plurium esset dominorum pro indiviso, consentit Diana 3. part. tract. 4. resol. 164. & part. 9. tract. 9. resol. 55. in fine, & absolute defendit part. 11. tr. 7. res. 23. cum Verricelli, & Martino de San Iosepho, quos ibi citat. Etnouissime renet expressè Ilust. Archiep. Hispalensis, Fr. Petrus de Tapia in Cathena Moral. lib. 3. q. 4. ar. 3. n. 9. & M. Serra 22. tom. 2. q. 66. art. 3. in fine, fol. mihi 655.

PROPOSITIO XVIII.

Confessarius, ex ignorantia vincibili, non præcipiens pœnitenti restitutionem, non manet obligatus restituere, etiam si pœnitens nunquam restituat. Filivicius Iesuita, tom. 1. tract. 7. cap. 12. quæst. 7. num. 364. Egidius Iesuita, de Sacram. disp. 8. dub. 17. num. 144. Et est communis opinio apud Iesuitas.

Resp.

R. Confessarium ex ignorantia, etiam crassa, & affecta, non præipientem restitutionem, non esse ad illam obligatum, tradit doctus M. Serra, 2. 2. quæst. 66. art. 7. fol. 227. dicens: [Esse multorum sententiam, quos refert, & sequitur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resol. 1.] Et eam tenent Bonacina plures citans de restit. disp. 1. quæst. 2. punct. 11. num. 13. Malderus, 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 24. Bartholomæus à S. Fausto in Specul. Confes. disp. 4. quæst. 121. num. 7. & 8. Leander à Sacramento, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disp. 11. quæst. 138. & Gaugericus Hispanus in Additionibus ad summam Caietani, editam Duaci, anno 1613. verb. Restitutio, fol. 607. Quorum fundamentum est, quia obligatio restitutionis oritur ex violatione iustitiæ. Confessarius autem, si alicui ex iustitia, soli pœnitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus istorum bonis, sed spiritualibus illius prospicere debet. Quapropter novissime hanc sententiam amplectitur R. P. Delgado, tom. de Pœnit. cap. 19. dub. 43.

2. Omitto in aliquorum doctrina non esse facile, rationem reddere, cur vel contra charitatem delinquat? Nam si ipsemet, qui furatus est, non restituens rem alienam cum potest, & advertit ad restitutionem teneri, non peccat actualiter, nisi renouet consensum retinendi, (vt cum Caietano, tradit M. Serra, 2. 2. q. 66. art. 3. circa solutionem 2. & in resp. ad 2. Quorum verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 1.) Cur actualiter peccabit confessarius omittens ex ignorantia vincibili, & crassa consulere, seu declarare pœnitenti obligationem restituendi? Nonne, & istud per puram omissionem contingere potest? Sed quis illationem concedere audebit? Verum nec principio fidendum est, quia illius defensores stant apertissime contra D. Thom. in 2. sent. dist. 35. q. 1. art. 3. Vbi ait: [Nec alicui dubium est, quod aliquo sic se habere, per omissionem peccat, quia iuste punitur, ex hoc quod præceptum non implet, omisso actus, peccati rationem consequitur, ex eo quod voluntaria est.] Et infra ad 2. [Peccatum omissionis non est originale, sed actuale: nec dicitur actuale, quasi in aliquo actu existat, sed quia ad genus actus reducitur.] Quod iterum firmat 22. q. 79. art. 3. ad 1. Itaque secundum D. Thom. indubitatum omnibus est, actualiter peccare illam, qui restitutionem facere omittit, cum potest, & advertit ad illam teneri; & consequenter peccare actualiter confessarium, qui de eiusmodi obligatione pœnitentem admonere omittit. Quapropter iure optimo Catharinus in Annotat. in commē-

I

ta-

taria Caietani, lib. 5. de Sacram. Penit. §. 3. fol. mihi 437. Sic ait: [Concludit Caietanus, quod neuter peccat, non statim faciendo, quod tamen tenetur statim facere. Quæ si quis intelligit, admirabor.]

3 Notat M. Bannez eum, qui rem furtivam à latrone accepisset, sciens esse furtivam, non teneri ad eius, seu fructuum restitutionem, etiamsi illis factus sit locupletior, dummodo fur non reddatur impotens ex illa donatione ad restituendum vero domino, & res ab illo accepta sit vnico vsu consumptibilis, & materia mutui, qualis est pecunia, pannum, vinum, &c. Ita ex Bannez, refert M. Serra, 2. 2. q. 62. art. 6. dub. 2. quem ipse impugnat, §. [Dicendum est 2. &c. Sed cum Bannez sentit M. Petrus de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 14. dub. 3. post 4. conclus. quando bona fide accepit, & apud illum communis est Thomistarum, si res non extat, licet ex ea dicitur factus sit. Verum si hæc opinio admittatur nequit efficaciter impugnari M. Bannez.

PROPOSITIO XIX.

Infirmus moribundus, qui verbis, aut nutibus Confessionem petijt, vel signa poenitentiae dedit, si restis sit, qui deponat, absolvendus est. Vazquez Iesuita, in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. Suarez Iesuita tom. 4. in 3. p. disp. 23. sect. 1.

1 R. Hæc sententia communis est inter Doctores, quos ad facietatem refert, & sequitur Diana, 3. part. tract. 3. de Absolutione moribundi, resol. 1. & 3. vbi supr. triginta citatos reperies. [Et (quod gratulor.) Hæc opinio, inquit, est communis in schola Patrum Societatis Iesu.] Cuius præcipuum fundamentum desumitur ex autoritate Conciliorum Arausicanum primū cap. 12. [Subito obmutescens, prout statutum est, poenitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium, aliorum verbis habet, aut præsentis in inonutu.] Idem habetur in Concilio Carthaginensi 3. in cap. Agrotantes de consecr. dist. 4. & in Concilio Carthaginensi 4. cap. 76. & in Rituali Romano Pauli V. edito, anno 1615. in Ritibus de Sacram. Poenit. Vbi sic dicitur. [Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægri deficiat, &c. Si desiderium confitendi, sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.] Sic in prædicto Rituali cum consultatione Cardinalium, & autoritate Apostolica typis dato, vt probat Coninch contra Coquetium. Videatur Diana, p. 9. tract. 9. ref. 47. §. Sed hæc opinio.

2 Non me latet contrariam sententiam tueri communiter Recentiores Dominicanos, inter quos, Sotus, Casus, Ludovicus

cus Lopez, Nugnus, Cabezudo, Alvarez, Corradus, Petrus Fay, Franciscus Coquetius, & alij, apud Dianam vbi supr. Verum Iesuitarum sententia, Conciliorum autoritate fulcita, est expressa Angelici Præceptoris, Opusc. 65. §. de Sacram. Vnctionis] in fine, vbi sic ait. [Si autem infirmus, qui petit vñtionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus vngat eum Sacerdos; quia in tali casu (at-tende) debet etiam Baptizari, & à peccatis absolvi, vt Extrav. de Baptismo, & eius effectu, cap. Maiores.] Hæc D. Thom. Quem ex antiquis eius discipulis sequuntur D. Anton. 3. par. tit. 10. c. 2. Sylvester verb. Confes. 3. num. 16. Paludanus, dist. 21. quæst. 2. artic. 2. concl. 2. & alij, & ex Recentioribus Ioannes de la Cruz in direct. par. 2. de Sacram. Poenit. quæst. 3. dub. 8. concl. 2. Barnabas Gallego, & Acacius de Velasco infra citandi. Quapropter iure optimo in M. Coquetium sic invehitur Diana, sup. resol. 4. in fine. [Vnde valde miror Coquetium, in dissertatione de Confessione per litteras, cap. 11. num. 40. docuisse, illam in Praxi non esse probabilem.] Sic pro D. Thoma modestissimus Diana, & potiori iure contorquere posset contra M. Cabezudo qui 3. part. quæst. 9. artic. 3. dub. 20. ausus est dicere hanc sententiam esse temerariam, & vt talem à Clemente VIII. declaratam. Quod manifeste falsum est.

3 Sed quid si restis, qui de petitione confessionis fidem facit; id non deponat coram infirmo? Poterit ne confessor per notitiam in absentia moribundi acceptam, illum postea presentem absolvere? Respondet affirmativè Bonacina tom. 3. disput. 2. quæst. 3. punct. 33. numer. 4. dicens ita Romæ sensisse multos Doctores. [Et ita, inquit Diana, sentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & nostræ Religionis.] Pro qua citat P. Henriquez, P. Valentiam, P. Fillincium, Fernandez, Zambranum, & alios. Quibus adde P. Bardi in Selectis moralibus, libr. 10. quæst. 13. Vbi pro illa adducit Possevinum de officio Curati, de Poenit. capit. 7. num. 88. & Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. de Poenit. diffic. 37. à num. 6. Averfam, Gamachæum, Pontium, & alios, & probabilem sibi videri, ait Diana supra. ref. 7. & 4. part. tract. 4. resol. 92.

4 Hanc sententiam tenet etiam M. Ioannes de la Cruz, in directorio, 2. part. de Poenit. quæst. 3. dub. 7. conclus. 3. §. Nec est idem. Vbi sic ait. [Quia etsi confessio sit facta in absentia Confessoris, absolutio fit in presentia, & Confessor tunc habet moralem notitiam de statu poenitentis, & presentem

tem poenitentem absolvendum.] Eandem opinionem citatis: Ioanne de la Cruz, & Magistro Ioanne à S. Thoma, viro doctissimo, tenet M. Barnabas Gallego, tract. de conscientia probabili, dub. 7. §. [Ex ultimis verbis.] Et novissimè tuetur M. Acarius de Velasco, tom. 1. verb. Absolutio, resol. 13. numer. 4. Vbi sic. [Digo lo tercero: Con mucha seguridad puede el Confessor, hallandose presente, absolver al dicho enfermo, en virtud de la noticia que èl le diò de sus peccados, quando le escrivio la carta, porque en este caso, aunque la Confesion se hizo al Confessor ausente, con todo despues la absolucion no la dà estando ausente, sino presente, &c. Y si vn Sacerdote puede absolver al que halla fuera de sentido, si ay testigos que dicen, que pidio Confesion; porque està presente el Sacerdote quando absolve: tambien podrá hazer lo mismo en nuestro caso, pues milita la misma razon. Esta opinion tiene Enriquez. con otros muchos, y muy graves Doctores: y assi siento que es muy probable, y que se puede seguir con mucha seguridad.] Hæc ille. Quæ eodem fundamento ducti tenent Philippus Gamahæus, Mancinus, Kellionius, & Cælestinus, apud Dianam, part. 5. tract. 14. resol. 40. Et favet Sylvester, verb. Confessor, 3. quæst. 13. in fine, vbi cum asserat, absolvendum ad testimonium alicuius, non dicit debere ferri in præsentia moribundi. [Si ista, inquit, contingant, postquam æger Sacerdotem petiverat, puta quia loquelam perdit, aut furiosus efficitur; ad nutum poenitentis, vel ad testimonium eorum, qui audiverunt illum poenitentiam, vel Presbyterum petere, debet ei, quidquid potest humanitatis, impendere, absolvendo scilicet, generaliter, & Eucharistiam præbendo; si id sine periculo potest. Et in hoc sufficit vnus testis cum nulli fiat præiudicium.]

5. Stabant etiã pro hac opinione quotquot asserunt Clementem VIII. non damnaſſe Confessionem absenti factam dum propositionem illam: [Licere per litteras, vel internuntium confessorio absenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.] damnavit [tanquam ad minus falsam, temerariam, & scandalosam.] Soli enim, inquit, intendisse condemnare absolutionem ab absente collatam, quam expositionem, post P. Suarez, qui primus (vivente adhuc Clemente) adhibuit, tom. 4. in 3. part. disput. 21. sect. 4. num. 10. amplexati sunt Filiatius, Villalob. Becanus, & tanquam probabilem Diana, 3. part. tract. 3. resol. 7. Item Ca-

Castro Palao, tom. 4. de Poenitent. tract. 23. punct. 5. num. 8. & punct. 8. num. 9. Vbi citat Zerollam, Valentiam, & Reginaldum. Quibus adde Marcum Vidal, tract. de Poenitent. num. 19. fol. 427. & num. 61. fol. 430. & à num. 98. fol. 450. Martinum de San Ioseph, in Monitis Confes. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Poenitent. num. 6. Ludovicum Caspensem, & alios. P. Bardi in Selectis moral. lib. 10. quæst. 13. num. 39. & 40. Tamburinum in Methodo expeditæ Confes. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 13. & Dicastillo de Poenit. disput. 9. dub. 9. num. 840. Vbi cum Bonacina, Philiberto Marchino, & Cardinali de Lugo, hanc tuetur sententiam, addens num. 843. cum Cardinali de Lugo idem dicendum; licet restantes in absentia non viderint signa voluntatis confitendi, sed ex aliorum narratione referant, quia Rituale Romanum solum requirit, quod confitendi desiderium, per se, vel per alios ostenderit, quod verificatur, licet per alios manifestet. Quod tenent etiam Martinus de San Ioseph, & Hermanus Buciembraum, quos citatos sequuntur Diana, part. 1. lib. 1. tract. 7. Miscel. resol. 31. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenit. tract. 3. disput. 5. quæst. 44. Nec dissentiet Sylvester, nec Thomistæ citati, vt ex eorum fundamento colligi potest. Nec D. Thomas vbi supra; qui absolutioni moribundi in tantum favet, vt opusculo 65. de officio Sacerdotis, §. [de Cautela in Confessione habenda.] Hæc scribere non dubitaverit. [Si infirmus petit poenitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absolvat eum.] Sic D. Thomas, in novissima etiam editione Veneta, anno 1593. Cui Iesuitæ in hac parte non acquiescunt. Quia contrarium constat, ex dist. 1. de Poenit. cap. [Multiplex] ibi. [Quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit.] Et ex Tridentino, Sess. 14. Can. 9. [Si quis dixerit absolutionem sacramentalem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Vnde Caramuel in Theolog. fundam. in secunda editione Romana, num. 1878. [Conclusio hæc: Anima se parata à corpore non potest à peccatis absolvi: est certa, apud Catholicos.] Sic ille, & omnes. Quapropter mihi tuadeo opusculum illud non esse

Div. Thomæ.

PROPOSITIO XX.

Moribundus, qui nec Confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, si more, & modo Catholico vixerit, potest Sacramentaliter à peccatis absolvi. Tamburinus Iesuita in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11.

1 R. Hæc sententia continetur in Sacerdotali Romano antiquo, tract. de Sacrament. Pœnitentiæ, cap. 26. & videtur expressa Sancti Antonini, ibi relati. Vbi hæc ex illo referuntur verba. [Talis infirmus, qui amisit loquelam, vel vsum rationis, si bene vivebat, vt bonus, & fidelis, & frequentabat Confessionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo Confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia, & peccato.] Hæc ibi. Et hanc opinionem approbavit Gregorius XV. cum esset Archiepiscopus Bononiensis, in Memoriali Confes. cap. 1. de forma Sacramenti Pœnitentiæ, num. 16. fol. 215. edito Romæ apud Ioannem Baptistam Bidellum, anno 1623. Vbi addit, debere Sacerdotes ad Praxim illam deducere. Sic enim, inquit. [Licet absolvere moribundum, etiam si nullum pœnitentiæ signum det, in presentia confessorij, si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Ritnale Pauli V. imò addit Sacerdotale Romanum, pagin. 624. ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum affectum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessorius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, vnde damnatur, nisi absolvatur.] Sic ibi.

2 Ideo hæc sententia est hodie fere communis inter Theologos. Eam tenent Molfesius in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 48. Vbi sic ait. [Hanc opinionem, vt mihi retulit noster D. Gabriel Lotterius, vir magnæ eruditionis, Romæ sequuti fuerunt ipse, & Franciscus Suarez, & P. Salmeronus Societatis Iesu, & P. Luppus Capuceus, & audiui etiam, quod dum casu cadebat Romæ quidam, ex fabrica Sancti Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus, vir sapientissimus, & vidisset illum cadentem, quod dederit ei absolutionem, dicens: Si es capax absolutionis, absolvite à peccatis.] Et

infra. num. 49. [Non est ratio convincens, cur id fieri non possit sub conditione, quando hic talis signum non dedit, & alias devotus erat ad Sacramenta, &c. Itaque prodesse, non autem nocere potest, nec fit iniuria Sacramento, & est opinio iustis pia.] Sic ille.

3 Homobonus in examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 18. quæst. 84. [Prudenter aget Parochus, si favorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundum impendi posse, etiam si nullum confessus sit peccatum, nec confessorium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modo talis in mortis articulo constitutus Christiano more vivere soleret, & bonus, ac fidelis homo æstimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuisse Clementem VIII. Quæ sententia, illa sane ratione confirmatur, quod in necessarijs ad salutem, tutior pars est amplectenda, & certiori periculo occurrendum est. Et irreverentiæ Sacramenti, vel sacrilegij, periculum, tum conditione apposita, tum autoritate Doctorum hanc opinionem tuentium, cessare dicitur.]

4 Antonius de Litteratis in sum. edita Romæ, cum approbatione Magistri Sacri Palatii, anno 1611. part. 1. de Confes. capit. 35. num. 7. [Respondeo, quod si infirmus loquelam amisit, vel si in frenesim conversus fuerit, Sacerdos debet considerare, an talis infirmus bene, fidelis, vt bonus Christianus vivebat, & singulis annis confitebatur, & se communicabat, & huiusmodi; licet Sacramentum non poterit, quia talia ex insperato acciderunt, &c. Talis præsupponitur contritus: ideo Sacerdos absolvat eum ab omnibus censuris, casibus, & peccatis.]

5 Bartholomæus à Sancto Fausto, in Theol. moral. lib. 4. quæst. 204. [Quia si potest, inquit, dari absolutio sub conditione, quando dubitatur, an pœnitens habeat vsum rationis; vel an sint peccata, nulla est ratio convincens, cur id fieri non possit similiter sub conditione, quando talis hic nullum signum dedit contritionis, & alias devotus erat, & frequentabat Confessionem, & Communionem. Nam potest esse, pro vt in dubio præsumitur, vt quis sit memor salutis æternæ, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua recte dispositus sit, recipere Sacramentalem absolutionem, & de attrito fiat contritus. Præsertim quia nulla fit iniuria huic Sacramento, quando sub conditione impertitur absolutio, vnde si non re-

periatur dispositus, absolutio habetur pro non data, & sic prodesse, non autem nocere potest.]

6 Victorianus Premoli in Memoriali Clericorum, part. 4. cap. 1. num. 14. [Licet absolvere moribundum, etiam si nullum poenitentiae signum dederit, in praesentia Confessarii, si tamen aliquis testetur, eum ostendisse consuetudinis desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. & etiam supra diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus casibus absolvere; sed etiam debet: quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur, ut de priori casu dicit Suarez.] Sic ille.

7 Pellizarius in Manuali Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 60. [Cuius, inquit, opinionem puto defendi posse ob doctrinam à nobis tradendam, nimirum posse absolvi illum, qui sensibus omnino destituitur, & nullo pacto petit Confessionem, si constat, illum fuisse solitum vivere more Christiano,] & tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 114. [Respondet, videri non omnino improbabile quod absolvi possit saltem sub conditione. Moveor tum ex principio extrinseco, nempe ex autoritate plurium Doctorum opinionem hanc sustinentium; qui sunt Molfesius, Homobonus, Literatus, &c. Suarez, qui, ex autoritate virorum gravium, talem doctrinam privatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per literas consulti; alijque docti Recentiores, à quibus non omnino videtur dissentire Sanctus Augustinus.] Et num. 116. in fine. [Ergo ex charitate tenemur eam sequi, tantum abest, ut non possimus eam practice sequi.]

8 R. P. Leander à Sacramento, tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quaest. 46. An confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui nec confessionem petit, nec signum poenitentiae dedit? Negant communiter Doctores, &c. Affirmant nihilominus nonnulli alij, &c. dummodo, prius Christiano more viveret, Sacramenta frequentaret, bonus, & fidelis estimaretur.] Et postquam plures pro hac parte retulit, inquit. [Ecce, mi lector, pro vtraque parte Doctores, & argumenta, quorum autoritate, & vi considerata, mihi, in hoc difficilimo puncto, sic respondendum videtur. Quod scilicet, quamvis prima sententia speculative sit lon-

longe verior, longeque probabilior secundà: Hæc tamen quia non caret probabilitate, (ut ipsemet Diana merito fatetur) in praxi observari debeat, & praticari; (quod ego Romæ, in occurrenti casu, semel, & iterum feci, nec poenituit) ut ex statim dicendis constabit.]

9 R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 13. dub. 18. & 19. tradit. [Non solum posse, sed teneri absolvere sub conditione, quia vixisse more, & modo Catholico sufficit pro signo sensibili doloris, in articulo mortis, requisito de peccatis, sicut sufficit, ut prudenter iudicet, prædictum moribundum hic, & nunc habere intentionem, seu voluntatem requisitam ad validam, & fructuosam receptionem aliorum Sacramentorum, scilicet, Eucharistiae, & Extremæunctionis.]

10 Illustrissimus, ac Reverendissimus P. Mag. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, resol. 12. num. 4. [La tengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan graves que la tienen.] Et infra. [En particular si el moribundo es hombre bueno, del qual se puede prometer, que todos los dias haria acto de contricion, y daria alguna señal de dolor.] Et latius Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. de Poenitentia, §. 9. dicens: [Posse absolvi, si non erat in mortali noto.]

11 Antoninus Diana, 3. part. tract. 3. resol. 8. [Vnde ego, saltem ex principio extrinseco, puto hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesu, & nostræ Religionis, & dici potest, quod in hoc casu adest aliquo modo materia; quæ per testificationem, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur præsens.]

12 Doctissimus Episcopus Ioannes Caramuel in Theologia fundam. 1. part. fund. 6. num. 195. fol. mihi 92. testatur, hanc opinionem tanquam probabilem approbatam esse ab Univeritate Vienensi, in Thesis, quibus præfuit R. P. TurKovich Societatis Iesu, & ipse, ubi supra, & num. 1311. fol. 660. mordicus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tum ex Franciscanis. Quibus adde Iansenium, apud Lesium in 3. part. quaest. 9. art. 2. dub. 2. num. 20. Laurentium Longum, in Tabulis Sacram. Tab. 2. cap. 24. numer. 8. Theophilum Raynaudum de Martyrio, part. 2. cap. 3. num. 7. Favet Aversa de Poenit. quaest. 10. section. 8. & inclinatur Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. docum. 5. num. 4. & plures in-

infra citandi. Et cum Vivaldo, Carolo de Baucio, Sancto Fausto, & alijs tenet Barbosa in collectan. ad Tridentinum, Sel. 14. cap. 5. num. 2. dicens. [Si poenitens nullum peccatum confiteatur, nec petijt Confessionem, nec signa, vei nutus contritionis exhibuit, & sit vir bonus, & devotus ad Sacramenta, poterit sub conditione absolvi, in hunc modum: si tu es capax absolutionis, ego te absolvo à peccatis tuis.] Et in Belgio hanc opinionem praticari in bello à multis confessarijs, testatur se audivisse Cardinalis de Lugo, tom. de Poenit. disput. 17. sect. 3. num. 33.

13 Propter hæc P. Tamburinus, in Methodo expeditæ Confes. edito Romæ anno 1647. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11. [Nonnulli, inquit, Doctores putant, eiusmodi moribundum satis, superque petere Confessionem, per mores Christianos, tota vita sensibilibus peractos. Itaque ideo putant absolvi posse, saltem sub conditione: si est capax absolutionis. Idcirco in Praxi, censeo posse absolvi sub conditione dicta: imò propter tam urgentem instantis mortis necessitatem etiam debere. Ratio est quia propter conditionem cavetur iniuriæ Sacramenti, & ex alia parte, consulitur, quantum fieri potest, saluti moribundi; quia in tali articulo præsumi saltem attritus potest. Quid si forte ita, actualiter peccando, subito destituatur sensibus, ut non possit humanitus loquendo atteri? Respondeo, tunc non esse præsumendum attritum, atque adeo nec absolvendum, docent communiter. Sed ego sub prædicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem: quia rarissime evenit, ut tam cito sensibus quis, dum actu peccat, destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ salutis consulere per aliquam attritionem.] Sic ille; & ego cum è suggestu tractatum de Poenitentia discipulis dictavi, anno 1645. & iterum, anno 1652. ex quo in Vniversitate Complutensi communi plausu frequenter defensatur.

14 Addunt aliqui prædictam sententiam pro quolibet peccatore Catholico sustinendam esse. Ioannes Pontius in cursu Theologico, decis. 46. concl. 4. [Quamvis etiam possit conijci, ex antea acta vita, quod si habuerit tempus, habuerit etiam internam dispositionem, tamen illa coniectura non sufficit, nisi ad absolutionem conditionatam, qualis si possit dari ipsi, posset etiam ei, qui antea scelerate viveret, quia tales solent dolere de peccatis, & petere Confessionem, quando sunt in periculo vitæ: de quibus, non eodem modo, quantum ad hoc, dif-

discurrendum esse, sentiunt Doctores, qui oppositum conclusionis tenent. Quantum ad me attinet, non video, cur non possit dari utrisque sub conditione, cum nil mali sit, in conferenda tali absolutione, & non sit evidens, nec certum de fide, quod non possit prodesse.] Sic ille, qui ad argumenta in contrarium respondet.

15 Petrus Marchantius in Tribunali Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 4. dub. 7. [Sed ad primam partem huius quartæ responsionis, in favorem animarum, revertamur, in qua dixi; quod quando peccator Catholicus ita opprimitur, ut nullum appareat signum poenitentiae, aut desideratae, sive postularæ Confessionis, nihilominus possit sub conditione absolvi; sive absolvendum esse.]

16 Fr. Martinus de San Joseph, in Monitis, tom. 1. lib. 1. tract. 16. num. 2. [Juzga Diana, que es probable, y lo mismo han tenido hombres doctísimos, porque todos dizien, que en aquel punto, aun los hombres desalmados se convierten de ordinario, y le piden misericordia a Dios, petandoles de sus ofensas; y nadie en duda se ha de presumir, que no se acuerda, y cuyda de su salvacion eterna, y que por lo menos en lo interior carezca de atricion, con que ayudado con el Sacramento se salve. A la verdad yo juzgo, que esta opinion es probable, por principios extrinsecos; y en caso semejante pecará contra caridad el Sacerdote que no absolviere al tal enfermo, debaxo de la condicion dicha.]

17 Torreblanca, lib. 14. pract. cap. 11. num. 14. pag. 407. [Moribundo enim sensibus destituto, quamvis peccatum nullum pronuntiaverit, nec signa contritionis dederit, potest, & debet confessarius eum absolvere, saltem sub conditione: si es capax absolvo te.]

18 Remigius, in sum. tract. 5. cap. 5. §. 1. num. 5. [Es tambien opinion probable, que el Confessor puede absolver al moribundo destituido de sus sentidos, aunque no aya pedido Confesion, y exercitar la caridad en estado tan peligroso, en que cada vno la desearia para su remedio.]

19 Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritatis, tract. 5. de Poenitent. quæst. 1. per totam, præcipue, num. 9. hanc conclusionem sic probat. [Tum quia de nullo, inquit, debet malum præsumi, & præsertim finale, nisi expressè de illo constiterit, cum ergo neque expressè de hoc constare possit, in casu posito, tenebitur de omnibus similibus nullum iudicare.

malum. Atqui in simili casu tenentur omnes suæ salutis exequi necessaria, inter quæ vnum, & facilius est contritionis signa præbere, Confessionemve signo aliquo postulare. Ergo hoc de illis possumus iudicare, (scilicet quamvis non viderimus) proindeque illis absolutionis beneficium sub conditione impendere.]

20 Lezana in sum. qq. Regul. tom. 3. verbo Confessio. [Ego vero, licet hanc secundam sententiam (nempe negativam) probabiliorē credam; primam tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maxime, quod existimem omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus, sui compotes existant, non solum actu interno Confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare, quod videtur virtualis quædam confessio, pro absolutione conditionate concedenda. Sed alij iudices sunt.]

21 Illustrissimus Ioannes Caramuel, in 2. part. Theolog. fundam. cap. 7. num. 120. de Pœnitent. [Probabilis, inquit, est sententia, quæ docet Catholicum moribundum sensibus destitutum, qui nullum signum doloris dedit, posse absolvi saltem sub conditione.] Et idem tradiderat in Theolog. mor. lib. 3. disput. 4. num. 1542. dicens confessarium teneri hanc sententiam prædicari. Verba eius sunt. [Non posse absolvi, qui nullum signum dederit, quo videatur actualiter petere Confessionem, sentis quidem probabilissime: tibi enim viri doctissimi consentiunt. Et tamen te peccaturum esse mortaliter, si non mutes dictamen assero: cum moribundo omnibus sensibus destituito, qui nullo signo externo Confessionem petit, non occurris. Ratio est clarissima. Ille enim est in extrema necessitate constitutus, in periculo æternæ damnationis, & iure fraternæ charitatis, teneris eum adiuvari, si potes. Ergo, & teneris ipsum absolvi, id enim potes; quia tamen non possis operari contra tuum dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinioni probabilis subscribens, illi absolutionem concedere.]

22 Angelus Maria Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 6. per totum, multis suadere conatur. [Moribundum Catholicum, quantumcumque perditæ vitæ, nullo dato poenitentiae signo, sub conditione absolvendum.] Ita vbi sup. sect. 12. quamvis hæc disputandi gratia dicta esse velit, & sect. 14. numer. 48. suum iudicium declarans ait. [Dubium mihi est, an hæc opinio probabilis sit ab extrinseco, & ego non auderem as-

asserere hodie esse probabilem; non tamē condemnarem tanquam sacrilegij reum, qui dubitans an hæc opinio sit saltem per principia extrinseca probabilis, absolveret sub conditione moribundum nulla præbentem signa doloris.] Hæc ibi, & numer. 100.

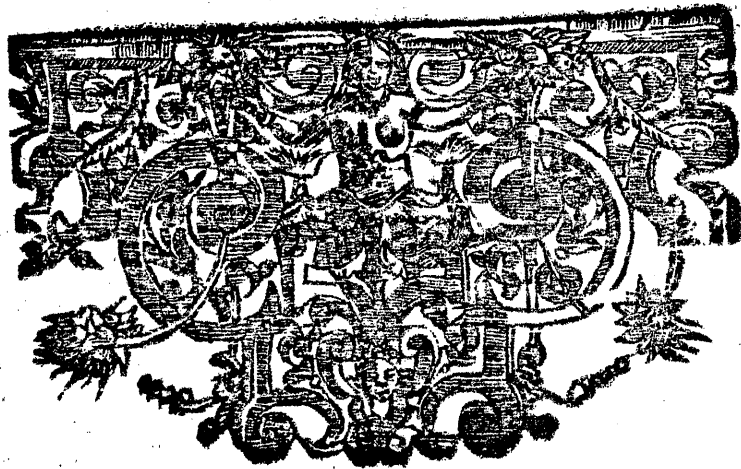
23 Militant etiam pro hac sententia Doctores alij asserentes agoniam Catholici esse probabile signum, tum contritionis, tum voluntatis confitendi: nam ita frequenter contingit inter Catholicos. Et videtur de mente Div. Augustini, tom. 6. lib. 1. de Adulterinis coniugijs, cap. 28. Vbi ait. [Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo præoccupatum, quavis nulla posset dare suæ voluntatis signa, tamen baptizandum esse, si cathecumenus erat, (attende) etsi baptizatus, reconciliandum: talis enim tunc intrinsece poenitens credendus est.] & cap. 26. prædixerat. [Si voluntas eius incerta est, multo facilius est nolenti dare, quam volenti negare.] Hæc Augustinus. Propter quæ P. Dicastillo de Pœnit. disp. 9. dub. 9. num. 854. non dubitavit dicere. [Hæc sententia videtur habere pro se Augustinum.]

24 Denique Iacobus Bayus, professor sacræ Theologiæ in Academia Lovaniensi, in instit. Religionis Christianæ, lib. 2. cap. 91. asserit, posse in tali eventu absolutionem adhiberi per modum suffragij. Cuius verba adducit Diana, part. 4. tract. 4. resol. 92. [Cæterum, inquit, an repente loquelam, & sensum, ac omnem intelligentiam deperdens, sine vlla prævia confessione, nulloque signo peculiari, in ordine ad claves, ne vel in communi, dato, absolvi possit? Maiorem habet difficultatem, cum enim absolutionis sententiâ per modum iudicij, & causæ cognitione, proferenda sit; nullaque hic peccatorum confessio, vel iudicij materia reperiatur, absolutionis sententiâ impendi nequit. Attamen, per modum suffragij absolutionem adhiberi, nil vetat, inclusa conditione tacita, vel expressa: in quantum possum, & quatenus capax est.] Ita Bayus. An probabiliter? Alij iudicent. Quia contra discursum Bayi videtur mihi directe definire Concil. Trident. Sess. 14. Can. 9. Vbi ait. [Si quis dixerit absolutionem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Ad aliud igitur fundamentum debent recurrere Doctores, ut communem sententiam defendant. Vnum ego, confessarium teneri sub lethali, absolutionem sub conditione impendere moribundo; quoties

ties licite, secundum aliorum opinionem, potest. Vt docent communiter Theologi, apud Dianam, 3. part. tract. 3. resol. 9. & apud Leandrum, tom. 1. de Pœnitent. tractat. 5. disput. 5. quæst. 47.

25 Adnotare hic non desinam, absolutionem, nec licite, nec valide conferri posse per scripturam, vel nutus, ut male docuit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lec. 11. de Confess. dicens: [Ad necessitatem huius Sacramenti sufficit per nuntium, aut scripto confiteri, & eodem modo nuntio, vel scripto absolvi, tenent hoc plures nostri Petrus de Palud. Adrianus, Sylvester.] Verum contrarium constat ex Concilijs, & usu vniuersalis Ecclesiæ. Vnde non sunt audiendi, sicut nec M. Mantius, & alij idem asserentes, apud Henric. de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 8. in Gloss. lit. L. & de Pœnit. lib. 1. capit. 11. in Gloss. lit. M. Quorum sententiam M. Dominicus de Soto, & alij dicunt esse hæreticam, aut errorem contra consensum Ecclesiæ, & Conciliorum. Videatur citatus M. Soto in 4. diit. 1. quæst. 1. artic. 6. vbi ait. [Quod Sacramenta rebus, & verbis consistunt, veritas est Catholicæ fidei, cuius perinde negatio hæresis esset manifesta.]

((SSS))

EX

EXTRACTIV

DE EUCHARISTIA

PROPOSITIO I.

In casu necessitatis potest laicus se ipsum, imò, & alios communis care. Valentia Iesuita, tom. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1.

1 R. Hanc sententiam gravissimi Doctores defendunt, quos citatos sequuntur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 47. & 5. part. tract. 3. resol. 47. & 8. part. tract. 1. resol. 48. & part. 1. tract. 7. Misc. resol. 43. Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. tract. 7. disp. 4. quæst. 12. Martinus de San Ioseph in Monitis Confess. tract. 5. cap. 4. §. 9. num. 1. Et late probans Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 5. cap. 6. resol. 63. num. 1483. Et satis indicat Caietanus, Matth. 26. ad illa verba: *Accipite, & comedite, ut notat M. Prado de Euchar. q. 82. dub. 13. num. 18.* Et videtur sententia Div. Thomæ, 3. part. quæst. 82. art. 3. Vbi inquirens. [Vtrum dispensatio huius Sacramenti pertineat solum ad Sacerdotem?] Responder. [Ad eum pertinet dispensatio, &c. Vnde nulli alij tangere licet, nisi in necessitate: puta, si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu.] Quapropter quod in prædicto casu necessitatis possit laicus se ipsum communicare, tradunt ex discipulis Div. Thomæ, M. Samuel Lubinus, verb. Communio, num. 18. fol. 126. & Victorellus, M. Sacri Palatii in notis, ad Eman. Sà, verbo Eucharist. num. 32. & in appendice 1. cap. 8. num. 51. & docet Lezana, tom. 3. qq. Regular. verb. Eucharistia, num. 15. & exempla confirmant: quia Regina Scotiæ martyrium subitura se ipsam communicavit.

2 Et quod non solum sibi, sed etiam alijs possit laicus Eucharistiam in casu necessitatis ministrare, tradit expressè, M. Victorellus vbi sup. & in notis ad caput 8. Possivini in appendice 1. ibi. [Dum ne Diaconus quidem adest, à laico, in extrema morientis hominis necessitate, hoc Sacramentum ministrari posse, negat Sà, verb. Eucharist. num. 4. cum alijs. Affirmat Suarez probabiliter: id enim non vetat divinum ius, Pontificia iura de hac necessitate non loquuntur, & contrarij Eucharistiam à laico, non est per se malum; nã olim fideles

les eam manibus excipiebant. Idem Valentia, tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1.] Hactenus Victorellus, & bene quidem quia, vt tradit Eusebius, lib. 6. cap. 34. Olim per laicos Eucharistia ad infirmos ferebatur. Ideo prædictam sententiam amplectuntur Ludovicus de San Iuan, in tract. de Residentia Prælatorum, art. 4. de Commun. infirmorum, num. 29. Henricus Boitus, Mercerus, Capevilla, M. Paludanus, & Bordonus, quos citatos sequuntur Leander à Sacram. vbi sup. quæst. 13. Diana, part. 9. tract. 6. resol. 39. §. [His non obstantibus.] & part. 10. tract. 13. resol. 34. & alij doctissimi. Et hanc sententiam esse probabilem, dicit novissimè M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Eucharist. resol. 312. num. 3. & 4. ibi. [No obstante lo dicho, Granada con otros siete, que es probable, que qualquiera seglar, estando en el artículo de la muerte, puede dispensar el Sacramento de la Eucharistia, &c. Y así por todas estas razones, como por la autoridad de tantos Doctores, tengo por probable esta sentencia.] Sic ille. Quem sequitur Aversa de Sacram. Eucharist. quæst. 10. sect. 4. dicens. [Dubitatur, num ex necessitate possit purus laicus, vel etiam foemina ministrare hoc Sacramentum infirmo, aut sibi met sumere in mortis articulo?] Respondet. [Id etiam his temporibus in casu præcisæ necessitatis, censei potest licitum.] Vnde valde miror, Sotum in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 3. in fine, hanc opinionem intolerabilem dixisse. Sed forsitan ita loquitur M. Sotus, quia dist. 12. quæst. 1. art. 8. tenet contra D. Thomam infra citandum, Eucharistiam non esse Sacramentum necessitatis. [Alioqui, inquit, cum non sit Sacramentum necessitatis, &c.] Quamvis, vt verum fatear, hoc fundamentum parum suadet, vt constabit ex dicendis.

3 Sed quidquid de his sit. Anonymum amice rogo, ex eo, quod in articulo mortis, deficiente Ministro idoneo, hac opinio ad praxim deducatur, quid absurdi? Profecto nihil, sed maxima fidelium utilitas: quando quidem poenitens culpa lethali infectus, & re ipsa non contritus, sed attritus non habens copiam confessarij, si decedat sine Communione, condemnabitur, vt fides docet; si vero Eucharistiam accipiat bona fide se contritum existimans, salvus fiet, vt tradit D. Thom. 3. part. quæst. 79. art. 3. in corp. Vbi inquit. [Vtrum effectus Eucharistiae sit remissio peccati mortalis?] Et respondet. [Potest tamen hoc Sacramentum operari remissionem peccati perceptum ab eo, qui est in peccato mortali, cuius conscientiam, & affectum non

non habet, forte enim primo non fuit sufficienter contritus, sed devote, & reverenter accedens consequetur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati.] Hac Angelicus Doctor. Quem sequuntur communiter Discipuli. Sylvester verb. Eucharist. nu. 4. [Delet mortalia, quorum quis non habet conscientiam, neque affectum] M. Ioannes de la Cruz in direct. de Sacram. in genere, quæst. 2. conclus. 3. [Sacramenta vivorum aliquando causant primam gratiam, non per accidens, sed per se secundo; ita patet, ex Divo Thom. quæst. 79. art. 3. Vbi de Eucharistia ait, habere virtutem causandi primam gratiam.] M. Corradus, 2. par. Respons. quæst. 246. [Ratione dispositionis poenitentis, scilicet, quia accedit attritus putans se esse contritum, confert primam gratiam, dum in relucipitur] Sic ibi, & iterum quæst. 248. Idem sentiunt Div. Antoninus, M. Petrus de Soto, & M. Ledesma, & alij innumeri, quos citatos sequuntur Suarez disp. 22. sect. 1. Leander, tom. 2. de Sacrament. tract. 7. disput. 11. quæst. 4. & cum Scoto dist. 9. quæst. unica, omnes Scotistæ. Quis ergo damnabit opinionem, ex qua animarum salus non raro dependet? Vbi tam rigidum circa Ministrum Eucharistiae præceptum, vt etiam periculo damnationis æternæ aliter imminente, nequeat laico distributio committi? Profecto nulli. Imo Thomas Hurtado vbi supra, num. 1491. putat esse valde probabile. [Non posse ferri legem, qua statuatur, quod, neque in casu extremæ necessitatis, possit laicus prorrigere Eucharistiam.] Et resol. 54. addit, teneri laicum in prædicto necessitatis casu Eucharistiam alijs ministrare, quia si potest, inquit, vt vidimus, [lege charitatis tenetur.]

4 Fateor eiusmodi licentiam ministrandi Eucharistiam non facile concessuram laicis, qui veram senserit opinionem D. Thomæ in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 3. Quæstiuncula 2. Vbi sic ait. [Ad secundam quæstionem dicendum, quod sicut Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & Poenitentia. Baptismus autem qui est, vel, (vt in antiquioribus impressionibus legitur) quia est Sacramentum necessitatis, habet duplicem Ministrum, vnum, cui ex officio baptizare incumbit, scilicet Sacerdotem: alium, cui ratione necessitatis Baptismi dispensatio committitur. Et ita etiam Minister Poenitentiae, cui confessio facienda est ex officio, est Sacerdos, sed in necessitate (attende) etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, vt si confessio fieri possit,] & iterum infra. [Defectum Sacerdotis

Summus Sacerdos supplet, & confessio laico ex defectu Sacerdotis facta Sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis.] Hactenus D. Thom. Quem ex Discipulis sequitur Mag. Raynerius de Pisis, in sum. seu Pantheologia, verb. Confes. cap. 17, ibi. [Dico, quod in casu necessitatis, scilicet, quando imminet periculum mortis, sufficit laico confiteri, &c. & Summus Sacerdos, scilicet Deus supplet Sacerdotis defectum, & hoc propter desiderium poenitentis. Et quamvis ille confessus laico in necessitatis articulo sit misericordiam consequutus à Deo, eo quod mandatum Dei, sicut potuit, implevit, non tamen adhuc est reconciliatus Ecclesiae, ut ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat, nisi prius absolvatur à Sacerdote. Hæc Div. Thom. in 4. dist. 17. artic. 3. quæst. 2.] Hæc Raynerius. Quæ si vera; nulla fere necessitas erit, quæ cogat laicum, Eucharistiam in articulo mortis alijs subministrare: sufficere enim peccatorum confessionem audiat, licet absolvere nequeat, (ut fide sanctum est) siquidem per confessionem laico factam peccator reconciliatur Deo suppleti defectum Sacerdotis, quo ad effectum gratiæ. Vide plura tractatu de Baptismo, Propos. 8. à num. 9. Et M. Victoriam, in sum. de Confes. num. 142. Vbi ait. [Imò ipse Sacerdos, cum celebrat absolvitur de venialibus à laico, in confessione generali, auctoritate Ecclesiae, quæ habet potestatem supra venialia, sicut per unctionem pectoris, vel aquam benedictam; quia licet talis confessio, non sit Sacramentum, est tamen quoddam Sacramentale.]

5. Sed, ut video, reliqui D. Thomæ discipuli, in hac parte, Magistro non acquiescunt: ideoque laicum Eucharistiæ potius, quam Poenitentiae Ministrum admittent. Et forsitan tenentur, iuxta principia D. Thomæ. Quia non solum Baptismus, & Poenitentia, sed etiam: [Eucharistia est Sacramentum necessitatis quantum ad adultos,] ut ait 3. part. quæst. 80. art. 1. Debet ergo hoc Sacramentum duplicem etiam Ministrum habere, unum, cui ex officio, alium, cui ratione necessitatis dispensatio committatur. Nec obest, quod in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 3. hoc negaverit. Nam ibi contrariam sententiam tenuit, circa huius Sacramenti necessitatem, inquiring. [Quia receptio huius Sacramenti non est necessitatis.] Quod postea retractavit; 3. part. quæst. 80. art. 1. ad 2. & opusc. 65. de officio Sacerdotis; §. [De Sacramento Eucharistiæ,] dicens: [Est enim Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Poenitentia.] Illi ergo, sicut his, duplex de-

debetur Minister, vel consequentia in doctrina deficiet. Quod de tanto Magistro dici non potest.

6. Cæterum absque aperto errore contra fidem nequit defendi opinio alia, quam à quibusdam Canonistis tradita refert, non refellens (quod miror) doctus Machado, tom. 1. lib. 1. part. 2. tract. 1. doc. 8. num. 4. dicens: [Si aliqua muger, o el que no es Sacerdote se introduxese por comun error a ser Confessor, o Cura de almas, seràn validos todos los actos de jurisdiccion.] Sic fere vbi supra; sed est certum secundum fidem, absolutionem à peccatis à non Sacerdote, quantumvis communis error interveniat, invalidam esse, ut constat ex Trident. sess. 14. Can. 10.

7. Rogabis, an Sacerdos in casu extreme necessitatis, id est in articulo mortis, cum deest, cui peccata lethalia confiteatur, possit extra Missam consecrare, ut se ipsam communique? Respondet M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 52. [Tradit Sotus, quod in articulo mortis potest Sacerdos moriturus consecrare, & sumere Sacramentum. Ego vero id non auderem, ut sine celebratione consecrare præsumerem, cum sit contra Ecclesiarum.] Cui faver Thomas Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. 1. cap. 9. num. 309. dum ait. [Afferere, licitum esse Sacerdoti, consecrare species panis, absque eo quod consecret species vini, ad communicandum infirmum, improbable est, & dici non potest.] Et videtur iuxta decisionem, cap. [Comperimus] de consecrat. dist. 2. Vbi Gelasius Papa, inquit. [Divitio vini, eiusdemque mysterij sine grandi sacrilegio non potest provenire.] Vnde M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 21. art. 12. [Est sacrilegium de iure divino consecrare sub vna tantum specie, & hoc dicit D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 2. art. 4. quæst. 3. ad 3.] D. Thomæ verba, vbi supra, hæc sunt. [In nullo casu excusatur, qui conficeret Sacramentum in sola forma, alijs omisis.] Nihilominus sententiam Soti, contra D. Thomam, tenent etiam M. Paludanus, in 4. dist. 11. quæst. 1. & M. Tabiena, verb. Euchar. 1. num. 2. Quia præceptum divinum prohibens non agnoscunt, & præceptum humanum cum periculo æternæ damnationis non obligat: potest autem contingere quod Sacerdos moribundus, quia solum attritus in æternum pereat, si absque communione discedat, poterit ergo, ut percipiat, consecrare panem extra Missam. Quæ ratio non militat pro alijs, quibus iuxta superius dicta beneficium absolutionis impendere potest. Et sic intelligendi D. Thomas vbi supra, & Doctores alij, qui opinionem Soti improbabilem esse dicunt.

Non considerantes, Sotum in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. (vbi de hac re) sententiam hanc tenuisse, [pro solo Sacerdote iam morituro sine confessione.] Cuius assertum probabile putat Mascarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 4. disp. 5. cap. 10. num. 324. Et sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. q. 80. dub. 6. §. 4. num. 28. dicens: [Hæc doctrina communiter recipitur, vt multis relatis ostendunt Diana part. 9. tract. 3. ref. 16. & Leander, tract. 7. disp. 7. quæst. 22.] Et de hoc expressè loquitur Thom. Hurtado, verbis supra datis: nec aliter consequenter procederet, cum eadem prorsus militet ratio, vt Sacerdoti in casu dicto liceat consecrare panem extra Missam, quæ, vt laico concedatur facultas porrigendi alijs Eucharistiam. Siquidem tam in vno, quam in altero casu, de æterna moribundi salute agitur. Sed de consequentia non curavit M. Sotus, cõcedit namque, licere Sacerdoti, in casu necessitatis, consecrare extra Missam, vt se communicet; & negat, laicum, eadem urgente, posse Eucharistiam sibi, aut alijs porrigere: vt vidimus supra, num. 2. in fine. An vero infirmo in tali casu, si hostiam trahere in stomachum non possit, liceat, & etiam debeat Sacerdos ministrare Sacramentum sub specie vini? Affirmant M. Nugnus, & Ochagavia, sed negat Suarez, apud Dianam, 5. p. tract. 3. ref. 34. & sane cum eum possit absolvere, non videtur vrgens necessitas.

8. Notare hic oportet M. Sotum non concedere pro communicando infirmo, consecrare vnã speciem sine alia, nec Sacramentum conficere; illud non sumendo: vt videre licet in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. Verum cum plures sint Doctores, qui iudicent non esse iure diuino prohibitum consecrare vnã speciem sine alia; vt Ioannes Maior, Adrianus, Albertus, & alij, apud Dicastillo, tom. 1. de Sacrament. tract. 5. de Sacrific. Missæ, disp. 1. dub. 12. Et quod magis D. Thomas, in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæst. inc. 1. ad 4. dicens: [Non esse licitum in vnã solum specie consecrare, quia hoc est contra cõsuetudinem Ecclesiæ,] Ex quibus (ait Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 862.) constat, quod [solum est de iure positivo.] Vnde ex dispensatione Pontificis id fieri posse, tenent S. Antoninus, Turrecremata, Gabriel, & alij, apud Barbosam in collect. Trident. sess. 22. cap. 1. num. 26. Thomas Hurtado, vbi sup. num. 858. cum Tabiena, Armilla, Alensi, Angelo, & alijs; & S. Albertus Magnus, apud Turrecrem. vt refert M. Serra, in 3. p. q. 74. art. 1. Dicens hanc sententiam fere omnes recentiores putare probabilem. Cum inquam hoc assertum, valde probabile sit; & præ-

cep-

ceptum humanum cum periculo æternæ damnationis nõ obliget: videtur dicendum, Sacerdotem iam moriturum sine confessione, posse ad se reficiendum sub vnã tantum specie consecrare, quando sub vtraque non possit. Hanc doctrinam ad viaticum laico ministrandum, extendunt Maior, in 4. dist. 9. quæst. 3. in 5. argum. & Ludovicus de San Iuan, apud Leandrum a Sacram. supra disp. 5. quæst. 22. apud quem probabile putant Vivaldus, & M. Victoria, & talem reputat Didacus de Tapia, Augustinianus, q. 8. de Euchar. art. 10. Sed absque vilo fundamento: cum à peccatis eiusmodi infirmus absolvi possit. Quapropter Thomas Hurtado, supra improbabilem esse dixit. Et licet Mascarenhas, vbi supra, consentiat cum Doctoribus citatis, pro casu, quo infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, & solitus fuisset elicere actum contritionis imperfectæ, casus hic rarissimus, aut moraliter impossibilis est, vt expendentibus constat: quia absolutionis capax est, cui viaticum impedi potest: ac proinde nulla est necessitas consecrandi vnã speciem sine alia; nec consecrandi extra Missam.

PROPOSITIO II.

Qui communicat sub vtraque specie, maiorem gratiam recipiunt, quam qui sub vnã tantum. Fagundes Jesuita, lib. 4. cap. 4. num. 2. in fine. Beccanus Iesuita de Sacram. cap. 22. quæst. 7. num. 4.

I Resp. Hi Doctores contrariam sententiam defendunt, dicunt tamen hanc esse probabilem, quia pro ea militant sapientissimi, Magistri Ricardus, Alexander de Ales, Arboreus, Casalius, & alij, quos citat dicens probabilem Diana, 3. part. tract. 6. Miscel. resol. 97. & part. 5. tractat. 13. resolut. 29. & miror non sequutum absque formidine, cum referat, ita sensisse Clementem VI. in Bulla ad Regem Angliæ; (lege Galliæ) anno 1341. in qua illi concessit, [Vt ad gratiæ augmentum, sub vtraque specie communicaret.] Ideo hanc sententiam tuentur aliqui, apud M. Dominicum de Soto, in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 4. §. At vero, & ipse probabilem putat. Sic enim inquit. [Quod si quis dixerit, in traditione materiæ consecrandæ, conferri vnum gradum gratiæ, & in impositione alterum; vt quidam de sumptione Corporis, & de sumptione Sanguinis opinantur. Redarguitur primo, illam opinionem de gratia in sumptione Sanguinis non esse tam probabilem, quam

V3

quod

quod vnus tantum, idemque gradus in sumptione Corporis cōferatur. Secundo non esse simile: quia sumptio Sanguinis vere est Sacramentum, essetque adeo, quamvis sumptio Corporis nō praeceisset.] Hæc Sotus: Quem, in probabilitatis iudicio, imitantur plures doctissimi, apud Leandrum, tom. 2. de Eucharistia tract. 7. disp. 11. quæst. 25. Suarez, Ludovicus de Torres, Dicastillo, & alij. Ipse vero probabiliorem iudicat, dicens: [Sed probabilius respondeo, maiorem gratiam conferre, quia vtraque species simul significat plenitudinem convivij spiritalis, &c. Sic sensit Clemens VI. Sic etiam Alensis, Gaspar Casalius, Arboreus, Ricardus, quos citat, & sequitur Vazquez, disput. 215. cap. 2. Hurtado, disp. 11. diff. 6. Cornejo, quæst. 30. artic. 12. dub. 2. Lugo, disp. 12. sect. 3. num. 68. & alij.] Sic Leander Religione, & doctrina mirabilis. Et alij quos refert Henricus lib. 8. de Euchar. cap. 44. in Glos. lit. A. subiungens. [Et id esse probabile problema, ait Sotus, Taperus, Penna, Fr. Ambrosius.] Et hanc fuisse Patrum Concilij Trident. vnanimem sententiam refert, ex Illustris. Franc. Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio interfuit, Emin. Card. de Lugo, vbi supra.

PROPOSITIO III.

[**A**d recipiendam Eucharistiam non est necessarium confiteri peccata practice dubia, P. Sà Iesuitam 1. editione, verb. Eucharistia, numer. 23. cui M. Sacri Palatii, addidit clausulam. [Practicè deponendo dubium.]

1 R. Pro opinione Patris Sà, suffragium ferunt Div. Antoninus, M. Paludanus, M. Tabiena, M. Zanardus, & alij, quorum verba dedi supra, tractatu de Poenit. Propos. 2. Item Iosephus de Ianuario. Author casuum conscientia Bononiae. Petrus Marchantius, Caramuel, Boisius, Philibertus Marchianus, Martinus de San Ioseph, quibus adde Bauni, Ferrantimum, Ioannem Martimon, Palaum, Layman, Elaes Lovanienses, & Complutenses, Granadam, Lesium, Praepositum, Amicum, & alios, quos ibidem citavi pro opinione deobligante confiteri peccata dubia. Nam, vt bene notavit Mag. Barnabas Gallego, tractatu de conscientia dubia, dub. 10. circa Eucharistiam: Ad communionem solum tenemur ea peccata confiteri, quæ alias, ex præcepto integritatis confessionis, iure divino cōstringimur.

2 Quapropter in terminis opinionem sapientissimi Patris

ris Sà, probabilem iudicant R. P. Leander à Sacramen. tract. 7. de Eucharistia, disput. 7. quæst. 11. Reginaldus, tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæst. 1. num. 99. in fine, Mascarenhas de Sacram. Eucharist. tract. 4. cap. 4. num. 241. Granado, Henriquez, & alij. Quia ex Concilio solum tenetur ante communionem cōfiteri, qui fuerit peccati mortalis conscius. Dubitans autem conscius non est. [Qui se putat, inquit Sà, bene dispositum, nec sibi conscius est alicuius peccati mortalis, sit de attrito contritus virtute Sacramenti: non dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat.] Hæc Sà, cui maioris claritatis gratia, M. Sacri Palatii, addidit. [Practicè deponendo dubium.] Qua ratione probabilem ipse iudicat, sicut, & Antoninus Diana, part. 9. tract. 3. resol. 6. vt bene advertit Leander, sup. disp. 7. q. 11. in editione novissima Lugdunensi. Noto, & ego, apud Patrem Sà, non reperiri verba illa, quæ inseruit Anonymus: [Peccata practicè dubia,] quæ extra rem omnino sunt, & inepte adiecta. Dubium enim, circa peccata commissa, practicum esse non potest, vt terminos percipienti notissimum est.

3 Vnde, iuxta citatos Doctores, dubitans de lethali commissio, si probabiliter se iudicet in statu gratia per contritionem, aut aliorum peccatorum confessionem præmittat, poterit ad communionem accedere, [practicè deponendo dubium,] hoc est: formando iudicium probabile, quod cum dubio speculativo circa peccatum commissum, liceat, non præmissa illius confessione communicare. Sicut dubitanti, an res, quam bona fide possidet, sit aliena; licitum est illam retinere, quia cum eodubio speculativo, recte compatitur iudicium practicum, de retentione licita, iuxta communem Doctorum sententiam. Nam vt bene ait M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 181. [Licet agere contra speculativum dubium, non contra practicum.] Quod tradit etiam Franciscus Galleti, in Margarita casuum, verb. Dubium. Vbi sic. [Dubium speculativum, & practicum differunt. Illud est ex parte rei, an ita sit. Hoc vero consistit, quodnam licitum, & faciendum? Manente speculativo, potest cessare practicum, & conscientia esse tuta. Exemplum: dubitat mulier, an vir, cui nupserit, sit eius vir; tamen habet hoc iudicium certum, quod tenetur illi petenti reddere debitum. Ita Salon, fol. 178. quæst. 5. art. 6. conclus. 3.] Hæc Galleti. Et ex communi Doctorum, idem tradunt Diana, part. 4. tract. 3. res. 1. & Thomas Sanchez, lib. 2. de Matr. disp. 41. n. 8. & lib. 7. disp. 21. n. 26. apud

quem, Caietan. Barthol. de Medina, Bannez, Petrus de Ledesma & alij Dominicani, & apertissimè Sotus, in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. §. [Imò vero.] Vbi sic ait. [Respondetur dubium esse duplex, scilicet speculativum, & practicum, & quidem agere contra dubium speculativum non est peccatum, sed agere contra practicum.] Sic ille, quem transcriptis verbis sequitur M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 3. conclus. 2. & M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 181. Ex quo principio M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Eucharistia, resol. 303. num. 6. defendit, dubitanti, an post mediam noctem comederit, licitum esse communicare, quod tenent plures apud ipsum. [Muy probable (inquit) es la opinion que dize que si, con tal que deponga la duda practica, aunque queda de la especulativa.] Ex quibus sic argui potest pro opinione P. Sà: sicut, qui comedit post mediam noctem, non potest eodie communicare; ita qui peccavit lethali, non potest absque prævia confessione. Sed qui dubitat an comederit, potest, deponendo practice dubium, quamvis maneat speculativum, eodie communicare, ergo, qui dubitat an peccaverit, potest deponendo practice dubium, quamvis maneat speculativum, absque prævia confessione communicare.

4. Idè eius sententiam in terminis etiã sequitur, & exponit Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. per hæc verba. [Si tale dubium ante celebrationem, vel communionem deponat, sequens opinionem Doctorum probabilem, quod in dubio æquali possit quis deponere conscientiam suam, & sequi quam partem velit, non secus ac in materia voti, & restitutionis, tunc uterque excusatur, si absque prævia confessione celebret, aut communicet, &c. Quia eligens supra relatam opinionem probabilem, iudicium intra se habet, quod in tali dubio æquali; possessio stat pro libertate sua, non pro Sacramento.] Hæc Marchinus: cuius fundamentum æque probat in dubio inæquali: vt in materia voti, & restitutionis docent communiter Theologi de obligantes, etiam si magis inclinēt votum emisisse, aut rem, quam possidet, esse alienam. Vt videre est apud Dianam, 2. part. tract. 1. Misc. resol. 9. & 10. & 3. part. tract. 6. Misc. ref. 50. & 4. part. tract. 3. resol. 12. & 26.

5. Hanc opinionem benignam fateor, sed nescio, an benignior ea, quæ non solum dubitanti, sed certissimè etiam sibi conscientio de culpa lethali concedit, licitum esse omnia cōfessio-

ne.

ne, Eucharistiam sumere, etiam præsentè idoneo confessario, si speratur idoneior, cui devotius, & securius confiteatur. Quam amplectuntur Paludanus, Sylvester, Armilla, & alij, vt ex eodè Prædicatorum Ordine, referunt: M. Ledesma de Eucharistia, cap. 11. & M. Ioannes de la Cruz de Euchar. q. 5. concl. 2. & ipsi non improbant. Quod miror: quia in Tridentino sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Sic lego. [Statuit, ac declarat Sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessariam esse confessionem Sacramentalem.]

6. Vnde etiã infertur reiiciendam prorsus esse opinionem M. Zanardi, in direct. part. 3. de Sacram. Euchar. cap. 7. asserentis. Quod absque contritione, sola attritione cognita, potest aliquando infectus lethali cōmunicare. Verba eius sunt. [Dum Sacerdos ducitur necessitate ad communicandum sine confessione, &c. Et si tutius sit, vt communicaturus contritus accedat, tamen videtur mihi sustentabile; vt cum sola attritione cognita (intensiva tamen) quæ dicitur contritio appetitiva, posset accedere; his concurrentibus. Primò, vt pro ipso non steter, quod doleat de peccato, quantum potest pro illo tunc. Secundò, quod iudicet se cum Sacramento non esse in statu peccati mortalis. Quia quamvis communionem non sumpserit (attende) tamen ad eam continuo tendit: vnde iudicat se in statu gratiæ depropinquo, &c. Et secundum morales; quod parum distat, nil distare videtur.] Expendas, quæso, M. Zanardi fundamentum; & quid ex illo inferatur, si aliorum supra memoratæ sententiæ adiunxeris?

7. Sed ne omittas videre Eminentissimum Caietanum, & M. Bartholomæum Eiumum, apud quos longe benigniorè opinionem reperies. Igitur Caietanus, verb. (Communiõ) in summa Venetijs edita, anno 1584. [Secundum Sancti, & Generalis Concilij Tridentini Canones, & capita, (vt ibi dicitur) castigatissima.] Sic inquit. [Si autem commoditas adest confitendi, & habens conscientiam peccati mortalis, differre vult confessionem, & nihilominus communicare; non damno ipsum peccati mortalis, propter rationem dictam.] Quod probat ex professo, 3. part. q. 80. art. 4. vbi concludit. [Quo circa videtur mihi ex hoc Apostoli documento, & ex ratione subiungenda, quod contritus sumens Eucharistiam non peccat mortaliter, etiam Confessoris habita copia.] Sic ibi, in editione Veneta, anno 1533. (vivente ipsò Caietano) & in editione Lug-

du-

dunensi, anno 1558. Cuius opinionem probabilem putat, M. Fumus in Armilla Venetijs excusla, anno 1587. verb. (Communio.) Vbi sic ait. [Præceptum de confessione præmittenda non est de iure divino, nec positivo, cum nullibi reperiatur, nisi semel in anno. Si autem commoditas confitendi adest, & habens conscientiam peccati mortalis vult differre confessionem, & communicare cum alijs, vel celebrare, peccare videtur valde graviter, citra tamen mortale, propter rationem tantam, secundum Caietanum. Alij autem videntur tenere oppositum, quasi omnes, & præcipue D. Thom. & hæc opinio est securior.] Hæc M. Fumus. Et ante illum M. Paludanus, vt refert M. Canus in Relect. de poenit. part. 5. fol. mihi 50. dicens: [Petrus quoque Paludanus sentire videtur, non esse peccatum mortale sine confessione ad Eucharistiam accedere; si homo alias contritus est.] Sed apertius Margarita Confessorum à sapientissimis viris eiusdem Ordinis diligentissime expensa, & castigata in editione Complutensi, anno 1554. fol. 226. [Præceptum, inquit, de confessione præmittenda communioni, non est de iure divino, nec de iure positivo, cum nullibi reperiatur nisi semel in anno. Qui autem commode potest confiteri, & habens mortale, de quo dolet, differt confessionem; communicat tamen, quia oportet cum alijs communicare, peccat graviter, quia minus digne voluntarius accedit, non tamen, vt videtur, mortaliter.] Sic Margarita, cum Caietano.

8 Verum opinionem Caietani esse hæreticam, inquit M. Corradus Dominicanus, 2. p. Resp. q. 469. Quod probat ex Tridentino, vbi supra, sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Talem autem non esse contendit M. Petrus de Soto de Instit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 82. Vbi sic ait. [Inter anathemata, in fine omnium, ita dixerunt Patres: *statuit itaque, atque declarat sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, &c.* Vbi verbum illud: *statuit, ac declarat* (attende) hoc ostendit esse probabilius, &c. Itaque non iudicavit contrarium esse erroneum, aut hæreticum, quare nec nos iudicare debemus. Sed tamen, quia noluit id disputari, aut asseri, ita à nobis faciendum est.] Hæc ille, quæ sunt valde notanda. Idem sentit M. Victoria in sum. de Euchar. nu. 77. fol. mihi 58. dicens: [Hæc igitur sententia tenenda est, quamvis non putem hæreticum, quod Caietanus dicit.] Quibus consonat M. Cano in locis Theol. lib. 5. de authorit. Concil. cap. 5. q. 4. §. [Nonne igitur.] Vbi sic ait. [In Concil. Trident. sess. habita 11. Octobris, anno 1551. definitum est, confessionem Sacramen-

ta-

talem Eucharistiæ præmittendam esse, si conscientia peccati mortalis gravat. Et protinus. Si quis, ait Synodus, contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Sed hoc propter periculum cautum est, erat enim opinio contraria perniciosa. Ideoque excommunicatio illa ad publicam doctrinam, vel maximè refertur. Nam quod sententia Caietani non fuerit pro hæretica condemnata, & nos testes sumus, qui Concilio interfuimus, & contextus ipse demonstrat.] Et paulo infra. [Vbi vides Caietani sententiæ anathema non dici, sed quoniam non solum falsa, sed noxia etiam erat, reprobari, & propter periculum, publicam præsertim prædicationem, & disputationem interdici.] Hæc Melchior Canus, ex Prædicatorum Ordine, Episcopus Canariensis, in defensionem Eminentissimi Caietani; cuius doctrinam damnatam in Concilio, mordicus, (vt legisti) negat. Cum tamen alios in ea reperiri errores, vel invitus fateatur, lib. 7. de Sanctorum auctoritate, cap. 1. conclus. 5. num. 10. Vbi sic ait. [Ego virum hunc, vt sæpe alias testatus sum, semper feci maximi. Longum autem est, hominis commendare, siue eruditionem, siue ingenium: molestum etiam vniversa ipsius opera commemorare. Illud breviter dici potest, Caietanum summis ædificatoribus Ecclesiæ parem esse potuisse, nisi quibusdam erroribus doctrinam suam, quasi cuiusdam lepræ admittione, fœdasset, vel curiositatis libidine affectus, vel certe ingenij dexteritate confusus.] Hæc ille. Eadem ex eadem familia notat etiam Illustrissimus alter M. Ambrosius Catharinus, Minorensis Episcopus, in Epistolam Pauli ad Hebræos, versiculo, *Per quem fecit, & omnia, &c.* [Quo in loco.] Vbi de quibusdam alijs Caietani opinionibus loquens, ait. [At in Caietano non est dissimulandum, vt caveatur, qui illius doctrinæ sunt dediti, ne in perniciosos imprudenter labantur errores.] Nec minus acriter Caietanum perstringit sodalis alter Bartholomæus Spina, Magister Sacri Palatii, tom. 1. Opuscul. in Prologo ad lectorem, dicens. [Me suam magis totius, inquam, nostræ Religionis vexationem redemisse cognoscant, qua profecto notaretur vna cū illo Devio tota pariter deviasse, nisi salutem vnus omnium vice mundopatefaceret, via recta, Sancto Thoma duce, alios incedere, à quo solus hic nimium sibi credens longe aberravit, contempto quippè Magistro Clarissimo, quin etiam, quod incredibile iudicassent omnes, nisi verba testarentur in fronte Genesis; omnium Sanctorum Doctorum, torrenti virtutum, sapientiæ, gratiæ efficaci, sensum suum

pro-

protestatus oppositurum pro voto. Nil mirum, si per abrupta vagus, hinc inde varios in errores corruisse. Illius nolint, qui vere sapiunt, partes tueri, qui gloriam nostram commaculare contendit.] Hactenus M. Spina.

9 Sed valde miror domesticos tam vehementer exarsisse in Eminentissimum Caietanum; virum, sane omnibus numeris absolutum, ingenij amoenissimi, ac copiosa litteraria fortuna prænobilem. Cuius sugillationi parere potuissent, attribuentes hæreticis errores, qui eorum industria in illius opera irrepserunt. Quod postea, nonnullis recensitis, iure præstitit Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispaniarum Tribunal, in Expurgator. anno 1640. In gratiam tanti viri subnectens: [Quædam vero alia, quæ notari posse videbantur, tanti Doctoris auctoritati, & tempori in quo scripsit; itemque vitiatæ editionibus magis, quam errori adscribenda sunt.] Hæc ibi pro Caietano, quem alij Scriptores summis laudibus efferunt. Cardin. Bellarminus de Scriptor. Ecclesiast. ait. [Thomas de Vio, patria Caietanus, &c. Vir fuit summi ingenij, nec minoris pietatis.] P. Herice, 1. part. in Prologo. [Caietanus Medulla Thomistarum, non sine eius scholæ gloria, putatur.] Pater Vazquez, 1. part. disp. 3. cap. 4. [Ex schola D. Thomæ præclarum virum, eius doctrinæ acerrimum propugnatorem, scripta illius mirum in modum illustrasse, Caietanum dico.] Et sic alij.

PROPOSITIO IV.

Non datur præceptum sub lethali obligans ad recipiendam Eucharistiam in articulo mortis. Bauni Iesuita, in Theolog. morali, tract. 5. de Euchar. quæst. 14.

1 Resp. Hanc opinionem tumentur sapientissimi viri, apud Dianam, 3. part. tract. 4. resolut. 40. Vbi sic scribit. [Notandum est tamen hic obiter, D. Bonaventuram, Paludanum, Caietanum, Armillam, Victoriam, Ledesnam, & alios docere, non esse mortale, omittere Eucharistiam in mortis articulo, nisi adsit contemptus.] Idem tenet Sylvester, cuius sententiam sic proponit M. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 11. §. [Attamen opinio.] [Vtrum vero articulus mortis sit tempus, quo ex præcepto teneantur fideles, Sacramentum hoc sumere? Est dubium. Sylvester namque, verbo Eucharistia 3. §. 1. sentit nullum esse præceptum, quare licet quis, inquit, per negligentiam in articulo mortis Viaticum non sumat, nullum incur-

ret

ret peccatum mortale. Adrianus autem contrarium censet, &c. De hac vero re nescio, an certa posset sententia constitui. Imprimis enim nullum extat, aut divinum, aut humanum præceptum de hac re expressum. Canon enim solum iubet in Paschate communicandum.] Sic ille. Licet contrariam sententiam tueatur ratione vniuersalis Ecclesiæ consuetudinis perhibendi viaticum infirmis; quod, inquit. [Magnum documentum est, tanquam divino iure præceptum descendisse.] Cum Sylvester sentit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 21. art. 1. dub. 2. Vbi sic inquit. [Dabitur, an sit de præcepto, quod ægrotantes sumant Eucharistiam? Sylvester dicit, quod nullum est peccatum, saltem mortale: & ita tenendum; quia non est aliquod præceptum in contrarium.] Et saltem eum qui tempore Paschatis communicavit, nullo teneri præcepto ad communicandum in articulo mortis, tenent, vltra citatos, Rodriguez de Cõmunionem, cap. 64. num. 3. Grassus, 1. part. lib. 2. cap. 38. num. 23. Chamerota, cap. 10. de Eucharistia, dub. 1. M. Victoria in sum. de Euchar. num. 85. fol. mihi 67. & alij quorum opinionem probabilem putat, Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. de Euchar. quæst. 4. Quod, (si paulò antea sumpsisset,) tradit cum Paludano, M. Soto vbi supra in fine, dicens, si [puram putaret habere conscientiam, licet non tantam adhiberet diligentiam ad sumendam Eucharistiam, sed sine illa discederet, non esset peccati mortalis condemnandus.] Sic ibi, an consequenter ad superioris dicta alij iudicent.

2 Adde P. Bauni ab Anonymo citatum nequiquam docere, non dari præceptum communicandi in articulo mortis, vt falso illi imponitur; sed præceptum, quod datur, non esse divinum, sed Ecclesiasticum. Verba eius sunt. [Contendunt alij summptionem hanc, non ad divinam, sed ad Ecclesiasticam institutionem referendam esse. Quibus ego calculum meam adiungo. Quia, quæ sunt iuris divini, privari nemo potest. Sed apud multas gentes mos invaluit, vt vitimo supplicio afficiendis negetur Eucharistia perceptio, non est ergo iure divino sub finem vitæ frequentanda communio.] Quid clarius? Et infra. [Quando ergo, inquit, si non in mortis articulo, lex divina de suscipienda Eucharistia obligat?] Sic ille. Sed resolutionem ab alijs accipiamus. M. Martinus de Ledesma, vbi supra. [Stando, inquit, in solo iure divino, sufficit solum semel in vita cõmunicare.] Pro qua sententia, adducit M. Viguierum, & M. Sotum, Mag. Conradus, 1. part. Resp. quæst. 56. Et ipse non dissentit, part. 2.

Res.

Respon. quæst. 227. Vbi ait. [Sumere Sacramentum Communions in articulo mortis; forte non est præceptum divinum; sed bene est de iure divino sumere illud in vita.] Quæ sunt formalia verba. M. Dominici de Soto, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. §. [Solutio autem.] Vbi sic. [Respondetur, quod sumere Sacramentum in articulo mortis forte non est præceptum divinum, sed sumere illud in vita.] Et expressè tenent non pauci, apud Leandrum, tom. de 2. Euchar. tract. 7. disp. 2. quæst. 3. Vbi sic ait. [An hoc præceptum divinum sumendi Eucharistiam solum obliget semel in vita? Affirmant Paludanus, dist. 9. quæst. 1. Ledesma; 1. part. 4. q. 21. art. 11. Caiet. verb. Communio, & Victoria, q. 86.]

3 Addunt alij, nullum dari præceptum divinum Communions; sed tantum Ecclesiasticum, ac proinde, secluso præcepto Ecclesiæ, non peccaturum, qui in tota vita non communicaret. Ita Alexander, Chartusianus, Gabriel, Grassius, Chamberota, M. Ferrara, & alij, apud Leandrum sup. quæst. 1. & apud Diamnam, part. 3. tract. 6. Misc. resol. 95. & part. 9. tract. 9. resol. 46. & quod magis, ita tenuit D. Thom. in 4. dist. 9. quæst. 1. artic. 1. licet postea retractaverit, ut notat Caietanus, 3. part. quæst. 80. art. 11. dicens. [Author in 4. sententiarum, dist. 9. quæst. 1. art. 1. tenet Communione non esse ex Christi, sed ex Ecclesiæ præcepto necessariam: Sed tutior apparet via Authoris hic, quamvis cogens ratio non appareat.] Hæc Caietanus. Sed Angelico Præceptori ad mutandam sententiam cogens apparuit ratio; inquit enim, vbi supra: [Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini.] Vnde miror, quod Caietanus hæsitaverit, cum D. Thomas, post rem maturius consideratam, dixerit esse manifestum. Et magis; quod Sylvester oppositum expressè teneat, verb. Eucharistias; §. 1. dicens: [Quia sumptio Euchar. non est de necessitate secundum se, sed ex statuto Ecclesiæ, secundum D. Thom. in 4. dist. 9. ideo verius est hoc (nimirum omittere communionem in articulo mortis) non esse mortale.] Hæc ille: sed nõ absque iniuria vititur principio, quod tanquam falsum retractaverat D. Thomas. Vnde Valentia, disp. 6. q. 8. punct. 4. dixit, [Iam nullum Catholicorum contrarium dicere.] Extant enim verba præcepti Christi Domini, Ioannis 6. *Nisi manducaveritis Carnem Filij hominis, &c. Non habebitis vitam in vobis.*

4 Nec audiendus est Caietanus, de cuius sententia Mag. Am.

Ambrosius Catharinus, in Annotationibus, lib. 5. de Sacramento Eucharistia; sic fatur. [Circa Sacramentum Eucharistia, quod in commentario super 3. part. quæst. 80. art. 12. Et super Ioannem, cap. 6. concludit, scilicet illa Domini verba: *Nisi manducaveritis, &c.* Non attinent ad Sacramentalem manducationem: Propter instantem, & horribilem hæresim, annotare compulsus sum. Quoniam, & in hanc sententiam convenere Lutherus, & cæteri Hæresiarchæ nostri temporis, contra communem Sanctorum, & Theologorum sententiam.] Hæc Mag. Catharinus.

PROPOSITIO V.

Succus elicitus ex vuis passis est materia sufficiens consecrationis. Ambrosius Iesuita in cursu Theologico, tom. 7. disp. 16. sect. 3. num. 34.

1. R. Hæc propositio est conclusio deducta ex communi doctrina asserenti, mustum esse materiam consecrationis. Quam cum Angelico Præceptore defendunt eius Discipuli. Sotus, Ledesma, Tabiena, Victoria, & innumerari alij, quos citatos sequitur Leander à Sacramento, tom. 2. tract. 7. disput. 8. quæst. 32. & 33. Vbi notat Sotum, cum D. Thom. intinquare, non esse mortale, etiam extra casum necessitatis, in musto consecrare. Cum autem succus ex vuis passis extractus eiusdem sit speciei cum musto, aut vterque, aut neuter materia consecrationis erit: Nec obstat, quod vix in aquam immersæ fuerint: tum quia post immersionem, possunt in vinum excoquendum exprimi: tum quia, vel nil aquæ ebibunt, vel adeo minimum, ut speciem musti non magis corrumpat, quam aqua immista vinum consecrandum. Quando autem mistio tanta non est, ut musti, aut vini species mutetur, materia consecrationis est, ut cum M. Paludano, docet M. Tabiena, verb. Euchar. num. 19. Vbi sic ait. [De Clareto vino (Hispane Hypocras) dicit idem Petrus de Palude. Quod si, propter virtutem specierum, & mellis admitti, species vini mutata est, confici non potest, alias sic. Sed non debet: quia sola admistio aquæ, & non alterius liquoris fieri debet.] Hæc ille. Quem sequitur Ledesma, tom. 1. de Euchar. cap. 4. conclus. 15.

2. Deducitur etiam opinio Patris Amici, ex doctrina D. Thomæ, 3. part. quæst. 66. art. 4. ad 2. Vbi de aqua, quæ est materia Baptismi loquens, sic ait. [Aqua non desinit à specie aquæ, nisi forte facta sit tanta resolutio corporum lixato-

num in aqua, vt plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.] Sic Angelicus Doctor. Quem omnes Thomista sequuntur. Cum igitur mustum in vuis pafis inclusum non plus habeat de aliena substantia, quam de propria; fateri necesse debemus, in doctrina D. Thomæ, & Discipulorum eius, speciem musti solutam non esse, & consequenter materiam esse consecrationis. Quapropter iure optimo Diana, part. 7. tract. 12. resol. 8. opinionem Patris Amici tanquam probabilem admittit, dicens. [Ego audiui à viris fide dignis, quod ex vuis pafis optimum elicitur vinum, licet apponantur vix pafie intra aquam, nisi esset aqua in maxima quantitate. Quod prædixerat Amicus, vbi supra. [Secus, inquit, si ob nimiam succitatem, opus esset, ad exprimendam humorem, nimia copia aquæ; quia tunc amitteret rationem communis, & vsualis vini.] Et consequenter non esset materia consecrationis. Et novissime opinionem Antonij Perez, amplectitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. quæst. 74. dub. 5. nu. 63. dicens: [Melius tamen alij, quorum sententiam probabilem dicit Antonius Perez à Diana consultus, asserunt, &c. Quod etiam sequitur Leander, tract. 7. disp. 8. q. 16.]

PROPOSITIO VI.

Hostie rubeæ, quibus litteræ obfignari solent, sunt materia Sacramenti Eucharistie. Antonius Perez Iesuita, apud Litanam, part. 7. tract. 12. resol. 8.

1. R. Prædictus Iesuita hanc sententiam probabilem esse respondit, non absolute; sed cum limitatione, sub qua consultus fuit à Diana, nimirum quando substantia, quæ tritico immiscetur, exigua est, & insufficientis ad mutandam speciem tritici. [Equidem, inquit, per ea quæ adducit D. Thomas, 3. part. quæst. 74. art. 3. ad 3. & ibi Ioannes Præpositus, num. 24. si cinnabrium apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis; secus autem si parum apponeretur: nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamvis esset illicitum, cum talibus hostijs consecrare. Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus, & sapientissimus Pater Antonius Perez, Societatis Iesu, de hac re à me consultus,] sic Diana.

2. Hæc sententia sic explicata videtur mihi expressa Paludani, Tabienæ, & Ledesma, in simili de vino consecrabili, vt vidimus Propositione præcedenti. Est etiam D. Thomæ in-

mi-

simili de aqua, quæ est materia Baptismi. Vt videre est, 3. part. quæst. 66. artic. 3. & 4. ibi. [In qualibet aqua qualitercunque transmutata, dummodo non solvatur species aquæ, potest fieri Baptismus.] Ergo, & in quolibet pane triticeo, dummodo non solvatur species panis, poterit consecrari. Hæc autem non solvitur, secundum D. Thom. nisi plus habeat de aliena substantia, quam de propria, vt de aqua Baptismi tradit supra. Quem cum reliquis Thomistis, sequitur Sylvester, verb. Baptismus 2. num. 3. Vbi sic ait: [Veritas autem est, quam docet D. Thomas, supra ad 2. dicens, quod admistio Chriftatis non solvit speciem aquæ, nisi plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.]

3. Et in proprijs ferè terminis rem nostram definit Div. Thom. in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 11. artic. 2. ibi. [Ad secundum de permissione dicendum, quod aut tanta est mistio, quod trahitur triticum ad speciem alienam, &c. Et tunc non potest in eo confici: aut manet species tritici panis, vt quando virtus tritici præponderat, & tunc potest.] Quid clarius? Idem tradit 3. part. quæst. 74. artic. 3. ad 3. ibi. [Dicendum quod modica permissio non solvit speciem, quia id quod est modicum quodammodo assumitur à plurimo. Si vero sit magna permissio; puta ex æquo, vel quasi, talis permissio speciem mutat. Vnde panis ex inde confectus non erit debita materia huius Sacramenti.] Hæc D. Thomas. Cuius vestigijs insistant discipuli, M. Tabiena, verb. Eucharistia, numer. 9. [Si vero, inquit, sit magna permissio, puta ex æqualibus, vel quasi, panis inde confectus non erit materia huius Sacramenti. Hæc D. Thom. Consentit Petrus de Palude, & alij communiter.] M. Corradus 2. part. Respons. quæst. 241. [Si cum tritico modica particula alterius materie misceatur, ita quod species tritici non sit soluta, poterit confici hoc Sacramentum, aliàs minime. Ita D. Thomas, & alij Doctores quam plurimi.] Quapropter iure concludit Sylvester, verb. Eucharistia 1. numer. 2. dicens: [Ex quibus patet secundum omnes, quod confici potest ex pane, in quo cum tritico sint alterius generis grana, nisi tanta sit additio, quod solvatur species tritici.] Ergo, secundum omnes, potest confici ex pane, in quo cum tritico sint admista grana cinnabrij, à quibus rubeo superfundatur colore, nisi additio sit tanta, vt solvatur species tritici. Videtur apertum. Ex quibus

X

bus

bus constat opinionem, quam probabilem dixit Antonius Perez, non solum in femine, sed formaliter, à sapientissimis Magistris, iamdiu fuisse traditam.

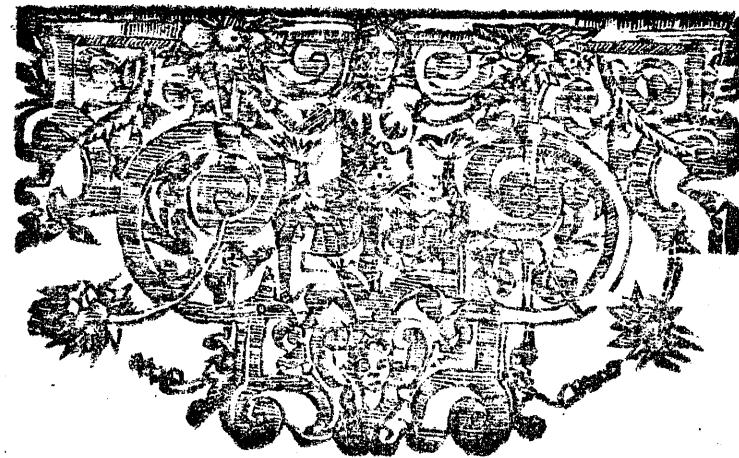
4 Adverte tamen, panem debere esse confectum ex aqua naturi. Ita Sylvester, verb. Eucharist. 1. num. 2. Vbi sic ait: [Quæritur primò. Quæ sit materia huius Sacramenti? Et dico secundum Divum Thomam, & communiter omnes Sanctos, quod est panis triticeus aqua naturali confectus.] Et infra. [Non autem confici potest ex pane tritici confecto ex aqua rosacea, vel endiviæ; sed tantum ex aqua naturali, quia ut docet Divus Thomas, aqua est de compositione, & substantia panis.] Hæc ille. Verum quod panis ex aqua rosacea confectus, sit etiam materia consecrationis tradit, contra Divum Thomam, Caletanus 3. part. quæst. 74. artic. 7. & apud Sotum in 4. dist. 9. quæst. unica, artic. 6. §. (Caletanus) [At verò hæc opinio, inquit Sotus, non est tuta.] Addit insuper Caletanus, ut refert Sotus sup. artic. 3. [Nil esse curandum, ex quibus frumentis fiat panis, dum tamen panis sit.] Cæterum in Concilio Florentino expressè decernitur, quod materia huius Sacramenti est panis triticeus. [Cui certè, ait Sotus, glossa Caletani non satis gratè maritatur, sic illius intelligentis, quod non sit sola illa materia, sed quod sit principalis, & apud omnes certa, & indubitata.] Hæc ille. Cuius sententiam, contra Caletanum, tenet D. Thom. in 4. dist. 11. artic. 2. ad primam quæstionem dicens: [Non potest confici nisi de pane triticeo, cuius causa est divina institutio.] Et hoc esse de fide, tradit Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. disp. 8. q. 1.

5 Circa huius Sacramenti institutionem Innocentius III. (ut habetur lib. 4. de Sacro Altaris mysterio, cap. 6. circa finem) inquit: [Sanè potest dici, quod Christus virtute divina confecit Sacramentum Eucharistiæ, & post ea formam expressit, sub qua posteri benedicerent.] Sed D. Thomas 3. part. quæst. 78. art. 1. ad 1. [Contra hoc, inquit, sunt expressè verba Evangelij. Vnde prædicta verba Innocentij sunt opinativè magis dicta, quàm determinativè.]

6 An verò hoc Sacramentum Christus instituerit post benedictionem panis? Negat Divus Thomas, ubi supra, dicens: [Potest intelligi concomitantia, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret, dixit hæc verba: Accipite, &c.] Sed in
Con-

Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 1. Sic dicitur: [Majores nostri omnes, quotquot in vera Ecclesia Christi fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento differuerunt, apertissimè professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis, vini que benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, & suum Sanguinem, disertis, & perspicuis verbis testatus est.] Sed circa horum coherentiam, vide sapientissimum Magistrum Ioannem à Sancto Thoma, tom. 1. in 1. part. disput. 2. proemiali, de doctrina Divi Thomæ. Genuina verò solutio, ex verbis Divi Thomæ numero præcedenti relatis, petenda est. Nec enim omnia determinativè Angelicum Doctorem scripsisse, credendum est. Et sic ipse respondet ad quandam D. Augustini authoritatem, quem deserit 3. part. quæst. 8. artic. 5. ad 2. [Dicendum, quod Augustinus loquitur opinando, non determinando, sicut sæpè facit in libro illo.] Et quod ita etiam sæpè faciat ipse Angelicus Doctor, dicit expressè Henricus Henriquez lib. 1. de Pontificis Romani clave, cap. 15.

§. 1. [Sanctus Thomas in quibusdam loquitur opinativè, & interdum retractat, quod prius etiam in Theologica summa dixerat.]

EXTRACTATV

DE MATRIMONIO.

PROPOSITIO I.

Pater Sà Iesuita in 1. editione, verb. Sacramentum, numer. 1. sic scribit [Fortè etiam accipere Sacramentum Matrimonij in peccato, non est tale peccatum.] Vbi ut patet non loquitur de contrahentibus, quatenus sunt Ministri, sed quatenus Sacramentum recipiunt.

1 Resp. Hæc opinio, quam dubitativè tradit P. Sà, iam diu fuerat assertivè tradita à Magistro Paludano; si fides adhibenda sit Magistro Cano, de locis, lib. 8. cap. 5. prope finè. Vbi sic scribit: [Petrus de Palude in 4. dist. 5. q. 2. cum vir, & foemina civiles contrahunt, etiam si peccatores sint, nec poenitentiam agant, nec credit eos esse reos sacrilegij,] sic refert Canus. Cuius sententiam memorans P. Vazquez tract. de matrimon. disput. 3. c. 3. n. 34. subiungit. [Quod sanè intellexisse videtur Canus dictum à Paludano de matrimonio sine Sacerdote. Fallitur tamen Canus, quia expressè loquitur Paludanus de omni matrimonio, etiam Sacramento.] Sic Vazquez, & merito, ut constat ex verbis Paludani, vbi supra, artic. 2. num. 22. [Non videtur, inquit, quod peccator contrahens matrimonium peccet, cum tamen essentia matrimonij consistat in mutuo consensu, per verba unius alteri expressa. Hic enim consensus (attende) Sacramentum ministrat, non autem Sacerdos benedicens, qui solum Sacramentalia quædam adhibet.] Hæc Paludanus: ex quibus luce clarius patet, loqui de Matrimonio Sacramento, & negare Sacerdotem esse Ministrum illius (cuius contrarium eius autoritate frustra fundare, nititur Canus.) Quod autem loquatur de contrahentibus, quatenus recipientes sunt, adeo apertum fuit Magistro Cano, ut inde sibi persuaserit Paludanum non fuisse loquutum de matrimonio Sacramento. Aliàs inquit, Paludani assertum [Nullo modo probabile esset. Omnes quippe sine controversia sacrilegij sunt, qui post peccatum mortale sine poenitentia Sacramenta percipiunt.] Sic doctissimus Magister Canus. Sed quidquid sit de mente Paludani, quam

me indice, sodalis affectus non est. Opinio, quæ à Mag. Cano illi tribuitur, fundari potuit, in doctrina aliquorum asserentium Sacramentum Matrimonij non conferre gratiam, quam tenuere Durandus, Gaufredus, Hostiensis, Bernard. & Glossa, apud Sotum in 4. distinct. 26. quæst. 2. artic. 3. §. (De hac quæstione.) Quorum sententiam putarunt probabilem Div. Thomas, Div. Bonaventura, & Scotus, ut refer M. Sotus, sup. §. [Hic autem Sacramentalis gratia.] Vbi sic ait: [Canonistæ opinantes Matrimonium non conferre gratiam, non sunt de hoc condemnati, nec Durandus eorum Patronus. Imò verò D. Thomas, D. Bonaventura, Scotus, & reliqui solum aiunt, affirmativam sententiã esse probabiliorẽ.] Hæc Sotus. Quibus adde Magistrum Paludanum in 4. dist. 26. quæst. 1. num. 3. Vbi sententiam Durandi dicit esse probabilem. Huic forsan innixus principio non nemo eam opinionẽ, etsi cum formidine, docuit. Quia si Matrimonij Sacramentum gratiam non conferret, qui in peccato reciperet, nullum poneret obicem, in quo peccati gravitas stare poterat.

2 Hoc vero fundamentum sustineri non potest: tum quia, inquit Sotus supra. [Quamvis hoc non sit in sacris Biblijs, vel in sacris Concilijs expressum, tamen ægre defensari potest, non esse erroneum, imò hæreticum, id negare: saltem est temerarium, & valde periculosum] tum: quia ut benè ait Thomas Sanchez, tom. 1. de Matrimon. lib. 2. disput. 10. [Matrimonij Sacramentum conferre gratiam, post Tridentinum, est de fide, ut constat ex sefs. 7. Can. 7. & 8. & sefs. 24. Can. 1. [Si quis dixerit, ait Concilium, matrimonium non esse verè, & propriè unum ex septem legis Evangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, neque gratiam conferre, anathema sit.] Quod ab alijs Concilijs traditum supponit Trident. capit. 1. dicens: [Cum igitur matrimonium in lege Evangelica, veteribus connubijs per Christum gratiam præstet, merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum Sancti Patris nostri, Concilia, & universalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt.] Vnde fit 1. audiendum non esse M. Canum, de locis, lib. 8. c. 5. §. Poenitentia, & sequentibus, mordicus defendentem Matrimonium fidei sine sacris ceremonijs, & Ecclesiæ Ministro contractam, (etsi validum ut in Gallia, & vbi Tridentinum receptum non fuerit) non esse Sacramentum. Cuius opinionem temerariam esse dicunt Bellarminus, lib. 1. de Matrim. cap. 6. & sequentibus, & Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. in 2. editione, cap. 216.

num. 3. Fit secundo admittendam non esse opinionem M. Paludani, & Patris Sà, ut supra expositam; quam Iesuitarum nullus amplexatur, sicut nec M. Soti sententiam in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. §. ad 2. Vbi tradit, quod accipere per procuratorem Matrimonij Sacramentum in peccato mortali, non est tale peccatum. Dum neuter scit prorsus, quando alter est consenturus. Quem sequitur Mag. Ludovicus Lopez, ut refert Sanchez supra dist. 11. num. 30. Nam (ut bene ipse notat) Sacramenti susceptio obligat, ad debitam dispositionem, sub lethali culpa, & ita, vel tenetur non mittere procuratorem, vel toto eo tempore dispositum esse, quo probabiliter is contracturus est. Secus verò dicendum, a matrimonium inter absentes non esset Sacramentum, ut defendunt Caietanus, Canus, Viguerius, Victoria, Ledesma, & alij, apud Sanchez, supra num. 26. Verum contrarium prorsus cum illo tenendum est.

3 Accepi ergo à sapientissimo Viro Coetaneo, Patri Sà, summæ textum mendolium esse, quia eius opinio fuit. [Quod fortè accipere per procuratorem matrimonij Sacramentum in peccato, non est tale peccatum.] Quæ est doctrina M. Soti supra relata. Amanuensis verò, aut Typographi incuria omissum fuisse ly per procuratorem. Quod mirum non erit legenti decretum Gratiani in editione Lugdunensi, anno 1624. Vbi in Prologo ad Lectorem dicitur. [Firmum fidei nostræ propugnaculum, D. Thomæ summam Gennevensium calcographorum infectam atramento, sexcentis fuisse denigratam locis, ut non nemo paulo post ostendit.] Et post vberem illam correctionem operum D. Thomæ, quæ Romæ prodierant anno 1570. iussu Pij V. factam, in qua doctissimi Patres Dominicani summo studio, & diligentia laborarant; ut ipsi in præfatione testantur dicentes: [Curavimus itaque, ut quana emendatissime imprimerentur omnia, amotis etiam ex eisdem commentarijs, atque expunctis omnibus locis iuxta nostræ Ordinis sanctiones, quæ post decreta Tridentinæ Synodi lectorem poterant detinere dubiū, vel suspensum. Quos videlicet, vel ipsemet commentator vivens emendaverat, etsi viveret, emendasset, &c.] Post hanc inquam accuratissimam correctionem, M. Franc. Garcia ex eodem Ordine Prædicatorum, anno 1587. castigationem aliam locorum mille, & centum ex sola summa Theologica evulgavit. In cuius prologo hæc habet. [Bone Deus! quot menda! quot errores! tam in exemplaribus manuscriptis, quam in codicibus excusis pullulasse reperiuntur, &c. Multa paucim videmus verba addita, multa de-

detracta, multa immutata, &c. Ut non raro cōtingat facile apprehendi non posse, vel ab oculatissimis, quid sibi voluerit D. Thomas. Ideo tales reperiuntur errores, qui non modo obicurā, sed etiam falsam orationem efficiant, & eiusdem D. Thomæ doctrinam repugnantem. Hæc doctissimus P. M. cui, ni tantæ foret authoritatis, quod ex præscripto R. M. Generalis totius Ordinis, ex tot sapientissimis electus munus hoc expurgandi opera Angelici Præceptoris obisset, fides nisi temere adhiberi non posset. Si ergo hoc in viridi, quid in arido? Non ergo mirū, quod in Aphorismorum Summam Iesuicæ, vna irrepperit menda. Et de mente P. Sà minus dubitare poterit, qui adverterit, in alia eius summa ex antiquis, sic scribi, [Quidam ignorantes matrimonium contrahentes in peccato mortali (attende) ob ignorantiam excusantur à peccato mortali.] Sentit ergo aperte tale peccatum esse, ex suo genere.

4 Adnotare hic non desinam summam P. Sà, de mandato Supreme Hispaniarū Inquisitionis expurgatam, anno 1632. vnicā tantum opinionē (quam ex Paludano, Sylvest. Armil. Tabien. Turrecrem. Petro de Soto, D. Antonin. & alijs tradiderat) de absolute sic licet absentis, continuasse expurgendam. Ut in prædicto expurgatorio indice, his verbis notatur. [Alia autem omittuntur, quæ neque ad Sancti Officij iudicium spectare, neque gravem offensionem habere videntur.] Sed ad rem nostrā.

5 Quamvis accipere matrimonium in peccato lethali, tale peccatum sit, (etiam quando per procuratorem) ut prorsus tenendum, inquit Sanchez, cum communiori Theologorum sententia, disput. 11. numer. 27. Peccatum tamen mortale non erit, in peccato accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, iuxta opinionem Durandi, qui (ut refert Sotus in 4. dist. 24. quæst. 1. artic. 4. §. Hinc fit) asserit: [Solum Sacerdotium esse Sacramentum Ordinis, & revera, inquit Sotus, qui opinionem Durandi sustinere vellet, non esset magna reprehensione dignus. Nihilominus non est tam facile à communi antiquiorum opinione deflectendum; esset enim nonnulla temeritatis nota.] Hæc Sotus. Sed Durandi opinionem acrius rejicit M. Ioannes de la Cruz, in directorio, 2 part. Vbi de Sacrament. Ordinis, dub. 1. dicens: [Esse oppositam Concilio Florentino, & Tridentino, scilicet 23. capit. 2. Vbi dicitur Subdiaconatum, & à fortiori Diaconatum, pertinere ad Ordines maiores, iuxta doctrinam Sanctorum, & Conciliorum.] Nihilominus opinionem Durandi amplectitur Caietanus, tom. 1.

Opusc. tract. 1. 1. & 3. par. quæst. 64. art. 3. & probabilem putant; Victoria de Sacrament. num. 226. & 233. Ledesma, 2. part. 4. quæst. 40. art. 1. & alij. Quapropter nimis rigide loquuntur Doctores nonnulli, qui asserunt, contrariam esse de fide. Et rigidus Leander, tom. 2. tract. 6. de Ordine, disput. 1. quæst. 7. & 8. & quæst. 6. Vbi probat, cum D. Thom. & alijs, quatuor minores Ordines, esse etiam vera Ecclesie Sacramenta. [Quia id, inquit, clarè colligitur ex Concilio Florentino in litteris Eugenij, & ex Tridentino, sess. 23. & c. Et Biescas docet contrariam sententiam ad minus esse improbabilem, & c. Et Henriquez dicit oppositum à Guido reputari errorem, & c. Archangelus absque temeritatis nota non posse affirmari, & Pellantius probabilius esse, hanc nostram sententiam esse de fide.] Hactenus Leander. Alij tamen non infimæ notæ, apud illum, contrariam sententiam tuentur, iuxta quam non erit peccatum mortale recipere quatuor minores Ordines in peccato.

6. Insuper non erit læthale, accipere in peccato Episcopatum, iuxta opinionem D. Thomæ in 4. dist. 24. quæst. 3. art. 2. in corp. Vbi ait: [Episcopatus non est Ordo,] & iterum ad 2. [Episcopatus non est Ordo, secundum quod Ordo est quoddam Sacramentum.] Quamvis M. Petrus de Soto, de Sacram. Ordinibus, lect. 4. non veritus fuerit dicere, contrariam sententiam esse de fide. [Episcopatus, inquit, censendus est verus Ordo, & hoc antiqua omnia concilia, & PP. testantur, Episcopum Ordinari. De Sacerdotis verò Ordine nullus unquam dubitavit. Quare hoc, ut minimum certa fide habendum est, quemlibet horum duorum Ordinum verum esse Sacramentum.] Hæc Sotus.

PROPOSITIO II.

Religiosus professus, qui iudicia verè probabiliter crederet, sibi factam à Deo revelationem, de dispensatione ad contrahendum matrimonium, possit licitè contrahere. Salas Iesuita 1. 2. tract. 8. disput. unica, sect. 5. num. 51. [Quæ verba in 1. solum editione reperiuntur, & in aliquibus tantum voluminibus, non in omnibus, licet eiusdem impressionis.]

1. Resp. Prima huius Authoris editio facta est Barcinone, anno 1607. & cum plurima eius volumina eolverim, nullum invenire potui, in quo reperiantur. Sed invenio in calumnia satisfactionem. Quæ enim maior, quam opinionem in ipso met prælo retractasse, eamque vix prima luce potitam suffocasse? Sed

Sed quis in extinctam in aliquibus voluminibus consulto reliquille credat, & non magis Anonymum, ne de falsitate convinceretur, id emixisse? Sed maiori adhibita diligentia, denique ad manus habui folium illud, quod prælo iam datum suppressum est, nullique volumini insertum: in illo autem non opinionem, quam ei Anonymus imponit, sed longe diversam invenio. Verba Patris Salas fideliter exscripta sunt hæc. [Religiosus autem efficacissima deberet habere motiva, ut probabiliter opinaretur, veram esse revelationem, qua secum dispensaret Deus, ut matrimonium contraheret contra communem legem. Hactenus enim nunquam Deus dispensavit. Si tamen veram probabilitatem haberet, (attende) non privato solum iudicio, cum res adeo gravis sit, sed superiorum, quibus harum rerum examen deferendum est, posset ad evitanda magna inconvenientia, uti dispensatione hac probabilis, quod etiam in dispensationibus quoruncunque Prælatorum observandum est.] Hæc ibi Salas. Cuius propositio tot limitationibus affecta est, ut ab Anonymo obiecta à calumniæ vitio liberari non possit; utraque verò rejicienda prorsus, & suam ipse Author, dum sub prælo esset retractavit: sed quidquid sit. Prædictæ opinioni ansam dare potuit, quæ apud doctissimos viget asserentes, uxorem probabiliter credentem mariti mortem posse licite ad secundas nuptias transire. Etenim cum Professio Religiosa non magis impediatur primas, quam coniugium maritale secundas, potuit merito dubitari, cur opinio probabilis, quæ pro secularibus militat, Religiosis favere non posset? Stat pro antecedenti, Div. Antoninus, 3. part. tit. 1. cap. 9. Vbi sic. [Secundo nota, quod si vxor credit virum mortuum, & contrahat cum alio, secundum Raymundum, si hoc credit ex probabilis causa, excusatur propter ignorantiam facti.] Et iterum infra. [Tertio nota, quod si vir eius ad Sarracenos ivit, & regione longinqua, non potest, secundum Raymundum vxor contrahere cum alio; nisi de morte recipiat certitudinem, & c. (attende) aut verisimiliter de morte præsumat. Extrav. Ut litteris non constet.] Hactenus Div. Antoninus. Quem sequitur Sylvester, cum communi Doctorum, ut ipse testatur verb. Matrim. 8. quæst. 13. Vbi citatis ex suo Ordine Raymundo, Petro de Palade, & Div. Antonino, concludit. [Igitur, secundum Raymundum, & communem Doctrinam, dico, quod si credit ex probabilis causa, excusatur propter ignorantiam facti, & filij, si quos susceperit, iudicabuntur legitimi.] Hæc ibi,

Nec

2. Nec sibi contrarius est, dum paulò infra, ad secundas nuptias. [Firmam credulitatem de morte coniugis,] requirit: firma enim crecilitas, idem est apud Thomistas, ac iudicium probabile. Ut videre licet apud Magistrum Serra. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Vbi explicans e. Divi Thomæ verba. [Nisi forte aliquis firmiter existimaret.] sic inquit. [Nisi forte existimaret firmiter, hoc est prudenter, & probabiliter.] Et ita se explicat ipsemet Angelicus Doctor, quæst. 33. citata, art. 2. ad 3. & artic. 8. Vbi tanquam synonymis vtitur his terminis: [Firmiter existimare; & presumere probabiliter.] Et cononat Caletanus in summa, verb. [Iudicium temerarium.] Vbi sic ait: [Si autem iudicat de peccato mortali, & non affective in corde suo determinat, quamvis credat firmiter, & temerarie, non peccat mortaliter.] Non ergo sibi contradicit Sylvester, dum iam opinionem probabilem, iam firmam credulitatem de morte coniugis ad secundas nuptias exigit: sunt enim termini æquivalentes. Et quod opinio probabilis sufficiat; tradit etiam novissimè Thomas Hurtado, tom. 1. tract. 3. capit. 3. resol. 20. §. (Colligitur quarto) citans Ancharranum, Antonium de Butrio, Præpositum, Menochium, & alios. Hæc forsàn doctrina (ut dixi) genuit eam, quam (si forte aliquando arripit) merito retractavit Author, tum quia degenerem, & à veritate prorsus alienam, tum quia contra Divum Antonium, Raymundum, Paludanum, Sylvestrum, Thomam Hurtado, & sequaces, militant cap. in præsentia, de sponsalibus, & cap. Dominus, de secundis nuptijs, ibi. [Nullus a modo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migravit coniux eius.]

3. An vero Pontifex dispensare possit cum Religioso professo ad contrahendum matrimonium? Affirmat D. Thomas in 4. dist. 38 quæst. 1. artic. 4. quæst. 1. ad 3. Vbi sic. [Et ideo alij dicant probabilius; si communis utilitas totius Ecclesiæ, aut vnius Regni, vel Provinciæ exposceret, posset convenienter, & in voto continentiae, & in voto Religionis dispensari, quantumcunque esset solemnizatum.] Hæc ille. Quem sequuntur Durandus, Paludanus, Div. Antoninus, Caletanus, Petrus de Soto dicens esse communem, Catharinus, Martinus de Ledesma, & fere centum Doctores, quos citatos sequitur Thomas Sanchez de Matrimonio, lib. 8. disp. 8. num. 6. quorum plures referunt ex historijs constare Pontifices varijs vicibus dispensasse. Nihilominus hanc sententiam retractavit D. Thom.

2. 2. quæst. 88. art. 11 in corpore. Vbi ait. [Papa non potest facere, quod ille, qui est Religiosus, non sit Religiosus, licet quidam Iuristæ ignorantè contrarium dicant.] Et infra. [Est autem debitum continentiae essentialè statui Religionis, per quem homo adrenuntiat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatus, quod non potest simul stare cum matrimonio, &c. Et ideo in voto solemnizato per Professionem Religionis non potest per Ecclesiam dispensari.] Hæc Angelicus Doctor, quem alij sequuntur.

4. Ad quæstionem autem de facto, respondet M. Corradus Dominicanus, 1. part. Resp. quæst. 311. [Quidam dicunt Papam sic fecisse de facto: & (alijs solutionibus adhibitis.) Dico 3. Quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum scandalo totius Christianitatis. Vnde aliud est facere de facto, aliud determinare quod ita possit fieri de iure.] Hæc ille. Et ante illum Sylvester, M. Sacri Palatii, in sum. verb. Votum 4. §. Quinto quæritur; ex quo fideliter transcripsit M. Corradus: licet, & M. Petrus de Ledesma in sum. 2. p. tract. 10. fol. mihi 650. dum dixit. Si los Sumos Pontifices han dispensado algunas vezes con personas Religiosas para que se casen, de hecho han errado; pero escufanse de pecado, porque han seguido vna opinion muy comun, y tenida entre hombres doctos por probable. Sic ille, sed irreuerenter quidem. Satis auctoritati D. Thomæ consulvisset, si responderet, Pontifices prudentissime de facto dispensasse, contrariæ opinionis probabilitati innixos, quam ipsemet Angelicus Doctor probabilitatem antea iudicaverat. Propter hæc, vel similia; celeberrimus ille vir, M. Ambrosius Catharinus, ex eodem Illustrissimo Ordine assumptus Minorensis Episcopus, lib. 1. disp. pro Immaculata Conceptione, fol. mihi 52. Sic scribit. [Ille igitur potius impugnat D. Thomæ doctrinam, qui ita pertinaciter illi inhæret, ut velit ad vnum, & minimum jota, pro illa contendere, & eius auctoritatem æquare Scripturis, & superiorem facere etiam Pontificum decretis, & ita se præbere doctis lucibus, hæreticis occasionem porrigere blasphemandi in illam, æ multisque indignandi causam, in hoc nostrum supercilium tam immodestum.] Et novissimè ex decreto Sanctæ Inquisitionis publicato Matrili, die 17. Maij, anno Domini 1659 prohibita sunt quedam conclusiones defensatae in civitate Logroño, in Hispania, die 25. Iulij, anno 1658 ex eo, quod earum dedicatoria hæc contineret verba. [D. Thomæ Aquina-

ti, &c. Cuius affectus in fide tuti, cuius impugnator semper suspecti de veritate habentur,] Et prohibentur, (inquit edictum) [Por contener el titulo de las dichas conclusiones, palabras sediciosas, escandalosas, y temerarias] Hanc Supremum Inquisitionis Tribunal prædictis conclusionibus invsit notã. Valde enim excessit Magister ille, & contra ipsius D. Thom. doctrinã scripsit. Nam, ut Angelic. Doctor nos instruit 2. 2. q. 29. ar. 23. [Nil prohibet aliquos charitatem habentes in opinabilibus dissentire, quia opinionones pertinent ad intellectum, qui præcedit appetitum, qui per pacem vultur.] Nil ergo prohibet, D. Thomã aliquam opinionem probabilem propugnasse, & D. Bonaventurã, aut Scotum contrariam ipsis probabiliorẽ defendisse. Hæc enim oppositio non est contra probabilitatem doctrinẽ D. Thomã, sed contra probabilitatem. Vnde M. Gravina vir doctissimus ex Dominicana Familia, Cherub. Paradisi lib. 4. c. 3. num. 4. verba Christi Domini, & Pontificum, quæ pro doctrina Div. Thomã circumferri solent, sic explicat. [Eam habet interpretationem tale dictum, sicut dicebat de Nazianzeno, Rufinus, ut in his, quæ concernunt fidem (id est, quæ Sanctus Thomas dicit esse de fide) hæreticus habeatur, qui dicitis D. Thomã in fide non concordet, in ceteris discordare posse, ipse D. Thomas censet, cum opinabile sequendum esse, & permittat, & doceat] Hactenus M. Gravina.

5 Non offendisset Corradus, si consulisset Mag. Canum lib. 12. de locis Theolg. in proœmio, ubi ex suo Magistro Frãisco de Victoria, præscribit modum, in doctrina D. Thomã, sequenda, observandum. [Theologo, inquit, nil est necesse in cuiusquam iurare leges; maius enim est opus, atque præstantius, ad quod ipse tendit, quam, ut Magistri debeat vestigijs semper inhærere. Memini de Præceptore meo ipso audire, (nempe Victoria) cum nobis secundam secundæ partem cepisset exponere, tanti D. Thomã sententiam esse faciendam, ut si potior alia ratio non succurreret, sanctissimi, & doctissimi Viri satis nobis esset authoritas, sed admonebat rursus; non oportere Sancti Doctoris verba, sine delectu, & examine accipere. Inò verò, si quid aut durius, aut improbabilius dixerit, imitatuos nos eiusdem in simili re modestiam, & industriam, qui nec Authoribus, antiquitatis suffragio comprobatis, fidem abrogat; neque in sententiam eorum, ratione in contrariam vocante, transit. Quod ego præceptum diligentissime tenui,] & infra, Victoriã commendans, inquit. [Vir erat ille natura sua moderatus,

at cum Divo etiam Thoma, aliquando dissentit. Maioremque, meo iudicio, laudem dissentiendo, quàm contentiendo, assequatur: tanta erat in dissentiendo reverentia.] Hæc M. Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vnde P. Vazq. 1. p. disp. 3 cap. 4. [Videmus sanè ex schola D. Thomã præclaros viros, eius doctrinã acerrimos propugnatores scripta illius mirum in modum illustrasse, Caietanum dico, Franciscum Victoriã, Melchiorẽ Canum. Nihilominus nullam iniuriam Doctori Sancto irrogasse, cum interdum maturo consilio, & debita modestia, sententiam eius aliquam non probarunt. Neque enim Doctorem Angelicum de sua doctrina ab alijs amplectenda, aliud iudicium habuisse crediderunt, quàm Augustinus de sua habuit. Qui in lib. de bono perseverantiæ cap. 31. ita scribit: *Neminem, velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in his, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me sequutum fuisse demonstrarem.* Sic Augustinus, & sic Vazquez ex illo. Recte ergo potuit M. Corradus, absque iniuria D. Thomã, servata Pontifici Summo reverentia debita, dispensationem in voto solemnifaciam approbasse.

6 Verum quia huius quæstionis resolutio ex alia pendet; an scilicet voti solemnitas sit de iure divino, an ex sola Ecclesiastica constitutione? Videamus, quid Doctores sentiant. D. Th. 2. 2. quæst. 8. art. 7. ad 3. ait votum solemnem habere [Solemnitatem spiritualement, & divinam.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral, cap. 31. §. 2. à num. 23. dicit. [Esse communem Thomistarum; & innumeri, addit, Theologi antiqui, & recentiores, votum solemnem ex natura rei, & iure divino differre à simplici, ut indubitatum tenent.] Vnde §. 3. num. 43. concludit. [Afferendum igitur est, voti solemnitatem substantialem esse de iure divino duplici titulo.]

7 Econtra vero, solemnitatem voti esse de solo iure Ecclesiastico, seu ex sola Ecclesiæ constitutione, tradit Bonifacius VIII. Pontifex Maximus, Sexto Decretalium, lib. 3. tit. 15. cap. unico, de Voto, his verbis. [Quod votum debeat dici solemnem, ac ad dirimendum matrimonium efficacem? Nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa; matrimonij verò vinculum, ex ipso Ecclesiæ capite, & rerum omnium condicione ipsum instituentem, indissolubilitatem acceperit. Præsentibus declarandum duximus, illud solum votum dici solemnem, quan-

tum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem sacri Ordinis, aut per professionem expressam, vel tacitam, factam alicui ex Religionibus per Sedem Apostolicam approbata.] Hac Bonifacius VIII. Et post illum iterum firmavit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*. Vbi tria hæc præstat. Primum, vim inhabilitandi ad matrimonium extendit etiam ad vota simplicia, post biennium in Societate emissa. Secundum definit: Eiusmodi vota esse substantialia Religionis vota, & illa emittentes esse verè, & propriè Religiosos, non secus quam Professos cuiuscumque Religionis. Tertium, [voti solemnitatem sola Ecclesiæ constitutione inventam esse.] Primum, & secundum post definitionem Gregorij indubitata sunt. Vnde corrumpit opinio M. Soti, libr. 8. de iust. quæst. 3. artic. 1. concl. 8. asserentis statum veræ Religionis non posse consistere absque votis solemnibus. Circa tertium (quia definitum non est, sed vt fundamentum ad alia definienda præsumitur) dubitant adhuc Doctores. Quamvis Fr. Basilius de Leon, Augustinianus, vir doctissimus, libr. 7. de Matrim. capit. 7. dixerit: [Hac nostra ætate sine manifesta iniuria Sedis Apostolicæ oppositum affirmari nequit.] Et Gabriel Vazquez 1. 2. disp. 165. cap. 2. [Se non videre, qua ratione absque vlla nota iam negari possit.] Et sanè cum Bonifacius VIII. aperte dicat solemnitatem voti in qua fundatur inhabilitas ad contrahendum, ex sola constitutione Ecclesiæ inventam esse, & huic fundamento vnice innitatur ad definiendum, quæ vota vim habeant dirimendi matrimonium. Quodcunque aliud pro contraria sententia adducatur, minoris ponderis esse debet. Quapropter Illustriss. M. Araujo in decision. Moral. part. 1. tract. 2. quæst. 19. num. 40. solidissime tuetur, posse Summum Pontificem in votis solemnibus dispensare cum Religioso Professo, & [Hæc sententia, inquit, est iam fere ab omnibus Doctoribus, tum Theologiæ, tum Iuris Canonici professoribus recepta] pro qua plures citat. Et hanc sententiam defendunt ex Thomistis. Herbæus, Div. Antoninus, Paludanus, Caietanus. & ex alijs innumeris, apud Prado, sup. quæst. 3. §. 2. & apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 26. numer. 4. Vbi septem supra quadraginta Doctores refert, & sequitur. Quibus adde Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 7. num. 2. ibi: [Como la solemnidad del voto es de derecho Ecclesiastico, como dize el Derecho, cap. vnico de voto in 6. lo que de a se seguir, tambien ha de ser de derecho Ecclesiastico.] Et sic docuit

cuit Scotus in 4. dist. 38. Nec mirum quod D. Thomas dissentierit, qui viginti annos Bonifacium VIII. antecessit. Vide etiã Villalob. tom. 2. tract. 34. diff. 13. Vbi hanc questionem ex professo iterum discutit inquit. [Esta sentencia tienen casi todos los Canonistas. El fundamento es vn texto expreso de Bonifacio VIII.]

8 Et sanè contrariæ sententiæ fundamentum ad adstruendum, solemnitatem voti esse de iure naturali, & Divino, solidum aliquibus non videtur; nititur enim in differentia, quam dicunt essentialem inter votum simplex, & solenne. [Quia votum solenne habet promissionem cum quadam traditione.] Vt ait D. Thom. Quodl. 3. artic. 18. & alibi. Ex quo M. Sotus, de iust. libr. 8. quæst. 2. artic. 5. §. (Secunda opinio.) Sic ait. [Substantia solennis voti a simplici hoc differt; quod simplex est tantum promissio rei tradendæ, solenne autem sit traditio personæ.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, cum alijs, sup. cap. 3. quæst. 3. num. 23. [Quia votum, inquit, simplex solam dicit promissionem Deo factam, at vero solenne super addit actualem traditionem voluntatis in manus Dei, & Prælatorum.] In qua traditione fundant indispensabilitatem voti solennis, & quod iure naturali, & Divino matrimonium dirimat. Sed ratio non urget. Nam vota post biennium in Societate emissa sunt simplicia, vt definit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, & tamen non solam promissionem, sed traditionem etiam actualem in manus Dei, & Prælatorum includunt, vt expresse dicit ipsemet Pontifex vbi supra, dum definit constituere vere Religiosos: [Quippe qui per ea ipsa se Societati dedicant, atque actu tradunt, seque divino servitio in ea mancipant.] En. promissionem cum traditione, & tamen votum solenne non est, nec naturali, aut divino iure matrimonium dirimit. Quod bene notant Sanchez de Matr. lib. 7. disput. 26. num. 2. & per doctus P. Fr. Franciscus Pichon in opere de Matrim. quod prælo paratum per legi disp. 5. cap. 3. num. 165. dicens. [Sicut enim in voto solenni vovens traditur Deo, ita in voto simplici, vt definit Greg. XIII. in sua Bulla, *Ascendente Domino*] Solemnitas ergo voti ex sola Ecclesiæ constitutione inventa est, atque adeo à Pontifice dispensabilis. Nam vt ait D. Thom. Quodlib. 4. art. 13. [Quæcumque sunt instituta per Ecclesiam, vel Ecclesiæ Prælatos, sunt dispensabilia à Papa.]

9 Hanc opinionem adeo veram putant nonnulli, vt oppositam non dubitent gravi censura notare. Vide Processum Parisi

riusentem, qui extat ad calcem Magistri Sententiarum, cui titulus. [Contra errores Fratris Ioannis de Montefono, Ordinis Prædicatorum Parisijs condemnatos.] Vbi c. 3. sic dicitur [Hæc secunda opinio, (nimirum negans Pontificem in voto solemniter dispensare posse) videtur esse erronea in fide, cum sit contra observantiam Ecclesiæ, quæ in tali voto quinquies dispensavit. Sic ostendit Dominus Durandus in 4. Hæc ibi. Quibus annuerunt aliqui apud Suarez, tom. 3. de Religione, lib. 6. cap. 17. num. 24. asserentes [Oppositam sententiam nunc tanquam certam, & indubitam tenendam esse, vnde inquit, cum illa iam sit omnino certa, videtur opinio D. Thomæ non posse defendi sine errore.] Sic ex illis refert Suarez. Quibus non parum favet, M. Araujo Episcopus Segouienfis in decision. Moral. 1. part. tract. 2. quæst. 19. num. 41. dicens: [Ergo factò Pontificum diffinita manet facultas eorum ad dispensandum in votis solemnibus Religionis approbat,] Et infra ex eodẽ facto infertur quod [Parum, aut nihil probabilitatis retinet contraria sententia.] Sed censuram reprobò. Cum tot doctissimi viri, & quod caput, Theologiæ facile Princeps D. Thomas, primam opinionem retractans, (vt inquit Sotus de Iustitia, lib. 8. quæst. 4. art. 2.) hanc secundam, non opinative, (quidquid Caietanus dixerit,) [Sed affirmatissime complexus est.] Imò ipse Sotus ea tenacitate, vt contra Caietanum oppositam tenentem, in hæc verba proruperit. [At vero Caietanus inde, ex suo perverso principio solemniter voti, (scilicet ex sola constitutione Ecclesiæ) collegit, esse dispensabile.] Sic in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. §. (ex omnibus verò) in fine. Sed non capio, quomodo ausus est dicere perversum principium, ex quo collegit Bonifacius VIII. duplex solum esse votum solemniter, quod matrimonium dirimat, constituens discrimen inter vinculum matrimonij, & voti solemniter; quod illud ex Dei institutione; hoc autem ex sola Ecclesiæ constitutione sit, vt bene probat Sanchez in sum. lib. 5. cap. 1. Carpit forsitan Caietanus, quia non solum deserit D. Thom. sed ad argumentum, quo Angelicus Præceptor votum solemniter indispensabile probat, respondet sic. [Ad rationem litterarum diceretur, quod minor propositio, cum reverentia, est falsa.] Hæc Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 11. Omitto D. Thomam in 4. dist. 38. quæst. 1. hæc duo principia statuisse [Votum solemniter, ex sui natura habet, quod dirimat matrimonium contractum] & [votum solemniter continentem potest dispensari] Primum tradidit art. 3. Ad 3. quæstionem; secundum, art. 4. Ad primam quæstionem, ad 3. Vnde fit dispensa-

bi-

billitatem voti solemniter, non solum fundari in solemnitate, ex sola Constitutione Ecclesiæ: ex alio enim principio id intulit D. Thom. supra dicens: [Non enim per votum potest se homo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri, vt dictum est.] Sic ibi: Licet postea in summa retractaverit, vt diximus.

10 Id vero non omittendum, sustineri modo non posse doctrinam M. Fr. Ioannis de Friburgo, in Glof. Sancti Raymundi, viri sanctissimi, & doctissimi, eiusdem Prædicatorum Ordinis. Vbi sic scribit. [Ego credo, quod absque Ordinis susceptione, vel professione, potest in sæculo remanendo aliquis facere votum castitatis solemniter, quod impediatur, & dirimat matrimonium postea contrahendum.] Sic ibi de transgressione voti, fol. mihi 55. Sed oppositum, vt vidimus definitum est à Bonifacio VIII.

PROPOSITIO III.

Episcopus in casu necessitatis potest dissolvere matrimonium ratum non consummatum. Bauni Iesuita, in Theolog. moral. tom. 1. tract. 12. de impedim. matrim. quæst. 5.

1 Resp. Huius propositionis duplex sensus est. Alius, quod de facto possit Episcopus in matrimonio rato dispensare. Et hoc prorsus negat Bauni, imò nec in sponsalibus posse, tradit expressè, tract. 8. quæst. 30. dub. 7. fol. mihi 406. quia Id Episcopus prohibetur in iure. [Capite enim, inquit. Ex litteris desponsalibus, habetur Episcopis, compellere sponsos, vt fidem sibi datam mutuo impleant.] Alter sensus est. An Episcopus iure divino, & ex vi sui muneris, possit in sua Diocesi in matrimonio rato dispensare, nisi ei à Pontifice prohibeatur? Et hanc partem dicit esse probabilem, eamque ex principiis gravissimorum, sic probat. [Quidquid Pontifex in universo Orbe, (præterquam res fidei definire) potest Episcopus in sua Diocesi, nisi ei specialiter per Pontificem prohibeatur.] Vt docent Victoria, Sotus, Abulensis, Aragon, Veracruz, Perez, & alij quos citat Thomas Sanchez de Matrimon. lib. 1. disp. 61. num. 3. & sequuntur M. Prado, tom. 1. cap. 4. quæst. 3. num. 11. & cum undecim alijs, Fr. Baullius de Leon de Sacrament. Confirmationis, part. 4. cap. 4. num. 5. [Sed Pontifex potest dispensare in matrimonio rato non consummato.] Vt tradunt Sylvester, Caietanus, Armilla, Catharinus, & censent probabile M. Victoria, D. Antoninus, M. Ledelma, & alij quos citatos sequitur Sanchez, lib. 3. de Ma-

Y

tri-

trimon. disp. 14. num. 2. [ergo, & Episcopus id in sua Dioecesi si potest, nisi ei per Pontificem prohibeatur.] Non facile vitæ bis consequentiam.

2. Eisdem fundamento innixus M. Zanardus in direct. 1. p. de Matrimon. cap. 11. §. 5. docet Episcopum in sua Dioecesi posse ex vi sui muneris statuere impedimenta dirimentia matrimonium. Verba eius sunt. [Nisi Papa id sibi reservasset, posset; quia in non reservatis, eandem potestatem habet in suo Episcopatu, quam habet Papa in Orbe.]

3. Ex eodem principio deducunt alij, posse Episcopum iure divino, tibi subditis concedere eas indulgentias, quas Pontifex universis Christi fidelibus, nisi ei prohiberetur à Pontifice, sicut de facto prohibitum est ultra quadraginta dies, cap. cum eo, & cap. Nostro: Ita docent, vterque Soto, Medina, Paludanus, Ioann. de la Cruz, Ledesma, & alij, apud Leandrum à Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 14. quæst. 16. En verba Petri de Soto de instit. Sacerd. lect. 3. de indulg. fol. 236. [Moderatus est Pontifex quantum Episcopi indulgentiam concedere debeant, cum tamen si eis non fuisset inhibita potuissent certe, quod Pontifex, in suos subditos.]

4. Ex eisdem igitur præmissis, vi consequentiæ oppressus, quod isti Doctores, quoad indulgentias, & impedimenta dirimentia matrimonium, dixit Bauni esse probabile, quoad matrimonium ratum. Contendit tamen negandam esse consequentiam, dicens: [Neganda est sequela; cum enim sit incertum, an Pontifex possit, (nempe in matrimonio rato dispensare) multo magis est incertum, an id Episcopus sibi vèdicare possit.] Verum quæstio est pure metaphysica; nam vt diximus ex eodem authore, id Episcopis de facto prohibitum est, cap. ex litteris, 2. de sponsal. vt respondet Thom. Sanchez, tom. 1. de Matrim. lib. 2. disp. 14. num. 5. ad 8. argument. Et hæc est genuina solutio, vt notat etiam Diana, part. 8. tract. 1. resol. 62. §. Restat modo, dicens: [Ad tertium dicimus non posse Episcopum in matrimonio rato dispensare: quia res ita ardua alteri superiori reservatur, in cap. ex litteris 2. de sponsalibus.] Atque adeo de facto non est probabile, Episcopum dispensare posse, nec vllus contrarium docuit, quidquid dixerit Diana supra ref. 64. Vide si placet Fr. Franc. Pichon in suo opere de Matrim. disp. 2. cap. 2. sect. 2. num. 76. vbi ex alio principio rem facile dirimit. [Neque mihi, inquit, videtur inconveniens dicere, posse Episcopum in sua Dioecesi in matrimonio rato dispensare, ta-

men

men quia non constat, quod aliquando dispensaverit, censendum est id esse soli Papæ reservatum.] Adde nec Pontificum dispensare posse, secundum probabiliorem sententiam, quam tenet M. Victoria in sum. de Matrim. num. 283. quod ipse probat, ex eo quod. [Cum Christus dixerit, quod non licet vxorem dimittere, nisi propter fornicationem, iam inveniretur alia exceptio scilicet dispensatio Papæ.] Sed hoc fundamentum valde displicet; quia supponit posse dissolvi matrimonium ratum propter adulterium, quod hæreticum est, vt tradit ipsemet Victoria, ex Trident. num. 306.

5. Notare hic oportet matrimonium ratum, & non consummatum inter fideles dissolvi per professionem Religionis: inter infideles vero, etiam consummatum dissolvitur, si vnus illorum ad fidem conversus, vel professionem emittat, vel ad secundas nuptias, vt ei permittitur, transeat. Hoc apud omnes certum. An vero peccet infidelis ad alias nuptias transiens, vbi prius matrimonium modo aliquo ex dictis dissolutum est? Affirmat D. Thomas, in 4. dist. 39. quæst. vnica, art. 5. ad 3. dicens: [In poenam vxoris infidelis, ei indicitur, quod non possit cum alio contrahere magis, quam ex virtute matrimonij præcedentis. Sed si postea convertatur, potest ei concedi dispensative, vt alteri nubat, si vir eius aliquam vxorem duxit.] Hæc D. Thom. Quem sequuntur, explicantes esse peccatum mortale, M. Bartholom. de Ledesma, & M. Sotus, apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 77. Ipse vero oppositum tenet cum Magistro Martino de Ledesma, & M. Viguerio, dicens: Esse verissimum, quibus consentit M. Candidas, disquis. 28. art. 7. dubit. 15. & alij doctissimi. Et huic sententiæ, ea firmitate, adhæsit Abulensis, in 1. Reg. cap. 8. quæst. 127. vt recensitis D. Thomæ verbis, in hæc ipse proruperit. [Cum autem dicitur: *Sed si postea convertatur, &c.* Dicendum, quod istud est consequens ad præcedentem errorem.] Sic ille. Quem in censura imitari non erubuit Doctor Franciscus Fontanus, in indice sententiarum, verb. Thomas Aquinas, vbi ait. [Sanctus Thomas errat dicens, quod si fidelis ille coniux, &c.] Verum vtriusque audaciam, valde miror, cum rem opinabilem considero.

6. Sed vtroque audacior M. Fr. Thomas Campanella, ex Prædicatorum Ordine, in disputatione Prologomena ad scholas Christianas approbata per Reverendissimos PP. MM. Vicarium Generalem Galliæ, & Ministrum Provinciale; postquam nonnulla Divi Thomæ asserta retulit, & improbavit, cō-

Y 2

clus.

cluf. 3. in hæc petulantia contra eius doctrinam prorupit verba. [Nolo alios errores manifestos expendere. Pudenda enim Patrum tegenda sunt. Hæc autem dixi, vt videant, qui iurant, (nempe Div. Thomæ doctrinam defendere) & nesciunt quid.] Sicut inat Campanella: cui ex eadem Familia consonare videtur Magister Alexander Sebile in libro, quem incripsit, *Interpres Thomisticus*, lib. 1. cap. 14. sect. 3. dicens: [Sancti Doctoris opera, præter summam, nullius roboris, vel authoritatis censenda esse.] Qui vel ex hoc magis Sibilis excipiendus, quàm Interpres Thomisticus habendus. Horrent quorumlibet, etiam contraria scholæ Theologorum aures, & Campanellam cum Sebile impune talia evomuisse mirantur.

7. Sed non impunes abibunt, si legas M. Xantes Mariales, ex eodem illustrissimo Ordine, tom. 1. [Bibliothecæ Interpretum ad universam Theologiam D. Thomæ,] à quo in Prologo, sic uterque larvatus vapulat. [Etenim eius (Divi Thomæ) doctrina absolute in omnibus, & quo ad omnia, & non ex parte, aut quoad aliqua tantum, fere instar Scripturæ Sacre, ab Ecclesia approbata est. Audis? Extollit D. Thomæ doctrinam super omnes alias doctrinas Patrum; & collocat eam immediate, sub Scriptura Canonica, tam quoad sententias, quam quo ad verba. Palam est in omnibus; & quoad omnia veram, & authenticam, quasi instar Scripturæ Sacre, & non in aliquibus tantum. Vnde ab eodem salvatore authenticata est, (à quo est authenticata Scriptura Sacra ipsa;) ergo impia, contrariaque: salvatori, & declarationi Ecclesiæ est, Poæ illatio, quod sicut aliorum Patrum doctrina est approbata ab Ecclesia, & tamen in multis defecerunt, ita idem de D. Thoma dicere liceat: proccedit enim fallaciter à dissimilibus, vt similibus, & à doctrina non in totum, sed in partem approbata, ad doctrinam in totum, & quoad sententias, & quoad verba approbatam.] Hæc Xantes.

8. Quibus, vt alij acquiescant præmittit sic. [D. Thomas inter privatos Doctores, minime computandus est, sed habendus, vt æquivalens communitati Doctorum, &c. Quia ex speciali Dei gratia, in utilitatem Ecclesiæ communem, sortitus est à Deo donum infalibilitatis in scribendo, quod Doctorum communitati collatum est.] Quantum autem sit donum istud explicat cont. 8. quæst. 9. fol. 247. dicens: communem Doctorum (quibus simul sumptis vnus D. Thomas æquivalet) consensum. [Tenendum esse de fide, recedereque ab eo esse, ne-

dum

dum temerarium, verum etiam expressum errorem in fide.] Sic Xantes: Audistis? Erubescite. Verum quoad assertum infalibilitatis donum consulite; consulite, quæso, Doctorem Ecclesiæ D. Bonaventuram, Scotum, Durandum. Nominales, imò, & Caietanum, Victoriam, Canum, aliosque Thomistas, qui non raro à D. Thomæ sententia discedunt. Testimonium perhibet ipsemet Xantes, tom. 2. contr. 6. art. 3. cap. 3. pag. 80. dicens: [Ipsemet (Thomistæ) iudices sint, quam parum cum Divi Thomæ discursibus cohæreant, imò quam diametraliter illis adversentur glossemata, quæ adhibent.] Sic ibi circa opinionem de specie creata, & circa opiniones alias, idē evincit pluribus in locis suæ Bibliothecæ Interpretum Divi Thomæ: quæ brevitatis causa non refero. Et quod magis ipse Angelicus Doctor semetipsum in plurimis opinionibus aeterit, vt videbitis infra Propos. septima. Ipsum ergo pro omnibus consulite.

PROPOSITIO IV.

Coniugatus potest, absque culpa lethali, coitum sodomiticum cum uxore incipere, non quidem animo ibi consummandi, sed intra vas naturali. Gambacurta Iesuita, de casibus reservatis, cas. 2. num. 5.

1. R. Hanc sententiam tuentur Navarrus, & Ovandus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 17. num. 4. Angelus Zerala, Graffius, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Miscel. resol. 37. & 3. part. tract. 4. resol. 204. Quos sequitur doctissimus Michael Zanardus, 1. part. direct. tract. de Matrim. cap. 41. §. 10. fol. mihi 900. Vbi ita inquit: [Tentare copulam in vase indebito, ad excitandam copulam, aliqui dicunt non esse mortale, quia est actus tantum excitativus copulæ, sicut tactus manus. Ego autem dicerem esse mortale. Primò, si fiat cum animo ibi consummandi, quamvis postea mutetur voluntas. Secundò, si adsit periculum pollutionis ibidem ex experientia. Tertio, si ex hoc multum turbatur vxor. Cæterum quando non interveniunt supra dicti casus, erit tantum veniale.] Hæc M. Zanardus, cum reliquis citatis. Et post omnes Gambacurta, quem Iesuitarum nullus sequitur.

PROPOSITIO V.

In coniugatis non est culpa lethalis, perficere vocanda circa vas præposterum, cessante periculo pollutionis. Sanchez Iesuita, in 1.

editione, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12. Fagundez Iesuita in 6. Decalogi, cap. 3. num. 21. [Ex quibus sequitur eiusmodi expurcitias (sicut nec præcedenti Proposit. relatas) non debere à solutis in confessione explicari, iuxta doctrinam Iesuitarum, in materia de circumstantijs notabiliter aggravantibus. Sed satisfacere præcepto confessionis, si de copula fornicaria, se accusent.]

1 Resp. Hanc propositionem, utpote in præcedente contentam, defendunt omnes supra citati. Nauarrus, Ovandus, Angelus, Zerola, Graffius, & M. Zanardus. Ex Iesuitis vero ab Anonymo citatis: Sanchez eam retractavit, ut constat ex impressione Antuerpiensi, anno 1614. Fagundez autem nunquam tenuit. Potius loco citato, capit. 3. numer. 19. pro contraria expresse militat, dicens. [At ego mortiferum omnino peccatum esse credo.] Non potuit clarius dixisse, quod, & reliqui Iesuitæ docent.

2 De illatione non curo, licet eam consequenter negarent Sanchez, & Fagundez, qui circumstantias notabiliter aggravantes debere in confessione explicari, defendunt. Quod ex Iesuitis non pauci tuentur, Suarez, Henriquez, Coninch, Canisius, & alij apud ipsos. Alij vero doctissimi ex ipsis contrariam sententiam tenent cum D. Thom. in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. quæst. 5. in corp. Vbi sic ait. [Quidam dicunt, quod omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, necesse est confiteri, si memoriæ occurrunt: alij verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt. Et hoc probabilius est.] Hæc D. Thom. Quem plures ex discipulis sequuntur, Div. Antoninus, Paludanus, Sylvester, & alij, apud Vazquez, tom. 4. in 3. part. quæst. 91. artic. 1. dub. 2. Turrecremata, Armilla, Tabiena, & Caietanus, apud Salas 1. 2. tom. 1. quæst. 72. tract. 13. disput. 3. sect. 2. numer. 11. Albertus Magnus, Durandus, Ioannes Viguierius, & alij, apud Fagundez, 2. præcep. Ecclesiæ, libr. 4. capit. 2. Et M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. Moral. verbo Confession. resol. 186. num. 4. & 9. Vbi sic ait. [Esta sentència tengo por mas verdadera, asi por las razones con que se prueba, como porque la tienen expressamente dos Doctores tan grandes de la Iglesia, como Santo Tomas, y San Buenaventura, y otros muchos muy graves.] Quos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 5. §. 3. num. 31. Item Adrianus, Car.

Carthusianus, Palacios, Navarro, Iuan de Medina, Corduba, Almainus, & alij, quos cum D. Bonaventura citat Fagundez, vbi supr.

3 Quod autem hæc sententia sit D. Thom. adeo expressum est, ut nec adversarij diffiteri possint. Ut ex eis, vel inviti fatentur, M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. §. [Aliæ autem circumstantiæ sunt.] Cuius verba dedi, tract. de Pœnitentia, Propos. 17. num. 3. & Mag. Canus Relectione de Pœnit. 6. part. §. [Sed enim gravissimum.] Vbi sic ait. [D. Thomas expresse tenet, solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas.] Nec hoc in dubium verti potest. Est enim expressissimum in D. Thom. non solum vbi supra, sed pluribus in locis. In opus. 12. quæst. 6. Et in scripto secundo super lib. sententiarum, lib. 4. dist. 16. art. 3. Vbi sic scribit. [Circumstantia, quæ novam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, alia autem non.] Et ad 2. [Sufficit cognoscat Sacerdos quantitatem, quæ ex nova specie confurgit,] & ad 5. [Si talis circumstantia non trahit in aliud genus mortalis, non est confitenda.] Quæ iterum tradit, dist. 22. art. 2. & in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Quapropter valde miror, M. Ioannem de la Cruz, in direct. 2. part. de Pœnitent. quæst. 3. de confessi. dub. 5. conclus. 2. & M. Petrum de Ledesma in summa de pœnit. cap. 17. conclus. 4. nõ erubuisse dicere, hanc opinionem esse improbabilem.

PROPOSITIO VI.

Conjugati non peccant lethaliter, etiam si propter solam voluptatem, pudenda ad invicem osculentur. Filius Iesuita, tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195.

1 Resp. Pro hac opinione pugnant Sylvius, 2. 2. quæst. 154. art. 4. conclus. 61. Diana, 3. part. tractat. 4. resol. 225. & M. Zanardus, 1. part. director. de Sacramen. Pœnit. cap. 41. §. 24. Vbi sic ait. [Vigesimoquarto dico, non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quicumque tactus, oscula, verba turpia, & aspectus partium pudendarum, inter coniuges, etiam si fiant propter voluptatem, quia sicut matrimonium excusat copulam à peccato mortali, ita, & oscula illa.] Hæc ille. Et sanè, si alij tactus in verendis, ob solam voluptatem, non sunt, inter coniuges, peccatum lethale, ut ex D. Thomæ Discipulis docent Armilla, Sotus, Victoria, Caietanus, Bartholomæus de Ledesma, & alij, apud Sanchez de Matrim.

strim. lib. 9. disp. 44. num. 12. Cur oscula in eisdem, de culpa lethali damnanda sunt? Vide Dianam supra resol. 225. citata, in fine. Vbi tradit, etiam inter solutos, oscula in pudendis non distinguuntur specie à reliquis, sed esse circumstantiam aggravantem, quam in confessione explicare non est necesse. Quem sequitur Verricelli, tom. 1. tract. 4. q. 14.

2. Sed non miror, quod prædicta in pudendis oscula, etiam inter conjugatos, quando voluptatis causa, de lethali à nonnullis dampnentur: Nam, & copulam etiam de mortali damni ant: [Quando coniuges commiscerentur causa saturandæ libidinis.] Ita Sanctus Raymundus, in sum. lib. 4. de Matrim. §. 12. quem ibi in Glof. sequitur M. Ioannes de Friburgo. Sed expresse contra D. Thom. in 4. dist. 31. quæst. 2. artic. 3. Vbi ait. [Si quæratur delectatio infra limites matrimonij, vt scilicet, talis delectatio in alia non quæreretur, quam in coniuge, sic est veniale peccatum,] & iterum in 2. scripto super lib. sentent. lib. 4. dist. 31. art. 4. [Talis libidinis motus non est contra bona matrimonij, sed præter ea, vnde talis non peccat mortaliter, sed venialiter.] Quod iam tradiderat Augustinus de bono coniugali, cap. 6. tom. 6. dicens: [Coniugalis concubitus generandi causa non habet culpam: concupiscentiæ vero satandæ, tamen cum coniuge, venialem.] Imò in prædicto casu, ne venialem quidem culpam intervenire, tradunt pro matrimonio, Maior, Almainus, Ioannes Sanctius, Basilus de Leon, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. ref. 216. & p. 11. tract. 2. ref. 41.

PROPOSITIO VII.

Conjugatus qui, periculo pollutionis secluso, membrum virile in os uxoris immittit, non peccat lethaliter. Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. n. 5. in prima editione.

1. Resp. Hanc opinionem tuentur Angelus, Navarrus, Ovandus, Zerola, Graffius, & M. Zanardus, quos citavi Propos. 4. asserentes, in os etiam sacrum virilia immittentem non peccare lethaliter. Pater vero Sanchez eiu(s)modi sententiam, sicut, & alias, de quibus supra, ne conscientiæ habenas laxaret, retractavit.

2. Audio nonnullos indoctos obmurmurasse, & de parum sibi constanti in doctrina calumniari. Sed immerito. In hoc enim duces habet Ecclesiæ Catholicæ lumina D. Augustinum, qui librum retractationum inscripsit, & D. Thomam, qui, vt refert Ioannes Vitalis, tanti Magistri exemplum sequutus li-

brum

brum alium retractationum composuit. Quem affirmat se vidisse, & legisse, in Conventu Gandensi M. Ioannes Bunderus, Ordinis Prædicatorum, in Bibliotheca manuscriptorum Belgij, fol. 614. num. 68. vt refert Alva in Nodo indissolubili, fol. 734. de quo etiam alij. Videatur Er. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, disputatione Præambula, num. 42. Vbi sic scribit. [P. Ioannes Baptista Lezana, fol. 94. ait ex Chartagena, & ex Magistro Ioanne Vitali testante se vidisse specialem quemdam librum retractationum D. Thomæ, in quo continebatur retractatio circa Virginis Conceptionem.] Sed prædictus liber forsitan alius non est ab eo, qui refertur, (& est septuagesimum secundum) inter Opuscula D. Thomæ, cuius mentio fit in Processu Parisiensi citato, Propos. 2. contra errores Mag. Ioannis de Montefono. Vbi cap. 3. sic dicitur. [Sextum exemplum generale sumitur ex quodam tractatu D. Thomæ, de concordia quorundam doctorum suorum, inter se discordantium, qui incipit. [Pertransibunt plurimi, & multiplex erit sciëntia.] Vbi multa diversa, & aduersa, quæ in doctrina sua continetur, corrigit, & exponit, &c. Et quia verisimile est, quod tunc non omnia huiusmodi sibi occurrerunt, ideo in fine prologi sui supplicat librorum suorum lectoribus ita dicens: [Si quis aliquid invenerit non concordanter, si non sit manifesta causa dicendi, discretiorem, & magis exercitatum consulat, si vero non fuerit inventum, quomodo vtrumque stare possit, id illorum eligat, quod magis consonum veritati iudicaverit, alterum vero nos ipsi revocemus, si talis discordia nobis occurrerit.] Hæc ex D. Thom. Doctores Parisienses: & verba, quæ ex illo exscripta allegant, reperiuntur in opusc. 72. citato, quod inter dubiæ fidei recensetur.

3. Sed quidem creditu difficile non est, quod Angelicus Doctor prædictum tractatum ediderit. Et multa suadent. Nam vt ait Caletanus, 1. part. quæst. 34. artic. 1. [D. Thom. circa verbum essentialiter dictum, quod aliquando concessit, mutavit opinionem.] Et ipsemet Sanctus Doctor, 3. part. quæst. 9. art. 4. ait. [Quamvis alibi aliter scripserim, dicendum est in Christo fuisse scientiam adquisitam.] Et cum in 4. sententiar. dist. 1. quæst. 2. art. 4. quæst. 3. docuisset, quod gratia, quæ conferebatur in Circumcisione, [Ad meritorie agendum sufficere non valebat] id postea retractavit, 3. part. quæst. 70. artic. 4. dicens: [Quod, & aliquando mihi visum est, sed diligentius consideranti apparet etiam hoc non esse verum.] Quod

anti-

animadvertit Sotus in 4. dist. 2. q. 1. art. 4. ante 1. concl. Vbi mentione facta de illa opinione, ait. [Hanc opinionem tenuit Div. Thom. in 4. dist. 1. q. 2. art. 4. q. 3. quia nondum rei punctum cōiecerat, diligenter tamen considerando, eam postmodum opinionem meritissime reiecit.] Idemque de opinione alia Div. Thomæ asserentis simoniacum esse, qui spiritualiter movetur propter timorē, dicit M. Victoria, relect. de Simonia, num. 25. Vbi sic. [Ad argumentum ex autoritate Sancti Thom. dico revera, quod in 4. sequutus est opinionem sui temporis, quam postea reliquit in summa.]

4 Præterea sententiam aliam, nimirum peccatorum posse etiam sine gratia divinare omnia peccata lethalia, mutavit D. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 8. ut notat Caietanus ibidem, §. [In eodem] dicens: [Dubium, quidem magnum occurrit ex multis. Primo ex ipso Authore, quia in secundo sententiarum, dist. 28. quæst. 1. art. 2. reijcit hanc viam, quam hic tenet pro sententia, & arguit contra eam solvens rationē eius, & dimittit eam, ut falsam; in hoc autem loco non respondet suis rationibus ibidem factis, & tamen determinat oppositum.] Hæc Caietanus. Qui eadem quæstione 109. art. 6. alia memorat, quæ à D. Thoma in secundo sentent. [Minus, inquit, digesta in hoc loco ad meliorem sensum reducit, declarando, & addendo.] Quæ notat etiam M. Sotus de natura, & gratia, lib. 2. cap. 3. [Vnde, inquit, cum D. Thom. 2. sent. dist. 27. & 28. opinionem communem insequutus affirmasset, tum quod homo ex naturalibus posset se disponere ad gratiam, tum quod dispositio illa esset meritum de congruo. Postmodum in summa, eloquia sacra, & PP. cum primis Augustini, sententias meditatus explorans utrumque retractavit.] Sic Sotus. Videatur etiam ipsemet Angelicus Doctor, Quodlib. 1. art. 7. Vbi agens de dispositione ad gratiam per solam naturalem arbitrij facultatem; post relatum errorem Pelagij, ait. [Vnde ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam præparare absque auxilio divinæ gratiæ, & est contra Apostolum ad Philip. 1.] Ex quibus sententiam tribuentem operibus naturalibus meritum de congruo, gravibus censuris notant Theologi, Zúmel asserit, ut minimum esse erroneam, & secundum alios hæreticam: Angles, Bellarminus, Vazquez, & Molina, Pelagianam: Tyleranus in Tridentino damnatam. [Quibus ego (inquit Ripalda, tom. 1. de ente supernaturali, disp. 17. sect. 1. 2. subscribo, asserens esse contra Concilia, & Patres, quos superius adduximus.]

mus.] Ut autem D. Thom. à censura liberet, conatur exponere, dicens num. 60. [Sanctus Thomas in libris sententiarum nullibi docuit meritum de congruo ex solis viribus arbitrij liberi, sed tantum dispositionem ad gratiam.] Sed neque istam alicubi cōcessisse, dicit P. Vazquez, 1. p. q. 91. art. 10. nu. 63. [Nec oppositum, inquit, alicubi affirmavit, ut falso putat Caietanus in eo art. 6. imò id expressè docuerat, in 2. dist. 28. art. 4. Quem locum pro contraria opinione affert ibi Caietanus, inquit enim, hominem posse se ad gratiam præparare sine dono habituali gratiæ, quod nullus negat; sed non posse sine aliquo dono divina providentia peculiariter accepto. Vbi auxilium gratiæ moventis fatetur necessarium.] Hæc P. Vazquez, & Ripalda, in gratia D. Thom. contra Sotum, & Caietanus, Sancto Doctori tribuentes, in libris sententiarum, opinionem; quam in quodlibetis, ut errorem Pelagianum reiecit. D. Thom. in censure imitantur discipuli. Vide M. Corrad. 1. p. Resp. q. 378. vbi cum M. Bart. de Medina, sic ait. [Pelagius probat hominem ex facultate naturæ, se posse ad gratiam præparare, sed hæc sententia est hæretica, & contra scripturas, & Concilia.] Et sanè cum Caietanus, & Sotus id non ignoraverint, mirum valde est, quod D. Thom. non curaverint potius exponere, quam opinionem huiusmodi aliquando tenuisse, palam (et si falso) traducere.

5 Insuper D. Thom. in 3. sent. dist. 31. q. 1. art. 4. inquit. [Vtrū præcepta Decalogi sint dispensabilia?] Cui negativè respondet his verbis. [Si sint aliqua præcepta, quæ continent ipsam intentionem legislatoris, impossibile est, quod in aliquo casu, salva iustitia, possit aliquis ab eis deflectere, & ideo cum omnia præcepta Decalogi sint huiusmodi, impossibile est, quod dispensatione recipiant.] Hæc ibi: quæ tamen post ea retractavit in 4. sentent. dist. 33. q. 2. art. 2. dicens. [Potest dispensatio esse divinitus, etiam contra prima præcepta legis naturæ.] Et quod magis, hoc secundum assertum, cum ei postea displicuisset, retractavit in summa, & primū, quod in 3. sent. tenuerat, amplexatus est, ut notat Sotus in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio.] Vbi sic ait. [Hoc autem loco id obiter adnotaverim, quod Sanctus Thomas, in præsentī distinctione, aliqua, opinionem communē sequutus, dixit, quæ postmodū emendatius in summa colimavit. Ait, inquit, quod super prima præcepta nonnumquam Deus dispensavit, ratione alicuius mysterij. Nam homicidium, fornicatio, & furtum, ut cætera præcepta Decalogi, sunt in illo primo ordine, & tamen dispensavit cum Abraham, ut filium occide-

ret, & cum Osea, vt fornicario concubitu vteretur. Verum 1. 2. q. 100. art. 8. perspicue rem intuitus simpliciter asserit, nullatenus eiusmodi præcepta dispensationem admittere.] Hæc M. Sotus. Quia autem ratione possint supradicta, absque dispensatione, contingere? Respondet D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. ad 2. [Quia quod homo facit ex voluntate Dei eius præcepto obediens, non est contra rectam rationem, quamvis videatur esse contra communem ordinem rationis.] Vide illum, 3. part. q. 100. art. 8. Vbi suam mentem explicatius tradit. Vide etiam Illust. Fr. Petrum de Tapia in Catena moral. lib. 4. q. 27. art. 6.

6 Notat etiam retractationem aliam Caiet. 1. 2. q. 72. art. 9. ad 2. dicens: [Adverte, quod author mutat opinionem, quam in 4. sent. dist. 16. q. 93. tenuit, scilicet, quod circumstantia, etiam si non sit finis, dat speciem peccato.] Præterea notat aliam, 3. part. q. 84. art. 1. §. Tertium est. Vbi sic. [Author se ipso doctior, cum 4. sent. putasset solam formam in Sacramento Pœnitentiæ habere causalitatem, &c. hoc in loco altius sentit, scilicet, quod totum Sacramentum.] Contendit etiam M. Sotus D. Thom. 3. part. quæst. 69. art. 10. retractasse opinionem aliam, quam tradidit in 4. dist. 17. quæst. 3. nempe confessionem informem recedente fictione gratiam conferre. [Ad D. Thom. inquit, respondetur primū, quod fortasse loquebatur in 4. cū communi vulgo, quod quidem in summa correxit, & correxisset clarius, si hucusq; pervenisset] Sic M. Sotus, in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. in fin.

7 Retractationem aliam adnotat R. P. M. F. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. p. disp. 2. art. 3. dicens: [D. Thom. in 1. dist. 11. q. 1. art. 4. sequutus est opinionem, quod spirator habet se sicut nomen adiectivum, & ita sunt plures spiratores, &c. Hoc tamen retractavit postea D. Thom. 1. p. q. 36. art. 4.] Notat etiam aliam idem M. Ioan. à S. Thom. disp. 2. citata, art. 4. Nimirū quod D. Thom. in 4. dist. 19. q. 2. art. 2. q. 2. dixit peccare, qui existens in peccato corripit alium, sicut Prælati corripunt. [Quia quancumque (ait Angelicus Doctor) aliquis indigne vtitur officio suo peccat: ille autem, qui est in peccato mortali etiam occulto indigne vtitur officio prælationis, unde peccat corripiedo, vel quidquid aliud proprii officij exequatur.] Hoc autem, inquit, postea retractavit, 2. 2. q. 33. art. 5. dicens: [Peccatum nõ tollit, quod remaneat in peccante aliquid de recto iudicio rationis, & secundum hoc potest sibi competere subditis delictum arguere, &c. Ex his ergo patet, quod si peccator cum humillitate corrigat delinquentem, non peccat.]

8 His

8 His adde aliam retractationem, ex tertio libro sententiarum distinctione sexta: nam cum ibi, quæst. 1. art. 2. dixisset: [Nullo modo concedendum est, quod homo sit assumptus, scilicet dum tamen, quod prima opinio non est hæretica.] Oppositum quoad censuram determinat, 3. part. quæst. 2. art. 6. dicens: [Prima opinio, & tertia non sunt dicendæ opiniones, sed hæreses in Concilijs, ab Ecclesia damnatæ.] Quod iterum repetit, q. 4. art. 3. [Prima, inquit, opinio in sexta distinctione tertij libri sententiarum, concedit hominẽ esse assumptum, sed erronea est.]

9 Dicitis adiunge retractationem aliam, quam adnotavit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 83. Vbi sic scribit. [De venialibus, quæ in ipsa sumptione Sacramenti committuntur, qualis est mentis evagatio: quod proculdubio impediunt fructum Sacramenti, est sententiã D. Thomæ in 4. dist. 12. q. 1. art. vltim. & c. putat enim, peccato veniali manente, non augeri charitatem. Cæterum ipse D. Thom. postea, 3. p. q. 79. art. 8. asseruit, hoc peccatum evagationis animi, sicut non opponitur habituali gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius.]

10 Vide etiam M. Canum de Pœnit. 6. p. §. (Sed enim.) Vbi sic ait. [D. Thom. expressè tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant esse confitendas,] & infra ad confirmationem. [Sed D. Thom. vt mea fert opinio, suam sententiã retractasset, si tertiæ parti extremam manum imposuisset.] Idem prorsus inquit Sotus, vt refert M. Serra, 1. 2. q. 73. art. 7. Et consonat in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. §. (At vero.) Vbi sic scribit. [Quod D. Thom. ait, prius characterem imprimi, & postmodum gratiam conferri, intelligere non valeo, nec suspicor, quod in summa, si hucusque pervenisset, illud affirmasset.] Et infra, conclusio 7. [Quatuor minores Ordines, absque erroris periculo sustineri potest, non esse proprie Sacramenta,] & inferius. [Nec arbitror profecto, quod si D. Thom. ad hunc locum in summa pervenisset, in contraria persistisset opinione, quã in 4. vulgus sequutus tenuit.] Hactenus M. Sotus.

11 Idem prorsus dicunt alij Discipuli D. Thomæ de quibusdam alijs eiusdem opinionibus, v. g. de illa quam tradidit, 1. part. quæst. 102. artic. 2. ad 2. Vbi de Zona torrida loquens, ait. [Aristoteles in libro Meteor. expressè dicit, quod regio illa est inhabitabilis propter æstum: quod videtur probabilius.] Cum tamen oppositum hodie experientia ipsa evidentiissimum sit. Item de altera, quam 1. 2. quæst. 102. artic. 4. ad

6. Vbi ait Propitiatorium fuisse lapideum. [Super arcam, inquit, erat quædam tabula lapidea, quæ dicebatur Propitiatorium.] Cum tamen in Scriptura, Exod. 25. dicatur. [Facies Propitiatorium de auro mundissimo.] Itē de alia, qua in ibidem tenet, dicens quod: [Erat Propitiatorium super alas Cherubin, quasi ab ipsis Cherubin portaretur.] Cum tamen Exod. 25. dicatur: *Vtrumque lacus Propitiatorii tegant expandentes alas, & operientes oraculum.* Idem etiam sentiunt de opinione, quam tenuit 2. 2. quæst. 184. art. 5. dicens: [Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea, quæ sunt perfectionis, cum aliqua solemnitate, & vtrumque eorum convenit Religiosis.] Cum oppositum postea declaraverit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino.* Illis verbis. [Omnes, qui in ipsam (Societatem) admissi, biennio probationis peracto, tria vota substantialia, tametsi simplicia, emiserint, vere, & proprie Religiosos fuisse, & esse, non secus, ac quorumlibet aliorum Regularem Ordinum Professos.] Et paulo supra. [Cum hæc vota sint status Religiosi à Deo utilis, & perfecti.] Item de alia, quam tradit 2. 2. quæst. 186. art. 3. in corp. vbi asserit, ad statum perfectionis Religionis, eam paupertatem exigere. [Vt aliquis absque proprio vivat,] quod iterum repetit, quæst. 188. artic. 7. dicens. [Quod habere aliquid proprium perfectioni Religionis pugnat.] Quibus dominium bonorum in particulari cum statu Religioso perfecto pugnare contendit. Cum tamen oppositum modo constat ex Bulla: *Quanto sanctuosius*, pro Religionis Societatis post vota biennij. In qua Gregor. XIII. inquit. [Quod vero ad paupertatem attinet, quamvis bonorum suorum usus, atque dominium ad tempus retinere valeant, &c.] Quod iterum declarat in Bulla *Ascendente Domino.* Item de illa, quam 1. part. q. 89. art. 8. ad 2. Vbi sub dubio reliquit: an Ecclesiasticus sit liber Canonicus? dicens: [De Samuele dici potest, quod ipse apparuit per revelationem divinam, secundum hoc, quod dicitur Ecclesiastic. 46. Quod dormivit, & notum fecit Regi finem vitæ suæ. Vel illa apparitio fuit procurata per demones, si tamē Ecclesiastici auctoritas non recipiatur, propter hoc, quod inter Canonicas Scripturas, apud Hebræos non habetur.] Cum tamen de fide sit, Scripturam esse Canonicam. Et vt talis recepta fuerat à Concilio Carthageniensi septimo, cui interfuit Augustinus, vt tradit M. Victoria in Relect. de obligatione venientis ad usum rationis, num. 1. Item de illa quam scribit, opusc. 65. de officio Sacerdotis, cuius verba dedi supra tractatu de Pœnit.

Pro-

Propos. 19. in fine, asserentis, Sacerdotem posse absolvere eum, qui poenitentiam petijt, licet mortuum inveniat. Præterea D. Thomas in 4. di. 41. quæst. unica, art. 1. quæst. 4. ad 3. defendit ex sponsalibus invalidis ratione Ordinis, aut voti, vel alterius impedimenti dirimentis, non emanare impedimentum publicæ honestatis, vt referunt M. Sotus ibidem, art. 2. conclus. 2. §. Emergit hinc, & Sylvest. verb. Matrim. 8. §. Decimoquarto queritur, dicto sexto. In qua quidem sententia persistere non posset, si ei innotuisset contrarium fuisse antea decisum ab Alexandro III. cap. ad audientiam de sponsalibus, vt observant M. Sotus, vbi supra, & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 68. num. 5. Qui num. 10. animadvertit prædictum Alexandri decretum (licet postea innovatum à Bonifacio VIII. cap. unico de sponsal. in 6.) hodie correctum esse per Tridentinum, sess. 24. de Matrim. cap. 3. Vnde modo verum est, quod olim sustineri non poterat. Quid plura? Vide etiam alia, tract. 1. de Peccatis, Prop. 2. num. 4. & tractatu de Ieiunio, Propos. 2. num. 11. & tract. de Simonia, Prop. 3. num. 5. & tract. de Baptismo, Prop. 2. num. 10. & tract. de Euchar. Prop. 1. num. 4. & Propos. 6. num. 6. & tract. de Matrim. Prop. 2. num. 3. Vbi nonnullas reperies opiniones, quas cum veras, aut probabiles iudicasset Angelicus Doctor, postea retractavit, vel saltem retractasset, si illi occurrissent. Quapropter non abs re, M. Catharicus, ex eadem familia, lib. 1. pro Immaculata Cōceptione notavit, quod [de D. Thoma; etiam qui insignes Thomistæ habentur, Capreolus, & Caietanus, farentur ingenue, in nonnullis eum varie scripsisse, & posterius, quæ antea scripserat retractasse.] Sic ibi, fol. mihi 53. Hoc autem non minuit tanti Doctoris excellentiam, vt bene animadvertit Caietanus, 1. part. quæst. 34. art. 1. [Neque derogat, inquit, dignitati Doctoris, quoniam naturale est intellectui humano, perfici in progressu temporis.] Quod notat etiam Abulensis, in Exod. quæst. 23: Dum eius opinionem circa Cherubinos, & Propitiatorium expendit: [Mulrum, inquit, in hac parte de D. Thom. miror: Sed, vt ait Ovidius: Quandoque bonus dormitat Homerus. Neque in hoc magnitudo illa ingenij D. Thomæ ex probranda est, aut quovis alio modo minuenda.] Hæc sufficiant, vt vitio non vertatur P. Thomæ Sanchez, quod progressu temporis magis illustratus aliquas opiniones retractaverit.

12. Ideoque de utroque Thoma dicere licebit, quod de Zippiano, Augustinus, lib. 4. de Baptismo, cap. 5. [Sanctus Zi-

pria-

prianus non solum doctus, sed etiam docilis. Quod in laude Episcopi, quem designat Apostolus ad Titum, sic intellexit; ut non solum scienter doceat, sed etiam patienter discat. Vtrumque enim mihi videor audire respondentem ex Authent. de Nuptijs in Præfat. col. 4. [Non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, ad inueniamus, hoc sancire; & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectare corrigi legem.] Cuius optimam ex morali Philosophia rationem redidit Cordubensis noster, Seneca lib. 4. de beneficijs, cap. 38. [Non est leuitas (inquit) à cognito, & damnato errore discedere. Et ingenue fatendum est: aliud putavi: deceptus sum. Hæc vero superba stultitiæ perleuerantia est, quod temel dixi, qualecumque est, fixum, ratumque sit. Non est turpe cum re mutare consilium.] Quid fatius? Quid luculentius?

PROPOSITIO VIII.

Si coniugatus, vel coniugata morosam habeat delectationem de copula cum solutis, non tenetur circumstantiam matrimonij in confessione explicare Hurtado Iesuite de Peccatis, disput. 4. dif. 10.

1 Resp. Pro hac opinione militant Martinus de San Ioseph in Monitis Confessi. tom. 1. libr. 1. & alij recentiores apud Hurtadum, & probabilem putant Bossius tract. de scrupulis, §. 7. num. 146. Diana, part. 9. tract. 6. resol. 4 & Angelus Maria Verricelli in qq. moralibus, tom. 1. tract. 4. q. 5. num. 5. & 7. Exstimant enim fidem in matrimonio datam non se extendere ad simplices delectationes circa alienum cohibendas; & proinde hoc peccatum eiusdem esse speciei in coniugatis, ac in solutis. Vide Leandrum à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 2. q. 24.

2 Facilius ab hac difficultate se expedient Doctores sentientes delectationem morosam non esse peccatum mortale etiam inter solutos. Quod tenuit Martinus de Magistris tract. de temperantia, quæst. 3. de Luxuria, & alij ex antiquis apud Salas 12. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 4. num. 38. Vbi ait. [Fertur Victoriam dixisse opinionem illam esse probabilem,] & inferius pro illa refert Adrianum, & putant probabilem Antonius de Corduba Ordinis Minorum, libr. 1. quæst. 23. dub. 11. §. (Igitur) dicens esse sententiam D. Augustini, & nonnullos eam docuisse. Et M. Tabiena Ordinis Prædicato-

rum,

rum, verb. [Cogitatio morosa,] num. 2. Vbi sic ait. [Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? Alij tenent, quod non est peccatum mortale, sed veniale tantum; alij vero dixerunt, quod est peccatum mortale, & hæc secunda opinio est communior, & verosimilior, & est communis opinio modernorum, & securior.] Sic M. Tabiena, ex D. Thoma in 2. sent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. Vbi sic ait. [Delectatio morosa mortale peccatum est, ut Magister dicit, & verba Augustini sonare videntur, quamvis quidam in hoc, Magistro contradicant. Sed opinio Magistri valde probabilior est, & securior.] Verum in Expurgatorio Sanctæ Inquisitionis, anno 1612. & 1640. relatis verbis supra citati Antonij Cordubensis, dicitis: [Igitur utraque opinio probabilis est.] Sic notatur. [Appone in margine: secunda opinio (nempè quæ negat esse mortale) nec tuta, nec probabilis est.] Et erroris notam ei in vrit P. Vazq. 12. disp. 111. cap. 5. num. 20. in fine. Nihilominus, quo ad sponfos de futuro, aut ipem matrimonij habentes, illam tuetur M. Medina, 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. Vbi cum M. Victoria, quem ibi refert, sic ait. [Si quis sperat se habiturum puellam in uxorem, & delectatur in cogitatione futuri operis, videtur quod non sit mortale.] Quos sequitur M. Arauxo vir doctissimus, & Episcopus Segoviensis, 1. 2. quæst. 74. art. 10. dub. 3. num. 48. Vbi concedit, licitum esse viduis, & sponfis de futuro, delectari morose de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij. Quod tenet Caietanus, quem citatum sequitur M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 64. artic. 8. & plures apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 47. num. 2. & 3. vbi pro viduis citatos reperies Caietani, Sylvest. Armillam, Tabienam, Margaritam, Viguer. & alios, quos ipse refutat.

3 Sed circa coniugatum audi Garciam in Politic. Regul. tom. 1. tract. 4. part. 2. diffic. 1. dub. 2. punct. 3. num. 30. Vbi sic inquit. [Al segundo argumento, o intancia del casado, solo lo admito en vn caso, en el qual no esia obligado à explicar el adulterio, y es este. Quando piensa en la muger agena solum ad excitandam naturam, ut possit coire cum propria uxore. En este caso, Silvestro, y San Antonino confietan, que no pecarà.] Hæc ille. Quæ magis explicat Candidus, Mag. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 24. art. 22. dub. 14. num. 16. [Si delectatio, inquit, in nulla re turpi esset, sed in sola pulchritudine viri, aut foeminae, ac posset in cogitatione alicuius pulcherimæ picturæ, & illa delectari, ut ad actum coniugalem ma-

Z

gis

gis excitetur, nullam cenſeo eſſe lethalem culpam, quia delectatio in nullum turpe obiectum fertur, & ad honeſtum finem dirigitur. Ita Sanchez, lib. 9. de Matrim. diſput. 17. num. 6.] Hæc M. Candidus, cum Sanchez. Hic vero ſuam limitat ibi ſententiam, dicens: [Non tamen eſt alicui permittendum, ſed valdè diſſuadendum eſt ratione periculi.] Quod alij etiam doctiſſimi advertunt.

PROPOSITIO IX.

Conjugatus, qui, abſente uxore, ſe ipſum propter voluptatem captandam, in pudendis tangit, abſque pollutionis periculo, non peccat lethaliter. Hurtado Jeſuita, de Matrim. diſp. 10. num. 47. Quod procedit licet delectatio non referatur ad copulam cõiugalem. Propoſitus Jeſuita, in 3. part. q. 6. de bono matrim. dub. 26. nu. 88. & licet inde ſequatur diſtillatione. Sanchez Jeſuita citatus ab Hurtado ſup.

1 Reſp. Hanc propoſitionem defendunt omnes, qui eiufmodi tactus, de culpa lethali, ratione periculi pollutionis, damnant: ſupponimus enim non a deſſe. Mag. Paludanus, in 4. diſtinct. 3. 1. quæſt. 3. artic. 2. num. 17. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. inſtruct. cap. 87. in fine, ibi. [Peccat mulier coniugata, quæ tactibus ſe polluit, vel cum probabili periculo ſe polluendi, ſe tangit.] Et Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. partis in explicat. 6. & 9. præcepti, §. [10. dubitatur.] Vbi ſic ait. [Tertio erit mortale, ſi ad delectationem vellet naturam incitare, etiam ſine pollutione, ſed cum eius periculo.]

2 Favent etiam huic opinioni Doctores, qui aſſerunt tactus inter coniuges ob ſolam voluptatem ex ipſis captandam, abſque animo perveniendi ad copulam, non eſſe peccatum mortale. Caletanus, Armilla, Victoria, Sotus, & Bartholomæus de Ledefina. Item Abulentiſ. Angelus, Graſſius, Nieva, & Viwaldus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. diſp. 44. num. 12. quos ſequitur Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcept. art. 9. dub. 13. Favent expreſſius aſſerentes licere coniugibus moroſe delectari, ſecluſo pollutionis periculo, in copula cogitata, ut præſenti, dum abſentes ſunt, aut eo in loco, ubi copulam exercere non poſſunt: quam tenent Gerſon, Nieva, Palud. Zumeſ, Caletanus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Ioannes Viguerrus, Medina, & communiter neotherici, ut omnes citans, inquit Sanchez ſup. num. 3.

3 Quibus adde Reverendiſſimum Candidum, M. Sacri Pala-

Jatij, tom. 1. diſq. 11. artic. 1. dub. 6. M. Serram 2. part. tom. 2. quæſt. 74. artic. 8. dub. 2. M. Arauxo ibidem, artic. 10. dub. 3. num. 48. & M. Zanardus 1. part. direct. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. (23. diſco) & 1. 2. direct. in explicat. 6. & 9. præcepti §. (10. quaritur.) Vbi ait. [Quia ſicut licent inter coniuges oſcula, & tactus partium verendarum, extra finem actualis copulæ tunc habendæ, ita hæc delectationes moroſæ.] Cur ergo tactus in abſentia illiciti erunt, ſi moroſe delectari licet cum eadem ſit utriuſque actus inter ſolutos prohibitio, & eadem inter coniugatos utriuſque excuſatio. Quod autem periculum diſtillationis non obſolet, tradit ultra Sanchez, & alios, Villalobos in ſum. tom. 1. tract. 13. diſ. 42. num. 1. dicens, [Si los aspectos, y tocamientos fueſſen dirigidos ſolo al delecte, ſin animo de llegar a la copula, ſolo ſerã peccado venial, y aunque en eſto huviere periculum diſtillationis, no ſerã peccado mortal entre los caſados.] Quem ſequitur Diana 3. part. tract. 4. reſol. 226.

4 Addunt alij non eſſe mortale inter coniugatos diſtillationem tactibus procurare. Ita cum Medina, Curiel, & Zumeſ, tradit Angelus Maria Verricelli, in Quæſtionibus Moralibus, tom. 1. tract. 4. quæſt. 27. ſect. 8. num. 59. & tract. 4. quæſt. 24. numer. 2. [Cuius ratio, inquit, eſt, quia in diſtillatione non funditur verum ſemen, coniugibus verò nil eſt mortale, niſi ſola veri ſeminis effuſio extra vas.] Idem ſentit M. Zanardus 1. par. direct. de matrim. cap. 41. §. 26. Vbi ait. [Pollutione non erit peccatum mortale, ſi fiat per quendam humorem ex ſe diſtillantem, qui non eſt ſemen, ſed diſtillatio, qui humor ſolet etiam diſtillare in ſomno, & ſine aliqua voluntate.]

5 Fateor mihi ſuſpectum eſſe fundamentum, quo nititur Verricelli, quia hic Author eadem ſect. 8. expreſſe tenet, nullum ſemen foemineum eſſe verum ſemen. [Quodcumque, inquit, ſemen foemineum, iuxta probabilem opinionem Ariſtotelis, & Averrois, non eſt verum ſemen, ſed humor aqueus nil conferens ad generationem, cuius munus eſt tantum delectare, & incitare ad venerem.] Idque eadem quæſt. 27. ſect. 1. multis probat citans D. Thomam, & Thomiſtas, cum Ariſtotele, Clario, Avicena, & alijs; ſi ergo [coniugatis nil eſt mortale, niſi ſola veri ſeminis effuſio,] ideoque [procurare tactibus diſtillationem non eſt illis peccatum mortale, ſequitur manifeſte, non peccaturam mortaliter coniugatam, quæ abſente etiam viro, ſe tactibus excitando ſeminarer, quæ concluſio ſecundum

omnes Theologos non minus in foeminis, quam in viris contra fidem est.

6. Nihilominus tamen disparitatem conatur reddere Verricelli, & vt legenti constabit, aperte inclinatur, vt præmillarum coactus, in absurdissimam sequelam supra deductam. Videatur sect. 8. citata. Vbi sic inquit. [An peccet mortaliter coniugata, quæ absente viro se tactibus excitans sola feminat?] Quis, rogo, vnquam id in dubium vertit? Nemo profecto, vt non inficiatur prædictus Author. Quapropter ipse: [Contrarium, inquit, me asserere contra omnium sententiam abest, & c. Liceat tantum sequentes rationes doctis viris examinandas proponere.] Multisque negativam sententiam suadere conatur. Quibus propositis concludit, num. 66. dicens. [Hanc, ceterasque omnes singulares opiniones non ita trado, vt eas tanquam probabiles, & tutas in conscientia censeam; sed argumenta, & rationes, quibus defendi possint, examini Doctorum virorum subijcio, quæ si illi, & posteriores scriptores probaverint, tunc eas, tanquam tutas, ac probabiles sequi possent non dubito. Plurimæ enim opiniones olim omnino tenerariæ, & erroneæ existimabantur, quæ paulatim probabilissimæ, & communes evaserunt, vt scribunt Iason, Purpuratus, Nevizarius, Marianus Iunior, & c. Et in re morali plurimum debemus nostro Patri Antonino Diana, de quo Ioannes Caramuel in Comment. ad Regul. D. Benedicti, disp. 60. num. 1058. Sic scribit. [Ingenium Dianæ, viri doctissimi venero, eius industria multas opiniones evasisse probabiles, quæ antea non erant, invidus sit, qui non affirmet.] Hactenus Verricelli, qui licet sua industria, in præsentia quæstione examinanda, probabilem alijs evadere; conari videatur, nullum potest inter Catholicos habere patronum, seminatio enim in foeminis actus completivus veneris est, non minus, ac in viris, ac proinde extra copulam conjugalem, vel illam non completens, omnino illicitus, vt apud omnes Theologos indubitatam est.

PROPOSITIO X.

Si coniugatus, virili semine intra vas emisso, ante coniugis seminationem recedat, potest ipsa absque lethali tactibus se excitando seminare. Sanchez Jesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12. in prima editione. Lessius Jesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 94. Fagundes Jesuita, in 6. Decalog. cap. 3. num. 21.

R.

R. Hæc est gravissimorum opinio, quam tuetur per doctus M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacram. Matrim. capit. 4. r. 9. [Undecimo dico.] Vbi sic ait. [An vero liceat vxori, quæ non seminavit cum viro, tactibus procurare seminationem propriam? Quamvis aliqui tenuerint negativam, tamen ego puto verius, quod hoc liceat, quia non videtur mihi nisi perductio copulæ ad finem, & quia aliter poneretur in magno periculo fornicationis mentalis, cum mulier iam exagitata maxime ardeat in copulam.] Hæc ille. Quem sequuntur Bonacina de Matrimonio, quæst. 4. punct. 6. num. 15. Homobonus de Examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 28. quæst. 126. & eos citans Angelus Maria Verricelli, tom. 1. quæstionum Moral. tract. 4. quæst. 27. sect. 6. Carolus de Baucio de Misc. casuum conscientiarum, tom. 2. opusc. 1. quæst. 88. Martinus de San. Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de Matrim. numer. 8. Vbi sic ait. [Es sentencia muy probable, que puede la muger tambien tener su acto consumado, provocandose con tactos, porque esta no es polucion, sino acabar la copula, y moralmente es vn mismo acto.] Idem tenet Leander à Sacram. tom. 2. tract. 9. de Matrim. disp. 25. quæst. 4. & nor dissentit Diana, 2. p. tract. 3. Misc. ref. 38. licet aliter sentiat, p. 9. tract. 8. ref. 31. & part. 10. tract. 13. ref. 42.

2. Addit Baucius vbi supr. maritum in prædicto casu posse tactibus vxorem ad feminandum provocare. [Licet, inquit, etiam viro, vt id præstare possit suis manibus in pudendis suæ vxoris, quia eatenus hoc non est prohibitum vxori, quatenus est licita consummatio copulæ.]

3. Ex his principijs aliam excitat quæstionem Verricelli vbi supr. tractat. 4. quæst. 27. sect. 7. [An peccet mortaliter coniugata, quæ ante copulam sola feminat?] Cui respondet. [Affirmant omnes, qui putant esse peccatum nullitiei. Contrarium tamen dicendum est, nullum esse peccatum, coniugatam paulò ante copulam feminare. Hæc opinio à nullo adhuc tradita est, sed manifeste convincitur ex dictis, & c. Quia non est necessaria simultanea viri, & foeminæ seminatio, imò paulò ante copulam mulierem seminare, tribuit ex sequenti copula facilius concipere, vt docent Avicenna, sen. 21. lib. 3. tract. 5. cap. 8. & Albertus Magnus de animalibus, lib. 15. cap. 11.] Hactenus ille contra omnes Theologos, sed, vt audio, in tom. 2. id retractavit, & merito.

4. Aliud valde notandum refert ex Mag. Petro de Palude, Z3 Mar.

Margarita Confess. circa 6. Decal. præceptum, his verbis. [Dicit Paludanus, quod foemina nõ peccat mortaliter, si statim post coitum mingit, vel se erigit, vt semen emittat. Sed hoc videtur contra cap. Aliquando 32. quæst. 2.] Hæc Margarita Confessor.

PROPOSITIO XI.

Coniuces, qui, post matrimonium, cognationem spirituales scienter, & seclusa necessitate contraxerunt, possunt licite non solum debitum reddere, sed etiam petere. Gaspar Hurtado, Iesuita, male explicans textus Canonicos, lisp. 10. de Matrim. diff. 6. num. 25.

1. R. Hæc opinio plures habet pro se Doctores. Eam tuetur Gloss. in cap. si vir. verb. Institutum. Ancharranus, Præpositus, Cardinal, Archidiaconus, & Gaeta. Item M. Turrecremata, in cap. si vir. num. 11. & M. Raynerius de Pisis in sum. tract. de cognatione spiritali, §. ultimo, quos citatos reperies, apud Sanchez, lib. 9. de Matrim. disp. 26. num. 6. Quibus adde M. Durandum in 4. dist. 42. quæst. 2. art. 3. Vbi sic ait. [Aut contrahitur ex necessitate, (nempe cognatio spiritalis,) & tunc non impedit, &c. Aut sine necessitate; & tunc aut per ignorantiam; & sic non impedit neque reddere, neque exigere: aut per fraudem, ad insidiandum matrimonio, & tunc fraudulentus debet agere poenitentiam de delicto commisso. Quidam addunt, (attende) quod ille qui fraudulenter hoc fecit, potest reddere debitum, sed non licet ei exigere; quod quamvis sit probabiliter dictum, non invenitur in iure expressum, quod non liceat ei debitum petere.] Hæc Durandus.

2. Quapropter illum pro hac sententia referunt Hurtado, & Sanchez supra. Ex quo, & ex reliquis supra citatis desumpserunt Hurtado explicationem, & intelligentiam textuum iuris Canonici. Quæ adeo aperta est, vt Thomas Sanchez vbi supra, de opposita sententia, quam sequitur, sic asserat. [Fateor in rigore hanc sententiam nullo rextu probari: nam ad caput [si vir] facilis est solutio, potiusque favet oppositæ sententiæ.] Vide Dianam, part. 1.1. tract. 5. Miscel. resol. 39. Vbi alijs citatis opinionibus Gasparis Hurtado assentitur, dicens: [Quod nequeat petere debitum, nullo sufficienti fundamento asseritur, quia non solum prohibitio petendi in nullo iure, perseverante in sua viridi observantia, continetur, sed neque ex aliquo iure sufficienter deducitur.] Hæc ille, nostri sæculi in re morali communis Magister. Et ante illum doctissimus, in utroque iure Ba-

filius

filius de Leon, lib. 10. de Matrim. cap. 6. num. 4. ibi: [Non impeditur is, qui innocens est, sed neque, qui fraudulenter egit, à petitione debiti, licet punibile delictum sit, &c. Et quidem miratus (æpe mecum fuera) Doctores in aliam abijisse sententiam, sine villo iuris fundamento: nullus enim textus est, vbi id constituitur.] Et poenam hanc nullo iure probari, dicit etiam P. Suarez, in 3. part. quæst. 67. de Bapt. art. 8. §. [Quo circa libere fatear.] Non ergo textus Canonicos male intellexit Hurtado. Liceat ergo, pro illo, Anonymo respondere, quod in alia quæstione Mag. Sotus, lib. 8. de iustitia, quæst. 4. artic. 2. à §. [Ex quo subinde] respondet Caietano asserenti D. Thomam Decretalem [Cum ad Monasterium] non citasse in legitimo sensu. [Igitur, inquit Sotus, quod Caietanus de S. Thoma censet, videlicet, quod si sensum Decretalis intellexit, non persistisset in hac sententia, id ipsum ego de eo censuerim, nempe quod si mentem D. Thomæ penetrare voluisset, non tam facile ab illo recessisset.] Hæc M. Sotus, pro D. Thoma, contra Caietanum. Eadem ego pro Gaspare Hurtado, Durando, & alijs contra Anonymum.

3. An vero coniux innocens possit reddere debitum incestuoso, vel adultero petenti? Non conveniunt Theologi. M. Texeda, tom. 2. lib. 4. tract. 1. controv. 12. num. 88. dicit peccare mortaliter, si reddat. [Et hæc, inquit, doctrina in praxi tanquam vera sequenda est] Econtra: Peccare mortaliter, si nõ reddat, tradit ex eodem Ordine M. Martinus de Ledesma in 4. part. 2. quæst. 60. art. 5. fol. mihi 507. vbi sic ait. [Probabile est, quod vxor non tenetur reddere, & si licite possit, licet probabilius mihi videtur, quod vxor tenetur reddere debitum marito petenti, esto petens peccet.]

PROPOSITIO XII.

Conjugatus, qui copulam habuit cum coniugata satisfacit, si in confessione dicat; commisisse adulterium; non enim tenetur explicare, an conjugium ex parte vnius; an ex parte vtriusque? Sæc Iesuita in prima editione, verb. Confessio, num. 30.

1. R. Quod vnum tantum interveniat peccatum, sentiunt omnes, qui tuentur eum, qui vnica actione duobus, vel pluribus infert iniuriam, vnicum tantum peccatum committere, M. Bannez, M. Serra, Ioannes Pontius, Constantinus de Castro, Remigius, Leander, Diana, Megala, Duardus, Delga-

Z4

di-

dillo, Fr. Ludovicus à Conceptione, M. Acacius de Velasco, & alij, quos citavi tract. de Pœnitentia, Propos. 7. qui consequenter asserunt, opus non esse in confessione explicare numerum personarum, quibus vnica actione iniuria infertur; iuxta communem opinionem D. Thomæ, & aliorum asserentium circumstantias notabiliter aggravantes, non esse de necessitate cōfitendās. Ex quibus præmissis opinio P. Sà per evidentem consequentiam deducitur.

2 Quapropter hanc sententiam tuetur M. Zanardus, qui ex vna parte in directorio, 1. part. de Sacrament. Pœnitent. cap. 18. sequitur opinionem D. Thomæ, quoad circumstantias notabiliter aggravantes, vt vidimus supra tract. de Pœnit. Prop. 17. num. 1. & ex alia, quod vnum, & non duplex interveniat peccatum adulterij, tradit apertè, 1. part. 2. in explicatione sexti, & noni præcepti, cap. 3. his verbis. [Adulterium dupliciter committitur: primo inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet vxorem, & mulier vxor habet virum, & hoc est proprie adulterium, sed vnum, quia vna malitia intervenit, & si duæ iniuriæ concurrant materialiter, idest ratione personarum.] Idem sentit Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnitent. num. 10. dicens: [No pecan mas de vn pecado numero el casado, que adulterò con muger casada, ni el Religioso que pecò con Monja; porque pecar con persona del mismo estado agrava dentro de la misma especie.] Quibus adde Fr. Ludovicum à Concept. in exam. veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 10. fol. mihi 444. vbi ait. [Infero 6. coniugatum rem cum alia coniugata habentem vni tantum committere adulterium] Ideo sententiam Parris Sà probabilem putat Leander, tom. 1. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quæst. 54. & non dissentit Diana, 1. part. tract. 7. resol. 17. Nec dissentiet M. Acacius de Velasco, in resol. moral. verb. Luxuria, resol. 206. vbi inquit. [Con todo ay algunos Doctores, que sienten no se deve declarar esta circunstancia en la Confesion, & c. deven de ser los que juzgan, que en vn acto individuo no se pueden dar muchas malicias numero distintas.] Quod ipse etiam iudicat, tom. 2. verb. [Golpe,] resol. 2. num. 5. cuius verba dedi sup. tract. de Pœnit. Prop. 7. num. 5. [Ni obsta, inquit, que de aquella accion se figan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados.] Et quidem de coniugato peccante cum cōiugata Idem dicendum, quod de illo, qui duos eodem icu perculit, tradit expressè Thom. Sanchez, lib. 9. de Matr. disp. 15. n. 6. prope finem.

3 Videatur Leander à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 54. Vbi censet, idem dicendum de Religioso peccante cum Religiosa, nimirum sufficere; se accuset de sacrilegio contra votum castitatis, [& sic inquit, docere debent, qui affirmant circumstantiam duplicati adulterij, aut sacrilegij esse tantum aggravantem] Idque tanquam probabile admittit etiam Diana, part. 9. tract. 9. resol. 55. vtpote conclusionem deductam ex principio, quod fatetur esse probabile. [Ex eodem, inquit, principio videtur inferri, Religiosum habentem rem cum Religiosa vnum tantum committere peccatum contra Religionem, & sufficere si in confessione dicat; commisisse fornicationem sacrilegam, seu cōtra votum castitatis. Nec aliquam video disparitatem inter circumstantiam coniugij tenentis se ex parte vtriusque, & voti ex parte eorundem se tenentis.] Videatur etiam ipse Diana, 1. part. tract. 7. de circumstantijs, resol. 29. vbi cum Vazquez sentit apertè, quod in opinione (quam probabilem iudicat) asserente in eodem actu nō posse esse duplicem malitiam, non est necessarium explicare in confessione numerum personarum quibus fit iniuria, & 3. part. tract. 4. ref. 164. vbi contrariam opinionem quoad numerum maliciarum amplectitur, vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religiosi cum Moniali duplicem cōtrahi malitiam, & ideo plura numero peccata in confessione explicanda. Verum quod vnum tantum, licet notabiliter gravius, interveniat, tradit M. Petrus de Ledesma, in sum. 2. part. tract. 27. cap. 12. & D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caram. q. 4. §. 93. fol. 57. Vide etiam illum, §. 37. fol. 41. vbi plures.

4 Putarunt nonnulli peccantem affective cum coniugata non contrahere specialem ex hoc capite malitiam in confessione explicandam. Ita Angelus in sum. verb. Luxuria, num. 2. [Item, inquit, est peccatum mortale deliberatus consensus in opus, si facultas adesset, & c. & illius speciei, cuius est materia, quam appetit, puta; si solutam, fornicatio, si coniugatam, adulterium, & huiusmodi. Quæ circumstantia est confitenda de necessitate, cum mater speciem secundum aliquos: sed non credo, quia solum est contra vnā prohibitionem: non concupiscas proximi tui vxorem.] Sic ille, cuius opinionem probabilem putat Iacobus Vngarellus Patavinus eiusdem Ordinis, in Annotationibus ad Angel. quia solum ait. [Mihi videtur tutius confiteri.] Sic in editione Venera, anno 1582. Verum hanc doctrinā, vt improbabilem prorsus, omnes rejiciunt, & de

de mādato Supremæ Inquisitionis expuncta est ab Angeli summa in Expurgat. anno 1640.

3 Si verò affectus conditionatus esset huiusmodi. [Committerem adulterium, nisi esset peccatum] nullum in tali voluntate intervenire peccatum, nec contra castitatem, nec contra iustitiam, putat M. Zanardus vbi supra, dicens: [Sic enim omittitur omnis delectatio de adulterio, vt de re præfenti, & possibili.] Hanc doctrinam ad alia extendit M. Bart. de Medina, in sum. cap. 17. in fine, dicens: [Si dixesse alguno, sino fuese pecado, ò ofensa de Dios, yo me vengaria; no feria pecado ninguno.]

PROPOSITIO XIII.

Qui adstrictus voto absoluto castitatis matrimonium contraxit, vbi semel consummarit, potest deinceps debitum petere, ac si nil vovisset. Sà Iesuita, verb. debitum coniugale in prima editione.

1 R. Pro hac sententia militant Glossa in cap. finali 27. Cardinalis, Alexander de Nevo, Ioannes Andreas, Gerion, Angelus, Veracruz, item M. Ioannes de Friburgo, cui videtur consentire M. Ioannes Vignierius, vt omnes referens inquit Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 33. num. 4. & putat probabile D. Thom. Quodlib. 3. art. 18. quia oppositum, quod sequitur vocat verius; sic enim inquit. [Mulier, quæ post votum simplex continentiae, matrimonium contractum carnali copula consummarit, iam non peccat reddendo debitum viro. Sed an peccet exigendo debitum? Dubium videtur quibusdam dicentibus, quod etiam absque peccato exigere potest: sed verius videtur, quod non peccat reddendo, peccat autem exigendo.] Hæc Angelicus Præceptor. Verum P. Sà, tanquam vnico auctori hæc opinio tribuitur, eo quod de viro tantum; & cum formidine dixerit non esse improbabilem. Verba eius sunt. [Contrahens matrimonium post votum castitatis non potest vnquam petere, nisi in gratiam coniugis (est enim id quoddam reddere) quidam tamen aiunt sola prima vice petentem peccare, postea verò licere ob statum matrimonij. Quod mihi (attende) de viro non videtur improbabile, fieret enim alioqui magnum vxori præiudicium, si ipsa cogatur semper petere.] Hæc Sà in editione Antuerpiensi, anno 1597. & in Veneta anno 1602. Vbi notandum, quod de muliere non dixit non videri, improbabile. Quia magnum viro præiudicium fieri, non existimat;

ex

ex eo, quod ipse cogatur semper petere. Satis tamen scrupulose processit: cum D. Thomas, de muliere etiam, idem probabile iudicaverit. Licet Magistro Dominico de Soto id valde displiceat in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio] vbi, etiam de viro, improbabile iudicat, dicens: [Tametsi nonnulli ex Sacrorum Canonum interpretibus, qui omnia in opinionem vertunt, opinentur, quod cum primum ille, qui vovit debitum exigit, tunc peccat: post modum verò minimè. Quorum est Hostiensis, & Cardinalis, atque alij, quos citat Glossa in cap. si quis post votum 27. quæst. 1. Est tamen opinio omni probabilitate destituta.] Hactenus Sotus. Ad hoc autem, quod talis non sit, sufficiat nobis autoritas D. Thomæ. Sotique censuram applicare poteris ad aliorum opinionem, qui asseruere, etiam non consummato matrimonio, licitum esse voto castitatis ligato, debitum petere: quam tenuerunt Gaeta, & Hieronymus Mangaric, & alij antiquiores, apud Sanchez sup. num. 3. Vide etiam illum, disp. 7. vbi refert D. Thomam, Turcrematam, Astensem, & alios sentientes fas esse viro voventi castitatem debitum petere; ne onerosum reddat matrimonium. Quos sequuntur Sylvest. Tabiena, Ledesma, & Victoria in sum. de Matrim. num. 295. dicens posse petere: [Quandocumque sibi videbitur honestum accedere ad vxorem.] Quorum opinio saltem post primum bimistere, etiam non consummato matrimonio, locum habere debet. Vt omittam M. Ioannem Vignierium plus contendere, dum asserit, eum cui debiti petitio interdita est, posse petere [quoties vehementibus stimulis carnis vrgetur.] Quem reijcit P. Sanchez, vbi sup. lib. 9. disp. 7. Sed omnino videndus, disp. 39. num. 27. vbi acriter invehitur contra M. Ioannem de Friburgo dicentem, posse virum irritare votum castitatis ab vxore ante matrimonium emissum.

2. De adstricto voto castitatis sentiunt nonnulli, non peccare contra votum, si solutum tactibus polluat, dummodo ipsi tangenti voluntaria pollutio non accidat. Ita M. Nicolaus Moscicensis, ex Ordine Prædicatorum, in Tyrocinio S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. §. de luxuria, num. 10. vbi sic ait: [Quando mollities committeretur tactibus Religiosi, vel in maioribus Ordinibus constituti: tunc; si, qui patitur, secularis est, non tenetur amplius dicere, nisi sic: Passus sum voluntarie pollui tactibus alienis, & vice versa: Deo dicatus satisfaciet dicendo. Tangebam alium impudice vsque ad pollutionem eius. Neque tenetur dicere, se esse Deo dicatum per professionem, nisi ratio-

tio-

tione scandali, vel nisi etiam illi intervenerit pollutio, sive voluntaria indirectè, scilicet in causa (quo casu solus Deo dicatus explicare debet se esse talem) sive propter mutuum tactum, quo casu etiam secularis addere debet circumstantiam complicitis, quia ibi persona sacra violata est.] Hæc ille. Quæ sunt valde notanda; maximè verba illa. [Quo casu solus Deo dicatus, &c.] Quibus omissis, eandem sententiam, fere eisdem, tradit Gesualdus Capuccinus in Theolog. mor. tom. 1. tract. 27 cap. 10. numer. 16. [Neque Religiosus, inquit, tenetur amplius dicere, quam tangens impudice alium pollui. Et si non sit cognitus, non tenetur explicare : Ego sum in Sacris, vel Religiosus: nisi etiam illi accidat voluntaria pollutio consummata. Et ratio est, quia persona sacra non est tali casu violata contra votum castitatis.] Idem sentit Iacobus de Graffis Benedictinus, de casibus reservatis lib. 3. cap. 8. num. 39. Et cum limitatione sustinet Ioannes Caramuel, nimirum quando sine propria delectatione, aut eius periculo, tactibus alium provocat, ita in Regul. Sancti Benedicti disp. 66. num. 988. Et valde favet Reverend. Candidus M. Sacri Palatii tom. 1. disquisit. 2. art. 24. dub. 5. & 6. dum ait. [Esse circumstantiam aggravantem] vt observat Caramuel in Theolog. fundamentali, tom. 1. fol. mihi 486. Verum hæc opinio, quam prius docuerat Hieronymus de Llamas, de mandato Supremi Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ, expuncta fuit in expurgat. anno 1640.

3 Addunt alij habentem votum castitatis non peccare contra votum, si morose tantum delectetur de obiecto turpi. Ita Eusebius de Herrera Augustinianus, in decision. moral. de stat. Religioso, decis. 6. §. 9. vbi sic dubium proponit, & dissolvit. [Si el pecado de la delectacion morosa milita contra el voto de la castidad? Respondo, que no milita derechamente contra el voto, si bien se considera, porque no ay voluntad de quebrantarlo, v.g. si vn Religioso se estuviere delectando en si, en pensar en cosas venereas; pero no tiene voluntad, ni consiente en ellas; sino solo se recrea con imaginarlas, o pensarlas, peca mortalmente con pecado que se llama delectacion morosa, pero yo no dirè, que es sacrilegio contra el voto de la castidad, pues tiene intento de guardarlo.] Hæc ille: cui videntur assentire Doctores numero præcedenti assentes, non peccare contra votum Religiosum, qui tactibus impudicis provocat seculari ad pollutionem: hoc enim difficilimum est evenire, absque morosa tangenti delectatione, aut periculo
pro-

proximo illius. Vide etiam supra Prop. 8. vbi nec contra castitatem graviter peccare, putarunt probabile Corduba, & Tabiena. Verum horum opinionem iam ibi notavimus ex mandato Sanctæ Inquisitionis cautè legendam, & neque tutam, nec probabilem esse, idemque iudicium de opinione Eusebii de Herrera fert Ludovicus de Torres in Selectis, part. 2. disp. 16. dub. 1. & tam vna, quam altera communiter reprobatur. Videatur Thomas Sanchez de Matrini. lib. 9. disp. 44. num. 20. Vbi similem aliam doctrinam pro coniugatis mutuo castitatis voto adstrictis, prorsus rejicit.

4 Ex quibus constat, potiori iure exterminandam sententiam aliam eiusdem Magistri Ioannis de Tabiena in sum. verb. Votum 1. num. 3. Notab. 2. assentis fornicationem Sacerdotis, vel Religiosi; non addere circumstantiam specie diversam à simplici fornicatione; ac necessario fatendam. Verba eius sunt. [Votum illius rei, ad quam tenemur, non est propriè votum, sed confirmatio illius, ad quod tenemur: & per consequens non trahit ad aliam speciem, & non est de necessitate confessionis. Sed tamen Archiep. Florent. dicit, quod mutat speciem, & c. vt si quis voveat non fornicari. Sed quia D. Thomas dicit generaliter, & clarè, quod non est propriè votum; idèò dicendum simpliciter, quod non mutat speciem, vt dictum est; gravat tamen, quia non solum facit contra præceptum, sed contra suam bonam deliberationem.] Hæc Tabiena: cuius opinionem rejiciendam prorsus dicit Thomas Sanchez, lib. 7. de Matrini. disp. 27. num. 20. & erroneam, & à veritate alienam appellat Castro de lege poenali, cap. 10. col. 5. Quæ in censura imitatur Illustr. ac Rev. P. M. Fr. Petr. de Tapia, Archiepiscopus Hispanensis, in sua doctissima Catena morali, lib. 3. quæst. 3. art. 3. num. 4. dicens: [Non solum esse improbabilem, scandalosam, & temerariam, sed erroneam.] Et ante illum eadem censura notavit M. Corradus, 1. par. Resp. fol. 54. col. 1. Videatur etiam Thomas Sanchez, lib. 3. de Matrini. disp. 9. num. 10. & 11. Vbi impugnat Caietanum, Navarrum, & alios contententes votum propriè sumptum esse de solo super erogationis bono. Quod fuit fundamentum erroris M. Ioannis de Tabiena, vbi supra.

5 Ex dictis infertur; habentes votum castitatis non posse absque lethali matrimonium contrahere; nisi prius obtenta dispensatione, vt tradit D. Thom. 3. part. quæst. 28. art. 4. ad 1. & cum eo omnes Theologi (paucis exceptis, qui contrarium tenent,

nent, quando contrahit animo ingrediendi Religionem antè consummationem) Vnde constat dispensationem divinam interfuisse, vt Beatissima Virgo Iosepho desponsaretur, nam prius absolutè votum virginitatis emiserat, vt ait Suarez, tom. 2. in 3. part. quæst. 28. disp. 6. sect. 2. [Et ita (inquit) sentiunt communiter Theologi, Ricardus, Bonaventura, Maior, Scotus, Albertus Magnus, ac fere cæteri Scholastici.] Quos sequitur M. Raynerius de Pisis, in summa, seu Pantheologia, verbo [Incarnatio,] cap. 12. dicens: [B. V. antequam ab Angelo ei denuntiaretur, & antequam à Iosepho desponsaretur, absolutè virginitatem vovit.] Non inficior D. Thomam oppositum tenere, 3. part. quæst. 28. art. 4. ait enim B. V. antequam desponsaretur, vovisse virginitatem, non tamen absolutè, [sed sub conditione, si Deo placeret,] ac proinde licitè, post tale votum, voluisse nubere, quia hoc, inquit, prohibitum est illis, [qui absolutè castitatem vovent, quod quidem Mater Dei non fecit, antequam Iosepho desponsaretur.]

6. Imò addit Mag. Sotus, in 4. distinct. 30. quæst. 2. artic. 1. in fine, B. V. antequam desponsaretur, nullum emisisse virginitatis votum, neque absolutè, nec sub conditione. [Quapropter, inquit, ante nuptias propositum habuit virginitatis, & post nuptias votum eiusdem fecit.] Et iterum dist. 38. quæst. 2. artic. 1. §. Contra primam conclusionem. [Beata Maria, vt supra diximus, non creditur votum emisisse antequam matrimonium contraheret.] Verum hæc assertio M. Soti non solum est apertè contra Div. Thomam, vt vidimus, sed etiam contra omnes Theologos, & in re gravissima. Sicut etiam illa, quam à Caietano traditam refert, & rejicit Mag. Catharinus in Annotat. ad illius commentaria, lib. 4. fol. mihi 268. vbi sic ait. [Non est probandum, quod dixit, quod Maria ita conversabatur cum Iosepho, quod licitè absque vlla nota potuissent consummare matrimonium. Quod est horribile, & in contumeliam divini partus dicitur, & adversus votum virginitatis, quod emisit vterque coniugum, vt ait Hieronymus, & Augustinus.] Hæc Catharinus.

PROPOSITIO XIV.

In Conceptione Christi Domini, Beatissima Virgo concursum præbuit, per subministrationem veri seminis, secunda tamen omni inordinatione. Suarez & Iesuita, 3. part. quæst. 32. disp. 10. sect. 1. Sanchez & le.

Iesuita de Matrim. lib. 2. disp. 21. num. 11. [Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.]

1. R. Hanc sententiam tuetur Ricardus de Mediavilla in 3. sentent. dist. 3. artic. 2. quæst. 1. vbi sic ait. [Ad primum dicendum, quod caro Christi fuit formata ex semine, eo modo quo semen est in mulieribus, tanquam ex proximo materiali principio, & ex purissimo sanguine tanquam ex principio remoto, quia illud semen ex purissimo sanguine factum fuit.] Hæc ille supra, & iterum, quæst. 2. §. Ad cuius intelligentiam: quem sequuntur Petrus de Mato in Appendice ad tractatum de semine, & Mantuanus, tract. de Cōceptione Christi. Quibus addit Henricum de Gandavo, viram doctissimum, qui floruit tēpore, quo Ricardus, nempe anno 1290. vt refert Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis. Ille igitur Quodlibeto 5. quæst. 11. Sic ait. [Sive ipsum semen fuisset decusum à muliere sola, absque coitu viri, (attende) sicut contingit in Conceptione Christi de Virgine Maria, &c.] Et hanc opinionē multis suadere conatur Caietanus, 3. part. quæst. 31. artic. 5. Vbi sic ait. [De hac materia multa scripsimus in præcedenti libro; & ideo nunc pertranseo, præmonendo novitios, ne sic sectentur dictam (nempe D. Thomæ) sententiam à Damasceno sumptam, quasi articulum Fidei, aut tanquam oppositum erroneum putent. Tenentes enim materiam humani foetus proximam esse mulieris semen, absque fidei iniuria dicerent, quod sicut ad virginitatem Matris Christi spectat, quod sanguis eius ad locum naturalem generationis attractus fuerit, absque concupiscentia: ita ad eiusdem Virginalis Conceptus miraculum spectat, quod absque libidinis æstu, resolutum semen habitum fuerit. Et propterea instruens Angelus Virginem de modo Conceptus, non dixit tantum Spiritus Sanctus superveniet in te, sed addidit: & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ab æstu proculdubio concupiscentiæ. Nec obstat integerrimæ virginitati mentis, & corporis talis concursus seminis foemine ad conceptum, quoniam naturalis, ac voluntaria resolutio seminis virginitatem tollit mulieris, non autem miraculosa supra naturæ cursum, & non voluntaria in se ipsa, sed tantum in sua causa, vt verba Beatæ Virginis ad Angelum demonstrant, &c.] Hactenus Caietanus in editione Veneta, anno 1533. & in Lugdunensi, anno 1558. Quæ tamen in modernioribus editionibus ab anno 1570. non reperies.

2. Prædictam sententiam, licet tot, tantosque habeat pa-

tronos, non defendit P. Thomas Sanchez, nec dicit esse probabilem, sed ab alijs talem iudicari. Loco enim citato disputat. [Vtrum censeatur matrimonium consummatum, si solus vir intra vas naturale seminet?] Et respondet, communem sententiam affirmare. [Eo quod semen foemineum ad generationem necessarium non sit.] Ipse vero, num. 11. Sic ait. [Quamvis hæc sententia probabilior sit, non est tamen adeo certa, cum innitatur illi soli principio Philosophico, quod semen foemineum non est necessarium ad generationem; & illud non est certum; quia satis probabiliter multi tenent contrarium: (at- tende) quod adeo probabile est, vt Suarez fateatur cum alijs, esse probabile adfuisse semen in Virgine absque omni prorsus inordinatione, vt ministraret Conceptioni Christi materiam. Quare concludo esse probabile non consummari matrimoniū nisi etiam foemina femināte.] Hucusque P. Sanchez: in quibus nec verbum pro sententia, quæ ei falso tribuitur. Et quæ eodē fundamento attribui posset M. Arauxo, qui ex eodem principio cum Sanchez sentit, in decis. mor. 2. part. disput. 11. quæst. 3. num. 4.

3 Quo ad Patrem Suarez, (etsi contrariam sequatur) fa- teor sententiam Ricardi, & aliorum iudicasse probabilem; tot vero limitationibus restrictam, vt non magis cum puritate Beati- ssimæ Virginis pugnet, quam concursus per subministratio- nem sanguinis. Verba eius sunt. [Si semen maternum neces- sarium est ad concipiendum filium, (vt tradit Caietanus cum Hippocrate, Galeno, Valles, & alijs, apud Sanchez supra) con- sequenter dicendum est, B. Virginem per naturalem facultatem partem sanguinis in semen convertisse, idque ad debitum locum conceptionis transmississe. Quod inter Scholasticos abs- que formidine concedit Ricardus, in 3. dist. 3. art. 2. quæst. 1. Citatur etiam Mantuanus; tract. de Concept. Christi. Qui ta- men ita senserit, consequenter dicere debet, illam feminis transmissionem factam esse sine vlla inordinatione, & volup- tate, aut aliquo motu concupiscentiæ, vel Spiritu Sancto obū- brante; vel quia subito, & absque vlla commotione naturaliū membrorum facta est. Et inde fit, vt non magis derogat inte- gritati, & puritati Virginis, quam solius sanguinis transmissio. Et hæc sententia est probabilis; incerta tamen, neque frequen- ter in ore versanda, vt Bonaventura dixit. Vnde satis piū, & probabile etiam est, si quis velit sentire, cum D. Thoma, hic quæst. 31. art. 5. ad 3. Conceptionē hanc abique feminis trans-
mis-

missione perfectam esse, si proprie, & rigore de femine lo- quamur. Hoc enim, dictis sanctorum, & perfectioni Virginis, magis est consentaneum, & Philosophicæ doctrinæ non repug- nat: & si repugnaret, potius esset Theologiæ accommodanda, quam è contrario.] Hucusque Suarez, qui multis hanc secun- dam D. Thomæ sententiam confirmat, & tuetur.

4 Verum in hac quæstione omnino videndus Angelicus Præceptor, 3. part. quæst. 31. citata, artic. 5. in corp. Vbi aper- tissimè tradit, Christum Dominum, idem, quod reliqui ho- mines, principium passivum habuisse, similemque materiam. Sic enim inquit. [Ad supernaturalem modum generationis Christi pertinet, quod activum principium in generatione illa fuerit virtus supernaturalis divina: sed ad naturalem modum generationis eius pertinet, quod eius materia, de qua corpus eius conceptum est, sit conformis materiæ, quam aliæ foeminae subministrant ad conceptionem prolis. Hæc autem materia, secundum Philosophum de generatione animalium, est san- guis mulieris, non quicumque sed perductus ad quamdam am- pliorem digestionem per virtutem generativam matris, vt sit materia apta ad conceptum. Et ideo ex tali materia fuit Cor- pus Christi conceptum.] Hæc ille. Ergo si materia, quam reliquæ foeminae subministrant ad conceptionem prolis, non san- guis, sed foemineum semen foret, ex tali materia fuisset Cor- pus Christi conceptum. Quod confirmatur ex his quæ ibidem ad 3. respondet. [Dicendum, quod semen foeminae non est ge- nerationi aptum, &c. Et ideo tale semen non est materia, quæ de necessitate requiratur ad conceptum, sicut Philosophus di- cit, & ideo in conceptione Corporis Christi non fuit.] Ergo si semen foeminae ex necessitate requireretur ad conceptum, in conceptione Corporis Christi fuisset, secundum D. Thomam. Hæc autem est opinio quam probabilem dicit P. Suarez, vbi supra. [Si semen, inquit, maternum necessarium est ad conci- piendum filium, consequenter dicendum est B. Virginum, &c. Sine vlla inordinatione, voluptate, &c.] Hæc, inquam, est opinio, quam probabilem esse dicit, vtpote per necessariam consequentiam deductam ex principio, quod nec Angelicus Doctor dixit vnquam esse improbabile, (imò, vt probabilius supponere videtur, in 4. dist. 41. art. 1. ad 4. quæst. ad 2. dicens, quod vir, & foemina. [Efficiuntur vna caro per committionē feminum, vnde nisi commissio feminum sequatur, non con- trahitur ex hoc affinitas,] vt notant vi-ri doctissimi:) licet in

presenti questione contrario principio innitatur, quo negato, non potest negari miraculum in principio etiam passivo, & materia Christi Domini intervenisse, scilicet, vel in eo quod eius materia non sit similis materiae, quam aliae foeminae subministrant, quod ipse negat, vel in eo quod foemineum semen absque vlla prorsus concupiscentia, & voluptate resolutum fuerit, ut Caietanus, Ricardus, & alij contendunt.

5 Dicitur consonat Abulensis, in tractatu super locum Isaiae: *Ecce Virgo concipiet.* Vbi ex eo, quod reliquae foeminae, (ut ipse opinatur) menstruum sanguinum subministrant ad conceptionem prolis, ut ex hac materia formetur corpus: existimat ex sanguine etiam menstruo B. Virginis, absque vlla tamen inordinatione, & voluptate, Corpus Christi Domini conceptum fuisse. Videatur vbi supra, num. 47. quo in loco, postquam statuit nullam delectationem veream B. Virginem expertam esse, sic ait. [Fuit conceptio illa supernaturalis, quia non erat ibi aliquod principium activum naturale ad dirigendum menstrua sanguinem eius, & formandum corpus. Sed fuit Spiritus Sanctus faciens in menstruo virginali opera omnia, quae operari debuisset masculinum semen.] Hac Abulensis in editione Veneta, anno 1529. Contrarium autem tenet D. Thomas supra, ex opposito principio: putat enim sanguinem menstruum non esse materiam, quam aliae foeminae subministrant ad conceptionem prolis, atque adeo Corpus Christi non fuisse, ex hac materia conceptum Verba eius sunt. [Sanguis autem menstruus, quem foeminae per singulos menses emittunt, impuritatem quamdam naturalem habet corruptionis, sicut, & caeterae superfluitates, quibus natura non indiget, sed eas expellit. Ex tali autem menstruo corruptionem habente, quod natura repudiat, non formatur conceptus.] Ex quibus, & ex eo, quod in B. V. nulla intervenerit delectatio, infert. [Et ideo dicitur Corpus Christi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis formatam.] Haecenus Angelicus Doctor: quem Iesuitae omnes sequuntur.

6 Quid ergo iam in Eximio Doctore Francisco Suarez, quod displiceat? Nam sententiam quam probabilem ipse dixit, tuctur (vel saltem liberat a censura) Eminentissimus Caietanus, ex doctissima Praedicatorum Familia: docet cum alijs sine formidine Ricardus, ex Religiosissimo Ordine Minorum, & tamen nullus in ipsos, ne dum in eorum instituti professores, tanquam perfectioni puritatis Mariae derogantes invecus fuit.

Cur

Cur ergo omnes Iesuitas infectaris, Suarezio peccato, quasi originali, infectos, eo quod ille contrariam sequutus, Ricardi sententiam probabilem esse dixerit? Hec unum tunc, utriusque familiae, (sicut, & aliorum Ordinum) alumnos omnimodae puritatis Beatissimae Virginis Mariae acerrimos esse defensores. Nam verbo, calamo, sanguine, pro corporis, & animae sanctissimae puritate, vbique pugnant.

QUESTIO INCIDENS PRO Immacula Virginis Conceptione.

1 Vidimus in precedentibus Divum Thomam, acerrimum propugnatorem puritatis corporis B. V. Mariae: & quia incredibile prorsus est, solius corporis, & non magis animae puritati consuluisse, cum Deus gloriosae Virginis Matris Mariae corpus, & animam, ut dignum Filij sui habitaculum effici mereretur, praeparaverit. Gratissimum Sancto Doctore facturum indicavi, si brevi calamo traducerem, quae ex eius scriptis diligenter evolatis in favorem Purissimae Conceptionis adnotavi.

2 Igitur D. Thom. non semel, sed saepe docuit B. Virginem ab originalis peccati macula immunem fuisse, eaque puritate in primo instanti iuae animationis nituisse, qua nulla maior, sub Deo, intelligi possit. Sic expressè in 1. sent. dist. 17. q. 2. art. 4. ad 3. Vbi haec habet. [Ad illud, quod obijcitur de Beata Virgine (nempe, quod ea puritate nituit, ut ait Anselmus, qua maior sub Deo nequit intelligi) dicendum est, quod differt puritatis augmentum, & charitatis: augmentum enim puritatis est per recessum a contrario, & quia in B. Virgine fuit depuratio ab omni peccato. ideo pervenit ad summum puritatis, & c. Charitati autem augmentum est per accessum ad divinam bonitatem, & ideo non habuit B. V. charitatem, qua maior non possit intelligi.] Eandem sententiam, ex eodem principio, & autoritate D. Anselmi, tradit iterum in eodem, lib. 1. sent. dist. 44. q. unica, art. 3. ad 3. inde concludens. [Ideo talis fuit puritas B. Virginis, quae a peccato originali, & actuali immunis fuit.] Eidem fundamento innixus, idem tertio determinat in secundo scripto super libros sententiarum, ad Hanibaldum, lib. 1. dist. 44. q. unica, art. 2. ad 2. Quibus adde quartam authoritatem ex opusc. 61. in tract. de decem gradibus charitatis, gradu 10. ad finem. De quibus late pro Immaculata Conceptione agit R. P. M. Gaspar Chatalanus,

ex Ordine Prædicatorum, designatus Episcopus Herdentis in epistola quadam, apud Ioannem Euiebiu Nereber. in lib. exception. cap. 24. à fol. 374.

3. His quatuor, totidem aliæ superaddendæ sunt. 1. super Psalmum 14. ad illud: *Qui ingreditur sine macula.* Vbi Angelicus Doctor. [In Christo, inquit, & Virgine Maria nulla omnino macula fuit.] 2. Super Psalmum 18. ad vers. *In sole posuit tabernaculum suum.* Quem sic exponit. [In sole posuit, idest corpus suum posuit in sole, idest in B. Virgine, quæ nullam habuit obscuritatem peccati. Cant. 4. Totapulchra es amica mea, & macula non est in te.] 3. Super epistolam ad Galatas, cap. 3. lect. 6. [Non inveni, inquit, mulierem præter Virginem Mariam, quæ à peccato originali immunis esset.] Sic in excursione Parisiensi, anno 1529. & in altera etiam Parisiensi, anno 1532. & in Venetiana, apud Hieronymum Scotum, anno 1548. & iterum, anno 1555. & in sex alijs editionibus, quas recenset Alva in Nodo indissolubili, Approbat. 7. §. 2. fol. mihi 498. Quarta denique authoritas desumitur ex opusculo super *Aue Maria.* Vbi sic. [Maria Purissima fuit, quantum ad omnem maculam, quia neque originale, neque mortale, neque veniale peccatum incurrit.] Sic in exemplaribus antiquis, ut testatur Salmeron, tom. 13. super epist. ad Roman. disp. 5. r. in fine. [Ita, inquit, in multis codicibus antiquis communiter legebatur, & Turrecremata non est ausus illud immutare, sed sub illis verbis producit eum,] & quod hæc verba sint D. Thomæ, fatetur ex eodem Prædicatorum Ordine, Vincentius Iustinianus, tractatu pro Immaculata Conceptione, vers. [Petrus Canisius.] Vbi sic scribit. [Sanctus Thomas, in Opusculo in salutationem Angelicam, & in libris sententiarum dixit, eam fuisse immunem, & liberam ab omni peccato, tam originali, quam actuali. Ut ego nesciam, in quo alio Ordine Mendicante, sint Doctores tã antiqui, qui id dixerint.] Et D. Thom. non docuisse B. V. fuisse in originali conceptam, multis suadet Laurentius de Apparte, ex Clericorum Minorum Familia, quem immerito ex eo carpit sodalis Thomas Hurtado, tom. var. resol. tract. 3. cap. 4. resol. 29. num. 160. fol. 114. dicens: [Cum manifestius sit, & clarius meridiana luce hoc sensisse S. Doctorem, in eaque sententia perpetuo mansisse, & hoc indubium vertere innane est.] Sic Hurtado: sed quam innani fundamento, constat ex dictis, & confirmatur ex dicendis, quæ explicationem ipsorum Patrum Dominicanorum præferunt.

4. Vide Reverendissimum P. M. Fr. Ioannem à S. Thoma, virum doctissimum, ex eadem familia, tom. 1. in 1. part. disp. 2. proœmial. Vbi plurimis, optimisque locis demonstrat, Div. Thomam pro sententia pia stetit; & quod in his, quibus contrarius sibi videtur, loquutus est de debito peccati originalis, non de ipso peccato originali. [Si Beata Virgo, inquit, præservata est à culpa, dummodo in persona habuerit debitum, nil contra D. Thomam.] Quam expositionem pro aliquibus locis adhibuerat Caietanus, 1. 2. quest. 81. art. 3. in quo Angelicus Doctor, utpote inquirens. [Vtrum peccatum Primi parentis transeat per originem in omnes homines?] ita expressè loquitur de ipso met peccato originali in actu, ut vel hic, vel nulli de illo sermonem intuitivè credam. Nihilominus, in hoc loco, de solo debito egisse, exponit Caietanus his verbis. [Ad Fidem Catholicam spectat, quod omnes præter solum Christum contrahant peccatum originale, (ut hic tradit Div. Thomas.) Quod dictum non intelligendum est aliter, quam de morte, quæ est pœna peccati originalis. Ita quod omnes incurrunt mortem, idest, necessitatem moriendi. Ita omnes incurrunt peccatum originale, idest, necessitatem habendi peccatum originale, &c. Est igitur necessarium, secundum Fidem Catholicam, quod omnis utriusque sexus ab Adam secundum rationem feminalem proveniens, ex ipsa sua generatione sit obnoxius peccato originali, &c. & iuxta hunc sensum militat ratio Authoris, scilicet, quia aliter non indigeret redemptione, quæ per Iesum Christum facta est. Si enim peccatum originale, vel in actu, vel in necessitate habendi illud, quis non incurreret non egeret redemptione, quod hæreticum esset dicere. Sed si omnes obnoxij sunt peccato originali, sufficit ad indigentiam redemptionis, neque enim in solum redemptione eget actualiter captivus, sed etiam obnoxius captivitati. Et hæc benè notabis Thomista, ne nimio zelo, non secundum scientiam, accensus, erronea dicas, quæ erronea non sunt, cum de Beatissima Virginis Conceptione disputas, aut prædicas.] Hactenus Eminētissimus Caietanus.

5. Caietano consonat ex eadem familia, M. Thomas, Leonardus, in libro edito Bruxelis, anno 1661. cui titulus. [Angelici Doctoris Thomæ Aquinatis sententia.] Vbi sic ait. [Generales illæ de originali peccati contagio ab omnibus, excepto unico Christo, contracto, accipi possunt sensu quodam, qui Virginem Christi Matrem non subijciat corruptioni, & con-

tagio peccati originalis, sed tantum debito contrahendi illud, nisi expressa gratia Dei in primo instanti animationis fuisset preservata.] Sic ille sequitur Illustris. P. M. Arauxo, Episcopus Segoviensem, qui idem scripserat 1. 2. quæst. 71. art. 3.

6. Quæ sanè expositio quatenus concedit D. Thomam non egisse de peccato originali, sed de illius debito, optima est, & me iudice, quò ad aliqua loca, autoritate Apostolica comprobata. Nam D. Thomas in Disputatis, in 4. de peccato originali, quæst. 4. art. 6. ait. [Dicendum, quod est erroneum, dicere, quod aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum.] Quæ verba iterum repetit, in 4. sentent. dist. 43. art. 4. quæst. 1. ad 3. Præterea in secundo scripto super lib. sentent. Ad Hanibaldum, lib. 2. dist. 31. art. 4. in corp. Sic ait. [Ante resurrectionem communem nullus, qui per actum naturæ generatur, potest concipi sine originali peccato. Hoc etiam ponere, reddit quodammodo in hæresim Pelagianorum.] Et 1. 2. quæst. 81. art. 3. [Secundum fidem Catholicam (inquit) firmiter omnino tenendum est, nullum præter solum Christum fuisse liberum à peccato originali.] Quæ quidem propositiones, si de peccato originali, Beatissimæ Virginis, & non de solo debito, (vt de vltima exponit Caietanus) procederent, (vt contendunt M. Spina, in tract. de Concept. M. Ioannes Dominicus de Florentia, in alio tract. de Concept. cap. 22. 23. & 26. & M. Vincentius de Castronovo, lib. 1. cap. 27.) essent iam censure nota fœdata à Sixto IV. in Extravaganti [Grave nimis.] Vbi similes propositiones de peccato originali. [Veluti falsas, & erroneas damnavit.] Id autem non cohæret cum approbatione doctrinæ D. Thomæ contenta in Bulla Clementis VIII. ad Nobiles Civitatis Neapolitanæ. Vbi dicitur. [Doctrinæ quidem testis est ingens librorum numerus, quos ille, mira perspicacitate, sine vllò prorsus errore conscripsit.] Non ergo de peccato originali, à quo immunem, & puram prædicat Angelicus Doctor (octo in locis à nobis supra citatis) Beatissimam Virginem, sed de peccati originalis debito in nuper allegatis loquutus est: idemque de alijs, quæ communiter pro contraria parte afferuntur, dici debet. Præterquam, quod vt M. Ioann. à Sancto Thoma inquit, supra. [Communior D. Thomæ interpretatio est, quod loquitur in illa vniuersali propositione, ex vltimis legis ordinariæ relinquendo locum privilegio.] Quod ante illum tenuere Ferrara, 4. contra gent. cap. 50. & M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 81. art. 3. & plures alij. Quæ si attendisset M. Ca-

anus,

nus, lib. 7. de locis, cap. 3. num. 9. §. [4. conclusio] non ausus fuisset dicere. [Ita is erravit, qui dixit erroneum esse aliquem præter Christum à lege illa originalis peccati liberari.] Sic in editione Salamaticeni, anno 1563. fol. 249. col. 2. Nec Michael de Palacios, in 3. sent. dist. 3. disp. 1. §. ad 4. dixisset. [At vero Extravagans Sixti Quarti, hanc D. Thomæ correxit sententiam.]

- 7 - Nec leve præfata expositio fundamentum habet, in ipso Angelico Præceptore. Vt videre licet, in secundo sententiarum, dist. 31. quæst. 1. art. 2. dum ait. [Ille, qui non est peccato obnoxius, redemptione non indiget, si ergo esset aliquis, qui non in peccato originali nasceretur præter Christum, inveniretur aliquis, qui redemptione facta per Christum non indigeret, quod non est conveniens secundum fidem.] In quibus, vt vides, pro eodem vsurpat, non solum contrahere, sed nasci in peccato originali, quod esse illi obnoxium. Et quidem si de nativitate strictè loqueretur, non posset subsistere propositio, certissimum enim est, aliquos fuisse præter Christum, qui in peccato originali nati non sunt, nempe sanctificati in vtero, qui tamen redemptione facta per Christum indiguerunt: sicut indignis Beatissima Virgo, licet peccato originali in actu inquinata non fuerit, sed illi tantum obnoxia, quia illud incurrisset, nisi ex meritis Christi preservata fuisset. Quod sufficit, vt propriissime dicatur, fuisse per Christum liberam à peccato originali. Qui solvendi modus non latuit D. Thomam, sed illius expressè meminit, 3. part. quæst. 52. art. 2. ad 2. Vbi explicans illud, Act. 2. *Quem Deus suscitavit solatis doloribus inferni* Sic scribit. [Dicendum, quod duplex est dolor. Vnus est dolor poenæ, quem patientur homines pro peccato actuali, &c. Alius autem dolor est, de dilatione speratæ gloriæ, quem quidem dolorem patiebantur Sancti Patres in inferno, &c. Vtrosque autem dolores Christus solvit ad inferos descendens: aliter tamè, & aliter. Nam dolores poenarum solvit preservando ab eis, sicut medicus dicitur solvere morbum, à quo preservat per medicinam. Dolores autem caritatis ex dilatione gloriæ actualiter solvit præbendo eis gloriam.] Sic ibi. Hoc ergo secundo modo solvit nos à peccato originali, præbendo infectis gratiã; illo autem primo Beatissimam Virginem, preservando illam à peccato, sicut medicus solvit morbum cum ab illo per medicinam preservat. Et ita evincere conatur, ex D. Thomæ eius discipulus M. Ioannes à Sancto Thoma, vbi sup. artic. 2. dicens:

Aa 4

[Hoc

[Hoc autem evidens fiet ex ipsis locis D. Thomæ, ubi ex professo hanc quæstionem tractat. Quibus videbimus eum agnovisse etiam præservativam redemptionem.]

8 Stat ergo aperte D. Thomas pro sententia adstruente B. V. in primo instanti suæ animationis fuisse gratia præditam, & à peccato originali divina protegente gratia ex meritis Christi præservatam. Cuius opinionem, ex eadem illustrissima, & tanto Magistro, doctissima Familia, tuerentur 290. Authores, quorum nomina scripta sunt in libro eruditissimo, quem nuncupatum Veritatis Solem edidit Alva, Fraciscanus, hoc anno 1660. omnino videndus, fol. 198. Quos sequitur Illustr. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, Dominicanus, in sua Catena Morali, lib. 3. quæst. 13. art. 1. de peccato originali, dicens: [Ab hac quæstione, cum Concilio Trident. sess. 5. de pecc. origin. & cum D. Augustino, lib. de natura, & gratia, cap. 36. excipimus B. V. M. Mater enim Dei est.] Ex Authoribus Societatis nullum pro hac sententia refero, quia omnes pro illa accerrime pugnant. Eorumque indefessus labor in congerendis Ecclesiæ Patribus, & fundamentis, quibus definitionem huius Mysterij sæculis exoptatam impetrent, omnibus notissimus est. Videatur inter alios præclarus ille vir P. Eusebius Nerebergius, lib. de Obiecto Festi Conceptionis, in epistola ad Eminentissimum Cardinalem de Sandoval & Moscoso, Archiepiscopum Tolentanum, ubi ex Sanctis Patribus, eorum transcriptis verbis, quatuor supra viginti recenset: Et ex antiquis Patribus, & Doctoribus duo supra viginti. Qui Beatissimam Virginem à peccato originali immunem apertis verbis prædicant. Et ita revelavit ipsemet Angelicus Doctor inter Cœlicolas constitutus Episcopo Patavino Fantino, ad celebrandum Festum hoc Immaculatae Conceptionis B. V. illum exhortans. Quam revelationem approbant ferè centum Doctores, prout refert Alva, in Sole Veritatis, fol. 131. §. [Secunda falsitas.] Unde planè deducitur, aut D. Thomam, nunquam oppositum sensisse, aut saltem si aliquando dissensit, postea retractasse; tum in vita, locis supra adductis, & in libro retractationum ab ipso edito: tum post mortem, in revelatione prædicta.

9 Et quoad caput, Sancta Romana Ecclesia Immaculatae Conceptionis, & Sanctificationis B. V. in primo instanti suæ animationis, Festum celebrat, à tempore Sixti Quarti: ut declaravit Sanctiss. noster Alex. Papa Septimus in Bulla, quæ incipit: *Colluctatio omnium Ecclesiarum*, expedita die octava Decemb. anno

anno Domini 1661. ibi: [Nos considerantes, quod Sancta Romana Ecclesia de intemerata, semperque Virginis Mariæ Conceptione Festum solemniter celebrat, & speciale, ac proprium super hoc officium olim ordinavit, iuxta piam, devotam, & laudabilem institutionem, quæ à Sixto Quarto, prædecessore nostro, tunc emanavit, volentesque laudabili huic pietati, & devotioni, & Festo, ac cultui secundum illam exhibito in Ecclesia Romana, post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum exemplo favere, necnon tueri pietatem, & devotionem hanc colendi, & celebrandi B. V. præveniēte, scilicet Spiritus Sancti gratia à peccato originali præservatam, & c.] Sic declarat Sanctiss. N. Ad cuius maiorem vim, & efficaciam superaddit: [Ac constitutiones, & decreta à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipue à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XIII. edita in favorem sententiæ asserentis animam B. Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione, Spiritus Sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse; necnon, & in favorem Festi, & cultus Conceptionis Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti; innovamus, & sub censuris, & poenis, in eisdem constitutionibus contentis, observari mandamus. Et in super omnes, & singulos, qui hanc eandem sententiam, Festum, seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea, quoquo modo, directe, vel indirecte, aut sub quovis prætextu, etiam definibilitatis eius examinanda; sive Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, sive Doctores Glossandi, vel interpretandi. Denique alio quovis prætextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui contionari, tractare, disputare, contra ea quidquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo differendo, ausi fuerint; præter poenas, & censuras, in constitutionibus Sixti Quarti contentas, quibus illos subiacere volumus, & per presentes subijcimus; etiam contionandi, publice legendi, seu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa, & passiva, in quibuscunque electionibus, eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, necnon ad concionandum, publicè legendum, docendum, & interpretandum perpetuè inhabilitatis poenas ipso facto incurrere, absque alia declaratione; à quibus poenis non nisi à nobis ipsis, vel à successoribus nostris Romanis Pontificibus absolvi, aut super his dispensari possint.] Hæc in Bulla Alexandri Septimi.

10 Ex quibus duo indubitabilia sunt. Primum: obiectum fe-
si, & cultus purissimæ Conceptionis (id est, quod Ecclesia Ro-
mana celebrat in die Conceptionis) esse, & fuisse à tempore
Sixti Quarti, B. Virginem immaculatam, & Sanctam in primo
instanti suæ animationis. Secundum: Præsertionem Virgi-
nis a peccato originali, & eius Sanctitatem, ex meritis Christi,
in primo instanti creationis animæ, & infusionis in corpus; in
dubium, seu disputationem adducere, in posterum non licere.
Quod quidem ita conexum est cum declaratione obiecti cul-
tus, vt licet Pontifex id non expressisset; omni dubitationi, &
disputationi aditum præclusisset. Quod etiam ipsi, qui, ante Ale-
xandri Bullam, contrariæ opinionis partes agebant, planè fa-
tentur; vt videre est, apud doctissimum M. Dominicum Gra-
vina, ex Ordine Prædicatorum, tom. 2. Cathol. præscript. quæst.
6. art. 3. [Proferant, inquit, adversarij absolute cultu tanquam
ad primarium obiectam propositam immaculatam, & præser-
vatam, & iam causa finita erit.] Est ergo iam finita, cum, id
quod desiderabat, protulerit Alexander Septimus.

11 Igitur Sanctissimum nostrum Alexandrū, huic contro-
versæ finem imposuisse (licet Sanctitatem B. V. in primo in-
stanti, non definierit) fatentur iam PP. Dominicani; & con-
vincit Rev. P. M. Turchus, Generalis Ordinis Prædicatorum,
in libello secundo, ad Eminentiss. Cardinales in quo, voce, &
nomine rotius Ordinis, professo (non contra, vt intendebat)
purissimæ Conceptionis, sic loquutus est. [Ecclesiæ Sanctæ si-
xa est, & perpetua consuetudo colendi non nisi certam, & in-
dubitatam Sanctitatem, quod pro cōperto habent Sanctus Ber-
nardus, Sanctus Ildephontus, & Sanctus Thomas, qui hac vnica
ratione Nativitatem Virginis Sanctam fuisse tradunt: Quia Ec-
clesia ab antiquo eam celebrat.] Quibus addere potuisset S.
Augustinum, & S. Bonaventuram, apud Eusebium Neremberg,
sup. cap. 27. fol. 172. Et Sanctum Albertum Magnum, in Ma-
rioli de Laudibus Virginis, super *Missa* est, cap. 166. Vbi eo-
dem vtitur argumento. [Probatur (inquit) Ecclesia celebra-
do festivat eius Nativitatem; ergo fuit Sancta, quando fuit na-
ta.]

12 Quantum autem sit robur argumenti Sanctorum PP?
dependet ex principio, quod (vt fatentur supra gravissimi MM.
Dominicani) Sancti PP. pro cōperto habent, de quo Sanctus
Thomas, Quodlib. 9. art. 16. [In Ecclesia, inquit, non potest
esse error damnabilis, sed hic esset error damnabilis, si vene-

ra-

raretur tanquam Sanctus, qui fuit peccator.] Et infra ad 2. res-
pondet. [Quod divina providentia præservat Ecclesiam, ne in
talibus per fallibile testimonium hominum fallatur.] Et licet
M. Canus de locis, lib. 5. cap. 5. quæst. 5. §. [Mox etiam,] non
ad fidem, sed ad mores prædictum cultum referat; argumenti
tamen Sanctorum PP. aculeos præsentens: [Turpiter, inquit,
errabit Ecclesia in doctrina morum, si legem ferat de colendo
divo, quem colere si divus non est, & cum ratione, & cū Evan-
gelio pugnat.] Sic ille. Cuius rationem reddat D. Thom. 2. 2.
quæst. 93. art. 1. dicens: [Sicut autem significatur aliquid ver-
bo, ita etiam significatur aliquid facto, & in tali significatione
facti consistit exterior Religionis cultus, & ideo si per cultum
exteriorem aliquid falsum significetur, erit cultus peritiosus.]
Ex quibus fit Ecclesiam non posse errare in cultu exhibendo, nec
celebrare vt Sanctum, qui revera Sanctus non sit: alias eius cul-
tus perniciosus esset, & cum ratione, & cum Evangelio pug-
naret.

13 Si verò inquiras, qua certitudine id tenendum? Res-
pondet M. Canus, vbi supra, tot niti fundamentis: [Vt qui si-
dem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos, quidem,
sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.] Plus
addunt alij; quos citatos sequitur doctissimus, ac Reverendis-
simus P. M. Ioannes Martínez de Prado, Primarius olim Com-
plutensis Theologiæ Professor, & nunc Provinciæ Hispaniæ,
Ordinis Prædicatorum Provincialis meritisissimus, tom. 1. in 3.
part. quæst. 66. dub. 12. §. 6. Vbi disputans de Infantibus pro
Christo occisis, quos Armachanus, lib. 8. de questionibus Ar-
menorum, cap. 37. in fine, ausus est dicere, non fuisse omnes sal-
vos, sed solum, qui fuerant circumcisi, contra illū insurgens
sic ait. [Dico primo, indubitatum est, parvulos ab Herode oc-
cisos fuisse salvatos, & esse vere Martyres. Est ita certa propo-
sicio, quod Soto, in 4. dist. 3. quæst. vnica. art. 11. §. Præter hæc,
dicit, quod prima opinio peior est, quam falsa: repugnat enim
(attende) auctoritati Ecclesiæ Martyrium Innocentium cele-
brantis. Nunō etiam, art. 12. dicit, quod est temeraria, & pro-
xima errori. Vazq. cap. 7. num. 72. ait, quod temeritatis, & er-
roris notam meretur.] Sic M. Prado. cum citatis. Tanti pon-
deris est, apud viros doctissimos; Ecclesiæ auctoritas Inno-
centium festum celebrantis, eisque Sanctorum cultum exhiben-
tis: Quæ quidem censura in re nostra locum habere non po-
test.

14. Huic

14. Huic autem principio innixus M. Ambrosius Catharinus, part. 2. de Concept. cap. 1. contra nonnullos parum curantes de cultu ab Ecclesia prælitto, Immaculatæ B. V. Conceptioni, acciter invehitur, his verbis. [Vos autem cum in his ordinandis, quæ ad cultum divinum pertinent, aberrare posse Romanam, & vniuersalem Ecclesiam existimatis, ac de facto in hac celebritate (Conceptionis B. V.) aberrare contenditis; incertum nobis omnem diuinum cultum redditis, & nutantem facitis Christianam fidem, quam præcipue in diuino cultu profiteremur, atque proteſtamur. Minus autem inſipienter erraretis, nullos penitus cultus admittendo, quos Ecclesia instituit, abſque Dei verbo expreſſo, vt habet Lutheranum dogma, quam illos admittendo, fateri simul posse eos esse mendaces.]

15. Facit ad hæc opinio plurimum Theologorum, apud Dianam part. 1. tract. vltimo ref. 18. (quos sequitur M. Zanardus, cuius verba dedi supr. tract. de Bapt. Propos. 2. num. 6.) asserentium esse de fide Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum, eo quod, cum toti Ecclesiæ, inquit, proponat, v. g. Franciscum colendum, vt Sanctum, & eius decreto tota Ecclesia obedire teneatur, si Pontifex in hoc posset errare, tota Ecclesia in materia Religionis, ad quam Sanctorum cultus pertinet, errare posset. Hoc autem est contra promissionem Ecclesiæ factam Ioannis 16. *cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Quod quidem argumentum eodem robore probat Pontificem errare non posse in constitutionibus, & decretis, quibus toti Ecclesiæ præcipit cultum exhibere Beatissimæ Virginis, vt Sanctæ, & Immaculatæ in primo instanti animationis: alias enim Ecclesia vniuersalis, cum eis obedire teneatur, errare posset in materia Religionis. Quod nemo dicere audibit. Tum quia vt scripsit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, 2. 2. quæst. 1. distip. 9. De fide est, quod moralitas talis præcepti non est mala, & est de fide in virtute illius vniuersalis, quod quæcunque dicuntur ex Cathedra sunt seruanda, & facienda.] Tum quia, vt inquit Syluester verb. Fides num. 2. [Ad fidem pertinet inhærere determinationi Pontificis Summi, in his quæ sunt fidei, imo etiam in his, quæ spectant ad bonos mores, quia in eiusmodi Ecclesia etiam errare non potest, & consequenter nec caput eius in quantum caput, seu in quantum Pontifex.] Et ratio est: Quia, vt ait M. Canus de locis lib. 5. cap. 5. quæst. 5. 6. Deinde. [Cum Christus dixerit illa: *Quæcunque dixerint vobis facite, & qui vos audit, me audit:* quibus præcipimur Ecclesiæ legibus obtemperare.

perare; ita, si errat illa, Christus nobis erroris author est.] Quapropter eruditissimus M. Gravina in Præſcriptione de infalibilitate Romani Pontificis in decretis morum, quæst. 4. art. 1. fol. 290. Sic scribit. [Qui diceret legem Ecclesiasticam repugnare Evangelio, vel lumini naturæ, vel traditionibus Apostolicis, merito, vt hæreticus habendus, tanquam cum Lutheranis, & Calvinistis conspirans.] Hæc ex illo. Legem autem de colendo, vt diuo, qui diuus non est, cum ratione, & cum Evangelio pugnare, dixit supra M. Canus. Ex quibus constat, quam superiorem, infra fidei certitudinis gradum, Myſterium Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, nondum definitum, in Ecclesia Catholica obtinuerit.

16. Iam quam proximum definitioni sit? plures erudite tractarunt, pluribusque demonstrarunt fundamentis. Vnum pro omnibus, hic producere sufficiat, authoritatem scilicet Sacri, & Euchumenici Concilij Tridentini, ex cuius Actis Originalibus, celebre traduxit testimonium Nicholaus Lancicus, tom. 2. opusc. 1. de praxi diuinæ præſentia, cap. 13. pag. 49. Vbi sic scribit. [Legi, & descripsi, anno 1599. ex Actibus Originalibus Concilij Tridentini, quæ aſſervantur in Castro Sancti Angeli Romano; & eū expreſſa licentia Clementis VIII. Summi Pontificis, fuerunt R. P. Petro de Arrubal, professoſi Theologiæ in Collegio Romano, & mihi eius socio, ad aliquas horas exhibitæ à Cardinali Cæſio: ex aliquot decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. Mariæ (attende) omnes aſſeruisse ipsam esse conceptam sine peccato originali: Sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum, & Theologorum Sancti Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice, propter notam, quæ in veteretur Ordini Sancti Dominici hoc decreto, illud egerent; sed supersederent, & ad aliud tempus illud reiicerent. Concilium supersedit, & decretum illud non euulgavit; hanc solam ob causam. Ita habetur in illis Actis Concilij, quæ diligentissimè legi; & hæc tunc excepi.] Hactenus P. Lancicus, ex Societate Iesu. In quorum fidem testimonium etiam prohibet ex eadem Familiæ Emin. Cardinalis Sfortia Paravicino, lib. 7. Historiæ Trident. cap. 6. part. 1. & Illustr. Ambrosius Catharinus Dominicanus, in Præfat. disput. de Immaculata Concept. ad PP. Concilij. Quos refert sapientissimus, ac Rev. P. Ioannes Antonius Velazquez, in Memoriali ad Regem pro cultu Immaculatæ Conceptionis. Tres sunt, qui testimonium dant, & in ore duorum, vel trium stat omne verbum.]

17 Verum, nec ista puritate Iesuitæ contenti sunt; maiorem in Beatissima Virgine adstruunt. Docent enim non pauci, non solum à peccato originali, sed à debito etiam illius ex meritis Christi liberam fuisse. Ita Illusterrimus P. Ferdinandus de Salazar, tomo de Conceptione, capit. 10. Apud quem P. Gundifalvus de Albornoz, & P. Franciscus Suarez. [Cuius, inquit, autoritas adinstar omnium esse debet, qui hac super re percontatus, & quæritus, huius sententiæ probabilitatem suo calculo confirmavit.] Vide P. Suarez, tom. 2. in 3. part. disput. 3. sect. 2. §. Quærat aliquis: ubi à censura eam liberat, & iterum 1. 2. tract. de peccatis, disput. 9. sect. 4. num. 34. Vbi ait. [Non mereri censuram, nec posse dici improbabile, cum non desint Authores pij, & docti, qui id probant.] Et num. 37. citat pro illa Catharinum, Galatium, & Viguerium; & numer. 38. ait. [Pater Iustinianus, qui apud me Author est grauis, dicit, [valde probabile existimo,] in quo ego non contradico: quamquam illud [valde] excusare possit.] Hæc Suarez, & post illum vel sequuntur, vel dicunt esse probabilem communiter Iesuitæ, P. Petrus Hurtado de Mendoza, in vita Christi, disput. 89. sect. 10. P. Eusebius Nerenbergius, de Obiecto Festi Conceptionis, cap. 30. §. 1. P. Ambrosius de Peñalosa, in vindicijs B. Virginis disp. 10. per totam, P. Bernardinus de Aldrete, tom. 1. de Incarnat. disp. 19. sect. 6. & disp. 22. sect. 3. num. 7. apud quem P. Benedictus Fernandez, P. Baradas, P. Salas, P. Henriquez, P. Perlinus, & alij, quibus adde P. Ludouicum de la Puente, lib. 7. Exhortat. 20. §. 3. num. 5. & nouissimè tuetur eruditissimus P. Ioannes Antonius Velazq. tom. de Maria Immaculate Concepta, lib. 3. dissertat. 3. annotatione 3. apud quem Pater Granado testatur. [Consultos Doctores Complutenses, Hispalenses, Cordubenses, Granatenses, Osiunenses, (& Salmanticenses subnectit Velazquez) huic opinioni subscripsisse, tanquam veræ, aut certè valde probabili, seu indignæ quacumque, vel leuissima nota, & de mandato Supremi Hispaniarum Sanctæ Inquisitionis Tribunalis, anno 1616. declaratum, nil in tali doctrina esse, quod impediret, quo minus typis excussa defenderetur.] Sic ille, & ex recentioribus, qui multis ab hinc annis Theologiæ Scholasticæ Cathedras moderati sunt, nullus inrer Iesuitas hanc opinionem sequutus non est. Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.

18 Addo quod nec in hac parte D. Thomam contrarium habent.

habent. Nam Beatissimam Virginem à debito contrahendi originale excludunt dependenter à meritis Christi: Angelicus autem Præceptor hoc nunquam dixit erroneum. Ut benè obseruat ex Dominicanis præclarissimus Vir. M. Raynerius de Pisis in Pantheologia nuper locupletata per Fratrem Ioannem Nicolai eiusdem Ordinis, tom. 2. verb. Incarnatio, cap. 8. Vbi adductis verbis D. Thomæ, quæ à nobis supra. Sic ait. [Ad eundem sensum, qui præmissus est, accommodari hæc verba possunt, ut erroneum esse significant, quod à debito contrahendæ culpæ originalis eximatur, absque gratia personaliter sibi facta, nec à Christi meritis dependente.] Et iterum infra, in fine paraphrasi primi. [Hæc significant, erroneum esse, ac dignitati Christi contrarium, ut à Christo independenter, contrahendi debitum non haberet.] Quid clarius? Ex quibus, & ex alijs pro Immaculata Virginis Conceptione locis, rectè concludit. [Atque ita neque in rigore D. Thomas, hac ipsa de re scripserit, quod præfenti Vniuersalis Ecclesiæ consuetudini, siue ritui aduersetur.] Sic tibi: quæ sunt valdè notanda. Ergo, qui B. V. à debito liberant dependenter à meritis Christi, non contrariantur D. Thomæ. Sed eius temper ratio illibata manet, de indigentia nimirum redemptionis, quam prædicti Doctores nunquam inficiantur. Et ita nouissime fatetur R. P. M. Fr. Franciscus à Cruce, Ordinis Prædicatorum, Theologiæ professor, Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus censor, Vicarius Generalis in Provincia Novi Regni, & Peruvij, & ad Provincialatum iterum, atque iterum assumptus. In opusculo, impresso Limæ, die 15. Septemb. anno 1653. cui titulus: *Propuritate Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, Theologica demonstratio.* §. [Primum principium ordinis naturæ, & gratiæ,] ubi postquam probavit B. V. Mariam peccatum originale non contraxisse, concludit. [Ex dictis pu- to dicendum, B. Virginem debitum peccati non contraxisse, quia illud est generis, siue naturæ, non personæ: quod si in Adâ, liberati essent omnes, nullus debitum contrahere diceretur, debitum namque fuit in parente ad communicandam naturam cum macula.] Sic ille, & sic alij.

19 Quidam recentior, qui nuperrime sua opera in lucem dedit: Beatæ Mariæ puritatis exardens zelo, contra Albertum Magnum præcipuum Ordinis Prædicatorum decus invehitur, eo quod in speciali tractatu super Evangelium *Missus est*, sermone de plenitudine gratiæ Beatissimæ Virginis, cap. 69. de confessione, docuerit, B. V. per Sacramentum poenitentiae

aliquam gratiam accepisse. Quasi per hoc innuerit ab omni peccato aQuali liberam non fuisse. Ceterum qui prædicti Sancti Alberti Magni, tractatum perlegerit, facillime ab hac calumnia vindicabit. Et ut foelicius prælet, eius verba dabo. Igitur cap. 69. citatō. Sic ait. [Quæritur de Sacramento Pœnitentiæ, vtrum per illud aliquam gratiam recepit? Et videtur quod non, quia Beata Virgo nunquam fuit contrita, sed sine contritione non est gratia per Sacramentum pœnitentiæ, ergo Beata Virgo non recepit gratiam per Sacramentum pœnitentiæ. Item, confessio est ficta sine contritione, hæc non fuit contrita, ergo nec confessio.] Hæc autem nullum peccatum; ergo nec confessio.] Hæc præmissa dubitandi ratione, ad quæstionem affirmative sic respondet. [Sed contra: confessio fuit in lege nova, & veteri, ergo omnes tenebantur confiteri. Item, Beata Virgo fecit confessionem operis, probando purificationem, & offerendo oblationem statutam purificandis, ergo debuit facere confessionem oris.]

20 Hinc, ad rationem dubitandi, his respondet verbis. [Non obstat, quod non habuit peccatum; quia dicit Gregorius. Bonarum mentium est, culpam agnoscere, vbi culpa non est: ergo poterat confiteri.] Et cap. 70. [Quæritur ergo, quis fuerit Confessor?] Respondet. [Cum Beata Virgo esset specialiter Beato Ioanni commissa, ab ipso debuit recipere Sacramenta.] Et cap. 73. [Triplex, inquit, est confessio. Accusatio peccatorum: recognitio incongruitatis, vel magnitudinis beneficiorum Dei: confessio de infusione meritorum. Et hæc fuit proprie Beatissimæ Virginis confessio.] Et cap. 74. [Quid confitebatur Deo? Quod tantam gratiam recepit, quam nunquam cum condigno meruit, vel quam omnis creatura mereri potuerit. Hæc, & similia fuit confessio Beato Ioanni Evangelistæ, suo proprio Confessori.] Hactenus Albertus Magnus, excellentissimus, & Sanctissimus vir, Episcopus Ratisponensis, in illo aureo, & devotissimo opere, super Evangelium *Misus est*, diligentissime emendato, & impressio Venetijs per Lazarum de Soardis, anno 1504.

21 Duotamen in his difficilia mihi sunt. Aliud Beatissimam Virginē divinitus illustratam supra omnem puram creaturam, culpam agnovisse vbi culpa non erat. Et Beatum Ioannem Evangelistam eam Sacramentaliter absolvisse, quam ab omni culpa liberam non ignorabat. Aliud, quod verum Pœni-

nitentiæ Sacramentum interfuerit, vbi nullum peccatum, nulla subministrata materia. Nam vt benè tradit Cardinalis de Lugo, quod vt indubitatum supponit, tom. de Pœnitenti. disput. 12. sect. 2. num. 22. & 23. [Si aliquis putans se commisisse aliquod peccatum, quod revera non commisit, confiteatur solum illud cum dolore, & absolvatur, non fit Sacramentum.] Et infra. [Quando enim assignatur pro materia confessio, & dolor de peccatis, intelligitur de peccatis veris, nam peccata ficta non sunt simpliciter peccata.] Hæc ille, & Theologi communiter.

22 Dices tamen pro Alberto Magno, contra Card. de Lugo, licet pro materia assignetur dolor de peccatis, nihilominus confessionem, sine dolore sufficienti (nimirum quia cum sola displicentia peccati, absque proposito efficaci non peccandi) validam esse, ac proinde non iterandam, docent Div. Thomas, Paludanus, Canus, Capreolus, Petrus de Soto, & alij, apud Suarez de Pœnitenti. disput. 20. sect. 4. Imo, idem dicendum, etiam si ex ignorantia graviter culpabili, id eveniret, tradit D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæstionc. 1. in corp. Vbi sic ait. [Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere, & clavibus Ecclesiæ subijcere. Et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet. Vnde non tenetur iterare confessionem, sed tenetur (attende) postmodum fictionem suam confiteri.] Hæc D. Thom. Et ita in terminis, D. Thomam, & D. Antoninum pro se referens tenet M. Tabiena, verb. Confessio 2. num. 42. & M. Ioannes de la Cruz, 2. part. de inst. Sacram. Pœnit. dub. 9. fol. 183. Capreolus, Durandus, Sylvester, & alij, apud Suarez sup. sect. 4. num. 3. & sect. 5. num. 5.

23 Imò addunt alij, eum qui scienter accedit sine dolore sufficienti, cum sola displicentia peccati præteriti, & absque proposito vitandi lethalia; validam confessionem efficere, si de tali defectu doloris, & propositi se accuset. Ita Caietanus, & Canus, apud Suarez sup. sect. 5. Item Ledesma, & Covarr. apud Vazq. de Pœnit. quæst. 92. art. 2. dub. unico, num. 9. & Antonin. Paludan. & alij, apud M. Petrum de Ledesma, in sum. tract. de Pœnit. cap. 16. Quos sequitur novissimè Thom. Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. vltim. num. 501. & 502. vbi pro hac sententia refert Capreolum, & D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. ad 1. dicentem: [Confessio non desinit esse Sacra-

mentalis, quamvis ille, qui confitetur emendationem non proponat.] Quod expresse tradit Sylvester, verb. Confessio 1. quæst. 22. Vbi ait. [Si non dolet de præterito, vel de futuro cavere non vult, & tamen ista fictio actu non occurrit sibi, vt confitenda, consequenter perinde est, ac si peccatum fuisset per negligentiam oblitum, & est verum Sacramentum.]

24 Et laxius alij existimant eum, qui scienter absque villo prorsus dolore accedit, iudicans bona fide non esse necessarium, confessionem validam efficere: sic docuit quidam Bernardus de Ganaco, quem referunt asserentes eius opinionem esse probabilem, Capreolus, & Ledesma, apud Thomam Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. ult. num. 501. Quibus contentire debet, quotquot asserunt dolorem non esse partem essentialem Sacramenti, vt M. Canus, vbi supra, §. Præterea, fol. 41. Vbi ait. [Contritio non est pars essentialis huius Sacramenti, sed integralis.] Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritat. moral. tract. 5. de Pœnit. quæst. 2. num. 25. & seqq. fol. mihi 396. Et R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 10. dub. 5. & dub. 8. n. 44. qui pro se ille D. Thom. contendit: quem hanc sententiam tenuisse patet P. Vazquez, vbi supra, art. 2. num. 3. Et tenere debent Maior, & Almaynus, cum asserant dolorem non esse partem necessariam Sacramenti, sed requiri vt dispositionem, quos refert Henriquez, lib. 1. de Pœnit. cap. 26. num. 7. in Glossa, lit. V. subnectens. [Et videtur Scoti, Gabrielis, Durandi, & Paludani.]

25 Sed plus alij: nimirum, Confessionem absque villo dolore scienter factam, validam esse, licet poenitens bene noscat, esse peccatum lethale, absque dolore confiteri, dummodo de eiusmodi defectu se accuset: ita docet Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. opin. mor. 2. part. de Sac. Pœnit. dub. 1. Pro qui stare M. Victoriam, Ludovicum de S. Iuan, Petiantum, & Torreblancam, ex D. Thom. in 4. dist. 17. testatur Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 7. quæst. 23. & probabilem putat Durandus, in 4. dist. 17. quæst. 13. num. 7. Et non esse improbabilem, ait Delgadillo, sup. cap. 10. n. 44. contendens pro ea militare Ricardum, Caietanum, Canum, Ledesmam, & Covarr. [Et possent, inquit, citari Paludanus, D. Antonin. & Sylvest.] Et cap. 16. in fine concludit eum Christophoro à S. Iosepho, dicens: [Esse indubitatam Sententiam D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæst. 1. in corpore.] Verum Angelicum Præceptorem, hanc sententiam retractante (quidquid Doctores citati reclamant) bene

benè probat Vazq. art. 2. num. 13. quia in 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 4. q. 2. in corp. expresse ait. [Contritio est de essentia Sacramenti poenitentiae.] Quod iterum firmat, 3 p. q. 90. art. 2.

26 Et quod mirabilius, licet Concilium, sess. 14. cap. 4. definiat, quod contritio, quæ est materia huius Sacramenti. [Animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.] Nichilominus non desuere, qui doceant, dolorem præfatum re ipsa, & vere præexistente non solum ad valorem; verum nec ad effectum Sacramenti requiri. Nam cum absque tali dolore, inquirunt, Sacramentum poenitentiae validum sit: si poenitens aliqualem dolorem, seu displicentiam habens confiteatur, ignorans invincibiliter se non habere sufficientem dispositionem, efficiet confessionem habentem valorem, & effectum gratiæ. Sic tenet M. Canus in Relect. de Pœnit. part. 5. in edit. Complut. anno 1563. fol. mihi 41. ad 2. in fine: quia [Sacramentum, inquit, in non ponente obicem suum semper habet effectum.] Quem sequuntur Vega, lib. 13. in Trident. cap. 34. & Marcus Vidal, tract. de Pœnit. fol. mihi 420. Et tenent, apud Henric. lib. 1. de Pœnit. cap. 23. In Gloss. lit. Q. M. Ledesma, M. Victoria, M. Paludan. Sylvester, Caietan. Scotus, Almaynus, & alij. [Propter quos, inquit, authores, & congruas rationes, est sententia probabilis.] Imò adit M. Victoria in Relect. de potestate Ecclesiæ, num. 7. in fine, fol. mihi 40. [Et posset magna probabilitate defendi: Quisquis, sine complacentia, quidem peccatorum præteritorum, (attende) sed etiam sine aliquo dolore, solum cum proposito cavendi in futurum à peccatis, accedat ad Sacramentum poenitentiae, animo recipiendi remissionem peccatorum, quod revera recipiet: nescio an verum sit, impugnari profecto non vehementer posset.] Sic ille, post Rosellam, & Angelum.

27 Ex his inquam doctrinis, sic pro Alberto Magno potest argui. Contritio est materia proxima Pœnitentiæ: peccata vero materia remota; sed confessio valida est, deficiente revera contritione; ergo, & deficientibus peccatis; potuit ergo Beatissima Virgo, licet, nec contritionem habuerit, nec vllū, vel levissimum peccatum commiserit, Div. Ioanni confiteri. Cæterum præfatae Doctorem opiniones (quarum de probabilitate, vel improbabilitate iudicium alijs remitto) ad præsentem quæstionem decidendam parum iuvant, quia omnes conveniunt contra Rosellam, & Angelum, confessionem sine contritione aliqua non esse fructuosam; & contrariam opi-

nionem esse erroneam, dicit P. Vazquez, vbi supra, art. 1. dub. 1. Et contra Sylvestrum existimantem, verb. Confess. 1. q. 2. 1. ad valorem, & effectum confessionis sufficere voluntatem accipiendi absolutionem, sine obice peccati mortalis actualiter ibi facto in ultimo intenti absolutionis, invehitur P. Suarez de Poenit. disp. 20. sect. 1. num. 1. dicens eius sententiam hoc tempore improbabilem, & temerariam esse: ex quibus fit per nullam ex præallegatis opinionibus defendi posse opinionem Alberti Magni. Præcipue quia ex Authoribus citatis omnes fatentur, peccare lethaliter confitentem sine dolore, ni ignorantia invincibili iuris divini excusetur. Et utrumque à Beatissima Virgine sapientia, & puritate longissime abfuit.

28. Quapropter R. P. Christophorus Delgadillo, Lector Complutensis iubilatus, & suæ Provinciæ Definitor, tom. de Poenitentia, cap. 14. dub. 1. Sic ait: [Quare merito dixit noster Villalobos, tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 12. Esse fabulam dicere, quod Beata Virgo confitebatur cum D. Ioanne: imo Scotus, in 4. dist. 1. in fine dixit: [Quod si Beata Virgo fuisset confessa, peccasset, eo quod simpliciter innocens à peccato mortali, & veniali, tenetur simpliciter non confiteri.] Hæc Delgadillo. Et antea M. Victoria, in sum. de Poenit. num. 104. dicens: [Materia remota sunt peccata poenitentis, vnde cum Beatissima Virgo nullum prorsus peccatum habuerit, falsissimum est, quod quidam fingunt, scilicet, quod confitebatur B. Joanni Evangelistæ.] Quæ potiori ratione militat contra Sylvestrum, in Rosa Aurea super Evangelia, (in libro, inquam, ibi incluso, cuius inscriptio est: [De questionibus impertinentibus,] inter quas, iure suo locum hæc sibi vendicat,) cap. 53. asserentem, quod. [B. Virgo confitebatur de venialibus conditionaliter: puta dicendo, si in tali opere, vel tali deliquissem per incautelam, vel negligentiam, vel alio modo, dico meam culpam.] Hæc Sylvester. Sed quidquid de his sit: certissimum est, doctissimum, ac sanctissimum Albertum Magnum, ne levissimam quidem culpam in Beatissima Virgine agnovisse. Imò, & ab originali, (& forsitan à debito etiam proximo incurrendi) immunem prædicavit, dicens: [Hæc enim Virgo sola à communi illa regula excipitur: omnes in Adam peccaverunt.] Sic in libro de laudibus Mariæ, quæ citat Eusebius Nereberg. in tom. de Obiecto Festi Conceptionis, in epistola ad Eminentiss. Cardin. de Sandoval, fol. 43. Quod refert etiam P. Canisius, lib. 5. de Beata Virg. cap. 27. §. [Ad Divum Thomam.]

29. Non

29. Non me latet alia traduci loca, tum ex Alberto Magno, tum ex D. Thoma, quibus contendunt adversarij, B. V. non solum debitum, sed etiam peccatum originale contraxisse: sed eis abunde satisfacit Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis, fol. 248. & 249. Ut omnittam solutionem, quam ad similes obiectiones adhibet M. Canus, lib. 7. de locis, cap. 3. Non longe à principio. [Nec quemquam, inquit, hoc errore auci oportet, ut si quid Ambrosius, aut Hieronymus contra morem, doctrinamque huius temporis fecerint, loquutivæ fuerint, idem sibi arbitretur licere, &c. Atque etiam, si nostra hac ætate fuissent, quædam profecto aliter, & facerent, & loquerentur. Quid? quod, ut antea dicebamus, in rebus quoque ipsis, quæ ad fidem attinent, sancti nonnumquam erravere, &c. (Et infra:) Nemo quantumvis eruditus, & sanctus non interdum allucinatur, non alicubi cæcutit, non quandoque labitur.] Hæc M. Canus. Et non dissimilia M. Bannez, 1. part. quæst. 1. art. 8. Quibus si morem geras, nullate Alberti Magni, alteriusve Sancti Doctoris urgebit authoritas, cum ante Sixtum Quartum floruerint, quo tempore nondum declaverat Ecclesia Romana, quid antea in Festo Conceptionis celebrari permisisset, & quid in posterum in toto Orbe Christiano colendum præceperit. Si enim hac nostra ætate fuissent, aliter profecto scriberent, aliter, & facerent, & loquerentur.

30. Sic respondet in simili M. Petrus de Soto de instit. Sacerdot. lect. 13. de indissolubilit. Matrim. ad quandam auctoritatem D. Ambrosij, dicens: [Ad id vero, quod ex Ambrosio diximus, non est aliter respondendum, quam quod non mirandum est, si re tunc temporis nondum satis discussa, Ambrosius id affirmaverit, quod postea repertum est minus verum. Nec dubitamus Ambrosium facile fuisse cessurum aliorum sententiæ, & maxime consensui Ecclesiæ.] Expende modestiam solutionis, & ea utere, cum authoritas alicuius, ex Sanctis Patribus videatur tibi expositionem aliam, præsententia, inquam consensit Ecclesiæ, non admittere. Ex præcepto enim Alex. VII. in Bulle citata expresso, nemini in posterum licet auctoritatem vllâ, in contrarium adducere in solutam relinquendo.

31. Et in re nostra, hac solutione satisfacit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. part. disp. 2. art. 2. quibusdam auctoritatibus, quæ ex D. Thom. in 3. sent. dist. 3. q. 1. art. 1. quæst. unc. 1. ad 2. & ex 3. ad Hanibald. dist. 3. q. 1. art. 1. hoc nostro seculo conferuntur, quas ne intrusas fateatur (quales esse pluribus per-

lib 3

suæ

suadet Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis.) Sic respondit. [Semper D. Thom. in hæret sensui Romanæ Ecclesiæ, semper eam honorat, semper salvat: Vnde cum modo Romana Ecclesia non solū toleret, sed etiam positive præcipiat celebrari tale Feitum (nimirum Conceptionis Immaculatæ B. V.) Illudque magnis favoribus prosequatur: loquendo in vi doctrinæ D. Thomæ, oportet vice versa de his sententijs censere, & D. Thomas, sic cencret: Si enim, ex sola tolerantia Romanæ Ecclesiæ, illa festivitas, tunc non erat spernenda, ex positivo præcepto, & favore, quanto magis diceret venerandam? Præsertim cum ex hoc probet B. Virginem sine peccato fuisse natam, quia eius Nativitas celebrabatur ab Ecclesia, vt patet eadem, q. 27. art. 1. Ergo, idem de Conceptione diceret, si tunc eodem modo celebraretur sicut Nativitas. Pro illo ergo tempore, sic censuit Div. Thomas, sicut Ecclesia Romana sentiebat, pro isto vero sentiet id, quod illa sentit, & eo modo quo sentit: in his enim questionibus defacto, iuxta diversa tempora variatur iudicium, & crescit rerū notitia paulatim. (& §. Præcedenti.) Nil mihi videtur, ita commendare celestem D. Thomæ doctrinam, quam, si attente inspiciamus, quanta vigilantia, Sancti Doctoris calamum, in hac re, divinaprovidentia temperarit, ne in particulari aliquid scriberet, quod præsentī Ecclesiæ statui, & sensui, quē habet circa Virginem conceptum, contradicere possit.] Quid plura?

32 Verum pro maiori, & illustriori sacre Familiæ Dominicanorum Patrum elogio, excribere non omittam celebre illud testimonium, quod pro Immaculata Virginis Cōceptione, iuxta D. Thomæ doctrinam defensiva, præbuit Capitulum Provinciale Hispalense, eiusdem Ordinis, centum, & quadraginta ab hinc annis, in suo Religiosissimo Conventu D. Pauli Hispalis celebratum, & Salmanticæ, per Ioannem de Barela typis datum, anno 1524. in quo Reverendissimi, & sapientissimi Patris Dominicani de more congregati M. Provincialis, Priores, & Magistri vocales, unanimi consensu per modum Constitutionis ab omnibus subditis observandæ, hoc ediderunt decretum. [Cum ferè tota Ecclesia, cuius usus, & authoritas, secundum B. Thomā, prævalet dicto Hieronymi, & cuiuscumq; alterius doctoris, iam asserat, quod Beata Virgo fuit præservata, pleno

ore dici debet, quod Conceptio Virginis Benedictissimæ fuit Sanctissima, & Purissima.]

EX

EXTRACTATV

DE CENSURIS.

PROPOSITIO I.

C Levicus excommunicatus minore excommunicatione, si admiserit Sacramenta, ne venialiter quidem peccat. Filliutius iusta, tom. 2. tract. 3. cap. 2. num. 24. [Quæ sententia est explicita contra Decisionem textus in cap. Si celebret de Clerico excommunicato.]

1 R. Opinio Filliutij, plures defensores habet. Audiamus Doctores. Ioannes Valerus, in diff. Vtriusque fori, verb. Excommunicatio, diff. 3. Sic ait. [Excommunicatus minore excommunicatione non peccat, quo ad Ecclesiam, conferendo Sacramenta, quando conferendo non recipit, quia non à collatione, sed à participatione tantum Sacramentorum est remotus, iuxta cap. A nobis de except. Et cap. [Si celebret de Clerico excommunicato.] Secus quando conferendo reciperet, vt in celebratione ad communicandum alios, vel in Episcopo Missante ad celebrandum Ordines. Hi enim peccant, non ex parte qua dant, sed quia sumunt, Ita singulariter Navarr. c. 27. n. 24. & 249 in fine, sic limitans, & intelligens dictum cap. Si celebret, vers. [Peccat autem.] Vt scilicet intelligatur de conferente, qui vt conferat, debet etiam recipere, vt in exemplis supra relatis, secus in conferente tantum.] Hæc Valerus. Qui tamen ex alio capite existimat, venialiter peccare, nimirū. [Quia eo ipso, quod ad Sacramenta accedere nequit, venialem quandam irreverentiam eidem Sacramentis irrogat.] Pro qua opinione citat Sotum, Ancharranum, Martinum de Ledesma, Couarr. & alios. Verum si semel concedatur, vt is Author concedit, non esse id prohibitum, in cap. Si celebret, difficile aliunde venialis culpa suaderi poterit.

2 Quapropter absolute, ne venialiter quidem peccare, tradit Navarrus, in sum. cap. 27. citato, num. 24. Vbi sic inquit. [Potest ei ministrare Sacramenta, si dando non recipiat, quia missus ad communicandum alios, non peccat, quia parte dat, sed quia sumit.] Idem tenet Grassius, lib. 4. capit. 10. num. 3. [Conferens, inquit, Sacramenta absque celebratione, nec mortaliter, nec venialiter peccat. Ita contra

Bb 4

Syl

Sylvestrum, & communem Navarrus.] Hanc opinionem am-
 plectuntur Hugolinus, Hostiensis, Ioannes de Lignano, & alij,
 apud Filiutium supra. Quos sequuntur Illustrissimus Episco-
 pus Moscoso, in sum. tract. 16. cap. 3. num. 25. ibi: [Parece lla-
 no, y certissimo, que ministrando no pecca, ni mortal, ni venial-
 mente.] Idem sentiunt Suarez de censuris, disp. 24. sect. 2. nu-
 mer. 9. & 12. & summa Corona Confessi. vt refert, & non im-
 probat M. Corradus in Resp. cas. 1. part. quaest. 175. Vbi sic. [Ad-
 vertendum, quod excommunicatus minori excommunicatio-
 ne conferens Sacramenta venialiter peccat, secundum Sotum,
 secundum vero Sylvestrum, mortaliter. Summa Corona Con-
 fessi. de excommunic. dicit nullo modo peccare.] Hæc Cor-
 radus. Videatur etiam pro hac sententia S. Raymundus, in sum.
 lib. 3. titulo de sententia excommunicationis, §. 17. Vbi sic ait.
 [Minore excommunicatione ligatus, neque eligere prohibe-
 tur, neque ea, quæ ratione iurisdictionis sibi competunt, exer-
 cere. Si celebrat, peccat mortaliter.] Quem sequitur ibidem
 in Glossa, M. Ioannes de Friburgo, ex eadem Familia, dicens:
 [Non est privatus ab exercicio sui Ordinis, sed tantum à parti-
 cipatione Sacramentorum, quæ tantum in sola consistit percep-
 tione. Vt ex textu de Clerico excommunicato, cap. ultimo.]
 Et Eminentissimus Caietanus, in sum. verb. Excommunic. Mi-
 nor. Vbi inquit. [Excommunicatio minor est Ecclesiastica cæ-
 sura, qua homo excluditur à passiva tantum participatione Sa-
 cramentorum.] Et pro hac sententia militat aperte M. Petrus
 de Soto de Institut. Sacerdot. lect. 4. de excommunicatione, fol.
 226. Vbi ait. [Est igitur hæc, (nempe excommunicatio mi-
 nor) separatio à passiva tantum communione Sacramentorum,
 & c. Potest igitur, sic excommunicatus Sacramenta ipsa con-
 ferre, & exercere omnes actus Ecclesiasticæ iurisdictionis.]
 Sic ille, quem cum alijs refert P. Vazq. tract. de excommunic.
 dub. 4. dicens: [Petrus de Soto, Caietanus, & Navarrus asse-
 runt, quod non peccat iste talis, quia non prohibetur conferre
 Sacramenta, sed illa suscipere; quæ est differentia receptissima
 inter maiorem, & minorem excommunicationem.] Quam
 definitionem plures alij Theologi amplectuntur. Si ergo ab
 activa non excluditur, poterit licite Sacramenta administrare.
 Et ita expressè cum alijs doctissimis tenet Diana, part. 5. tract.
 9. resol. 3. & 45. Vbi cum Soto, & Fabro insurgit contra Syl-
 vestrum sequutum Paludanum, eo quod asserant poenitentem
 confessum Sacerdoti excommunicato excommunicatione mi-

nori, teneri iterare confessionem: quod est expressè contra su-
 pra citatum caput, (si celebret.) Vbi dicitur. [Quod Sacra-
 menta ab eo collata virtutis non carent effectu.]

PROPOSITIO II.

Fœminæ ingrediens Monasteria virorum, nec peccant mortaliter,
 nec excommunicationem incurrunt. Layman le Juita in Theolog. mo-
 ral. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 4.

R. Hanc opinionem, prius quam F. Layman, docue-
 runt, lucique dederunt Manuel Rodriguez, tom. 1. quaest. re-
 gul. quaest. 47. art. 1. & quaest. 48. art. 2. Philiacus de Officio
 Sacerdot. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 30. Zerola, in praxi Episcop.
 in 2. editione, part. 1. verb. Monialis, ad 8. & Sayrus de centu-
 ris, lib. 3. cap. 31. num. 10. & 11. Quorum sententiam, inquit,
 Layman esse probabilem: quia Gregorius XIII. & Pius V. non
 prohibuerunt fœminis ingressum, nisi præsumptibus ingredi
 prætextu licentiarum. Cui novissimè assentitur Machado, tom.
 2. lib. 5. part. 2. tract. 3. doc. 8. & tenuit Diana, 2. part. tract. 17.
 res. 66. §. Septimo, licet postea ei displicuerit, 4. part. tract. 4.
 resol. 179. Sicut etiam displicuit Emanuelli Rodriguez, in expli-
 cat. Motus Pij Quinti, quæ extrat post explicationem Bullæ Cru-
 ciatæ, num. 7. Et quamvis Pius V. in alia Bulla postea edita, an-
 no 1570. Intuitu, & in favorem Congregationis Montis Vir-
 ginis, quæ incipit. [Decet Romanum Pontificem,] (& ha-
 betur in tom. 2. Bullarij post constitutionem vigesimam Pij
 V. fol. 199.) declaraverit; primam suam constitutionem etiã
 procedere contra fœminas quomodocumque ingrediens. Ni-
 hilominus respondit Emanuel Rodriguez, (vt ait Layman su-
 pra) hanc declarationem non fuisse authentice promulgatam;
 cui videtur assentiri Villalobos in sum. tom. 2. tract. 35. diff.
 34. num. 3. Verum pro contraria sententia stant communiter
 Doctores Societatis; ac proinde prohibitionem sub pœna pri-
 vationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, & suspensionis à
 divinis ipso facto, contra Religiosos qui [eas introducere, ad-
 mittere ve præsumunt,] contentam in prima Bulla, quæ inci-
 pit. [Regularium personarum,] non solum procedere con-
 tra præsumentes introducere, vel admittere prætextu licentia-
 rum, sed contra quomodocumque introducere præsumentes:
 licet de his nil exprimat in Bulla. Quidquid contra sentiant,
 quo ad excommunicationem Doctores aliqui, quos refert Ma-
 cha-

chado, tom. 2. lib. 5. loco sup. citato, doc. 7. num. 2. fol. mihi 319. Vbi sic. [Mas por ter asi, que esta excomunion parece, que solamente comprehende à los Religiosos, quando permiten que en sus Conventos entren mugeres con focolor de algunas licencias, y no quando entran con otros titulos, aunque sea con mal fin, lo afirman asi graves Autores, &c. Mas como quiera que sea, en quanto a la deicomunion; cierto, è indubitable es, que incurren en suspension à *diuinis*, privacion de todos los officios, y dignidades, è inhabilidad para tenerlos despues.] Verum has poenas, non incurri ante sententiam iudicis et communis sententia Doctorum, apud Machado sup. & dicit esse probabilem M. Acatius de Velasco, tom. 1. verb. Clausura, ref. 166. videatur Diana, alios referens, 3. part. tract. 2. resol. 66. & part. 7. tract. 5. ref. 17. & 18.

2 Adnotat hic M. Ioannes de la Cruz, in Epitome, lib. 1. capit. 5. de voto castitatis. [Mulieres intrantes hortos contiguos Monasterijs, & Sacristiam; dum tamen non per portas Convētus, non violare Pontificias leges.]

PROPOSITIO III.

Religiosus, qui ad alendos parentes, in gravi necessitate constitutos, clausura velavit, potest etiam licite habitum dimittere, ut alijs inserviat, vel opera servilia exerceat, si aliter parentum necessitati succurrere non possit. Fagunde & Jesuita, tom. 1. in Decalogum, cap. 2. numer. 28.

1 R. Hanc doctrinam veram esse, supponit doctissimus Navarro, comment. 3. de Regulis, num. 49. Vbi ait. [Prædictam licentiam non esse concedendam ab Ordinario Prælato Religiosorum, nisi, quando habitu retento, parentes suos commode iuvare non possunt.] Quod bene animadvertit Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 20. num. 22. dicens: [Imò Navarrus, eo commentario 3. num. 49. clare supponit, posse ab his, nempe Generalibus, & Provincialibus, concedi licentiam, ut habitu etiam dimisso, sit extra Monasterium, quando id præ. ius subsidio necessarium est.] Et consentire videtur Diana, part. 6. tra. 7. ref. 19. Quibus facit M. Arauxo, in decit. moral. part. 1. tract. 3. quest. 28. num. 11. dum ait. [Ob causam ægritudinis curandæ commodius extra Monasterium, dicendum est Regularem posse licite, & laudabiliter de licentia sui Prælati, sive Provincialis, sive etiam immediati Convētus, inde exire sine habitu, vel illo

illo occultato, ne datu ab extraneis contagioso morbo laborans agnoscat, statim post recuperatam valetudinem ad Convēntum reuerfuram.] Nec dissentiet M. Corradus in Resp. part. 1. quest. 249. Vbi sic ait. [Modo videndum, quo modo intelligatur illa dimissio habitus Religiosorum profesorum alicuius Religionis approbatæ, vbi incurritur, & peccatum mortale, & excommunicatio in 6. Clement. cap. (Ut periculosa,) & est, quando scilicet, habitus temere dimittitur, id est, sine rationabili causa, quæ à prudenti viro iudicari debet.] Hæc ibi. Et est sententia expressa M. Zanardi 1. part. 2. cap. 10. de Apostasia à Religione. Vbi sic. [Nullus dicitur Apostata, nec consequenter excommunicatus, nisi quando dimissio habitus est temeraria, & cum peccato mortali. Vnde omnis dimissio habitus ad iudicium viri prudentis, vel ob rationabilem causam, non est Apostasia.] Et 2. part. 2. cap. 18. fol. mihi 89. §. 10. [Dico Regulares dimittentem habitum suæ Religionis, post professionem, sunt ipso facto excommunicati. Sed ad hanc excommunicationem est necessarium, quod ipsum sine iusta causa dimittant.] Et infra cap. 30. [Quilibet Religiosus tenetur sub mortali habitum suæ Religionis patenter portare. Sed hoc primo fallit. Quando daretur iusta causa dimittendi, vel occultandi habitum, ut propter periculum captivitas ab hostibus, vel occisionis, vel ad evitandas iniurias, vel ad dedecus fugiendum.]

2 His ergo principijs ductus P. Fagundez iudicavit, licitum esse habitum dimittere, ut sine Religionis dedecore possit Religiosus opera servilia exercere, quando aliter naturali obligationi erga parentes in gravi necessitate constitutos satisfacere non posset. Nam, ut ait Sanchez in sum. lib. 6. cap. 12. nu. 14. [Concesso aliquo, intelliguntur omnia concessa, sine quibus commode vivi nequit Argum. cap. Præterea, & cap. Prudentiam, §. 6. de officio de legati.] Cui patrocinaur Bonacina, tom. 1. vbi, de clausura, & poenis quest. 2. par. 2. Proposit. 2. Sic ait. [Non quilibet habitus dimissio sufficit ad incurrendam istam excommunicationem, sed opus est, ut dimissio sit temeraria. Ut autem temeraria censeatur, duæ conditiones requiruntur. Prima, ut non fiat ex causa rationabili, vera, vel apparenti, &c. Hinc sequitur Religiosum excusari, qui causa conservandæ vitæ, dum per loca Turcorum transiturus est, habitum dimittit, &c. Idem valet in eo qui hoc facit causa defensionis famæ propriæ, aut proximi, vel ad præcavendum scandalum.] Hæc ille, & merito. Quomodo enim vitari posset, &

Religiosus, retento habitu, alijs inserviret, vel opera servilia exerceret? Ergo si aliter parentum necessitati subvenire non posset, licitum ei esset, habitum dimittere; nam cui finis licet, medium vnice necessarium illicitum esse non potest. Et cui finis præcipitur, nequeunt media necessaria prohiberi. Et concurrentibus duobus præceptis oppositis, fortius observandum est: ut docent omnes Theologi. Iam quod urgentius? Naturale, & Divinum succurrendi gravi necessitati Parentum; an humanum non dimittendi habitum Religionis? Quis non videat. Omitto longe minorem causam ad id sufficere, secundum Bonacinam, vbi supra, Prop. 3. num. 31. Vbi sic ait. [Per accidens, accessorie, & consequenter, potest dimitti habitus, ex licentia Prælati concessa ad aliquod opus, quod exerceri commode nequit cum habitu, &c. Ut si corporale, aut laboriosum opus illi imponat, quod sine habitus mutatione exerceri non possit. Ita Navarrus.] Hactenus Bonacina. Cuius doctrina in ea nititur, quam superius retulimus ex doctissimis Patribus Dominicans, quos ex eodem Ordine, sequitur Mag. Texeda, tom. 1. Theol. moral. lib. 2. tract. 1. contr. 6. dub. 1. Vbi ad aliud dubium sic respondet. [Per quamlibet habitus dimissionem, non incurritur ista excommunicatio, sed per temerariam, &c. Vnde cum illa habitus dimissio non fiat ex contemptu, sed ex causa rationabili, vel apparenti, non dicitur temeraria dimissio.] Expende; an præsens rationabilis, vel saltem apparentis sit?

3. Si autem parentes in extrema sint necessitate? Vide M. Corradum, 1. part. Resp. quæst. 61. Vbi sic scribit. [Placet mihi, quod Reverendissimus Caietanus determinat articulo præcedenti citato, qui ait. Quod quando Pater est in extrema necessitate, & ita eget filio, ut sine ipso pereat, tunc filius tenetur petita licentia Superioris, licet non obtenta, Patri subvenire, quia præceptum iuris naturæ, & iuris divini, in extrema necessitate, præminet omni voto. Non enim debent vlla vota esse impeditiva operum iustitiæ. Vnde sicut licet furari, propter extremam alterius necessitatem, ita licet actualem obedientiam Prælati subtrahere, & furari bona Ecclesiæ, si aliter non possit Patri subvenire.] Hæc ibi. Videatur Bartholomæus à Sancto Fausto de Religionis statu, lib. 5. quæst. 146. dicens in tali casu debere, etiam invito Superiore à Monasterio exire, & posse habitum dimittere. Cui assentitur Sanchez, in sum. lib. 4. cap. 20. num. 14. ibi. [dubitandum non est teneri etiam dimittere

tere habitum, si id opus sit, quia præponderat ea necessitas, ut bene ait Corduba.] Videatur Diana, part. 10. tract. 11. rel. 30. vbi plura notanda circa licentiam permanendi extra claustra: vide etiam Illum, part. 9. tract. 7. rel. 5. Vbi alia reperies circa dimissionem habitus: & quidem hoc certum est, in dimissionem perpetua habitus Religiosi solum Pontificem posse dispensare.

4. Nota M. Bannez cum alijs existimare, non solum in extrema, sed in gravi etiam necessitate, licitum esse furari, v. g. [Quando est periculum amittendi honorem, & homini valde inhonestum esset mendicare, dummodo aliter non possit sibi succurrere, & habeat animum restituendi cum possit.] Ita docet 2. 2. quæst. 66. art. 7. Cuius sententiam refert, & non improbat M. Serra ibidem, fol. mihi 459. Et absolute in gravi necessitate licere aliena subripere, tradunt Sylvester, Medina, Angelus, Navarrus, Petrus de Navarra, Malderus, & plures alij, quos citatos sequitur Diana, part. 2. tract. 3. Misc. resol. 29. & 5. part. tract. 8. resol. 23. Vnde, iuxta doctrinam Caietani, & M. Corradi, à fortiori etiam licebit, si non actualem obedientiam Prælati subtrahere, habitum saltem dimittere, quando ex licentia Monasterium reliquit, si aliter non possit Patri in gravi necessitate constituto subvenire.

PROPOSITIO IV.

Si duo Clerici sese invicem gladijs districtis invaderent, & digladiantur, sed intentione, & animo se percutiendi, nullus fuisset percussus, sed uterque ictus in se coniectos sustinisset, neuter excommunicationem incurret. Fragosus Jesuita de Republica, tom. 2. part. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 13.

1. R. Hanc opinionem desumpsit P. Fragosus, ex doctissimo M. Petro de Palude, ex Hostiense, & Angelo, quos ibidem citat, & tenent alij, quos refert, & sequitur Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 26. num. 21. & videtur amplecti Caietanus, in sum. verb. Excommunicatio. Vbi inquit. [Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, sagittis. Nisi lancea, sagitta, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici personam, non incurrit excommunicationem latam contra percutientes Clericum, quia manus violentæ iniectio non est consummata, consummatur enim tactione ipsius Clerici, & non aliter.] Caietanus sequitur M. Tabiena, verb. Excommunicatio 5. num. 3. ibi.

ibi Si manus immittit, & non habet effectum, non incurrit. Idem si levavit manum ut percuteret; similiter si proiecit lapidem, & non percussit. Sic ille, qui num. 41. pro hac sententia refert sanctum Rymundum eiusdem Ordinis. Ioannem de Lignano, Ioannem Andream, Panorm. it. & alios asserentes. Quod nullus incidit, nisi perveniat ad actum consummatum, non per solam attentationem, vel etiam si tangat, non tamē infert vim, vel lationem. Denique sententiam Fragosi expressè tuetur Diana part. 9. tract. 4. res. 4. Vbi postquam formalia eius verba retulit: sic concludit. [Hæc omnia docet Fragosus, cui ego adhæreo.] Et videtur assentire Manuel Rodriguez, tom. 1. summ. verb. De communion, cap. 80. num. 15. Quibus addi potest Duenas Regul. 99. vers. Limita 1. vbi ait, quod Clericum inlequens, & vibrans non est excommunicatus: pro qua sententia Barbof. lib. 5. sexti decretalium citat Glossam vers. Insecutione in Addit.

PROPOSITIO V.

Qui Clericum occidit veneno, in cibo, vel in potu, non incurrit excommunicationem. *Avila Iesuita de Censuris, part. 2. cap. 5. dub. 12. col. 2.*

1 Resp. Hanc opinionem tuetur, apud Avilam, Manuel Rodriguez in sum. edita Matriti, anno 1602. verb. De communion, cap. 80. conclus. 13. in fine, vbi ait, ita respondisse præcipuos Doctores, & Magistros Salmanticenses. Et non videtur dissentire novissimè Fr. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 1. de Matrim. casu ultimo, fol. 114. numer. 22. Vbi inter alias opiniones, quas ibi ut probabiles refert. Sic ait [Item, excommunicatio Canonis posita occidenti Clericum, aiunt quidam, non incurritur illum veneno occidendo, nisi per vim illum interficeret: probant ex eo, quod lex dicat: *siquis manus violentas, &c.* Sed non occidit illum manibus violentis, qui prædicto modo occidit, nisi per vim cogat venenū sumere, ergo. Sic Avila vbi supra, & ante illum Manuel Rodriguez de excommunic. concl. 13. in fine.] Sic prædictam opinionem refert Ludovicus à Concepta, quam Diana non improbat, part. 8. tract. 7. res. 85. §. Pari modo, & part. 9. tract. 4. res. 36. Sicut nec Machado, & Hieronymus Garcia, quos ibidem adducit. Nec Mazuchellus, quem res. 85. citata, refert, sic dicentem. [Retenta sententia, quam docet Avila de censuris, quod excommunicatio hæc per ipsam pro-

propinationem non incurratur, utpote iniuriosam soli naturæ non illatui, &c.]

2 Et amplecti videtur M. Serra 2. 2. quæst. 62. art. 7. dub. 1. Vbi inquirat. [An censura incurratur, quando occisio Clerici est effectus peccati præteriti, ita ut tunc quando contingit non sit peccatum actuale?] Et respondet. [Quoad censuras dicunt multi eas incurrere, alij eas non incurrere dicunt coram Deo, quidquid sit de foro exteriori; quia non infliguntur pro peccato præterito, nisi perseveret contumacia, dum exercetur actus, pro quo lata sunt.] Dixi quod videatur amplecti: Tum ex modo referendi. Tum quia, ut ait Diana, vbi sup. res. 36. citata cum Suarez, & Squillante. [Censura non incurritur antequam venenum operari incipiat.] Et quæstio inter Doctores est: [An si talis fito medio tempore confiteretur, vel eliceret actum contritionis, incideret postea veneno operante, in censuram?] Tum quia, ut multi docent cum Sanchez in summa, lib. 4. cap. 15. num. 4. & lib. 5. cap. 4. num. 30. Hoc ipso quod Doctores ultimo loco referunt aliquam opinionem, videntur illam tenere. Et videtur, inquit, tenere, &c. Hanc enim opinionem in ultimo loco posuit.] Verum præfata opinio omnino reiicienda est, utpote expungi mandata, per Sanctum Inquisitionis Tribunal, ex summa Emanuelis Rodriguez, in Expurg. anno 1640. Quapropter non miror, quod eruditissimus Diana (ut ipse fatetur) apud Rodriguez non invenerit.

3 Si vero excommunicatio lata esset contra committentes homicidium, & quis, alteri propinato veneno, ante eius mortem resipisceret, non incurrere excommunicationem putat Mazuchellus, tract. de casibus reservatis, disput. 2. cap. 7. quæst. 3. diff. 3. Et videntur approbare Diana, & Mag. Serra, vbi supra.

PROPOSITIO VI.

Qui Petro arma petenti concedit, certo cognoscens, aut timens illa perire ad iniuriam Ioannis occisionem, non manet irregularis, nisi ex intentione occisionis præster. *Gaspar Hurtado Iesuita, disp. 2. de irregularitate, diff. 9. num. 32.*

1 Resp. P. Hurtado expressè fatetur esse peccatum mortale contra iustitiam indirecte. Quo ad irregularitatem vero, proposita ratione dubitandi, inquit. [Id tamen (nempe incurri) difficile existimamus, quando ea præbet abque inten-

tione homicidij, quia tunc non dicitur occidere, neque ad id iuvare. Quia tunc tantum tribuit arma, quibus occidens posset bene, & malè uti, absque intentione mali vsus, quod non pertinet ad homicidium absque prædicta intentione, quia ita est vile ad homicidium, ut etiam sit vile ad alia bona.] Quapropter hanc opinionem, citatis Hurtado, & Gibalino, defendit, ut æque probabilem, ac contrariam, & communem R. P. Leander à Sacramento, tom. 5. de irregul. tract. 2. di. p. 10. quæst. 82. Quibus non dissentiet Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 2. dub. 4. dum tradit, vendentem, seu ministrantem indifferentia, (qualia sunt arma) illis abuturo, etiam si absque detrimento omittere possit, non peccare lethaliter, si alius iam sit ad peccandum paratus, & actu interno peccaverit. Quod tenent etiam Salonius, & alij, quos sequitur Manuel Rodriguez in sum. tom. 1. in 2. editione, cap. 23. num. 8.

2. Eminentissimus Caietanus, 2. 2. quæst. 10. art. 4. loquens de vendente infidelibus indifferentia, quibus male vsuros, (ad idolorum, v.g. cultum) agnoscit, id concedit licitum: quod probat rationibus, quibus Hurtado utitur supra ad excusandum ab irregularitate vendentem arma: nimirum, (ait Caietanus) quia. [Vendendo ista indifferentia cum scientia, & sine intentione vsus mali futuri, non dat directe occasionem peccandi.] Et infra. [Malus vsus, qui sequitur, non est respectu sic vendentis voluntarius, ita ut sibi imputetur, ac per hoc non est peccatum.] Quæ fundamenta videntur æque probare vendentem, seu ministrantem arma, ut supra, non peccare lethaliter, & consequenter ab irregularitate ex delicto liberum esse, & ideo ab omni. Quia irregularitas ex defectu lenitatis, ab illis tantum incurritur, qui ut Ministri Iustitiæ ad occisionem concurrunt, ut tradunt plures, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Mitc. resol. 79. & in Addit. post 3. part. resol. 15. Nihilominus Caietanus ibidem contrariam prorsus sententiam tenet de vendente venenum conscio de malo vsu futuro, & de vendente ballistas tempore belli iniusti. [Quia tenetur, inquit, ad impedienda damna prævisa,] & disparitatem inter vnum, & alterum casum reddere conatur: nescio an solidam. Vide in simili doctum Machado, tom. 1. lib. 3. part. 5. tract. 7. docum. 5. num. 6. Vbi inquirens: an peccet mortaliter qui habet domum omnibus ludo expositam? Respondet. [Probable opinio es que no, fundada en la doctrina de Santo Thomas, y otros muchos, que afirman ser licito ministrar, y vender las cosas indiferentes, etiam cum

eum cognitione pravi abusus.] Ludo autem plures contra iustitiam abuti, pluraque ex illo prævideri futura damna, quis dubitet? Quod etsi benè notaverit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 29. quæst. 3. §. 3. tamen contra Sanchez, Dianam, & alios existimat licitum esse domum ludæ exponere: licet iubeat. [Propter peccata, quæ ibi frequenter eveniunt, fatemur, fore iniustissimum, ut sæpe exterminarentur eiusmodi domus.] Ergo licet ministrans indifferentia, videat alterum, contra iustitiam, eis abuturum; excusari potest à peccato, iuxta principia D. Thomæ, Caietani, & aliorum. Præterquam, quod difficile redditur disparitas, cur sit obligatio impediendi prævisa proximorum damna temporalia, qualis est mors corporis, non vero spiritualia, qualis est animæ mors? Quapropter incongrue Caietanus primum affirmat, cum secundum neget. Et ideo causa proportionata concurrente idem in utroque casu tenendum, docent M. Ludovicus Lopez, Corduba, Navarro, Man. Rodrig. & alij, quos citatos sequitur Sanchez, in sum. tom. 1. cap. 7. num. 18. & Thomas Hurtado, tom. 1. var. resol. tract. 1. cap. 5. ref. 14. num. 114. & 115.

CONCLUSIO EX PRÆMISSIS.

EXdictis iam apparet. Qua veritate? Quo iure? Quo zelo? Anonymus in suo garrat libello, Propositiones præobscitas Iesuitarum esse commenta, falsas, improbables, scandalosas, temerarias, & erroneas.

Qua veritate? Profecto nulla, ut singulas percurrens ostendi. Nam quomodo Iesuitarum commenta, si ab antiquioribus Magistris acceperunt? Quomodo tam severa censura notanda, cum plerumque (ut vidimus) inter Doctores communes sint? Vbi temeritas? Vbi error? Timet hæc Caietanus in aliorum opiniones denigrante. Vide Eminentissimum omni gena eruditione Virum in sum. verb. Opinio. Vbi sic scribit. [Opinio tripliciter est illicita. Primo ex eo quod voluntaria, secundo ex non relatione ad suam regulam. Tertio ex modo, dum nimis firmiter adhæretur opinioni, & afferitur ut certum, & indubitatum, quod tamen est intra latitudinem opinabilium. Et hinc sæpe erratur, ex nimio affectu ad nostra, & minore, quam opus fuerit, examine, resolutione, ac iudicio, dum probabilia accipiuntur, ut demonstrata.] Hæc ille. Quapropter satis ad rem adnotam, M. Bannez, tom. 1. in 1. part. quæst. 1. art. 8. dubit.

ultima circa tertium locum, conclus. 1. in fine. [Merito reprehendendi sunt aliqui Theologi, qui opinionibus proprijs, vel etiam aliorum nimis adherentes, statim contraria dogmata, præcipiti quadam sententia, absque sufficientibus rationibus, damnant: atque omnia, quæ eorum iudicio non contonant, gravioribus censuris invrunt; idque tanta facilitate, ut merito irrideantur.] Quid oportunitus? Quomodo enim scandalosæ, & erroneæ, quas Ecclesia in tot, tantisque Doctioribus, opiniones non corrigit? Ut iure optimo arguit D. Thomas, Quodlib. 9. art. 15. dicens: [Illud, quod vergit in commune periculum, non est ab Ecclesia suslinendum, sed Ecclesia suslinet, ergo non est periculum peccati mortalis.] Nullibi ergo scandalum. Nullibi error. Nam, ut notat M. Canus de locis, lib. 5. cap. 4. concl. 6. [Error cui non resistitur, approbatur, 83. dist. cap. error.] Vnde M. Bannez, ubi supra, art. 8. dub. 4. conclus. 6. in fine. [Si Ecclesia, inquit, prudente, & sciente, hæc inter Theologos varietas opinionum permittitur, perinde est, ac si Ecclesia diceret. Vnusquisque in suo sensu abundet, dummodo fidei veritas, & Ecclesiæ Catholicæ auctoritas defendatur.] Qua ergo veritate damnantur?

Quo iure? Respondet Eminentissimus Caietanus, Opusculo de Præsentia. [Sunt quidam, qui nil audire volunt, nec probare quidquam, quod in vnoquoque authore non legerint, quem ipsi probent. Vnde nonnumquam, & Sectæ oriuntur, & hæreses pravæ. Quo in loco utinam crederent cui, nec sibi, nec hominum cuique, quantalibet sanctitate polleant, credendum esse per omnia censet, ni vel per Scripturas Canonicas, vel certa ratione id, quod docuit, etiam probavit.] Hæc Caietanus. Quem sequitur Canus de locis, lib. 7. cap. 3. & lib. 9. cap. 7. Durandus Prologomen. sententiarum, & Cardinalis Turcremata, in cap. [ego solus] quos referens Machado, tom. 1. Discurso de la probabilidad de las opiniones, artic. 7. subnequit. [Doctrina bien para notar, por ser todos Autores de la Religion de Santo Domingo.] Sed non è proprio cerebro de promptu, eam enim mutuarunt ex Augustino, epist. 19. ad Hieronymum. Vbi sic ait. [Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doct. inaque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserint, sed quia mihi, vel per Authores Canonicos, vel probabili ratione, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt. Nec re, mi frater, arbitror, sic legi tuos libros velle, tanquam Prophetarum, vel Apostolorum.] Hæc Au-

Augustinus, ex quo Caietanus: & ante illum D. Thomas, 1. part. quæst. 1. art. 8. ad secundum, in fine. Vbi citato Augustino, inquit. [Solis enim Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum Authorem eorum in scribendo errasse aliquid, firmissime credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quod ipsi ita senserunt, vel scripserunt.] Quo ergo iure id exigit Anonymus?

Quo zelo? Respondet Sylvester in summa, verbo Contentio, num. 4. [Tertio quæritur, quid de contentione disputationis? Et dico quod potest esse mortale tripliciter. Primo: quia est contra veritatem. Secundo, quia est cum modo excessivè indebito, vel scandalo magno, de quo certa regula dari non potest, nisi quando interveniunt contumelia, vel opprobria, & eiusmodi, quæ constat esse mortalia, maxime Religiosis, ratione scandali, licet fortè interdum intentio non sit mala, &c.] Hæc Sylvester. Cui cononat M. Fumus in Armilla, verb. [Magistri,] num. 1. Vbi ait. [Magistri communiter peccant, quando alios damnificant Doctores, vel iniurias irrogant, ab eis deviano auditores in damnum etiam auditorum; ideo mortale est, & contra charitatem ex doctrina Caietani, in summa, verb. Magistrorum peccata.] Contumelijs autem, & opprobrijs, (quæ singillatim recensere, conulto prætermittam) parant ex corde Ieluitæ, ut consuetæ modestiæ non parant, & a quo animo suslinent firmantes exemplo, quæ verbis docent, ut nec vnde fidelium profectus, cui toto animo incumbunt, impediri possit.

Præiactas vero, aut similes opiniones docere, & consilere, ut animarum salus non impediatur, necessarium iudicavit Augustissimus, pariterque doctissimus Prædicatorum Ordo, ut ex illis testatur M. Barnabas Gallego, in resol. mor. circa tractatum de conscientia, in Prologo ad Lectorem. Vbi sic ait. [In eligendis opinionibus, statui apud me illud, quod in Glossa prologi nostrarum Constitutionum adnotatum est. Ibi igitur textu 1. §. 3. ad illa verba: [Cum Ordo noster specialiter ob prædicationem, & animarum salutem, &c. Sic habetur. [Declaramus, quod tria sunt præcipue, quæ salutem impediunt animarum. [Et annumeratis duobus primis, sic habetur. [Tertium est nimia austeritas in consilijs, & opinionibus: terreretur enim homines ex hoc in tantum, ut salutem propriam negligant. Quapropter relaxanda est, (quantum fieri potest) rigiditas, & austeritas in consilijs, ac homines

benigne tractandi sunt.] Hactenus in nostris Constitutionibus. Cum igitur hoc à tot religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit. Ego illis adherendo non rigidus, & austerus in eligendis opinionibus ero; sed benigniores, probabiles inter Thomistas, & alios Doctores, amplectar. Iudicanda ergo est benignior opinio illa, quæ conscientiam solvit, quam ea quæ illam ligat. [Hucusque Gallego. Quod, & sodales, qui illum præcesserunt, observarunt, (provt hoc opusculo demonstratum est) vtpote suarum Constitutionum observantissimi.

Nec minus tutam existimes opinionem, ex eo quod conscientiam solvit. Nam vt bene notavit Sylvester, verb. Confessio 1. num. 3. quæst. 2. [Licet sit tutius, v. g. statim habita opportunitàte confiteri, quam differre, non tamen tutius est, tenere, quod sic obligemur, quia viri timorati haberent maximas occasiones peccandi.] Quapropter M. Barthol. Fumus in Armilla, verbo Opinio, num. 5. fol. mihi 911. [Opinio, inquit, quæ solvit, potius sequenda est, quam ea, quæ ligat.] Quem sequitur doctissimus M. Serra, 2.2. tom. 2. in epistola ad Lectorem. [Benigniores, inquit, opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non rejicio, ne pluribus claudam cœlum, sed omnibus viam Domini faciliorem demonstro.] Sic ille Angelici Præceptoris sententiæ memor asserentis, Quodlibeto 9. art. 15. in corp. [Omnis quæstio in qua de peccato mortali quæritur, nisi expressè veritas habeatur, periculose determinatur,] nimirum quia. [Error quo creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia ligat ad peccatum mortale.] Et licet D. Thom. ibidem dicat quod. [Error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto.] Exponendus est, iuxta ea quæ tradit, quæst. 17. de veritate, art. 4. dicens: [Conscientiam sequutus, eam opere implens, contra legem Dei faciens mortaliter peccat, quia in ipso errore peccatum erat, cum contingeret ex ignorantia eius, quod scire debebat.] Error autem non est huiusmodi, sed materialis: non crassus, & affectatus, sed invincibilis est; quando cum opinione probabili compatitur, & sæpe intervenit, & tunc à toto peccato excusat, iuxta superius dicta, tract. de opinione probabili, Prop. 1. Quamobrem, in electione opinionis probabilis benignioris, nullum latet conscientia periculum. Vnde Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de oratio-

tione, num. 5. Sic ait. [Los que escriven materias morales, si pueden salvar, no han de condenar, porque los hombres deven ser de la condicion de Dios, inclinados à compasion, y equidad, &c. No digo esto, porque ay Autores que se escandalizan por ver que otros hombres doctos allivian las conciencias con sus opiniones.] Videatur etiam Diana, part. 10. tract. 16. resol. 28.

Sed pro coronide referam monitiunculam, quam ad Theologos Morales dirigit celeberrimus ille vir Ioannes Gerson, lib. 4. part. 3. de vita spirituali, lit. O. [Doctores, inquit, Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia: nam per eiusmodi asseritiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas, nunquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in aliud profundius, quia desperatius, demerguntur. Quid igitur expedit amarius, graviusque reddere illud Christi iugum, quod suave est, & onus leve. Præstabitur præterea sedulius servitium Deo, cuius mandata gravia non sunt.] Hæc ex illo. [Cuyas palabras (inquit Illustrissimus Acatius de Velasco, ex nunquam satis laudato, Prædicatorum Ordine, tom. 2. resol. mor. verb. Opinion, resol. 119. num. 4.) son dignas de toda memoria, para enseñanza, y desengaño de algunos Doctores rigidos, que quieren, que apenas aya accion en la vida humana, que no sea pecado, y sienten mal, que aya quien desienda, ò aconseje lo contrario, juzgando que esto es ensanchar las conciencias de los Fieles, y la ley de Dios: siendo verdad, que antes es inconveniente manifesto, el quererlas apretar demasadamente con opiniones rigidas, y apretadas, quando dellas ay variedad entre los Doctores.] Hæc ille. Et hæc satis, vt calamum deinde cohibeant, qui propter benignas vnius, vel alterius Iesuitæ opiniones, Societati univrsæ invidiam conflare, etiam infœliciter eventum, conati sunt.

Argumentum enim huius opusculi, quod ab Alpha ad Omega prosequutus sum, demonstravit, opiniones Iesuitarum, nec novas esse, nec conscientia habenas laxare. Quo convictus doctissimus Ioannes de Caramuel, epist. 4. Apologematis, num. 265. Sic scripsit. [Dico Iuniores contrixisse conscientias, & Ethicam severiorem reddidisse, quod videtur ignorare (Anonymus) cum contrarium inculcat, & hoc non potero melius probare, quam Iuniorum, & Veterum opiniones inter se conferendo.] Quarum ibi longum syllabum contextit; quod hic as-

luere otiosum esset; nec curiosus desiderabit, si per otium opel-
lam illam perlegerit. Ex qua eandem, ut credo, cum Caramue-
le eliciet conclusionem. Sicut etiam elicit Bernardus Stu-
broeckius Vienenfis Theologus, in Notis contra Iansenitas
quosdam Moralem Iesuitarum Theologiam oblatrantes, edi-
tis Coloniae, anno 1659. in dissertatione de probabilitate, §.
3. consec. 4. sect. 3. fol. 63. [Atque adeo, inquit, dicere au-
sim disciplinam morum à Iesuitis non modo relaxatam, sed
non mediocriter restrictam fuisse. Quam multa enim Navar-
rus, Caietanus, Sylvester, Fumus licita putarunt, quæ à Iesuitis
licita esse negantur. Sed video finem, quem Iansenitæ sibi pro-
ponant. Suave Christi iugum, & onus leve invident homi-
num generi, cui, more Pharisaico, onera importabilia imponunt,
quæ ipsi digito suo, ne quidem movere velint.] Sic ille. Et
sic ego.

Claudent ergo Apologiam D. Hieronymi verba epistola 18.
ad Augustinum, tom. 2. epist. Aug. [*Non ego tibi, sed causa cau-
sa respondit. Et si culpa est respondisse, queso, ut patienter feras, mul-
to maior est provocasse. Sed facessant istiusmodi querimonie, sit inter
uos pura germanitas, & deinceps non questionum, sed chari-
tatis ad nos scripta mittamus.] Hæc Hieronymus
ad Augustinum. Eadem Amadæus ad
Anonymum.*

FINIS.

CVM PRIVILEGIO;

M A T R I T I :

Ex Typis Iosephæ Buendia,
anno M.DC.LXIV.